

Ewaluacja mid-term dotycząca postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania

Raport końcowy

imapp

Koordinacja i redakcja

Magdalena Ośka
Andrzej Regulski

Autorzy

Jan Frankowski
Henryk Kalinowski
Anna Matejczuk
Magdalena Ośka

Spis treści

Wykaz skrótów	8
Streszczenie	10
Executive Summary	17
Wprowadzenie	24
Metodologia badania	26
1 RPO WK-P 2014-2020 – struktura i założenia wsparcia	28
2 Diagnoza społeczno-gospodarcza województwa – aktualizacja	35
2.1 Obszar – Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje	35
2.2 Obszar - przedsiębiorczość	37
2.3 Obszar – konkurencyjność województwa	39
2.4 Obszar – społeczeństwo informacyjne	40
2.5 Obszar – rynek pracy	43
2.6 Obszar – ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych	46
2.7 Obszar – energetyka	50
2.8 Obszar – transport	53
2.9 Obszar – ochrona zdrowia	55
2.10 Obszar – wykluczenie społeczne i integracja społeczna	57
2.11 Obszar – edukacja	62
3 Weryfikacja logiki interwencji RPO WK-P 2014-2020	66
3.1 OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	66
3.1.1 Publiczna infrastruktura na rzecz badań i innowacji (PI 1a)	67
3.1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (PI 1b)	68
3.1.3 Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej (PI 1b)	70
3.1.4 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości (PI 3a)	72
3.1.5 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP (PI 3b)	73
3.1.6 Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług (PI 3c)	74
3.2 OP 2 Cyfrowy region	75

3.3	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	79
3.3.1	Wytwarzanie i dystrybucja energii z OZE (4a)	80
3.3.2	Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach (4b, Działanie 3.2)	81
3.3.3	Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym (4c)	82
3.3.4	Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych (4e) 83	
3.4	OP 4 Region przyjazny środowisku	85
3.4.1	Przeciwdziałanie zagrożeniom (PI 5b)	86
3.4.2	Gospodarka odpadami (PI 6a)	87
3.4.3	Gospodarka wodno-ściekowa (PI 6b)	89
3.4.4	Kultura (PI 6c)	91
3.4.5	Ochrona przyrody (PI 6d)	92
3.5	OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna	93
3.5.1	Transport drogowy (7b)	94
3.5.2	Transport kolejowy (7d)	95
3.6	OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	96
3.6.1	Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (9a)	97
3.6.2	Rewitalizacja (9b)	99
3.6.3	Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną (10a)	100
3.6.4	Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (10a)	101
3.6.5	Rozwój potencjału endogenicznego regionu (8b)	102
3.7	OP 7 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	103
3.8	OP 8 Aktywni na rynku pracy	105
3.8.1	Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy (PI 8i)	107
3.8.2	Wspieranie aktywności zawodowej w regionie (PI 8i)	108
3.8.3	Wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia w regionie (PI 8iii)	110
3.8.4	Godzenie życia zawodowego i rodzinnego (PI 8iv)	111
3.8.5	Rozwój pracowników i przedsiębiorstw MŚP w regionie (PI 8v)	113
3.8.6	Zdrowy i aktywny region (PI 8vi)	115
3.9	OP 9 Solidarne społeczeństwo	116
3.9.1	Aktywne włączenie społeczne (PI 9i)	117
3.9.2	Rozwój usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych (PI 9iv)	119
3.9.3	Wspieranie przedsiębiorczości społecznej (PI 9v)	122

3.10	OP 10 Innowacyjna edukacja.....	124
3.10.1	Kształcenie ogólne (PI 10i)	125
3.10.2	Kształcenie zawodowe (PI 10iv)	128
3.10.3	Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i językowych (PI 10iii) 130	
3.11	OP 11 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność	131
4	Stan wdrażania	134
4.1	OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.....	140
4.1.1	Przeprowadzone nabory	140
4.1.2	Wykorzystane wsparcie.....	142
4.1.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	146
4.1.4	Podsumowanie	152
4.2	OP 2 Cyfrowy region	155
4.2.1	Przeprowadzone nabory	155
4.2.2	Wykorzystane wsparcie.....	157
4.2.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	158
4.2.4	Podsumowanie	159
4.3	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	160
4.3.1	Przeprowadzone nabory	160
4.3.2	Wykorzystane wsparcie.....	163
4.3.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	165
4.3.4	Podsumowanie	170
4.4	OP 4 Region przyjazny środowisku	172
4.4.1	Przeprowadzone nabory	172
4.4.2	Wykorzystane wsparcie.....	174
4.4.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	176
4.4.4	Podsumowanie	183
4.5	OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu.....	186
4.5.1	Przeprowadzone nabory	186
4.5.2	Wykorzystane wsparcie.....	189
4.5.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	190
4.5.4	Podsumowanie	192
4.6	OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	193

4.6.1	Przeprowadzone nabory	193
4.6.2	Wykorzystane wsparcie.....	196
4.6.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	199
4.6.4	Podsumowanie	202
4.7	OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.....	204
4.7.1	Przeprowadzone nabory i wykorzystane wsparcie	205
4.7.2	Poziom realizacji wskaźników typu output	205
4.7.3	Podsumowanie	207
4.8	OP 8 Aktywni na rynku pracy	209
4.8.1	Przeprowadzone nabory	209
4.8.2	Wykorzystane wsparcie.....	212
4.8.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	214
4.8.4	Podsumowanie	221
4.9	OP 9 Solidarne społeczeństwo	224
4.9.1	Przeprowadzone nabory	224
4.9.2	Wykorzystane wsparcie.....	226
4.9.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	229
4.9.4	Podsumowanie	235
4.10	OP 10 Innowacyjna edukacja.....	237
4.10.1	Przeprowadzone nabory	237
4.10.2	Wykorzystane wsparcie.....	240
4.10.3	Poziom realizacji wskaźników typu output	243
4.10.4	Podsumowanie	249
4.11	OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.....	251
4.11.1	Przeprowadzone nabory i wykorzystane wsparcie	253
4.11.2	Poziom realizacji wskaźników typu output	254
4.11.3	Podsumowanie	256
5	Poziom realizacji wskaźników ram wykonania	258
5.1	OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu.....	260
5.2	OP 2 Cyfrowy region	261
5.3	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	262
5.4	OP 4 Region przyjazny środowisku	263
5.5	OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu.....	264

5.6	OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	265
5.7	OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.....	266
5.8	OP 8 Aktywni na rynku pracy.....	267
5.9	OP 9 Solidarne społeczeństwo	268
5.10	OP 10 Innowacyjna edukacja.....	269
5.11	OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność.....	270
6	Wpływ RPO WK-P na realizację celów strategii regionalnej i unijnej	272
6.1	Strategia regionalna.....	272
6.2	Strategia Europa 2020	277
7	Wpływ RPO WK-P na realizację zasad horyzontalnych	284
7.1	Polityka zrównoważonego rozwoju	284
7.2	Polityka równości szans, równości płci i niedyskryminacji	288
7.3	Podsumowanie	293
8	Obciążenia administracyjne w RPO WK-P	295
9	Wnioski i rekomendacje	305
10	Spis Tabel.....	322
11	Spis wykresów	325
12	Załącznik Nr 1: Poziom kontraktacji wg kategorii interwencji	331
13	Załącznik Nr 2: Synteza odpowiedzi na pytania badawcze	337

Wartość alokacji w złotych w całym raporcie została przeliczona wg kursu 1 EURO=4,3028 (kurs z dnia 28.12.2018)

Wykaz skrótów

AOTMiT	Agencja Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji
B+R	Badania i Rozwój
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
COiE	Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów
CT	Cel tematyczny
Dz.	Działanie
EBI	Europejski Bank Inwestycyjny
EFRR	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
GPR/	Gminny Program Rewitalizacji
IF	Instrumenty Finansowe
IOB	Instytucje Otoczenia Biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
KPAI	Kujawsko-Pomorska Agencja Innowacji
KPPSKDiK	Kujawsko-Pomorski Plan Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej
KPGO	Krajowy Program Gospodarki Odpadami
KPOŚK	Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
LGD	Lokalne Grupy Działania
LPR	Lokalne Programy Rewitalizacji
LSR	Lokalne Strategie Rozwoju
MFF	Menadżer Funduszu Funduszy
MiIR	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju
MŚP	Małe i średnie przedsiębiorstwa
OP	Oś priorytetowa
OSI	Obszar Strategicznej Interwencji
OSRG	Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego
OZE	Odnawialne Źródła Energii
P&R	Park and Ride
PI	Priorytet inwestycyjny
Pod.	Poddziałanie
POPT	Program Operacyjny Pomoc Techniczna
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PUP	Powiatowe Urzędy Pracy
RLKS	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

RLM	Równoważna liczba mieszkańców
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Toruniu
RPO WK-P	Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020
RSI	Regionalna Strategia Innowacji
SRW	Strategia Rozwoju Województwa
SZOOP	Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych
TARR	Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego
TRL	Poziom Gotowości Technologicznej (ang. <i>Technological Readiness Level</i>)
UE	Unia Europejska
UMWK-P	Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego
UP	Umowa Partnerstwa
Ustawa	Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy
VC	Venture Capital
WPGO	Wojewódzki Program Gospodarki Odpadami
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
WUP	Wojewódzki Urząd Pracy
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZIT	Zintegrowane Inwestycje Terytorialne

Streszczenie

Niniejszy raport stanowi podsumowanie *ewaluacji mid-term dotyczącej postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania*, zrealizowanej przez imapp sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Celem badania była ocena postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów RPO WK-P 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, ocena wkładu interwencji w realizację celów Strategii Europa 2020 oraz Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020, jak również ocena aktualności wyzwań rozwojowych i logiki interwencji przyjętej w programie. Ewaluacja objęła również zagadnienia związane z realizacją polityk horyzontalnych oraz obciążeń administracyjnych związanych z wdrażaniem Programu.

Przekrojowy charakter badania znalazł odzwierciedlenie w szerokim katalogu wykorzystanych źródeł danych oraz metod badawczych. Punktem wyjścia do prowadzonych analiz był przegląd danych zastanych obejmujących zarówno dokumentację programową, dane monitoringowe o dofinansowanych projektach oraz informacje kontekstowe, w tym dane pochodzące ze statystyk publicznych. Dane ilościowe oraz informacje o realizowanych projektach wykorzystano w analizach statystycznych i ekonometrycznych, których celem było oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników oraz wpływu interwencji w realizację celów strategii Europa 2020. W niniejszej ewaluacji na szeroką skalę zastosowano badania terenowe. Objęły one wywiady indywidualne i grupowe z przedstawicielami instytucji zaangażowanych w zaprogramowanie i wdrażanie wsparcia, Komitetu Monitorującego, instytucji zarządzających instrumentami finansowymi oraz ekspertów oceniających wnioski projektowe. Z przedstawicielami IZ przeprowadzono ponadto warsztaty służące odtworzeniu i weryfikacji logiki interwencji w ramach poszczególnych osi priorytetowych. Do grupy tej skierowano również badanie ankietowe, którego celem było zebranie informacji na temat procesu wdrażania Programu i ewentualnych problemów lub obciążeń z tym związanych. Badanie ankietowe (CATI i CAWI) skierowano również do beneficjentów i potencjalnych beneficjentów RPO WK-P 2014-2020. Jego celem była ocena procesu aplikowania i wdrażania projektów oraz obciążeń i problemów z tym związanych, ocena trafności wsparcia adresowanego w Programie oraz identyfikacja planów i potrzeb inwestycyjnych. Beneficjenci zostali ponadto zapytani o szansę osiągnięcia zakładanych wartości docelowych wskaźników oraz o sposób uwzględnienia polityk horyzontalnych w realizowanych projektach.

Analiza dostępnych danych i informacji na temat postępu wdrażania wskazuje, że założenia przyjęte na etapie programowania wsparcia pozostają w dużej mierze aktualne. Zmiany w otoczeniu społeczno-gospodarczym w niektórych osiach wpływają na warunki wdrażania interwencji, jednak nie negują ich zasadności. Szeroko zastosowane w programie instrumenty polityki terytorialnej dają szansę lepszego ukierunkowania przestrzennego interwencji, zgodnego z celami strategii rozwoju województwa. Analiza wsparcia

wdrażanego w ramach ZIT wskazuje jednak, że instrument ten niekiedy stosowany był w obszarach nieprzynoszących istotnej wartości dodanej (np. rewitalizacja).

Interwencja realizowana w ramach Osi 1 jest odpowiedzią na wyzwania związane z potrzebą poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw regionu, w tym szerszego wykorzystania innowacji w budowaniu przewagi konkurencyjnej. Analiza aktualnej sytuacji gospodarczej regionu wskazuje, że wyzwania te po kilku latach wdrażania Programu są nadal aktualne. Katalog dostępnych form wsparcia co do zasady dobrze odpowiada celom interwencji. Obejmuje on szeroki zakres wsparcia dotacyjnego oraz zwrotnego, w ramach którego finansowane są m.in. infrastruktura i prace B+R przedsiębiorstw, inwestycje sektora MŚP, wdrażanie innowacji produktowych i procesowych, a także ekspansja zagraniczna przedsiębiorstw. Projekty wybrane do dofinansowania pozwoliły na osiągnięcie celów pośrednich ram wykonania, a przeprowadzona analiza wskazuje, że również cele końcowe powinny zostać zrealizowane na bezpiecznym poziomie. Wyzwaniem pozostaje skuteczne wykorzystanie środków przeznaczonych na trudniejsze we wdrażaniu instrumenty finansowe (pożyczka na innowacje, wejścia kapitałowe za pośrednictwem funduszu VC), oraz rozdysponowanie całości alokacji na prace B+R oraz projekty wsparcia MŚP przez instytucje otoczenia biznesu. W niektórych obszarach występuje również pewna konkurencja między wsparciem dotacyjnym i zwrotnym (prace B+R, wdrażanie innowacji, ekspansja zagraniczna), która jednak jest ograniczana przez wprowadzane demarkacje między poszczególnymi produktami.

Działania w Osi 2 stanowią odpowiedź na potrzebę upowszechniania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych poprzez wdrożenie e-usług. Wyzwania, które uzasadniały uwzględnienie w RPO WK-P 2014-2020 wsparcia w tym obszarze są nadal aktualne. Wdrażane projekty mają charakter systemowy, co pozwala na uspołnienie podejścia do sposobu wdrażania usług elektronicznych w poszczególnych instytucjach. Z perspektywy postępu wdrażania, realizacja idzie sprawnie. Środki w większości zostały dawno zakontraktowane, a na uruchomienie alokacji z rezerwy wykonania czeka już gotowy kolejny projekt. Wskaźnik produktu wybrany do ram wykonania został zrealizowany. Już teraz zakontraktowano środki, które powinny pozwolić na wdrożenie większej liczby usług, niż pierwotnie przewidywano. Dzięki realizacji wsparcia w Osi 2, w sposób systemowy wspierany jest rozwój usług w obszarze e-zdrowia, e-kultury, szeroko rozumianej e-administracji i GIS, przyczyniający się do zwiększania zakresu stosowania TIK w sferze usług publicznych.

Interwencja w ramach Osi 3 odpowiada na potrzebę zmniejszenia emisyjności i energochłonności gospodarki. Wykorzystywane są do tego różnorodne formy wsparcia – w tym trzy różne instrumenty finansowe, z których do końca 2018 roku uruchomiono jeden. Zdefiniowany zakres wsparcia Osi 3 nadal pozostaje aktualny, przy czym ze względu m.in. na zmiany na rynku OZE oraz istotny wzrost świadomości społecznej w obszarze jakości powietrza warto rozważyć niewielkie korekty strategii inwestycyjnej instrumentów finansowych oraz szerszy pakiet interwencji poprawiających jakość powietrza w przyszłym programie operacyjnym. Wskaźniki ram wykonania na 2018 rok zostały osiągnięte, jednak realizacja celów końcowych wymaga korekt wartości docelowej trzech wskaźników, jak

również dobrej współpracy i stałego monitoringu przez Instytucję Zarządzającą planów i działań podmiotów zarządzających infrastrukturą liniową oraz pośredników finansowych.

Interwencja w ramach Osi 4 jest odpowiedzią na główne wyzwania i problemy zidentyfikowane w szerokorozumianym obszarze ochrony środowiska oraz potencjał i potrzeby inwestycyjne związane z zasobami dziedzictwa kulturowego regionu. Z analizy przesłanek leżących u podstaw interwencji wynika, że problemy, na które miała ona odpowiadać pozostają nadal aktualne. Oznacza to, że również wyznaczone cele nie straciły na aktualności. Projekty przewidziane do dofinansowania w ramach poszczególnych PI są dobrym narzędziem do osiągnięcia wyznaczonych celów. Postęp kontraktacji w większości działań i poddziałań wskazuje również, że dostępne wsparcie dobrze odpowiada na potrzeby regionu. Projekty wybrane dotychczas do dofinansowania pozwoliły na osiągnięcie celów pośrednich ram wykonania, a przeprowadzone szacunki wskazują, że również cele końcowe większości z nich powinny zostać osiągnięte. Wyjątek stanowi wskaźnik dotyczący *liczby dodatkowych osób korzystających z ulepszonego oczyszczania ścieków*. Problem tego miernika wynika m.in. z faktu, że cele interwencji wyznaczane były w momencie obowiązywania IV AKPOŚK, podczas gdy obecnie obowiązuje V AKPOŚK, w której zaktualizowany został wykaz aglomeracji kwalifikujących się do wsparcia.

Pakiet działań w Osi 5 ma zwiększyć dostępność transportową województwa, adresując problemy takie jak niekompletność i słaby stan sieci drogowej oraz marginalizacja niektórych obszarów regionu. Wsparcie w programie objęło inwestycje w infrastrukturę drogową i kolejową, przy czym jak wynika z przesłanek interwencji nadal szczególnej uwagi wymaga zwłaszcza drugi obszar, w którym poprawa zachodzi wolniej niż oczekiwano. W pierwszym natomiast potrzeby cały czas pozostają znaczne, zarówno na poziomie dróg wojewódzkich, jak i lokalnych. Aktualny jest również postulat kreowania oferty transportu zbiorowego na obszarach pozametropolitalnych, który ostatecznie został wycofany z programu. Projekty drogowe w Osi 5 zrealizowały wskaźniki celów pośrednich ram wykonania, pomimo trudności wynikających ze wzrostu cen na rynku budowlanym. Z bardzo dużym prawdopodobieństwem projekty drogowe osiągną również cel końcowy, wyznaczony na 2023 rok. Bardziej skomplikowana sytuacja dotyczy infrastruktury kolejowej. W naborze dotyczącym węzłów transportu pasażerskiego zgłoszono zaledwie dwa projekty, a dopiero pod koniec 2018 roku zgłoszono jedyny do tej pory projekt pozakonkursowy na modernizację odcinka linii kolejowej (Toruń Wschodni – Chełmża). Wykonanie wskaźników rzeczowych w tym obszarze nadal jest możliwe, wymaga jednak pełnej gotowości inwestycyjnej i mobilizacji ze strony operatora infrastruktury do współpracy z samorządami.

Zadaniem Osi 6 jest zwiększenie dostępu oraz jakości usług społecznych w obszarze zdrowia, pomocy społecznej, edukacji przedszkolnej i kształcenia zawodowego. Dodatkowo Oś 6 wspiera inicjatywy ograniczające negatywne zjawiska występujące na zdegradowanych obszarach miejskich, a także wspierające lokalne potencjały rozwojowe. Potrzeby w tym zakresie pozostają aktualne, choć w niektórych obszarach takich jak np. infrastruktura szkół zawodowych czy żłobków wsparcie RPO WK-P 2014-2020 zostało skierowane na większą część potrzeb. Aktualne pozostają natomiast wyzwania w obszarze pomocy społecznej oraz zdrowia z uwagi na wzrost średniej długości życia i udziału osób w wieku poprodukcyjnym.

Projekty dotychczas zakontraktowane w Osi 6 pozwoliły wykonać cele ram wykonania. Z przeprowadzonych szacunków wynika wysokie prawdopodobieństwo ich dwukrotnego przekroczenia w perspektywie 2023 roku, podobnie zresztą jak celów końcowych z zakresu infrastruktury edukacji i kształcenia zawodowego. Do inwestycji kompleksowo odpowiadających na deficyty usług zdrowotnych w regionie należy m.in. największy projekt infrastrukturalny w RPO WK-P 2014-2020, którym jest rozbudowa i modernizacja Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. Ludwika Rydygiera w Toruniu. Znacznie większym wyzwaniem natomiast może być realizacja celów końcowych w zakresie rewitalizacji.

Oś 7 jest jedną z dwóch osi wdrażanych w formule RLKS. Interwencja w niej przewidziana jest odpowiedzią na zagrożenia związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Zgodnie z diagnozą zawartą w Programie są to problemy, które występują ze szczególnym natężeniem na obszarach zdegradowanych i oddalonych od rynków pracy, na których obserwowany jest również niewystarczający dostęp do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych. Celem wsparcia jest również stworzenie na obszarach wiejskich i w małych miastach warunków do prowadzenia działalności gospodarczej. Potrzeba rewitalizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich pozostaje nadal aktualna. Katalog wsparcia przewidzianego w Osi 7 co do zasady dobrze odzwierciedla problemy i potrzeby występujące na tym obszarze. Atrakcyjna forma wsparcia przedsiębiorstw z sektora MŚP (granty do 100 tys. zł) powinna pozwolić tym podmiotom na podniesienie ich konkurencyjności. Stwarza również warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i daje nadzieje na zatrzymanie młodych, zdolnych osób na obszarach małych miast i wsi. Wyzwaniem w przypadku Osi 7 – podobnie jak w Osi 11 – okazała się jednak przyjęta forma wdrażania, w szczególności realizacja projektów grantowych. Obciążenia i ryzyka związane z tą formą wdrażania dla LGD odpowiadających za wybór grantobiorców spowodowały bardzo duże opóźnienia w uruchomieniu tego instrumentu. Pomimo tego, że udało się osiągnąć cele pośrednie ram wykonania, a szacowany poziom realizacji wskaźnika produktu ram wykonania wskazuje na szansę osiągnięcia bezpiecznego poziomu realizacji w 2023 r., w Osi 7 istnieje nadal ryzyko związane z wdrażaniem interwencji. W szczególności w związku z nierozwiązanym problemem projektów grantowych, jak i spodziewaną aktualizacją gminnych programów rewitalizacji.

Wsparcie realizowane w ramach Osi 8 jest odpowiedzią na szereg wyzwań obserwowanych na regionalnym rynku pracy, w tym wysokie bezrobocie, niską aktywność zawodową, ryzyko wczesnej dezaktywizacji z powodu złego stanu zdrowia czy też problemy związane z godzeniem życia rodzinnego i zawodowego przez opiekunów dzieci do lat 3. Wyzwania te w większości przypadków są nadal aktualne, chociaż poprawa sytuacji na rynku pracy znacząco zmniejszyła liczbę osób zainteresowanych udziałem w projektach aktywizacji zawodowej. Katalog dostępnych form wsparcia jest co do zasady dobrze dostosowany do zidentyfikowanych potrzeb, jednak przy zmianie ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej należy przeanalizować możliwość wprowadzenia pewnych korekt, co rekomendujemy w raporcie. Realizowane projekty pozwoliły na osiągnięcie celów pośrednich ram wykonania na wymaganym poziomie, natomiast w przypadku 1 z wskaźników (*Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*) rekomendujemy obniżenie wartości docelowej na 2023 r. Największe problemy wdrożeniowe widoczne są w obszarze realizacji regionalnych

programów polityki zdrowotnej, które mimo dużej potrzeby społecznej wskutek licznych barier nie są wdrażane tak, jak było to zakładane, przez co konieczna będzie prawdopodobnie realokacja środków na inne działania w ramach Osi 8.

W Osi 9 interwencja miała pomóc osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem w ich integracji społecznej i – w dalszej kolejności – w poprawie ich zdolności do zatrudnienia. W tym celu uruchomiono środki na realizację szeregu działań aktywizujących. Interwencja jest wdrażana dość sprawnie, choć nie bezproblemowo. Postęp kontraktacji jest zróżnicowany, ale przeważająca część środków powinna zostać zakontraktowana do końca 2019 r. Analizy i prognozy pozwalają wnioskować, w których obszarach interwencji występują zagrożenia dla osiągnięcia celów Programu. Dotyczy to w szczególności wsparcia w ramach PI 9i (i w mniejszym stopniu 9iv). Problemy wynikają w głównej mierze z ograniczenia dostępu do grupy docelowej, rosnących kosztów usług i innej struktury zapotrzebowania na wsparcie. Czynniki te nie były jednak możliwe do przewidzenia na etapie przygotowywania Programu.

W Osi 10 oferowane wsparcie można podzielić na trzy główne obszary: edukację ogólną, w tym wychowanie przedszkolne, szkolnictwo zawodowe oraz kształcenie dorosłych. Dla każdego z tych obszarów zaplanowano inny zestaw narzędzi, których wdrażanie przyczynia się do podniesienia jakości edukacji poprzez poprawę wiedzy i umiejętności uczestników oraz ich lepsze przygotowanie do zatrudnienia. W Osi 10 postęp wdrażania interwencji jest zadowalający, choć w niektórych poddziałaniach poziom kontraktacji jest jeszcze stosunkowo niski. W szczególności dotyczy to wsparcia szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Poziom realizacji większości celów wyznaczonych wskaźnikami produktu i rezultatu oraz oczekiwania co do osiągnięcia wartości docelowych, są w większości optymistyczne. Tylko kilka z 30 indeksów należy uznać za problematyczne. Potencjalnych problemów natomiast nie zidentyfikowano we wskaźnikach wybranych do ram wykonania.

Oś 11 jest drugą z osi RPO WK-P 2014-2020 wdrażaną w innowacyjnej formule RLKS. Działania finansowane ze środków EFS są odpowiedzią na występujące na obszarach wiejskich i w miastach zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze. Podobnie jak w przypadku PI 9i w Osi 9 wsparcie dostępne w Osi 11 jest co do zasady nadal potrzebne, a cel wyznaczony w Programie pozostaje aktualny. Dotychczas w ramach Osi 11 dofinansowano 48 projektów, w tym 6 których celem było wsparcie przygotowawcze i 16 finansujących działalność bieżącą LGD. W okresie objętym badaniem zrealizowano pierwsze działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Dofinansowane przedsięwzięcia pozwoliły na osiągnięcie celu pośredniego wskaźnika produktu z ram wykonania, pomimo tego, że przeznaczono na projekty go realizujące przeznaczono niższe wsparcie niż pierwotnie zakładano. Oś 11 realizowana jest w nowatorskiej formule, co spowodowało trudności w zrealizowaniu celu pośredniego wskaźnika finansowego, a w konsekwencji problem w zrealizowaniu ram wykonania i możliwość utraty środków z rezerwy wykonania. Pomimo tego, z przeprowadzonych szacunków wynika, że osiągnięcie celu końcowego wskaźnika produktu powinno się udać. Niemniej, podobnie jak w przypadku Osi 9, w Osi 11 występuje problem dostępności grupy docelowej, co w perspektywie najbliższych lat może się okazać decydujące dla osiągnięcia zakładanych wartości wskaźników.

RPO WK-P 2014-2020 zachowuje synergię z zapisami Strategii Europa 2020, a jego poszczególne elementy wspierają osiągnięcie celów przyjętych w Strategii. Spośród 3 priorytetów Strategii, projekty realizowane w ramach Osi 1 i Osi 2 w największym stopniu przyczyniają się do rozwoju inteligentnego. Rozwój zrównoważony wspierają projekty z Osi 3, 4 i 5, a rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – projekty z Osi 6 – 11. Realizacja projektów dofinansowanych ze środków RPO WK-P 2014-2020 w istotny sposób przyczynia się również do osiągnięcia nadrzędnych celów Strategii Europa 2020, w tym wzrostu wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata oraz wzrostu nakładów na B+R. Wpływ ten został oszacowany w raporcie za pomocą modelu makroekonomicznego EUImpactMod.

Program uwzględnia konieczność wdrażania interwencji zgodnej z politykami horyzontalnymi, w szczególności zasadą zrównoważonego rozwoju oraz równości szans, płci i niedyskryminacji. W części obszarów interwencja bezpośrednio oddziałuje pozytywnie na środowisko naturalne (w OP 3 i 4) lub równość szans (działania włączające, skierowane do osób z grup defaworyzowanych w OP 8,9, 10 i 11). Poza odpowiednim ukierunkowaniem interwencji, w Programie obowiązuje szereg zaleceń i zasad, których przestrzeganie ogranicza negatywne oddziaływanie na środowisko. Zasady równościowe i antydyskryminacyjne ułatwiają osobom z grup defaworyzowanych dostęp do kluczowych usług i korzystanie z rezultatów projektów. W większości projektów uwzględnienie polityk horyzontalnych ogranicza się do zapewnienia zgodności z obowiązującym prawem, przedstawieniem wymaganych w naborach odpowiednich dokumentów środowiskowych czy zagwarantowaniem równego dostępu do rezultatów projektów. Powszechne jest wdrażanie zasad projektowania uniwersalnego (proj. EFRR) oraz tzw. „zielonego biura” (proj. EFS). Nie odnotowano większych problemów z realizacją zasad horyzontalnych.

Wdrażanie RPO WK-P w perspektywie 2014-2020 jest obciążające zarówno dla instytucji zarządzającej i współpracujących z nią komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie, jak i dla beneficjentów i wnioskodawców. Znaczne obciążenie stanowi etap naboru i przygotowania kryteriów wyboru projektów. Interwencja jest wdrażana w formie wielu stosunkowo małych konkursów, co generuje znaczne nakłady pracy po stronie IZ i IP, prowadząc do przeciążenia pracą. Na to nakładają się opóźnienia z uruchamianiem pierwszych naborów w większości osi priorytetowych, co w połączeniu z wysokim poziomem szczegółowości dokumentacji konkursowej ostatecznie prowadzi do znacznego obciążenia systemu wdrażania, ograniczając jego wydolność. Wdrożone ułatwienia nie przynoszą oczekiwanych rezultatów. Można jednak wskazać na kilka obszarów, w których udało się ograniczyć obciążenia. W niektórych osiach priorytetowych są stosowane skuteczne mechanizmy informowania i współpracy z wnioskodawcami. Korzystnie na ograniczenie obciążeń dla wnioskodawców wpływa wprowadzenie procedury negocjacji. Beneficjenci w większości pozytywnie oceniają także możliwość rozliczania według metod uproszczonych. Dużym ułatwianiem jest dla nich korzystanie z systemu SL2014. Z perspektywy beneficjentów, IZ i IP elastycznie reagują na zgłaszane przez nich problemy.

Podsumowując należy stwierdzić, że w RPO WK-P przewidziano mechanizmy oraz instrumenty wsparcia rzadko spotykane w innych regionalnych programach operacyjnych. Należy w tym kontekście zwłaszcza wymienić RLKS oraz 8 różnych instrumentów

finansowych. W programie silnie zaakcentowany jest wymiar terytorialny interwencji. Wdrażane są nie tylko Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, ale również polityka terytorialna na szczeblu subregionalnym i ponadlokalnym. Pozwala to stwierdzić, że na tle innych regionalnych programów operacyjnych RPO WK-P wyróżnia się swoją oryginalnością i śmiałą konstrukcją.

Executive Summary

This report is a summary of *the mid-term evaluation concerning the measurable progress of ROP K-PR for 2014–2020 for the purposes of the mid-term review, including the implementation of the framework and the performance reserve*, implemented by imapp sp. z o.o., as commissioned by the Marshal Office of Kujawsko-Pomorskie Region.

The aim of the study was to assess the progress in implementing the specific objectives set for the priorities of ROP K-PR 2014–2020 (the Regional Operational Programme of the Kujawsko-Pomorskie Region for 2014–2020) for the purposes of the mid-term review, to assess the interventions contribution into the objectives of the Europe 2020 and the Strategy for the development of the Kujawsko-Pomorskie Region by 2020, as well as to assess the validity of development challenges and the intervention logic adopted in the Programme. The evaluation has also covered the issues of horizontal policies implementation and administrative burdens associated with the Programme implementation.

The crosscutting nature of the study was reflected in the wide range of data sources and research methods used. The starting point for the conducted analyses consisted in a review of the existing data that included the programme documentation, monitoring data on financed projects, and context information, including public statistics data. The quantitative data and information concerning implemented projects were used for the purpose of statistical and econometric analyses which were intended to estimate the achievable target indicators and the impact of interventions on the achievement of the Europe 2020 objectives. In this evaluation, field research was widely applied. It included individual and group interviews with representatives of institutions involved in programming and implementation of the support, the Monitoring Committee, the managing institutions for financial instruments and experts evaluating project applications. In addition, workshops were held with representatives of the MA aimed at tracing and verifying the intervention logic within individual priority axes. A questionnaire survey was also addressed to this group to collect information on the Programme implementing process and related problems or burden, if any. The questionnaire survey (CATI and CAWI) was also addressed to the beneficiaries and the potential beneficiaries of ROP WK-P 2014–2020. It was intended to assess the process of applying for and implementing the projects as well as the associated burden and problems, and to assess the relevance of support addressed in the Programme and to identify investment plans and needs. The beneficiaries were also asked about the chance of achieving the assumed target indicators and the method of taking horizontal policies into account in the implemented projects.

The analysis of the available data and information on the implementation progress indicates that the assumptions made at the stage of support programming remain largely valid. Changes in the socio-economic environment under certain axes affect the intervention implementing conditions, but they do not contradict legitimacy of interventions. The territorial policy instruments widely used in the programme provide an opportunity for

better spatial targeting of interventions in line with the objectives of the regional development strategy. However, the analysis of the support implemented within the framework of ITI shows that the instrument was sometimes used in the areas which did not bring significant added value (e.g. revitalisation).

The intervention implemented under Axis 1 is a response to the challenges related to the need to enhance the competitiveness of the region's enterprises, including a wider use of innovation in creating competitive advantage. The analysis of the current economic situation in the region shows that after a few years of Programme implementation these challenges still remain valid. Generally, the list of the forms of support available well corresponds with the objectives of the interventions. It contains a wide range of subsidies and repayable assistance under which infrastructure and R&D work of enterprises, investments of the SME sector, implementation of product and process innovations and foreign expansion of enterprises and so on are financed. The projects selected for financing have allowed to achieve the milestones of performance framework, and their analysis shows that the final objectives should also be implemented at a safe level. The effective use of resources allocated for the financial instruments that are more difficult to implement (loan for innovation, capital entries through the VC fund), as well as the commitment of the entire allocation for R&D works and SME support projects by business environment institutions remain a challenge. In certain areas there is also competition between subsidy and repayable support (R&D works, implementing innovations, foreign expansion), however, the competition is limited by demarcations made between individual products.

Implementation of e-services under Axis 2 is a response to the need to promote electronic communication in public institution. The challenges that justified taking into account the support in this area in ROP WK-P 2014-2020 are still valid. The projects implemented are systemic in nature and allow a more coherent approach to the implementation of electronic services in particular institutions. From the perspective of the work progress the implementation goes smoothly. Most of the resources have been contracted long ago and another project is already waiting for the start of allocation from the performance reserve. The output indicator selected for the performance framework has been implemented. Funds that should allow a larger number of services than originally foreseen to be implemented have already been contracted. Implementation of the support under Axis 2 helped a systemic development of services in the area of e-health, e-culture, widely understood e-government and GIS, which contributes to an increasing application of ICT in the area of public services.

The intervention under Axis 3 is a response to the need for reduction of emissivity and energy intensity of the economy. Various forms of support are used for this purpose, including three different financial instruments of which one was deployed by the end of 2018. The defined scope of support UNDER Axis 3 is still valid, however, it is worth considering slight adjustments to the investment strategy of financial instruments and a wider package of investments amending air quality in the future operational programme due to, *inter alia*, the changes in the RES market and a significant increase of public awareness in the area of air quality. The indicators for 2018 performance framework have been achieved,

however, implementation of the targets requires the three target indicators to be adjusted, and the cooperation among the linear infrastructure managers and financial intermediaries and constant monitoring by the Managing Authority of their plans and activities are needed.

The intervention under Axis 4 is a response to the main challenges and problems identified in the broadly understood area of environmental protection and to the investment potential and needs related to the region's cultural heritage resources. The analysis of the underlying rationale for the intervention shows that the problems it was to respond remain valid. This also implies that the objectives set are still valid. The projects to be co-financed by the individual PIs constitute a good tool for achieving the objectives set. Progress of contracting in for most measures and sub-measures also shows that the support available serves well the region's needs. The projects which have been selected for financing so far have allowed to achieve the milestones of performance framework, whereas the estimates show that the final objectives of most of them should also be achieved. The only exception is the indicator *for the number of additional persons using the improved waste water treatment*. The problem with this measure results *inter alia* from the fact that the interventions' objectives were designated when the 4th update of the National Urban Wastewater Treatment Programme was applicable, whereas the 5th update of the Programme with an updated list of agglomerations eligible for support is now in force.

The package of measures under Axis 5 is intended to increase the transport accessibility of the voivodship, addressing such problems as underdevelopment and poor condition of the road network and marginalisation of certain areas of the region. The support under the programme was addressed to the road and railway infrastructure investments, though, according to the intervention rationale, the second area where the improvement is much slower than expected still needs special attention. As for the first area, however, the needs remain significant, both in the case of regional and local roads. The call for generating a public transport offer in non-metropolitan areas, ultimately withdrawn from the programme, is also valid. Despite the difficulties caused by the increasing prices on the construction market, the road projects under Axis 5 have achieved the milestones of performance framework. It is very likely that road projects will also achieve the final objective which is set for 2023. The situation of the railway infrastructure is more complicated. In the call for passenger transport hub proposals, just two projects were submitted and this is only at the end of 2018 that a single project has been submitted so far under non-competition procedure – it concerned the modernisation of a section of railway line (Toruń Wschodni – Chełmża). Achievement of the material indicators in this area is still possible, however, it requires full investment readiness and mobilisation of the infrastructure operator as far as the cooperation with local governments is concerned.

The Axis 6 is intended to increase the access to and quality of social services in the areas of health, social assistance, pre-school education and vocational education. Additionally, under Axis 6 initiatives to reduce negative phenomena occurring on degraded urban areas, as well as those to support local development potentials are supported. The needs in that area remain valid, although in certain areas, including infrastructure of vocational schools or day care centres, the support under ROP WK-P 2014–2020 has been addressed to a major part of

needs. However, the challenges in the area of social assistance and health remain valid due to an increased life expectancy and the share of people in non-working age. The projects contracted so far under Axis 6 have allowed achieve the performance framework targets. The estimates show a high possibility of exceeding them twice in the perspective of 2023 similarly to the targets for education and vocational education infrastructure. Investments comprehensively responding to deficits of health services in the region include the biggest infrastructure project in ROP WK-P 2014–2020, namely, the extension and modernisation of the Provincial Polyclinical Hospital in Toruń. However, achieving the revitalisation targets may be a much bigger challenge.

Axis 7 is one of the two axes implemented under CLLD formula. The intervention it envisages is a response to the risks of poverty and social exclusion. According to the diagnosis set out in the Programme these problems are particularly acute in areas degraded and isolated from the labour market, where insufficient access to good quality and inexpensive social services also occurs. The aim of the support is also to provide conditions for economic activity in rural areas and in small cities. The need for socio-economic revitalisation in rural areas remains valid. Generally, the list of support under Axis 7 reflects well the problems and needs in this area. The attractive form of support for SMEs sector (grants up to PLN 100,000) should help these entities to increase their competitiveness. It also provides conditions for the local entrepreneurship development and gives hope for young, talented people to stay in small cities and rural areas. As under Axis 11, however, the adopted form of implementation, in particular for the grant projects, appeared to be a challenge under Axis 7. Burdens and risks associated with this form of implementation have caused very long delays in launching this instrument for LAGs responsible for selection of grant beneficiaries. Despite the fact that the milestones of performance framework have been achieved and the estimated level of output indicator implementation under the performance framework shows that achieving a safe level of implementation in 2023 is still possible, however, there is still a risk associated with the implementation of interventions under Axis 7. In particular, this is due to the unresolved problem of grant project and to the expected update of municipal revitalisation programmes.

The support under Axis 8 is a response to the presence of a number of challenges on the local labour market, which include: high unemployment, low labour market participation, the risk of early exit from the labour market due to poor health or the problems of life-work balance experienced by guardians of children under 3 years of age. The majority of these challenges are still valid, although the number of persons interested in participating in economic activation projects has significantly decreased in the wake of an improved situation on the labour market. Generally, the list of available forms of support is well adjusted to the needs identified, however, with the changed general socio-economic situation, the possibility to make some adjustments should be analysed as we recommend it in the report. The implemented projects have helped to achieve a required level of the milestones of performance framework, however, in the case of one indicator (*Number of childcare places created for children up to 3 years of age*) we recommend to reduce the target value for 2023. The most significant problems with implementation occur in the area

of regional health policy programmes implementation as they are not implemented as it was primarily assumed due to numerous barriers despite a strong social need, and a reallocation of resources to other measures under Axis 8 will be probably necessary.

The intervention under Axis 9 was to help persons at risk of poverty or exclusion in their social integration, and further in increasing their employability. To this end funds were mobilised for the implementation of a number of activation efforts. The intervention is implemented quite smoothly, though some problems are encountered. The progress of contracting is diverse; however, the major part of resources should be contracted by the end of 2019. Analyses and forecasts help determine which areas of intervention are at risk of not achieving the objectives of the Programme. This concerns in particular the support under PI 9i (to a less extent – 9iv). The problems are mainly due to a limited access to the target group, growing cost of services and a different structure of support needs. These factors were not, however, predictable at the stage of Programme preparation.

The support offered under Axis 10 may be divided into three main areas: general education, including pre-primary education, vocational education and adult education. For each of these areas a different set of tools has been planned and their implementation contributes to enhancing the quality of education through an improved knowledge and skills of participants and their better preparation for employment. The progress of implementing interventions under Axis 10 is satisfactory, though for certain sub-measures the level of contracting is still relatively low. In particular, this concerns the support for vocational education schools. The level of implementation of the most of targets set by the output and result indicators as well as the expectations as to targets' achievement are satisfactory in general. Only a few of the 30 indices should be considered problematic. However, no potential problems have been identified with the indicators selected for performance framework.

Axis 11 is the second one of ROP WK-P 2014-2020 axes implemented under the innovative CLLD formula. The measures financed from ESF respond to the risk of poverty and social exclusion and negative socio-economic phenomena that occur in rural areas and cities. Similarly, as in the case of PI 9i under Axis 9, the support available under Axis 11 is generally still needed and the target set under the Programme remains valid. So far, within Axis 11, 48 projects have been financed, including 6 for preparatory support and 16 financing local action groups' current activity. During the period under examination, first measures addressed to persons at risk of poverty and social exclusion have been implemented. The co-financed projects allowed to achieve the milestone of the output indicator for performance framework though the projects implementing it received less support than originally planned. Axis 11 is implemented under an innovative formula; therefore, certain difficulties have occurred in achieving the milestone of the financial indicator, and in consequence there was a problem in implementing the performance framework and the performance reserve resources may be lost. Nevertheless, the estimates show the output indicator target should be achieved successfully. Nevertheless, as in the case of Axis 9, the problem with Axis 11 consists in the lack of target group availability and it may prove decisive for the achievement of the assumed values of the indicators in the years to come.

ROP WK-P 2014–2020 maintains a synergy with the provisions of Europe 2020 and its individual elements support achievement of this Strategy objectives. Among the 3 priorities of the strategy, projects implemented under Axis 1 and Axis 2 contribute most to the smart growth. Sustainable development is supported by projects under Axes 3, 4 and 5, whereas the inclusive growth is supported by projects under Axes 6–11. The implementation of projects co-financed from ROP WK-P 2014–2020 resources also significantly contributes to the overall objectives of Europe 2020, including an increase in employment rate for persons aged 20–64 and an increase in R&D inputs. In the report this impact has been estimated using the EUImpactMod macroeconomic model.

The Programme allows for a necessity to implement an intervention in line with horizontal policies, in particular with the principles of sustainability, equal opportunities, equality between women and men and non-discrimination. In some of the areas, the intervention has a direct positive impact on the environment (under Priority Axes 3 and 4) or on the level-playing field (measures involving persons from disadvantaged groups under Priority Axes 8, 9, 10 and 11). In addition to the appropriate targeting of interventions, a number of recommendations and principles apply under the Programme, compliance with which reduces the negative impact on the environment. Equality and anti-discrimination principles help persons from disadvantages groups to access key services and use the projects' outputs. For the majority of projects consideration of horizontal policies is limited to compliance with applicable law, presentation of the relevant environmental documents required for the calls, or a guarantee of equal access to projects' outputs. It is common to implement the principles of universal design (ERDF projects) and "green office" (ESF projects). No major problems with the implementation of horizontal rules have been identified.

Implementation of ROP WK-P in the perspective of 2014–2020 is burdensome for both the managing authority, cooperating organisational units responsible for implementation and the beneficiaries and applicants. The stage of project selection and preparation of project selection criteria represents a significant burden. The intervention is implemented in a form of many relatively small competitions, which generates a considerable workload for MAs and IBs, leading to work overload. This overlaps with delays in launching the first calls for proposals under the majority of priority axes. This, combined with a high level of detail in the competition documentation, finally leads to a significant burden for the implementation system and limits its capacity. The implemented facilitations do not bring the expected results. However, some areas may be indicated in which the burden has been successfully reduced. Efficient mechanisms for informing and cooperating with applicants are used under certain priority axes. Introduction of a negotiation procedure has a positive impact on the reduction of burdens for applicants. The beneficiaries are largely positive about the possibility of simplified cost accounting. The use of SL2014 method is a major simplification for them. From the point of view of the beneficiaries, MAs and IBs respond flexibly to the reported problems.

Summing up, it should be stated that the ROP K-PR provides mechanisms and support instruments rarely found in other regional operational programs. In particular, CLLD and 8 different financial instruments should be mentioned in this context. The program also strongly emphasizes the territorial dimension of the intervention by implementing not only Integrated Territorial Investments, but also territorial policy at the sub-regional and supra-local level. This allows us to state that, compared to other regional operational programs, the ROP K-PR is original and bold.

Wprowadzenie

Niniejszy raport stanowi podsumowanie *ewaluacji mid-term dotyczącej postępu rzeczowego RPO WK-P na lata 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego, w tym realizacji zapisów ram i rezerwy wykonania*, zrealizowanego przez imapp sp. z o.o. na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego w okresie lipiec 2018 - marzec 2019.

Celem badania była ocena postępów w realizacji celów szczegółowych określonych dla priorytetów RPO WK-P 2014-2020 dla potrzeb przeglądu śródkresowego. Badanie podzielone zostało na 5 obszarów badawczych, którym przypisano łącznie 29 pytań:

- Obszar badawczy 1: Ocena postępu rzeczowego i finansowego RPO WK-P na lata 2014-2020;
- Obszar badawczy 2: Analiza diagnozy społeczno-gospodarczej województwa zawartej w Programie pod kątem zmian i aktualności potrzeb rozwojowych;
- Obszar badawczy 3: Weryfikacja przyjętej logiki interwencji RPO WK-P 2014-2020;
- Obszar badawczy 4: Analiza obciążeń administracyjnych dla beneficjentów oraz systemu instytucjonalnego realizacji Programu;
- Obszar badawczy 5: Analiza polityk horyzontalnych.

W rozdziale pierwszym przytaczamy podstawowe informacje o programie, jego strukturze i przyjętych formach wdrażania. Rozdział drugi zawiera aktualizację diagnozy RPO WK-P 2014-2020. Koncentrujemy się w nim na najważniejszych wskaźnikach rozwoju społeczno-gospodarczego oraz zmianach jakie zaszły pomiędzy okresem opracowania założeń interwencji, a momentem przeprowadzenia niniejszej ewaluacji. Szczególną uwagę zwracamy na kwestie, które mogą rzutować na aktualność założeń wsparcia oraz ewentualne zainteresowanie działaniami zaplanowanymi w Programie.

Kolejny rozdział poświęcony jest weryfikacji logiki interwencji w ramach poszczególnych osi priorytetowych i priorytetów inwestycyjnych. Odtwarzamy w nim najważniejsze założenia wsparcia, odnosząc się – tam, gdzie to adekwatne – do zmian jakie zaszły w otoczeniu społeczno-gospodarczym, mogących mieć wpływ na trafność i aktualność logiki interwencji.

W rozdziale 4 przedstawiamy informacje na temat stanu wdrażania interwencji w ramach poszczególnych osi priorytetowych. Prezentujemy również najważniejsze wnioski na temat problemów i wyzwań jakie wystąpiły od momentu uruchomienia wsparcia do czasu opracowania niniejszego raportu. Bardzo ważną częścią tego rozdziału są również informacje na temat poziomu realizacji wszystkich wskaźników typu *output* dla których wyznaczono wartość docelową. Bazując na danych z systemu SL 2014 dla zakontraktowanych projektów podsumowujemy wartości osiągnięte na koniec 2018 r. Informacje o dofinansowanych projektach, alokacji pozostałej do wykorzystania w ramach poszczególnych działań i poddziałań oraz udostępnione przez UMWK-P informacje na temat projektów wybranych do dofinansowania, dla których dotychczas nie podpisano umów wykorzystaliśmy do

oszacowania wartości docelowych wskaźników, jakie najprawdopodobniej możliwe będą do osiągnięcia na koniec 2023 r. Wartości te stanowić powinny punkt wyjścia do ewentualnej aktualizacji celów interwencji.

Rozdział 5 zawiera podsumowanie informacji na temat stanu realizacji celów pośrednich i perspektyw dla osiągnięcia celów końcowych ram wykonania. W przypadku wskaźników produktu odwołujemy się w nim do wniosków zawartych w rozdziale 4 tam, gdzie to zasadne wskazując na ryzyka związane z osiągnięciem celu końcowego ram. Wskaźnik finansowy oceniony jest na podstawie informacji o poziomie certyfikacji wg stanu na 31.12.2018 r., a w uzasadnionych przypadkach, szacunków UMWK-P na temat spodziewanego poziomu certyfikacji po uwzględnieniu płatności poniesionych do końca 2018 r.

W kolejnym rozdziale wskazujemy w jaki sposób interwencja w RPO WK-P 2014-2020 przyczynia się do realizacji celów strategii regionalnej oraz strategii Europa 2020. Rozdział 7 poświęcony jest podsumowaniu informacji na temat sposobu realizacji w programie polityk horyzontalnych. Kolejna część koncentruje się na analizie obciążeń administracyjnych, które omawiamy z perspektywy beneficjentów i wnioskodawców oraz pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu. Raport zamyka rozdział poświęcony kluczowym wnioskowi i rekomendacjom płynącym z badania.

Metodologia badania

Wykorzystana metoda badawcza	Wielkość próby/populacja objęta badaniem	Cel
Analiza danych zastanych	Dokumentacja programowania i towarzysząca, rozporządzenia i wytyczne krajowe i unijne, dokumenty strategiczne, opracowania tematyczne, dane statystyczne, dane z system SL 2014.	Określenie ram koncepcyjnych badania, warunków wdrażania interwencji, identyfikacja zmian jakie zaszły od momentu uruchomienia programu, kwantyfikacja i ocena wstępnych efektów interwencji stanowiąca punkt wyjścia dla oceny szans osiągnięcia celów końcowych.
Analizy ekonometryczne i statystyczne	Dane ze statystyk publicznych, wyniki symulacji makroekonomicznych, dane z systemu SL 2014.	Oszacowanie wpływu interwencji na cele strategii Europa 2020, oszacowanie możliwych do osiągnięcia wartości docelowych wskaźników.
Wywiady indywidualne i grupowe	Wywiady przeprowadzono łącznie z 35 osobami, w tym przedstawicielami IZ, IP, KM, pośrednikami finansowymi, ekspertami zewnętrznymi.	Określenie kontekstu wdrażania interwencji, ocena trafności wsparcia i przyjętych mechanizmów wdrażania, ocena postępów realizacji celów Programu, identyfikacja problemów występujących w trakcie wdrażania, ocena wstępnych efektów wsparcia, identyfikacja ryzyk związanych z realizacją celów końcowych.
Warsztaty dotyczące logiki interwencji	łącznie 9 warsztatów dotyczących 10 osi priorytetowych (za wyjątkiem OP 2)	Weryfikacja i aktualizacja logiki interwencji w ramach wszystkich osi tematycznych, identyfikacja czynników wpływających na dezaktualizację założeń wsparcia oraz problemów występujących w trakcie wdrażania, zagrażających realizacji celów interwencji.
Ankieta CATI beneficjentów	Próba 301 beneficjentów OP 1, 3-6, 5-10.	Zebranie informacji o postępach realizacji projektów, identyfikacja problemów zagrażających osiągnięciu wartości docelowych projektów, zebranie informacji na temat obciążeń administracyjnych oraz polityk horyzontalnych realizowanych przez beneficjentów w ramach dofinansowanych projektów, ocena trafność wsparcia dostępnego w RPO WK-P 2014-2020.
Ankieta CAWI beneficjentów OP 7	Próba 22 LGD realizujących projekty w ramach OP 7 i 11	
Ankieta CAWI potencjalnych beneficjentów	Próba 157 potencjalnych beneficjentów	Ocena trafności wsparcia dostępnego w RPO WK-P 2014-2020, ocena potencjału absorpcyjnego i zainteresowania środkami dostępnymi w RPO WK-P 2014-2020, analiza obciążeń administracyjnych na etapie aplikowania o wsparcie.

Wykorzystana metoda badawcza	Wielkość próby/populacja objęta badaniem	Cel
Ankieta CAWI JST	Próba 98 JST z województwa kujawsko-pomorskiego	Ocena trafności wsparcia dostępnego w RPO WK-P 2014-2020, ocena potencjału absorpcyjnego JST i zainteresowania środkami dostępnymi w RPO WK-P 2014-2020, ocena aktualności wyzwań i problemów zidentyfikowanych w diagnozie programu.
Ankieta CAWI instytucji zaangażowanych w programowanie i wdrażanie interwencji	Próba 307 przedstawicieli IZ i IP	Ocena obciążeń administracyjnych związanych z procesem wdrażania interwencji na każdym jej etapie z perspektywy instytucji zaangażowanych w ten proces. Identyfikacja ułatwień dla beneficjentów, które sprawiły problemy wdrożeniowe z perspektywy IZ/IP.
Warsztat ewaluacyjny	Przedstawiciele zespołu badawczego i Zamawiającego	Prezentacja wstępnych rekomendacji z badania i wypracowanie ostatecznych rekomendacji.

1 RPO WK-P 2014-2020 – struktura i założenia wsparcia

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 obejmuje nieco ponad 1,9 mld EUR wsparcia, co stawia program na 9 miejscu w Polsce spośród wszystkich RPO. W Programie wyodrębniono 12 osi priorytetowych, z których 7 finansuje Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), a 5 Europejski Fundusz Społeczny (EFS). Największą osią programu jest OP 1 *Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu*, która konsumuje ponad jedną piątą dostępnego wsparcia. Dużą część alokacji przeznaczono również na OP 3 *Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie* (15,2%) oraz OP 6 *Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry* (14,4%). Wszystkie trzy osie finansuje EFRR. Spośród osi EFS, najwięcej środków przeznaczono na OP 8 *Aktywni na rynku pracy* (9,6%).

Tabela 1. Architektura RPO WK-P 2014-2020

OP	Nazwa	Alokacja (EUR)	%	Fundusz	CT
1	Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	404 623 387	21,3%	EFRR	1,3
2	Cyfrowy region	50 169 580	2,6%		2
3	Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	288 595 059	15,2%		4
4	Region przyjazny środowisku	108 698 279	5,7%		5,6
5	Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	205 973 078	10,8%		7
6	Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	274 304 233	14,4%		8,9,10
7	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	35 719 976	1,9%		9
8	Aktywni na rynku pracy	183 006 261	9,6%	EFS	8
9	Solidarne społeczeństwo	122 665 273	6,4%		9
10	Innowacyjna edukacja	131 079 539	6,9%		10
11	Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	32 081 712	1,7%		9
12	Pomoc Techniczna	66 623 910	3,5%		PT
razem		1 903 540 287	100%		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Bardziej szczegółowa charakterystyka dostępnego wsparcia, bazująca na kategoriach interwencji wskazuje na koncentrację większości środków na kilku kluczowych obszarach tematycznych tj.: drogach (kat. 34), ogólnych inwestycjach produkcyjnych w przedsiębiorstwach z sektora MŚP (kat. 1), infrastrukturze ochrony zdrowia (kat. 53), wsparciu zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i biernych zawodowo (kat. 102), renowacji i efektywności energetycznej infrastruktury publicznej (kat. 13) oraz infrastruktury na potrzeby czystego transportu miejskiego (kat. 43). Łącznie wymienione kategorie

interwencji odpowiadają za 36% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Szczegółowe informacje o podziale wsparcia na poszczególne kategorie interwencji znajdują się w załączniku 1.

Tabela 2. Alokacja na wybrane kategorie interwencji

Kategoria interwencji		Alokacja (EUR)
34	Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	156 888 288
1	Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)	145 808 721
53	Infrastruktura ochrony zdrowia	120 568 956
102	Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników	94 153 591
13	Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	88 353 389
43	Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor)	80 925 768
	pozostałe kategorie	1 216 841 574

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

W perspektywie 2014-2020 na poziomie całej Umowy Partnerstwa wprowadzono wymogi koncentracji tematycznej (*ring-fencing*), dotyczące minimalnych progów finansowych przeznaczonych na interwencje w obszarach (celach tematycznych) istotnych z punktu widzenia realizacji celów Strategii Europa 2020:

- minimum połowa środków z EFRR przeznaczona powinna być na cele tematyczne 1-4, kluczowe dla realizacji celów związanych z badaniami i rozwojem, wzrostem zatrudnienia oraz dostosowaniem do zmian klimatu i efektywnością energetyczną. Na ten ostatni cel alokowane miało być minimum 15% środków z EFRR;
- minimum 20% środków z EFS przeznaczone ma być na cele związane z walką z ubóstwem i wykluczeniem społecznym;
- większość (60%) wsparcia z EFS skoncentrowana powinna być na 5 priorytetach inwestycyjnych.

Dla RPO WK-P Instytucja Koordynująca Umowę Partnerstwa wskazała minimalny możliwy pułap środków EFRR na CT 1-4 oraz EFS na CT 9 i zdecydowano o alokacji na tym właśnie poziomie. Nieco wyższy natomiast jest udział środków wyłącznie na CT 4 oraz koncentracja na 5 PI EFS.

Tabela 3. Sposób spełnienia wymogów koncentracji tematycznej w RPO WK-P 2014-2020

Próg koncentracji tematycznej na poziomie UP	Minimalny próg wskazany przez IK UP	Realizacja w RPO WK-P
Przeznaczenie minimum 50% EFRR na CT 1-4	54,3%	54,3%
...w tym 15% EFRR na CT 4	19,8%	21,1%
Przeznaczenie minimum 20% środków EFS na CT 9	28,9%	28,9%
Przeznaczenie 60% EFS na 5 PI	60%	66,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Obok realizacji wymogów koncentracji tematycznej, w RPO WK-P określono szacunkową kwotę wsparcia programu na cele związane ze zmianami klimatu. Objęła ona część środków w OP 1, OP 3, OP 4 i OP 5. Łącznie środki te stanowiły niespełna 14,3% całości alokacji. Największy udział tzw. markera klimatycznego zarówno w całej osi, jak i w kwocie bezwzględnej wystąpił w OP 3. Wskazuje to na kluczowy wkład projektów z zakresu efektywności energetycznej, odnawialnych źródeł energii oraz niskoemisyjnego transportu w działania mitygacyjne.

Tabela 4. Szacunkowa kwota przeznaczona na cele związane ze zmianami klimatu w RPO WK-P 2014-2020

OP	Nazwa	Alokacja (EUR)	% OP
1	Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	10 861 049	2,7%
3	Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	213 651 994	74%
4	Region przyjazny środowisku	18 528 458	17,1%
5	Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu	28 341 512	13,8%
razem		271 383 013	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

W ocenianym programie istotną rolę pełni polityka terytorialna. Posiada ona swe źródło w Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego Plan Modernizacji 2020+ (Priorytet: Modernizacja przestrzeni miast i wsi) i na tej podstawie została transponowana do RPO WK-P. Podejście przyjęte w województwie kujawsko-pomorskim wykracza ponad obligatoryjny mechanizm Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych oraz standardowe preferencje terytorialne stosowane w innych regionalnych programach operacyjnych. Polityka terytorialna województwa kujawsko-pomorskiego obejmuje cztery poziomy: ZIT wojewódzki, regionalny i subregionalny, ponadlokalny oraz lokalny. Każdemu poziomowi przyporządkowano instrumenty realizacji w RPO WK-P. Łącznie około jednej czwartej alokacji programu zostało przypisane do instrumentów terytorialnych.

Tabela 5. Podział środków na poszczególne poziomy polityki terytorialnej w RPO WK-P 2014-2020

Poziom polityki terytorialnej	Główne ośrodki	Główny instrument	Planowana alokacja (EUR)
wojewódzki	Bydgoszcz, Toruń	zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT)	166 790 730
regionalny i subregionalny	Włocławek, Grudziądz, Inowrocław	obszary strategicznej interwencji (OSI)	76 186 501
ponadlokalny	stolice powiatów ziemskich	obszary rozwoju społeczno-gospodarczego (ORSG)	140 969 943
lokalny	obszary działalności LGD	Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność (RLKS)	67 801 688
Razem			451 748 862

Źródło: opracowanie na podstawie Założeń polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego.

Zintegrowane Inwestycje Terytorialne w RPO WK-P realizowane są na obszarze Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego. To jedyny przypadek w Polsce, gdzie jeden obszar ZIT obejmuje dwa miasta wojewódzkie. Na wsparcie ZIT w RPO WK-P przeznaczono 166,8 mln EUR, co daje 8,7% alokacji. W RPO WK-P ZIT obejmują nieco więcej tematów niż średnio w kraju¹. Dotyczą one efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, transportu miejskiego, gospodarki wodno-ściekowej, kultury i przyrody, rewitalizacji oraz edukacji. Niewielką część alokacji stanowi też włączenie społeczne i wsparcie na funkcjonowanie żłobków. Oprócz ostatniej interwencji zakres ZIT nie odbiega zasadniczo od typowej palety priorytetów stosowanych w tym mechanizmie. Największy udział środków na ZIT występuje w OP 3, drugiej pod względem wielkości osi RPO WK-P. Biorąc pod uwagę koordynację przez Biuro ZIT części projektów miejskich w OP 1 POIiŚ należy stwierdzić, że temat energetyki i niskoemisyjnego transportu zajmuje w zakresie działalności Biura najistotniejsze miejsce.

Tabela 6. Poddziałania RPO WK-P wdrażane w ramach ZIT

OP	Poddziałania wdrażane w ramach ZIT	Alokacja (EUR)	% OP
3	3.5.1 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w ramach ZIT	36 093 600	12,5%
	3.5.2 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych w ramach ZIT	54 756 706	19,0%
4	4.6.1 Wsparcie gospodarki wodno-ściekowej w ramach ZIT	8 400 000	7,7%
	4.6.2 Wsparcie ochrony zasobów kultury w ramach ZIT	5 609 880	5,2%
	4.6.3 Wsparcie ochrony zasobów przyrodniczych w ramach ZIT	2 000 000	1,8%
6	6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ramach ZIT	25 399 119	9,3%
	6.4.2 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną w ramach ZIT	4 062 182	1,5%
	6.4.3 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w	6 937 818	2,5%

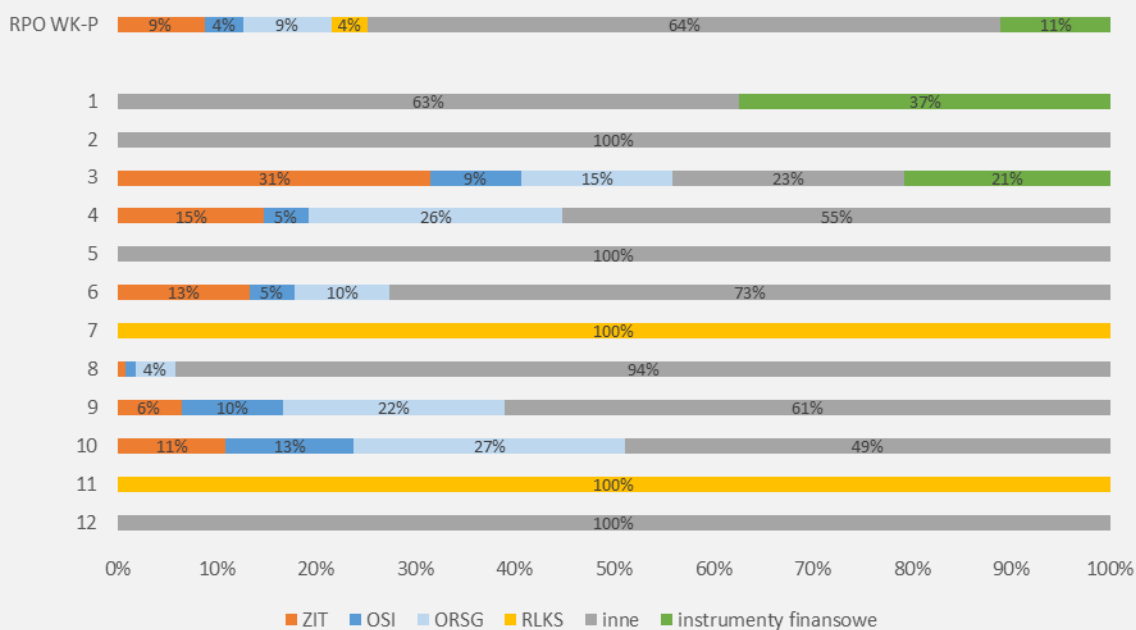
¹ Wolański/EGO, 2018. Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT, Warszawa.

OP	Poddziałania wdrażane w ramach ZIT	Alokacja (EUR)	% OP
	ramach ZIT		
8	8.4.3 Rozwój usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach ZIT	1 400 000	0,8%
9	9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT	5 260 000	4,3%
	9.1.2 Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT	2 633 413	2,1%
10	10.1.1 Wychowanie przedszkolne w ramach ZIT	2 500 000	1,9%
	10.1.2 Kształcenie ogólne w ramach ZIT	5 900 000	4,5%
	10.1.3 Kształcenie zawodowe w ramach ZIT	5 838 012	4,4%
Razem		166 790 730	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Kolejny poziom polityki terytorialnej RPO WK-P stanowią obszary strategicznej interwencji (OSI) oraz obszary rozwoju społeczno-gospodarczego (ORSG). OSI obejmują trzy miasta: Włocławek, Grudziądz i Inowrocław oraz ich obszary funkcjonalne. ORSG natomiast obejmują wszystkie powiaty nie znajdujące się całkowicie w zasięgu ZIT oraz OSI. Koordynatorzy – prezydenci miast lub starostowie przygotowali strategie terytorialne (lub obszarowe) dla każdego obszaru, wyłaniając przedsięwzięcia w tych samych priorytetach, co w obszarze ZIT. Największy udział w programie ORSG i OSI posiadają w inwestycjach środowiskowych (OP 4, głównie wodno-kanalizacyjnych) oraz edukacyjnych (OP 10); w kwotach bezwzględnych natomiast również OP 3 i OP 9 odgrywają istotną rolę. Zidentyfikowane w strategii projekty składane są w specjalnych naborach poświęconych polityce terytorialnej.

Wykres 1. Indykatywne alokacje na politykę terytorialną i instrumenty finansowe w OP RPO WK-P 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Dla poziomu lokalnego w RPO WK-P przewidziano instrument *Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność* (RLKS), który poza województwem kujawsko-pomorskim w pełnym wymiarze realizuje jedynie województwo podlaskie². Na RLKS przeznaczono łącznie 3,6% alokacji programu. Instrument dotyczy zarówno interwencji infrastrukturalnej (OP 7), jak i projektów miękkich (OP 11). RLKS realizują Lokalne Grupy Działania, które nie tylko odpowiadają za inwestycje, ale również oddolne budowanie kapitału społecznego. Obok mechanizmów polityki terytorialnej w województwie wymiar terytorialny programu wynika z obligatoryjnych wytycznych dotyczących uwzględnienia kompleksowego wsparcia rewitalizacji oraz obszarów wiejskich. Dla tych tematów przewidziano indykatywną alokację, której wydatkowanie mają zapewnić preferencje w kryteriach wyboru projektów. Komplementarne interwencje z zakresu rewitalizacji mają objąć 126 mln EUR, natomiast z zakresu dodatkowego wsparcia obszarów wiejskich inwestycje za ok. 608 mln EUR.

RPO WK-P wyróżnia skalę oraz różnorodność wykorzystania instrumentów finansowych w obszarze innowacyjności i energetyki. W obszarze innowacyjności dostępne są pożyczki dla mikroprzedsiębiorstw, pożyczki na zmianę modelu biznesowego i wdrażania innowacji, a także pożyczki B+R oraz wejścia kapitałowe dla przedsiębiorstw akademickich. W obszarze energetyki pożyczki dotyczą odnawialnych źródeł energii, podniesienia efektywności energetycznej przedsiębiorstw oraz budynków wielorodzinnych. Stanowią one odpowiednio 37% OP 1 oraz 21% OP 3, co w sumie stanowi 211 mln EUR i tym samym 11% alokacji RPO WK-P. Województwo kujawsko-pomorskie należy tym samym do regionów najintensywniej inwestujących w instrumenty finansowe w bieżącej perspektywie.

Tabela 7. Działania i poddziałania w których wykorzystywane są instrumenty finansowe

OP	Działania/poddziałania z instrumentami finansowymi	Alokacja (EUR)	% OP
1	1.2.2 Wsparcie prac B+R poprzez instrumenty finansowe	16 100 000	4,0%
	1.3.2 Wsparcie przedsiębiorstw akademickich poprzez instrumenty kapitałowe	5 000 000	1,2%
	1.4.1 Wsparcie rozwoju mikroprzedsiębiorstw	16 500 000	4,1%
	1.5.1 Pożyczki dla MŚP na nowe modele biznesowe	10 000 000	2,5%
	1.6.1 Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług	103 500 000	25,6%
3	3.1 Wsparcie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych	6 483 943	2,2%
	3.2 Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach	38 397 646	13,3%
	3.3 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym	15 090 331	5,2%
Razem		211 071 920	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

² Obok wskazanych województw pewne elementy instrumentu RLKS realizowane są w Regionalnym Programie Operacyjnym Województwa Śląskiego 2014-2020; nie mają one tam jednak tak bezpośredniego charakteru (wyłącznych osi priorytetowych/działań) jak ma to miejsce w województwie kujawsko-pomorskim.

Do istotnych aspektów wspieranych w OP 1 należą także inteligentne specjalizacje regionu – strategiczne dla regionu obszary rozwoju innowacyjności oraz B+R. Samorząd województwa zadeklarował specjalizacje horyzontalne (usługi ICT, ekoinnowacje, automatykę przemysłową), specjalizacje „oparte na wartościach”³ oraz dziedziny i obszary wyłonione w procesie „przedsiębiorczego odkrywania”. W OP 1 część działań skierowana jest wyłącznie do projektów objętych zakresem Regionalnej Strategii Innowacji. Działania te stanowią 8,1% RPO WK-P. Pozostała część OP 1 traktuje inicjatywy wpisujące się w inteligentne specjalizacje preferencyjnie.

Poza OP 1 w programie przewidziano preferencje dla inteligentnych specjalizacji także w innych osiach. W OP 3 duże firmy operujące w obszarach specjalizacji mają większe szanse otrzymać niskooprocentowaną pożyczkę na podniesienie efektywności energetycznej. W OP 6 i OP 10 natomiast większe szanse na wsparcie infrastruktury szkolnictwa zawodowego oraz działań miękkich mają podmioty, których oferta edukacyjna koresponduje z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Premiowanie projektów przyczyniających się do rozwoju inteligentnych specjalizacji było również jednym z wymagań w OP 8 wobec operatora regionalnego funduszu szkoleniowego, świadczącego usługi rozwojowe dla MŚP w województwie (Poddziałanie 8.5.1).

Podsumowując należy stwierdzić, że w RPO WK-P przewidziano mechanizmy oraz instrumenty wsparcia rzadko spotykane w innych regionalnych programach operacyjnych. Należy w tym kontekście zwłaszcza wymienić RLKS oraz 8 różnych instrumentów finansowych. W programie silnie zaakcentowano także wymiar terytorialny interwencji wdrażając nie tylko Zintegrowane Inwestycje Terytorialne, ale również politykę terytorialną na szczeblu subregionalnym i ponadlokalnym. Pozwala to stwierdzić, że na tle innych regionalnych programów operacyjnych RPO WK-P jest programem oryginalnym i odważnym.

³ (1) Zdrowa i bezpieczna żywność (2) Zdrowie i turystyka zdrowotna (3) Zaawansowane materiały i narzędzia (4) Transport i mobilność (5) Dziedzictwo kulturowe i przemysł kreatywny.

2 Diagnoza społeczno-gospodarcza województwa – aktualizacja

W niniejszym rozdziale przywołujemy wyzwania i problemy zidentyfikowane w diagnozie RPO WK-P 2014-2020. Bazując na informacjach na temat zmian kluczowych wskaźników społeczno-gospodarczych oraz istotnych zmian w otoczeniu zewnętrznym interwencji (np. zmian ustawowych) oceniamy na ile zidentyfikowane wyzwania i problemy pozostają aktualne w połowie okresu wdrażania programu. W raporcie wykorzystujemy najbardziej aktualne dane dostępne w statystyce publicznej i ogólnodostępnych źródłach informacji.

W kolejnych sekcjach omawiamy poszczególne obszary tematyczne wymienione w diagnozie programu, koncentrując się na kwestiach kluczowych z punktu widzenia aktualności logiki i celów interwencji RPO WK-P 2014-2020. Tam, gdzie to zasadne wskazujemy na czynniki, które w istotny sposób rzutują na warunki wdrażania wsparcia.

2.1 Obszar – Badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje

Wśród głównych wyzwań zdiagnozowanych w RPO WK-P 2014-2020 w obszarze **badania naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji** wymieniono konieczność zwiększenia działalności B+R w sektorze przedsiębiorstw, lepszą współpracę sfery biznesu i nauki w obszarze badań oraz wzrost poziomu innowacyjności sektora prywatnego. Wyzwania te co do zasady nadal pozostają aktualne po kilku latach wdrażania Programu.

W regionie nadal na relatywnie niskim poziomie pozostają całkowite nakłady na B+R w relacji do PKB, wybrane jako jeden z wskaźników rezultatu strategicznego w OP1. Ich wartość oscylowała w latach 2012-2016 między 0,31 i 0,46% i była relatywnie stabilna. W ujęciu nominalnym, nakłady na B+R były w 2016 r. o 5% mniejsze niż w 2012 r. Wciąż znaczący pozostaje dystans do osiągnięcia wartości docelowej tego wskaźnika, który został wyznaczony na poziomie 0,89% PKB na 2023 r.

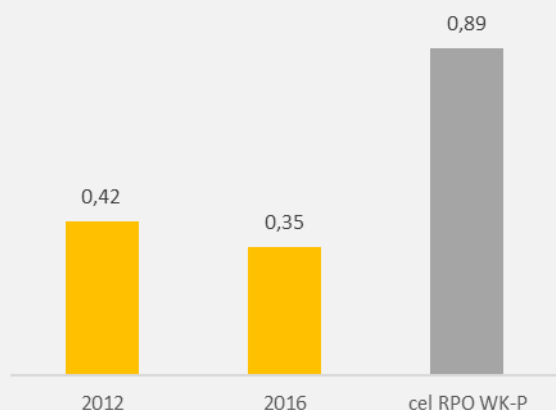
Pozytywną tendencją jest natomiast systematyczny wzrost udziału nakładów z sektora przedsiębiorstw w całkowitych nakładach na B+R. W momencie tworzenia diagnozy RPO WK-P 2014-2020, udział ten wynosił 38%, a w latach 2015-2016 wzrósł do 65-66%. Ogółem, nakłady sektora przedsiębiorstw zwiększyły się w latach 2012-2016 o 63%, a ich wartość w relacji do PKB wzrosła z 0,16% PKB w 2012 r. do 0,23% PKB w 2016 r.⁴ Oznacza to, że do 2016 r. osiągnięto ok. 30% wzrostu zaplanowanego do osiągnięcia na lata 2012-2023.

⁴ W pewnym stopniu wzrost udziału sektora przedsiębiorstw w nakładach na B+R może wynikać jednak ze zmian metodologicznych wprowadzonych w GUS w 2016 r.

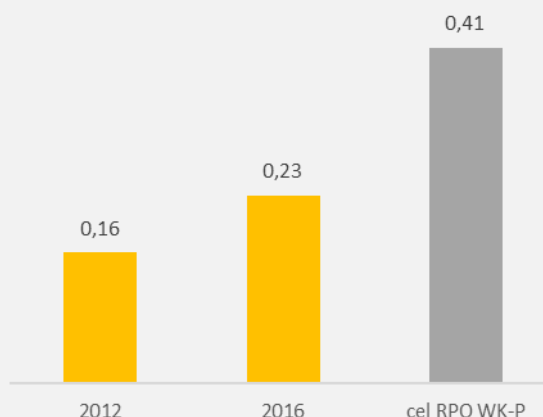
Relatywnie stabilna była również całkowita liczba osób pracujących w B+R. W latach 2012-2016 wzrosła ona o 6%, z 3157 do 3352. Udział pracujących w B+R wśród pracujących ogółem pozostaje jednak wyraźnie niższy w woj. kujawsko-pomorskim (0,6%) niż średnia dla całego kraju (1,1%), i różnica ta w ostatnich latach się powiększa. Pozytywnie należy ocenić natomiast znaczący wzrost liczby pracujących w B+R w sektorze przedsiębiorstw, która wzrosła z 1003 w 2012 r. do 1773 w 2016 r.⁵

Odnotowany w diagnozie wzrost liczby zgłoszeń wynalazków został wyhamowany, a w latach 2012-2017 ich liczba wahała się w obszarze 114-170. Natomiast widoczny jest pewien wzrost liczby udzielonych patentów, których liczba zwiększyła się z 55 w 2012 r. do 90 w 2017 r. Tendencje w regionie są w tym względzie bardzo podobne do trendów ogólnopolskich, gdzie również widoczne jest w ostatnich latach zwiększenie liczby przyznawanych patentów przy stabilizacji liczby zgłoszeń wynalazków.

Wykres 2. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB [%]

Wykres 3. Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg oraz BDL GUS

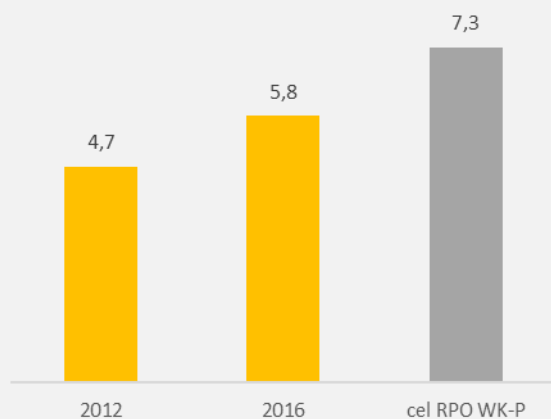
W obszarze innowacyjności sektora prywatnego nie odnotowano znaczących zmian. Wskaźnik rezultatu strategicznego pokazujący udział przedsiębiorstw innowacyjnych w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych wyniósł w 2016 r. 14,2%, co oznacza powrót, po przejściowym spadku, do poziomu z 2012 r. Przy czym cel zaplanowany do osiągnięcia na 2023 r. zakłada spadek tego wskaźnika do poziomu 12,9%, a więc na dzień dzisiejszy jest on przekroczony.

Drugi z wskaźników rezultatu strategicznego - odsetek przedsiębiorstw przemysłowych współpracujących w zakresie działalności innowacyjnej – wzrósł z 4,7% w 2012 r. do 5,8% w 2016 r., przybliżając się do celu wyznaczonego na poziomie 7,3%. Natomiast udział przychodów ze sprzedaży produktów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych,

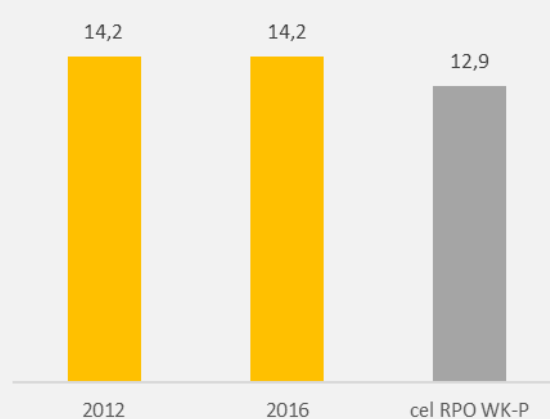
⁵ Przy czym podobny wzrost obserwowany jest w całym kraju, a częściowo może on wynikać ze zmian metodologicznych wprowadzonych przez GUS w 2016 r.

po okresie znaczącego wzrostu w latach 2012-2015, w 2016 r. powrócił do wcześniejszego poziomu.

Wykres 4. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej [%]

Wykres 5. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

W rankingu Regional Innovation Scoreboard z 2017 r. woj. Kujawsko-pomorskie nie zmieniło swojej pozycji. Podobnie jak w poprzednich latach, zostało zakwalifikowane do kategorii „skromnych innowatorów”. Przy czym inne województwa stopniowo poprawiają swoją pozycję w tym rankingu – w latach 2012-2017 liczba polskich regionów klasyfikowanych jako „umiarkowani innowatorzy” zwiększyła się z 1 do 7.

2.2 Obszar - przedsiębiorczość

W diagnozie RPO WK-P 2014-2020 w **obszarze przedsiębiorczości** wskazywano na szereg wyzwań związanych z koniecznością zmiany struktury zatrudnienia (w tym zmniejszenia udziału osób zatrudnionych w rolnictwie), wzrostu poziomu przedsiębiorczości, zwiększenia inwestycji sektora prywatnego oraz rozwoju eksportu. Potrzeby rozwojowe zidentyfikowane w tym obszarze pozostają aktualne po kilku latach wdrażania Programu.

Województwo kujawsko-pomorskie w latach 2012-2017 stopniowo zmieniało swoją strukturę zatrudnienia. Udało się zmniejszyć odsetek osób pracujących w rolnictwie (z 16,6% do 13%), wciąż jest on jednak wyraźnie powyżej średniej dla całego kraju (10,2%). Region wzmocnił również swoją specjalizację w zakresie produkcji przemysłowej – udział zatrudnionych w tym sektorze wzrósł o 2,6 p.p. do 32,9%, przy średnim udziale w kraju na poziomie 31,7%. Natomiast w mniejszym stopniu obserwowano transformację lokalnej gospodarki w kierunku rozwoju usług - udział zatrudnionych w tym sektorze wzrósł o 0,9 p.p., do 54%.

Poziom przedsiębiorczości w regionie nie zmienił się znacząco od momentu przeprowadzenia diagnozy RPO WK-P 2014-2020. Liczba przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON w 2017 r. wyniosła 196 tys., a w przeliczeniu na 1000 mieszkańców 94, co daje regionowi 11 pozycję w kraju; za nim znalazło się jedynie 5 województw Polski wschodniej. Przy czym dystans w zakresie rozwoju przedsiębiorczości w stosunku do pozostałych regionów nadal rośnie. W latach 2012-2017 liczba firm wzrosła w woj. kujawsko-pomorskim o 4,1%, przy średniej dynamice w kraju na poziomie 8,4%. Rocznie w regionie rejestruje się ok. 80 firm na 10 tys. mieszkańców, przy średniej ogólnokrajowej wynoszącej 94.

Pozytywną zmianą obserwowaną w ostatnich latach jest niewątpliwie systematyczny wzrost inwestycji przedsiębiorstw, który spowodował istotną poprawę wartości wskaźnika rezultatu strategicznego. Udział nakładów inwestycyjnych w przedsiębiorstwach w relacji do PKB zwiększył się z 6,8% w 2012 r. do 9,2% w 2015 r., podczas gdy cel na 2023 r. został ustanowiony na poziomie 10,3%. Należy jednak pamiętać, że wskaźnik ten jest silnie procykliczny – rośnie w okresach boomu gospodarczego, a maleje w czasie recesji. Z tego względu wartość odniesienia z 2012 r. była bardzo niska – był to rok o najniższym poziomie wzrostu gospodarczego w ostatnich latach.

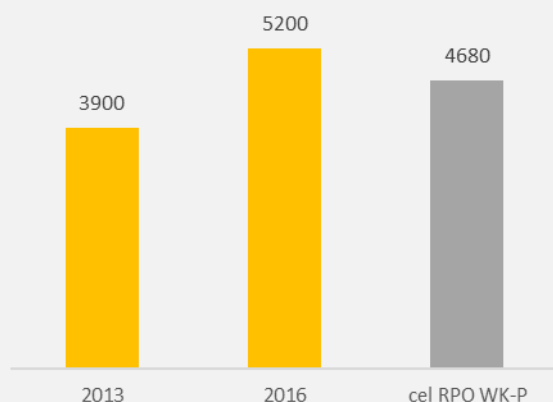
Systematycznie rośnie także aktywność eksportowa przedsiębiorstw w regionie. Liczba eksporterów w województwie kujawsko-pomorskim w latach 2012-2016 zwiększyła się z 1412 do 1687 firm, co daje regionowi 11 pozycję w kraju. Wzrosła również wartość eksportowanych produktów, z 4,2 mld euro w 2010 r. do 5,2 mld euro w 2016 r. Mimo obserwowanego zwiększenia aktywności eksportowej, udział regionu w generowaniu krajowego eksportu zmniejszył się do 2,9% w 2016 r., wobec 3,5% w 2010 r.⁶ Oznacza to, że ekspansja zagraniczna firm zlokalizowanych w woj. kujawsko-pomorskim jest mniej dynamiczna niż średnia dla całego kraju.

Największym odbiorcą towarów i usług dla regionalnych firm pozostają Niemcy, do których w 2016 r. wyeksportowano produkty za ok. 8 miliardów zł. Drugim co do wielkości partnerem była Wielka Brytania (eksport za ok. 1,4 mld zł), a kolejne miejsca zajęły Holandia, Francja, Szwecja, Czechy, Finlandia, Rosja, Włochy. Przy czym eksport do Niemiec był większy niż eksport do 8 kolejnych krajów i stanowi ok. 1/3 całego eksportu regionu, co powoduje dużą podatność gospodarki regionu na wahania koniunktury u partnera zza Odry.⁷

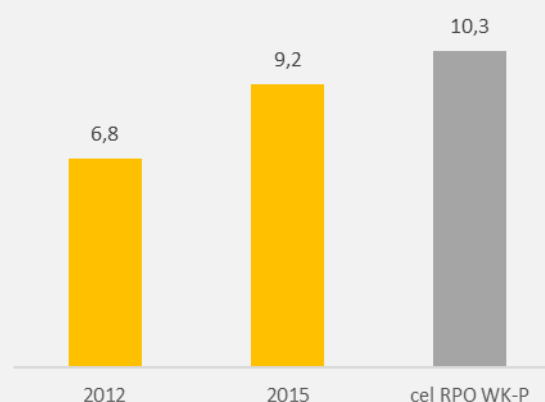
⁶ Za: Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, *Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce 2016 i 2011*.

⁷ Za: *Made in Kujawsko-Pomorskie. Katalog produktów eksportowych województwa kujawsko-pomorskiego 2017-2018*.

Wykres 6. Wartość eksportu w mln euro

Wykres 7. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg oraz danych Izby Celnej z raportu: Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego, Handel zagraniczny w Polsce i Małopolsce 2016 i 2011

2.3 Obszar – konkurencyjność województwa

Diagnoza **konkurencyjności** regionu zawarta w RPO WP-K 2014-2020 koncentrowała się przede wszystkim na zwiększeniu jego atrakcyjności inwestycyjnej, w tym zdolności do przyciągania inwestycji zagranicznych. Wyzwanie to pozostaje nadal aktualne.

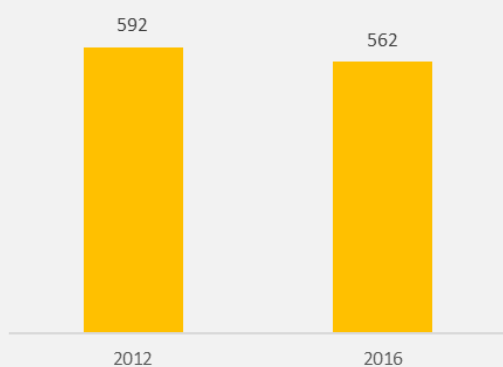
Województwo kujawsko-pomorskie praktycznie nie zmieniło w ostatnich latach swojej pozycji w rankingach atrakcyjności inwestycyjnej województw. W raporcie Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową województwo kujawsko-pomorskie utrzymało w 2016 r. 10 pozycję, którą zajmowało w momencie przygotowania Diagnozy w 2013 r. Najsilniejszą pozycję region wykazuje w obszarze bezpieczeństwa powszechnego (awans z 8 na 6 pozycję w kraju), zasobów i kosztów pracy (spadek z 6 na 7 pozycję) oraz infrastruktury społecznej (awans z 8 na 7 pozycję). Najsłabszym elementem jest natomiast poziom rozwoju infrastruktury gospodarczej (spadek z 14 na ostatnią, 16 pozycję).

Nadal bardzo wysoko w skali kraju klasyfikowany jest podregion bydgosko-toruński, który w rankingu atrakcyjności dla działalności przemysłowej zajął 10 miejsce, usługowej – 8 miejsce, a działalności zaawansowanej technologicznie – 7 miejsce. Jego atutem jest zwłaszcza bardzo dobra dostępność transportowa oraz jakość zasobów pracy. W rankingu atrakcyjności dla działalności przemysłowej wysoko sklasyfikowano również podregion inowrocławski (12 pozycja) i włocławski (23 pozycja).

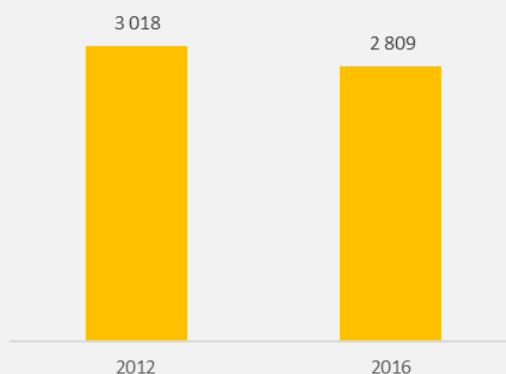
Natomiast na minimalną poprawę atrakcyjności inwestycyjnej wskazują wyniki badań przeprowadzonych przez Centrum Analiz Regionalnych i Lokalnych według metodologii Instytutu Przedsiębiorstwa Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie. W zakresie atrakcyjności inwestycyjnej województwo awansowało w latach 2011-2016 o 1 pozycję, plasując się na 9 miejscu pośród innych województw w kraju.

Praktycznym wymiarem atrakcyjności inwestycyjnej regionu jest m.in. jego zdolność do przyciągania inwestorów zewnętrznych, w tym kapitału zagranicznego. W celu poprawy obsługi inwestorów w regionie utworzono Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora – które jest certyfikowanym partnerem regionalnym Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych. W jego bazie w 2017 r. znajdowało się 300 przygotowanych ofert inwestycyjnych typu brownfield i greenfield. Dostępne wskaźniki statystyki publicznej pokazują jednak, że zaangażowanie inwestorów zagranicznych w regionie zmniejsza się. Liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego spadła między 2012 a 2016 r. o 5,1%, a wartość ich kapitału obniżyła się o 6,9% (wobec wzrostu o 15,9% w skali całego kraju). Region przegrywa więc rywalizację o napływ inwestycji zagranicznych z pozostałymi, silniejszymi regionami kraju.

Wykres 8. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym

Wykres 9. Kapitał przypadający na udziałowców zagranicznych (mln zł)

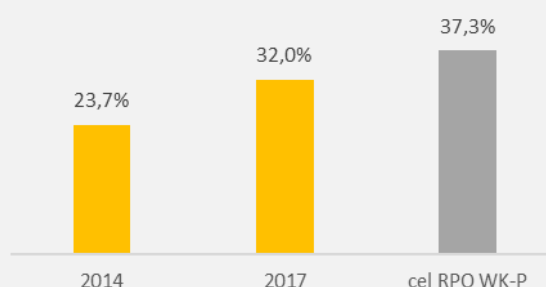
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

2.4 Obszar – społeczeństwo informacyjne

Wyzwania związane z rozwojem **społeczeństwa informacyjnego** zdiagnozowane w RPO WK-P 2014-2020 dotyczyły głównie upowszechniania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych, a także podniesienia kompetencji cyfrowych kadr administracji publicznej regionu. W programie podkreślono także konieczność tworzenia otoczenia sprzyjającego rozwojowi e-medycyny, e-kultury, e-nauki i systemów informacji przestrzennej. Mimo znaczącego rozwoju w tych obszarach, potrzeby są nadal aktualne.

Odsetek obywateli korzystających z e-administracji stale rośnie. W 2014 roku co czwarty mieszkaniec regionu korzystał z usług administracji publicznej. Trzy lata później już co trzeci obywatel województwa kujawsko-pomorskiego posłużył się Internetem w sprawach związanych z kwestiami administracji publicznej. Mimo tak szybkiego wzrostu wskaźnika, nadal nie osiągnięto celu wyznaczonego w Programie dla tego obszaru. Korzystanie z usług administracji publicznej za pomocą Internetu jest też nieco niższe w województwie kujawsko-pomorskim (32%) niż przeciętnie w kraju (35%).

Wykres 10. Odsetek obywateli korzystających z e-administracji [%]

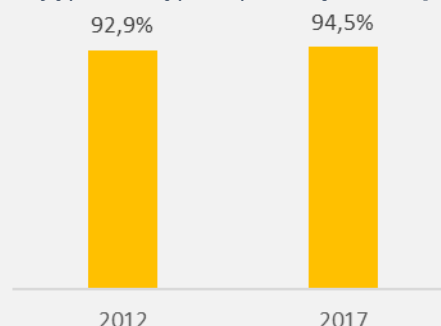

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Mieszkańcom regionu Internet służy przeważnie do wyszukiwania informacji na stronach administracji publicznej (23%), pobierania formularzy urzędowych (21%) i odsyłania wypełnionych druków (23%, z czego 17% również rozlicza się w ten sposób z urzędami skarbowymi).

Wśród przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego posiadających dostęp do Internetu 92,9% deklaruowało, że w 2012 roku wykorzystywało Internet w kontaktach z administracją publiczną. Wskaźnik od tamtego czasu nieco wzrósł. Przy wartościach bliskich 100% trudno oczekiwać wyraźnej zmiany ilościowej. Istotne jest w jakim celu i zakresie narzędzia dla przedsiębiorców są dostępne i wykorzystywane.

Wykres 11. Wykorzystywanie Internetu w kontaktach z administracją publiczną przez przedsiębiorców [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wykorzystanie technologii informacyjno-(tele)komunikacyjnych w przedsiębiorstwach i gospodarstwach domowych w 2013 i 2018

W 2017 roku prawie wszystkie przedsiębiorstwa wykorzystywały Internet do składania wypełnionych formularzy w formie elektronicznej, w tym 2/3 dla więcej niż trzech procedur administracyjnych. Rzadziej przedstawiciele firm korzystali z możliwości obsługi procedur administracyjnych całkowicie drogą elektroniczną, bez dodatkowych dokumentów papierowych (64,3%), a tylko połowa stosowała takie rozwiązania dla więcej niż trzech różnych procedur. Podobne wyniki zarejestrowano dla całego kraju.

Przygotowanie administracji publicznej do świadczenia wysokiej jakości usług e-administracji jest uwarunkowane m.in. dostępnością i jakością infrastruktury informatycznej i sieciowej.

Bieżące informacje na ten temat dostarcza opracowanie GUS „Pozyskanie wskaźników z zakresu e-administracji w celu wsparcia systemu programowania i monitorowania polityki spójności w perspektywie finansowej 2014-2020.”

77% jednostek administracji publicznej w regionie posiada już szerokopasmowy mobilny dostęp do Internetu (średnia dla Polski – 69%) i w ostatnim czasie ten odsetek wzrósł (z 67,6% w 2016), ale tylko 12,7% posiada dostęp do Internetu o prędkości połączenia co najmniej 100 Mbit/s (przy średniej dla Polski 21,8%), choć i w tym przypadku od 2016 roku sytuacja wyraźnie się poprawiła (wzrost z 7,5%). Niewiele jednostek wdrożyło lub planowało wdrożyć system zarządzania jakością ISO-9000 (8,3% w województwie kujawsko-pomorskim, 11,0% w Polsce) i tylko w 38% jednostek stosowany jest system Elektronicznego Zarządzania Dokumentami, podczas gdy EZD funkcjonuje już w blisko 60% jednostek administracji w kraju.

W województwie kujawsko-pomorskim dość powszechne jest, na tle kraju, korzystanie z map numerycznych (91,7%) w administracji publicznej, a dane przestrzenne udostępnia obywatelom prawie 2/3 jednostek w regionie (podobnie jak w całym kraju), z czego znaczna część umożliwia zapoznanie się z ewidencją gruntów i budynków i przeglądanie ortofotomap. Oprogramowanie do zarządzania zasobami (ERP) w jednostkach administracji publicznej jest zaś wykorzystywane w 15% urzędów w regionie (podobnie jak w całym kraju).

Tylko 10% stron internetowych urzędów spełniało kryteria dostępności WCAG 2.0 w 2012 roku. Znacząca jakościowa zmiana dokonała się na tym polu zarówno w regionie (77,7%), podobnie jak w całym kraju (75,3%).

Mimo takich zmian, tylko 1,6% dokumentów jest wysyłanych przez elektroniczną skrzynkę podawczą jednostek administracji publicznej (w Polsce – 18,4%⁸). Województwo kujawsko-pomorskie jest na przedostatnim miejscu w kraju w tym zakresie.

Tylko 58,9% jednostek administracji publicznej w województwie kujawsko-pomorskim zapewniło pracownikom szkolenia w zakresie ICT w 2017 roku. Choć wskaźnik ten nie należy do najniższych w kraju (53,7% średnio) to spadł pomiędzy 2016 a 2017 r. aż o 2,5 p.p. (drugi największy spadek w kraju).

Mimo ogromnych zmian, jakie zaszły w obszarze informatyzacji administracji publicznej, rozwój społeczeństwa informatycznego w województwie jest jeszcze niewystarczający. Wyzwania określone w 2012 roku są wciąż aktualne, choć pozytywne zmiany, wywołane przez szereg czynników, są widoczne.

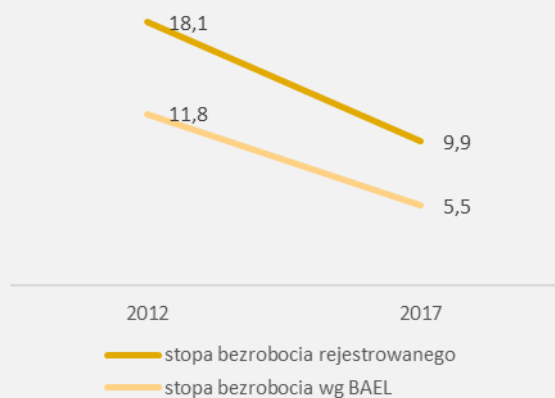
⁸ Należy mieć na uwadze, że statystyki zawiera region mazowiecki z wynikiem 57,4%.

2.5 Obszar – rynek pracy

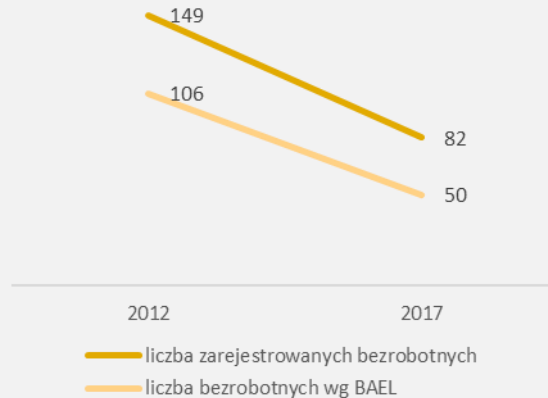
Diagnoza przygotowana w ramach RPO WK-P 2014-2020 w **obszarze rynku pracy** do głównych wyzwań zaliczała utrzymujące się w regionie bardzo wysokie bezrobocie, trudną sytuację niektórych grup społecznych na rynku pracy, a także relatywnie niski poziom aktywności zawodowej i zatrudnienia na tle kraju. Wskazywano również m.in. na konieczność poprawy kompetencji pracowników i kadry menedżerskiej, poprawę stanu zdrowia pracowników oraz zapewnienia dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3. Niewątpliwie większość tych wyzwań pozostaje nadal aktualna, natomiast istotną zmianą od momentu przeprowadzenia Diagnozy jest istotna poprawa sytuacji na rynku pracy i znaczący spadek bezrobocia.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w woj. kujawsko-pomorskim spadła w latach 2012-2017 niemal 2-krotnie: z 18,1% do 9,9%. Jest ona jednak wciąż o 3,3 p.p. powyżej średniej dla całego kraju (6,6%). Natomiast mniejsza różnica występuje w przypadku stopy bezrobocia liczonej wg metodologii BAEL – w woj. kujawsko-pomorskim wyniosła ona na koniec 2017 r. 5,5%, a średnio w kraju – 4,9%. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych spadła w regionie z 149 tys. w 2012 r. do 82 tys. w 2017 r., a bezrobotnych wg BAEL ze 106 tys. do 50 tys.

Wykres 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego i wg BAEL (%)

Wykres 13. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych i wg BAEL (tys. osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

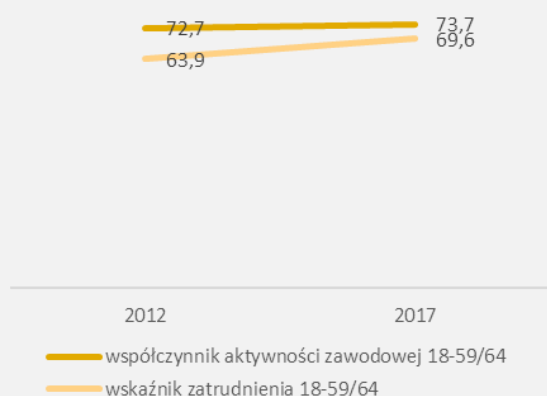
W sytuacji znaczącego ograniczenia bezrobocia oraz coraz większych problemów pracodawców ze znalezieniem odpowiednich pracowników, istotnego znaczenia nabiera poziom aktywności zawodowej ludności. Wskaźnik aktywności zawodowej osób w wieku produkcyjnym wzrósł jednak minimalnie, z 72,7% (2012 r.) do 73,7% (2017 r.)⁹ i nadal pozostaje nieznacznie poniżej wartości obserwowanych średnio w kraju. Znacznie mocniej w analizowanym okresie wzrósł wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym – aż o 5,7

⁹ Dane BDL GUS, Aktywność ekonomiczna ludności (dane średnioroczne), współczynnik aktywności zawodowej wg wieku produkcyjnego i płci

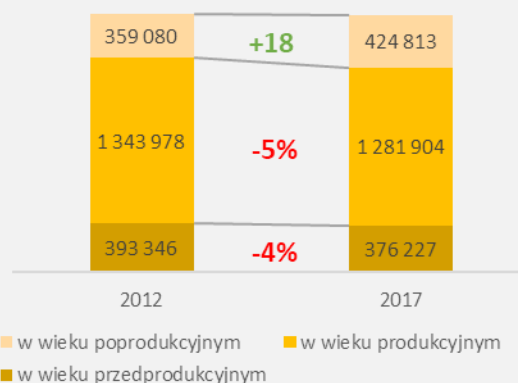
p.p., osiągając poziom 69,6%. Oznacza to, że wzrost zatrudnienia w regionie wynika przede wszystkim ze spadku bezrobocia, a nie z większej aktywności zawodowej ludności.

Jednocześnie, coraz większym wyzwaniem stają się obserwowane w regionie zmiany demograficzne. W latach 2012-2017 aż o 62 tys. zmniejszyła się liczba osób w wieku produkcyjnym (18-59/64 lata), a o 65,7 tys. zwiększyła liczba osób w wieku poprodukcyjnym. Pozytywną zmianą jest niewątpliwie rosnący wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (z 36,8% w 2012 r. do 44,3% w 2017 r.), co wskazuje na skuteczność podejmowanych w tym obszarze działań. Jednak już w grupie 50+, wskaźnik zatrudnienia wzrósł jedynie minimalnie (z 31,2% do 31,9%), co jest bezpośrednią konsekwencją rosnącego udziału osób w wieku poprodukcyjnym. Odsetek osób bezrobotnych w wieku 50+ wśród ogółu bezrobotnych wzrósł od momentu przeprowadzenia diagnozy z 22,6% do 25,3%, co oznacza, że poprawa sytuacji na rynku pracy w relatywnie mniejszym stopniu pomogła osobom starszym.¹⁰

Wykres 14. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym (w %)

Wykres 15. Struktura ludności w podziale wg grup wieku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Istotne zmiany nastąpiły w sytuacji zawodowej kobiet i mężczyzn. Wg danych BAEL to kobiety najbardziej skorzystały na poprawie sytuacji na rynku pracy – ich stopa bezrobocia spadła niemal 3-krotnie, z 13,8% w 2012 r. do 5,3% w 2017 r. Jednocześnie, w 2017 r. pierwszy raz stopa bezrobocia wśród kobiet była niższa niż wśród mężczyzn (5,3% kobiety vs. 5,6% mężczyźni). Inne trendy są widoczne w danych o bezrobociu rejestrowanym, które pokazują wzrost udziału kobiet wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych z 54,1% w 2012 r. do 59,9% w 2017 r. Wskazuje to na znaczącą liczbę kobiet, które pozostają w rejestrach bezrobotnych, ale w rzeczywistości nie są zainteresowane podjęciem pracy i dlatego nie są klasyfikowane jako bezrobotne w badaniu BAEL. Wśród nich duży udział mogą stanowić kobiety, które nie wróciły do pracy po urodzeniu dziecka – ich udział wśród ogółu

¹⁰ WUP Toruń, Bezrobotni oraz poszukujący pracy według czasu pozostawania bez pracy, wieku, poziomu wykształcenia i stażu pracy - stan w końcu 2017 roku

zarejestrowanych bezrobotnych kobiet wzrósł z 24,4% w 2013 r. do 35,5% w 2017 r.¹¹ Przy czym przyczyny takiej sytuacji mogą być zróżnicowane: od podjęcia decyzji o przerwie zawodowej i koncentracji na macierzyństwie, przez niską opłacalność powrotu do pracy zawodowej i ryzyko utraty pewnych świadczeń społecznych, po trudności z powrotem na rynek pracy wynikające m.in. z konieczności zapewnienia / sfinansowania odpowiedniej opieki nad dzieckiem a także z niskiej dostępności miejsc pracy na niepełny etat.

Nadal wyzwaniem pozostaje wysoki udział osób długotrwale bezrobotnych wśród ogółu osób pozostających bez pracy. Mimo dynamicznego spadku liczby osób długotrwale bezrobotnych (z 86 tys. do 49 tys. w latach 2013-2017), ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych wzrósł z 57,2% do 60,2%. Wśród osób długotrwale bezrobotnych, szczególnie duży odsetek stanowią kobiety (2/3), osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (36,6%), bez stażu lub ze stażem do 1 roku (34%).¹² W czasie coraz większych problemów pracodawców ze znalezieniem odpowiednich pracowników, rośnie znaczenie zapewnienia skutecznej aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych, w tym pomoc w uzupełnieniu kompetencji / doświadczenia zawodowego oraz zwiększenie motywacji do podjęcia pracy.

Nadal największy udział wśród ogółu zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym (32,9%) oraz zasadniczym zawodowym (28,8%). W ostatnich latach stopniowo spada jednak udział osób posiadających konkretne kwalifikacje zawodowe wśród ogółu bezrobotnych (szczególnie z wykształceniem zasadniczym zawodowym), a rośnie osób z wyższym wykształceniem, średnim ogólnokształcącym, oraz gimnazjalnym lub niższym. Wskazuje to na rosnący popyt na wykwalifikowanych pracowników z konkretnymi umiejętnościami zawodowymi, w tym pracowników fizycznych.

Poprawę sytuacji na rynku pracy osoby z niepełnosprawnościami odczuły w stopniu podobnym co pozostali bezrobotni. Ich udział wśród ogółu bezrobotnych wyniósł w 2017 r. 4,4% i praktycznie nie zmienił się od momentu przeprowadzenia Diagnozy. Niewątpliwie wyzwaniem pozostaje aktywizacja również osób pozostających poza rejestrami urzędów pracy. Według NSP z 2011 r., osoby niepełnosprawne stanowią aż 12,6% mieszkańców regionu.

W regionie zmniejszył się natomiast problem zwolnień wynikających z trudnej sytuacji zakładów pracy. Liczba osób zwolnionych z przyczyn dotyczących pracodawcy spadła ponad 2-krotnie: z 6578 na koniec 2013 r. do 2774 na koniec 2017 r. W tej sytuacji mniejsze jest znaczenie programów ukierunkowanych na wsparcie outplacementowe.

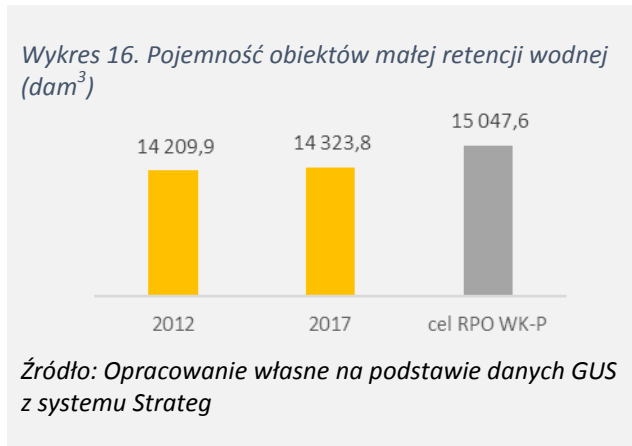
¹¹ WUP Toruń, Kujawsko-Pomorski Rynek pracy w roku 2017

¹² WUP Toruń, Długotrwale bezrobotni w województwie kujawsko-pomorskim w 2017 roku

2.6 Obszar – ochrona środowiska i zasobów przyrodniczych

Zdiagnozowane w RPO WK-P 2014-2020 główne wyzwania i potrzeby związane ze **zmianami klimatu** dotyczyły zmniejszenia zagrożeń przyrodniczych, w tym o charakterze hydrologicznym, łagodzenia skutków suszy i powodzi oraz podtopień, będących skutkami zmian klimatu oraz poprawy sprawności służb ratowniczych. Co do zasady należy uznać, że potrzeby te są nadal aktualne.

Zagrożenia natury hydrologicznej, szczególnie duże zagrożenie suszami w południowej i środkowej części województwa pozostają nadal dużym problemem dla regionu. Na przestrzeni ostatnich lat nieznacznie zwiększyła się liczba (o 3%) i pojemność (o 0,8%) obiektów małej retencji, jednak nadal nie osiągnięto celu wyznaczonego w Programie dla tego obszaru.

Zgodnie z zapisami diagnozy główne wyzwania w obszarze **gospodarki odpadami** wiązały się z potrzebą zapobiegania i minimalizacji wytwarzania odpadów oraz zmianą sposobu ich zagospodarowania. Inne podejście do zagospodarowania odpadów bazować miało na wykorzystaniu ich właściwości materiałowych i energetycznych oraz zmniejszeniu odsetka odpadów składowanych na rzecz innych form ich zagospodarowania.

Po kilku latach od momentu przygotowania diagnozy i opracowania założeń wsparcia, potrzeby i wyzwania w obszarze gospodarki odpadami pozostają aktualne. Pomimo pozytywnych zmian jakie zachodzą od lat, nie osiągnięto jeszcze celów Programu oraz nie wypełniono zobowiązań akcesyjnych Polski związanych z budową systemu gospodarowania odpadami, zgodnego z hierarchią zagospodarowania odpadów opisaną w tzw. ramowej dyrektywie o odpadach.¹³ Zgodnie z dostępnymi danymi rośnie również masa odpadów komunalnych wytwarzanych na 1 mieszkańca (w 2015 r. na jedną osobę przypadało 284 kg odpadów, podczas gdy w 2017 r. jest to już 306 kg).¹⁴ Co oznacza, że wyzwaniem pozostaje nadal minimalizacja wytwarzania odpadów przez sektor komunalny.

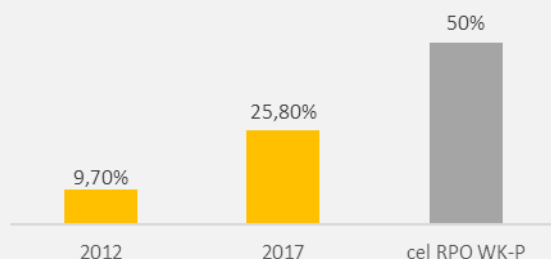
Systematycznie spada udział odpadów składowanych, w masie odpadów zebranych na rzecz innych form zagospodarowania. W 2016 r. do 28% z 18 % w 2012 wzrósł poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia wybranych frakcji odpadów komunalnych (papieru,

¹³ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/98/WE z 19 listopada 2008 r. w sprawie odpadów oraz uchylająca niektóre dyrektywy.

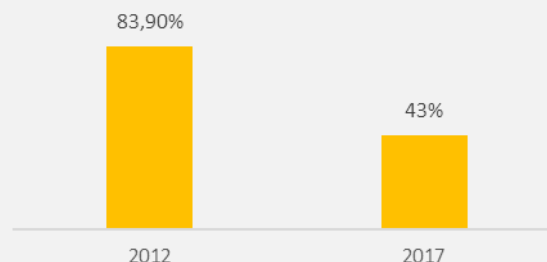
¹⁴ Wartości wskaźnika GUS *masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca na terenie województwa*, dla lat 2015 i 2017.

metali, tworzyw sztucznych i szkła). Od 2013 r. zbiórką odpadów objęty jest ogół ludności, co ma kluczowe znaczenie dla osiągnięcia wskaźnika rezultatu strategicznego, związanego z udziałem odpadów komunalnych zbieranych selektywnie. Wskaźnik dotyczący selektywnej zbiórki odpadów wzrósł pomiędzy 2012 a 2017 r. o 16,1 p.p. Oznacza to, że do 2017 r. osiągnięto nieco ponad połowę celu rezultatu strategicznego RPO WK-P.

Wykres 17. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych ogółem

Wykres 18. Udział masy składowanych odpadów komunalnych w masie zebranych odpadów komunalnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

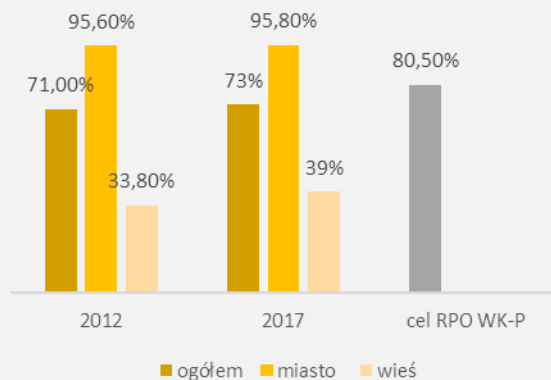
W RPO WK-P na lata 2014-2020 do głównych wyzwań w obszarze **gospodarki wodno-ściekowej** zaliczono ograniczenie negatywnego oddziaływania ścieków komunalnych na jakość wód. Osiągnięciu tego celu służyć miał rozwój infrastruktury zbierania (sieć kanalizacyjna) i oczyszczania ścieków. Z danych GUS wynika, że na przestrzeni ostatnich lat systematycznie poprawia się wskaźnik dostępności do ww. infrastruktury. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej wzrósł pomiędzy 2012 a 2017 r. o 4,4 p.p. Ponad dwa razy mniejszy był przyrost odsetka osób korzystających z oczyszczalni ścieków (wzrost o 2 p.p.). Poprawa wskaźników dostępności do infrastruktury widoczna jest również w przypadku sieci wodociągowej. Pomiedzy 2012 a 2017 r. odsetek ludności korzystających z sieci wodociągowej wzrósł o 4,2 p.p. (z 91,1% do 95,3%).

Wskaźniki dostępności do infrastruktury wodno-ściekowej poprawiają się w szczególności w odniesieniu do mieszkańców obszarów wiejskich, którzy wyjściowo (tj. w 2012 r.) znajdowali się w gorszej sytuacji. Inwestycje w rozwój infrastruktury wodno-ściekowej podejmowane od lat, w tym inwestycje realizowane przy wsparciu środków RPO WK-P obecnej i przeszłej perspektywy pozwalają na zmniejszanie dystansu dzielącego obszary miejskie i wiejskie.

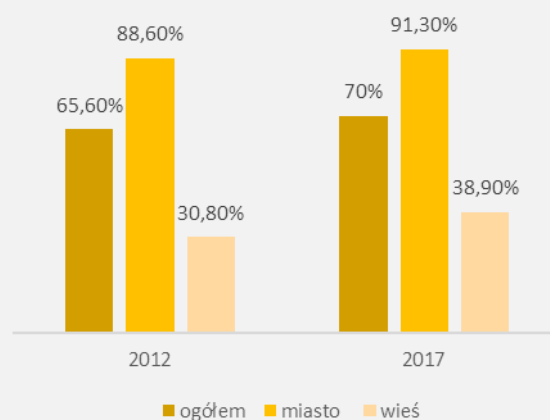
Pomimo widocznej poprawy sytuacji w obszarze gospodarki wodno-ściekowej, jedynie w niewielkim stopniu przybliżono się do osiągnięcia celu wskaźnika rezultatu strategicznego wyznaczonego w Programie. Warto przy tym zauważyć, że dla jego osiągnięcia kluczowe znaczenie będzie miał rozwój infrastruktury wodno-ściekowej na obszarach wiejskich, które w województwie kujawsko-pomorskim zamieszkuje 41% ludności.¹⁵

¹⁵ Dane GUS wg stanu na 31.12.2018 r.

Wykres 19. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków

Wykres 20. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej

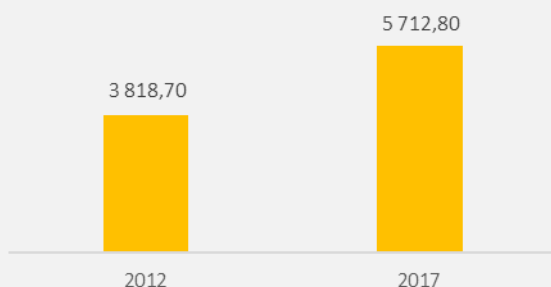

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

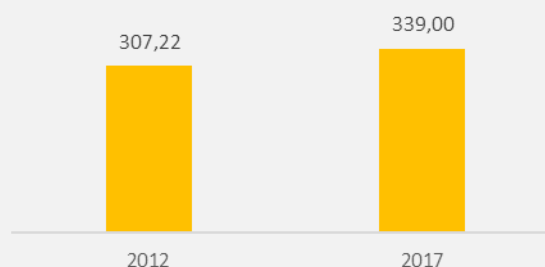
Wyzwania zdefiniowane w RPO WK-P 2014-2020 dla obszaru **kultury** wiązały się z potrzebą zachowania dziedzictwa materialnego i niematerialnego oraz kultywowaniem tradycji regionalnych i wzrostem świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego. Autorzy założeń wsparcia podkreślali, że instytucje kultury (muzea, galerie, teatry czy biblioteki) mają istotne znaczenie dla przekazu wartości kulturowych. Podmioty te wymagały jednak odpowiedniego finansowania, tak aby mogły pełnić powierzone im role. Dane poprzedzające opracowanie założeń interwencji wskazywały, że do 2012 r. występował proces systematycznego zwiększania wydatków publicznych na kulturę zarówno w Polsce ogółem, jak i województwie kujawsko-pomorskim. Po 2012 r. widoczne jest jednak odwrócenie tej tendencji. Udział wydatków na ochronę dziedzictwa narodowego w wydatkach jednostek samorządu terytorialnego spadł w regionie z 3% w 2012 do 2,7% w 2017 r. Warto przy tym odnotować, że spadek ten był mniejszy niż średnio w kraju. W 2012 r. w Polsce udział wydatków JST na kulturę wynosił 3,8%, podczas gdy w 2017 już 3,1%.

Pomimo nieznacznego zmniejszenia się udziału wydatków na kulturę w budżetach JST od lat obserwowany jest systematyczny wzrost wskaźników obrazujących korzystanie z kultury. Rośnie zarówno liczba odwiedzin w muzeach, jak i liczba widzów w teatrach i instytucjach muzycznych.

Wykres 21. Liczba osób zwiedzających muzea i oddziały muzealne na 10 tys. mieszkańców

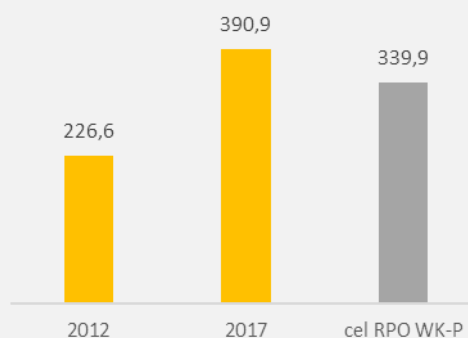
Wykres 22. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Obserwowany pozytywny trend dotyczy również wskaźnika rezultatu strategicznego z RPO WK-P 2014-2020, który już obecnie przekroczył wartość docelową wyznaczoną na 2023 r. Pomimo tego, należy jednak uznać, że potrzeby i wyzwania w obszarze kultury pozostają nadal aktualne. Zachowanie dziedzictwa materialnego i niematerialnego wymaga podejmowania ciągłych starań. Z kolei wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego jest wyzwaniem, którego realizacja wymaga długofalowych zmian, dla których kluczowe znaczenie ma edukacja kulturalna.

Wykres 23. Zwiedzający muzea i oddziały muzealne w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów na 1000 mieszkańców

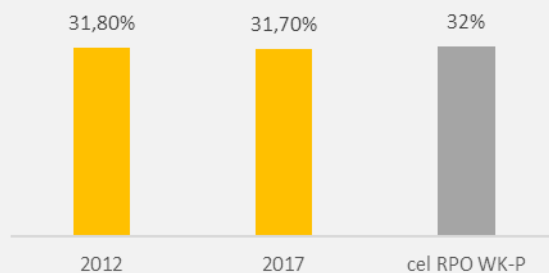

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Wyzwania i potrzeby w obszarze **ochrony środowiska i zasobów przyrodniczych** związane są w zapisach RPO WK-P z zachowaniem różnorodności biologicznej. Służyć temu mają działania związane z ochroną powierzchni i odtwarzaniem siedlisk cennych przyrodniczo, ochroną gatunków zwierząt zagrożonych wyginięciem oraz edukacją ekologiczną.

Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem jest w województwie kujawsko-pomorskim nieznacznie niższy niż średnia krajowa, która zarówno w 2012, jak i 2017 r. wynosiła 32,5%. Zgodnie z danymi GUS pomiędzy 2012 a 2017 r. województwo nieznacznie oddaliło się od celu wyznaczonego na 2023 r.

Wykres 24. Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

2.7 Obszar – energetyka

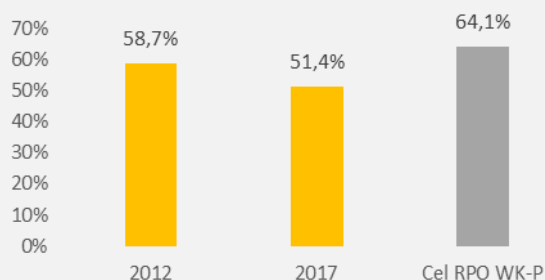
Zdiagnozowane wyzwania w obszarze **produkcji energii z OZE** podkreślały wysoki potencjał rozwoju energetyki wiatrowej i wodnej, niewystarczające wykorzystanie energii z biomasy i biogazu, a także niekorzystne warunki produkcji energii ze Słońca w regionie. W połowie realizacji programu województwo nadal pozostaje liderem pod względem liczby siłowni wiatrowych (296 instalacji), lecz udział regionu w produkcji energii wiatrowej nieco spadł (z 10,9% do 10,2%).¹⁶ Zmiana prawa istotnie utrudniła dalszy rozwój energetyki wiatrowej na lądzie, w obszarze energetyki wodnej natomiast budowa stopnia wodnego na Wiśle w Siarzewie znajduje się jeszcze na etapie koncepcyjnym. W porównaniu z rokiem 2012 w całej Polsce znacząco wzrosła liczba biogazowni; w 2017 roku w kujawsko-pomorskim działało 18 instalacji, z których 7 wykorzystywało biogaz składowiskowy, 6 rolniczy i 5 biogaz z osadów ściekowych.¹⁷ Nadal istnieje w tym obszarze znaczny potencjał rozwoju, podobnie jak w zakresie energii słonecznej. Malejący koszt produkcji oraz prognozowany wzrost cen energii spowodowały bowiem rozwój mikroinstalacji, w tym energetyki prosumenckiej oraz zawiązywanie się klastrów energii. O ile tym samym rozwój „dużego OZE” (duże turbiny wiatrowe, energetyka wodna) jest mocno uzależniony od decyzji na szczeblu krajowym, o tyle coraz silniej, oddolnie, w województwie rozwija się generacja rozproszona.

¹⁶ PSEW, Stan energetyki wiatrowej w Polsce w 2016 roku, Warszawa 2017.

¹⁷ Woźniak E., 2017, Stan biogazowni w Polsce, Czysta Energia 1(2017).

Wskaźnik udziału produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w 2017 był niższy (51,4%) niż w 2012 roku, przy czym trend wskaźnika znacząco wahał się w ostatnich pięciu latach. Przy ustawie hamującej rozwój elektrowni wiatrowych, na których obok elektrowni wodnej we Włocławku w największym stopniu opiera się produkcja energii z OZE w regionie trudno będzie w 2023 roku osiągnąć wartość docelową wskaźnika wskazaną w RPO WK-P.

Wykres 25. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem [%]

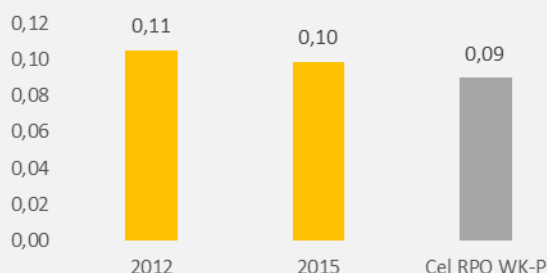

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

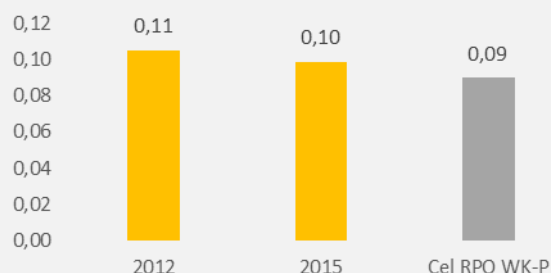
Zapisy diagnozy RPO WK-P dotyczące energetyki wskazały także konieczność **zmniejszenia poziomu emisyjności i energochłonności gospodarki**. Podkreślały wahania konsumpcji energii, relatywnie niewielką skalę inwestycji poprawiających efektywność, a także wpływ zmienności pogody na konsumpcję ciepła. Wspomniano również o spadku emisji pyłów i wzroście emisji gazów (głównie CO₂) do atmosfery. Dane z 2017 roku generalnie podtrzymują kierunki niniejszych trendów. Widoczny jest wzrost średniego poziomu konsumpcji energii elektrycznej w gospodarstwach domowych, przy czym dystans w tym aspekcie do pozostałej części Polski nadal pozostaje znaczny. Spada natomiast zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB, co wskazuje na coraz mniejszą energochłonność produkcji w firmach. Tym samym wskaźnik rezultatu prawdopodobnie zostanie osiągnięty niezależnie od interwencji RPO WK-P, ale uruchomienie pożyczek na ten cel dla firm może jeszcze przyspieszyć ten proces.

W obszarze potrzeb cieplnych widoczne są duże wahania roczne, które zależą od średniej temperatury powietrza w sezonie grzewczym. Obniżają one popyt na energię ciepłą, podobnie jak termomodernizacja budynków. W kontrze do tych procesów rozbudowa sieci ciepłowniczych (realizowana np. w ramach inwestycji PO IiŚ) powiększa wolumen sprzedaży. Tym samym trudno przewidzieć osiągnięcie wskaźnika rezultatu w perspektywie końca programu; na podstawie trendu z okresu 2012-2015 można ostrożnie założyć, że sprzedaż ciepła powinna osiągnąć poziom wartości docelowej.

Wykres 26. Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB [GWh]

Wykres 27. Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe ogółem [GJ]

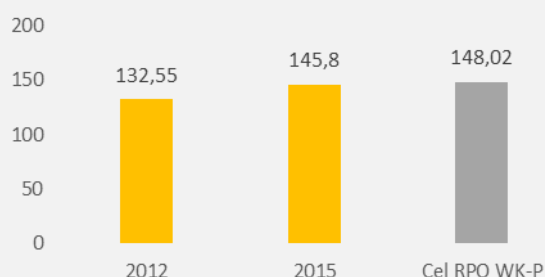
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

W województwie kujawsko-pomorskim nadal spada emisja pyłów i wzrasta emisja CO₂ z zakładów szczególnie uciążliwych. W porównaniu z rokiem 2012 zakłady szczególnie uciążliwe na terenie województwa wyemitowały 9 mln ton CO₂, co stanowiło 4,6% emisji w skali kraju (wzrost w por. z 2012 o 1,1 p.p.). W rankingu województw o największej emisji gazów region znalazł się tym samym na 9 miejscu, a w emisji pyłów na 7 miejscu. Problemem mniej akcentowanym w diagnozie była emisja zanieczyszczeń z sektora komunalno-bytowego. Co prawda w regionie udział mieszkań posiadających centralne ogrzewanie wzrastał i w 2017 roku wyniósł 85,4%, nadal była to jednak wartość niższa o 2,1 p.p. w stosunku do średniej krajowej. Również odsetek osób korzystających z sieci gazowej pozostał niższy niż w Polsce. Jest to o tyle istotne, że w ostatnich latach świadomość społeczna w obszarze jakości powietrza wzrosła.

W obszarze **niskoemisyjnego transportu zbiorowego** diagnoza dotyczyła emisji hałasu oraz zanieczyszczeń ze źródeł liniowych. Wyzwania te należy uznać za aktualne – w województwie, podobnie jak w całym kraju następuje dynamiczny wzrost liczby samochodów (478/1000 mieszkańców w 2012 i 573 w 2017 roku) i tym samym natężenia ruchu. Sytuację częściowo mogą poprawić pozytywne zmiany w obszarze komunikacji miejskiej takie jak rozbudowa infrastruktury szynowej i rowerowej, prawdopodobnie nie są one same w stanie przełamać tego niekorzystnego trendu.

Pozytywnym zjawiskiem natomiast jest dynamiczny wzrost liczby przewozów pasażerskich komunikacją na 1 mieszkańca obszarów miejskich. Kontynuacja trendu z lat 2012-2015 pozwoli osiągnąć wskaźnik rezultatu prawdopodobnie jeszcze przed końcem perspektywy 2014-2020. Wskazuje to na skuteczność działań podejmowanych w Bydgosko-Toruńskim Obszarze Funkcjonalnym oraz innych miejskich obszarach funkcjonalnych województwa.

Wykres 28. Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich województwa

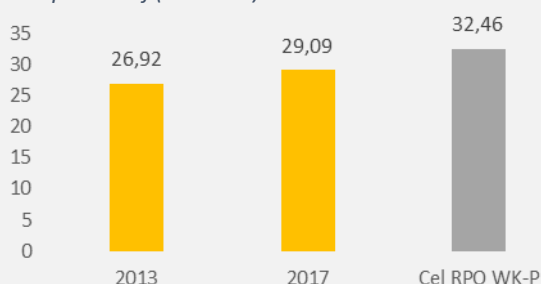
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Wśród wyzwań, które pojawiły się w obszarze niskoemisyjnego transportu należy wskazać rozwój elektromobilności, zwłaszcza indywidualnej. W najbliższych latach prawdopodobnie silnie wzrośnie popyt na stacje ładowania samochodów elektrycznych oraz formy mobilności indywidualnej w miastach. Ich popularyzacja wraz z odpowiednimi zmianami prawnymi, związanymi np. z wprowadzaniem opłat za wjazd do centrów miast pozwoliłaby ograniczyć zanieczyszczenia z emisji transportowych.

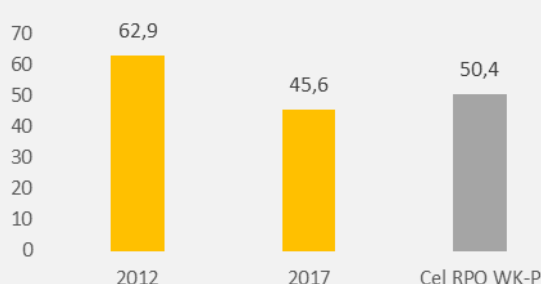
2.8 Obszar – transport

Diagnoza programu w obszarze **infrastruktury drogowej** podkreślała dobrą dostępność regionu wynikającą z centralnego położenia, konieczność rozbudowy układu drogowego, a także poprawy stanu oraz bezpieczeństwa ruchu ze szczególnym uwzględnieniem obszarów zmarginalizowanych. Znaczącą rolę w realizacji wyzwań odegrały wielkoskalowe inwestycje ze środków krajowych i regionalnych. Od momentu aktualizacji programu dokończono ostatni odcinek autostrady A1, którą można obecnie przejechać przez cały obszar województwa, korzystając także z dwunastu węzłów drogowych. W okresie 2014-2020 remontowana jest również druga główna oś drogowa województwa – droga krajowa nr 5, która po zakończeniu inwestycji zyska status drogi ekspresowej. W ramach RPO WK-P rozpoczęto realizację kilku dróg wojewódzkich, w tym przeprawy na Wiśle w Solcu Kujawskim, mającej kluczowe znaczenie dla silniejszej integracji dwustolicznego obszaru funkcjonalnego. Rozpoczęto lub zapowiedziano także budowę obwodnic w niektórych ośrodkach miejskich (m.in. Sępólno Krajeńskie, Inowrocław, Brodnica). Podjęte inwestycje zwiększają gęstość dobrej jakości dróg publicznych, a także – z uwagi na poprawę bezpieczeństwa – prowadzą do zmniejszania liczby wypadków. Dzięki temu wzrasta także dostępność drogowa regionu (WDDT II), której poziom zakładany w 2023 roku zgodnie z dotychczasowym trendem powinien w 2023 roku zostać osiągnięty.

Wykres 29. Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II)

Wykres 30. Liczba wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców

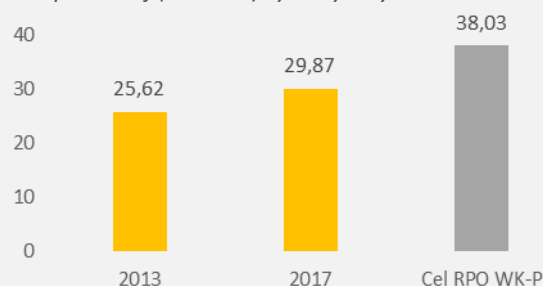
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

W obszarze **infrastruktury kolejowej**, dla której jako zasadnicze wyzwanie w diagnozie wskazano zapewnienie warunków dla mobilności mieszkańców postęp zachodzi wolniej niż w przypadku dróg. Od 2012 roku podjęto zaledwie część prac modernizacyjnych na najważniejszych odcinkach tras kolejowych w województwie. Postulowana w diagnozie

prędkość pociągów połączeń pasażerskich wynosząca 160 km/h możliwa jest obecnie tylko na krótkich odcinkach linii Chorzów Batory – Gdańsk. Trzecie największe miasto regionu – Grudziądz nadal pozostaje bardzo słabo dostępny dla kolei. Wśród planowanych inwestycji znajduje się linia kolejowa łącząca miasto z Jabłonowem Pomorskim i Brodnicą oraz Laskowicami Pomorskimi, lecz nie weszła ona w fazę realizacji. Podobnie odcinki Chełmża-Bydgoszcz Wschód oraz Kcynia-Bydgoszcz Główna wskazane w RPO WK-P jako odcinki priorytetowe dla regionu nie są określone jako inwestycje priorytetowe przez PKP.

Niezadowalający postęp inwestycji kolejowych jest widoczny we wzroście wartości wskaźnika dostępności transportowej. Obecny trend nie jest na tyle dynamiczny, by województwo osiągnęło poziom dostępności wskazany dla 2023 roku. Do tego celu niezbędne jest rozpoczęcie liniowych inwestycji kolejowych, zapowiadanych także w ramach RPO WK-P, m.in. Toruń Wschodni-Chełmża.

Wykres 31. Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej (WKDT II) syntetyczny

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

W ostatnich latach nastąpiła poprawa stanu taboru kolejowego oraz atrakcyjności oferty PKP, która w województwie kujawsko-pomorskim jest niestety mniej widoczna ze względu na położenie regionu poza najbardziej uczęszczanymi szlakami kolejowymi w Polsce. Dlatego też w porównaniu do całego kraju liczba odprawionych pasażerów transportem kolejowym w regionie spada, a w ślad za tym zmniejsza się również liczba eksploatowanych linii kolejowych (z 7,1 do 6,7 km na 100 km² w latach 2012-2017) oraz gęstość przystanków kolejowych (z 1,01 do 0,82 / 100 km²).¹⁸ Pewnym remedium mogą być trendy wskazujące na zainteresowanie przewozami aglomeracyjnymi, wymaga to silniejszej interwencji zwłaszcza ze strony właściciela infrastruktury kolejowej.

Diagnoza RPO WK-P silny akcent położyła na potrzebę restrukturyzacji **pozamiejskiego transportu publicznego** z uwagi na niezadowalającą ofertę przewoźników autobusowych. Samorząd województwa założył dedykowane wsparcie tego obszaru w RPO WK-P, jednak w toku wdrażania programu zrezygnował z interwencji. W porównaniu z 2012 rokiem nastąpił dalszy spadek przewozów pasażerskich transportem samochodowym zbiorowym (67,1 tys. w 2012 i 46,3 tys. w 2017 roku) oraz liczby krajowych linii regularnej komunikacji samochodowej (113,1 i 84,3 tys.). Pokazuje to coraz silniejszy regres transportu zbiorowego na obszarach pozamiejskich, pomimo korzystnego układu funkcjonalno-osadniczego województwa.

¹⁸ Bocheński T., 2017, Analiza rozmieszczenia i funkcjonowania stacji pasażerskich i dworców kolejowych w Polsce, Prace Komisji Geografii Komunikacji PTG, 20(1), 19-35.

2.9 Obszar – ochrona zdrowia

W obszarze **zdrowia** diagnoza wskazuje na potrzeby poprawy i zwiększenia dostępu do wysokiej jakości usług dla osób zagrożonych, wykluczonych społecznie. Akcentuje także konieczność intensyfikacji wysokojakościowych usług utrzymujących wysoki poziom zatrudnienia. Wśród głównych wyzwań i potrzeb regionalnych wskazywane jest również dostosowanie infrastruktury ochrony zdrowia do zmieniających się potrzeb oraz wzmacnianie potencjału uzdrowiskowego, wyróżniającego kujawsko-pomorskie na tle pozostałych województw.

Aktualne **prognozy demograficzne** potwierdzają trend starzenia się i spadku liczby ludności w regionie zdiagnozowany w 2012 roku. Zeszlazoroczna prognoza GUS przewiduje wzrost liczby osób w wieku 65+ o 33,2% w 2030 roku (w stosunku do roku bazowego 2017).¹⁹ Tym samym udział mieszkańców regionu w wieku poprodukcyjnym wyniesie wówczas ok. 23%. Będzie to spowodowane również wydłużaniem się życia. Dla urodzonych w 2017 roku kobiet przewidywana długość życia jest o 1,5 roku wyższa niż w 2012, natomiast w przypadku mężczyzn o 1,2 roku. W porównaniu z 2012 rokiem w regionie umieralność osób w wieku produkcyjnym spadła i obecnie jest niższa niż średnio w Polsce. Bez większych zmian pozostały natomiast główne czynniki zgonów w województwie: podobnie jak w całej Polsce są to choroby układu krążenia; w regionie nadal jednak częściej przyczyną zgonów są nowotwory i choroby spowodowane zaburzeniami psychicznymi.

Zgodnie z diagnozą RPO WK-P, istotny problem województwa stanowił **niewystarczający dostęp do opieki geriatrycznej i długoterminowej**. W porównaniu z 2012 rokiem sytuacja się poprawiła: w województwie funkcjonuje już nie jeden, a dwa oddziały geriatryczne. Potroiła się liczba dostępnych łóżek (z 21 do 60 na 10 tys. mieszkańców), a liczba leczonych na oddziałach geriatrycznych w 2017 roku w porównaniu z 2012 rokiem wzrosła ponad dwukrotnie (z 982 osób do 1962). Cały czas nie jest ona wystarczająca. W przypadku opieki długoterminowej województwo dysponuje niższą liczbą łóżek w zakładach opiekuńczo-leczniczych niż średnio w kraju; pomimo, że wzrosła ona z 1038 w 2012 do 1210 w 2017 roku. Jednocześnie badania regionalne wskazują na to, że kujawsko-pomorscy seniorzy relatywnie często korzystają z pomocy rodziny oraz sąsiadów w wykonywaniu obowiązków dnia codziennego, co wpisuje się w trend deinstytucjonalizacji.²⁰ Nie zmienia to jednak faktu, że obciążenie osób obowiązkami opiekuńczymi ze względu na niski przyrost naturalny oraz zmianę modelu rodziny będzie wzrastać.

Diagnoza RPO WK-P silny akcent kładzie na relację pomiędzy **stanem zdrowia a zatrudnieniem**, wskazując nasilające się problemy zdrowotne jako częstą przyczynę „wypadania” z rynku pracy. Stan ten nadal jest aktualny: zgodnie z Diagnozą Społeczną, z

¹⁹ Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, Wybrane wyniki eksperymentalnej prognozy ludności dla gmin województwa kujawsko-pomorskiego do 2030 roku., Bydgoszcz 2018.

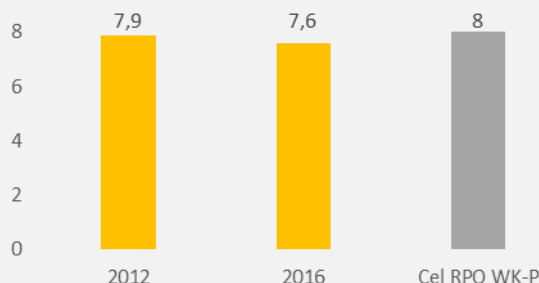
²⁰ Stanowisko Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 27.06.2017 r., Regionalna analiza potrzeb w obszarze ochrony zdrowia. Opieka długoterminowa w województwie kujawsko-pomorskim, Toruń 2017, s. 40.

przyczyn zdrowotnych z pracy w województwie zrezygnowało 14,2% osób, co stanowi wzrost o 1,3 p.p.²¹. Pozytywne tendencje widoczne są natomiast w przypadku średniego wieku pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy. W 2017 roku wyniósł on średnio 58 lat i był wyższy niż w 2012 roku (56,3); dla kobiet wyniósł 56,8, a dla mężczyzn 58,6. Szczególnie w grupie mężczyzn widoczny jest znaczący wzrost, jednak wiek nadal pozostaje niższy niż średnio w kraju. Konieczność pobierania renty często spowodowana jest pracą w trudnych warunkach. W województwie liczba orzeczeń ustalających procentowy uszczerbek na zdrowiu wyniosła 525 na 100 tys. pracujących w 2017 roku i była wyższa niż średnio w kraju (491).²² Generalnie jednak zarówno liczba, jak i udział osób pracujących w szkodliwych warunkach w porównaniu z 2012 rokiem spadł (z 8,8% do 8 % próby badanych firm). Grupa ta pozostaje jednak istotnym wyzwaniem dla polityki rynku pracy w województwie.

Kolejnym tematem, mającym istotny wpływ na jakość zdrowia mieszkańców województwa jest **infrastruktura opieki medycznej**. Regionalna baza medyczna nadal dysponuje mniejszą liczbą łóżek na 10 tys. osób w szpitalach niż średnio w kraju, niemniej w porównaniu z 2012 rokiem województwo awansowało o 2 pozycje, utrzymując w ostatnich kilku latach liczbę miejsc na dość stabilnym poziomie 9.5-10 tys. łóżek. Region podjął też inwestycje poprawiające warunki świadczonych usług, w tym m.in. rozbudowę Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego im. L. Rydygiera w Toruniu oraz szereg mniejszych inwestycji w poprawę efektywności energetycznej i doposażenie placówek.

Inwestycje te generalnie mają pośredni wpływ na wskaźnik określający liczbę porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca. Generalnie trend wskaźnika był rosnący, między 2015 a 2016 rokiem nastąpiło jednak silne tąpnięcie wskaźnika. Jednocześnie nie zawsze musi on stanowić stymulantę – zmniejszająca się liczba porad w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej może przykładowo wynikać z wdrażanych programów profilaktyki.

Wykres 32. Liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca [szt.]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS z systemu Strateg

Obok opieki medycznej adresowanej do mieszkańców regionu w województwie funkcjonują największe uzdrowiska nizinne: Inowrocław, Ciechocinek i Wieniec-Zdrój. **Usługi lecznicze świadczone w uzdrowiskach** nadal stanowią istotną przewagę konkurencyjną regionu. Co prawda udział województwa w krajowej liczbie szpitali i sanatoriów uzdrowiskowych delikatnie się zmniejszył (12,1% w 2017 w por. z 12,3% w 2012 roku), jednak wzrósł udział łóżek oraz leczonych osób wzrósł. Wskazuje to, że dotychczasowe ośrodki rozbudowują swą

²¹ Czapiński J., Panek T., Diagnoza Społeczna 2015. Rada Monitoringu Społecznego, Warszawa 2015.

²² ZUS, Orzeczenia ustalające procentowy uszczerbek na zdrowiu wydane w 2017 roku, Warszawa 2018.

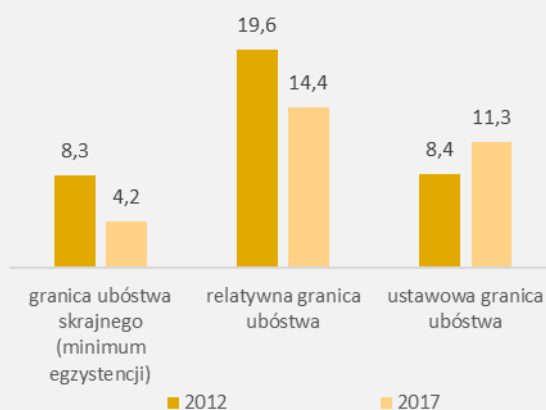
ofertę i silniej przyciągają kuracjuszy – tym samym nadal mogą stanowić one o przewadze konkurencyjnej i specjalizacji województwa kujawsko-pomorskiego w najbliższych latach.

2.10 Obszar – wykluczenie społeczne i integracja społeczna

Wskazane w RPO WK-P 2014-2020 wyzwania i potrzeby związane z włączeniem społecznym dotyczyły głównie integracji społeczno-zawodowej i zwiększenia szans na zatrudnienie osób wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym, szczególnie z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzieży. Kolejną zdiagnozowaną potrzebą była konieczność poprawy dostępu do usług opiekuńczych, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz innych usług środowiskowych. Rozwój usług świadczonych przez podmioty ekonomii społecznej oraz budowanie potencjału tego sektora zostały także ujęte wśród wyzwań i potrzeb w zakresie integracji społecznej i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Mimo dużych zmian związanych z ogólną poprawą sytuacji osób znajdujących się w trudnej sytuacji, część wyzwań jest nadal aktualna.

W województwie kujawsko-pomorskim wskaźnik zagrożenia skrajnym ubóstwem (minimum egzystencji) wyniósł 4,2% (PL- 4,3%), zaś wskaźnik ustawowej granicy ubóstwa 11,3% (PL – 10,7%). Około 14,4% mieszkańców regionu mieszkało w gospodarstwach domowych, w których poziom wydatków (obejmujących również wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego) był niższy od 50% średnich wydatków ogółu gospodarstw domowych (relatywna granica ubóstwa). Podobnie, jak w 2012 roku, kujawsko-pomorskie zajmuje dziewiątą pozycję pod względem zasięgu ubóstwa na tle innych regionów w kraju.

Wykres 33. Zasięg ubóstwa w woj. kujawsko-pomorskim

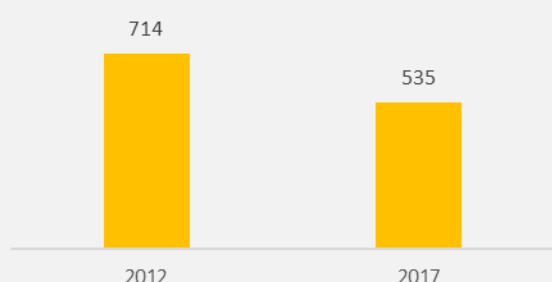
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Od 2012 roku sytuacja w tym zakresie istotnie się poprawiła. O połowę mniej osób doświadcza deprivacji materialnej, która nie gwarantuje minimum egzystencji. Istotnie zmniejszył się udział mieszkańców województwa, którzy żyją poniżej relatywnej bądź ustawowej granicy ubóstwa.

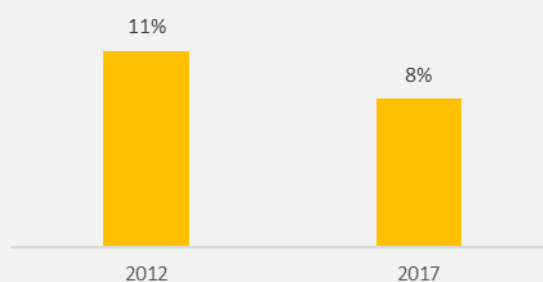
W 2012 roku 87 919 gospodarstw domowych w regionie korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej, a w 2017 ośrodki pomocy społecznej udzieliły wsparcia już tylko 73 296 rodzinom. Spadł także wskaźnik korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności i udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej

pomocy społecznej (o 25%). Wśród głównych przyczyn takich zmian, w opiniach pracowników OPS z terenu województwa i pracowników instytucji z poziomu regionu, uczestniczących w warsztatach zrealizowanych w ramach prowadzonej ewaluacji, należy wskazać wypłatę świadczenia wychowawczego na dzieci (500+) oraz poprawę sytuacji na rynku pracy, przejawiającą się znacznym spadkiem bezrobocia. Jednocześnie należy zwrócić uwagę na zmianę struktury grupy, która wciąż pozostaje w systemie pomocy społecznej. W ostatnim czasie wzrósł odsetek osób, które korzystają z niego powyżej 3 lat. Oznacza to, że obecnie w systemie pomocy społecznej pozostają klienci w szczególnie trudnej sytuacji, znacznie oddaleni od rynku pracy i o niskiej aktywizacji społecznej.²³

Wykres 34. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w woj. kujawsko-pomorskim

Wykres 35. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w woj. kujawsko-pomorskim [%]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

Liczną grupę doświadczającą wykluczenia społecznego lub nim zagrożoną stanowią osoby z niepełnosprawnością. Różne instytucje zajmujące się ich wsparciem i aktywizacją funkcjonują w regionie, jednak skala ich działalności była niewystarczająca w stosunku do potrzeb. W połowie 2012 roku w regionie funkcjonowało 6 zakładów aktywizacji zawodowej. Na koniec 2017 roku było już ich 9 (w tym 8 prowadzonych przez jednostki samorządu terytorialnego). Istotnie wzrosło zatrudnienie w ZAZ: z 236 osób z niepełnosprawnościami pracujących w Zakładach w 2012 roku do 318 na koniec 2017 r.

Mniej korzystne zmiany objęły warsztaty terapii zajęciowej, z których korzystają osoby z orzeczoną umiarkowaną i znacznym stopniem niepełnosprawności. Liczba tych placówek spadła o 1 (z 37 w 2012 r. do 36 w 2017). Mimo tego, w 2017 roku nieco więcej osób uczestniczyło w warsztatach. Pod koniec 2012 mogło z nich korzystać 1 295 osób, a na koniec 2017 już 1334.

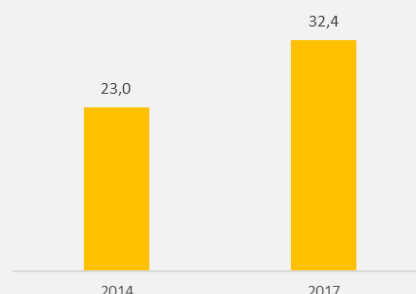
Działania aktywizujące klientów pomocy społecznej w regionie były prowadzone także przez centra integracji społecznej. Ich liczba nie zmieniła się na przestrzeni ostatnich 5 lat. Formalnie nadal funkcjonują 4 placówki w regionie, przy czym CIS w Szumiłowie (gm. Radzyń Chełmiński) ma zawieszoną działalność, więc faktycznie funkcjonują tylko 3 centra. W

²³ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2017, Toruń 2018 r., s. 13-14.

porównaniu do sytuacji z końca 2012 roku istotnie spadła liczba klubów integracji społecznej – z 28 do 21.

Kolejną grupą, która wymaga wsparcia, są osoby niesamodzielne z powodu wieku lub stanu zdrowia. Mogą one liczyć na wsparcie w postaci usług opiekuńczych. W województwie kujawsko-pomorskim wzrosła dostępność i zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze. W regionie w roku 2017 aż 6 750 osób było nimi objętych przez ośrodki pomocy społecznej (w 2014 – tylko 4 809). Z jednej strony jest to wynikiem starzenia się społeczeństwa, a z drugiej strony rosnącą dostępnością tych usług.

Wykres 36. Osoby którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności - usługi opiekuńcze

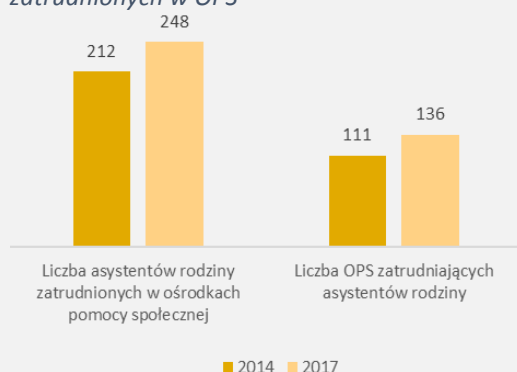

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL).

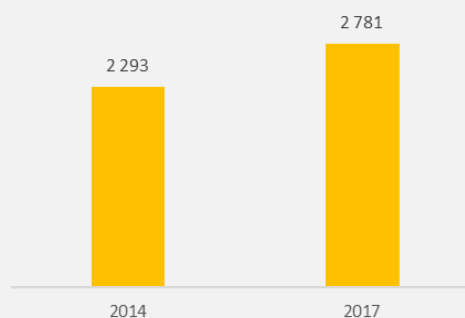
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego należy do jednego z pięciu najczęstszych powodów przyznania pomocy przez ośrodki pomocy. W diagnozie Programu wskazano, że poprawy wymaga oferta dostępu do usług wsparcia rodziny, w tym wsparcia specjalistycznego, asystentów rodziny i w placówkach wsparcia dziennego.

Pomiędzy 2014 a 2017 rokiem spadła liczba ośrodków pomocy społecznej, które wykazały realizację **poradnictwa specjalistycznego**. Odwrotny trend zaobserwowano w przypadku asystentów rodziny. Od 2014 roku nie tylko wzrosła liczba samych asystentów, działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, ale zwiększyła się także liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny, a także więcej ośrodków pomocy społecznej świadczy taką usługę (choć pomiędzy 2016 a 2017 ich liczba zmalała o 6 OPS). Obecnie co czwarta rodzina, przeżywająca trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych jest objęta takim wsparciem.

Wykres 37. Dostęp do usług asystentów rodziny zatrudnionych w OPS

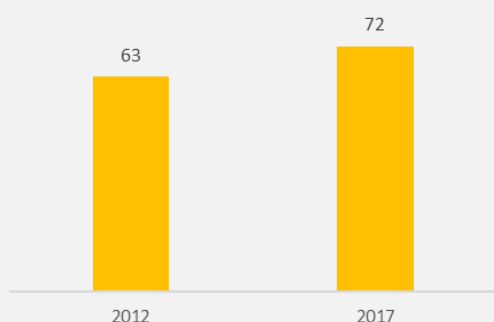
Wykres 38. Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny

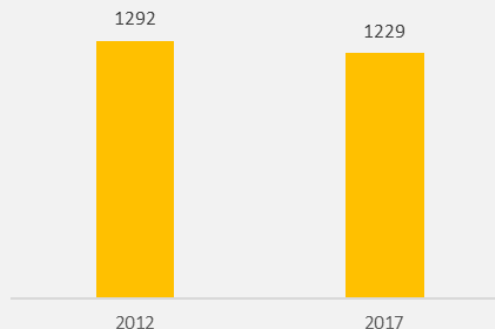
Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2017”, ROPS w Toruniu

Ważną kwestią, na którą zwrócono uwagę w diagnozie Programu, był dostęp do usług **wsparcia rodziny i pieczy zastępczej**. Na koniec 2012 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego funkcjonowały 63 placówki opiekuńczo-wychowawcze, podczas gdy w 2017 r. nastąpił wzrost do 72. Wzrost był systematyczny. Zmiany wynikają w dużej mierze z konieczności dostosowania do standardów określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2017 r. poz. 697 z późn. zm.), co wymusza przekształcenia dużych placówek w mniejsze instytucje, zgodnie z zasadą deinstytucjonalizacji. Dlatego też zwiększeniu liczby placówek nie towarzyszył odpowiedni wzrost liczby miejsc w tych ośrodkach. W porównaniu do 1 292 w 2012 roku ubyło ich aż 63. Wciąż 22 placówki nie spełniają wymogów ustawowych, dysponując więcej niż 14 miejscami w placówce.

Wykres 39. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w województwie kujawsko-pomorskim

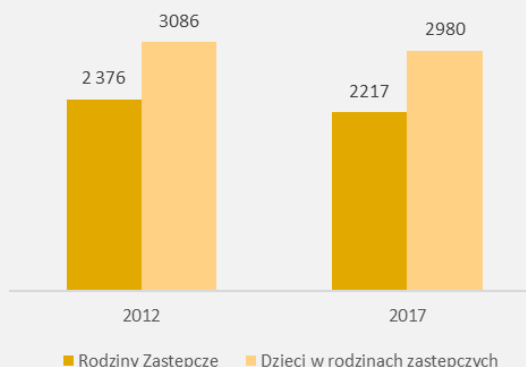
Wykres 40. Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2017”, ROPS w Toruniu i RPO WK-P 2014-2020

W 2012 roku funkcjonowało także 2 376 **rodzin zastępczych**, w których przebywało 3 086 dzieci²⁴. Na przestrzeni ostatnich lat nie tylko spadała liczba rodzin zastępczych (o 7%), ale zmniejszała się też liczba dzieci pod ich opieką (o 3,5%). Trend nie jest jednak stały. W kolejnych latach liczba dzieci w rodzinach zastępczych była zmienna, zarówno przyrastała, jak i zmniejszała się. Pomiedzy 2016 a 2017 rokiem bilans zmian był dodatni i wyniósł 12 rodzin zastępczych. W porównaniu z rokiem ubiegłym, największy wzrost rodzicielstwa zastępczego wystąpił wśród rodzin zastępczych zawodowych (o 22).

Wykres 41. Rodziny zastępcze i dzieci w rodzinach zastępczych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS (BDL)

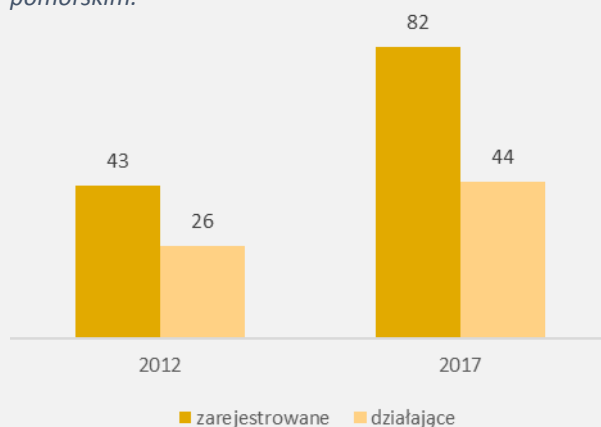
²⁴ Dane GUS (BDL). Statystyki przedstawione w RPO WK-P wskazują na 3 343 dzieci w rodzinach zastępczych w 2012 r.

Jednym z problemów przywołanych w diagnozie Programu była sytuacja osób bezdomnych. W porównaniu do 2013 roku mogą one korzystać z mniejszej liczby placówek wsparcia (z 22 w porównaniu do 23), ale dysponują one nieco większą ilością miejsc (1219 w porównaniu do 1136 w 2012 r.). Nadal nie każda osoba pozbawiona miejsca do spania może liczyć na przyjęcie w noclegowni/schronisku/innym miejscu schronienia dla osób bezdomnych. Na jedno miejsce przypada 1,5 osoby. Jest to jednak znacząca poprawa w porównaniu do 2014 roku, kiedy to na jedno miejsce przypadało 3,3 osoby dotkniętej problemem bezdomności. Szacuje się, że na terenie województwa jest obecnie około 1,8 tys. osób bezdomnych. Tylko niewielka część z nich jest objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności (ok. 6%), a do tego w ostatnim czasie istotnie spadała liczba osób, objęta tego rodzaju wsparciem (z 244 osób w 2014 roku do 112 w 2017). Zaledwie 8 z 52 OPS z terenu województwa prowadzi takie programy.²⁵

Przed rozpoczęciem wdrażania Programu zdiagnozowano sytuację w zakresie przygotowania do deinstytucjonalizacji pomocy społecznej, w tym zmianę modelu prowadzenia pomocy na środowiskowy. Przywołano w tym celu m.in. liczbę mieszkań chronionych funkcjonujących w regionie (27 w roku 2013 i 29 w 2017, w tym w tym 2 zostały uruchomione ze środków RPO WK-P na lata 2014-2020)²⁶. W samym tylko 2017 r. w ramach RPO WK-P zainicjowano 3 projekty mające na celu utworzenie mieszkań chronionych lub wspomaganych, w tym w ramach 2 projektów utworzenie w Bydgoszczy 22 lokali mieszkalnych dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, w tym dla osób bezdomnych oraz w Toruniu w ramach jednego projektu utworzenie jednego mieszkania treningowego dla osób z niepełnosprawnościami.

Włączenie społeczne mieszkańców regionu może być też realizowane przez **sektor ekonomii społecznej**. Oprócz instytucji o charakterze integracyjnym, do sektora zalicza się także przedsiębiorstwa społeczne, w szczególności spółdzielnie socjalne. W województwie kujawsko-pomorskim w 2013 r. były zarejestrowane 43 spółdzielnie socjalne, z czego tylko 26 działało aktywnie.²⁷ W roku 2017 w KRS wpisane były już 82 spółdzielnie socjalne, z czego 44 działały czynnie.

Wykres 42. Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2017”, ROPS w Toruniu i „Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020”.

²⁵ Ocena zasobów pomocy społecznej w województwie kujawsko-pomorskim za rok 2017, Toruń 2018 r., s. 55.

²⁶ Dane za 2013 rok na podstawie RPO WK-P 2014-2020, za 2017 na podstawie danych ROPS.

²⁷ Stan na dzień 13 września 2013 r. Za: Kujawsko-Pomorski Program na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020.

Podsumowując, należy stwierdzić, że sytuacja w obszarze włączenia społecznego dynamicznie zmieniała się od momentu opracowania RPO WK-P. Z jednej strony sytuacja społeczno-ekonomiczna uległa znacznemu przekształceniu zmniejszając udział osób zainteresowanych aktywizacją, zwiększając jednocześnie liczbę osób wymagających wsparcia w zakresie usług społecznych. Z drugiej zaś, dzięki wdrażaniu projektów RPO WK-P rozbudowie uległa baza instytucji działających na rzecz osób w trudnej sytuacji. Nie można jednak uznać, że wszystkie zmiany są wystarczające. Wsparcie powinno więc być kontynuowane. Największe potrzeby występują w obszarze usług społecznych, w tym opiekuńczych. Konieczne są dalsze działania wspierające proces deinstytucjonalizacji. W ostatnich latach spadło zapotrzebowanie na działania aktywizacyjne. Klienci pomocy społecznej w tej i w poprzedniej perspektywie aktywnie uczestniczyli w projektach z obszaru integracji społeczno-zawodowej. Choć ci, którzy pozostali w systemie, są mniej liczni, to wymagają bardziej intensywnego wsparcia.

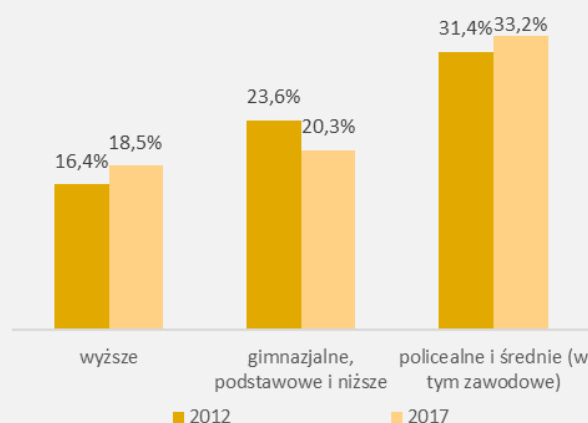
2.11 Obszar – edukacja

Wśród wyzwań w obszarze **edukacji** autorzy Programu wskazali na cztery główne obszary wymagające poprawy: jakość edukacji na wszystkich etapach, od poziomu przedszkola do szkoły ponadgimnazjalnej, upowszechnienie edukacji przedszkolnej oraz współpracy szkół prowadzących kształcenie zawodowe z otoczeniem społeczno-gospodarczym, a także upowszechnienie uczenia się przez całe życie.

Analiza danych za 2012 roku wskazywała na niski poziom wykształcenia mieszkańców regionu.

Tylko 16,4% z nich mogło się pochwalić dyplomem wyższej uczelni, co stawiało województwo na 14. miejscu w zestawieniu krajowym. W 2017 roku struktura wykształcenia jest już inna. Wciąż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, tak jak 5 lat wcześniej. Przybyło za to osób z wykształceniem wyższym, a udział mieszkańców bez wykształcenia oraz absolwentów szkół podstawowych i gimnazjalnych zmalał. Mimo tego, na tle kraju nadal województwo odnotowuje znacznie niższe wartości udziału osób z wyższym wykształceniem. Jest ich procentowo najmniej

Wykres 43. Porównanie struktury wykształcenia w woj. kujawsko-pomorskim

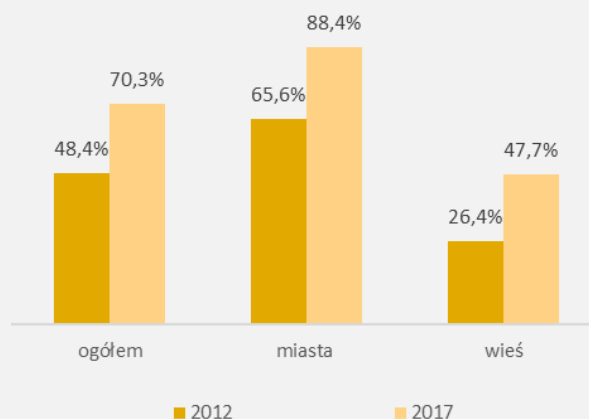
Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Statystyczne Vademecum samorządowca 201” i RPO WK-P 2014-2020.

(15. miejsce w zestawieniu regionów).

W latach 2012-2017 istotnie wzrósł wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-4 lat. W roku szkolnym 2012/2013 w województwie wyniósł 48,4%, a w 2017/2018 już 70,3%. Zmiana była obserwowana zarówno w miastach, jak i na wsiach, gdzie poziom uprzedzskolnienia w grupie wiekowej 3-4 wzrósł prawie dwukrotnie.

Mimo tak dużych zmian, województwo kujawsko-pomorskie nadal jest na drugim od końca miejscu w kraju (wskaźnik dla polski wyniósł 80,1%).

Wykres 44. Odsetek dzieci w wieku 3 - 4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL.

Zmieniły się też przepisy regulujące dostępność miejsc w przedszkolach. W roku szkolnym 2018/19 gminy muszą zapewnić miejsce w przedszkolu aż czterem rocznikom dzieci, to jest dzieciom sześciolatnim, objętym obowiązkiem przedszkolnym, a także wszystkim zgłoszonym w rekrutacji dzieciom od 3 do 5 lat. Cofnięcie obowiązku szkolnego dla dzieci 6-letnich i konieczność zagwarantowania im możliwości realizacji obowiązkowego przygotowania przedszkolnego w przedszkolu, oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej lub w innej formie wychowania przedszkolnego może zmniejszyć dostępność miejsc w przedszkolach.

Niska jakość edukacji to, zdaniem autorów Programu, kolejny istotny problem w regionie. Potwierdzają to wyniki uczniów osiągane w testach na koniec szkoły. W przypadku egzaminu gimnazjalnego w każdym roku pomiędzy 2014 a 2017 średnie wyniki były niższe niż przeciętnie w kraju. Choć nie ma możliwości porównania między latami (co wynika z różnego poziomu trudności egzaminów, którymi obejmowano poszczególne roczniki), to różnica pomiędzy osiągnięciami uczniów kujawsko-pomorskich szkół i średniej krajowej jest stała i wynosi od 2 do 3 p.p. dla przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i humanistycznych. Wyniki uczniów z regionu jeszcze bardziej odbiegają od średniej krajowej w przypadku wyników egzaminów z j. niemieckiego i angielskiego (o 3-4 p.p.) oraz języka rosyjskiego (6-11 p.p. na nie niekorzyść regionu kujawsko-pomorskiego). Wciąż utrzymują się znaczne dysproporcje między wynikami gimnazjalistów ze szkół wiejskich, a wynikami gimnazjalistów ze szkół wielkomiejskich (pow. 100 tys. mieszkańców).

W przypadku szkół ponadgimnazjalnych statystyki prezentują się nieco inaczej. W 2013 roku zdawalność egzaminów była o 1 p.p. wyższa w regionie niż średnio w kraju. Sygnałne wyniki za 2018 rok wskazują na odwrócenie tego kierunku. Ogólny odsetek tzw. „sukcesów” wyniósł 79,7% w kraju - a w regionie 78%. W przypadku samych liceów ogólnokształcących wyniki

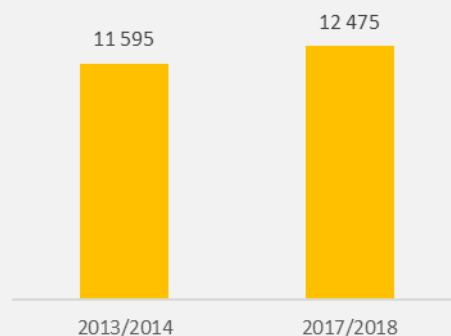
kujawsko-pomorskiego także były niższe niż ogółem dla Polski (83% wobec 85,3%). Tylko absolwenci techników osiągnęli średni wynik taki, jak średnia krajowa.²⁸

Należy mieć też na uwadze, że w trakcie realizacji Programu, na szczeblu centralnym zreformowano system edukacji. Likwidacja gimnazjów i wycofanie obowiązku szkolnego 6-latków na rzecz obowiązkowego przygotowania przedszkolnego dzieci w tym wieku istotnie zmieniły kontekst wdrażania interwencji. Z kolei wprowadzane w kolejnych latach obowiązki dla gmin do zapewnienia coraz młodszym dzieciom miejsc w przedszkolach także istotnie wpłynęły na sytuację w tym obszarze.

Problemy związane z jakością i dostępnością infrastruktury edukacyjnej były wskazywane jako istotne determinanty jakości nauczania i przygotowania do zawodu. Niestety brakuje nowych opracowań i analiz związanych z identyfikacją deficytów w tym zakresie. Dane ze statystyki publicznej też nie zawierają odpowiednich informacji. Jednak obserwatorzy, w tym uczestnicy warsztatów dotyczących wdrażania Osi 10 RP WK-P 2014-2020 potwierdzają, że potrzeby szkół są wciąż znaczne. Szczególnie dotyczy to szkół zawodowych, w przypadku których tylko stosowanie nowoczesnego sprzętu do nauczania pozwala na adekwatne przygotowanie absolwentów do pracy w zawodzie.

Wciąż ważną grupą uczniów, potrzebujących wsparcia, są uczniowie o specjalnych potrzebach edukacyjnych. Choć w diagnozie odwołującej się do roku szkolnego 2013/2014 wskazano na ustabilizowanie się liczby osób z tej grupy, to porównując dane z lat 2012 i 2017 widać przyrost liczby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wg danych z Systemu Informacji Oświatowej ich liczba wzrosła z 11 595 (rok szkolny 2013/2014) do 12 475 w roku szkolnym 2017/2018.

Wykres 45. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w woj. kujawsko-pomorskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Oświatowej.

Sytuacja na rynku pracy osób z wykształceniem zawodowym nieco się poprawiła w ostatnich latach, co wiąże się z ogólną poprawą sytuacji na rynku pracy. W 2012 r. 2,5% z nich figurowało w rejestrach urzędów pracy, stanowili 31% wszystkich osób bezrobotnych. Obecnie odsetek bezrobotnych zarejestrowanych w tej grupie wynosi 28,8%, a liczba osób zarejestrowanych spadła z 46 433 w 2012 r. do 23 525 w 2017. Nadal jest to grupa, która wymaga wsparcia.

²⁸ Wstępne informacje o wynikach egzaminu maturalnego przeprowadzonego w maju 2018 r., Warszawa, 3 lipca 2018
r.http://www.oke.gda.pl/plikiOKE/Opracowania_wynikow/2018/2018_07_03_C%20Wstepna%20informacja%20o%20wynikach%20matury%202018%20PREZENTACJA.pdf

Idea uczenia się przez całe życie to ważny element budowania kapitału ludzkiego. Odsetek osób w wieku 25-64 lata, które kształcą lub dokończają się, wyniósł w 2012 roku w województwie kujawsko-pomorskim 3,9% - mniej niż przeciętnie w kraju (4,5%). Dane za 2017 rok obrazują nieznaczne pogorszenie w tym zakresie. Tylko 3,8% mieszkańców regionu kształciło się lub dokończyło się w okresie ostatnich 4 tygodni poprzedzających badanie aktywności ekonomicznej ludności. Mimo niewielkiego spadku, region nie wyróżnia się negatywnie na tle kraju. Ogólnie w Polsce wartość tego wskaźnika spadła wyraźnie: z 4,5% do 4,0%. Oznacza to, że osiągnięcie celu zapisanego w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego, określona na poziomie 10%, nadal stanowi wyzwanie - zarówno dla regionu, jak i dla kraju. Cel jest tak samo odległy, jak był przed uruchomieniem perspektywy 2014-2020.

3 Weryfikacja logiki interwencji RPO WK-P 2014-2020

3.1 OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu

Na OP 1 przeznaczono ponad 404,6 mln EUR, odpowiadające za około 21,3% całkowitej alokacji RPO WK-P 2014-2020. Dużą część dostępnych środków (ponad 37%) zdecydowano się udostępnić za pomocą instrumentów finansowych. Wsparcie w ramach OP 1 wdrażane jest w ramach sześciu działań, obejmujących priorytety inwestycyjne z celu tematycznego 1 i 3. Potencjalni beneficjenci tej osi mogą pozyskać finansowanie na inwestycje w obszarze publicznej infrastruktury B+R, wsparcie działalności B+R przedsiębiorstw (w tym firm akademickich), wsparcie rozwoju sektora IOB, rozwój mikroprzedsiębiorstw, rozwój infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego regionu, ekspansję zagraniczną przedsiębiorstw, promocję gospodarczą regionu, a także inwestycje ukierunkowane na wdrożenie innowacyjnych produktów i procesów.

Tabela 8. Działania i poddziałania w ramach OP 1

Nazwa działania/poddziałania	PI
1.1 Publiczna infrastruktura na rzecz badań i innowacji	1a
1.2.1 Wsparcie procesów badawczo-rozwojowych	1b
1.2.2 Wsparcie prac B+R poprzez instrumenty finansowe	1b
1.3.1 Wsparcie procesów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach akademickich	1b
1.3.2 Wsparcie przedsiębiorstw akademickich poprzez instrumenty kapitałowe	1b
1.4.1 Wsparcie rozwoju mikroprzedsiębiorstw	3a
1.4.2 Wsparcie MŚP poprzez instytucje otoczenia biznesu	3a
1.4.3 Rozwój infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego	3a
1.5.1 Pożyczki dla MŚP na nowe modele biznesowe	3b
1.5.2 Promocja gospodarcza regionu	3b
1.5.3 Wsparcie procesu umiędzynarodowienia przedsiębiorstw	3b
1.6.1 Instrumenty finansowe dla innowacyjnych MŚP	3c
1.6.2 Dotacje dla innowacyjnych MŚP	3c

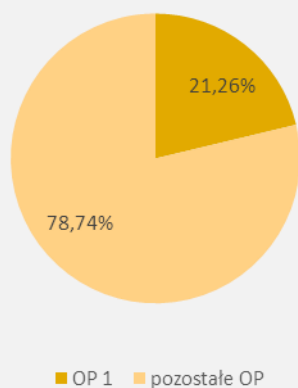
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Zdecydowanie największe środki zostały przeznaczone na wsparcie procesów B+R w przedsiębiorstwach (w tym akademickich) oraz na wsparcie wdrożeń innowacji w MŚP (odpowiednio 30% i 41% całkowitej alokacji na OP 1). Na działania związane z rozwojem przedsiębiorczości, obejmujące m.in. instrumenty finansowe dla mikroprzedsiębiorstw, wsparcie IOB oraz rozwój infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego, przeznaczono łącznie ok. 11% całkowitej alokacji z OP 1. Na wsparcie umiędzynarodowienia MŚP oraz promocję gospodarczą regionu 10%, natomiast inwestycje w rozwój publicznej infrastruktury B+R przeznaczono 8% dostępnych środków.

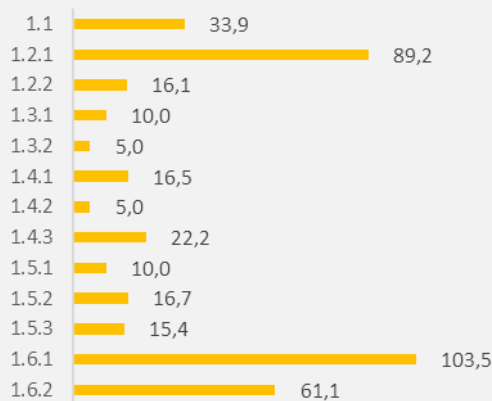
W całej OP 1 szczególny nacisk położono na wsparcie projektów wpisujących się w zakres Regionalnej Strategii Innowacji (RSI). Przy czym w obszarze wsparcia infrastruktury i prac B+R

(PI 1a i 1b) wspierane są wyłącznie projekty wpisujące się w zakres RSI lub adresowane do przedsiębiorstw wpisujących się w RSI, natomiast w pozostałych obszarach (PI 3a, 3b i 3c) zastosowano preferencje w dostępie do wsparcia dla takich projektów.

Wykres 46. Udział alokacji na OP 1 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 47. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

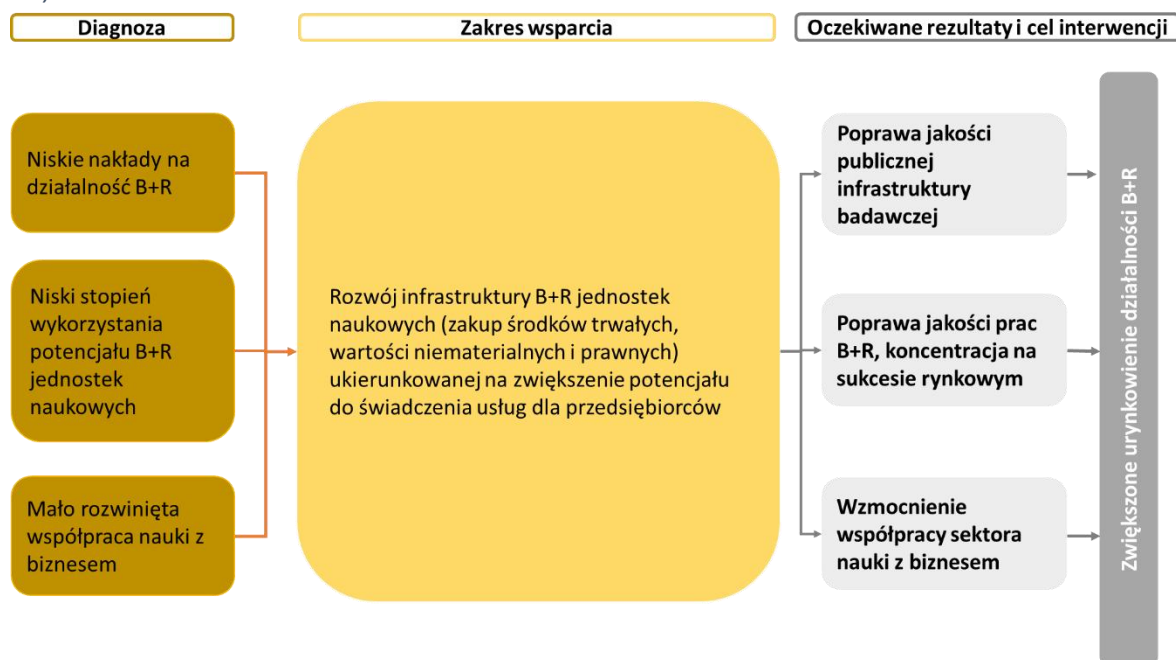
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.1.1 Publiczna infrastruktura na rzecz badań i innowacji (PI 1a)

Wsparcie oferowane w działaniu 1.1 jest odpowiedzią na niedostateczne wykorzystanie potencjału badawczo-rozwojowego sektora nauki w rozwoju gospodarczym regionu. Wiąże się ono zarówno z relatywnie niskimi nakładami na prace B+R w jednostkach naukowych, jak i z ich niewystarczającym ukierunkowaniem na wdrożenie w praktyce gospodarczej przedsiębiorstw. W Działaniu 1.1 przeznaczono środki na rozwój infrastruktury B+R jednostek naukowych (w tym zakup środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych), która ma być w większym stopniu nakierowana na świadczenie usług dla przedsiębiorców. Wsparcie mogły jednak uzyskać tylko projekty ujęte w załączniku 5b do Kontraktu Terytorialnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Środki przyznane na wsparcie infrastruktury B+R jednostek naukowych miały przyczynić się do poprawy jakości prac badawczych prowadzonych przy ich wykorzystaniu, ukierunkowując je w większym stopniu na wdrożenie w praktyce gospodarczej regionalnych przedsiębiorstw. W dłuższej perspektywie, otrzymane wsparcie ma doprowadzić do poprawy współpracy sektora nauki z biznesem, zwiększając urynkowienie działalności B+R prowadzonej na uczelniach.

Schemat 1. Logika interwencji w obszarze publicznej infrastruktury na rzecz badań i rozwoju (PI 1a, Działanie 1.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Co do zasady wyzwania, które uzasadniały ujęcie w RPO WK-P projektów infrastruktury B+R jednostek naukowych pozostają nadal aktualne. W regionie nadal niskie pozostają całkowite nakłady na B+R w relacji do PKB (w tym nakłady jednostek naukowych), które w odróżnieniu od wzrostów obserwowanych na poziomie krajowym w regionie pozostają relatywnie stabilne. Aktualny pozostaje również cel w postaci zwiększenia urynkowienia działalności B+R jednostek naukowych. Realizowane projekty przyczyniają się do poprawy jakości publicznej infrastruktury badawczej, a przyjęte agendy badawcze w poszczególnych projektach zakładają realizację badań m.in. we współpracy z partnerami biznesowymi, przyczyniając się do realizacji celów interwencji. Potrzebny jest jednak dalszy rozwój współpracy sektora nauki i biznesu w celu zwiększenia komercjalizacji opracowywanych rozwiązań.

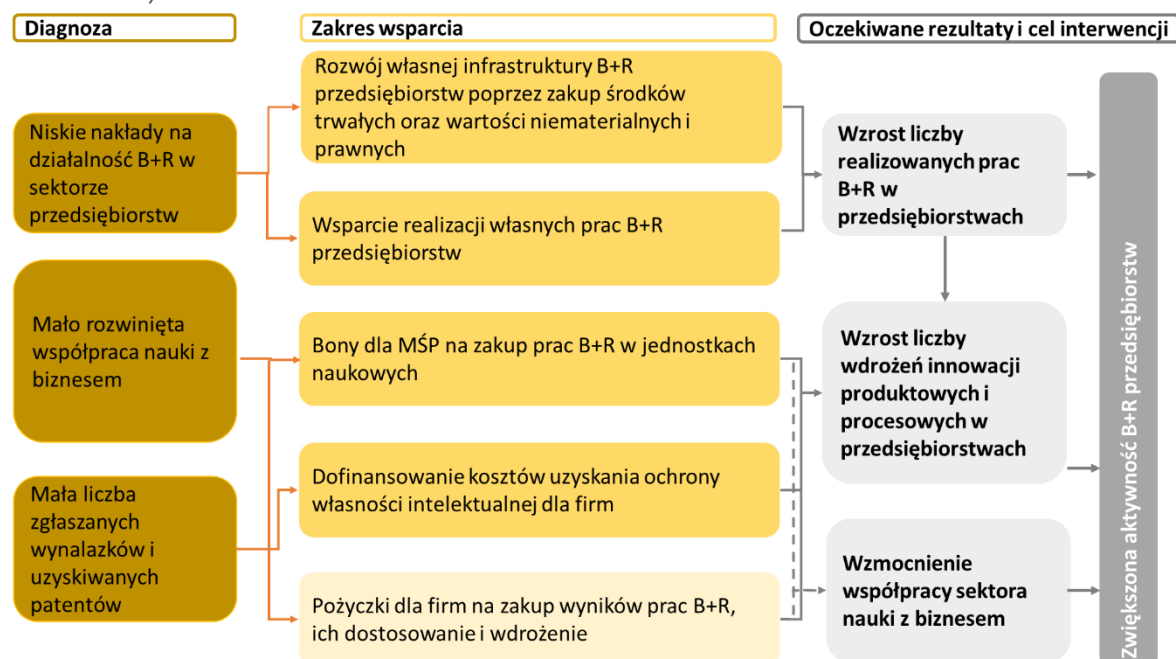
3.1.2 Promowanie inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (PI 1b)

Wsparcie w ramach Działania 1.2 jest odpowiedzią na niską aktywność badawczo-rozwojową regionalnych przedsiębiorstw, która wynika m.in. z niskich nakładów na infrastrukturę i prace B+R prowadzone w ramach poszczególnych firm oraz z mało rozwiniętej współpracy biznesu z sektorem nauki. Wyzwaniem jest również niewielka liczba zgłaszanych wynalazków i uzyskiwanych patentów.

W ramach działania przewidziano środki na rozwój własnej infrastruktury B+R, dofinansowanie prac B+R prowadzonych przez przedsiębiorstwa oraz bony dla MŚP na zakup prac B+R w jednostkach naukowych. Firmy mogły również otrzymać dotację na dofinansowanie kosztów uzyskania ochrony własności intelektualnej. Oprócz wsparcia dotacyjnego, część środków przeznaczono na pożyczki dla firm na zakup i wdrożenie

wyników prac B+R. Wszystkie te działania miały przyczynić się przede wszystkim do zwiększenia aktywności badawczo-rozwojowej przedsiębiorstw, która przełożyłaby się na wprowadzenia na rynek nowych, innowacyjnych produktów oraz poprawę efektywności procesów produkcyjnych w firmach. Oczekiwano również, że podjęte działania pomogą wzmocnić współpracę sektora nauki i biznesu, generując zwiększony popyt na prace badawcze jednostek naukowych wśród przedsiębiorstw.

Schemat 2. Logika interwencji w obszarze promowania inwestycji przedsiębiorstw w badania i innowacje (PI 1b, Działanie 1.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W okresie wdrażania Programu nie zaszły w regionie zasadnicze zmiany warunków zewnętrznych, które w istotny sposób zmieniałyby potrzeby rozwojowe w analizowanym obszarze. Nadal aktualny pozostaje cel w postaci zwiększenia aktywności B+R przedsiębiorstw, przy czym pozytywną zmianą jest obserwowany w regionie stopniowy wzrost nakładów na B+R w sektorze przedsiębiorstw, co częściowo można wiązać z interwencją publiczną w tym obszarze (zarówno ze środków RPO, jak i programów krajowych, zwłaszcza PO IR). Przyjęte formy wsparcia właściwie adresują zdiagnozowane wyzwania. Na interwencję wpływ miało natomiast wejście w życie tzw. rozporządzenia Omnibus,²⁹ które wpłynęło na realizację projektów grantowych, poprzez zmniejszenie maksymalnej wartości dofinansowania do 200 tys. euro. W rezultacie, zmieniono również zakres wsparcia w przypadku bezpośrednich dotacji dla firm, w których dopuszczono

²⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, Euratom) 2018/1046 z dnia 18 lipca 2018 r. w sprawie zasad finansowych mających zastosowanie do budżetu ogólnego Unii, zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1296/2013, (UE) nr 1301/2013, (UE) nr 1303/2013, (UE) nr 1304/2013, (UE) nr 1309/2013, (UE) nr 1316/2013, (UE) nr 223/2014 i (UE) nr 283/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE, a także uchylające rozporządzenie (UE, Euratom) nr 966/2012

finansowanie nie tylko zaplecza B+R, ale również prac B+R, co umożliwi dofinansowanie większych wartościowo prac badawczych.

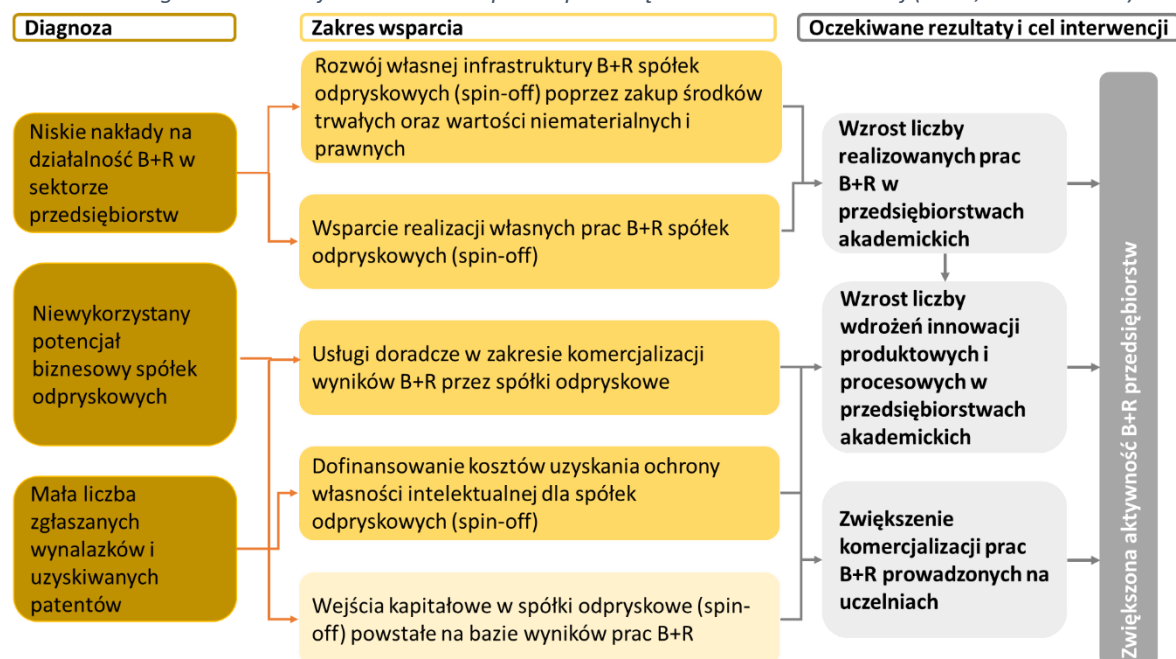
Pewnym wyzwaniem pozostaje wykorzystanie pożyczek dla firm na prace B+R, które cieszą się ograniczonym zainteresowaniem w sytuacji dostępności wsparcia dotacyjnego regionalnego i krajowego w tym obszarze. Należy rozważyć, czy nie powinny one w większym stopniu zostać ukierunkowane na finansowanie wdrożenia wyników badań przeprowadzonych w ramach wsparcia dotacyjnego (aktualnie element wdrożeniowy - poziom TRL IX - może stanowić maksymalnie 50% pożyczki). Przy czym wymagałoby to albo zmiany umowy partnerstwa (umożliwiającej przeznaczenia większej części / całości środków pożyczki na wdrożenie wyników prac B+R w ramach priorytetu 1b), albo przeniesienia alokacji z priorytetu 1b do priorytetu 3c, w ramach którego oferowano by pożyczki na wdrożenie wyników prac B+R sfinansowanych dzięki dotacjom / grantom przyznawanych w ramach priorytetu 1b). Innym rozwiązaniem może być umożliwienie finansowania zakupu infrastruktury B+R jedynie w ramach instrumentu zwrotnego (obecnie na ten cel mogą być przeznaczone dotacje przyznawane w Pod. 1.2.1).

3.1.3 Wsparcie przedsiębiorczości akademickiej (PI 1b)

Również interwencja zaprogramowana w ramach Działania 1.3 odpowiadała na problem niewystarczającej aktywności B+R przedsiębiorstw, przy czym interwencja koncentrowała się w tym wypadku na firmach akademickich (tzw. spółek odpryskowych, spin-off). W ramach interwencji zaplanowano podobne formy wsparcia do oferowanych w Działaniu 1.2: dofinansowanie rozwoju własnej infrastruktury B+R oraz prowadzenia prac badawczych, a także wsparcie w uzyskaniu ochrony własności intelektualnej. Oprócz tego, spółki odpryskowe mogły skorzystać z usług doradczych w zakresie komercjalizacji wyników przeprowadzonych prac B+R. Poza wsparciem dotacyjnym, zaplanowano dofinansowanie wejść kapitałowych w spółki odpryskowej za pośrednictwem funduszu Venture Capital.

Celem interwencji było zwiększenie aktywności B+R firm akademickich, a także wsparcie ich w skutecznej komercjalizacji opracowanych rozwiązań, co miało przyczynić się do wzrostu innowacyjności regionalnej gospodarki.

Schemat 3. Logika interwencji w obszarze wsparcia przedsiębiorczości akademickiej (PI 1b, Działanie 1.3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Logika wsparcia realizowanego w ramach Działania 1.3 pozostaje aktualna, podobnie jak przyjęte cele interwencji. W okresie wdrażania Programu nie doszło do zasadniczych zmian w warunkach zewnętrznych, które istotnie wpływałyby na zasadność wspierania spółek odpryskowych. Katalog form wsparcia jest dobrze dostosowany do potrzeb spółek odpryskowych; pozytywnie należy ocenić wprowadzenie w ostatnich naborach możliwości sfinansowania również własnej infrastruktury B+R (oprócz finansowania kosztów realizacji prac B+R), co znacząco zwiększy potencjał spółek do prowadzenia prac badawczych. Wśród realizowanych form wsparcia największym wyzwaniem jest implementacja produktu kapitałowego, w postaci wyboru funduszu typu VC inwestującego w spółki odpryskowe, powstałe na bazie wyników prac B+R. Wynika to zarówno z dużej konkurencji środków dostępnych na poziomie krajowym (w tym funduszy dofinansowanych ze środków NCBiR – Bridge Alfa, oraz PFR – Starter), jak i ze zmian prawnych związanych z aktualizacją Ustawy o funduszach inwestycyjnych w 2016 r., która ograniczyła krąg podmiotów mogących startować w przetargu na wybór funduszy VC w Poddziałaniu 1.3.2.³⁰ Ostatecznie jednak, w lutym została podpisana przez BGK umowa z funduszem Dynamic Seed Fund, który zgodnie z założeniami powinien zrealizować min. 27 wejść kapitałowych o wartości do 1 mln zł. Przy czym w naszej ocenie warto rozważyć wprowadzenie dodatkowego wsparcia w komercjalizacji wyników prac B+R realizowanych przez firmy akademickie w które zainwestuje fundusz VC (kosztów produkcji, marketingu, dystrybucji), poprzez połączenie wejścia kapitałowego z gwarancją uzyskania pożyczki na wdrożenie zrealizowanych prac B+R.

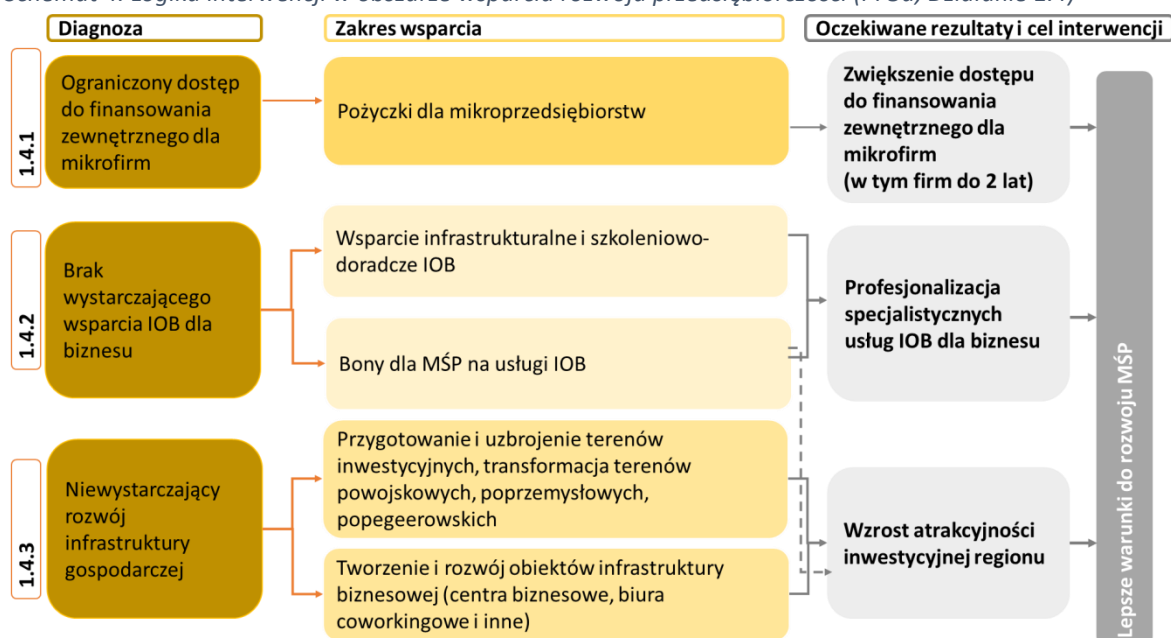
³⁰ Ustawa wprowadziła m.in. wymóg rejestracji funduszy typu VC działających dotychczas w formie typowych spółek prawa handlowego jako tzw. ASI (alternatywna spółka inwestycyjna) oraz konieczność ich rejestracji i uzyskania zezwolenia z KNF.

3.1.4 Wsparcie rozwoju przedsiębiorczości (PI 3a)

Działanie 1.4 jest odpowiedzią na wyzwania związane z koniecznością poprawy warunków rozwoju przedsiębiorczości oraz poprawy infrastruktury gospodarczej regionu. W Poddziałaniu 1.4.1 przewidziano środki na instrumenty finansowe dla mikroprzedsiębiorstw, ukierunkowane na zwiększenie dostępu do finansowania zewnętrznego. W Poddziałaniu 1.4.2 przewidziano wsparcie instytucji otoczenia biznesu, nakierowane na profesjonalizację usług świadczonych przez IOB dla biznesu. W ramach Poddziałania 1.4.3 zaplanowano wsparcie projektów przygotowania terenów inwestycyjnych oraz rozwoju obiektów infrastruktury biznesowej.

Zaplanowane działania miały na celu wszechstronną poprawę warunków do rozwoju MŚP poprzez zwiększenie dostępu do finansowania zewnętrznego dla mikrofirm, profesjonalizację usług IOB oraz zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej regionu.

Schemat 4. Logika interwencji w obszarze wsparcia rozwoju przedsiębiorczości (PI 3a, Działanie 1.4)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

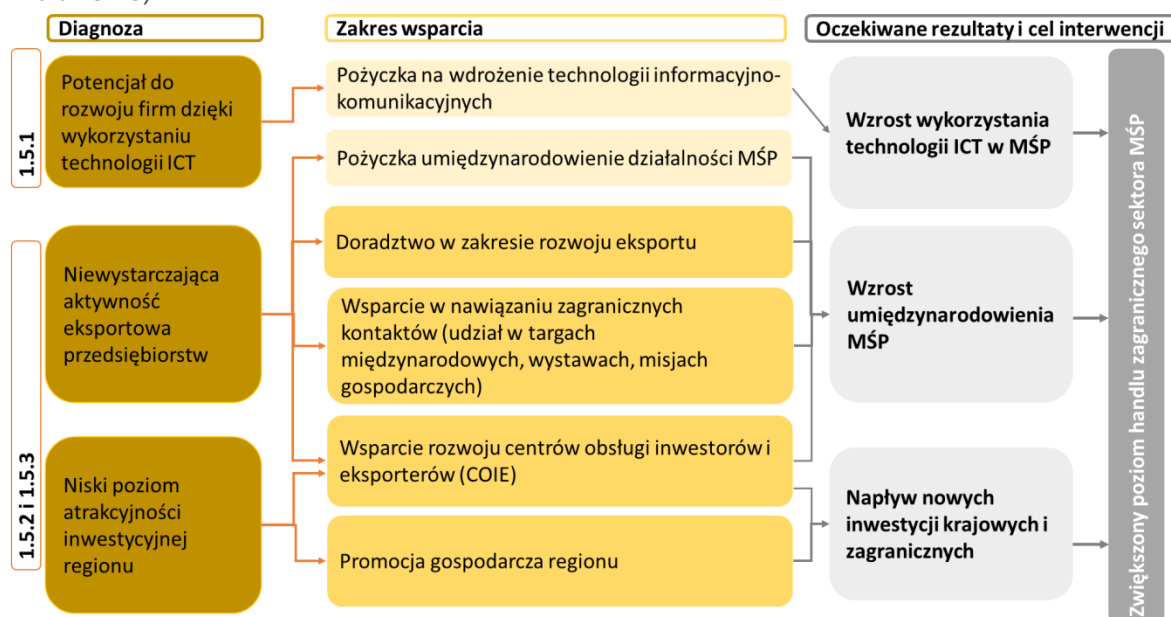
Wyzwania uzasadniające wsparcie rozwoju sektora MŚP w ramach RPO WK-P pozostają nadal aktualne. Poziom przedsiębiorczości mierzony liczbą firm na 1000 mieszkańców w regionie pozostaje niższy niż w większości województw w kraju, mniejsze jest również tempo tworzenia nowych przedsiębiorstw. Aktualny pozostaje cel interwencji w postaci stworzenia lepszych warunków do rozwoju MŚP. Przyjęty zakres wsparcia co do zasady dobrze adresuje zidentyfikowane potrzeby; przy czym nie wszystkie zakładane formy wsparcia zostały dotychczas zrealizowane. W szczególności, do końca 2018 r. nie wprowadzono wsparcia w postaci bonów dla MŚP na usługi IOB, które powinny przyczynić się do dalszej profesjonalizacji usług tych instytucji i ich lepszego dostosowania do potrzeb przedsiębiorców. Wciąż istnieje również potencjał w zakresie realizacji projektów obejmujących przygotowanie i uzbrojenie terenów inwestycyjnych, jednak restrykcyjne

warunki zawarte w Umowie Partnerstwa ograniczają możliwość realizacji takich projektów przez wnioskodawców.³¹ Z punktu widzenia potencjalnych wnioskodawców szczególnie ryzykowne są zapisy wskazujące, że środki przyznane na realizację projektu dotyczącego terenów inwestycyjnych mogą zostać proporcjonalnie zmniejszone w przypadku, gdy teren objęty projektem nie zostanie w pełni skomercjalizowany przez MŚP do końca 2023 r.

3.1.5 Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP (PI 3b)

Wsparcie zaplanowane w ramach Działania 1.5 miało na celu zwiększenie aktywności eksportowej przedsiębiorstw z sektora MŚP, wzrost wykorzystania technologii ICT w MŚP oraz poprawę atrakcyjności inwestycyjnej regionu i w konsekwencji napływ nowych inwestycji krajowych i zagranicznych. W celu wsparcia umiędzynarodowienia firm przygotowano ofertę atrakcyjnie oprocentowanych pożyczek, dotacje na rozwój działalności eksportowej oraz wsparcie doradcze w zakresie rozwoju eksportu. Zwiększenie napływu nowych inwestycji krajowych i zagranicznych miało nastąpić dzięki przeznaczeniu środków na promocję gospodarczą regionu oraz wsparcie rozwoju centrów obsługi inwestorów i eksporterów (COIE). Wzrost wykorzystania technologii ICT w sektorze MŚP miał być stymulowany poprzez przygotowanie oferty pożyczek na wdrożenie technologii ICT.

Schemat 5. Logika interwencji w obszarze opracowywania i wdrażania nowych modeli biznesowych (PI 3b, Działanie 1.5)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

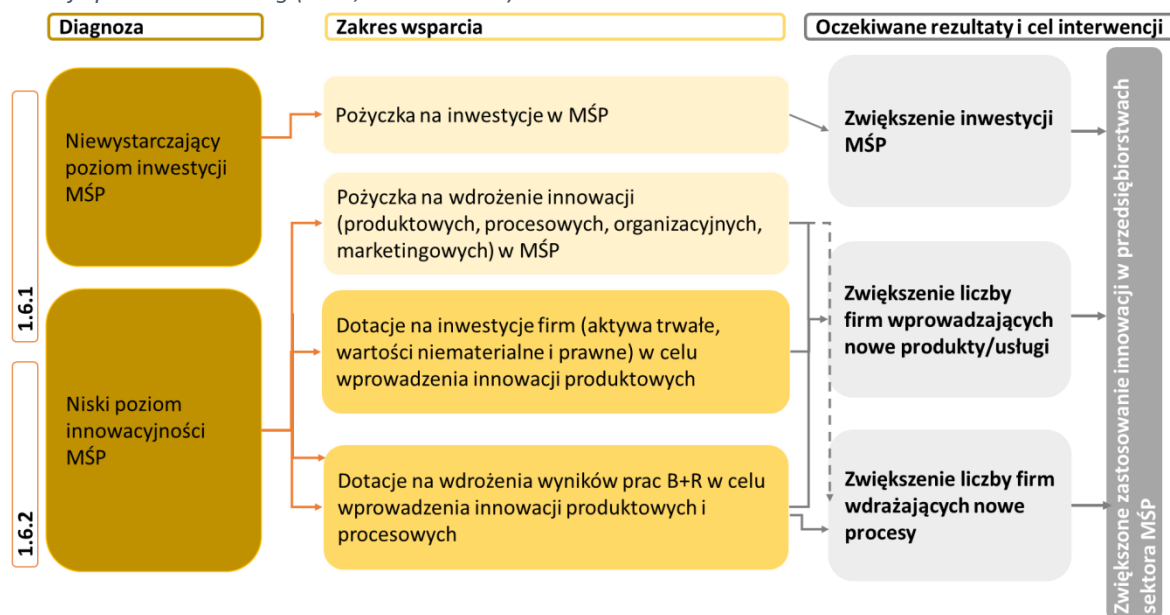
³¹ W tym konieczność wcześniejszego zapełnienia terenów inwestycyjnych wspartych w ramach RPO 2007-2013, konieczność wykorzystania terenu objętego projektem przez MŚP do końca okresu programowania pod groźbą konieczności zwrotu części dofinansowania i warunek dot. braku możliwości powielania się dostępnej infrastruktury.

Wyzwania uzasadniające podjęcie interwencji w analizowanym obszarze są nadal aktualne. Mimo systematycznego wzrostu liczby eksporterów i wartości eksportu przedsiębiorstw z regionu, ekspansja zagraniczna firm zlokalizowanych w woj. kujawsko-pomorskim jest mniej dynamiczna niż średnia dla całego kraju. Aktualnym wyzwaniem pozostaje konieczność zwiększenia atrakcyjności inwestycyjnej regionu i przyciągnięcie nowych inwestycji zagranicznych. Co do zasady, katalog zaplanowanych form wsparcia trafnie odpowiada na zdiagnozowane potrzeby. Pozytywnie należy ocenić wprowadzone zmiany, w tym rozgraniczenie projektów polegających na promocji gospodarczej regionu i wsparciu centrów obsługi inwestorów, od projektów ukierunkowanych stricte na proeksportowe wsparcie firm, w tym udział w targach i doradztwo. Pewnym problemem jest natomiast wysoka kwota minimalna pożyczki na zmianę modelu biznesowego (300 tys. zł); należy rozważyć jej obniżenie np. do 100 tys. zł, gdyż z uzyskanych w ramach przeprowadzonych wywiadów informacji wynika, że obecne warunki ograniczają zainteresowanie tym instrumentem.

3.1.6 Wsparcie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług (PI 3c)

Wsparcie zaplanowane w ramach Działania 1.6 było odpowiedzią na niską innowacyjność lokalnych przedsiębiorstw oraz niewystarczający poziom inwestycji sektora MŚP. Zaplanowano 2 rodzaje wsparcia: dotacyjne i zwrotne. W ramach Działania 1.6.1 zaprojektowano wsparcie zwrotne w postaci pożyczek inwestycyjnych dla MŚP i pożyczek na wdrożenie innowacji. W Poddziałaniu 1.6.2 oferowano dotacje na wprowadzenie innowacji produktowych i procesowych, w tym na inwestycje w rzeczowe aktywa trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, a także środki na wdrożenia wyników prac B+R. Celem podjętych działań było zwiększenie liczby firm wprowadzających na rynek nowe produkty i wdrażających nowe procesy do praktyki gospodarczej, co miało doprowadzić do osiągnięcia zmiany jakościowej w postaci zwiększonego zastosowania innowacji w regionalnym sektorze MŚP.

Schemat 6. Logika interwencji w obszarze tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług (PI 3c, Działanie 1.6)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W okresie wdrażania RPO WK-P nie zaszły istotne zmiany warunków zewnętrznych, które ograniczałyby zasadność interwencji podejmowanej w ramach Działania 1.6. Aktualna pozostaje potrzeba zwiększenia zastosowania innowacji w przedsiębiorstwach MŚP, przyjęta jako cel wsparcia w analizowanym obszarze, a także potrzeba dalszego zwiększania inwestycji firm w regionie. Przyjęte formy wsparcia odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby. Pozytywnie należy ocenić przyjętą demarkację między instrumentami finansowymi a dotacjami, w tym przyjęcie wyższych wymagań dotyczących poziomu innowacyjności (przynajmniej na skalę regionu) w przypadku wsparcia dotacyjnego. Pewną zmianą w warunkach zewnętrznych interwencji jest aktualizacja Umowy Partnerstwa, która spowodowała konieczność zastąpienia wsparcia dotacyjnego w Poddziałaniu 1.6.2 wsparciem w postaci pomocy zwrotnej. Z uzyskanych podczas przeprowadzonych wywiadów informacji wynika, że nie powinna ona w istotny sposób wpływać na logikę wsparcia i warunki uzyskiwane przez przedsiębiorców.

3.2 OP 2 Cyfrowy region

Na OP 2 przeznaczono ponad 50,1 mln EUR, odpowiadające około 2,7% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Środki te dostępne są w ramach 2 działań, obejmujących jeden priorytet inwestycyjny (2c) z celu tematycznego 2. W osi tej można pozyskać wsparcie na opracowanie i wdrożenie e-usług publicznych oraz digitalizację zasobów kultury.

Tabela 9. Działania w ramach OP 2

Nazwa działania	PI
Działanie 2.1 Wysoka dostępność i jakość e-usług publicznych	2c

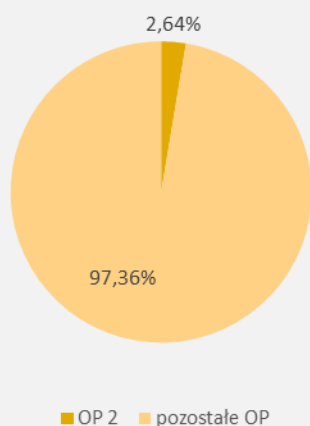
Nazwa działania	PI
Działanie 2.2 Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego oraz zasobów nauki, kultury i dziedzictwa regionalnego	2c

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

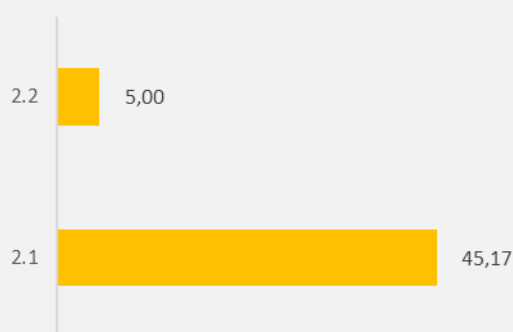
Zdecydowanie większe środki przeznaczone zostały na Działanie 2.1 (e-usługi publiczne konsumują 90% alokacji na OP 2), przy dużo mniejszym udziale wsparcia na ucyfrowienie zasobów muzeów, bibliotek i innych instytucji.

Z uwagi na charakter beneficjenta, którym może być tylko Województwo Kujawsko-Pomorskie, w Osi 2 nie są stosowane instrumenty polityki terytorialnej. Cała alokacja jest każdorazowo przeznaczana na wsparcie obejmujące teren województwa, bez wyodrębniania Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI) oraz Obszarów Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSZ). Nie zostało przewidziane także oddzielne wsparcie w ramach ZIT.

Wykres 48. Udział alokacji na OP 2 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 49. Alokacja na działania OP 2 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Działania w Osi 2 stanowią odpowiedź na potrzebę upowszechniania komunikacji elektronicznej w instytucjach publicznych. Zapisane w programie wyzwania, obejmujące konieczność tworzenia otoczenia sprzyjającego rozwojowi e-administracji, e-zdrowia, e-kultury i systemów informacji przestrzennej znalazły swoje odzwierciedlenie w strukturze interwencji.

W Działaniu 2.1 przewidziane są środki na rozwój elektronicznych usług publicznych. Typy projektów obejmują zarówno zakup, rozbudowę lub budowę systemów mających na celu udostępnienie, integrację oraz cyfryzację usług administracji publicznej, a także podniesienie e-dojrzałości tych usług. Interwencja przewiduje również zwiększenie interoperacyjności stosowanych rozwiązań, ich integrację i zwiększenie bezpieczeństwa, jak też zwiększenie dostępności dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności i osób starszych. Jednocześnie wsparcie może uwzględniać informatyzację podmiotów ze sfery administracji, zdrowia i kultury. Te działania mają wzmacniać proces rozwoju elektronicznych usług publicznych

opisanych wyżej. W założeniu, interwencja powinna łączyć rozwój e-usług publicznych i informatyzację podmiotów, które je świadczą.

Uzupełniając do powyżej opisanego wsparcia, przewidziana jest możliwość tworzenia i rozwijania referencyjnych rejestrów publicznych, w tym geograficznych systemów informacji przestrzennej (GIS).

W założeniach interwencji przewidziano konieczność interoperacyjności wdrażanych rozwiązań. Konieczna była pełna zdolność wdrażanych systemów teleinformatycznych do wymiany danych z odpowiednimi systemami ogólnokrajowymi oraz regionalnymi, a także zgodność z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 2247). Aby uniknąć powielania rozwiązań przygotowywanych na poziomie centralnym, wdrażane systemy mają zapewnić kompatybilności, jednocześnie nie dublując rozwiązań wdrażanych w ramach POPC na lata 2014-2020 oraz przygotowywanych platform usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia wdrażanych na poziomie centralnym³².

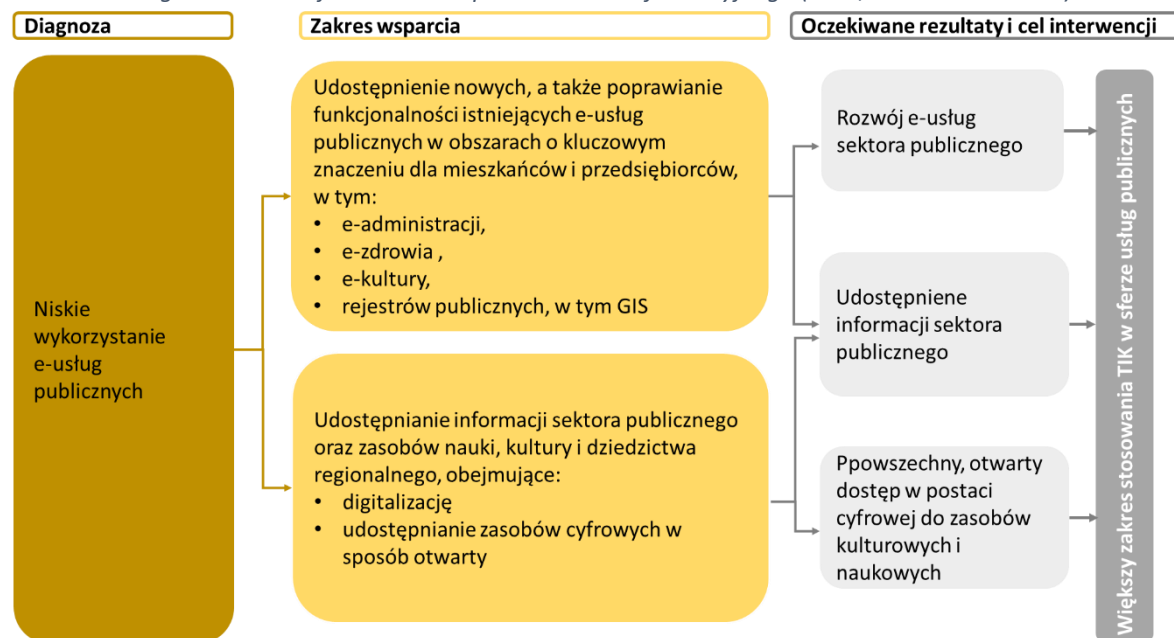
Aby oddziaływanie interwencji było jak największe w projektach mających na celu udostępnienie usług elektronicznych wymaga się przynajmniej 3. poziomu dojrzałości, czyli dwustronnej interakcji. Tym samym dopuszczone jest dofinansowanie tylko takich usług, które umożliwiają transfer danych w dwóch kierunkach: od usługodawcy do klienta oraz od klienta do usługodawcy (np. pobranie, wypełnienie i odesłanie formularza drogą elektroniczną). A więc wykluczone jest wspieranie tworzenia najprostszych usług mających na celu jedynie opublikowanie treści lub przekazywanie instytucji informacji drogą elektroniczną. Dodatkowo, premiowane są projekty dostarczające najbardziej dojrzałe e-usługi (na 4. lub 5. poziomie) czyli takie, które umożliwiają pełne załatwienie sprawy drogą elektroniczną.

Działanie 2.2 skoncentrowane jest na dofinansowaniu digitalizacji zasobów kulturowych i naukowych, w tym bibliotecznych. Przewidziane wsparcie obejmuje systemy informatyczne i prowadzenie prac digitalizacyjnych, a także rozwijanie repozytoriów cyfrowych i platform dystrybucji treści. Na ucyfrowienie treści w ramach interwencji nałożonych jest szereg wymagań. Przede wszystkim muszą one spełniać standardy Web Content Accessibility Guidelines 2.0 (WCAG 2.0) oraz te opisane w krajowych ramach interoperacyjności. Warunkiem koniecznym przyznania dofinansowania jest udostępnienie digitalizowanych materiałów do ponownego wykorzystania. Założenia interwencji nie dopuszczają wsparcia przy ucyfrowieniu materiałów już udostępnionych oraz takich, co do których prawa autorskie nie są uregulowane.

³² Chodzi o systemy P1 – Elektroniczna Platforma Gromadzenia, Analizy i Udostępniania Zasobów Cyfrowych o Zdarzeniach Medycznych i P2 – Platforma Udostępniania On-line Przedsiębiorcom Usług i Zasobów Cyfrowych Rejestrów Medycznych.

Rozwój e-usług, udostępnianie informacji sektora publicznego i digitalizacja zasobów mają sprzyjać zwiększonemu wykorzystaniu tych technologii w sferze usług publicznych zarówno przez mieszkańców, jak i przedsiębiorców, pracowników administracji czy turystów.

Schemat 7. Logika interwencji w obszarze społeczeństwa informacyjnego (PI 2c, Działanie 2.1 i 2.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania, które uzasadniały uwzględnienie w RPO WK-P 2014-2020 wsparcia są nadal aktualne. Wśród wyzwań w Programie wyraźnie wskazano nie tylko na konieczność upowszechniania usług, ale także przygotowania kadry urzędów i innych instytucji do ich obsługi i wykorzystywania narzędzi elektronicznych w codziennej pracy. Drugi element nie jest wprost wyrażony w założeniach interwencji, choć działania szkoleniowe dla kadr są dopuszczone w ramach cross-financingu.

W okresie wdrażania programu w obszarze objętym wsparciem nie doszło do zasadniczych zmian w warunkach zewnętrznych, które mogły mieć wpływ na wyzwania w regionie. Ogólnie więc cel przypisany do priorytetu inwestycyjnego 2c jest wciąż aktualny, a interwencja uzasadniona. Zakres wsparcia zapisany w Programie i w SZOOP w odniesieniu do OP2 wciąż adresuje zidentyfikowane potrzeby. Należy mieć jednocześnie na uwadze fakt, że pewne zmiany w obszarze społeczeństwa informacyjnego zachodzą niezależnie od interwencji z RPO WK-P 2014-2020. Postępująca informatyzacja przestrzeni, także publicznej, jest zjawiskiem globalnym. Duży wkład w budowanie społeczeństwa informacyjnego mają rozwiązania realizowane na szczeblu centralnym, a także powszechny rozwój usług elektronicznych w sektorze prywatnym. Nie oznacza to, że wyzwania się dezaktualizują. Przeciwnie, aby nadążyć za zmianami w otoczeniu interwencji, konieczne jest sprawne wspieranie sektora publicznego w informatyzacji i cyfryzacji.

3.3 OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie

Na OP 3 przeznaczono niemal 288,6 mln EUR, co odpowiada 15,2% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Środki dostępne są w 5 działaniach, obejmujących 4 PI celu tematycznego 4. Potencjalni beneficjenci OP 3 mogą pozyskać wsparcie na inwestycje z zakresu wytwarzania i dystrybucji energii z OZE, wzmacniania efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach, modernizacji energetycznej budynków oraz inwestycji niskoemisyjnych, głównie z zakresu transportu miejskiego. Dwa PI wdrażane są w formule ZIT (4c i 4e). Znalazły się one w Działaniu 3.5, skierowanym wyłącznie do podmiotów z Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego. Łącznie Działanie 3.5, czyli środki na ZIT obejmują 31,5% OP 3. Obok mechanizmu ZIT, istotną rolę w OP 3 pełnią także instrumenty finansowe. Znajdują się one w trzech działaniach, przy czym w Działaniu 3.2, poświęconym efektywności energetycznej przedsiębiorstw stanowią wyłączne źródło realizacji projektów. Łączny udział instrumentów finansowych w środkach OP 3 wynosi 20,8%.

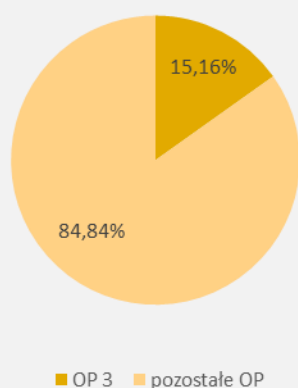
Tabela 10. Działania i poddziałania w ramach OP 3

Nazwa działania/poddziałania	PI
3.1 Wspieranie wytwarzania i dystrybucji energii pochodzącej z OZE	4a
3.2 Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach	4b
3.3 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym	4c
3.4 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych	4e
3.5 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w ramach ZIT	4c/4e
3.5.1 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym w ramach ZIT	4c
3.5.2 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych w ramach ZIT	4e

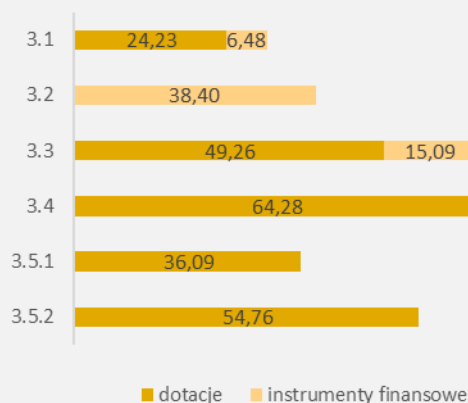
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Najwięcej środków OP 3 przeznaczono na inwestycje niskoemisyjne z zakresu transportu miejskiego (wraz z ZIT 41% alokacji OP 3). Relatywnie duże wsparcie objęło modernizację energetyczną budynków (35%). Na inwestycje podnoszące efektywność energetyczną w firmach przeznaczono łącznie 13% środków, zaś na projekty wytwarzania i dystrybucji energii z OZE łącznie 11%.

Wykres 50. Udział alokacji na OP 3 RPO WK-P 2014-2020

Wykres 51. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 3 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

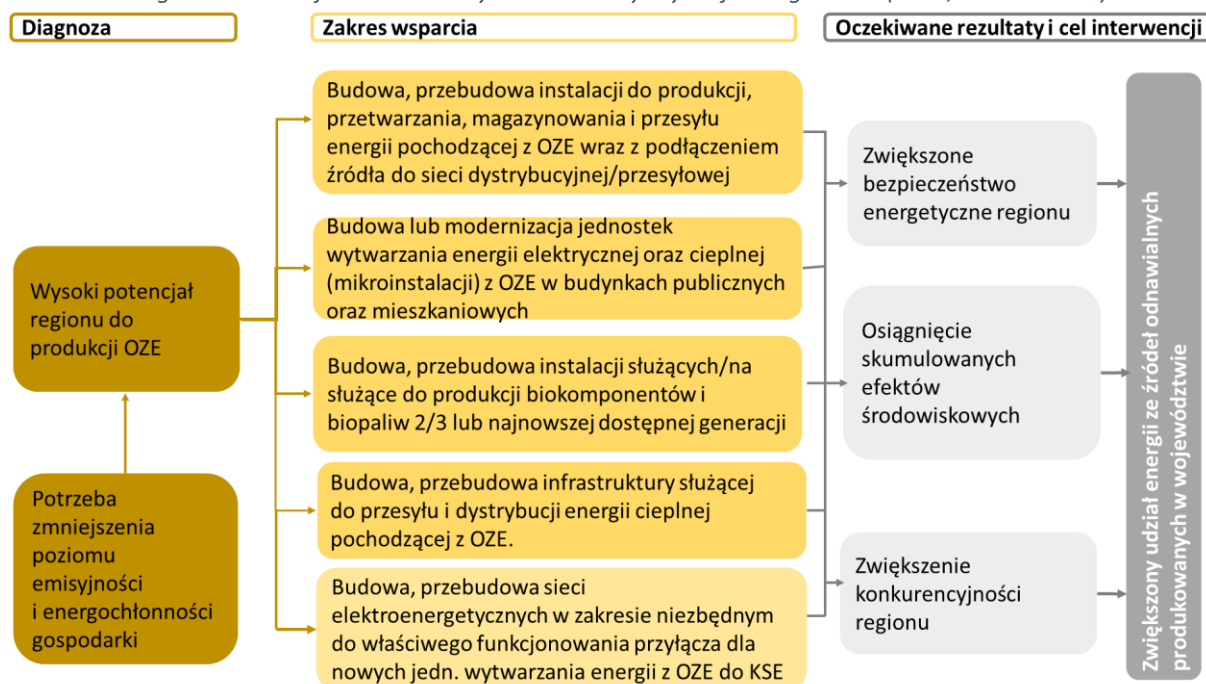

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.3.1 Wytwarzanie i dystrybucja energii z OZE (4a)

Działanie 3.1 odpowiada na konieczność zmniejszenia emisyjności gospodarki poprzez wykorzystanie wysokiego potencjału regionu do produkcji energii z OZE. Służyć temu mają instalacje do produkcji, przetwarzania, magazynowania i przesyłu energii z OZE wraz z podłączeniem źródła do sieci, w tym także mikroinstalacje do wytwarzania prądu i ciepła w budynkach publicznych oraz mieszkaniowych. RPO WK-P przewiduje również wsparcie produkcji biokomponentów w ramach instrumentów finansowych oraz sieci do przesyłu i dystrybucji energii cieplnej z OZE. Uzupełniającą interwencję w tym obszarze stanowią przyłącza nowych instalacji do KSE. Instalacje OZE oraz infrastruktura przesyłowa zgodnie z logiką interwencji zwiększą bezpieczeństwo energetyczne regionu, wygenerują pozytywne efekty środowiskowe, jak również podniosą konkurencyjność regionu, kreując jego ekologiczny wizerunek. Cały pakiet interwencji przyczyni się do zwiększenia udziału energii produkowanej ze źródeł odnawialnych w województwie.

Schemat 8. Logika interwencji w obszarze wytwarzania i dystrybucji energii z OZE (PI 4a, Działanie 3.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania oraz pakiet działań uzasadniających podjęcie interwencji nadal są aktualne, zwłaszcza z uwagi na malejący koszt produkcji OZE oraz wzrost emisji dwutlenku węgla w regionie z zakładów szczególnie uciążliwych. Jednocześnie w obszarze OZE istotnie zmieniły się warunki zewnętrzne: wprowadzenie przez rząd preferencji dla określonych technologii OZE i zmiana funkcjonowania rynku zmieniły postawę inwestorów, którzy obecnie są zainteresowani mniejszymi projektami z zakresu energetyki rozproszonej, zwłaszcza fotowoltaiką skierowaną na własne potrzeby. Zwiększenie produkcji OZE tym samym w dużej mierze będzie zależać od wolumenu ogłoszonych aukcji OZE na poziomie kraju, poziomu cen energii oraz podejmowanych inwestycji prywatnych. Szczególnie dotyczy to dopiero co uruchamianego wsparcia w formule instrumentów finansowych.

3.3.2 Efektywność energetyczna w przedsiębiorstwach (4b, Działanie 3.2)

Działanie 3.2 adresuje potrzebę zmniejszenia poziomu emisyjności i energochłonności gospodarki. Przewidziano w nim wykorzystanie instrumentów finansowych do działań podnoszących efektywność energetyczną w firmach (przebudowa linii produkcyjnych, zastosowanie energooszczędnych technologii produkcji, odzysk energii, termomodernizacja budynków i instalacje OZE), które podobnie jak w Działaniu 3.1 mają poprawić bezpieczeństwo energetyczne (zmniejszając potrzebę importu energii), osiągnąć skumulowane efekty środowiskowe i podnieść konkurencyjność regionu (w sposób bardziej bezpośredni). Zwiększona efektywność energetyczna firm pozwoli na poprawę ich produktywności.

Schemat 9. Logika interwencji w obszarze wsparcia efektywności energetycznej w przedsiębiorstwach (PI 4b, Działanie 3.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

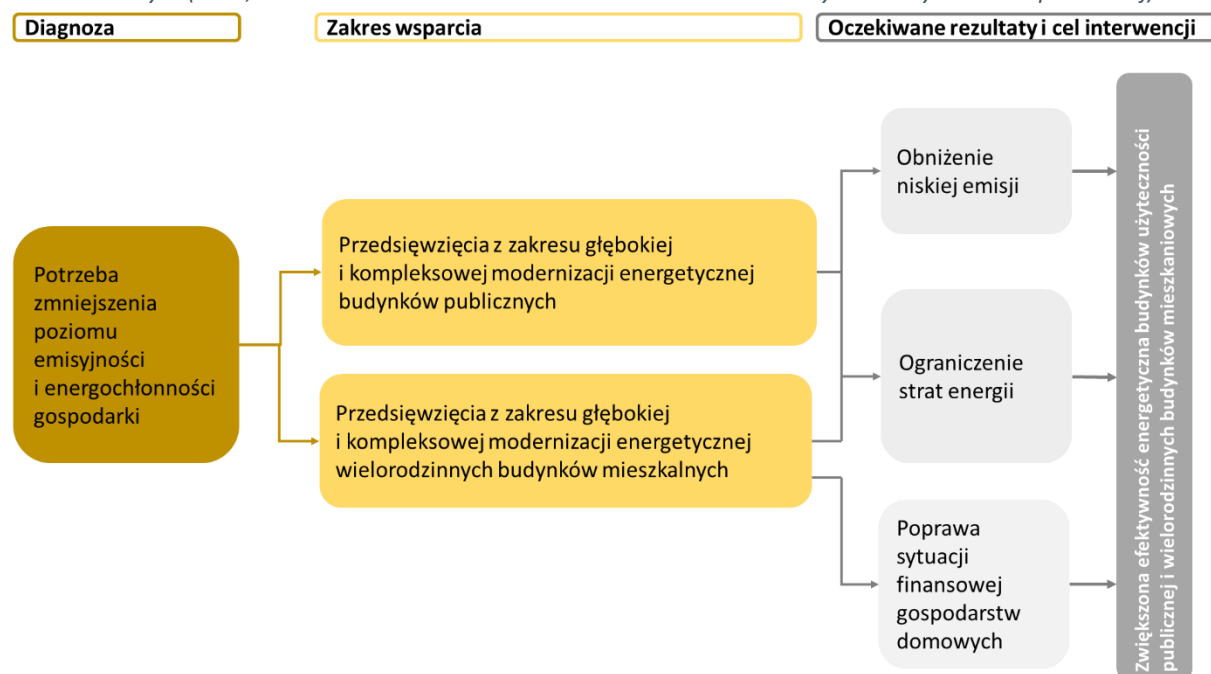
Wyzwania określone w Działaniu 3.2 RPO WK-P cały czas pozostają aktualne. Sektor prywatny posiada znaczne rezerwy oszczędności energii, po które będzie chciał sięgnąć z uwagi na prawdopodobny wzrost cen prądu i ciepła. W tym kontekście potencjalną efektywność działania należy ocenić wysoko, zwłaszcza w stosunku do braku analogicznej interwencji w innych regionach. Przedsiębiorcy sygnalizują chęć inwestowania zwłaszcza w farmy fotowoltaiczne i termomodernizację; pojawiają się także głosy o potrzebach zwiększenia efektywności energetycznej obiektów zamieszkania zbiorowego takich jak np. hotele robotnicze czy domy spokojnej starości, które również wpisują się w zakres interwencji. Podobnie jednak jak w przypadku OZE interwencja ze środków RPO WK-P stanowi niewielką część działań pracujących na zmniejszenie energochłonności gospodarki, ponieważ w dużej mierze będą kontrybuować w nią inwestycje finansowane z innych źródeł.

3.3.3 Efektywność energetyczna w sektorze publicznym i mieszkaniowym (4c)

Zgodnie z potrzebą zmniejszenia poziomu emisyjności i energochłonności gospodarki, głęboka termomodernizacja budynków ma ograniczyć straty energii, obniżyć niską emisję oraz – w przypadku sektora mieszkaniowego – poprawić sytuację finansową gospodarstw domowych. Wyzwania te nadal pozostają aktualne ze względu na wysoką emisyjność budynków sektora publicznego oraz mieszkaniowego, problemy zanieczyszczenia powietrza oraz ubóstwa energetycznego, dotyczące nie tylko indywidualnych gospodarstw domowych, ale również budynków wielorodzinnych, zwłaszcza w mniej zamożnych częściach regionu bez dostępu do sieci gazowych i ciepłowniczych. Zakres wsparcia programu obejmuje w

przypadku głębokiej termomodernizacji szereg prac modernizacyjnych łącznie z wymianą źródła ciepła czy też instalacji systemów monitorujących zużycie energii.

Schemat 10. Logika interwencji w obszarze wsparcia efektywności energetycznej w sektorze publicznym i mieszkaniowym (PI 4c, Działanie 3.3 oraz Poddziałanie 3.5.1 w zakresie budynków użyteczności publicznej)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

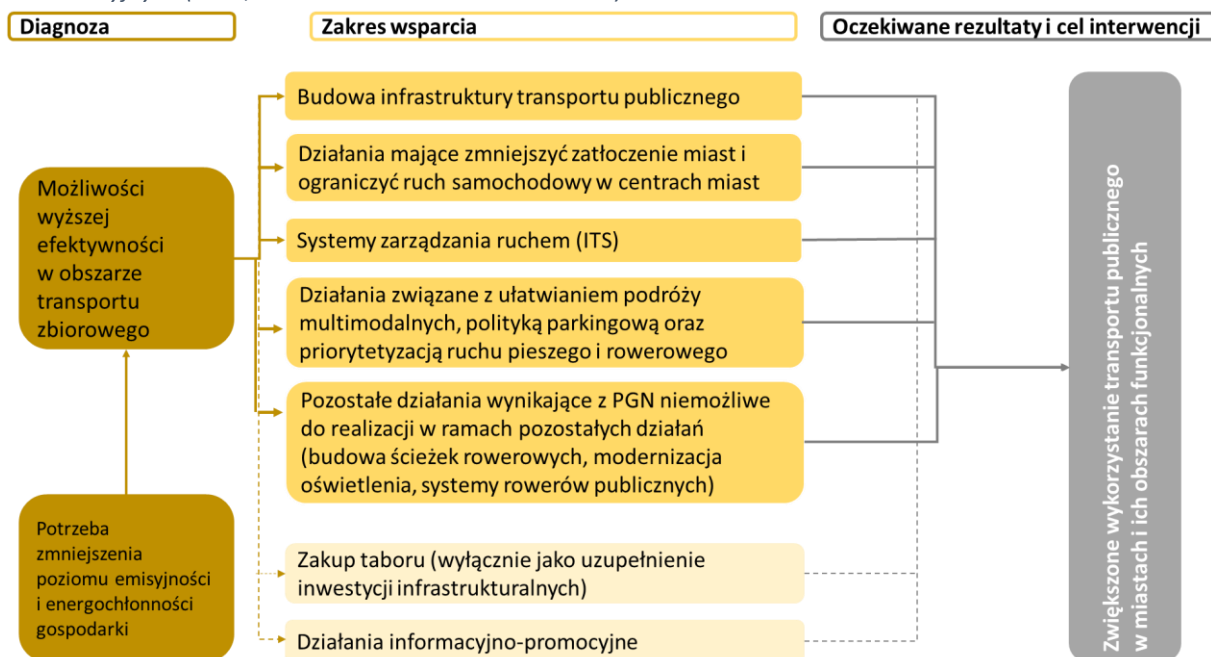
Wyzwania oraz pakiet interwencji RPO WK-P w obszarze efektywności energetycznej budynków pozostają aktualne. Wsparcie RPO WK-P powinno w dużej mierze rozwiązać najistotniejsze problemy – w szczególności budynków użyteczności publicznej w dyspozycji samorządów. W przypadku budynków wielorodzinnych istotną rolę odegra popyt na pożyczki, które z uwagi na swe parametry mają szansę trafić zwłaszcza do mniej zamożnych spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych. Powinny one zmniejszyć ogólne zapotrzebowanie na energię ciepłą w regionie, które spada niezależnie od interwencji ze względu na relatywnie łagodne zimy oraz inwestycje prywatne lub wykorzystujące inne źródła finansowania. Wśród potencjalnych obszarów interwencji nieobjętych wsparciem RPO WK-P pojedyncze gminy sygnalizowały potrzebę termomodernizacji budynków publicznych znajdujących się poniżej 25% progu oszczędności energii wymaganego Umową Partnerstwa. Inną potrzebą jest natomiast interwencja wobec rozdrobnionego mienia komunalnego gmin, często w bardzo złym stanie, lecz posiadających walor historyczny. Wydaje się, że warto w tym obszarze rozważyć dodatkowe instrumenty wsparcia.

3.3.4 Zrównoważona mobilność miejska i promowanie strategii niskoemisyjnych (4e)

Logika interwencji w obszarze niskoemisyjnego transportu zbiorowego RPO WK-P ma na celu zmniejszenie emisyjności i energochłonności gospodarki. Przewidziano ku temu szeroką

paletę działań, takich jak budowa infrastruktury transportu publicznego oraz parkingi P&R, systemy zarządzania ruchem, budowa ścieżek rowerowych, wymiana punktów świetlnych. Uzupełniając do tych działań istnieje także możliwość zakupu taboru oraz pozyskania środków na promocję transportu zbiorowego. Powyższy pakiet interwencji ma zwiększyć wykorzystanie transportu publicznego w ośrodkach miejskich regionu, co w konsekwencji podniesie efektywność energetyczną w regionie.

Schemat 11. Logika interwencji w obszarze zrównoważonej mobilności miejskiej i promowania strategii niskoemisyjnych (PI 4e, Działanie 3.4 i Poddziałanie 3.5.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Powyższe wyzwania rozwojowe nadal pozostają aktualne. Zarówno w obszarze ZIT, jak również w Grudziądzu istnieje potencjał rozbudowy linii tramwajowych, wymiany taboru czy rozszerzania funkcjonalności węzłów transportu zbiorowego. Dodatkowymi elementami, o które można byłoby rozszerzyć zakres interwencji jest wsparcie mobilności indywidualnej (np. budowy stacji ładowania pojazdów elektrycznych) – interwencja ta wymaga jednak uzgodnienia z poziomem krajowym. W obszarze innych działań zmniejszających emisyjność gospodarki województwo w przeciwieństwie do innych regionów nie wspiera projektów parasolowych związanych z wymianą źródeł ciepła. W tym przypadku warto rozważyć tego typu interwencję w koordynacji z ofertą WFOŚiGW oraz innych podmiotów z uwagi na liczne przekroczenia emisji szkodliwych substancji w miastach oraz rozbudzone oczekiwania społeczne poprawy jakości powietrza.

3.4 OP 4 Region przyjazny środowisku

Interwencja w ramach OP 4 jest odpowiedzią na główne wyzwania i problemy zidentyfikowane w szeroko rozumianym obszarze ochrony środowiska oraz potencjał i potrzeby inwestycyjne związane z zasobami dziedzictwa kulturowego regionu.

Na OP 4 przeznaczono niemal 108,7 mln EUR, odpowiadające około 5,7% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Środki te dostępne są w ramach sześciu działań obejmujących priorytety inwestycyjne z celu tematycznego 5 i 6. Potencjalni beneficjenci mogą pozyskać wsparcie na inwestycje z zakresu ochrony przeciwpowodziowej i wzmocnienie systemów ratownictwa, rozwój infrastruktury komunalnej tj. infrastruktury gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej, jak również ochronę przyrody oraz działania na rzecz ochrony zasobów kultury.

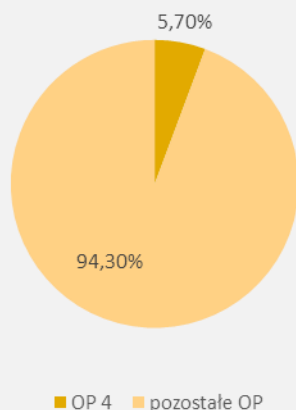
Tabela 11. Działania i poddziałania w ramach OP 4

Nazwa działania/poddziałania	PI
4.1 Przeciwdziałanie zagrożeniom	5b
4.1.1 Poprawa ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałanie suszy	
4.1.2 Wzmocnienie systemów ratownictwa chemiczno-ekologicznego i służb ratowniczych	
4.2 Gospodarka odpadami	6a
4.3 Rozwój infrastruktury wodno-ściekowej	6b
4.4 Ochrona i rozwój zasobów kultury	6c
4.5 Ochrona przyrody	6d
4.6 Ochrona środowiska naturalnego i zasobów kulturowych na obszarze ZIT	6b, 6c, 6d
4.6.1 Wsparcie gospodarki wodno-ściekowej w ramach ZIT	6b
4.6.2 Wsparcie ochrony zasobów kultury w ramach ZIT	6c
4.6.3 Wsparcie ochrony zasobów przyrodniczych w ramach ZIT	6d

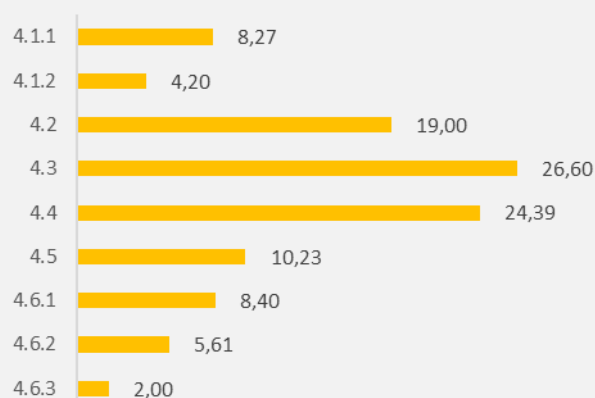
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Zdecydowanie największe środki przeznaczone zostały na rozwój infrastruktury wodno-ściekowej oraz rozwój zasobów kultury (łącznie odpowiednio 32% i 28% alokacji dla OP 4). Relatywnie duże wsparcie alokowano również na gospodarkę odpadami (ponad 17%). Na inwestycje związane z przeciwdziałaniem zagrożeniom i poprawą możliwości reagowania na nie przeznaczono łącznie prawie 12% dostępnych środków, natomiast ochronie przyrody przyznano łącznie 11%. Na wdrażanie inwestycji w formule ZIT przeznaczono w sumie prawie 15% alokacji dla OP 4.

Wykres 52. Udział alokacji na OP 4 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 53. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 4 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

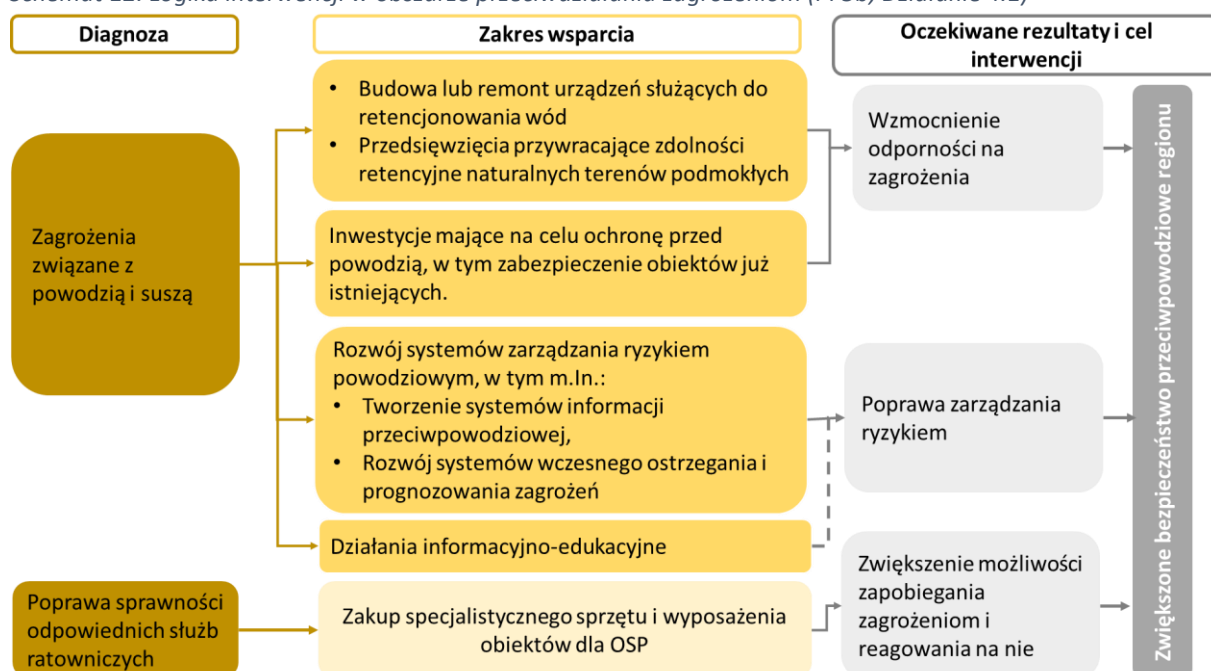
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.4.1 Przeciwdziałanie zagrożeniom (PI 5b)

Działanie 4.1 jest odpowiedzią na zagrożenia związane z powodzią i suszą, na które narażony jest region oraz związaną z tym potrzebą poprawy sprawności służb ratunkowych. W Poddziałaniu 4.1.1 przewidziano środki na rozwój infrastruktury służącej retencjonowaniu wody oraz rozwój naturalnej retencji, jak również zabezpieczenie obiektów przeciwpowodziowych, rozwój systemów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz uzupełniające działania informacyjno-edukacyjne. Wsparcie służb ratunkowych (Poddziałanie 4.1.2) skoncentrowane zostało na dofinansowaniu zakupu sprzętu i wyposażenia dla Ochotniczych Straży Pożarnych działających w województwie kujawsko-pomorskim.

Rozwój infrastruktury służącej małej retencji oraz infrastruktury przeciwpowodziowej służyć będzie wzmocnieniu odporności na zagrożenia związane z suszami i powodzią. Wsparcie systemów zarządzania ryzykiem, uzupełnione o działania informacyjno-edukacyjne doprowadzić ma do poprawy zarządzania ryzykiem. Z kolei wyposażenie służb ratunkowych zwiększy ich możliwości do reagowania na zagrożenia i zapobiegania występującym zagrożeniom. Łączenie wszystkie ww. działania doprowadzić mają do zwiększonego bezpieczeństwa przeciwpowodziowego regionu.

Schemat 12. Logika interwencji w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom (PI 5b, Działanie 4.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania, które uzasadniały uwzględnienie w RPO WK-P 2014-2020 wsparcia na rzecz przeciwdziałania zagrożeniom są nadal aktualne. W okresie wdrażania programu w obszarze tym nie doszło do poprawy warunków zewnętrznych, które istotnie zmieniałyby potrzeby lub wyzwania rozwojowe. Wnioski z badania ankietowego beneficjentów i potencjalnych beneficjentów wskazują, że coroczne susze i brak systemów małej retencji to aktualne problemy i wyzwania dla kujawsko-pomorskich samorządów. Oznacza to, że cel przypisany do priorytetu inwestycyjnego 5b jest nadal aktualny.

Co do zasady katalog wsparcia przewidziany w Działaniu 4.1 dobrze adresuje zidentyfikowane problemy i potrzeby inwestycyjne. Niemniej trzeba pamiętać, że ograniczone środki, którymi dysponuje RPO mogą jedynie w niewielkim stopniu przyczynić się do osiągnięcia wyznaczonego celu. Interwencja z programu regionalnego stanowi bowiem jedno z wielu źródeł finansowania działań związanych z bezpieczeństwem powodziowym. Inwestycje z tego zakresu realizowane są również na poziomie centralnym w ramach PO liś (Działanie 2.1 *Adaptacja do zmian klimatu wraz zabezpieczeniem i zwiększeniem odporności na klęski żywiołowe, w szczególności katastrofy naturalne i monitoring środowiska*).

3.4.2 Gospodarka odpadami (PI 6a)

Wsparcie systemu gospodarki odpadami, które jest przedmiotem interwencji w ramach Działania 4.2 jest odpowiedzią na problemy związane z nieefektywnym i niezgodnym z unijnymi dyrektywami sposobem unieszkodliwiania i zagospodarowania odpadów.

Poprawie systemu gospodarki odpadami służyć miało wsparcie systemów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych oraz rozwój infrastruktury do zbierania, przetwarzania i unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych z zebranych odpadów komunalnych, jak również dofinansowanie instalacji do przetwarzania oraz odzysku i recyklingu odpadów. Realizacja tych projektów doprowadzić ma do poprawy efektywności systemu gospodarki odpadami, w tym budowy systemu gospodarki odpadami zgodnego z unijną hierarchią sposobów postępowania z nimi oraz ograniczenia składowania odpadów. Oczekiwanym efektem i celem interwencji będzie zwiększony udział odpadów zbieranych selektywnie.

Schemat 13. Logika interwencji w obszarze gospodarki odpadami (PI 6a, Działanie 4.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Dane dostępne w statystyce publicznej wskazują, że pomimo pozytywnych zmian zachodzących w ostatnich latach zarówno w województwie kujawsko-pomorskim, jak i w całym kraju składowanie nadal stanowi jedną z głównych form unieszkodliwiania odpadów, a poziom ich odzysku i zagospodarowania jest nadal niezadowalający. Tym samym obecny system zagospodarowania odpadów nadal nie spełnia wymogów jakie na Polskę nakładają dyrektywy unijne oraz Ustawa o odpadach.³³ Oznacza to, że cele interwencji pozostają nadal aktualne. Potwierdzają to również wyniki badania ankietowego JST województwa kujawsko-pomorskiego, dla których spełnienie wymagań dotyczących sposobów zagospodarowania i odzysku odpadów stanowi wyzwanie. Samorządy wskazują ponadto na problem rosnących cen w szczególności w kontekście rosnących kosztów systemu zagospodarowania odpadów.

W związku z powyższymi uwagami należy uznać, że zakres wsparcia dostępnego w Działaniu 4.2 dobrze adresuje występujące problemy. Realizacja projektów przewidzianych do dofinansowania przyczyni się do osiągnięcia wyznaczonego celu i oczekiwanych rezultatów

³³ Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach.

interwencji. Trzeba przy tym pamiętać, że RPO nie jest jedynym instrumentem wsparcia systemów gospodarki odpadami. Duże inwestycje w tym obszarze finansować można również ze środków PO LiŚ (Działanie 2.2 Gospodarka odpadami komunalnymi), w którym finansowane są nie tylko instalacje do przetwarzania odpadów, ale również PSZOK. Demarkacja pomiędzy programem krajowym, a regionalnym opiera się na liczbie mieszkańców obsługiwanych przez dany PSZOK (w RPO wsparcie otrzymują punkty selektywnej zbiórki obsługujące do 20 tys. mieszkańców, w PO LiŚ powyżej 20 tys.) oraz wartości inwestycji (w PO LiŚ wspierane są projekty o wartości powyżej 2 mln zł kosztów kwalifikowalnych dla PSZOK i 8 mln zł kosztów kwalifikowalnych dla innych typów inwestycji).

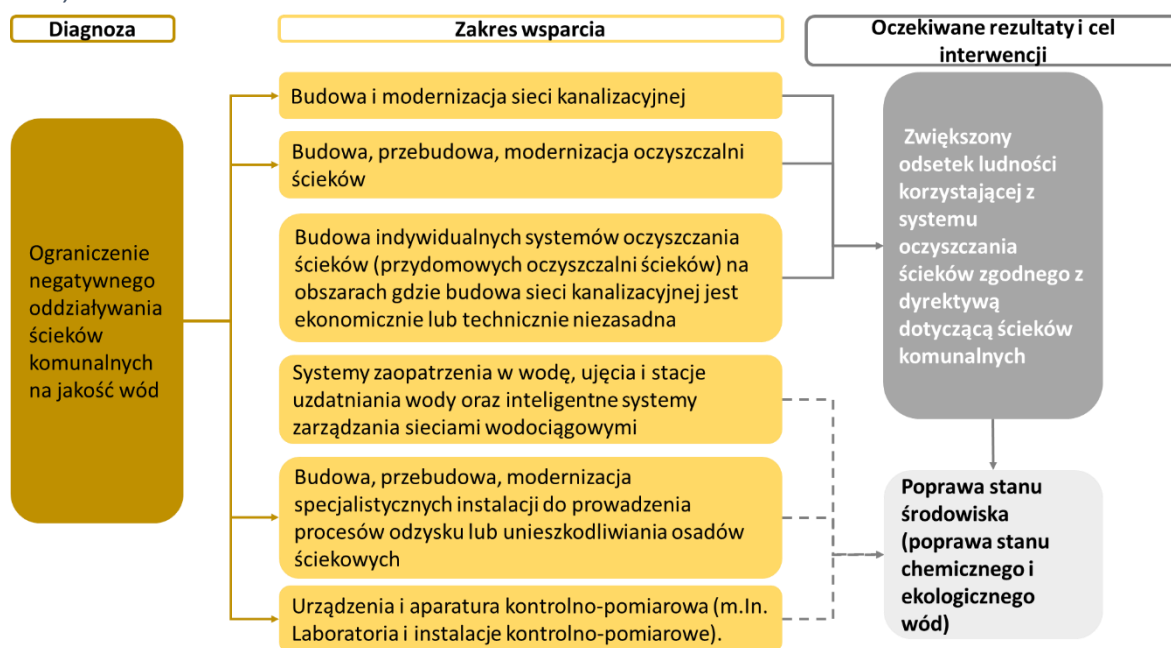
3.4.3 Gospodarka wodno-ściekowa (PI 6b)

Interwencja finansowana w ramach priorytetu inwestycyjnego 6b wdrażana jest z wykorzystaniem instrumentów polityki terytorialnej. W ramach Działania 4.3 instrumenty te obejmują OSI i ORSG, natomiast Poddziałanie 4.6.1 wdrażane jest w formule ZIT. Wsparcie z PI 6b jest odpowiedzią na wyzwanie związane z potrzebą ograniczenia negatywnego oddziaływania ścieków komunalnych na jakość wód. Brak rozwiniętych systemów odbioru i oczyszczania ścieków sprawia, że do wód podziemnych i powierzchniowych przedostają się zanieczyszczenia z sektora komunalnego i przemysłu.

Aby odpowiedzieć na zdiagnozowane wyzwanie w RPO WK-P przewidziano szeroki katalog wsparcia na rzecz rozwoju zbiorczych systemów zbierania i odprowadzania ścieków (rozbudowa sieci kanalizacyjnej) oraz infrastruktury służącej ich oczyszczaniu, w tym specjalistycznych instalacji do prowadzenia procesów odzysku lub unieszkodliwiania osadów ściekowych. Na obszarach, na których z przyczyn ekonomicznych budowa systemów zbiorczych jest nieopłacalna lub niezasadna z przyczyn technicznych przewidziano możliwość dofinansowania indywidualnych systemów oczyszczania ścieków. Uzupełniając, w ramach PI 6b przewidziano wsparcie systemów zaopatrzenia w wodę, ujęć i stacji uzdatniania wody.

Inwestycje, w ramach których rozwijane są systemy odbioru i oczyszczania ścieków służyć mają zwiększeniu odsetka ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych. Oczekiwanym rezultatem będzie poprawa stanu środowiska, związana z ograniczeniem emisji szkodliwych substancji do wód gruntowych i powierzchniowych, dzięki któremu poprawi się ich stan chemiczny i ekologiczny.

Schemat 14. Logika interwencji w obszarze gospodarki wodno-ściekowej (PI 6b, Działanie 4.3 i Poddziałanie 4.6.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Problemy i wyzwania zdiagnozowane w programie pozostają nadal aktualne, pomimo rosnącego w ostatnich latach odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej oraz oczyszczalni ścieków. Z dostępnych danych wynika, że ograniczony dostęp do infrastruktury wodno-kanalizacyjnej jest większym wyzwaniem na obszarach wiejskich.

Aktualność wyzwań i celów interwencji potwierdzają wyniki badania ankietowego samorządów. Przedstawiciele jednostek samorządowych województwa kujawsko-pomorskiego wśród wyzwań występujących na ich terenie wskazywali m.in. niewystarczająco rozwiniętą lub wymagającą modernizacji infrastrukturę kanalizacyjną. Nieco ponad 40% JST zadeklarowało, że nadal zbyt niski odsetek ludności korzysta na ich terenie z systemów oczyszczania ścieków. Oznacza to, że uzasadnienie interwencji w ramach PI 6b jest nadal aktualne, a katalog wsparcia dostępnego w RPO WK-P dobrze adresuje występujące deficyty w obszarze gospodarki-wodnościekowej.

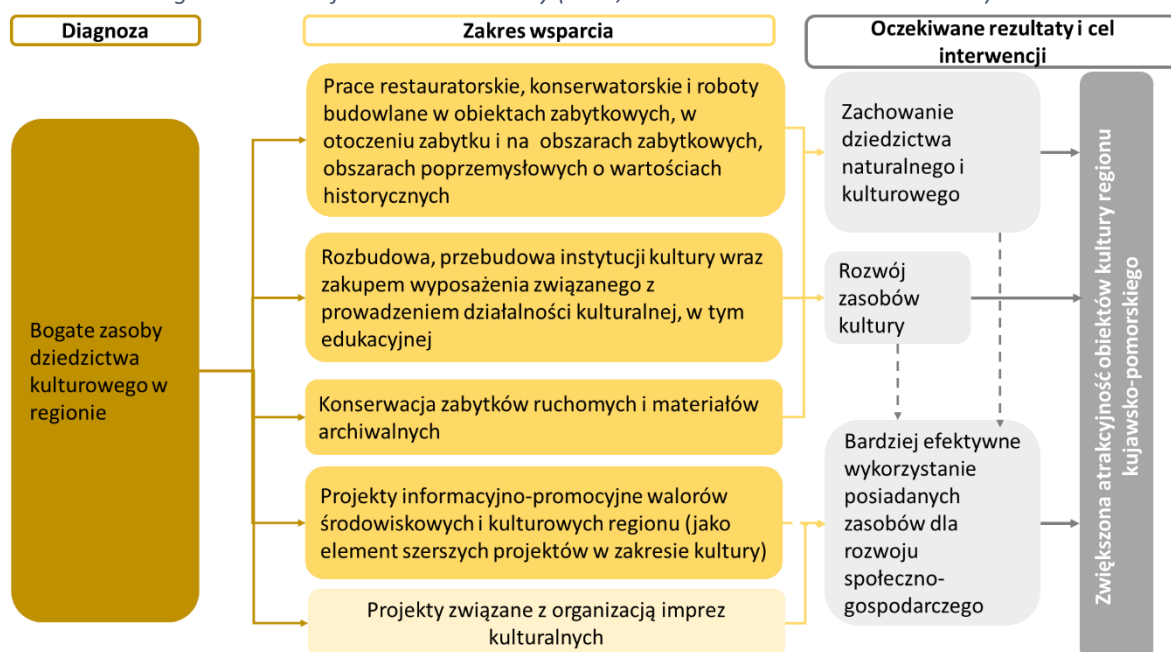
Pewnym ograniczeniem – z punktu widzenia potrzeb JST – są jednak warunki wsparcia dostępnego w programie regionalnym. W szczególności fakt, że aglomeracje spoza wykazu KPOŚK (poniżej 2 tys. RLM) nie mogą ubiegać się o wsparcie w RPO. Zgodnie z linią demarkacyjną, w RPO wspierane są inwestycje w aglomeracjach 2-10 tys. RLM wskazanych w załączniku do KPOŚK. Większe aglomeracje mogą się ubiegać o dofinansowanie w ramach PO IiŚ. Interwencja poza aglomeracjami zdefiniowanymi w KPOŚK możliwa jest w PROW (Poddziałanie 7.2.2 Gospodarka wodno-ściekowa).

3.4.4 Kultura (PI 6c)

Województwo kujawsko-pomorskie posiada bogate zasoby dziedzictwa kulturowego. Wyzwaniem zidentyfikowanym w RPO WK-P 2014-2020 jest zachowanie dziedzictwa materialnego niematerialnego regionu oraz kultywowanie tradycji regionalnych, jak również wzrost świadomości społecznej dla ochrony dziedzictwa kulturowego. W tym celu w programie przewidziano wsparcie zarówno na konserwację i renowację zabytków ruchomych i nieruchomych, jak i rozwój infrastruktury i wyposażenie instytucji kultury oraz projekty związane z organizacją imprez masowych. Interwencja w tym obszarze wdrażana jest z wykorzystaniem instrumentów OSI i ORSG (w ramach Działania 4.4) oraz ZIT (Poddziałanie 4.6.2).

Konserwacja i renowacja zabytków ruchomych i nieruchomych prowadzić ma w szczególności do zachowania dziedzictwa kulturowego regionu. Przyczynić się do tego ma również wsparcie instytucji kultury, w tym instytucji prezentujących dziedzictwo materialne i niematerialne. Dofinansowanie przedsięwzięć realizowanych przez instytucje kultury powinno również prowadzić do rozwoju zasobów kultury oraz bardziej efektywnego ich wykorzystania. Bardziej efektywne wykorzystanie zasobów kultury wspierane będzie również przez działania promocyjne i edukacyjne oraz organizację imprez kulturalnych. Łącznie wszystkie te inicjatywy doprowadzić mają do osiągnięcia celu jakim jest zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu, która wykorzystana może być dla rozwoju społeczno-gospodarczego regionu.

Schemat 15. Logika interwencji w obszarze kultury (PI 6c, Działanie 4.4 i Poddziałanie 4.6.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W okresie wdrażania interwencji nie doszło do istotnych zmian w uwarunkowaniach zewnętrznych, które rzutowałyby na aktualność celów wsparcia w ramach PI 6c. Pomimo czynionych od lat inwestycji, w tym inwestycji ze środków RPO WK-P, potrzeby inwestycyjne

w obszarze kultury są nadal duże. Jak wynika z przeprowadzonego badania ankietowego JST nieco ponad 57% respondentów przyznaje, że problemem na ich terenie są niewystarczające nakłady inwestycyjne w zasoby dziedzictwa kulturowego. Ankietowani wskazywali na potrzebę doposażenia instytucji kultury, stworzenia warunków lokalowych dla działalności lokalnych instytucji (np. biblioteki gminnej), jak również potrzebę dywersyfikacji dostępnej oferty, pozwalającej na wykształcenie świadomego odbiorcy kultury. Biorąc pod uwagę występujące potrzeby inwestycyjne, potwierdzone w badaniu CAWI JST należy uznać, że cele interwencji w ramach PI 6c pozostają nadal aktualne.

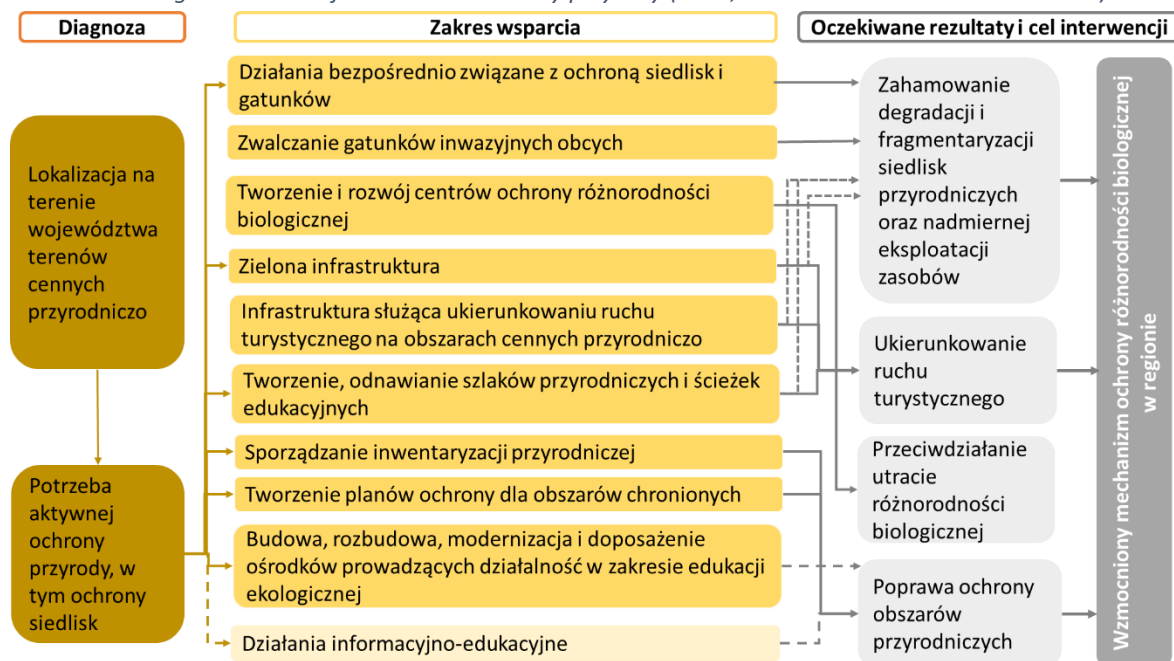
Analiza zakresu wsparcia dostępnego w Działaniu 4.4 i Poddziałaniu 4.6.2 wskazuje, że co do zasady dobrze adresuje ono potrzeby zidentyfikowane w obszarze kultury. Warto też pamiętać, że przynajmniej część mniejszych projektów dotyczących lokalnej infrastruktury kultury (np. małych centrów kultury, bibliotek gminnych etc.) mogłaby być potencjalnie realizowana w ramach OP 7 (zakładając, że inwestycje takie znalazłyby się w GPR lub LPR), jednak projekty te musiałyby służyć celom społecznym, rozwiązywać problemy zdiagnozowane na etapie delimitacji obszaru rewitalizacji.

3.4.5 Ochrona przyrody (PI 6d)

Uzasadnieniem interwencji w ramach PI 6d są bogate zasoby przyrodnicze zlokalizowane na terenie województwa kujawsko-pomorskiego oraz potrzeba ich aktywnej ochrony. Aby zrealizować ten postulat w RPO WK-P 2014-2020, przewidziano szeroki katalog wsparcia obejmujący z jednej strony działania bezpośrednio związane z ochroną różnorodności biologicznej (ochroną siedlisk i gatunków oraz tworzeniem centrów ochrony), tworzenie planów ochrony i warunków do prowadzenia działalności edukacyjnej. Z drugiej strony zaplanowano rozwój zielonej infrastruktury oraz infrastruktury służącej ukierunkowania ruchu turystycznego, w tym szlaków i ścieżek edukacyjnych.

Inwestycje możliwe do dofinansowania w ramach Działania 4.5 i Poddziałania 4.6.3 służyć miały zahamowaniu degradacji i fragmentaryzacji siedlisk przyrodniczych oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej, jak również ukierunkowaniu ruchu turystycznego oraz poprawie ochrony obszarów przyrodniczych. Łącznie przedsięwzięcia te przyczynić się mają do realizacji celu zdefiniowanego jako *wzmocniony mechanizm ochrony różnorodności biologicznej*.

Schemat 16. Logika interwencji w obszarze ochrony przyrody (PI 6d, Działanie 4.5 i Poddziałanie 4.6.3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W okresie wdrażania RPO WK-P 2014-2020 nie doszło do istotnych zmian w warunkach zewnętrznych, które prowadziłyby do dezaktualizacji celów wsparcia. Potrzeba aktywnej ochrony przyrody i zmniejszenia presji na środowisko naturalne (m.in. poprzez ukierunkowanie ruchu turystycznego) pozostaje nadal aktualna. Z perspektywy potencjalnych beneficjentów szczególnie duże znaczenie ma możliwość finansowania tzw. zielonej infrastruktury i wsparcie terenów zieleni miejskiej oraz rozwój szlaków i ścieżek turystycznych i rowerowych, które obok znaczenia dla ochrony środowiska wpływają na poprawę atrakcyjności danego obszaru dla mieszkańców i turystów.

Reasumując, szeroki katalog działań przewidzianych do wsparcia w ramach PI 6d przyczyni się do realizacji oczekiwanych rezultatów i celu szczegółowego interwencji. Warto przy tym pamiętać, że działania z zakresu czynnej ochrony przyrody oraz opracowania planów ochrony dla terenów cennych przyrodniczo wspierane są również w PO IIŚ (Działanie 2.4 *Ochrona przyrody i edukacja ekologiczna*).

3.5 OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna

Na OP 5 przeznaczono niemal 206 mln EUR, odpowiadające 10,8% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Środki OP 5 dostępne są w 2 działaniach, obejmujących PI celu tematycznego 7. Potencjalni beneficjenci mogą pozyskać wsparcie na inwestycje drogowe (Działanie 5.1) i kolejowe (Działanie 5.3). Na pierwszą z wymienionych kategorii przeznaczono nieco ponad 3/4 środków. Duży udział wsparcia infrastruktury drogowej w OP 5 wynika m.in. ze zmian w wyniku renegocjacji programu. W pierwotnej wersji RPO WK-P 2014-2020 przewidziano Działanie 5.2 poświęcone transportowi zbiorowemu na obszarach pozamiejskich.

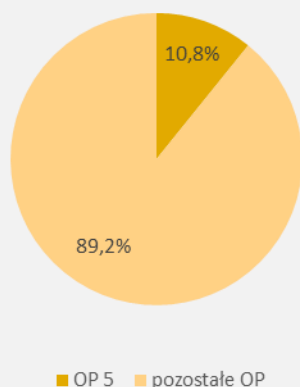
Ostatecznie zrezygnowano jednak z jego wdrażania, przesuając środki do Działania 5.1 OP 5 nie posiada wydzielonej alokacji na realizację ZIT.

Tabela 12. Działania i poddziałania w ramach OP 5

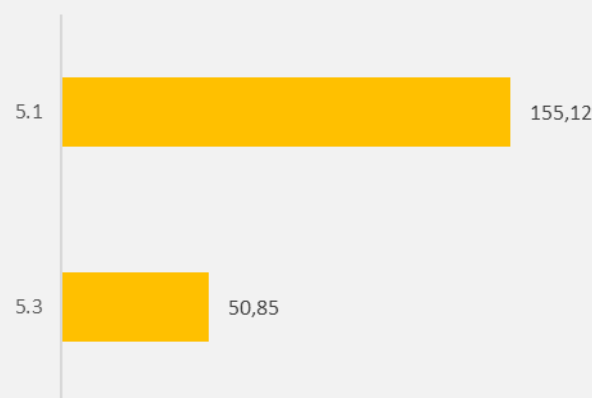
Nazwa działania/poddziałania	PI
5.1 Infrastruktura drogowa	7b
5.3 Infrastruktura kolejowa	7d

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Wykres 54. Udział alokacji na OP 5 RPO WK-P 2014-2020

Wykres 55. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 5 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

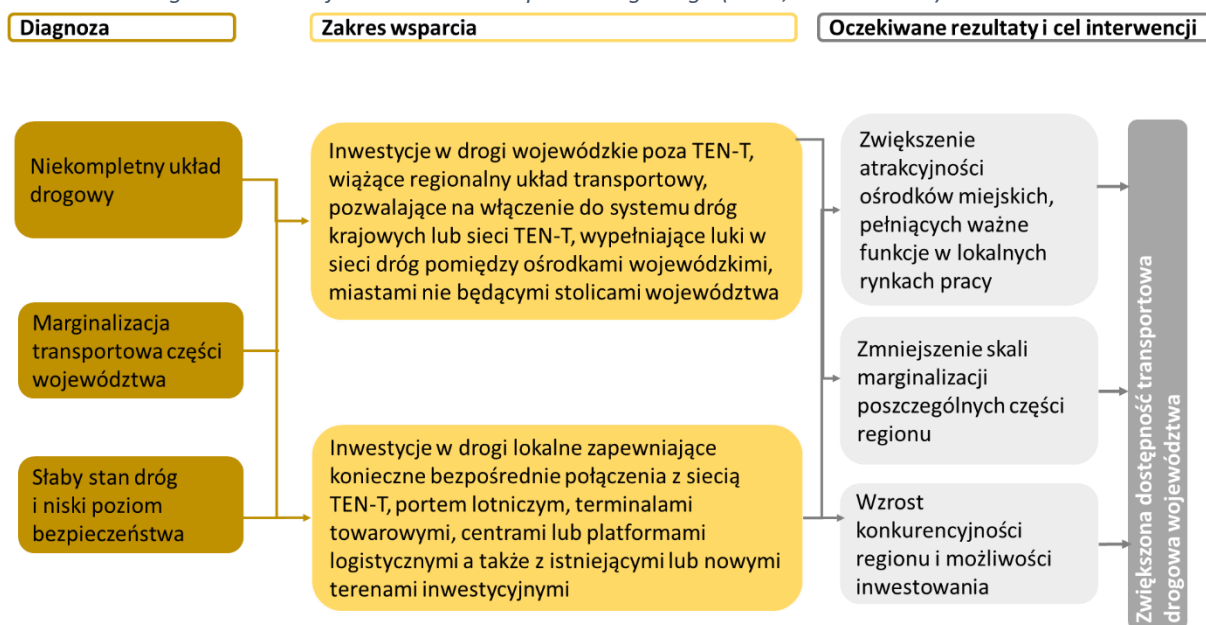

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.5.1 Transport drogowy (7b)

W obszarze transportu drogowego w RPO WK-P wśród wyzwań zdiagnozowano niekompletny układ drogowy, który marginalizował część województwa. Diagnoza RPO WK-P podkreśliła również słaby stan dróg oraz niski poziom bezpieczeństwa. Do przełamania tych barier rozwojowych przewidziano inwestycje w drogi wojewódzkie wiążące regionalny układ transportowy, a także wybrane drogi lokalne, łączące dany teren z istotnymi dla rozwoju danego obszaru węzłami transportowymi. Wszystkie działania miały doprowadzić do zwiększenia dostępności transportowej obszarów województwa w oddaleniu od regionalnych, subregionalnych i lokalnych ośrodków życia społeczno-gospodarczego, zwiększając w ten sposób ich atrakcyjność inwestycyjną.

Schemat 17. Logika interwencji w obszarze transportu drogowego (PI 7b, Działanie 5.1)

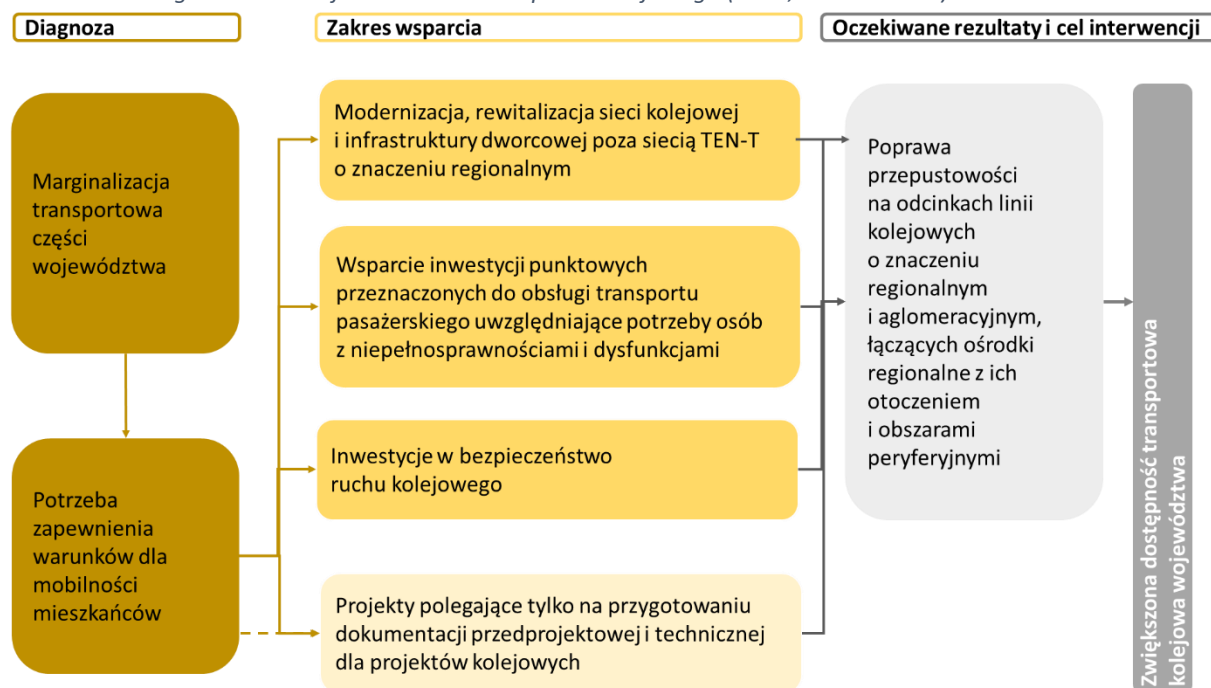
Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Zdiagnozowane wyzwania w obszarze dróg wojewódzkich i lokalnych pozostają aktualne, ponieważ ze względu na rosnące koszty interwencji oraz limity finansowania dróg lokalnych RPO WK-P może sfinansować jedynie niewielką część potrzeb. W województwie nadal znajdują się obszary zmarginalizowane gospodarczo, co częściowo przełamać mogą dogodne połączenia transportowe, istotne z punktu widzenia spójności wewnętrznej województwa. W badaniu ankietowym CAWI niektóre gminy sygnalizowały, że wymogi dotyczące finansowania dróg lokalnych pomimo rozszerzenia preferencji (np. lepszego powiązania terenów inwestycyjnych na terenie gminy) nadal pozostają zbyt trudne do spełnienia; wymagałyby one jednak zmian na poziomie Umowy Partnerstwa.

3.5.2 Transport kolejowy (7d)

Do rozwiązania problemu marginalizacji części regionu posłużyć miała nie tylko interwencja w drogi, ale również infrastrukturę kolejową. Brak dostępu do dogodnych połączeń transportowych sprawia, że pojawia się potrzeba zapewnienia warunków zwiększających mobilność mieszkańców. W RPO WK-P przewidziano ku temu pakiet działań polegających na modernizacji sieci, infrastruktury dworcowej oraz wsparciu inwestycji w bezpieczeństwo ruchu kolejowego. Dodatkowo przewidziano wsparcie przygotowania dokumentacji przedprojektowej i technicznej pod kątem przyszłych przedsięwzięć. Wskazany zestaw działań ma spowodować poprawę przepustowości regionalnych odcinków kolejowych i w efekcie poprawę dostępności kolejowej województwa.

Schemat 18. Logika interwencji w obszarze transportu kolejowego (PI 7d, Działanie 5.3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania określone w obszarze infrastruktury kolejowej pozostają aktualne, ponieważ nie rozpoczęto wdrażania interwencji w zakresie najbardziej kluczowych inwestycji liniowych. Interwencja w infrastrukturę kolejową wymaga jednak większego zaangażowania ze strony operatora, jak również dostosowania priorytetów inwestycyjnych PKP do celów rozwojowych województwa; w innym przypadku region może nie osiągnąć zaplanowanego w programie celu.

3.6 OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry

Na OP 6 przeznaczono niemal 274,3 mln EUR, odpowiadające około 14,4% całej alokacji Programu. Środki te dostępne są w 5 działaniach, obejmujących cztery PI EFRR celów tematycznych 8-10. Potencjalni beneficjenci OP 6 mogą otrzymać wsparcie na inwestycje w infrastrukturę zdrowotną, społeczną, przedszkolną i kształcenia zawodowego, a także działania ukierunkowane terytorialnie – rewitalizację oraz inwestycje wspierające rozwój potencjału endogenicznego województwa. Interwencja w OP 6 wdrażana jest zarówno w ramach formuły otwartej, jak i z wykorzystaniem instrumentów polityki terytorialnej: OSI/ORSG w Działaniu 6.3 oraz ZIT w Działaniu 6.4.

Tabela 13. Działania i poddziałania w ramach OP 6

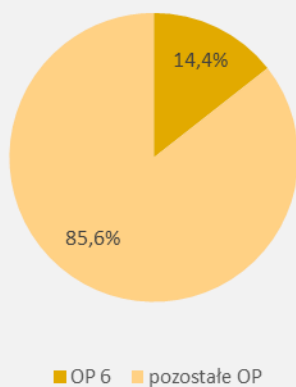
Nazwa działania/poddziałania	PI
6.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną	9a
6.1.1. Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną	
6.1.2 Inwestycje w infrastrukturę społeczną	

Nazwa działania/poddziałania	PI
6.2 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych	9b
6.3 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną	10a
6.3.1 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną	
6.3.2 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego	
6.4 Rewitalizacja oraz inwestycje w infrastrukturę edukacyjną w ramach ZIT	9b/10a
6.4.1 Rewitalizacja obszarów miejskich i ich obszarów funkcjonalnych w ZIT	9b
6.4.2 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną w ramach ZIT	10a
6.4.3 Inwestycje w infrastrukturę kształcenia zawodowego w ramach ZIT	
6.5 Rozwój potencjału endogenicznego regionu	8b

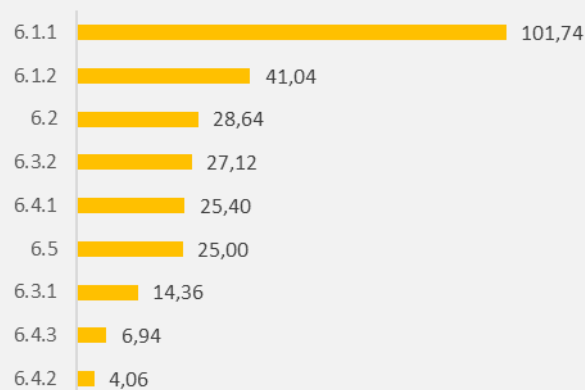
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Największe środki przeznaczone zostały na infrastrukturę zdrowotną (łącznie 37% alokacji na OP 6). Relatywnie duże wsparcie alokowano na rewitalizację (łącznie z ZIT prawie 20%). Na inwestycje w infrastrukturę społeczną i kształcenie zawodowego przeznaczono odpowiednio 15% i 12% (łącznie z ZIT), na rozwój potencjału endogenicznego 9%, natomiast na infrastrukturę przedszkolną prawie 7% (łącznie z ZIT). Działanie 6.5 pojawiło się w SZOOP RPO WK-P dopiero w lipcu 2018 roku w związku ze zmianą RPO WK-P (renegocjacja Programu) polegającą w szczególności na dostosowaniu do nowych zapisów Umowy Partnerstwa 2014-2020.

Wykres 56. Udział alokacji na OP 6 RPO WK-P 2014-2020

Wykres 57. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 6 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

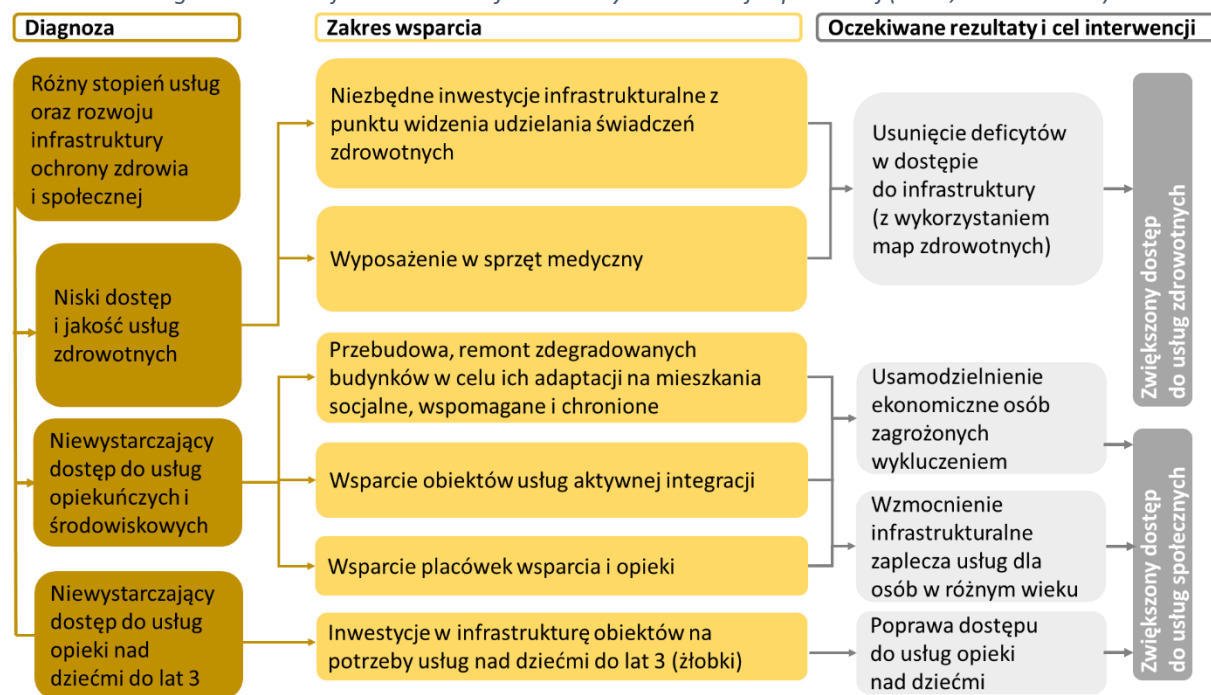
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.6.1 Inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną (9a)

Działanie 6.1 stanowi odpowiedź na zróżnicowany stopień rozwoju infrastruktury oraz świadczonych usług w zakresie ochrony zdrowia oraz polityki społecznej. W diagnozie wskazano słaby dostęp oraz jakość usług zdrowotnych – na co remedium ma być poprawa infrastruktury oraz doposażenie punktów opieki zdrowotnej w sprzęt medyczny. Działania te miały usunąć deficyty i zwiększyć dostęp do usług.

W dziedzinie usług społecznych wskazano niewystarczający dostęp zwłaszcza do usług opiekuńczych, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz innych usług środowiskowych, jak również usług opieki nad dziećmi do lat 3. Odpowiedzią na te wyzwania było wsparcie infrastruktury mieszkań socjalnych, wspomaganych i chronionych, placówek wsparcia i opieki, takich jak: dzienne domy pobytu, środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, innych ośrodków zapewniających opiekę dzienną i całodobową, a także infrastruktury placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 dzieci i rodzinnych form pieczy zastępczej, obiektów usług aktywnej integracji oraz infrastruktury żłobkowej. Cały pakiet interwencji miał w konsekwencji zwiększyć dostęp do usług społecznych, zapewniając samodzielność ekonomiczną osobom zagrożonym wykluczeniem oraz silniejsze zaplecze infrastrukturalne instytucji opiekuńczych dla osób w różnym wieku. Interwencja miała umożliwić również zwiększenie aktywności zawodowej kobiet poprzez poprawę dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3.

Schemat 19. Logika interwencji w obszarze infrastruktury zdrowotnej i społecznej (PI 9a, Działanie 6.1)

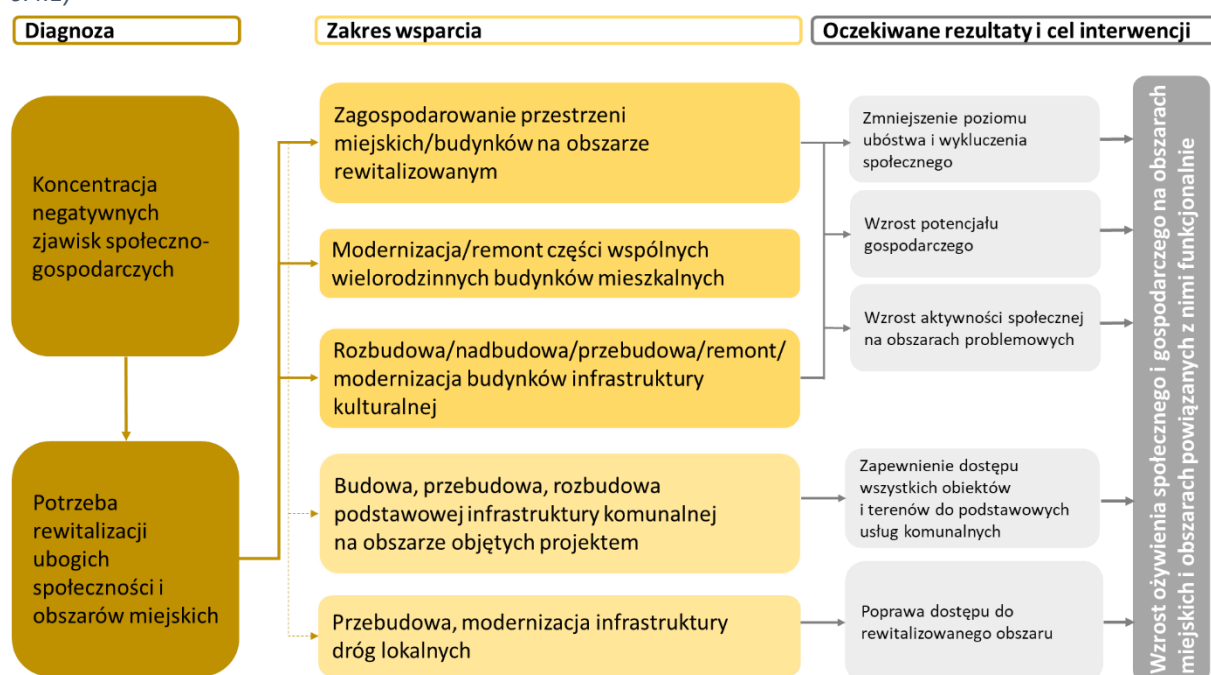
Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W obszarze zdrowia wyzwania stojące przed regionem nadal są aktualne i wymagają dalszych inwestycji ze względu na starzenie się społeczeństwa i specyficzne problemy zdrowotne regionu (takie jak np. wyższa zachorowalność na nowotwory oraz częstotliwość chorób o podłożu psychicznym). Niektóre placówki zdrowotne podkreślają także występowanie potrzeb w obszarze termomodernizacji i doposażenia. W obszarze infrastruktury społecznej wsparcia wymaga zwłaszcza infrastruktura opiekuńcza dla osób w podeszłym wieku. Część gmin zgłasza m.in. potrzeby dziennego domu pobytu dla osób starszych, klubów seniora, także jako działania uzupełniające względem projektów EFS.

3.6.2 Rewitalizacja (9b)

W Działaniu 6.2 oraz 6.4.1 zdiagnozowano występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych w obszarach zamieszkiwanych przez ubogą społeczność miejską. W odpowiedzi na to wyzwanie, w RPO WK-P przewidziano pakiet interwencji infrastrukturalnej jako uzupełnienie działań miękkich realizowanych ze środków EFS lub z innych źródeł. Interwencja infrastrukturalna RPO WK-P obejmuje zagospodarowanie przestrzeni miejskich (np. przebudowę/remont zdegradowanych budynków), modernizację / remont części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkaniowych oraz infrastruktury kulturalnej. Uzupełniając PI 9b dopuszcza także inwestycje w infrastrukturę komunalną (m.in. przewody lub urządzenia wodociągowe, kanalizacyjne, ciepłownicze) lub przebudowę/modernizację dróg lokalnych (pod warunkiem, że stanowią niezbędny element szerszej koncepcji związanej z działaniami rewitalizacyjnymi), co ma zwiększyć integrację obszaru rewitalizowanego z pozostałą częścią miasta. Planowany pakiet interwencji ma zmniejszyć ubóstwo i wykluczenie społeczne, wzmocnić potencjał gospodarczy oraz zwiększyć aktywność społeczną na obszarach problemowych, co docelowo ożywi społecznie i gospodarczo obszary miejskie i obszary powiązane z nimi funkcjonalnie.

Schemat 20. Logika interwencji w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom (PI 9b, Działanie 6.2 i Poddziałanie 6.4.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

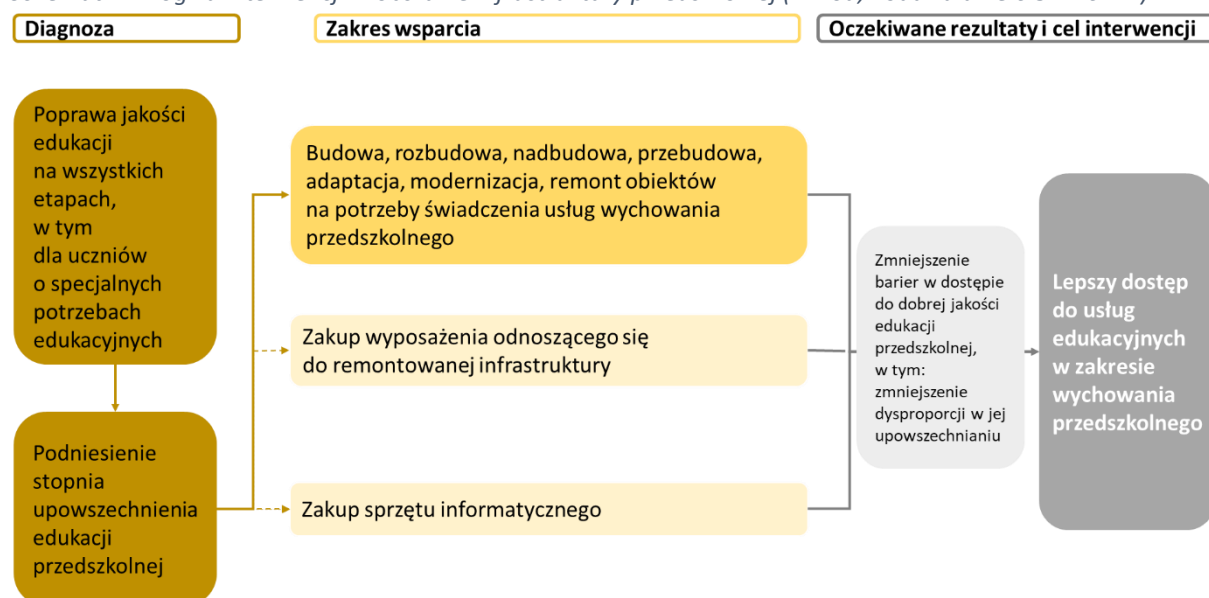
Wyzwania kujawsko-pomorskich miast w obszarze rewitalizacji pozostają aktualne ze względu na cały czas wczesną fazę wdrażania tego procesu. Po przeprowadzeniu rewitalizacji w przyjętej formule PI 9b potrzeby kujawsko-pomorskich miast mogą być mniejsze i dotyczyć przede wszystkim poprawy i kontynuacji działań miękkich i poprawy warunków mieszkaniowych. Wnioskodawcy sygnalizują również potrzeby dotyczące interwencji w budynki usługowe i mieszkaniowe pod kątem ich dostosowania do potrzeb osób z

niepełnosprawnościami oraz osób starszych w różnego rodzaju windy, podjazdy i barierki. W związku ze starzeniem się społeczeństwa i zmianami demograficznymi warto uwzględnić tego rodzaju działania. Jednocześnie należy też wziąć pod uwagę, że skala kryzysu w obszarach wskazanych do rewitalizacji powinna zmniejszyć się ze względu na ogólną poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej w Polsce. Tym samym warto oprócz wsparcia miękkiego rozważyć w kolejnej perspektywie interwencję w projekty miejskie w formule instrumentów finansowych – doświadczenia innych regionów wskazują, że mogą stanowić istotny element pożądanego ożywienia społeczno-gospodarczego.

3.6.3 Inwestycje w infrastrukturę przedszkolną (10a)

W ramach przeprowadzonej diagnozy w obszarze edukacji stwierdzono niewystarczającą jakość edukacji na wszystkich etapach, a także niski stopień upowszechnienia edukacji przedszkolnej. W odpowiedzi na te wyzwania/potrzeby w poddziałaniu 6.3.1 i 6.4.2 zaplanowano wsparcie inwestycji w infrastrukturę wychowania przedszkolnego, w tym polegających np. na przebudowie/modernizacji/wyposażeniu budynków na potrzeby świadczenia usług wychowania przedszkolnego. Miało to zmniejszyć bariery i dysproporcje i tym samym poprawić dostęp do przedszkoli w województwie.

Schemat 21. Logika interwencji w obszarze infrastruktury przedszkolnej (PI 10a, Poddziałanie 6.3.1 i 6.4.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

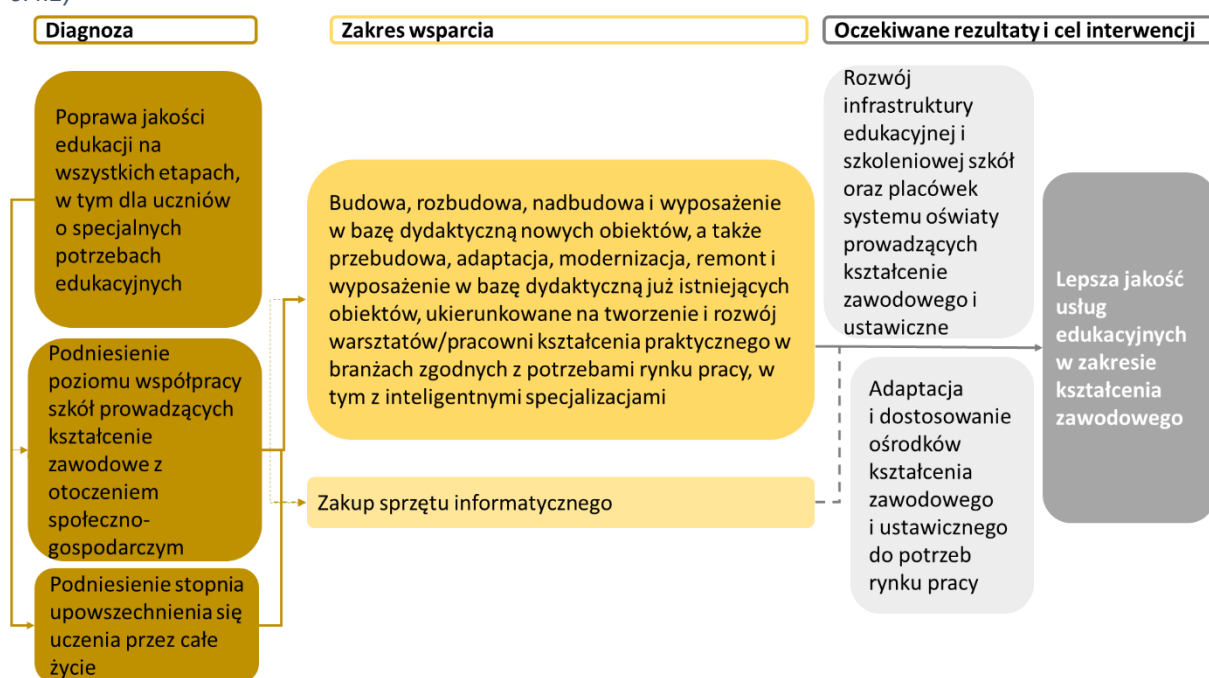
Wyzwania w obszarze wsparcia infrastrukturalnego przedszkoli nadal pozostają aktualne. Dane GUS wskazują, że udział dzieci uczęszczających do przedszkoli w województwie kujawsko-pomorskim cały czas utrzymuje się na poziomie niższym niż średnio w Polsce. Badanie ewaluacyjne wskazało, że potrzeby województwa są w tej mierze zróżnicowane:

miasta potrzebują inwestycji zwiększających jakość oferty istniejących już placówek, natomiast obszary wiejskie upowszechnienia edukacji przedszkolnej.³⁴

3.6.4 Inwestycje w infrastrukturę edukacyjną (10a)

Jednym z wniosków wynikającym z diagnozy RPO WK-P była niewystarczająca jakość edukacji na wszystkich etapach. Interwencja zaplanowana w Poddziałaniu 6.3.2 oraz 6.4.3 dotyczy infrastruktury kształcenia zawodowego. Podobnie jak w przypadku obszaru edukacji przedszkolnej wsparcie RPO WK-P umożliwiło inwestycje infrastrukturalne oraz doposażenie i zakup sprzętu informatycznego placówkom prowadzącym kształcenie zawodowe. Działania te miały polepszyć stan infrastruktury, a także lepiej zaadaptować placówki do potrzeb rynku pracy. Rezultatem miała być lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie kształcenia zawodowego zarówno na obszarze ZIT, jak i pozostałej części regionu.

Schemat 22. Logika interwencji w obszarze infrastruktury edukacyjnej (PI 10a, Poddziałanie 6.3.2 i Poddziałanie 6.4.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Interwencja w momencie przeglądu śródkresowego została w większości wdrożona i dobrze odpowiedziała na zidentyfikowane potrzeby. O ile potrzeby doposażenia placówek ze względu na pojawianie się coraz lepszego i bardziej precyzyjnego sprzętu na rynku utrzymają się na stałym i dość stabilnym poziomie, to w obszarze wsparcia infrastruktury kubaturowej potrzeby zostaną w dużej mierze zaspokojone. Należy jednak również zwrócić uwagę, że większego wsparcia niż technika wymagają obecnie szkoły prowadzące kształcenie

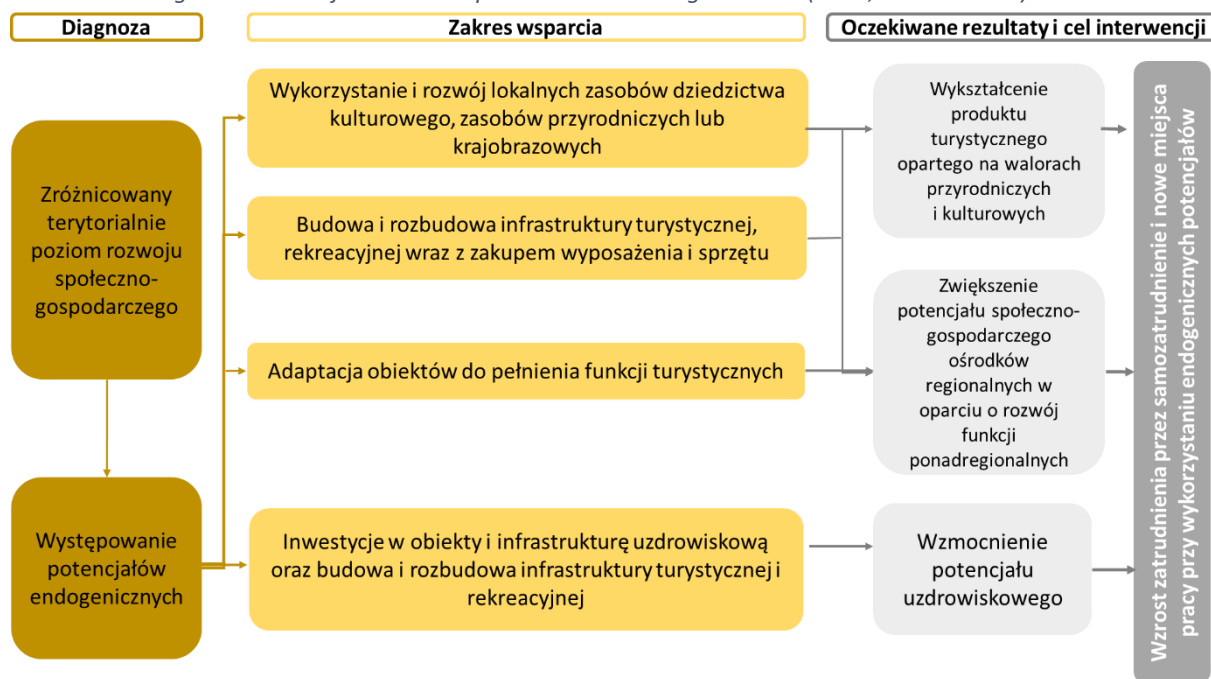
³⁴ Evalu, *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020*, Warszawa, 2018, s. 66.

zawodowe, gdzie większym problemem pozostało niskie dopasowanie kierunku do rynku pracy.³⁵

3.6.5 Rozwój potencjału endogenicznego regionu (8b)

Działanie 6.5 zostało włączone w RPO WK-P dopiero w 2018 roku z uwagi na aktualizację SOR oraz renegocjacje programu z KE. Województwo wykorzystało możliwość aktualizacji programu o uwzględnienie potrzeb miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze z wykorzystaniem ich potencjałów endogenicznych. W tym celu uruchomiono priorytet 8b, doprecyzowując wcześniej zakres wsparcia w obszarach wykorzystania i rozwoju lokalnych zasobów kulturowych dziedzictwa, rozbudowy infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, adaptacji obiektów do odwiedzin turystów. Wsparcie to ma wykształcić produkt turystyczny i zwiększyć potencjał ośrodków regionalnych – Włocławka, Grudziądz i Inowrocławia. Obok tych działań określono także potrzebę zwiększenia potencjału regionalnej infrastruktury uzdrowskiej. Końcowym efektem tych interwencji ma być wzrost zatrudnienia i powstanie nowych miejsc pracy w regionie.

Schemat 23. Logika interwencji w obszarze przeciwdziałania zagrożeniom (PI 8b, Działanie 6.5)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania te zostały wskazane poprawnie, a sformułowana logika może przyczynić się do postulowanych zmian. Obok działań infrastrukturalnych warto rozważyć także działania miękkie w zakresie wsparcia produktu turystycznego tak, aby obok kilku projektów o przeważającym komponentie infrastrukturalnym województwo uzyskało także efekt synergii

³⁵ Evalu, *Ewaluacja działań podejmowanych na rzecz edukacji w ramach RPO WK-P 2014-2020*, Warszawa, 2018, s. 158.

płynący z ich wspólnej promocji. Może to wzmocnić skalę i trwałość wykreowanych dzięki inwestycjom miejsc pracy.

3.7 OP 7 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

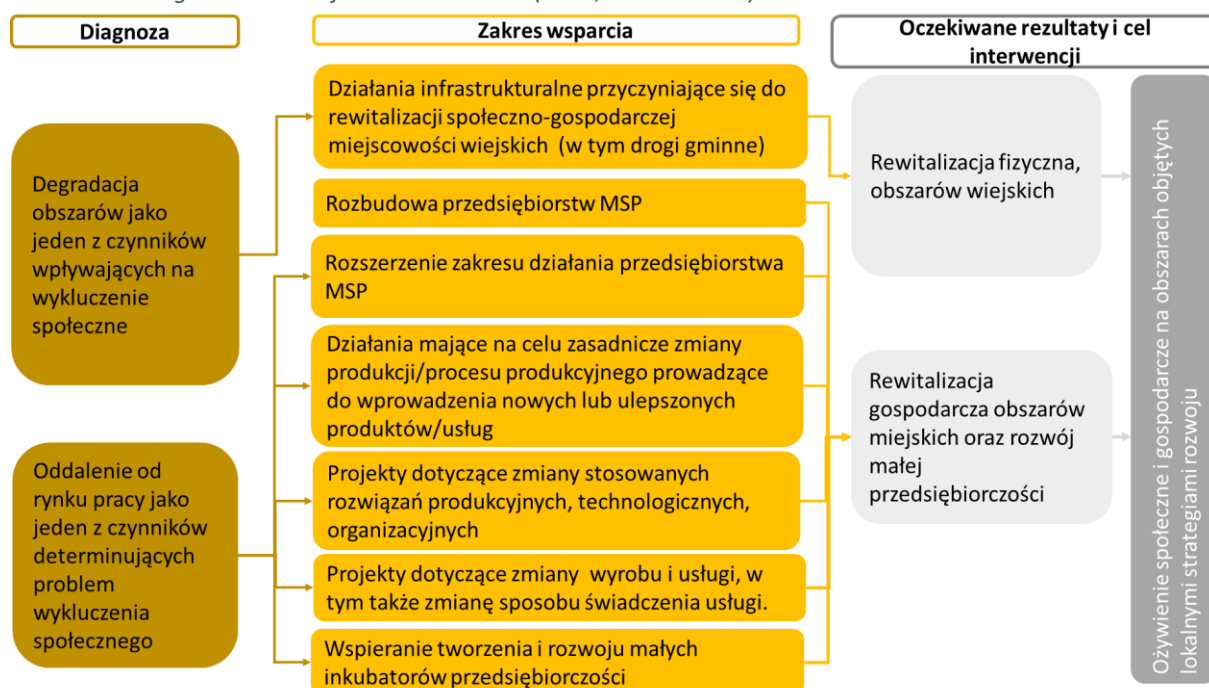
Oś priorytetowa 7 jest jedną z dwóch osi wdrażanych w formule RLKS. Przeznaczono na nią 35,72 mln EUR, odpowiadające za niemal 2% alokacji w RPO WK-P 2014-2020. Wsparcie skierowane na rozwój obszarów wiejskich oraz miast do 20 tys. mieszkańców (nie dotyczy rewitalizacji). Interwencja przewidziana w OP 7 jest odpowiedzią na zagrożenia związane z ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które występują ze szczególnym natężeniem na obszarach zdegradowanych i oddalonych od rynków pracy, na których obserwowany jest również niewystarczający dostęp do dobrej jakości, niedrogich usług społecznych. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów OP 7 ma również pozwolić na stworzenie na obszarach wiejskich i w małych miastach warunków do prowadzenia działalności gospodarczej i tym samym ograniczających ryzyko odpływu z tych obszarów ludzi młodych.

W związku z powyższymi problemami i celami wsparcia w ramach OP 7 przewidziano możliwość dofinansowania działań infrastrukturalnych oraz wsparcia przedsiębiorstw z sektora MSP działających na obszarach objętych interwencją. W ramach projektów dotyczących rozwoju infrastruktury wspierana jest rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości wiejskich, której efektem ma być ożywienie społeczno-gospodarcze danego obszaru oraz poprawa warunków uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym mieszkańców, w szczególności osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wsparcie z OP 7 uzupełniać ma działania realizowane ze środków EFS lub innych źródeł, tworząc odpowiednie warunki infrastrukturalne dla projektów miękkich.

Obok działań infrastrukturalnych OP 7 wspiera rozwój przedsiębiorczości na obszarach objętych LSR. Wsparcie przedsiębiorczości ma zarówno wymiar bezpośredni (granty na rozbudowę MSP, rozszerzenie zakresu działalności i zmianę procesów produkcji, zamianę wyrobów i usług oraz stosowanych rozwiązań technologicznych, produkcyjnych i organizacyjnych), jak również pośredni poprzez finansowanie tworzenia i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości.

Oczekiwanym rezultatem interwencji z OP 7 będzie rewitalizacja fizyczna i gospodarcza obszarów wiejskich, która doprowadzić ma do osiągnięcia celu szczegółowego osi zdefiniowanego jako *ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju*.

Schemat 24. Logika interwencji w obszarze RLKS (PI 9d, Działanie 7.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Potrzeba rewitalizacji społeczno-gospodarczej obszarów wiejskich pozostaje nadal aktualna. Katalog wsparcia przewidzianego w OP 7 co do zasady dobrze odzwierciedla problemy i potrzeby występujące na tym obszarze. Atrakcyjna forma wsparcia przedsiębiorstw z sektora MSP (granty do 100 tys. zł) powinna pozwolić tym podmiotom na podniesienie ich konkurencyjności. Stwarza również warunki dla rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i daje nadzieje na zatrzymanie młodych, zdolnych osób na obszarach małych miast i wsi.

Wdrażanie tej interwencji za pomocą instrumentu RLKS, pozwalającego społeczności lokalnej (reprezentowanej przez LGD) wydaje się być słusznym rozwiązaniem dla obszarów wiejskich i małych miast, które mogłyby mieć problemy w konkurowaniu o środki w ramach zwykłych osi programu. Zgodnie z wnioskami z przeprowadzonych wywiadów, decyzja o przekazaniu stosunkowo dużej władzy na poziom lokalny (LGD) zapewnić miała lepsze dopasowanie wsparcia do specyficznych potrzeb poszczególnych obszarów.

Z przeprowadzonego badania ankietowego LGD wynika, że podmioty te dobrze oceniają zakres i skalę wsparcia dostępnego w OP 7. Jedynie jedna osoba wskazała, że w ramach katalogu dostępnego wsparcia brakuje możliwości budowy nowych obiektów na obszarach zrewitalizowanych. Jako atrakcyjna oceniana jest również oferta wsparcia grantowego przedsiębiorstw, jednak na tym polu występują istotne problemy wdrożeniowe (opisane w rozdziale 4).

Abstrahując od problemów wdrożeniowych, co do zasady logikę interwencji w OP 7 ocenić należy pozytywnie, a jej cel uznać należy za aktualny. Warto przy tym zauważyć, że podobny instrument wdrażany jest w ramach PROW w Działaniu LEADER. W Poddziałaniu 19.2 *Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez*

społeczność również przewidziano wsparcie rozwoju przedsiębiorczości w tym: podejmowanie działalności gospodarczej, tworzenie lub rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego produktów rolnych oraz rozwijanie działalności gospodarczej.³⁶

Pewnym wyzwaniem mogą się jednak okazać warunki wsparcia. Po pierwsze środki na rozwój infrastruktury przeznaczone mogą być tylko na inwestycje ujęte w LSR i GPR /LPR, jak wynika z przeprowadzonych badań w niektórych przypadkach plany inwestycyjne gmin rozmiągają się z katalogiem wsparcia możliwego do sfinansowania w OP 7. Część GPR/ LPR może być również w najbliższym czasie aktualizowana, co może opóźnić uruchomienie pozostałych środków na działania infrastrukturalne.

Obecnie dużo większym wyzwaniem pozostaje jednak przyjęta formuła wsparcia MSP w postaci grantów. Instrument ten – m.in. ze względu na odpowiedzialność za przekazane środki jaka spoczywa na LGD oraz konieczność stworzenia rozbudowanej procedury wyboru projektów oraz dokumentacji z tym związanej – okazał się bardzo trudny do uruchomienia (w momencie opracowania niniejszego raportu nie przyznano jeszcze żadnego grantu).

3.8 OP 8 Aktywni na rynku pracy

Na OP 8 przeznaczono 183 mln EUR, odpowiadające za około 9,6% alokacji na RPO WK-P 2014-2020. Środki te dostępne są w ramach 6 działań, obejmujących priorytety inwestycyjne z celu tematycznego 8. Potencjalni beneficjenci tej osi mogą uzyskać wsparcie na projekty aktywizacji zawodowej, godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz projekty prozdrowotne.

Tabela 14. Działania i poddziałania w ramach OP 8

Nazwa działania/poddziałania	PI
8.1 Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy	8i
8.2 Wspieranie aktywności zawodowej w regionie	
8.2.1 Wsparcie na rzecz podniesienia poziomu aktywności zawodowej osób pozostających bez zatrudnienia	
8.2.2 Wsparcie osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy	
8.3 Wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia w regionie	8iii
8.4 Godzenie życia zawodowego i rodzinnego	8iv
8.4.1 Wsparcie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze	
8.4.2 Rozwój usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	
8.4.3 Rozwój usług opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 w ramach ZIT	
8.5 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw MŚP w regionie	8v
8.5.1 Wsparcie dostępu do usług rozwojowych	
8.5.2 Wsparcie outplacementowe	
8.6 Zdrowy i aktywny region	8vi

³⁶ <https://www.arimr.gov.pl/pomoc-unijna/prow-2014-2020/dzialanie-19-leader/poddzialanie-192-wsparcie-na-wdrazanie-operacji-w-ramach-strategii-rozwoju-lokalnego-kierowanego-przez-spolalnosc.html>

Nazwa działania/poddziałania	PI
8.6.1 Wsparcie na rzecz wydłużania aktywności zawodowej mieszkańców	
8.6.2 Regionalne programy polityki zdrowotnej i profilaktyczne	

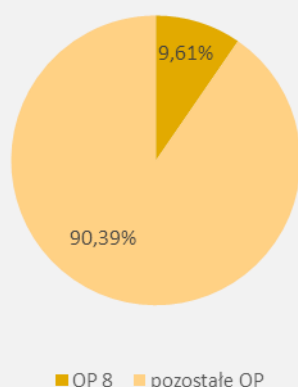
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Zdecydowanie największa pula środków przeznaczona została na wsparcie osób pozostających w trudnej sytuacji na rynku pracy (łącznie 54% alokacji), zwłaszcza bezrobotnych i biernych zawodowo, a także osób zwolnionych lub zagrożonych zwolnieniem, do których skierowane jest wsparcie outplacementowe. Relatywnie duże środki alokowano na wsparcie godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz projekty prozdrowotne w regionie (odpowiednio 21% i 16% alokacji). Na wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia przeznaczono łącznie 6% środków, a na projekty szkoleniowe dla MŚP 3%.

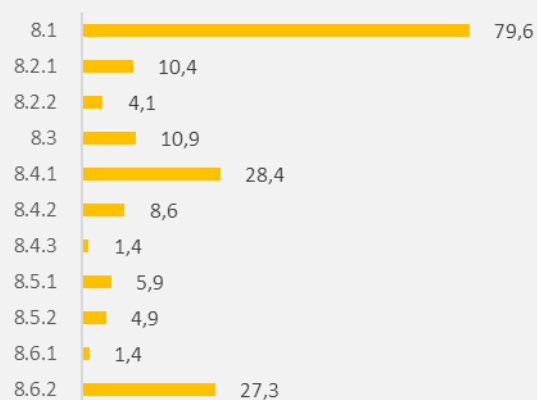
W ostatniej aktualizacji RPO w OP8 rozszerzono grupę docelową w Pod. 8.2.2 o tzw. ubogich pracujących oraz pracujących na umowach cywilnoprawnych lub krótkoterminowych, a wsparcie osób odchodzących z rolnictwa i rybactwa (oraz członków ich rodzin) przeniesiono do Pod. 8.2.1. Jednocześnie, w Pod. 8.2.1 do grupy docelowej dodano imigrantów (w tym osoby polskiego pochodzenia) oraz reemigrantów.

W OP 8 wykorzystywano również narzędzia polityki terytorialnej. Wsparcie w ramach ZIT ograniczone było do interwencji związanej z rozwojem usług opieki nad dziećmi do lat 3, na które przeznaczono relatywnie niewielkie środki (0,8% alokacji OP8). W tym samym obszarze, pierwszy nabór w Pod. 8.4.2 (poza ZIT) kierowany był wyłącznie na Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) miast regionalnych i subregionalnych oraz Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG). Również jeden nabór w Pod. 8.4.1 zakładał wydzielone środki dla projektów realizowanych w ramach polityki terytorialnej (OSI, ORG). Dodatkowo, w Pod. 8.2.1 założono preferencje dla projektów wynikających z Gminnego/Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Wykres 58. Udział alokacji na OP 8 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 59. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania OP 8 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

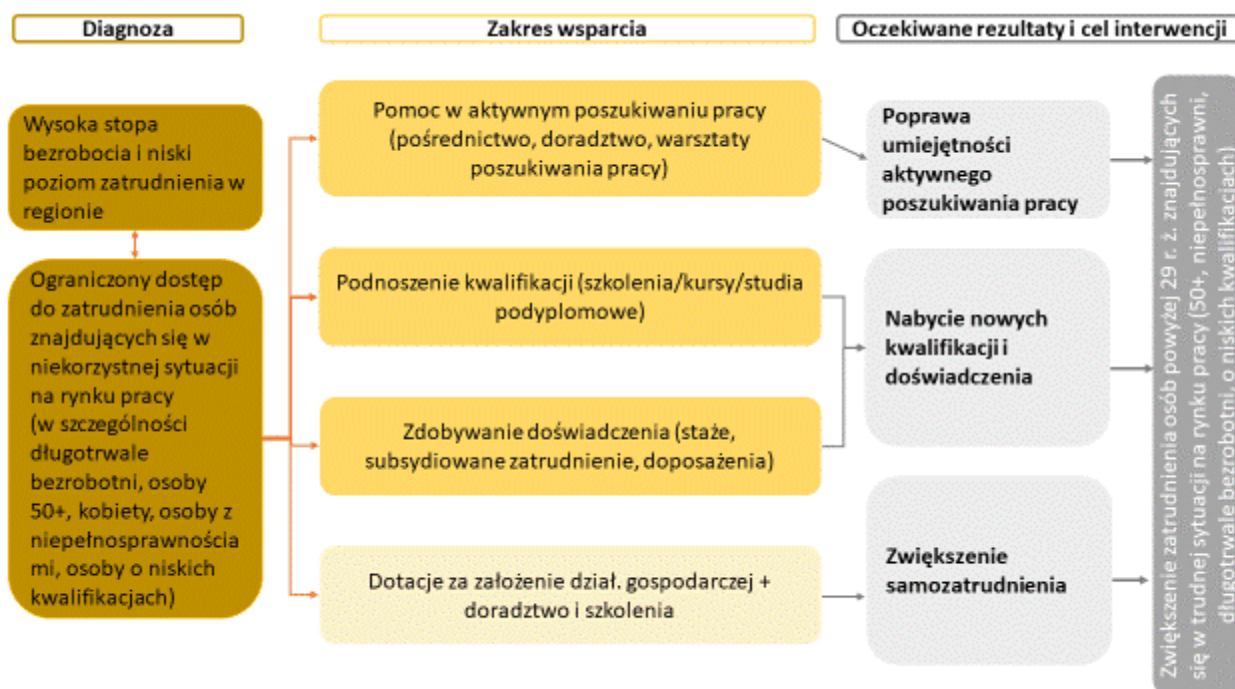

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.8.1 Podniesienie aktywności zawodowej osób bezrobotnych poprzez działania powiatowych urzędów pracy (PI 8i)

Wsparcie oferowane w ramach Działania 8.1 odpowiadało na wysoki poziom bezrobocia i niskie wskaźniki zatrudnienia w regionie. Ma ono pomóc osobom bezrobotnym znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osobom długotrwale bezrobotnym, osobom w wieku 50+, niepełnosprawnym, kobietom i osobom z niskimi kwalifikacjami w powrocie do zatrudnienia. Środki w ramach tego działania kierowane są bezpośrednio do powiatowych urzędów pracy, które finansują z nich formy aktywizacji przewidziane w Ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, takie jak pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, szkolenia i kursy, staże i subsydiowane zatrudnienie czy dotacje na założenie działalności gospodarczej. Celem interwencji jest skuteczna aktywizacja osób w wieku powyżej 29 lat, zgodnie z przyjętą demarkacją względem programu PO WER wdrażanego na poziomie krajowym (który wspierał osoby do 29 roku życia).

Schemat 25. Logika interwencji w obszarze aktywizacji bezrobotnych poprzez działania PUP (PI 8i, Działanie 8.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W okresie realizacji Programu nastąpiły istotne zmiany warunków wdrażania interwencji. Dzięki znaczącej poprawie sytuacji na rynku pracy niemal 2-krotnie spadła stopa bezrobocia, a liczba zarejestrowanych bezrobotnych obniżyła się z 149 tys. w 2012 r. do 82 tys. w 2017 r. Jednocześnie, znaczący odsetek zarejestrowanych bezrobotnych stanowiły osoby z przyznanym III profilem pomocy, które zgodnie z obowiązującą wciąż Ustawą nie mogły być objęte szerokim wsparciem w PUP. Spowodowało to rosnące problemy z rekrutacją uczestników do projektów w PUP w ramach projektów pozakonkursowych. Jednocześnie, wskutek działania programu 500+, zmniejszyła się opłacalność podjęcia legalnej pracy przez kobiety zagrożone utratą świadczenia na 1 dziecko, które jednak pozostają w rejestrze

bezrobotnych dla ubezpieczenia zdrowotnego lub w nadziei na uzyskanie innych korzyści w przyszłości (np. emerytalnych).³⁷ Ponadto, dostępne oferty pracy są generalnie niskopłatne (znaczny udział zarejestrowanych kobiet ma wykształcenie co najwyżej gimnazjalne), przez co są mało atrakcyjne w zestawieniu z kosztem w postaci potencjalnej utraty świadczeń z pomocy społecznej oraz kosztów dojazdu / zapewnienia opieki nad dzieckiem.

Ogólny zakres wsparcia jest dobrze dopasowany do zidentyfikowanych wyzwań, jednak atrakcyjność poszczególnych form interwencji zmniejszyła się wskutek zmian sytuacji na rynku pracy. Szczególnie mocno zmniejsza się zainteresowanie udziałem w stażach, w których stypendium w wysokości 1000 zł jest oceniane jako zbyt niskie. W sytuacji rosnącego udziału osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy wśród ogółu bezrobotnych, w tym osób w wieku 50+, długotrwale bezrobotnych i bez kwalifikacji zawodowych, zwiększa się znaczenie wsparcia umożliwiającego im uzupełnienie kwalifikacji i zdobycie niezbędnego doświadczenia zawodowego. Z tego względu optymalne byłoby zwiększenie kompleksowości wsparcia oferowanego w PUP o formy mieszane,³⁸ np. składające się ze szkolenia tematycznego i subsydiowanego zatrudnienia. Jednocześnie, z uwagi na fakt, że są to często osoby zdemotywowane, nierzadko o niskim poczuciu własnej wartości, cenne byłoby rozszerzenie dostępnych form wsparcia o pogłębione wsparcie psychologiczne, co jednak wymagałoby zmiany aktualnej Ustawy. Dodatkowo, w sytuacji znaczącego spadku bezrobocia kobiet liczonego wg metodologii BAEL (które w 2017 r. pierwszy raz było niższe niż bezrobocie mężczyzn), należy rozważyć rozszerzenie dostępu do wsparcia dla mężczyzn w wieku 30-49 lat.

3.8.2 Wspieranie aktywności zawodowej w regionie (PI 8i)

Wsparcie zaplanowane w ramach Działania 8.2 odpowiadało na problemy lokalnego rynku pracy, takie jak wysokie bezrobocie i niskie wskaźniki zatrudnienia. Było jednak ukierunkowane nie tylko na aktywizację bezrobotnych, ale też zwiększanie aktywności zawodowej osób biernych zawodowo oraz osób odchodzących z rolnictwa i rybactwa (oraz członków ich rodzin). W trakcie realizacji Programu dodatkowo poszerzono grupę odbiorców ostatecznych o imigrantów i reemigrantów, a także osoby pracujące znajdujące się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, w tym zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych, krótkoterminowych oraz tzw. ubogich pracujących. Wsparcie w ramach Pod. 8.2.1 realizowane jest w formule konkursowej, a beneficjentami mogą być instytucje rynku pracy w rozumieniu Ustawy³⁹ (w tym np. instytucje szkoleniowe, agencje zatrudnienia, instytucje partnerstwa lokalnego), oraz akredytowane podmioty sieci EURES (w zakresie zwiększenia

³⁷ Przy czym negatywny wpływ 500+ na opłacalność pracy (czyli krańcowy dochód z pracy, uwzględniający potencjalną utratę zasiłku 500+) zostanie zlikwidowany w przypadku zapowiedzianego usunięcia kryterium dochodowego przy świadczeniu na pierwsze dziecko.

³⁸ Które obecnie nie jest stosowane, co wynika z aktualnego sposobu liczenia efektywności zatrudnieniowej i kosztowej na poziomie formy wsparcia, a nie na poziomie uczestnika. Por. IBS, Imapp, IQS, *Badanie efektów wsparcia zrealizowanego na rzecz osób młodych w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój*, II Raport Tematyczny, Warszawa 2018.

³⁹ Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z dnia 20 kwietnia 2004 r.

mobilności międzynarodowej). Zakres wsparcia obejmuje co do zasady formy wsparcia dostępne w Działaniu 8.1 (szkolenia/kursy, staże i subsydiowane zatrudnienie), poszerzone o formy dodatkowe, w tym wsparcie psychologiczne (szczególnie cenne dla osób zniechęconych) oraz działania ukierunkowane na zwiększenie mobilności zawodowej (dodatek relokacyjny, wsparcie sieci EURES). Natomiast w Pod. 8.2.2, beneficjentami mogą być wszystkie podmioty z wyłączeniem PUP oraz osób fizycznych. W ramach Działania 8.2 generalnie nie są dostępne dotacje na założenie działalności gospodarczej – wyjątek stanowią projekty wsparcia osób odchodzących z rolnictwa i rybactwa (i ich rodzin) realizowane w ramach Poddziałania 8.2.1 oraz pracujących, planowanych do aktywizacji w ramach Poddziałania 8.2.2. W ich przypadku wsparcie dotacyjne może zostać uzupełnione o wsparcie doradcze oraz pomostowe.

Celem interwencji jest nabycie przez uczestników kwalifikacji i doświadczenia pozwalających na znalezienie pracy, a wśród osób pracujących - poprawa ich sytuacji na rynku pracy, w tym znalezienie trwałej i lepiej płatnej pracy lub założenie własnej firmy.

Schemat 26. Logika interwencji w obszarze wspierania aktywności zawodowej w regionie (PI 8i, Działanie 8.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Znacząca poprawa sytuacji na rynku pracy miała wpływ na wdrażanie interwencji w ramach Działania 8.2. W połączeniu z istotną obniżką wysokości stypendiów dla uczestników⁴⁰ spowodowało to pojawienie się dużych problemów z rekrutacją i utrzymaniem uczestników. Z tego względu zmodyfikowano grupę docelową interwencji, pozwalając na udział w projektach również osobom zarejestrowanym w PUP jako bezrobotne, które w pierwszych

⁴⁰ Wysokość stypendiów dla uczestników projektów konkursowych została zrównana z wysokością stypendiów oferowanych przez PUP, zgodnie nowymi wytycznymi MliR w obszarze rynku pracy.

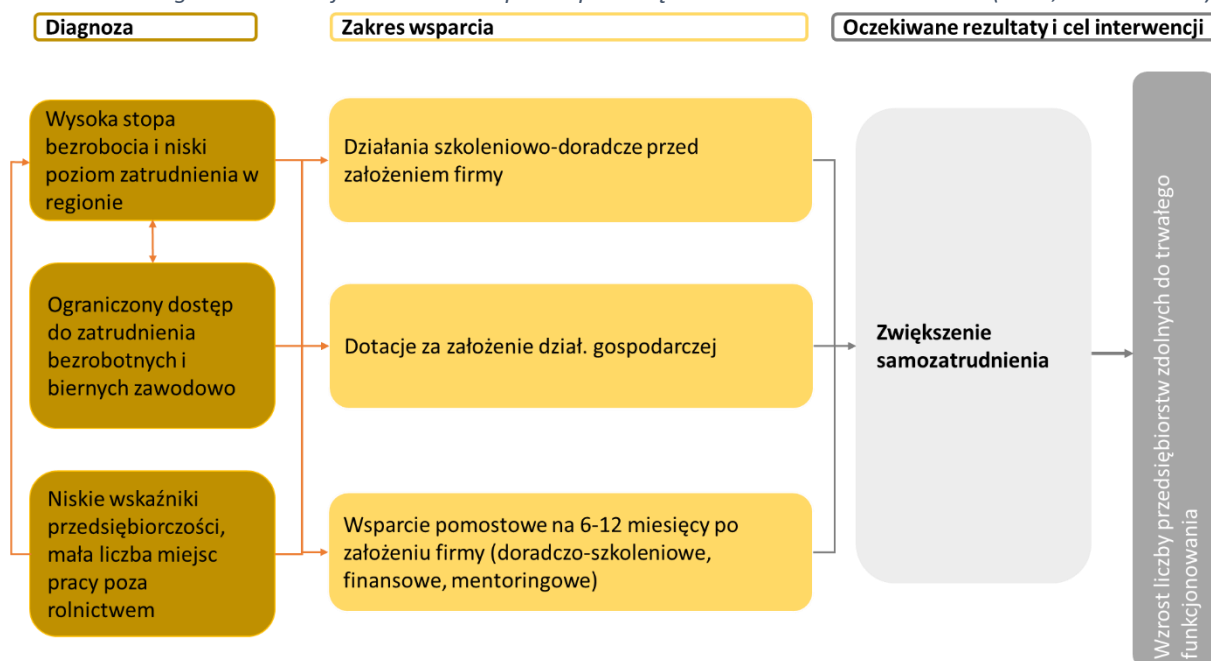
naborach były wyłączone ze wsparcia, a także imigrantów i reemigrantów. Jednocześnie, dodano nowy cel w postaci poprawy sytuacji zawodowej tzw. ubogich pracujących i osób pracujących na umowach cywilnoprawnych / krótkoterminowych. Przy czym w praktyce wsparcie ograniczone jest tutaj do osób zarabiających minimalne wynagrodzenie, a wykluczono np. osoby na umowach cywilnoprawnych (z założenia niestabilnych), które zarabiają powyżej minimalnej pensji.

Zakres wsparcia tematycznie jest generalnie dobrze dostosowany do zidentyfikowanych wyzwań, jednak podobnie jak w przypadku Działania 8.1 warto zadbać o zwiększenie jego atrakcyjności. W szczególności należy podnieść wysokość stypendium stażowego i zadbać o jak najlepsze dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb uczestników. Szczególnie w przypadku wspierania tzw. ubogich pracujących należy zastosować podejście popytowe, które pozwoli im na maksymalne dostosowanie tematyki szkoleń i innych form wsparcia do ich sytuacji na rynku pracy i potencjału do zwiększenia wysokości zarobków.

3.8.3 Wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia w regionie (PI 8iii)

Interwencja zaplanowana w ramach Działania 8.3 odpowiadała z jednej strony na problem wysokiego bezrobocia i niskich wskaźników zatrudnienia, z drugiej – na niski poziom przedsiębiorczości w regionie. Wsparcie jest adresowane zarówno do osób bezrobotnych, jak i biernych zawodowo, powyżej 29 roku życia, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy (długotrwale bezrobotnych, w wieku 50+, z niepełnosprawnościami, o niskich kwalifikacjach, kobiet). Interwencja jest realizowana w formule konkursowej, z której wyłączone są powiatowe urzędy pracy. Przy czym w przeciwieństwie do dotacji PUP, zakres wsparcia obejmuje nie tylko dotacje i wsparcie szkoleniowo-doradcze przed założeniem firmy, ale również wsparcie pomostowe (finansowe, doradcze, mentoringowe) w pierwszych 6-12 miesiącach prowadzenia przedsiębiorstwa. Celem wsparcia jest zwiększenie samozatrudnienia, a w konsekwencji wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do trwałego funkcjonowania.

Schemat 27. Logika interwencji w obszarze wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia (PI8iii, Działanie 8.3)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

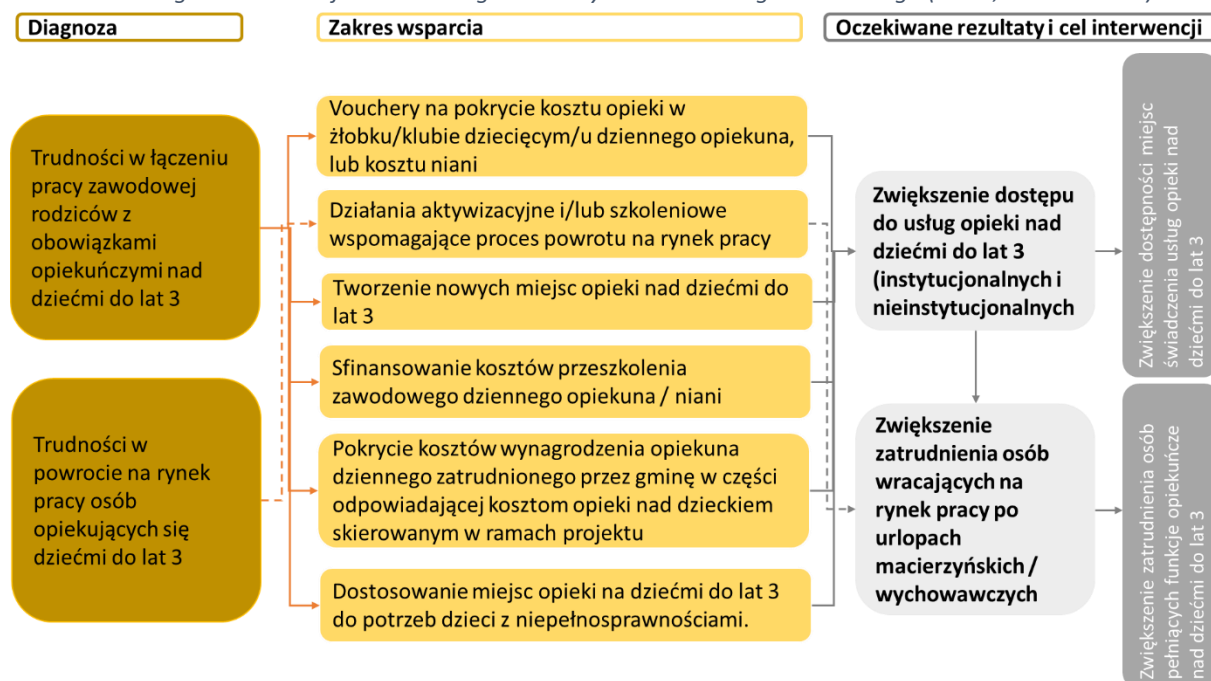
Wyzwania uzasadniające potrzebę wsparcia przedsiębiorczości i samozatrudnienia są nadal aktualne. W regionie wciąż niższy niż średnio w całym kraju jest odsetek firm przypadających na 1000 mieszkańców, a wzrost samozatrudnienia jest jedną z form tworzenia nowych miejsc pracy w sektorze pozarolniczym. Przyjęte formy wsparcia trafnie odpowiadają na zidentyfikowane potrzeby. Szczególnie pozytywnie należy ocenić szeroką ofertę wsparcia pozadotacyjnego, w tym finansowe i doradczo-mentoringowe wsparcie pomostowe po założeniu firmy. Istotną zmianą jest natomiast znaczący spadek stopy bezrobocia, co powoduje zmniejszenie grupy docelowej odbiorców wsparcia. W tej sytuacji w przypadku kontynuacji wsparcia w ramach tego działania warto rozważyć szersze otwarcie na mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy obecnie nie mogą stanowić więcej niż 20% uczestników, a którzy są grupą szczególnie zainteresowaną zakładaniem własnej działalności gospodarczej. Należy również rozważyć rozszerzenie grupy docelowej o inne grupy wskazane w Umowie Partnerstwa, tj. ubogich pracujących, pracujących na umowach krótkoterminowych lub cywilno-prawnych, dla których założenie własnej firmy byłoby szansą na poprawę sytuacji finansowej.

3.8.4 Godzenie życia zawodowego i rodzinnego (PI 8iv)

Wsparcie w ramach Działania 8.4 stanowi odpowiedź na zidentyfikowane trudności w łączeniu pracy zawodowej rodziców/opiekunów z opieką nad dziećmi do lat 3, a także problem z powrotem na rynek pracy osób po urlopach macierzyńskich/wychowawczych. Zgodnie z przyjętą logiką interwencji, realizowane formy wsparcia obejmują zarówno działania ukierunkowane na zapewnienie rodzicom/opiekunom dostępu do usług opieki nad dziećmi do lat 3, jak i działania aktywizacyjno-szkoleniowe, nakierowane bezpośrednio na zwiększenie szans powrotu do zatrudnienia. Przy czym katalog działań odpowiadających na

problem braku opieki nad dziećmi był szeroki: od finansowania tworzenia nowych miejsc instytucjonalnej opieki nad dziećmi (w tym w żłobkach, klubach dziecięcych, u dziennych opiekunów) do działań w formule popytowej, realizowanych poprzez przyznawanie rodzicom vouchera na sfinansowanie preferowanej przez siebie formy opieki (w tym opłacenia niani, kosztu popytu w żłobku / klubie dziecięcym/ wynagrodzenia dziennego opiekuna).

Schemat 28. Logika interwencji w obszarze godzenia życia zawodowego i rodzinnego (PI 8iv, Działanie 8.4)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania związane z kwestią zapewnienia odpowiedniej opieki nad dzieckiem do lat 3 są nadal aktualne. Przy czym z badania przeprowadzonego w 2017 r. przez IPSOS wynika, że prawie 61% Polaków uważa, że rodzice powinni mieć wybór na jaką formę opieki nad dzieckiem zostaną przeznaczone środki publiczne,⁴¹ a w innym badaniu aż 85% matek dzieci w wieku 4-36 miesięcy najchętniej powierzyłoby opiekę nad dzieckiem opiekunce spośród najbliższej rodziny i przyjaciół, o ile same nie mogłyby sprawować opieki.⁴² Z tego względu wydaje się, że optymalną formą wsparcia w opiece nad dzieckiem są cieszące się bardzo dużym zainteresowaniem vouchery, dające rodzicom większą elastyczność w wyborze optymalnej z ich punktu widzenia formy opieki.⁴³ Vouchery są także praktycznie jedyną formą wsparcia dostępną dla kobiet mieszkających na wsiach lub małych miejscowościach, w których z powodu niskiej gęstości zaludnienia nie ma dostępu do żłobków. Warto natomiast

⁴¹ W tym samym badaniu jedynie 13,8% ankietowanych uważa, że władze publiczne powinny finansować jedynie żłobki. Por. Raport Ordo Iuris, *Opieka nad dziećmi do 3 roku życia w Polsce i na świecie. Aspekty prawne, ekonomiczne i społeczne*, Warszawa 2018, s.48

⁴² A 52% ankietowanych matek w ogóle nie chciałoby posłać dziecka do żłobka. Ibidem, s. 48

⁴³ W przypadku przeniesienia nacisku z aktywizacji zawodowej na politykę prorodzinną / prodemograficzną, warte rozważenia byłoby wprowadzenie jeszcze bardziej elastycznej formy w postaci bonu wychowawczego, który funkcjonuje np. w Nysie, a który wypłacany jest na opiekę nad dzieckiem między 1 a 3 rokiem życia niezależnie od tego, czy matka decyduje się na powrót do pracy czy sprawuje osobistą opiekę nad dzieckiem.

przeanalizować zasadność celu w postaci zwiększenia liczby miejsc opieki nad dziećmi do lat 3, który dotyczy de facto jedynie instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem (głównie żłobków).⁴⁴

Pozytywną zmianą jest niewątpliwie modyfikacja zasad przyznawania vouchera na opiekę nad dzieckiem, z którego mogą teraz skorzystać również osoby, które wróciły już do pracy po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. Wcześniej było ono przyznawane jedynie osobom przebywającym jeszcze na urlopach macierzyńskich i wychowawczych, co utrudniało realizację celów interwencji.

Aktualnym problemem są również trudności w powrocie do aktywności zawodowej kobiet po urlopach związanych z czasem urodzenia i wychowywania dziecka, na co wskazują m.in. ankietowani przedstawiciele JST. Oprócz aktualnie prowadzonych działań, cenne byłoby podjęcie działań we współpracy z PUP, np. opracowanie i szeroka promocja programu aktywizacji matek powracających na rynek pracy, obejmującego aktualnie dostępne w Ustawie formy wsparcia (w tym szkolenia, dofinansowanie zatrudnienia w formie świadczenia aktywizacyjnego, refundację kosztu opieki nad dzieckiem). W celu lepszego dopasowania wsparcia do potrzeb kobiet warto rozważenia jest rozszerzenie zakresu interwencji o działania promujące wśród pracodawców niepełnoetatowe formy zatrudnienia młodych matek, które obecnie jest rzadko dostępne na rynku pracy.⁴⁵

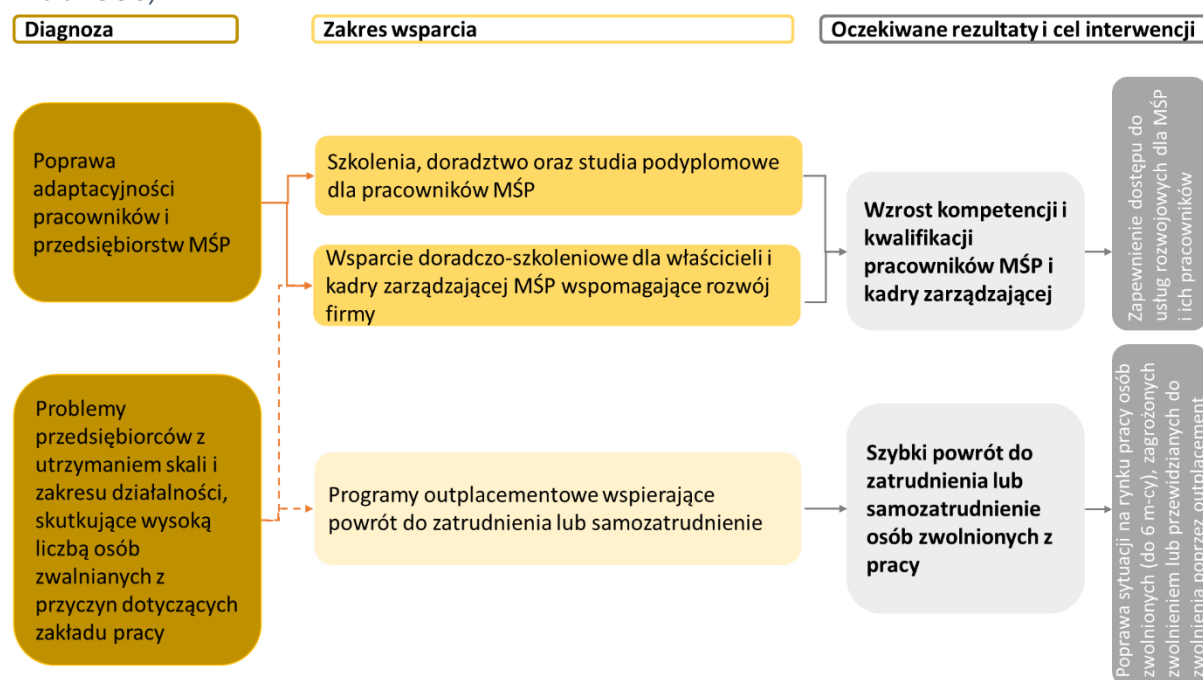
3.8.5 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw MŚP w regionie (PI 8v)

Działanie 8.5 stanowi odpowiedź na wyzwania w regionie związane z koniecznością poprawy adaptacyjności pracowników i kadry zarządzającej MŚP oraz zapewnienia wsparcia w szybkim powrocie do zatrudnienia osobom zwalnianym z pracy z przyczyn zakładu pracy. Zgodnie z przyjętą logiką interwencji, sposobem na zwiększenie efektywności działania firm sektora MŚP oraz ich adaptacyjności do zmian następujących na rynku są inwestycje w zwiększenie kompetencji i kwalifikacji pracowników i kadry menedżerskiej, w tym finansowanie szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych. Z kolei jako wsparcie dla osób zwalnianych z pracy lub zagrożonych zwolnieniem przewidziano programy outplacementowe, ukierunkowane na pomoc w znalezieniu innej pracy na podobnym stanowisku lub przekwalifikowanie, a także wsparcie w rozpoczęciu własnej działalności gospodarczej.

⁴⁴ Wyniki badań przytoczone w raporcie Ordo Iuris wskazują również na negatywny wpływ pobytu w żłobku na rozwój emocjonalny i społeczny dziecka, w tym zaburzenia więzi szczególnie w przypadku długiego pobytu w żłobkach (w Polsce średnio jest on najdłuższy w Europie i wynosi 39 h tygodniowo).

⁴⁵ Z badania przeprowadzonego w 2011 r. wśród ok. 11 tys. matek z 10 krajach UE wynika, że największa grupa kobiet (63%) chciałaby mieć możliwość elastycznego kształtowania czasu pracy, by dostosować go do obowiązków wynikających z konieczności opieki nad dziećmi. Niestety nie dysponujemy takimi badaniami dla Polski.

Schemat 29. Logika interwencji w obszarze wsparcia rozwoju pracowników i przedsiębiorstw MŚP (PI 8v, Działanie 8.5)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Zdiagnozowany problem z adaptacyjnością pracowników i przedsiębiorstw MŚP jest nadal aktualny. Utrzymuje się potrzeba zwiększania kwalifikacji pracowników i kadry zarządzającej MŚP, co potwierdza wysokie zainteresowanie przedsiębiorstw projektami szkoleniowymi finansowanymi ze środków Regionalnego Funduszu Szkoleniowego. Natomiast warto rozważyć stworzenie w przyszłości osobnego funduszu szkoleniowego adresowanego bezpośrednio do pracowników, w tym osób zainteresowanych przekwalifikowaniem się i zdobyciem lepiej płatnej / dającej większą satysfakcję zawodową pracy.⁴⁶ Osoby planujące zmianę branży lub zawodu w oczywisty sposób nie mogą dopasować do swoich planów tematyki szkoleń organizowanych przez aktualnego pracodawcę.⁴⁷⁴⁸

Natomiast w wyniku ponad 2-krotnego spadku liczby zwolnień z przyczyn pracodawcy w regionie w okresie realizacji Programu mniejsze jest znaczenie realizowanych projektów outplacementowych. Również ankietowani przedstawiciele JST rzadko wskazywali na problem zwolnień wynikających z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Zainteresowanie takimi projektami jest jednak w ostatnim okresie większe z powodu złagodzenia kryteriów wyboru, w tym szerszego otwarcia na mniejsze projekty i większej elastyczności w doborze uczestników (wcześniej istniał wymóg udziału w projekcie min. 20 osób zwalnianych w 1 firmie lub w 1 branży).

⁴⁶ Zgodnie z raportem Randstad, zmianę zawodu lub branży w ciągu najbliższych 2 lat planuje aż 49% pracowników, a 88% uważa, że mogłoby zmienić zawód lub branżę, gdyby była taka potrzeba.

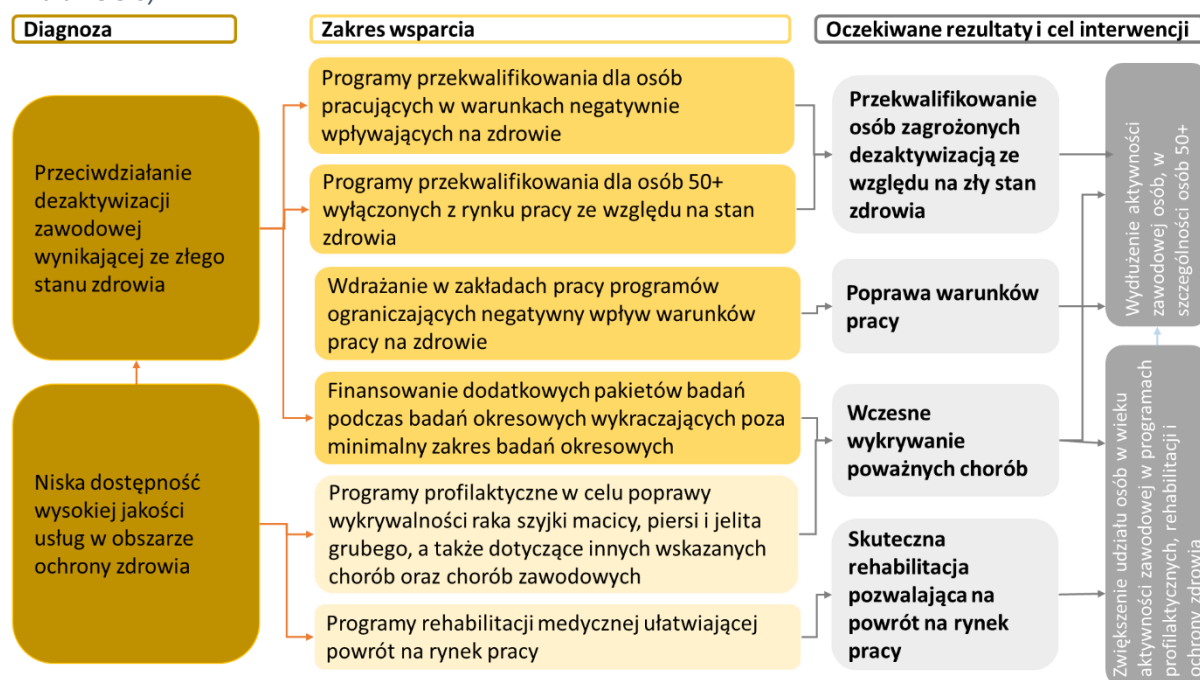
⁴⁷ Na potrzebę stworzenia oferty wsparcia szkoleniowego dla osób pracujących wskazywano m.in. w trakcie wywiadów indywidualnych oraz ankiety CAWI z potencjalnymi beneficjentami wsparcia.

⁴⁸ Przy czym takie wsparcie jest częściowo oferowane w ramach Pod. 10.4.2, w zakresie zawężonej grupy docelowej

3.8.6 Zdrowy i aktywny region (PI 8vi)

Celem interwencji zaplanowanej do realizacji w ramach Działania 8.6 jest wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności w wieku 50+ oraz zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktyki i ochrony zdrowia. Wsparcie jest odpowiedzią na problem dezaktywizacji zawodowej osób z powodu złego stanu zdrowia, co jest szczególnie istotne w obliczu postępujących przemian demograficznych i starzenia się społeczeństwa. Istotną przesłanką podjętych działań była również niska dostępność wysokiej jakości usług zdrowotnych i badań profilaktycznych. W ramach Działania zaplanowano sfinansowanie badań profilaktycznych w celu wczesnego wykrywania chorób nowotworowych, zawodowych i innych oraz programy rehabilitacji mające na celu przywrócenie zdolności do pracy. Przewidziano również programy przekwalifikowania dla osób pracujących w szkodliwych warunkach lub wyłączonych z rynku pracy ze względu na zły stan zdrowia, oraz projekty nakierowane na poprawę warunków pracy i ograniczenie ich negatywnego wpływu na zdrowie pracowników.

Schemat 30. Logika interwencji w obszarze poprawy zdrowia i aktywności mieszkańców regionu (PI 8vi, Działanie 8.6)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Wyzwania stojące przed regionem w analizowanym obszarze są nadal aktualne. Pozytywną zmianą w okresie realizacji RPO WK-P jest niewątpliwie systematycznie rosnący wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 55-64 lata (z 36,8% w 2012 r. do 44,3% w 2017 r.), wciąż jednak jest on znacznie niższy niż analogiczny wskaźnik dla osób młodszych, w wieku 40-49 lat (82,5% w 2017 r.). Dezaktywizacja osób po 55 roku życia wynika nie tylko z kwestii zdrowotnych, ale też choćby z regulacji związanych z wiekiem emerytalnym czy dostępnością świadczeń przedemerytalnych. Jednak wraz z postępującym procesem starzenia się społeczeństwa

kwestia wydłużenia okresu dobrego stanu zdrowia i aktywności zawodowej będzie coraz istotniejsza.

Realizowane formy wsparcia co do zasady dobrze adresują zidentyfikowane problemy, natomiast występują istotne problemy wdrożeniowe ograniczające ich skuteczność. Niewątpliwie pewnych zmian wymaga system wdrażania programów profilaktyki zdrowotnej i ich demarkacja względem programów krajowych oraz działań NFZ. Dotychczas kilka programów regionalnych było odrzucanych właśnie z powodu tworzenia podobnych programów krajowych lub nakładania się zakresem z działaniami NFZ, nawet jeśli te ostatnie były w praktyce mało dostępne z powodu kolejek. Jak dotąd nie realizowano również projektów przekwalifikowania dla osób pracujących w szkodliwych warunkach lub wyłączonych z rynku pracy ze względu na stan zdrowia.

3.9 OP 9 Solidarne społeczeństwo

Na OP 9 przeznaczono ponad 122,7 mln EUR, co odpowiada około 6,4% alokacji na całe RPO WK-P 2014-2020. Środki te dostępne są w 4 działaniach. W każdym z nich wyodrębniono po 2 poddziałania. Całość interwencji obejmuje 3 priorytety inwestycyjne z celu tematycznego 9 (PI 9i, 9iv, 9v). Wsparcie można pozyskać na projekty z zakresu aktywnej integracji, usług społecznych (w tym opiekuńczych), zdrowotnych oraz na rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej.

Tabela 15. Działania i poddziałania w ramach OP 9

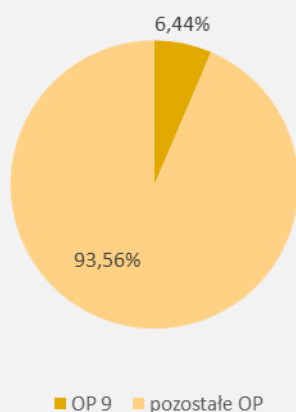
Nazwa działania/poddziałania	PI
Działanie 9.1 Włączenie społeczne i rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT	9i/9iv
Poddziałanie 9.1.1 Aktywne włączenie społeczne w ramach ZIT	9i
Poddziałanie 9.1.2 Rozwój usług opiekuńczych w ramach ZIT	9iv
Działanie 9.2 Włączenie społeczne	9i
Poddziałanie 9.2.1 Aktywne włączenie społeczne	
Poddziałanie 9.2.2 Aktywne włączenie społeczne młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym	
Działanie 9.3 Rozwój usług zdrowotnych i społecznych	9iv
Poddziałanie 9.3.1 Rozwój usług zdrowotnych	
Poddziałanie 9.3.2 Rozwój usług społecznych	
Działanie 9.4 Wzmocnienie sektora ekonomii społecznej	9v
Poddziałanie 9.4.1 Rozwój podmiotów sektora ekonomii społecznej	
Poddziałanie 9.4.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

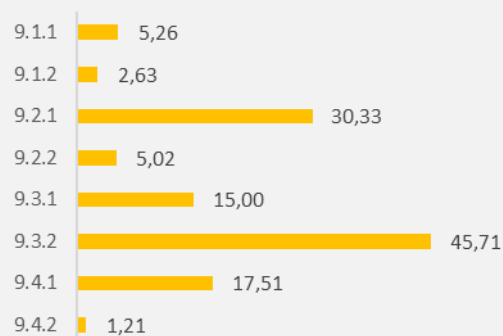
Największe środki alokowano na rozwój usług społecznych (łącznie w ramach ZIT i poza ZIT) i wraz z usługami opiekuńczymi przeznaczono ponad 39% dostępnego wsparcia. Ponad 29% środków możliwe jest do wydatkowania na działania z zakresu aktywnych form integracji (łącznie w ZIT i poza ZIT). Na wsparcie sektora ekonomii społecznej przeznaczono ponad 15% alokacji. Osobną pulę wyznaczono na działania skierowane do młodzieży objętej sądowym

środkiem wychowawczym lub poprawczym (4%) oraz na działania w zakresie rozwoju usług zdrowotnych (12%).

Wykres 60. Udział alokacji OP 9 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 61. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania OP 9 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.9.1 Aktywne włączenie społeczne (PI 9i)

Wsparcie oferowane w ramach Działania 9.2 *Włączenie społeczne* oraz Poddziałania 9.1.1 odpowiada na potrzebę zwiększenia zdolności do zatrudnienia oraz podniesienia aktywności społeczno-zawodowej osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym dzieci i młodzieży. Szczególną grupą, wymagającą wsparcia w tym zakresie, zidentyfikowaną w diagnozie Programu, są osoby z niepełnosprawnościami.

Interwencja ma pomóc osobom zagrożonym ubóstwem lub wykluczeniem w ich integracji społecznej i – w dalszej kolejności – w poprawie ich zdolności do zatrudnienia. W tym celu uruchomione są środki na realizację szeregu działań aktywizujących.

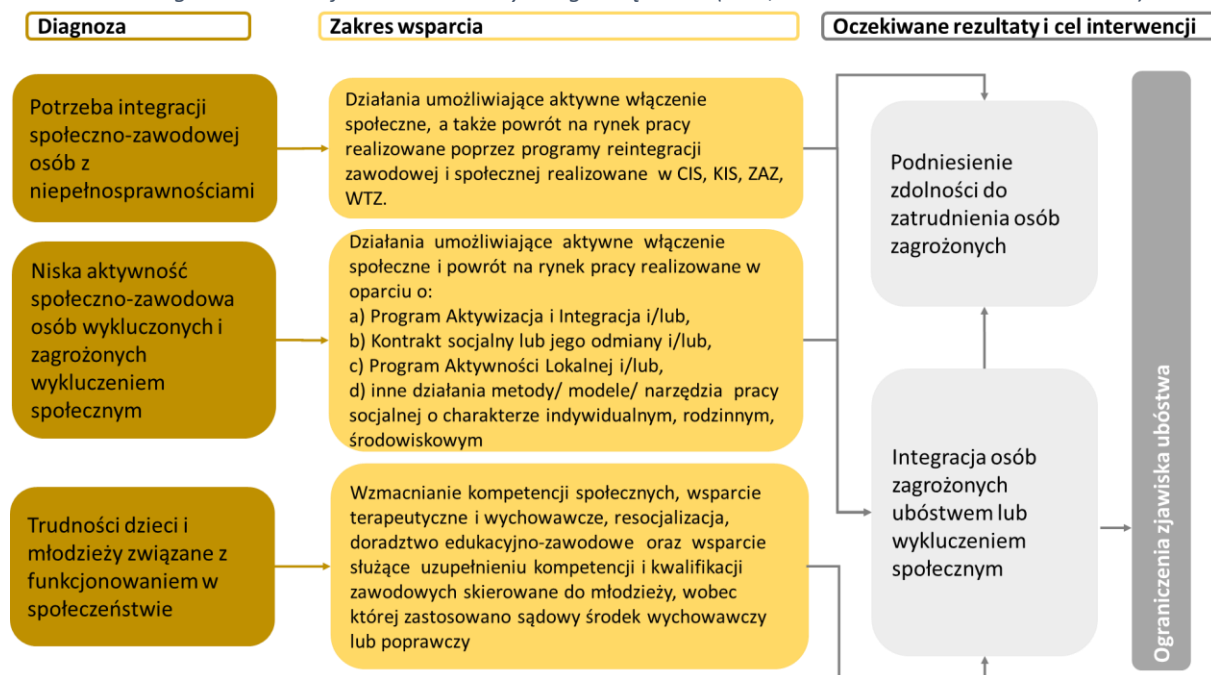
Środki w ramach tego działania mogą pozyskać jednostki samorządu terytorialnego oraz organizacje pozarządowe, które finansują z nich zindywidualizowane programy aktywizacji. Celem interwencji jest integracja społeczna oraz podniesienie zdolności do zatrudnienia osób, zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które przed zastosowaniem instrumentów i usług rynku pracy wymagają aktywizacji społecznej. Ze wsparcia mogą skorzystać także osoby z ich najbliższego otoczenia, o ile jest to niezbędne dla skutecznej aktywizacji głównego odbiorcy. Uzupełniając, w Poddziałaniu 9.2.2 można uzyskać wsparcie na pomoc skierowaną na reintegrację młodzieży, wobec której zastosowano sądowy środek wychowawczy lub poprawczy oraz wsparcie dla osób z ich najbliższego otoczenia.

Zasady wdrażania interwencji są objęte szeregiem warunków, mających poprawić ich trafność i skuteczność oraz skoordynować wsparcie względem innych programów i dokumentów strategicznych. Przede wszystkim realizowane przedsięwzięcia muszą być zgodne z *Krajowym Programem Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020* i

komplementarne względem *Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020*. Dla większej skuteczności wprowadzono wymóg monitorowania efektywności społecznej i zatrudnieniowej.

Skuteczność interwencji ma poprawić także lista preferowanych typów projektów, w szczególności realizowanych we współpracy służb zatrudnienia i służb społecznych, obejmujących współpracę i włączenie usług podmiotów ekonomii społecznej w szczególności o charakterze reintegracyjnym.

Schemat 31. Logika interwencji w obszarze aktywnego włączenia (PI 9i, Działanie 9.2 i Poddziałanie 9.1.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Zaplanowane wsparcie jest wciąż potrzebne, choć istotnie zmieniły się okoliczności jego wdrażania. O blisko połowę zmniejszyła się liczba osób, które doświadczały deprivacji materialnej w 2017 roku niż u progu perspektywy finansowej 2014-2020. Istotnie zmniejszył się udział mieszkańców województwa, którzy żyją poniżej granicy ubóstwa. Główne przyczyny takich zmian to powszechne wypłaty świadczenia wychowawczego na dzieci (500+) oraz korzystne dla pracowników zmiany sytuacji na rynku pracy, przejawiające się istotnym spadkiem bezrobocia. Te zmiany spowodowały duży spadek wielkości grupy docelowej i obniżyły motywację uczestników projektów do pozostania w programie. Spowodowało to trudności na etapie rekrutacji uczestników, jak i stworzyło problem z utrzymaniem ich w projekcie aż do zakończenia wsparcia. Z drugiej strony grupa potencjalnych uczestników, która wciąż kwalifikuje się do projektów, jest znacznie bardziej oddalona od rynku pracy i na tyle nieaktywna, że jej wsparcie wymaga znacznie większych nakładów finansowych jak i organizacyjnych, niż zostało to założone na etapie programowania perspektywy finansowej 2014-2020. Osoby o większej motywacji i wyższym potencjale albo przeszły już ścieżkę aktywizacyjną na początku wdrażania RPO WK-P 2014-2020 albo skorzystały ze wsparcia w poprzedniej perspektywie finansowej. Takie

uwarunkowania powstrzymują wnioskodawców przed składaniem kolejnych wniosków o dofinansowanie. Warto rozważyć zmianę wymogów nakładanych na wnioskodawców i rezygnację ze wskaźników efektywności zatrudnieniowej na rzecz efektywności społecznej.

Nieco inne uzasadnienie towarzyszy interwencji skierowanej w stronę młodzieży. Wsparciem objęte są osoby nieletnie, wobec których zastosowano środki zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości oraz wychowankowie przebywający w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych i młodzieżowych ośrodkach socjoterapii. W związku z rosnącą przestępczością wśród osób młodych, potwierdzoną ogólnopolskimi statystykami policyjnymi⁴⁹, zasadne jest dedykowanie wsparcia tej grupie. We wcześniejszych latach EFS wspierał jedynie osoby dorosłe – w tym rodziców pochodzących ze środowisk zagrożonych marginalizacją. Młodzież pozostawała przeważnie poza bezpośrednim oddziaływaniem wsparcia, co zwiększało szansę na dziedziczenie złych wzorców zachowania.

3.9.2 Rozwój usług społecznych, zdrowotnych i opiekuńczych (PI 9iv)

W Programie zdiagnozowano potrzebę poprawy dostępu do usług opiekuńczych, wsparcia rodziny i pieczy zastępczej oraz innych usług środowiskowych. Wsparcie zaplanowane w ramach Działania 9.3 i Poddziałania 9.1.2 w ramach ZIT odpowiada na potrzeby związane z ograniczoną dostępnością usług społecznych i zdrowotnych. Zgodnie z kierunkami wyznaczonymi przez „Ogólnoeuropejskie wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności” w interwencji jest ujęte wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi świadczone w lokalnej społeczności. W katalogu wsparcia beneficjenci mogą tworzyć i rozwijać ofertę placówek wsparcia i opieki, w szczególności takich jak dzienne domy pobytu, środowiskowe domy samopomocy, kluby samopomocy, mieszkania chronione i wspomagane oraz inne ośrodki zapewniające opiekę dzienną i całodobową, o ile stanowią formę usług świadczonych w lokalnej społeczności. W ramach PI 9iv możliwe jest także rozwijanie niestacjonarnych usług asystenckich i opiekuńczych w miejscu zamieszkania (w tym specjalistycznych), a także wsparcie dziennych opiekunów, wolontariat opiekuńczy, pomoc sąsiedzka i inne formy samopomocy.

Interwencja obejmuje także możliwość uwzględnienia nowoczesnych technologii, które miały pomóc w realizacji niebezpośrednich usług opiekuńczych (np. teleopiekę) i stosowania metod samopomocy (np. pomoc sąsiedzka czy wolontariat opiekuńczy). Technologie wspomagające są rekomendowane w wytycznych związanych z przejściem od opieki instytucjonalnej do środowiskowej. Podnoszą one nie tylko bezpieczeństwo osób niesamodzielnich, ale wpływają także na ich poczucie bezpieczeństwa, zwiększając tym samym komfort życia.

⁴⁹ Dostępne statystyki dotyczące przestępczości nieletnich są niepełne. Można posiłkować się danymi ogólnopolskimi porównując dane za okres 1999 i 2009. Więcej tutaj: <http://statystyka.policja.pl/st/informacje/57720,Przestepczosc-mlodych-ludzi-zwiazana-z-agresja.html> [dostęp 20 stycznia 2019]

Oprócz usług opiekuńczych zaplanowano także wsparcie w zakresie usług zdrowotnych, wspierających proces deinstytucjonalizacji opieki nad osobami niesamodzielnymi. Interwencja uwzględnia możliwość sfinansowania alternatywnych form opieki (w tym Dziennych Domów Opieki Medycznej), przyczyniając się do ich upowszechnienia i rozwoju, a także opiekę wytchnieniową dla opiekunów osób niesamodzielných. W szczególności wsparcie ma pomóc osobom niesamodzielnym, w tym doświadczającym pogorszenia stanu zdrowia ze względu na zaawansowany wiek lub niepełnosprawność.

W ramach dostępu do usług społecznych zaplanowano też wsparcie dla rodzin i systemu pieczy zastępczej poprzez rozwój usług wspierających i aktywizujących rodziny w środowisku lokalnym oraz zwiększających poziom deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej. Katalog wsparcia obejmuje m.in. usługi szkoleniowe, doradcze i specjalistyczne dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, poradnictwo rodzinne, obejmujące wsparcie rodziny naturalnej i zastępczej oraz opiekę nad osobą z niepełnosprawnościami, a także terapię rodzinną. Interwencja obejmuje również usługi świadczone w formach zdeinstytucjonalizowanych takich jak tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych do 14 dzieci oraz działania służące wspieraniu rodzin i osób w wypełnianiu ról społecznych i opiekuńczo-wychowawczych realizowane przez placówki wsparcia dziennego, usługi asystenckie czy rodziny wspierające. Celem wsparcia jest zwiększenie poziomu deinstytucjonalizacji pieczy zastępczej oraz ograniczenie umieszczania dzieci w pieczy instytucjonalnej, a także wzmocnienie oraz rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej.

W ramach poprawy dostępu do usług zdrowotnych przewidziano także realizację programów wczesnego wykrywania wad rozwojowych i rehabilitacji dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci i młodzieży zagrożonych niepełnosprawnością. Wsparcie ma w szczególności trafić do rodzin zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Zaplanowano wdrożyć badania przesiewowe dla uczniów szkół podstawowych, zrealizować programy rehabilitacji dla dzieci niepełnosprawnych i zagrożonych niepełnosprawnością oraz programy wczesnego wykrywania i leczenia wad rozwojowych u niemowląt i małych dzieci. W założeniach autorów Programu, do realizacji zostaną dopuszczone tylko te programy zdrowotne, które nie będą powielały wsparcia oferowanego na poziomie krajowym. Aby nie dublować interwencji, przewidziano odpowiednie mechanizmy koordynujące. Jednakże na chwilę obecną nie przyjęto żadnego z przygotowywanych i składanych do AOTMiT programów zdrowotnych.

W Programie przewidziano możliwość wspierania rozwoju zintegrowanych usług zdrowotnych i społecznych.

Schemat 32. Logika interwencji w obszarze wspierania rozwoju usług społecznych (PI 9vi, Działanie 9.3 i Poddziałanie 9.1.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Zaplanowane wsparcie przewiduje szereg usług społecznych oraz działań wspierających. Bogaty katalog odzwierciedla zapotrzebowanie w społeczeństwie na wsparcie dla osób w trudnej sytuacji, o ograniczonym dostępie do usług społecznych i wybranych świadczeń zdrowotnych. Jak pokazują badania, dostęp do usług społecznych, w szczególności dla osób niesamodzielnymi, jest ograniczony. Jednocześnie konieczność sprawowania opieki nad osobami zależnymi obciąża ich najbliższych w wymiarze finansowym, psychicznym i fizycznym.⁵⁰ Sieć instytucji świadczących usługi stacjonarne jest zbyt mała, by zaspokoić potrzeby, a usługi opieki świadczone w środowisku są wciąż słabo dostępne. Wsparcie związane z usługami społecznymi nie były dostępne w poprzedniej perspektywie finansowej w takim zakresie jak w RPO WK-P 2014-2020. Pomimo znacznych środków już przeznaczonych na ten cel, instytucje publiczne i niepubliczne działające w regionie nie są w stanie zaspokoić potrzeb mieszkańców. Szeroki zakres interwencji może istotnie wpłynąć na sytuację osób potrzebujących wsparcia w postaci usług społecznych. Potrzeby są jednak znacznie większe. W szczególności zabrakło wsparcia w zakresie opieki długoterwałej, w tym paliatywnej. Infrastruktura – a co za tym idzie także dostępność usług – jest wciąż niewystarczająca, a potrzeby duże.⁵¹

⁵⁰ Matejczuk, A., Pieńkosz J. (red). Teoria i praktyka działania instytucji opieki w Polsce, Warszawa 2015 r.

⁵¹ Zdrowie i ochrona zdrowia w 2016 r. - Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2016.

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5513/1/7/1/zdrowie_i_ochrona_zdrowia_w_2016.pdf

3.9.3 Wsparcie przedsiębiorczości społecznej (PI 9v)

Wsparcie przedsiębiorczości społecznej zostało podzielone na dwa obszary. Pierwszy jest skierowany do akredytowanych Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) w zakresie ich działalności. Mogą one dofinansowanie przeznaczyć na różne działania związane z wspieraniem przedsiębiorczości społecznej oraz ekonomii społecznej. Wśród nich należy wskazać przede wszystkim te służące powstaniu nowych podmiotów ekonomii społecznej, w tym animację i inkubację, szkolenia zawodowe i doradztwo związane z prowadzeniem podmiotów ekonomii społecznej, a także dotacje na tworzenie nowych miejsc pracy w sektorze i wsparcie pomostowe na pokrycie podstawowych kosztów funkcjonowania przedsiębiorstwa społecznego w początkowym okresie działania (6 do 12 miesięcy).

Poza tworzeniem nowych PES, interwencja została przeznaczona także na wsparcie podmiotów już istniejących. Mogą one liczyć na pomoc finansową i merytoryczną przy tworzeniu nowych miejsc pracy. W dokumentacji programowej zapisana jest też możliwość realizacji działań związanych z podnoszeniem kompetencji pracowników i wolontariuszy PES, w tym kompetencji zawodowych i związanych z działalnością zarobkową. Wsparcie podmiotów ekonomii społecznej jest nastawione na ich ekonomizację rozumianą jako przekształcenie PES w przedsiębiorstwa społeczne.

W interwencji przewidziano mechanizmy wymuszające współpracę z urzędami pracy w zakresie przyznawania dotacji na utworzenie spółdzielni socjalnych. Wprowadzono również preferencję dla beneficjentów projektów z PI 9i (włączenie społeczne), pozwalającą na kontynuację ścieżki integracji osób objętych projektami z zakresu włączenia społecznego w ramach projektów w sektorze ekonomii społecznej, np. w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych.

Oprócz finansowania działań OWES, uzupełniając program przewiduje możliwość wsparcia działań z zakresu koordynacji i monitorowania rozwoju sektora ekonomii społecznej dla ROPS.

W interwencji w ramach PI 9v obowiązuje szereg obostrzeń, preferencji i warunków realizacji projektów. Przede wszystkim dokumentem wyznaczającym ramy działania jest Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej (KPRES). Dotyczy to m.in. preferowanych branż, w których miałyby być tworzone miejsca pracy i nowe przedsiębiorstwa społeczne (zrównoważony rozwój, solidarność pokoleń, polityka rodzinna, turystyka społeczna, budownictwo społeczne, lokalne produkty kulturowe). Uzupełniając wsparcie premiuje kierunki rozwoju określone w strategii rozwoju województwa i w Kujawsko-Pomorskim Programie na Rzecz Ekonomii Społecznej do roku 2020.

Schemat 33. Logika interwencji w obszarze wsparcia ekonomii społecznej (PI9v Działanie 9.4)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Do wsparcia sektora ekonomii społecznej autorzy interwencji podeszli w sposób systemowy, co jest zgodne z zapisami Kujawsko-Pomorskiego Programu na Rzecz Ekonomii Społecznej. Na poziomie województwa działania na rzecz ekonomii społecznej w regionie koordynuje ROPS, co jest odzwierciedlone zarówno w regionalnym programie rozwoju ekonomii społecznej, jak i w dokumentach wykonawczych RPO oraz wynika z ustawy o pomocy społecznej i zadań samorządu województwa, które zostały zlecone ROPS. Sposób zaplanowania interwencji w dużej mierze wynika z regulacji wyższego rzędu, to jest zapisów KPRES i Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków EFS i EFRR na lata 2014-2020.

Na poziomie logiki interwencji wsparcie stanowi adekwatną odpowiedź na potrzebę zwiększenia efektywności gospodarki społecznej regionu. Trudności, które ograniczą oddziaływanie interwencji to zmniejszenie się grupy docelowej (tj. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym), obserwowane w całym kraju. Zaplanowane wsparcie może być nie dość atrakcyjne dla potencjalnych uczestników w porównaniu z wysokością świadczeń społecznych i rodzinnych. Dodatkowo, wysokość dotacji na utworzenie miejsca w PS może być niewystarczająca, szczególnie w branżach wymagających inwestycji w sprzęt. Z perspektywy wdrażania, dodatkową trudność stanowią częste zmiany Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego dotyczące wsparcia oferowanego przez OWES.

3.10 OP 10 Innowacyjna edukacja

Na OP 10 przeznaczono 131 mln EUR, odpowiadające około 6,9% alokacji RPO WK-P 2014-2020. Środki te dostępne są w ramach 10 poddziałań, obejmujących priorytety inwestycyjne z celu tematycznego 10. W osi tej przewidziano szeroki zakres wsparcia. Wnioskodawcy mogli się ubiegać o dofinansowanie projektów na wszystkich poziomach edukacji niższego szczebla (tj. od poziomu przedszkoli, poprzez szkolnictwo ogólne i zawodowe). Wsparcie dla szkół i placówek przedszkolnych wdrażane jest oddzielnie w działaniu poświęconym Zintegrowanym Inwestycjom Terytorialnym dla Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego (Dz. 10.1) oraz dla pozostałych obszarów regionu (Dz. 10.2). Wydzielono także oddzielną alokację na stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych (Dz. 10.3) i kształcenie osób dorosłych (Dz. 10.4).

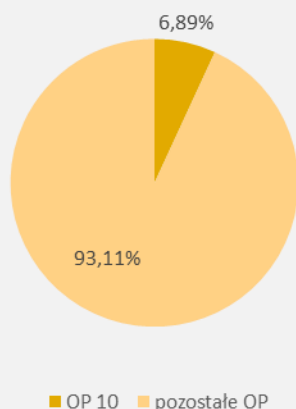
Tabela 16. Działania i poddziałania w ramach OP 10

Nazwa działania/poddziałania	PI
10.1 Kształcenie ogólne i zawodowe w ramach ZIT	10i/10iv
10.1.1 Wychowanie przedszkolne w ramach ZIT	10i
10.1.2 Kształcenie ogólne w ramach ZIT	10i
10.1.3 Kształcenie zawodowe w ramach ZIT	10iv
10.2 Kształcenie ogólne i zawodowe	10i/10iv
10.2.1 Wychowanie przedszkolne	10i
10.2.2 Kształcenie ogólne	10i
10.2.3 Kształcenie zawodowe	10iv
10.3 Pomoc stypendialna	
10.3.1 Stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów rozwijających kompetencje kluczowe	10i
10.3.2 Stypendia dla uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych	10iv
10.4 Edukacja dorosłych	10iii/10iv
10.4.1 Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych	10iii
10.4.2 Edukacja dorosłych na rzecz rynku pracy	10iv

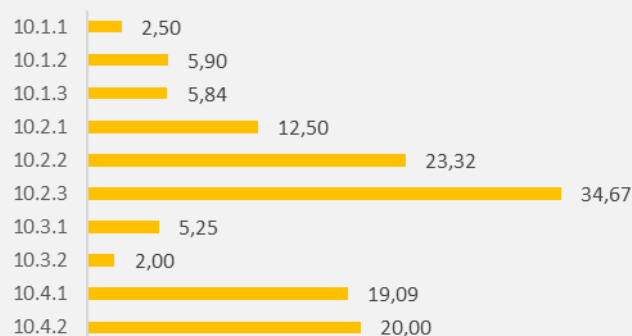
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Zdecydowanie największe środki przeznaczone zostały na kształcenie zawodowe (31% łącznie w ramach ZIT i poza ZIT). Znaczną alokację wydzielono także dla szkół o profilu ogólnym (22%) i na edukację dorosłych (30%). Stosunkowo mniej środków przewidziano na wsparcie dla placówek przedszkolnych (20%). Na projekty realizowane na terenie Bydgosko-Toruńskiego Obszaru Funkcjonalnego w ramach ZIT skierowano blisko 11% alokacji całej OP 10.

Wykres 62. Udział alokacji OP 10 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Wykres 63. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 10 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

3.10.1 Kształcenie ogólne (PI 10i)

Wsparcie oferowane w ramach PI 10i można podzielić na trzy główne obszary: wychowanie przedszkolne, kształcenie ogólne i wsparcie stypendialne. Dla każdego z tych obszarów wdrażany jest inny zestaw narzędzi, a realizacja wsparcia ma przyczynić się do podniesienia jakości edukacji poprzez lepsze przygotowanie uczniów do przyszłego zatrudnienia.

Wsparcie w zakresie wychowania przedszkolnego przede wszystkim powinno skutkować zwiększeniem liczby miejsc w przedszkolach. W zakresie edukacji przedszkolnej, uzupełniająco do tworzenia nowych miejsc w placówkach, interwencja przewiduje możliwość poprawiania oferty tych placówek poprzez dodatkowe zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne dzieci oraz doskonalenie zawodowe nauczycieli, w tym także do pracy z dziećmi z niepełnosprawnościami. Działania skierowane na poprawę dostępu i jakości oferty dla dzieci z niepełnosprawnościami obejmują także dostosowanie istniejących miejsc wychowania przedszkolnego do potrzeb tych dzieci oraz wprowadzenie dodatkowej oferty edukacyjnej i specjalistycznej umożliwiającej dzieciom z niepełnosprawnościami udział w wychowaniu przedszkolnym.

Aby zapewnić trwałość utworzonych miejsc, obowiązuje wymóg ich utrzymania przez okres co najmniej 2 lat od zakończenia projektu. Dla zwiększenia trafności interwencji, wnioskodawcy muszą przedstawić diagnozę obejmującą analizę zapotrzebowania na przedmiotowe wsparcie.

Z kolei, aby ułatwić utworzenie nowych miejsc dla dzieci w ośrodkach wychowania przedszkolnego i zakładanie nowych ośrodków, dopuszczono możliwość przeznaczenia 30% wydatków kwalifikowalnych na zakup środków trwałych.

Interwencja, skierowana do szkół oraz placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne oraz ich uczniów, przewiduje bogaty katalog wsparcia. Możliwa jest realizacja

projektów mających na celu kształtowanie i rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy, w tym TIK, matematyczno-przyrodniczych i języków obcych. Beneficjenci mogą także realizować projekty rozwijające u uczniów kreatywność, innowacyjność, przedsiębiorczość, umiejętność krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów, a także umiejętność uczenia się i pracy zespołowej. Wybrany katalog kompetencji faktycznie odpowiada kluczowym umiejętnościom potrzebnymi zarówno na rynku pracy i na dalszych etapach edukacji. Oprócz tego uczniom udostępniono możliwość uczestnictwa w zajęciach metodą eksperymentu w specjalnie wyposażonych pracowniach, aby rozwijać ich umiejętności matematyczno-przyrodnicze. Przewidziano także doradztwo edukacyjno-zawodowe, które ma pomóc uczniom w wyborze dalszej ścieżki rozwoju.

Dla uczniów ze specjalnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz uczniów młodszych przewidziano możliwość indywidualizacji pracy dzięki możliwości wyposażenia placówek w odpowiedni sprzęt i pomoce dydaktyczne, przydatne w prowadzeniu rozwoju oraz terapii tej grupy. Oprócz zakupu odpowiedniego sprzętu, istnieje możliwość sfinansowania specjalistycznych zajęć, w tym wyrównawczych, warsztatów, porad i konsultacji.

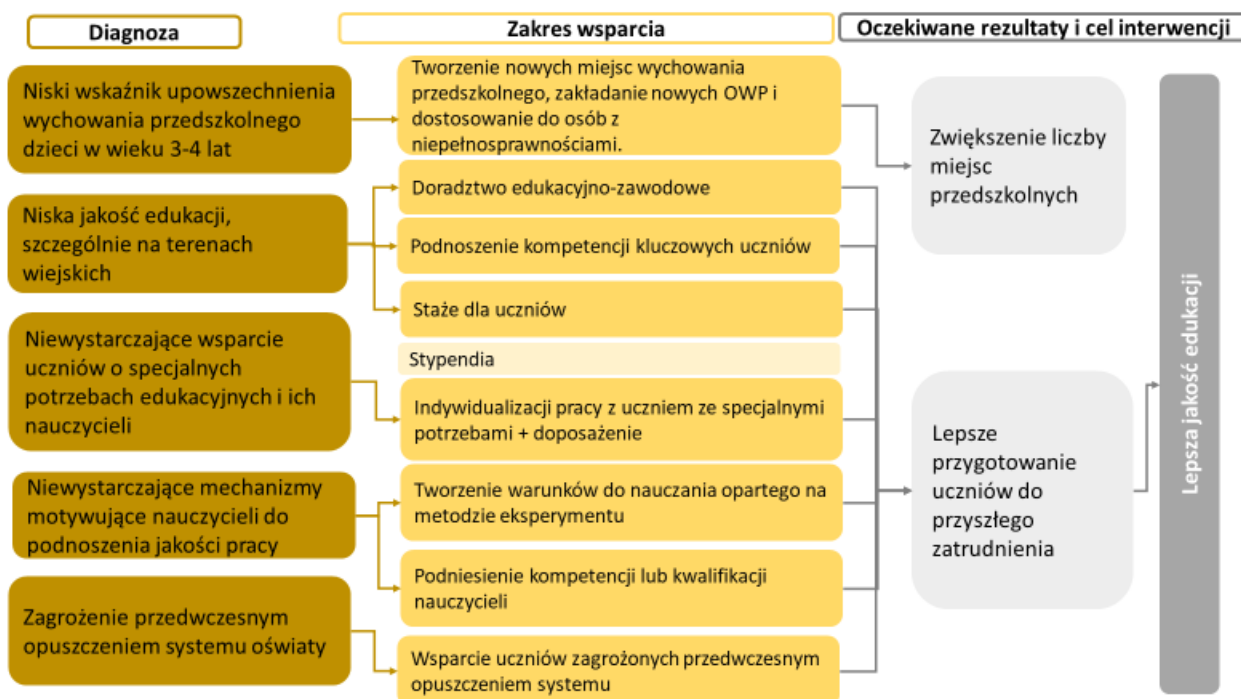
Interwencja przewiduje możliwość wsparcia uczniów zagrożonych przedwczesnym opuszczeniem systemu oświaty poprzez opracowanie i wdrożenie indywidualnej ścieżki wsparcia pedagogiczno-psychologicznego, zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz organizowanie specjalnych zajęć w świetlicach szkolnych z uwzględnieniem coachingu rówieśniczego.

Dostępne jest także wsparcie dla nauczycieli i pracowników pedagogicznych, aby mogli w pełni stosować metody przewidziane w programie i wspierać uczniów. Katalog wsparcia dla nauczycieli obejmuje metody indywidualizacji pracy z uczniem, stosowanie metody eksperymentu, diagnostykę psychologiczno-pedagogiczną, TIK, pracę z uczniem z niepełnosprawnościami, doradztwo edukacyjno-zawodowe, metody rozwijania kompetencji kluczowych i uniwersalnych u uczniów oraz kształtowania umiejętności interpersonalnych i społecznych.

W warunkach realizacji interwencji obowiązujące zapisy mają na celu zwiększyć oddziaływanie i trafność wsparcia. Szczególny nacisk jest kładziony na kompleksowość pomocy skierowanej do uczniów z niepełnosprawnościami i ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Ważnym elementem jest także łączenie wsparcia skierowanego bezpośrednio do uczniów i nauczycieli z zakupem wspierającego wyposażenia. Dla większej trafności wnioskodawcy są zobowiązani do przygotowania diagnoz szkół i placówek, uzasadniających potrzebę wsparcia i zakup sprzętu.

Uzupełniająco uczniowie szczególnie uzdolnieni w zakresie przedmiotów rozwijających kompetencje kluczowe, którzy zrealizowali indywidualny plan rozwoju edukacyjnego, mogą uzyskać stypendium.

Schemat 34. Logika interwencji w obszarze kształcenia ogólnego (PI 10i, Poddziałania 10.1.1, 10.1.2, 10.2.1, 10.2.2, 10.3.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Interwencja związana z upowszechnieniem wychowania przedszkolnego jest nadal potrzebna. W regionie wskaźnik upowszechnienia wychowania przedszkolnego dzieci w wieku 3-4 lat jest bardzo niski, jeden z najniższych w kraju. I choć pomiędzy 2012 a 2017 istotnie wzrósł (z 48,4%, do 70,3%), a zmiana była obserwowana zarówno w miastach, jak i na wsiach, województwo kujawsko-pomorskie nadal jest na drugim od końca miejscu w kraju (wskaźnik dla Polski wynosił 80,1%). Tak więc interwencja, która przewiduje utworzenie nowych miejsc wychowania przedszkolnego oraz zakładanie nowych ośrodków wychowania przedszkolnego, trafia w potrzeby społeczności. Pozytywnie także wpływa na aktywizację zawodową rodziców, którzy mogą podjąć pracę dzięki zapewnieniu swoim dzieciom opieki w przedszkolu, a także pozwala dzieciom na lepsze przygotowanie do szkoły zwiększając ich szanse na późniejszych etapach edukacji.

Wsparcie dla szkół o profilu ogólnym i specjalnym zaplanowano trafnie. Interwencja ma wesprzeć uczniów i nauczycieli w kluczowych obszarach koniecznych dla podniesienia jakości edukacji i poprawić przygotowanie uczniów do dalszego kształcenia i podejmowania pracy. W założeniach interwencji uwzględniono zmiany związane z reformą edukacji (zasady wsparcia likwidowanych gimnazjów, ich kadry i uczniów, określone w Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze edukacji). Słusznie umożliwiono łączenie doposażenia szkół z wprowadzeniem zajęć wykorzystujących nową infrastrukturę. Wsparcie obejmuje zarówno ogólną populację uczniów, jak i grupy wymagające szczególnego wsparcia, wskazane wcześniej.

3.10.2 Kształcenie zawodowe (PI 10iv)

W Programie zdiagnozowano potrzebę zwiększenia szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe. Przewidziano, że w tym celu interwencja będzie oddziaływać poprzez podniesienie efektywności kształcenia zawodowego, a także rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy.

Wsparcie zostało zorientowane wokół trzech głównych filarów: kształcenia zawodowego, staży i praktyk oraz kształtowania umiejętności uniwersalnych i kompetencji kluczowych. Dodatkowo, PI 10iv objął edukację osób dorosłych na rzecz rynku pracy oraz system stypendialny dla uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

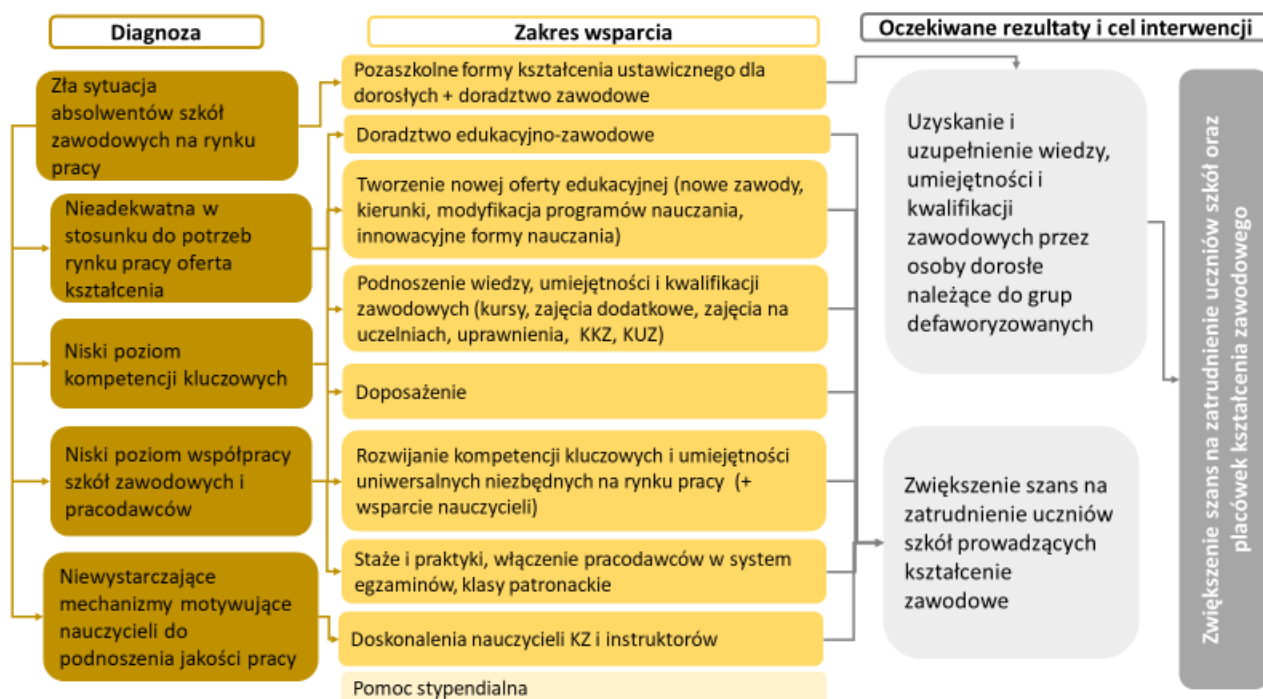
Interwencja koncentrująca się na kształceniu zawodowym i podnoszeniu jego jakości przewiduje wsparcie służące podnoszeniu, nabywaniu oraz uzupełnianiu wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych uczniów. Przewidziano możliwość organizowania zajęć dodatkowych o charakterze zawodowym, realizowanych także na uczelniach wyższych. Uczniom udostępniono możliwość potwierdzania swoich kwalifikacji zawodowych poprzez zdobywanie uprawnień, także przez uczestnictwo w kwalifikacyjnych kursach zawodowych (KKZ) i kursach umiejętności zawodowych (KUZ). W miarę możliwości są włączani w ten proces również pracodawcy.

W ramach Programu możliwe jest też ulepszanie programów nauczania, tworzenie nowych kierunków i klas patronackich w szkołach, a także doposażenie mające na celu odwzorowanie w pracowniach nauki zawodów warunków panujących w zakładach pracy. Na wsparcie mogą też liczyć nauczyciele kształcenia zawodowego i instruktorzy praktycznej nauki zawodu.

Podobnie, jak w przypadku kształcenia ogólnego, uczniom szkół o profilu zawodowym także umożliwiono uzyskanie stypendiów. Pomoc stypendialna ma być realizowana we współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Skierowano ją do uczniów szczególnie uzdolnionych w zakresie przedmiotów zawodowych.

Wsparcie dorosłych na rzecz rynku pracy ma umożliwić im uzupełnienie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych. Skierowano je do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy. Przewidziano dla nich możliwość udziału w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, kursach umiejętności zawodowych oraz innych formach pozaszkolnych podnoszenia kompetencji. W ramach działania 10.4.2 uzyskają możliwość uzupełniania wiedzy, umiejętności i uzyskiwania kwalifikacji poprzez uczestnictwo w kursach zawodowych. Wsparcie zaplanowano w taki sposób, aby dopasować zakres oferowanych kursów do potrzeb uczestników (podejście popytowe). Oznacza to, że konkretny kurs wybrany dla uczestnika musi odpowiadać jego zdiagnozowanym wcześniej potrzebom i możliwościom.

Schemat 35. Logika interwencji w obszarze kształcenia zawodowego (PI 10iv, Poddziałanie 10.1.3, 10.2.3, 10.3.2, 10.4.2)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Podobnie jak w przypadku szkolnictwa ogólnego, przewidziano szereg warunków mających zapewnić kompleksowość wsparcia np. kształcenie w zakresie umiejętności kluczowych i umiejętności uniwersalnych mogło mieć jedynie charakter uzupełniający. Dla jego większej trafności wprowadzono obowiązkowe diagnozy placówek pod kątem zapotrzebowania na wsparcie. Aby zapewnić wysoką skuteczność realizowanych projektów wprowadzono preferencje dla staży odbywających się w rzeczywistym środowisku pracy. Odpowiednie środki przeznaczono też na dostosowanie wyposażenia szkół pod kątem tworzenia warunków do nauki zawodu (30%).

Na tym etapie już wiadomo, że nie wszystkie dostępne instrumenty są wdrażane w satysfakcjonującym stopniu ze względu na ograniczone zainteresowanie. W szczególności dotyczy to staży u pracodawców, którzy nie są chętni brać udziału w projektach oraz np. tworzenia klas patronackich. Niemniej te narzędzia także powinny być wykorzystywane, ponieważ stanowią ważny element logiki interwencji.

Zaplanowana interwencja uwzględnia nowy model kształcenia zawodowego, a zaprojektowane wsparcie umożliwi kompleksowe oddziaływanie na szkoły zainteresowane podnoszeniem jakości edukacji. Uwzględniono pomoc kierowaną bezpośrednio do uczniów, nauczycieli, jednocześnie umożliwiając doposażenie placówek. W sytuacji, kiedy szkoły zawodowe z jednej strony nie cieszą się dużą popularnością, a z drugiej ich absolwenci są pożądanymi na rynku pracy, takie wsparcie ma szansę wywołać istotną zmianę.

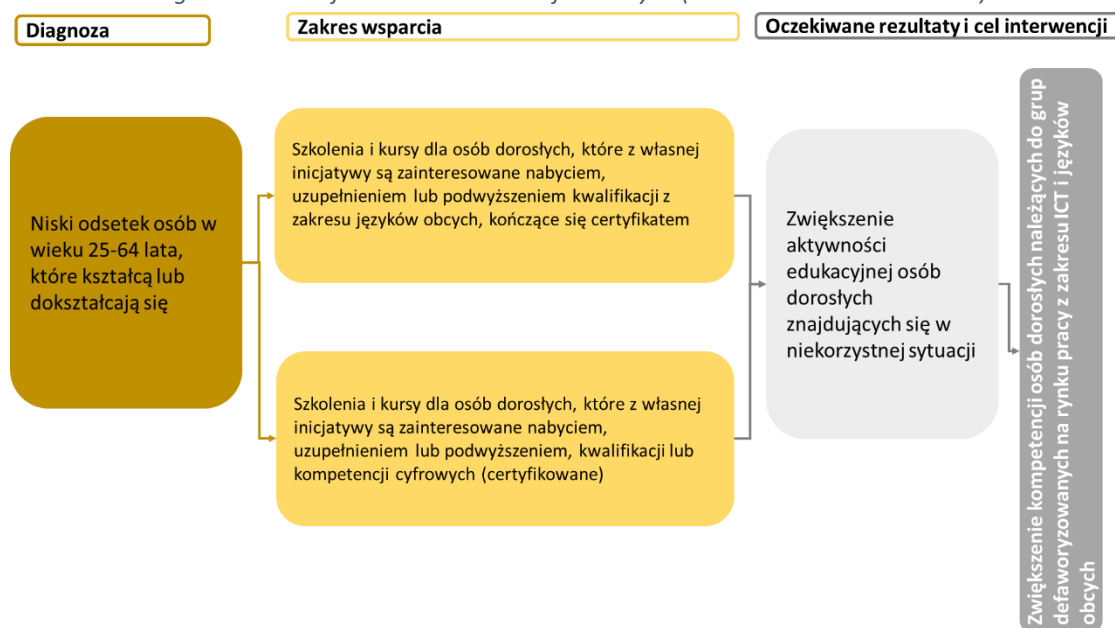
3.10.3 Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i językowych (PI 10iii)

Dla osób dorosłych przewidziano oddzielne poddziałanie, które ma pomóc im w dostępie do uczenia się przez całe życie, zwiększając ich aktywność edukacyjną i posiadane kompetencje oraz potwierdzone kwalifikacje. W Poddziałaniu 10.4.1 *Edukacja dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych* zaplanowano wsparcie dla osób z grup dewaloryzowanych, które chcą nabywać, podnosić lub uzupełniać posiadane kompetencje i kwalifikacje w zakresie TIK i języków obcych.

Interwencja przewiduje możliwość uczestnictwa osób dorosłych w zajęciach z języków obcych, kończących się certyfikatem (nadaniem kwalifikacji). W przypadku kompetencji cyfrowych, dopuszczono projekty uwzględniające szkolenia, które kończą się uzyskaniem przez uczestników certyfikatu zewnętrznego.⁵²

Wsparcie zostało skierowane do osób należących do grup de faworyzowanych czyli wskazujących największą lukę kompetencyjną i posiadających największe potrzeby w dostępie do edukacji, w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych. Zaplanowano skoncentrować je na osobach o niskich kwalifikacjach i w wieku 50+, a nawet 65+ oraz osobach z niepełnosprawnościami.

Schemat 36. Logika interwencji w obszarze edukacji dorosłych (PI 10iii Poddziałanie 10.4.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

⁵² Należy rozumieć, zgodnie z definicją wprowadzoną w ramach regulaminu konkursu nr RPKP.10.04.01-IZ.00-N04-130/17, że szkolenia i kursy kończące się uzyskaniem certyfikatu zewnętrznego to takie szkolenia i kursy kończące się a) w przypadku kwalifikacji - formalnym wynikiem oceny i walidacji oraz dające możliwość uzyskania certyfikatu (nadania kwalifikacji) albo b) w przypadku kompetencji-możliwością uzyskania dokumentu potwierdzającego nabycie kompetencji, zgodnie z zaplanowanymi we wniosku o dofinansowanie projektu lub regulaminie konkursu etapami, o których mowa w Wytycznych Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie monitorowania postępu rzeczowego realizacji programów operacyjnych na lata 2014-2020

Konieczność wdrażania tak zaprojektowanej interwencji jest aktualna. Udział dorosłych w kształceniu i doksztalceniu nie tylko jest niewielki, ale w ostatnich latach nieznacznie spadł. Tylko 3,8% ogółu mieszkańców regionu kształciło się lub doksztalało się. Osoby z grup defaworyzowanych mają utrudniony dostęp do płatnych kursów. Problematyczne może być natomiast uświadomienie przedstawicielom grupy docelowej konieczności ciągłego doskonalenia się, także w sposób pozaformalny i nieformalny. Takie działania uświadamiające są jednak poza możliwym oddziaływaniem interwencji z EFS.

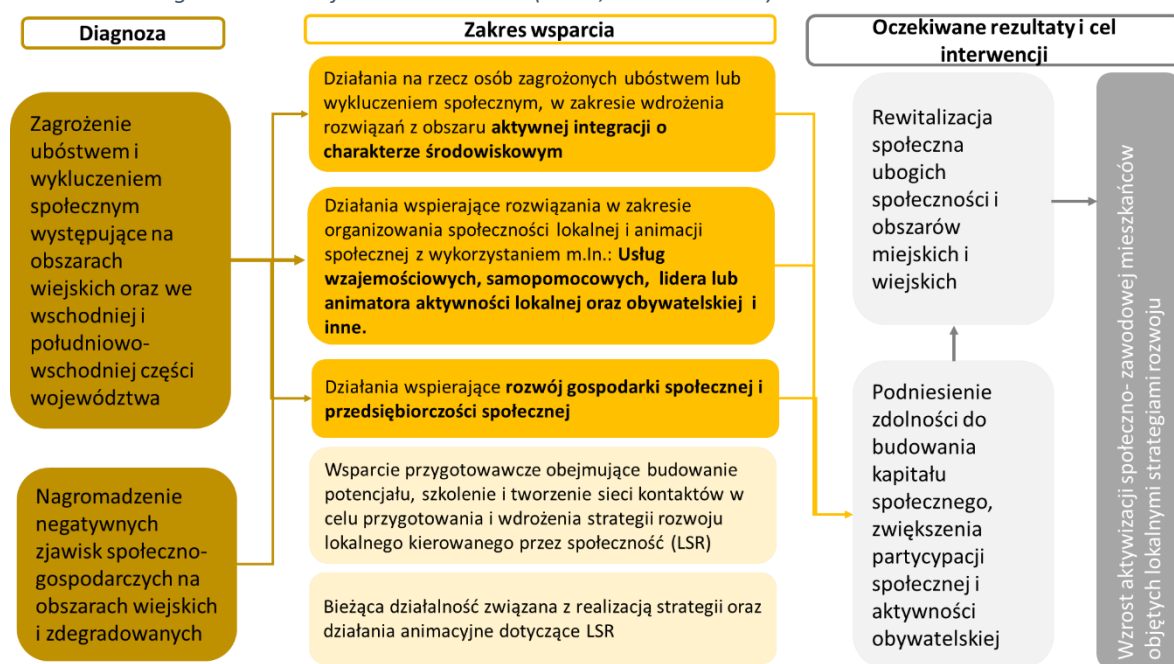
3.11 OP 11 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność

OP 11 jest drugą z osi RPO WK-P 2014-2020 wdrażaną w formule RLKS. Działania finansowane ze środków EFS są odpowiedzią na występujące na obszarach wiejskich i w miastach zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz negatywne zjawiska społeczno-gospodarcze występujące na tych terenach. Na OP 11 przeznaczono nieco ponad 32 mln EUR, odpowiadające za 1,7% alokacji w RPO WK-P 2014-2020.

Beneficjenci mogą się starać o wsparcie działań z obszaru aktywnej integracji, organizacji społeczności lokalnej i animacji społecznej oraz obszaru rozwoju gospodarki społecznej i przedsiębiorczości społecznej. W dużej mierze dostępne wsparcie jest zbliżone do interwencji z PI 9i (włączenie społeczne), wdrażanej w ramach Osi 9. Zgodnie z logiką instrumentu RLKS w Osi 11 nacisk położony jest na działania aktywizujące, które są realizowane na poziomie społeczności lokalnych, na rzecz tych społeczności. Pomimo stosunkowo szerokiego katalogu wsparcia, dobór wskaźników produktu i rezultatu determinuje nastawienie na realizację działań na rzecz osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, a nie całych społeczności lokalnych.

Dodatkowo, w ramach OP 11 finansowane jest wsparcie przygotowawcze i koszty działalności LGD związane z wdrażaniem LSR. Oczekiwanym efektem interwencji jest podniesienie zdolności do budowania kapitału społecznego oraz wzrost partycypacji społecznej i obywatelskiej, które przyczynią się do rewitalizacji społecznej terenów objętych interwencją, a w efekcie również do osiągnięcia celu OP 11 zdefiniowanego jako *wzrost aktywizacji społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi Strategiami Rozwoju*.

Schemat 37. Logika interwencji w obszarze RLKS (PI 9vi, Działanie 11.1)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Podobnie jak w przypadku PI 9i w Osi 9 wsparcie dostępne w Osi 11 jest co do zasady nadal potrzebne, a cel wyznaczony w Programie pozostaje aktualny. Niemniej zmiany w otoczeniu zewnętrznym programu, związane z poprawą sytuacji materialnej ludności oraz związaną z tym malejącą liczbą osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym istotnie wpływają na warunki wdrażania interwencji. Koncentracja wsparcia na osobach zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym jest z punktu widzenia potrzeb lokalnych społeczności pewnym utrudnieniem. Przedstawiciele zwracają uwagę, że w katalogu wsparcia brakuje działań skierowanych do otoczenia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem i szerzej, działań skierowanych do mieszkańców terenów objętych LSR. Ankietowani zwracali uwagę, że mieszkańcy obszarów wiejskich już z samego faktu zamieszkiwania tych terenów (oddalonych od rynków pracy, o ograniczonym dostępie do usług społecznych) są niejako wykluczeni.

Z perspektywy LGD oraz instytucji realizujących projekty grantowe warunki wsparcia (ograniczenie do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem oraz ich otoczenia) są nie do końca trafne z punktu widzenia potrzeb występujących na obszarach objętych LSR. Głównym problemem jest zawężenie grupy odbiorców wsparcia do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem, których populacja zmniejszyła się w ostatnich latach w związku z poprawą sytuacji gospodarczej. Co więcej, podobnie jak w przypadku Osi 9, również w Osi 11 potencjalni uczestnicy kwalifikujący się do objęcia wsparciem mogą mieć mniej motywacji do udziału w projektach. To może powstrzymywać lokalne organizacje przed składaniem wniosków o granty. Na problem ten zwrócili uwagę nie tylko przedstawiciele LGD, ale i IZ.

Z uwagi na powyższe problemy wykorzystanie całej alokacji dostępnej w Osi 11 może być trudne. Jednym ze sposobów na zwiększenie zainteresowania wsparciem z tego instrumentu mogłoby być rozszerzenie grup docelowych o ogół mieszkańców terenów objętych LSR, bez

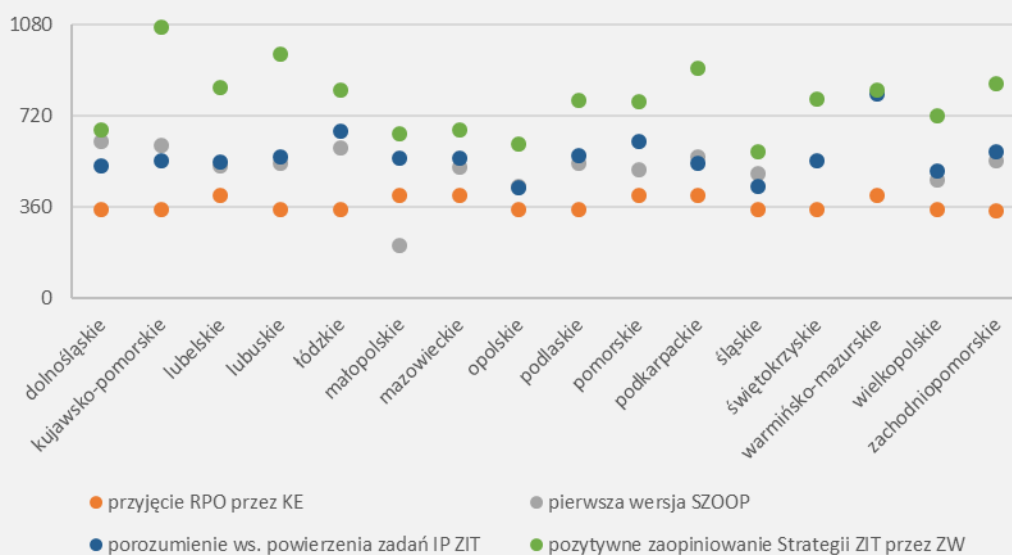
ograniczania się tylko do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób z ich otoczenia.

Do rozważenia w OP 11 pozostają również wskaźniki dotyczące efektywności zatrudnieniowej. Wydaje się, że w tym instrumencie można z nich zrezygnować, szczególnie że część wsparcia skierowana jest do osób z otoczenia osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, które nie będą w wyniku projektów podejmować aktywności zawodowej, ani poszukiwać pracy (np. dzieci, młodzież lub seniorzy).

4 Stan wdrażania

RPO WK-P należał do pierwszych programów regionalnych przyjętych w perspektywie 2014-2020. Komisja Europejska zaakceptowała program już 16 grudnia 2014 roku. Natomiast dokumenty wdrożeniowe – SZOOP oraz kryteria wyboru projektów opracowano później niż w innych regionach. Pierwsza wersja SZOOP oraz kryteriów wyboru dla RPO WK-P pojawiła się odpowiednio w III i IV kwartale 2015 roku.

Wykres 64. Porównanie postępu realizacji kamieni milowych przygotowania perspektywy 2014-2020 w RPO (w dniach; dzień 0 = 31 grudnia 2013 r.)

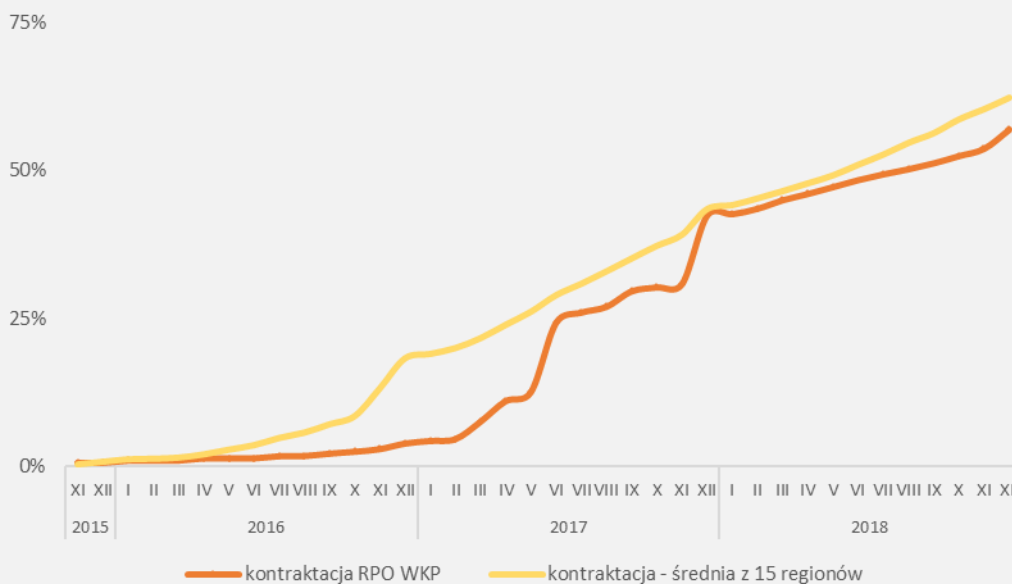
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych o programach operacyjnych ze strony <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>. Brak danych nt. pierwszej wersji SZOOP w programie świętokrzyskim i warmińsko-mazurskim.

W województwie kujawsko-pomorskim istotnie opóźnił się również proces przygotowania ZIT. Co prawda porozumienie w sprawie powierzenia zadań IP ZIT podpisano w podobnym okresie co w innych regionach, jednak znacznie dłużej trwało wypracowanie Strategii ZIT, którą przyjęto w połowie 2016 roku. Wynikało to z długiej dyskusji pomiędzy Bydgoszczą a Toruniem na temat finalnego kształtu niektórych zapisów. Jednym z głównych zagadnień opóźniających przyjęcie strategii był podział koperty finansowej na inwestycje energetyczne z OP 1 PO IiŚ, uzyskanej jako premię za podpisanie porozumienia.

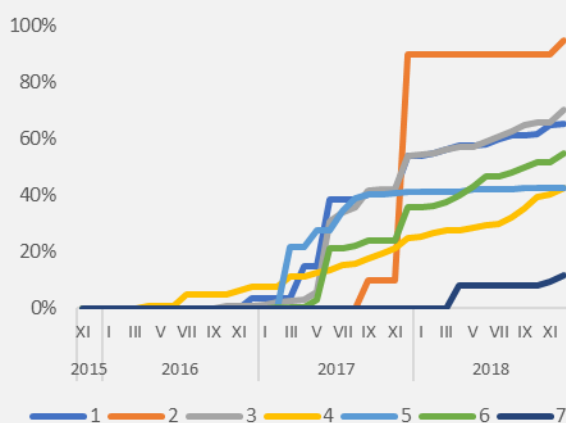
Pierwsze środki RPO WK-P zakontraktowano pod koniec 2015 roku. Zostały one uruchomione później niż średnio w pozostałych województwach. W pierwszej kolejności podpisano umowy na projekty w ramach OP 8, przy czym przez pierwszą połowę 2016 roku nie zakontraktowano żadnych innych środków. Dopiero w drugiej połowie roku wystartowało wdrażanie pozostałych osi EFS, zaś większość środków EFRR uruchomiono w pierwszej połowie 2017 roku. Duża część alokacji została wydana „skokowo” w formie projektów indywidualnych, realizowanych głównie przy dużym udziale Samorządu

Województwa. Pierwszy „skok” w I kwartale 2017 wynikał z podpisania umów w OP 5 na drogi wojewódzkie. W kolejnych miesiącach duży wzrost kontraktacji spowodowało podpisanie umów z Menadżerami Funduszu Funduszy. Nastąpiło ono nieco później niż w innych regionach. Pod koniec 2017 roku uruchomiono większość środków OP 2, natomiast dopiero w I kwartale 2018 roku zakontraktowano pierwsze środki OP 7. W ostatnim kwartale 2018 roku widoczne jest wyraźne przyspieszenie kontraktacji, szczególnie widoczne w przypadku OP 4 oraz osi EFS.

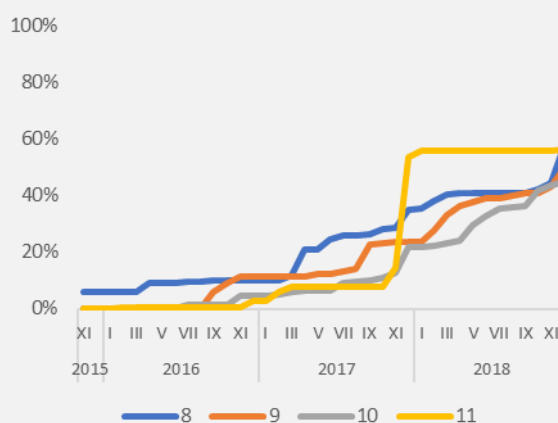
Wykres 65. Postęp kontraktacji RPO WK-P 2014-2020 na tle innych RPO

Postęp kontraktacji – OP 1-7 (EFRR)

Postęp kontraktacji – OP 8-11 (EFS)

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów MIIIR nt. stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020

Pomimo relatywnie niższego tempa realizacji niż w innych regionach, wdrażanie RPO WK-P cały czas pozostawało pod kontrolą Instytucji Zarządzającej. Wskazują na to przygotowane w pierwszym okresie dokumenty robocze, które jasno wskazują podejście do wdrażania oparte o równomierne wydatkowanie środków w okresie całej perspektywy 2014-2020, jak również

przyczyny utrudnień w uruchomieniu niektórych środków programu. Tego rodzaju dokumentami były *Plan przyspieszenia realizacji RPO WK-P* oraz *Plan naprawczy dla pełnej realizacji ram wykonania na koniec 2018 roku*. Instytucja zarządzająca wskazała tam problemy i ryzyka, jak również działania zaradcze oraz rekomendacje zarówno na poziomie systemowym, jak i poszczególnych osi.

Wśród przyczyn problemów wymieniano: późne uruchomienie części osi ze względu na brak danych krajowych, kryteria wyboru, które wymagały gotowości realizacyjnej, wyraźny wzrost cen na rynku budowlanym w stosunku do kosztów jednostkowych szacowanych na etapie programowania oraz okresowe obciążenia w procesie oceny wniosków. Samorząd podjął także spotkania z Ministerstwem dotyczące planu działań na rzecz przyspieszenia realizacji PO w UP, a także rozmowy z KE w sprawie zmian programu dotyczących obniżenia wartości wskaźników, dla których ryzyko niewykonania było największe. W efekcie w programie nastąpiły zmiany zarówno pod względem wartości wskaźników, architektury działań i alokacji. Wprowadzono także rozwiązania wdrożeniowe, mające usprawnić kontraktację i certyfikację. Podjęte działania okazały się skuteczne: wskaźniki wybrane do ram wykonania, zarówno rzeczowe jak i finansowe zostaną zrealizowane w wymaganych wysokościach. Wszystkie, 22 wskaźniki produktu, zostały osiągnięte na poziomie przekraczającym minimalny wymagany poziom realizacji, wynoszący 85%. Natomiast, na 11 wskaźników finansowych, 7 osiągnęło zakładany minimalny poziom 85% realizacji (w osiach priorytetowych 1, 3, 4, 5, 6 i 8). Z kolei 5 wskaźników finansowych, które z końcem roku 2018 nie zostało osiągniętych (w osiach 2, 7, 9, 10 i 11), zostanie osiągnięta w I kwartale 2019 roku. W związku ze zmianą rozporządzenia wykonawczego (UE) nr 215/2014 i zgodnie z notą KE z lipca 2018 r. do wskaźnika finansowego ram wykonania zaliczone zostaną wydatki zrealizowane przez beneficjentów w 2018 r. (zapłacone faktury i inne równoważne dokumenty do końca 2018 roku), a wykazane i zacertyfikowane do KE w 2019 roku.

Ramka 1. Środki zaradcze podjęte w Programie mające na celu poprawę poziomu jego wdrażania

W ramach RPO WK-P 2014-2020 podjęto szereg działań oraz środków zaradczych, których celem było zapewnienie odpowiedniego tempa wdrażania Programu, pozwalające na osiągnięcie celów pośrednich i końcowych. Obejmowały one m.in.:

- powołanie 7 Tematycznych Grup roboczych (ds. kryteriów wyboru projektów, ds. badań i innowacji, ds. ZIT, ds. EFS, ds. RLKS, ds. zrównoważonego rozwoju, ds. koordynacji interwencji w obszarze zdrowia), pełniących funkcje doradcze dla Komitetu Monitorującego. Grupy te m.in. opiniowały propozycje kryteriów wyboru projektów;
- przygotowanie *Planu przyspieszenia realizacji RPO WK-P* oraz *Planu naprawczego dla pełnej realizacji ram wykonania na koniec 2018 roku* – plan ten dotyczył najważniejszych procesów związanych z wdrażaniem: planowanie konkursów, prognozowanie kontraktacji, wydatkowanie na poziomie beneficjentów, certyfikacja do KE. W ramach dokumentu wskazano zestaw działań, których celem było zwiększenie tempa wdrażania, w tym: uruchomienie wdrażania IF, szersze zastosowanie projektów pozakonkursowych, plan naprawczy dla ZIT, wprowadzenie rozwiązań systemowych (m.in. zwiększenie wykorzystania zaliczkowania, racjonalizacja harmonogramów konkursów, skrócenie terminów naborów, wprowadzenie uproszczeń na poziomie oceny i rozliczania projektów, uproszczenie kryteriów oceny);

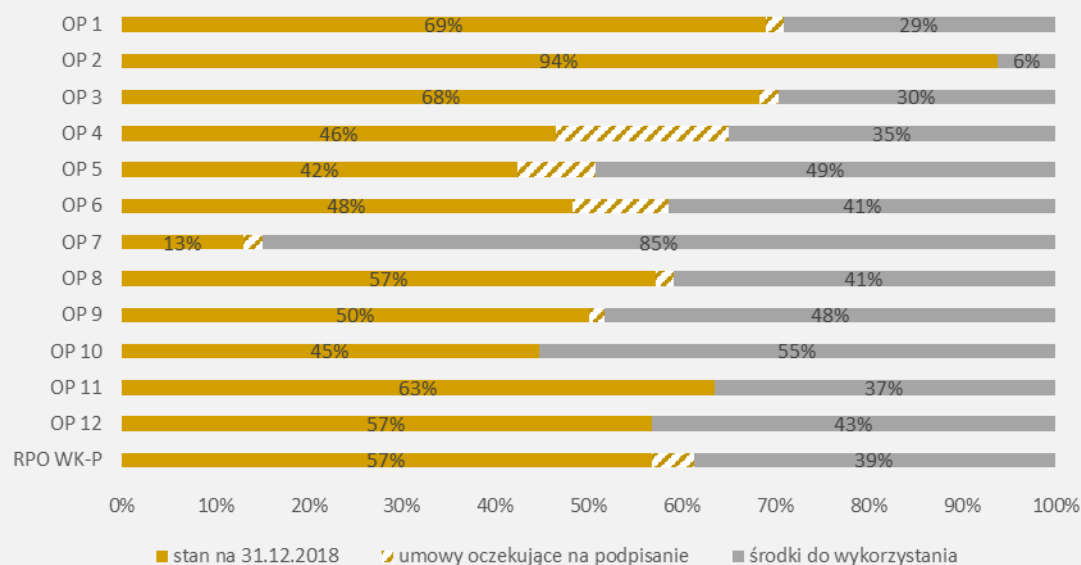
- wzmocnienie działań informacyjno-promocyjnych, w tym: organizacja szkoleń specjalistycznych dla wnioskodawców, spotkania informacyjne dla wnioskodawców, zwiększenie liczby Mobilnych Punktów Informacyjnych, które docierają z informacją o funduszach do lokalnych społeczności, uruchomiono Centralną Bazę Pytań i Odpowiedzi RPO WK-P 2014-2020, wprowadzono indywidualne konsultacje dla beneficjentów;
- zwiększenie zdolności administracyjnych w departamentach bezpośrednio zaangażowanych we wdrażanie RPO WK-P 2014-2020 oraz wprowadzenie systemu motywacyjnego dla komórek mających wpływ na osiągnięcie celów kontraktacji i certyfikacji;
- usprawnienia na poziomie monitorowania i rozliczania projektów: identyfikacja projektów strategicznych z punktu widzenia realizacji celów pośrednich ram wykonania, wprowadzenie priorytetyzacji w weryfikacji wniosków o płatność składanych w ramach projektów - w projektach dofinansowanych z EFS zniesiono obowiązek zachowania stałych okresów rozliczeniowych (granica ostatniego rozliczenia w danym roku kalendarzowym jest 31 grudnia), w przypadku kluczowych beneficjentów EFS wprowadzono możliwość elastycznego przesuwania okresów rozliczeniowych.

Postęp wdrażania i poziom realizacji wskaźników ram wykonania wskazuje na skuteczność podjętych działań. Niemniej część z nich okazała się problematyczna zarówno dla beneficjentów, jak i pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji. Ten temat został szerzej opisany w rozdziale 8.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdania rocznego z wdrażania programu operacyjnego za rok 2016 i 2017

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku, w programie dofinansowano 1545 projektów, które wykorzystały 57% alokacji, natomiast kolejne 5% środków znajdowało się na projektach wybranych do wsparcia, dla których jeszcze nie podpisano umów. Największy udział kontraktacji w osiach finansowanych z EFRR cechował OP 2, OP 1, OP 3, natomiast w EFS – OP 8 i OP 11. Do końca grudnia natomiast zaledwie 13% środków uruchomiono w OP 7. Znacznie szybciej zachodzi kontraktacja EFRR (64%) niż EFS (49%) oraz osi objętych ring-fencingiem, co wynika m.in. z podpisania umów z operatorami instrumentów finansowych. Szczegółowe informacje o postępie wdrażania w ramach poszczególnych osi zaprezentowane są w kolejnych sekcjach tego rozdziału.

Wykres 66. Stan wdrażania RPO WK-P 2014-2020 – poziom wykorzystanej alokacji na 31.12.2018 r.⁵³

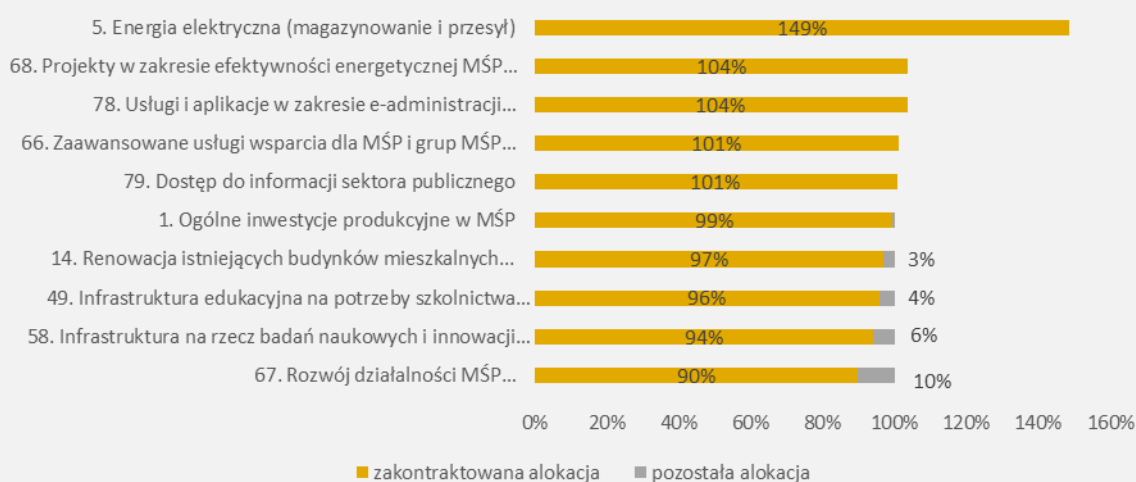
Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020

Z punktu widzenia wspieranych kategorii interwencji za sprawą dotychczas wspartych projektów zakontraktowano całe wsparcie przeznaczone na inwestycje w zakresie magazynowania i przesyłu energii (kat. 5), efektywności energetycznej w MŚP (kat. 66), jak również działań związanych z e-usługami publicznymi (kat. 78 i 79), ogólnymi inwestycjami produkcyjnymi w przedsiębiorstwach z sektora MŚP (kat. 1). Spośród innych obszarów, istotnych z punktu widzenia dostępnego wsparcia największym wyzwaniem jest brak kontraktacji liniowych inwestycji kolejowych (kat. 26). Szczegółowe informacje o postępie wdrażania według kategorii interwencji na moment przeprowadzania badania znajdują się w załączniku 1.⁵⁴ W wyniku zmian w programie pojawiły się także kategorie interwencji dedykowane turystyce, które również, póki co nie zanotowały kontraktacji.

⁵³ Poziom wykorzystanej alokacji w całym raporcie obliczony został przy wykorzystaniu kursu EUR 4,3028 z 28 grudnia 2018 roku.

⁵⁴ Przy interpretacji alokacji przez pryzmat kategorii interwencji należy wziąć pod uwagę, że podział na kategorie interwencji może ulegać częstym zmianom w wyniku notyfikacji RPO do KE; jest też w dużej mierze wynikiową subiektywnego i ograniczonego wyboru kategorii przez beneficjentów, dlatego wyniki analiz w podziale na kategorie interwencji należy traktować z większą ostrożnością niż w przypadku analiz wsparcia w podziale na OP, PI, działania/poddziałania programu.

Wykres 67. Stan wdrażania RPO WK-P 2014-2020 w ramach wybranych kategorii interwencji – poziom wykorzystanych środków na 31.12.2018

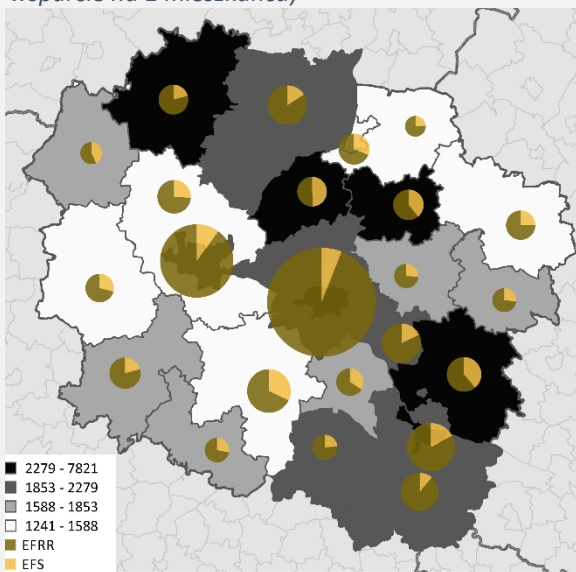
Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12 grudnia 2018 r.

Porównując postęp kontraktacji środków w ramach działań wdrażanych w formule ZIT i poza nią, widać szybsze tempo wdrażania interwencji realizowanej przy wykorzystaniu instrumentu polityki terytorialnej. Dotychczas projekty zakontraktowane dla ZIT obejmują 71% oraz 59% na pozostałe działania i poddziałania. Całość alokacji została już rozdysponowana w większości działań na wdrażanie instrumentów finansowych, w Działaniu 2.2 oraz Poddziałaniach 4.1.2 i 8.5.1. Ponad 90% rozdysponowano na fundusze stypendialne oraz wsparcie publicznej infrastruktury B+R. W czołówce wykorzystania alokacji znajduje się także większość poddziałań ZIT. Z drugiej strony widoczne jest zerowe wykorzystanie alokacji na infrastrukturę kolejową oraz niewielka kontraktacja środków na rewitalizację zwłaszcza poza ZIT. Nie zostały zakontraktowane jeszcze środki na wsparcie osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy (8.2.2), usługi zdrowotne (9.3.1) oraz wprowadzone do programu w 2018 roku Działanie 6.5, skierowane na rozwój potencjału endogenicznego.

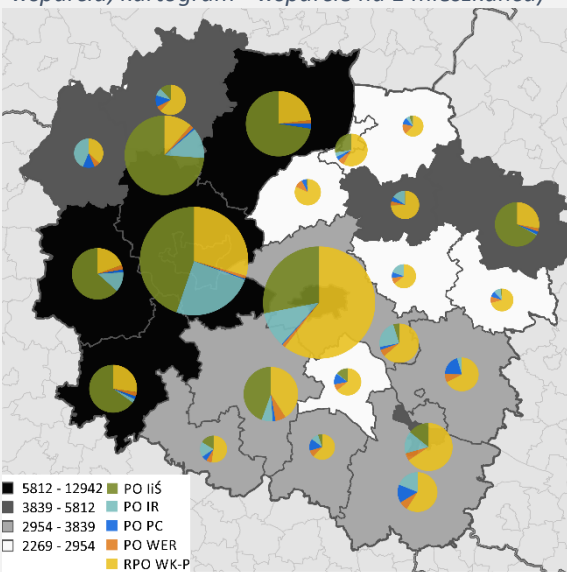
Rozkład terytorialny wsparcia RPO WK-P wskazuje, że najwięcej środków trafia do Torunia, gdzie m.in. realizowany jest największy projekt Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. Ludwika Rydygiera oraz skąd zarządzane są środki KPFR 2020. Łącznie wsparcie RPO WK-P w tym mieście w przeliczeniu na jednego mieszkańca wynosi ok. 7,8 tys. zł. Na kolejnych miejscach znajdują się powiaty wąbrzeski, tucholski i lipnowski, gdzie z kolei realizowane są duże inwestycje w drogi wojewódzkie. Z kolei powiaty o najniższej koncentracji wsparcia RPO WK-P znajdują się w zachodniej (bydgoski i nakielski) oraz północno-wschodniej części regionu (Grudziądz, powiat grudziądzki i brodnicki), gdzie środki te nie przekraczają 1,5 tys. zł na mieszkańca. W miastach powiatowych wyraźnie widać dominację środków EFRR. Udział EFS jest zaś bardziej zauważalny w mniejszych powiatach – np. wąbrzeskim, chełmińskim czy sępoleńskim.

Na tle innych środków polityki spójności RPO WK-P ma największy udział we wschodniej części województwa. W zachodniej części – tam, gdzie wsparcie z RPO WK-P na mieszkańca jest per capita niższe wkraczają dużo silniejsze strumienie finansowe PO IiŚ, co wynika m.in. z realizacji drogi ekspresowej S5 i drogi krajowej nr 80 w Bydgoszczy. Do Bydgoszczy trafia także najwięcej środków PO IR. Podobnie jednak jak w przypadku wsparcia RPO WK-P, najslabiej pod względem wsparcia wypada powiat grudziądzki oraz Grudziądz. W powiecie brodnickim, podobnie jak w inowrocławskim relatywnie wysoką wartość wsparcia zapewniają obwodnice budowane w ciągu drogi krajowej nr 15 finansowane z PO IiŚ.

Mapa 1. Wsparcie RPO WK-P w podziale na powiaty (kartodiagram - wartość wsparcia; kartogram - wsparcie na 1 mieszkańca)

Mapa 2. Wsparcie środków polityki spójności w podziale na powiaty (kartodiagram - wartość wsparcia; kartogram - wsparcie na 1 mieszkańca)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg stanu na 31.12.2018 r.

4.1 OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu

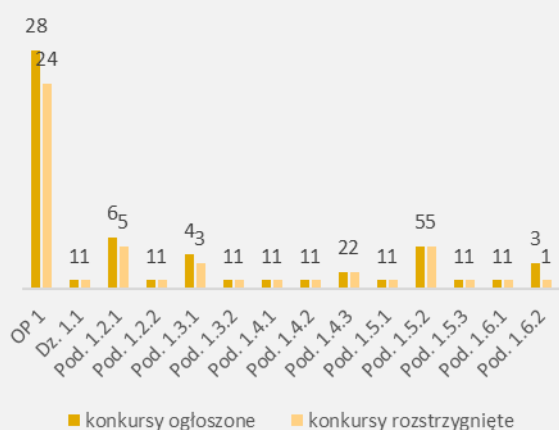
4.1.1 Przeprowadzone naborry

Do 31.12.2018 r. w OP 1 ogłoszono łącznie 28 naborów. Najwięcej (6) w obszarze wsparcia aktywności B+R przedsiębiorstw (Poddziałanie 1.2.1), przy czym część z nich (2) miała na celu wybór operatorów do projektów grantowych. Na drugiej i trzeciej pozycji pod względem liczby przeprowadzonych naborów były poddziałania związane ze wsparciem promocji gospodarczej regionu (5) oraz procesów B+R w przedsiębiorstwach akademickich (4). W analizowanym okresie przeprowadzono również 3 konkursy w zakresie wsparcia bezwrotnego dla innowacyjnych firm, 2 konkursy w obszarze rozwoju infrastruktury

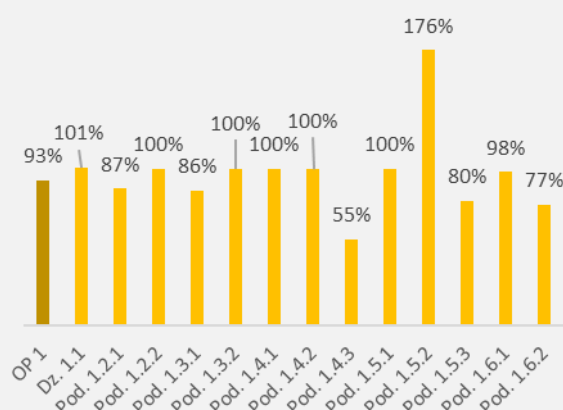
gospodarczej i po jednym naborze w pozostałych działaniach i poddziałaniach. W przypadku pięciu poddziałów, przeprowadzono nabory w trybie pozakonkursowym, w których wybrano Menadżera Funduszu Funduszy, odpowiedzialnego za wdrożenie instrumentów finansowych.

łącznie na wszystkie nabory ogłoszone do 31.12.2018 r. przeznaczono 93% alokacji dostępnej w OP1, przy czym w zdecydowanej większości działań i poddziałów starano się rozdysonować całą kwotę dostępnego wsparcia. Jedynie w przypadku wsparcia rozwoju infrastruktury na rzecz rozwoju gospodarczego (Poddziałanie 1.4.3) udostępniono około połowy z przewidzianej alokacji, a w przypadku dotacji dla innowacyjnych MŚP (Poddziałanie 1.6.2) i wsparcia umiędzynarodowienia przedsiębiorstw (Poddziałanie 1.5.3) – ok. 80% dostępnych środków. Natomiast w obszarze wsparcia procesów badawczo-rozwojowych w przedsiębiorstwach (Poddziałanie 1.2.1), w tym w przedsiębiorstwach akademickich (Poddziałanie 1.3.1) uruchomiono dotychczas 86-88% całej alokacji. W przypadku Pod. 1.5.2 wartość alokacji w ogłoszonych konkursach znacząco przekroczyła całkowitą alokację dostępną w ramach tego poddziału, co jednak jest związane z unieważnieniem 2 naborów i koniecznością ogłoszenia kolejnych naborów w celu wykorzystania całości dostępnych środków.

Wykres 68. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 1

Wykres 69. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 1

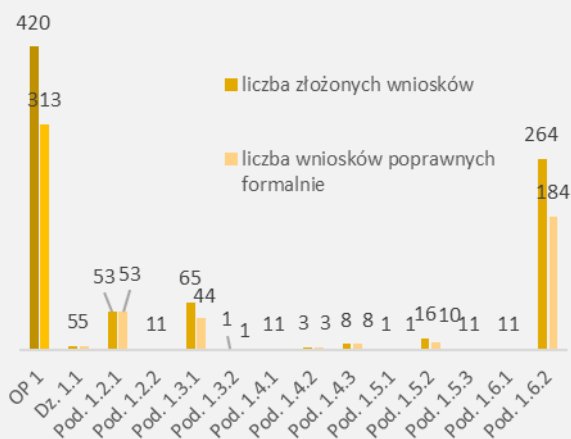
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do 31.12.2018 r. w ramach OP 1 w zakończonych konkursach złożono 420 wnioski o dofinansowanie. Niecałe 75% z nich było poprawnych pod względem formalnym. Zdecydowanie największym zainteresowaniem – pod względem liczby wnioskodawców starających się o wsparcie – cieszył się konkurs, w ramach którego przyznawano dotacje na wdrożenia innowacji w MŚP (Poddziałanie 1.6.2), a także nabory związane ze wspieraniem prac B+R w przedsiębiorstwach (Poddziałanie 1.2.1 i 1.3.1). W obszarze wdrażania IF przeprowadzono 2 nabory w trybie pozakonkursowym, a ich celem był wybór MFF. Przy czym jeden nabór dotyczył poddziału 1.6.1, a drugi – poddziałów 1.2.2, 1.3.2, 1.4.1 i 1.5.1. Pozostałe nabory przyciągnęły dużo mniejszą liczbę potencjalnych beneficjentów.

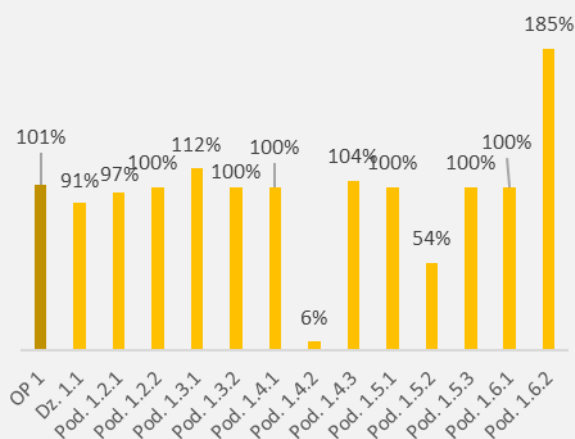
Istotnych informacji o wielkości potencjału absorpcyjnego w poszczególnych działaniach i poddziałaniach dostarcza analiza wartości wnioskowanego wsparcia w porównaniu do alokacji dostępnej w przeprowadzonych konkursach. Ogółem, dotychczasowe zainteresowanie wnioskodawców w OP 1 należy uznać za umiarkowane – w przeprowadzonych naborach zgłosili oni projekty na wsparcie w wysokości 101% dostępnej alokacji. W przypadku poddziałań wdrażanych za pomocą instrumentów finansowych odsetek ten wynosił 100%, a dotacji – 102%. Największą wartość wnioskowanego wsparcia w stosunku do dostępnej alokacji odnotowano w konkursie dla innowacyjnych MŚP (Poddziałanie 1.6.2). Przy czym w tym poddziałaniu, zakończono dotychczas 1 nabór, w którym rozdysponowano połowę dostępnej alokacji. Natomiast ze zdecydowanie najmniejszym zainteresowaniem spotkał się nabór na projekty IOB (Poddziałanie 1.4.2), w których złożono wnioski na jedynie 6% dostępnej alokacji.

Spośród pozostałych naborów, jeszcze tylko w Poddziałaniu 1.3.1 adresowanym do przedsiębiorstw akademickich oraz Poddziałaniu 1.4.3 (rozwój infrastruktury gospodarczej) łączna kwota wnioskowanego wsparcia przekroczyła dostępną alokację. W innych działaniach i poddziałaniach (z wyłączeniem naborów pozakonkursowych związanych z wyborem MFF) kwota wnioskowanego wsparcia była mniejsza od dostępnej alokacji. Natomiast spośród 24 naborów zakończonych do 31.12.2018, w ośmiu wartość wnioskowanego dofinansowania przekraczała dostępną alokację.

Wykres 70. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 w zakończonych konkursach

Wykres 71. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

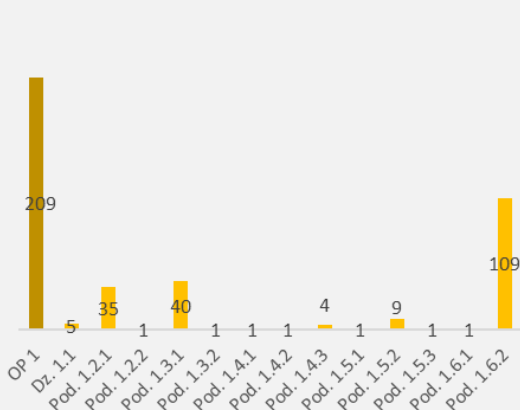
4.1.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do 31.12.2018 r. podpisano umowy na dofinansowanie łącznie 209 projektów. Zdecydowanie najwięcej przedsięwzięć wsparto w poddziałaniu 1.6.2 kierowanym do firm inwestujących we wdrażanie innowacji, a także w obszarze wsparcia

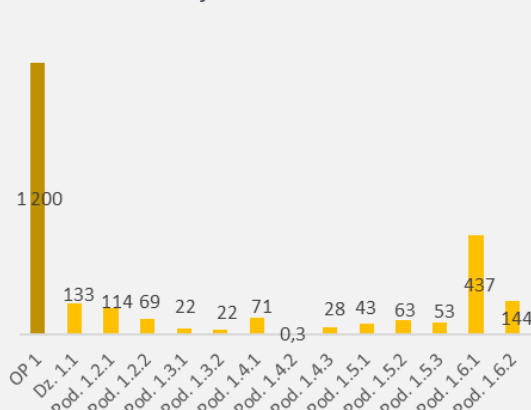
aktywności B+R przedsiębiorstw, w tym przedsiębiorstw akademickich (poddziałania 1.2.1 i 1.3.1).

Nieco inaczej wygląda skala realizowanego wsparcia w poszczególnych działaniach/poddziałaniach w ujęciu wartościowym. Wynika to przede wszystkim z dużej wartości środków przeznaczonych w OP 1 na instrumenty finansowe. Ponieważ są one wdrażane za pośrednictwem Menadżerów Funduszu Funduszy, w momencie podpisania umowy przez MFF cała kwota przyznanego mu dofinansowania jest zaliczana do wartości realizowanych projektów. W rezultacie, oprócz wspomnianych wcześniej poddziałań z dużą liczbą realizowanych projektów, skala wykorzystanego dofinansowania jest największa w poddziałaniach, w których wdrażane są instrumenty finansowe, w tym zwłaszcza w poddziałaniu 1.6.1 (fundusz dla innowacyjnych MŚP). Relatywnie dużą wartość mają również projekty dofinansowane w ramach Działania 1.1 – wsparcie infrastruktury B+R uczelni.

Wykres 72. Liczba dofinansowanych projektów – OP 1

Wykres 73. Wartość projektów dofinansowanych w ramach OP 1 – dofinansowanie UE w mln zł

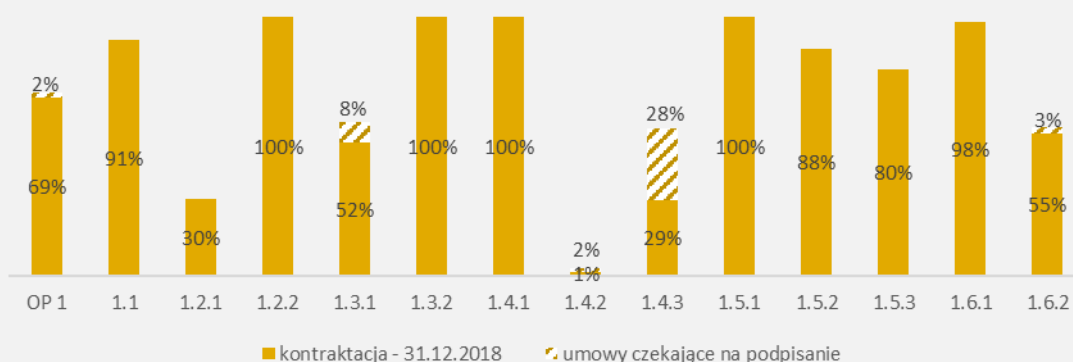

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg stanu na 31.12.2018 r.

Projekty dofinansowane do 31.12.2018 r. konsumują łącznie 69% alokacji dla OP 1, przy czym kontraktacja w przypadku IF wynosi niemal 100%,⁵⁵ a w przypadku poddziałań związanych z dotacjami/grantami 51%. Na podpisanie czekają umowy na kolejne 2% alokacji OP 1. Na obecnym etapie wdrażania, wg stanu na 31.12.2018 r., zakontraktowano praktycznie całą alokację w poddziałaniach związanych z wdrażaniem instrumentów finansowych, tj. Poddziałania 1.2.2, 1.3.2, 1.4.1, 1.5.1 oraz 1.6.1. Wykorzystano zdecydowaną większość środków przeznaczonych na wsparcie infrastruktury B+R na uczelniach (Dz. 1.1), promocję gospodarczą regionu (Pod. 1.5.2); podpisano także umowę z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego jako operatorem Funduszu Eksportowego, która konsumuje 80% alokacji w Pod. 1.5.3.

⁵⁵ Przy przeliczeniu alokacji wg kursu na grudzień 2018, kontraktacja w przypadku IF wynosi dokładnie 99%.

Wykres 74. Poziom wykorzystania alokacji w OP 1 oraz w poszczególnych działaniach i poddziałaniach⁵⁶

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 3.07.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg stanu na 31.12.2018 r.

Do końca stycznia 2019 r. nierozstrzygnięte były łącznie 4 konkursy ogłoszone w OP 1, znany był już również harmonogram naborów planowanych na 2019 r. W trwających konkursach relatywnie dużą alokację przeznaczono na nabór w Poddziałaniu 1.2.1 (70,7 mln zł), w którym rozszerzono zakres wsparcia (oprócz infrastruktury B+R można było uzyskać wsparcie na sfinansowanie prac B+R); dopuszczono do aplikowania również duże przedsiębiorstwa. Konkurs ten cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem (łącznie wpłynęły wnioski na 230 mln zł), jest więc duża szansa na wykorzystanie całej alokacji w tym naborze. Natomiast niepowodzeniem zakończył się nabór w tym poddziałaniu przeprowadzony pod koniec 2018 r. na operatora projektów grantowych, w ramach którego planowano rozdysponować kwotę 84 mln zł. Kolejny podobny nabór w Poddziałaniu 1.2.1 planowany jest w 2019 r. (na taką samą kwotę); a także 2 inne nabory (na zamówienia przedkomercyjne oraz bezpośrednie dotacje na infrastrukturę i prace B+R dla przedsiębiorstw). Jeśli cała dostępna w nich alokacja zostanie wykorzystana, wciąż do rozdysponowania pozostanie 20% alokacji Poddziałania 1.2.1, tj. 78 mln zł. Biorąc pod uwagę dość ograniczony potencjał przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego do prowadzenia prac B+R oraz ograniczenia wynikające z Umowy Partnerstwa (w tym ograniczenia we wspieraniu dużych przedsiębiorstw, limity na finansowanie wdrożeń wyników prac B+R), należy rozważyć, czy części lub całości z tych 78 mln zł nie należałoby przesunąć na wsparcie innych obszarów.

W Poddziałaniu 1.3.1 z 2 organizowanych w ostatnim czasie naborów rozstrzygnięto 1, w którym na podpisanie czekają 3 umowy stanowiące łącznie 8% alokacji w tym Poddziałaniu (wykorzystano mniej niż połowę alokacji w tym naborze). W drugim, nierozstrzygniętym naborze do rozdysponowania przeznaczono 18% alokacji. Na 2019 r. zaplanowano jeszcze jeden nabór; być może jego wartość zostanie zwiększona tak by starać się rozdysponować całą pozostałą alokację tego Poddziałania.

⁵⁶ Poziom wykorzystania alokacji w całym raporcie obliczony został w oparciu o kurs EUR 4,3028.

W Poddziałaniu 1.6.2 nierozstrzygnięte pozostają 2 konkursy, które cieszyły się ogromnym zainteresowaniem wnioskodawców. Łącznie złożono w nich prawie 550 wniosków preselekcyjnych na kwotę 235 mln zł, kilkukrotnie przewyższającą dostępną w nich alokację. Zakładając pełne wykorzystanie alokacji w trwających konkursach, w Poddziałaniu 1.6.2 pozostanie do wykorzystania jeszcze ok. 40 mln zł, tj. 15% alokacji; z uwagi na bardzo duże zainteresowanie wnioskodawców nie powinno być żadnych problemów z wykorzystaniem tych środków.

Największe trudności z wykorzystaniem alokacji występują w Poddziałaniu 1.4.2. Dotychczas przeprowadzono w tym Poddziałaniu tylko 1 nabór (na profesjonalizację IOB), który nie cieszył się dużym zainteresowaniem wnioskodawców. Aktualnie jest zaplanowany 1 nabór na 2019 r. na 5 mln zł (z 20 mln zł jakie pozostały w tym Poddziałaniu) na usługi specjalistyczne IOB dla biznesu. Szansą na wykorzystanie środków w tym Poddziałaniu byłoby przyjęcie formuły popytowej w postaci bonów na usługi specjalistyczne dla biznesu, jeśli analizy wykazały opłacalność wdrożenia takiego rozwiązania jeszcze w tej perspektywie finansowej. Alternatywnie, należy rozważyć przeniesienie pozostałych środków na wsparcie innych obszarów, np. na cieszące się dużym zainteresowaniem wnioskodawców wsparcie rozwoju potencjałów endogenicznych regionu.

Mimo zakontraktowania środków, z powodu braku zainteresowania odbiorców wynikającego z dużej konkurencji wsparcia dotacyjnego, najprawdopodobniej nie wykorzystana zostanie alokacja na pożyczki na działalność B+R w Poddziałaniu 1.2.2. Oznacza to dodatkowe prawie 70 mln zł do rozdysponowania w ramach OP 1.

Tabela 17. Alokacja z OP 1 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
OP 1	69%	2%	9%	9%	89%
1.1	91%	0%	0%	0%	91%
1.2.1	30%	0%	18%	31%	79%
1.2.2	100%	0%	0%	0%	100%
1.3.1	52%	8%	18%	12%	89%
1.3.2	100%	0%	0%	0%	100%
1.4.1	100%	0%	0%	0%	100%
1.4.2	1%	2%	0%	23%	26%
1.4.3	29%	28%	0%	10%	67%
1.5.1	100%	0%	0%	0%	100%
1.5.2	88%	0%	0%	12%	99%
1.5.3	80%	0%	0%	18%	98%
1.6.1	98%	0%	0%	0%	98%
1.6.2	55%	3%	27%	0%	84%

Źródło: Opracowanie własne

Ogółem, poziom kontraktacji w całej OP 1 należy uznać za wysoki, przy czym w dużej mierze wynika to z zakontraktowania całej alokacji przeznaczonej na IF. W obszarze wsparcia bezzwrotnego, największym wyzwaniem pozostaje rozdysponowanie niewykorzystanych środków na wsparcie prac B+R (70 mln zł w Poddziałaniu 1.2.2 oraz 78 mln zł w Poddziałaniu 1.2.1), które nie są ujęte w harmonogramie na 2019 r. Niepewne jest również wykorzystanie całej alokacji (ok. 21 mln zł) w obszarze wsparcia MŚP przez IOB (Poddziałanie 1.4.2).

4.1.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Poziom realizacji wartości docelowych wskaźników typu output, zarówno deklarowany na podpisanych już umowach, jak i oszacowany z uwzględnieniem pozostałej do wykorzystania alokacji, jest zróżnicowany w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych, działań i poddziałań. Wynika to zarówno z różnego poziomu wdrażania interwencji, jak i zmian innych czynników, które nastąpiły w trakcie realizacji wsparcia. Ogółem, najbardziej zaawansowany jest stan realizacji wskaźników w ramach PI 3c. Znaczące przekroczenia części wskaźników (szczególnie liczby wspartych przedsiębiorstw) mogą wystąpić w PI 1b, ale tylko przy założeniu efektywnego rozdysponowania środków na projekty grantowe i dotacje dla przedsiębiorstw. Trudności z osiągnięciem wartości docelowych mogą wystąpić w obszarze wsparcia przedsiębiorczości (PI 3a) oraz wsparcie internacjonalizacji i promocji gospodarczej regionu (PI 3b).

Jeśli zakontraktowane projekty zostaną zrealizowane, wartości docelowe wszystkich wskaźników w PI 1a powinny zostać osiągnięte, a nawet znacząco przekroczone. Wynika to z wyższych niż zakładano na etapie programowania wartości wskaźników zadeklarowanych przez jednostki naukowe realizujące projekty w ramach Działania 1.1 oraz obniżenia w RPO wartości docelowych wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju*.

Tabela 18. Wskaźniki typu output dla PI 1a – Działanie 1.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba naukowców pracujących w ulepszonych obiektach infrastruktury badawczej (CI 25)	40	0	218,5	238,5
		0%	546%	596%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne w projekty w zakresie innowacji lub badań i rozwoju (CI 27) zł	21 877 397	0	36 001 672	39 363 498
		0%	165%	180%
Liczba jednostek naukowych ponoszących nakłady inwestycyjne na działalność B+R	4	0	19	20
		0%	475%	500%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Oszacowane na podstawie dostępnych danych wartości docelowe wskaźników dla PI 1b wskazują, że część z nich zostanie znacząco przekroczonych, a część nie zostanie osiągniętych. Wartości docelowe dla wskaźników *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* i otrzymujących dotacje powinny zostać osiągnięte i istotnie przekroczone już w przypadku realizacji założeń w ramach podpisanych przez beneficjentów umów. Natomiast wartość docelowa wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)* najprawdopodobniej nie zostanie osiągnięta.⁵⁷ Wynika to z kilku najważniejszych powodów:

- na etapie szacowania tego wskaźnika dla priorytetu 1b zakładano, że będzie on równy całkowitej alokacji dla priorytetu 1b, z uwagi na fakt, że maksymalna intensywność pomocy miała wynosić 50%. W rzeczywistości, maksymalna intensywność wsparcia wyniosła 85%, a średnia – 75%. Dodatkowo, część alokacji zamiast na dotacje przeznaczono na instrumenty finansowe w ramach Poddziałów 1.2.2 i 1.3.2, które nie kontrybuują do w/w wskaźnika;
- w przypadku projektów grantowych, inwestycje prywatne uzupełniające obliczane na poziomie projektu były zerowe, gdyż wkład własny grantodawcy (KPAI) nie stanowi inwestycji prywatnych, jako że jest to jednostka podległa JST.⁵⁸
- wartość docelową wskaźnika z RPO przeliczono wg aktualnego kursu euro, co zwiększa wartość docelową wskaźnika wyrażoną w zł.

Zgodnie z otrzymanymi danymi, dotychczasowa realizacja wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi* wynosi 0, gdyż żaden z dotychczasowych beneficjentów projektów z PI 1b nie zgłasza jego realizacji. Do wskaźnika powinny zostać wliczone firmy korzystające z grantów Funduszu Badań i Wdrożeń – voucher badawczy, gdyż każdy taki projekt zakłada zakup usług B+R od jednostki naukowej, co spełnia definicję współpracy z ośrodkiem badawczym. Jeśli taka decyzja zostanie podjęta przez IZ, szacujemy realizację wskaźnika w PI 1b na poziomie 82% wartości docelowej.

Tabela 19. Wskaźniki typu output dla PI 1b– Poddziałanie 1.2.1, 1.2.2, 1.3.1 i 1.3.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	187	71	469	1 314
		38%	251%	703%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	187	71	416	1 261
		38%	222%	674%

⁵⁷ Przy czym przyjęte oszacowanie obejmuje projekty z Pod. 1.2.1 (poza grantowymi, w przypadku których inwestycje uzupełniające są ze środków publicznych) oraz Pod. 1.3.1.

⁵⁸ Natomiast ewaluator zgadza się z opinią IZ, że w inwestycjach prywatnych uzupełniających należałoby uwzględnić zarówno wkład własny grantobiorcy, jak i wkład własny grantodawcy o ile będzie to podmiot prywatny.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI6) zł	517 703 318 ⁵⁹	20 945 895	79 296 777	200 262 175
		4%	15%	39%
Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI26)	1 137	0	300	931
		0%	26%	82%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Wyniki przeprowadzonego oszacowania wskazują, że istnieje duże ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowych części wskaźników w obszarze wsparcia przedsiębiorczości, realizowanym w ramach PI 3a. Dotyczy to m.in. wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, którego realizacja uzależniona jest od osiągniętych wartości wskaźników składowych: *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*, *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje* oraz *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe*. Dotychczas, w ramach podpisanej umowy wykorzystano pełną alokację w Poddziałaniu 1.4.1, z której BGK jako Menedżer Funduszu Funduszy zadeklarował wsparcie niedotacyjne 513 przedsiębiorstw. W rezultacie, jeśli uda się zrealizować te założenia, wartość docelowa wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje* zostanie ponad 3-krotnie przekroczona.

Natomiast w ramach podpisanych umów, praktycznie brak jest firm otrzymujących wsparcie niefinansowe (przede wszystkim w ramach specjalistycznych usług świadczonych przez IOB), których zgodnie z celem przyjętym w RPO powinno być aż 849. Wynika to z braku realizacji projektów w ramach Pod. 1.4.2, w którym praktycznie cała alokacja jest ciągle dostępna, oraz znaczącego zmniejszenia wartości alokacji w ramach tego Poddziałania (z 22 do 5 mln euro). Szacuje się, że jeśli uda się wykorzystać alokację (5 mln zł) w zaplanowanym na 2019 r. naborze np. na instrumenty popytowe (vouchery) dla przedsiębiorstw na usługi specjalistyczne IOB, liczba wspartych w ten sposób firm osiągnie wartość 73, co umożliwi osiągnięcie ok. 1/12 wartości docelowej wskaźnika. Niższa od planowanej będzie również realizacja wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje*, co wynika z braku bezpośredniego wsparcia dotacyjnego w ramach PI 3a kierowanego do przedsiębiorstw (do wartości wskaźnika wlicza się jedynie niewielką liczbę wspartych IOB). Ogółem, w pozytywnym scenariuszu uda się osiągnąć w PI 3a ok. 53% wartości docelowej wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*.

Dotychczasowa realizacja wskaźników *Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych* oraz *Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych*

⁵⁹ Wartość docelowa z RPO wyrażona w euro (120 317 774) została przeliczona na zł wg kursu obrachunkowego KE na koniec 2018 r. (4,30).

przez instytucje otoczenia biznesu jest bardzo niska. W przypadku pierwszego z tych wskaźników, przyczyną jest m.in. dużo wyższy niż zakładano koszt jednostkowy w dotychczas realizowanych projektach (średnio ok. 750 tys. vs. ok. 240 tys. zakładanych na etapie programowania). Dodatkowo, na przygotowanie terenów inwestycyjnych przeznaczono dotychczas dużo mniejszą alokację niż zakładano na etapie programowania. W przypadku liczby usług świadczonych przez IOB, w 1 realizowanym aktualnie w Poddziałaniu 1.4.2 projekcie, wprowadzono 3 takie usługi, co oznacza istotnie niższy koszt jednostkowy niż zakładano na etapie programowania. Ponieważ jednak konkurs dla IOB cieszył się bardzo niskim zainteresowaniem, część alokacji z Poddziałania 1.4.2 może zostać przesunięta na inne obszary. Jeśli uda się rozdystrybuować kwotę 5 mln zł w konkursie zaplanowanym na 2019 r., to przy utrzymaniu kosztu jednostkowego na poziomie z założeń ex-ante, szacowana realizacja wyniesie ok. 70% wartości docelowej.

Tabela 20. Wskaźniki typu output dla PI 3a– Poddziałanie 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	1116	107	516	595
		10%	46%	53%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	101	1	4	82
		1%	4%	81%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	166	106	513	513
		64%	309%	309%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI4)	849	0	6	72
		0%	1%	8%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7) ⁶⁰ zł	1 549 249	0	1 553 570	1 553 570
		0%	100%	100%
Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	380	0	32	32
		0%	8%	8%
Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje	83	0	3	61
		0%	4%	73%

⁶⁰ W trakcie realizacji RPO zmianie uległa metodologia wyliczania tego wskaźnika w przypadku instrumentów finansowych. Wartość docelowa została oszacowana wg pierwotnej metodologii, wg której wartość inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne równa była uśrednionemu kosztowi odsetek pokrywanych przez beneficjenta w trakcie trwania pożyczki pomnożonemu przez szacowaną liczbę przedsiębiorstw, które skorzystają z pożyczki. Po renegotiacjach wskaźnik będzie obliczany jako wartość wkładu własnego pośrednika finansowego (jeśli jest podmiotem prywatnych) oraz ewentualny wkład prywatny na poziomie odbiorcy ostatecznego.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
otoczenia biznesu				

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Podobnie jak w przypadku PI 3a, również w PI 3b (obejmującym wsparcie eksportowe i promocję gospodarczą regionu) przeprowadzone oszacowania wskazują na duże ryzyko braku osiągnięcia wartości docelowych dla ok. połowy wskaźników. W przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie*, prognozowany brak osiągnięcia wskaźnika wynika bezpośrednio z dużo niższej realizacji jednego ze wskaźników składowych, tj. *Liczbę przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe*. Na etapie programowania zakładano, że znaczące środki w ramach wsparcia umiędzynarodowienia zostaną przeznaczone na relatywnie tanie wsparcie doradcze. W rzeczywistości, środki alokowano przede wszystkim na większe wartościowo granty eksportowe oferowane w ramach Funduszu Eksportowego TARR, a projekty promocji gospodarczej regionu realizowane w ramach Poddziałania 1.5.2 nie obejmują tak wielu przedsiębiorstw, by osiągnąć wartość docelową wskaźnika.

Zagrożona jest również realizacja celu w zakresie *inwestycji prywatnych uzupełniających wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje)*. Przy czym w przypadku tego wskaźnika konieczna jest weryfikacja jego wartości docelowej w RPO, która jest kilkunastokrotnie większa, niż wartość docelowa ujęta w SZOOP. Jeśli wartość docelowa w RPO zostanie zrównana z wartością z SZOOP, cel dla tego wskaźnika zostanie osiągnięty.

W przypadku 2 wskaźników (*Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje* oraz *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)*) poziom realizacji na podpisanych umowach jest równy lub przekracza wartości docelowe. Przy czym wskaźniki te odnoszą się do instrumentów finansowych wdrażanych za pośrednictwem MFF, który zadeklarował w momencie podpisania umowy osiągnięcie zakładanych rezultatów.

Tabela 21. Wskaźniki typu output dla PI 3b– Poddziałanie 1.5.1, 1.5.2, 1.5.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	1709	14 1%	553 32%	736 43%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	257	7 3%	205 80%	245 95%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	49	7 14%	49 100%	49 100%

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI4)	1403	0	299	442
		0%	21%	32%
Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjnoprocesowe	101	0	52	62
		0%	51%	62%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI6) zł	180 545 805	874 391	22 561 930	26 841 385
		0%	12%	15%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7) ⁶¹	6 841 776	0	8 563 359	8 563 359
		0%	125%	125%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Realizacja najważniejszych wskaźników w ramach PI 3c, w ramach którego realizowane są projekty wsparcia w realizacji inwestycji i wdrażania innowacji, wydaje się niezagrażona. Duże zainteresowanie przedsiębiorców dotacjami w ramach Poddziałania 1.6.2 oraz obniżenie maksymalnej kwoty wsparcia w trwających i planowanych konkursach do 500 tys. zł powoduje, że cele dla wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje* powinny zostać osiągnięte a nawet nieznacznie przekroczone. Podobnie wygląda sytuacja w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje*, który odnosi się do pożyczek i poręczeń realizowanych w ramach Poddziałania 1.6.1. KPFR jako Menedżer Funduszu Funduszy w ramach podpisanej umowy zobowiązał się do realizacji tego wskaźnika na poziomie 100% wartości docelowej, i wskaźnik ten powinien zostać bez większych problemów zrealizowany (w 2018 r. wsparto już 145 firm). W efekcie, również syntetyczny wskaźnik *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* powinien przekroczyć wartość docelową.

W ramach dotychczas podpisanych umów 122 firmy powinny wprowadzić produkty nowe dla rynku; szacujemy, że w przypadku zakładanego wykorzystania całej alokacji z Poddziałania 1.6.2 w kolejnych naborach takie produkty wprowadzi kolejnych 67 przedsiębiorstw, dzięki czemu cel dla tego wskaźnika na 2023 r. zostanie osiągnięty. W przypadku wskaźnika *Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje)* w ostatnim czasie zmieniono metodologię jego szacowania, tak by ujednolicić ją z innymi regionami i lepiej dostosować do założeń interwencji. Wartość wskaźnika będzie obejmować środki prywatne składające się na wkład własny pośredników finansowych i odbiorców ostatecznych. Ponieważ jednak większość

⁶¹ Por. uwaga do wskaźnika dla PI 3a

środków będzie dystrybuowana przez KPFP, którego wkład własny stanowią środki publiczne (pochodzące z reużycia środków z IIF z RPO WK-P 2007-2013), należy znacząco obniżyć wartość docelową dla tego wskaźnika.

Natomiast w przypadku wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy* prognozowany brak osiągnięcia wartości docelowej związany jest z niespójnością danych między SZOOP (gdzie wartość docelowa wynosi 136) a RPO (gdzie wartością docelową jest 299). W przypadku odpowiedniego skorygowania wartości docelowej w RPO, cel dla tego wskaźnika powinien zostać osiągnięty.

Tabela 22. Wskaźniki typu output dla PI 3c– Poddziałanie 1.6.1 i 1.6.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	737	235	546	776
		32%	74%	105%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	300	72	109	339
		24%	36%	113%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie finansowe inne niż dotacje (CI3)	437	163	437	437
		38%	100%	100%
Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7) ⁶² zł	61 017 484	5 577 606	14 217 887	14 217 887
		9%	23%	23%
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla rynku	149	65	122	189
		44%	82%	127%
Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	299	0	136	136
		0%	45%	45%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.1.4 Podsumowanie

Wdrażanie interwencji w ramach OP 1 przebiega dość sprawnie, a poziom kontraktacji należy uznać za wysoki, przy czym w dużej mierze wynika to z zakontraktowania całej alokacji przeznaczonej na IF. W obszarze wsparcia bezzwrotnego, wyzwaniem pozostaje efektywne wykorzystanie pozostałych środków na wsparcie prac B+R (70 mln zł z Pożyczki na innowacje

⁶² Por. uwaga do wskaźnika dla PI 3a. Ponadto, w przypadku KPFP realizacja wskaźnika będzie utrudniona, ze względu na fakt, że wkład własny KPFP jako jednostki podległej JST nie jest uznawany za inwestycje prywatne.

niewykorzystane w Poddziałaniu 1.2.2 oraz 78 mln zł z anulowanego naboru na projekty grantowe w Poddziałaniu 1.2.1), które nie są ujęte w harmonogramie na 2019 r. Niepewne jest również wykorzystanie całej alokacji (ok. 21 mln zł) w obszarze wsparcia MŚP przez IOB (Poddziałanie 1.4.2), a pewnym ryzykiem obarczona realizacja wejść kapitałowych przez wybrany fundusz VC wybrany w Pod. 1.3.2.

Poziom realizacji wskaźników typu output jest zróżnicowany: najbardziej zaawansowany jest stan realizacji wskaźników w ramach wsparcia innowacji przedsiębiorstw (PI 3c), a największe trudności z osiągnięciem wartości docelowych mogą wystąpić w obszarze wsparcia przedsiębiorczości (PI 3a) oraz wsparcia internacjonalizacji i promocji gospodarczej regionu (PI 3b).

Wsparcie dostępne w OP 1 wdrażane jest w formule otwartej, bez mechanizmów polityki terytorialnej. Przy czym w całej OP 1 szczególny nacisk położono na wybór projektów wpisujących się w zakres regionalnej strategii inteligentnej specjalizacji: w obszarze wsparcia infrastruktury i prac B+R (PI 1a i 1b) wspierane są wyłącznie projekty wpisujące się w zakres inteligentnych specjalizacji, natomiast w pozostałych obszarach (PI 3a, 3b i 3c) zastosowano preferencje w dostępie do wsparcia dla takich projektów. W całej OP 1 wykorzystano szeroki katalog instrumentów wsparcia: dotacje, granty, pożyczki i poręczenia, wejścia kapitałowe, w aktualnie trwającym naborze w Pod. 1.6.2 wprowadzono również nowy instrument pomocy zwrotnej. Ponad 1/3 alokacji OP 1 przeznaczona została na wsparcie z wykorzystaniem instrumentów finansowych.

Ogółem, szczególnie w przypadku instrumentów finansowych podział środków na dużą liczbę poddziałań znacząco ograniczał elastyczność w zarządzaniu nimi przez MFF. W szczególności, w przypadku braku odpowiedniego zainteresowania przedsiębiorców konkretnym instrumentem lub niedostosowaniem jego parametrów (np. maksymalnej lub minimalnej wielkości pożyczki) do oczekiwań rynkowych, procedura zmiany oferowanego produktu była bardzo czasochłonna.

Tabela 23. Podsumowanie postępu wdrażania OP 1

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	Cel interwencji: Zwiększone urynkowanie działalności badawczo-rozwojowej	
1a	W ramach PI 1a przeprowadzono 1 nabór, w którym dofinansowano 5 projektów w zakresie rozwoju infrastruktury B+R uczelni. Wsparciem mogły być objęte tylko projekty ujęte w kontrakcie terytorialne. Niemal cała alokacja została wykorzystana; pozostałe środki były zarezerwowane na 1 projekt ujęty w kontrakcie terytorialnym, który ostatecznie nie został złożony przez wnioskodawcę.	Zakontraktowane projekty przyczynią się do poprawy jakości publicznej infrastruktury badawczej, a przyjęte agendy badawcze w poszczególnych projektach zakładają realizację badań m.in. we współpracy z partnerami biznesowymi, co dobrze wpisuje się w cel interwencji. Przy czym z przeprowadzonych wywiadów wynika, mimo zakontraktowania środków w 2017 r. projekty nie weszły w fazę realizacyjną, nie są składane wnioski o płatność. Powoduje to pewne ryzyko w terminowej realizacji podpisanych umów.
1b	Cel interwencji: Zwiększona aktywność badawczo-rozwojowa przedsiębiorstw	
	W ramach PI 1b do końca grudnia 2018	Realizowane wsparcie obejmuje szeroki wachlarz

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	r. dofinansowano 77 projektów, z czego 33 projekty obejmowały wsparcie dotacyjne dla przedsiębiorstw na budowę zaplecza B+R (Pod. 1.2.1), a w 40 wsparto przedsiębiorstwa akademickie poprzez doradztwo w zakresie komercjalizacji prac B+R oraz dofinansowanie prac B+R. Oprócz tego dofinansowano 2 projekty grantowe realizowane przez KPAI na prowadzenie prac B+R, zgłoszenia wynalazków i zakup prac B+R przez MŚP. W ramach Pod. 1.2.2 (Pożyczka na innowacje) i 1.3.2 (wsparcie firm akademickich poprzez wejścia kapitałowe) podpisano umowy z BGK jako MFF, który wybrał pośredników finansowych odpowiedzialnych za dystrybucję środków do odbiorców ostatecznych.	instrumentów aktywizujących firmy w zakresie prowadzenia prac B+R, co dobrze wpisuje się w cel interwencji. Firmy mogły aplikować zarówno na dofinansowanie mniejszych wartościowo projektów (w ramach grantów dystrybuowanych przez KPAI) jak i rozwój infrastruktury B+R i realizację droższych prac B+R w ramach dotacji udzielanych bezpośrednio przez IZ. Pewnych modyfikacji wymaga niewątpliwie pożyczka na innowacje, która z powodu dużej konkurencji środków dotacyjnych w obszarze B+R nie cieszy się zainteresowaniem nabywców. BGK w ostatnim czasie finalnie podpisał umowę z funduszem VC na realizację wejść kapitałowych w firmy akademickie, co daje szansę na efektywne wsparcie tego sektora; wyzwaniem będzie jednak duża konkurencja ze strony środków dla funduszy VC dystrybuowanych na poziomie krajowym.
	Cel interwencji: <i>Lepsze warunki do rozwoju MŚP</i>	
3a	W ramach PI 3a dofinansowano dotychczas 6 projektów: 1 projekt w Pod. 1.4.1 z BGK jako MFF na dystrybucję pożyczek dla mikroprzedsiębiorstw, 1 projekt w Pod. 1.4.2 z IOB na świadczenie usług specjalistycznych dla przedsiębiorstw oraz 4 projekty w Pod. 1.4.3 na przygotowanie terenów inwestycyjnych oraz budowę infrastruktury biznesowej. Na podpisanie czekają również kolejne 3 umowy na rozwój infrastruktury biznesowej w ramach Pod. 1.4.3.	Realizowane wsparcie w zakresie zwiększenia dostępu do mikropożyczek dla przedsiębiorstw sektora MŚP niewątpliwie dobrze wpisuje się w cel interwencji, jakim jest poprawa warunków do rozwoju MŚP. Dużo większe trudności występują w zakresie zwiększenia dostępu do profesjonalnych usług IOB dla biznesu, z powodu niskiego zainteresowania IOB udziałem w projektach. Do końca 2018 r. nie wprowadzono również wsparcia w postaci bonów dla MŚP na usługi specjalistyczne IOB, które powinny przyczynić się do dalszej profesjonalizacji usług tych instytucji i ich lepszego dostosowania do potrzeb przedsiębiorców.
	Cel interwencji: <i>Opracowywanie i wdrażanie nowych modeli biznesowych dla MŚP, w szczególności w celu umiędzynarodowienia</i>	
3b	Dotychczas w ramach PI 3b podpisano 9 umów w Pod. 1.5.2 na promocję gospodarczą regionu i wsparcie ekspansji zagranicznej członków klastrów w regionie. Oprócz tego, w ramach Pod. 1.5.1 podpisano umowę z BGK jako MFF, który wybrał pośrednika finansowego odpowiedzialnego za dystrybucję pożyczek na umiędzynarodowienie działalności MŚP oraz wdrożenie technologii informacyjno-komunikacyjnych. W ramach Pod. 1.5.3 podpisano umowę z TARR, którego zadaniem jest dystrybucja grantów na	Projekty realizowane w ramach PI 3b dobrze wpisują się w cel interwencji, jakim jest ekspansja zagraniczna przedsiębiorstw regionu oraz wzrost wykorzystania technologii ICT w MŚP. Zastosowano pewną demarkację między wsparciem dotacyjnym a wsparciem zwrotnym. Granty udzielane są na udział w targach zagranicznych i (w mniejszym zakresie) na doradztwo w zakresie rozwoju eksportu lub opracowanie strategii internacjonalizacji dla początkujących eksporterów; wartość grantów ograniczona jest do max 200 tys. euro. Pożyczki finansują szerszy wachlarz działań, w tym działania inwestycyjne, marketingowe, administracyjne, niezbędne do rozpoczęcia / rozwoju eksportu, a

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	rozwój eksportu.	także wdrożenie technologii ICT. Przy czym w przypadku pożyczek, należy rozważyć obniżenie ich minimalnej kwoty z obecnych 300 tys. zł, która niejednokrotnie jest zbyt wysoka w stosunku do potrzeb przedsiębiorców.
3c	Cel interwencji: <i>Wspieranie tworzenia i rozszerzania zaawansowanych zdolności w zakresie rozwoju produktów i usług</i>	
	W ramach PI 3c dotychczas podpisano 109 umów na dotacje dla przedsiębiorców na sfinansowanie inwestycji związanych z wdrożeniem innowacji produktowych lub procesowych, w tym wdrożenie wyników prac B+R (Pod. 1.6.2). W ramach Pod. 1.6.1 podpisano umowę z KPFR jako MFF, który wybrał pośredników finansowych odpowiedzialnych za dystrybucję pożyczek na inwestycje MŚP oraz wdrożenia innowacji.	Projekty realizowane w ramach PI 3c dobrze wpisują się w cel interwencji. Pożyczki oferowane przez pośredników finansowych w ramach Pod. 1.6.1 są dobrze dostosowane do potrzeb przedsiębiorców, którzy potrzebują kapitału na rozwój firmy. Również dotacje na wdrożenia innowacji spotkały się z bardzo dużym zainteresowaniem przedsiębiorców. Przy czym mimo przyjętej demarkacji między instrumentami finansowymi a dotacjami (przyjęcie wyższych wymagań dotyczących poziomu innowacyjności -przynajmniej na skalę regionu - w przypadku wsparcia dotacyjnego), w okresach naborów dotacyjnych duża część firm wstrzymuje wnioski o uzyskanie pożyczki. Z tego względu ewentualne zwiększenie alokacji na dotacje może powodować trudności w wykorzystaniu całości środków zwrotnych w ramach Pod. 1.6.1.

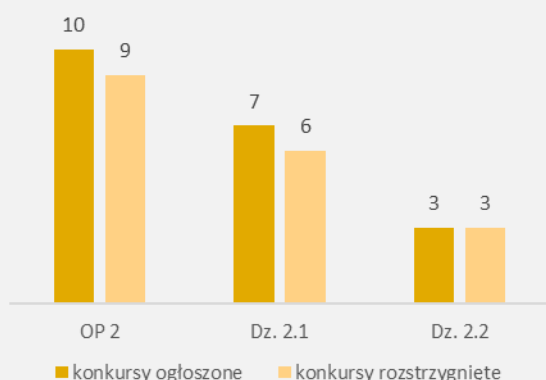
Źródło: Opracowanie własne

4.2 OP 2 Cyfrowy region

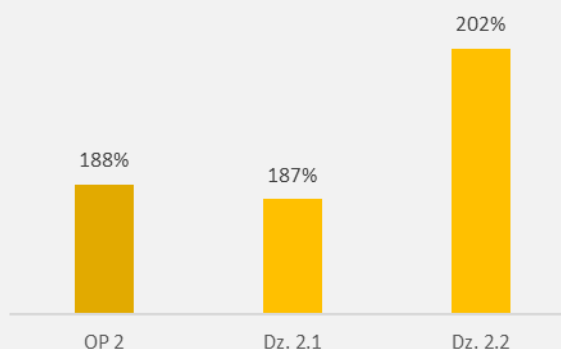
4.2.1 Przeprowadzone nabory

Do 31.12.2018 r. w OP 2 ogłoszono łącznie 10 naborów. Osiem z nich obejmowało Działanie 2.1 (w zakresie e-usług publicznych), a pozostałe dwa dedykowano Działaniu 2.2 obejmującemu digitalizację. Spośród wszystkich dziesięciu naborów w obu działaniach, sześć zostało unieważnionych lub zakończonych, gdyż nie złożono na nie żadnego wniosku. Dotyczy to wszystkich naborów konkursowych i trzech pozakonkursowych. Ze względu na niezłożenie wniosków w formule konkursowej IZ podjęła decyzję o uruchomieniu wsparcia w formule pozakonkursowej, w której beneficjentem jest samorząd województwa.

Wykres 75. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 2

Wykres 76. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 2

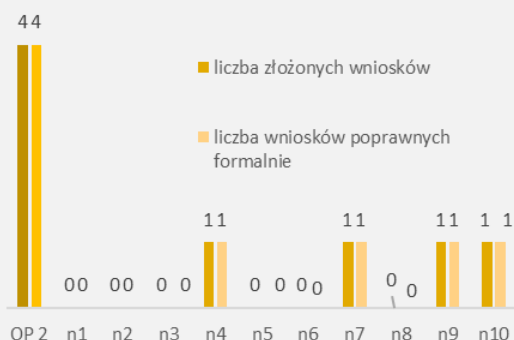

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do 31.12.2018 r. w ramach OP 2 Województwo Kujawsko-Pomorskie, jedyny dopuszczony wnioskodawca, złożył 4 wnioski o dofinansowanie. Trzy z nich wpłynęły w naborach z Działania 2.1, a jeden dotyczył wsparcia w obszarze digitalizacji (Działanie 2.2). Specyfika OP 2, bazującej na pozakonkursowym trybie naboru powoduje, że potencjał absorpcyjny jest odzwierciedleniem planów Departamentu Cyfryzacji Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wcześniej, tzn. na przełomie 2016 i 2017 roku ogłoszono równolegle trzy konkursy dla trzech schematów: e-usług w zakresie administracji, zdrowia i digitalizacji zasobów regionalnych. W każdym z nich jedynym dopuszczonym beneficjentem było Województwo Kujawsko-Pomorskie w partnerstwie z jednostkami sektora finansów publicznych. Ostatecznie w zakładanym terminie nie wpłynął żaden wniosek. Kolejne nabory były przeprowadzane w formule pozakonkursowej. Ostatecznie do realizacji skierowano 3 projekty. Kolejny, czwarty projekt nie może zostać zakontraktowany z powodu niewystarczającej, do czasu uruchomienia rezerwy wykonania, alokacji pozostałej w Działaniu 2.1

Wykres 77. Liczba wniosków złożonych w poszczególnych naborach do 31.12.2018 – OP 2

Wykres 78. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 2

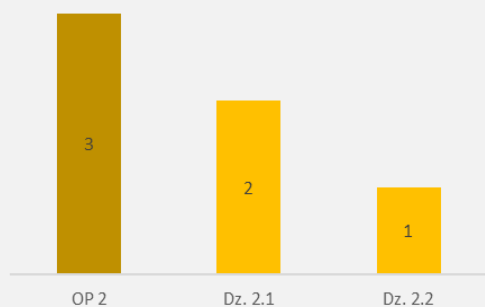
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Zgłoszone do realizacji projekty to złożone przedsięwzięcia o bardzo dużym znaczeniu dla regionu. Wciąż można wskazać na niewykorzystany potencjał absorpcyjny zwłaszcza w obszarze e-zdrowia. Oczekujący na przyznanie środków wnioski na realizację II etapu budowy kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej, złożony w I kw. 2018 r. wciąż czeka na kontraktację. Brak odpowiednich środków uniemożliwia sfinalizowanie naboru i podpisanie umowy.

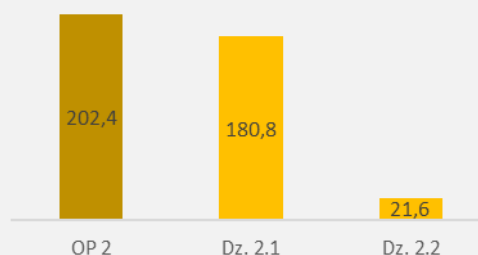
4.2.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do 31.12.2018 r. wyłoniono do dofinansowania łącznie 3 projekty: jeden w obszarze zastosowania technologii informacyjno-komunikacyjnych w sferze kultury i dwa dotyczące systemów e-usług (e-administracji i informacji przestrzennej oraz systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej).

Wykres 79. Liczba dofinansowanych projektów – OP 2

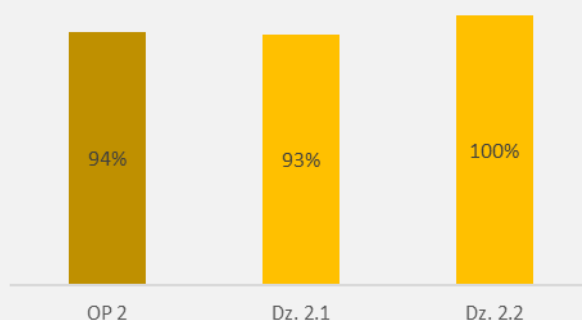
Wykres 80. Wartość projektów dofinansowanych w ramach OP 2 – mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Projekty dofinansowane do 31.12.2018 r. konsumują łącznie 94% alokacji dla OP 2. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów, środki pozostałe w Działaniu 2.1 chwilowo nie mogą być wykorzystane, ponieważ wnioskowane wsparcie⁶³ (21,5 mln zł, tj. około 5,5 mln euro) przekracza alokację pozostałą w tym działaniu (około 5 mln euro). Problem ten może zostać rozwiązany w momencie uruchomienia środków z rezerwy wykonania.

Wykres 81. Poziom wykorzystania alokacji w OP 2 oraz poszczególnych działaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 3.07.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg stanu na 31.12.2018 oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

Na 2019 r. nie są planowane nabory w Osi 2 z uwagi na zakontraktowanie dostępnych środków i oczekiwanie na odblokowanie środków z rezerwy wykonania na realizację projektu, czekającego na podpisanie umowy.

4.2.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

W Osi 2 przewidziano tylko dwa wskaźniki typu output do monitorowania w PI 2c. Poziom realizacji pierwszego z nich jest satysfakcjonujący. Już teraz udało się wdrożyć 1/3 usług on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3, z których wszystkie zakładają dwustronną interakcję. Usługi na poziomie 4 zostaną wdrożone w późniejszym terminie. Realizowane projekty przewidują łącznie 6 takich usług. Osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika nie wydaje się być zagrożone. Już teraz zakontraktowano środki, które powinny pozwolić wdrożyć większą liczbę usług, niż pierwotnie przewidywano.

Realizacja drugiego ze wskaźników PI 2c wygląda gorzej. Aktualnie jego wartość wynosi 0. Mimo tego, realizacja wartości docelowej nie wydaje się być zagrożona. Liczba podmiotów, które mają udostępnić on-line informacje sektora publicznego, przewidziana we wnioskach o dofinansowanie, w przypadku sprawnej realizacji projektów pozwoli na znaczne przekroczenie wartości docelowej określonej w Programie. Specyfika projektów

⁶³ Chodzi o projekt II etap kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej.

informatycznych, wdrażanych w Osi 2, powoduje, że wartość wskaźnika nie będzie przysłała stopniowo, a zostanie osiągnięta pod koniec realizacji całego projektu. Wskaźnik jest realizowany we wszystkich trzech projektach wdrażanych w Osi 2. Wystarczy jednak, aby z sukcesem zrealizować działania zaplanowane w Infostradzie Kujaw i Pomorza 2.0 aby wartość wskaźnika osiągnęła 80% wartości docelowej. Biorąc pod uwagę, że udało się uruchomić ten projekt, jak i pozostałe inicjatywy, nie ma zagrożenia dla realizacji wskaźnika. Nie ma także konieczności podejmowania działań naprawczych ani modyfikowania jego wartości docelowej.

Biorąc pod uwagę poziom wykorzystania alokacji w Osi 2 oraz aktualny i przewidywany poziom realizacji wskaźników, nie ma podstaw do zmiany wartości docelowych. Wskaźniki zostały dobrze dobrane i pozwalają ocenić postęp wdrażania interwencji. Wskaźnik *liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3* pozwala ocenić poziom interakcyjności wdrażanych rozwiązań. Monitorowanie liczby podmiotów udostępniających informacje on-line mierzy poziom upowszechnienia rezultatów interwencji. Wartości obu miar zostały oszacowane prawidłowo, odzwierciedlając zarówno założenia i cele interwencji, jak i systemowego wsparcia zaplanowanego do wdrożenia w realizowanych projektach.

Tabela 24. Wskaźniki typu output dla PI 2c – Działanie 2.1. i 2.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 [szt.]	236	80	243	243
		34%	103%	103%
Liczba podmiotów, które udostępniły on-line informacje sektora publicznego [szt.]	103	0	150	150
		0%	146%	146%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.2.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji Osi 2, mierzony kontraktacją alokacji, jest wysoki. Wykorzystano wszystkie dostępne środki, a kolejny projekt czeka na zakontraktowanie po odblokowaniu rezerwy wykonania. Wsparcie w Osi 2 było jednym z pierwszych uruchomionych. Projekt *Budowa kujawsko-pomorskiego systemu udostępniania elektronicznej dokumentacji medycznej (I etap)* jest realizowany od początku wdrażania programu. Z kolei projekt *Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0*, będący kontynuacją wcześniej zrealizowanego w ramach RPO WK-P na lata 2007-2013 projektu o podobnej nazwie, został rozpoczęty już w 2016 roku.

Poziom realizacji celów wyznaczonych wskaźnikami produktu oraz oczekiwania co do osiągnięcia wartości docelowych, są optymistyczne. Zrealizowanie zakontraktowanych projektów pozwoli na osiągnięcie oczekiwanych wartości docelowych wskaźników.

Tabela 25. Podsumowanie postępu wdrażania OP 2

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
2c	Cel interwencji: <i>Większy zakres stosowania TIK w sferze usług publicznych.</i>	
	Obecnie realizowane są 3 projekty, wszystkie wdrażane w formule pozakonkursowej. Zaplanowano w nich działania mające ułatwić mieszkańcom oraz inwestorom dostęp do kluczowych informacji i usług administracji publicznej, w tym dostęp do danych przestrzennych. W realizacji jest także projekt, w którym jest tworzona infrastruktura techniczna, informatyczna i środowisko, które pozwolą na wprowadzenie specjalistycznych e-usług w ochronie zdrowia, zapewniając łatwiejszy i szybszy dostęp do świadczeń medycznych dla mieszkańców regionu. W trzecim projekcie trwają prace nad udostępnieniem narzędzi do aktywnego uczestniczenia w wydarzeniach kulturalnych regionu oraz ucyfrowieniem (digitalizacją) zasobów instytucji kultury.	Projekty przyjęte do realizacji w sposób systemowy wspierają rozwój w obszarze e-zdrowia, e-kultury, szeroko rozumianej e-administracji i GIS. Projekty są kompleksowe, realizowane przez kluczowe podmioty. Chociaż wdrażanie złożonych projektów informatycznych, szczególnie takich planowanych w długiej, jak na branżę IT, perspektywie czasowej, jest skomplikowane, to użyteczność wdrażanych rozwiązań jest kierunkiem w stronę zwiększenia zakresu stosowania TIK w sferze usług publicznych.

Źródło: Opracowanie własne

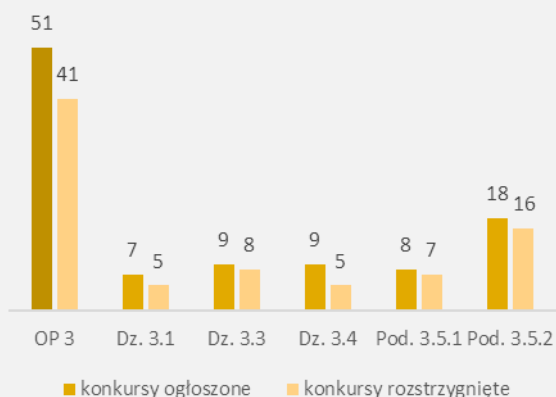
4.3 OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie

4.3.1 Przeprowadzone nabory

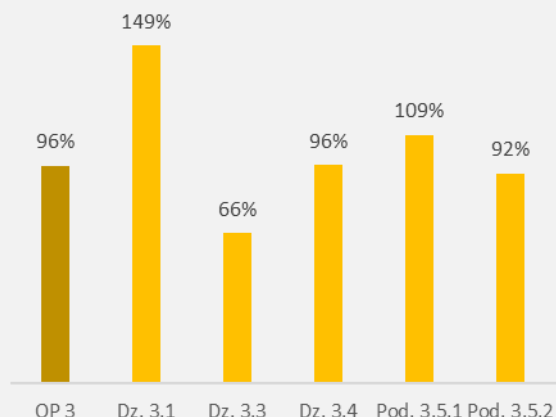
Do 31 grudnia 2018 roku w OP 3 ogłoszono 51 naborów. Najwięcej (27) przeprowadzono w ramach interwencji w niskoemisyjny transport (Działanie 3.4 i Poddziałanie 3.5.2). W pozostałych działaniach zrealizowano od 7 (odnawialne źródła energii) do 9 (efektywność energetyczna poza ZIT) naborów. Łącznie na wszystkie konkursy ogłoszone do połowy 2018 roku desygnowano 96% środków OP 3.⁶⁴ Największy udział w stosunku do całości alokacji posiadały nabory na Działania 3.1 i Poddziałania 3.5.1.

⁶⁴ Z wyłączeniem środków przekazanych EBI.

Wykres 82. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 3

Wykres 83. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

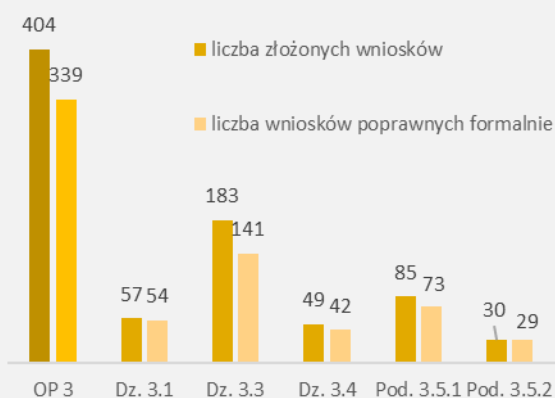
Do końca 2018 roku w zakończonych konkursach⁶⁵ złożono 404 wnioski o dofinansowanie, z których 339 było poprawnych formalnie. Największą popularność zanotowały konkursy dotyczące efektywności energetycznej zarówno w ramach polityki terytorialnej (3.3) jak i ZIT (3.5.1). Najmniej projektów natomiast złożono w Poddziałaniu 3.5.2, co wynika z realizacji większych projektów pozakonkursowych – np. budowy buspasów oraz parkingów P&R.

Największe zapotrzebowanie w OP 3 pojawiło się w Działaniu 3.3, finansującym głównie termomodernizację obiektów użyteczności publicznej. Jest to jedyne działanie, w którym łączna wartość wnioskowanego wsparcia w naborach przekroczyła poziom dostępnej alokacji. Wskazuje to, że obszar mógłby potencjalnie przyjąć dodatkową pulę środków, podobnie jak ścieżki rowerowe w ramach Działania 3.4 oraz Poddziałania 3.5.2. Trudno przewidzieć natomiast popyt na instrumenty finansowe, do których wdrażania zobowiązał się menadżer funduszu funduszy, ponieważ zgodnie ze stanem na styczeń 2019 r., wybrano wyłącznie pośrednika w obszarze efektywności energetycznej (Działanie 3.3), którym został Getin Noble Bank.

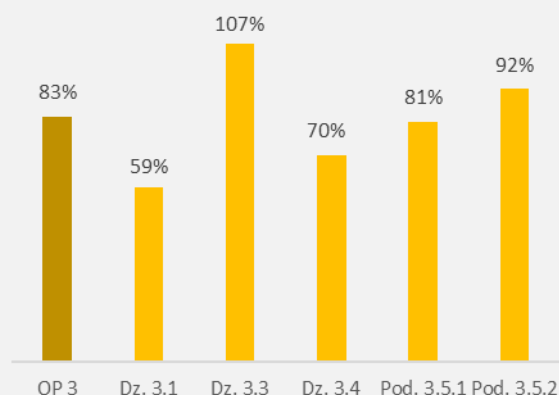
Najmniejszy popyt na środki odnotowano w Działaniu 3.1. W pierwszym organizowanym konkursie na projekty parasolowe obejmujące mikroinstalacje dla mieszkańców i samorządów nie wykorzystano połowy planowanej alokacji. Obserwowane jest także niskie zainteresowanie inwestorów realizacją sieci ciepłowniczych OZE. Większe zainteresowanie cechowało Działanie 3.4, skierowane na inwestycje w transport niskoemisyjny poza obszarem ZIT, gdzie jednak podaż skierowanych środków dotychczas również przewyższała popyt (aplikowanie o 70% alokacji).

⁶⁵ Za konkurs zakończony uznaje się konkurs, dla którego została opublikowana lista beneficjentów, którzy otrzymali dofinansowanie z UE, zatwierdzona uchwałą przez Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Wykres 84. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 3

Wykres 85. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do przyczyn niewielkiego zainteresowania wsparciem w poszczególnych działaniach OP 3 RPO WK-P należy zaliczyć:

- Niestabilność rynku OZE (w Działaniu 3.1) – zmiana mechanizmu finansowania inwestycji i ograniczenie wsparcia niektórych technologii zmniejszyły zainteresowanie inwestorów OZE oraz pośredników finansowych. W tym przypadku samorząd województwa wsparł MFF w poszukiwaniu pośrednika w trybie „z wolnej ręki”.
- Nietatwą i przeciągającą się dyskusję ze spółkami energetycznymi (w Działaniu 3.1) – kryterium gotowości technicznej stanowiło kryterium dostępu w RPO WK-P (w przeciwieństwie np. do PO IiŚ), na co operatorzy elektroenergetyczni mający monopol na realizację tego typu inwestycji nie byli gotowi. Uzyskanie gotowości inwestycyjnej utrudniały zmiany władz spółek, posiadających różne koncepcje realizacji inwestycji. Trudności we współpracy ze spółkami zgłaszały również gminy przy realizacji inwestycji oświetleniowych, przez co nabory w tym obszarze ani razu nie wykorzystały alokacji. Samorząd województwa ponowił nabór dla spółek energetycznych do infrastruktury przesyłu energii z OZE; jeżeli projekt operatora zostanie wybrany, istotnie zwiększy kontraktację Działania 3.1.
- Przyjęte kryteria w konkursie na mikroinstalacje (w Działaniu 3.1) – w konkursie premiowano niewielkie inwestycje, co powodowało niewielką kwotę dofinansowania na jeden wniosek. Zniechęcało to JST do aplikacji. Istotnym problemem było także wycofywanie się mieszkańców ze współrealizacji inwestycji, co również powodowało rezygnację niektórych gmin z projektu. Samorząd województwa ponowił nabór po terminie objętym raportem, w którym zwiększył próg dofinansowania pojedynczego projektu z 500 tysięcy do 1 mln zł.
- Potrzebę zmiany strategii inwestycyjnej (w Działaniu 3.3) – ograniczona dostępność pośredników i chęć wypracowania spójnego produktu przez jedyny wybrany podmiot

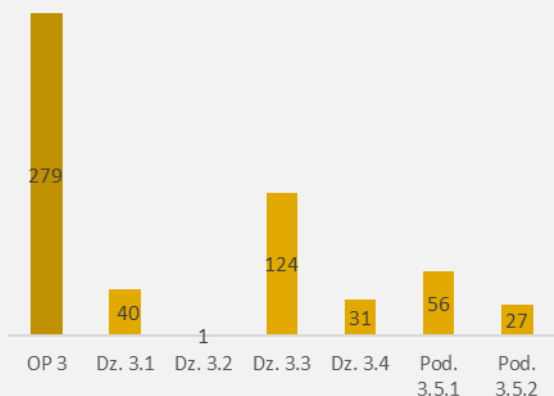
opóźniła udzielanie pożyczek. Tym samym ze względu na sezon zimowy inwestycje podmiotów mieszkaniowych prawdopodobnie rozpoczną się dopiero w 2019 roku. Samorząd przychylił się do wniosku pośrednika i dokonał zmian w strategii inwestycyjnej, w dodatku zadeklarował wsparcie w promocji pożyczek. Wyzwaniem dla realizacji pożyczek na początku budowy portfela pośrednika finansowego okazał się również wymóg posiadania ekspertyzy ornitologicznej, przygotowanej w okresie lęgowym ptaków, określony przepisami prawa. Okres ten przypada dokładnie w momencie wybierania wykonawcy robót budowlanych, co wraz z „martwym sezonem” w zakresie inwestycji po podpisaniu umowy skutkowało brakiem projektów w 2018 r.

- Konieczność korekt finansowych w wyniku weryfikacji audytów energetycznych (w Działaniu 3.3) – istotnym problemem wdrożeniowym były korekty efektu ekologicznego na pojedynczych budynkach w projektach termomodernizacyjnych, obejmujących kilka obiektów.
- Brak gotowości inwestycyjnej potencjalnych beneficjentów (głównie w Działaniu 3.4) – przykładowo, w pierwszej połowie okresu programowania nie udało się wesprzeć jedynego beneficjenta zdolnego zrealizować inwestycję szynową poza ZIT w regionie, tj. miasta Grudziądz. Samorząd województwa ponowił nabór w IV kwartale 2018 r

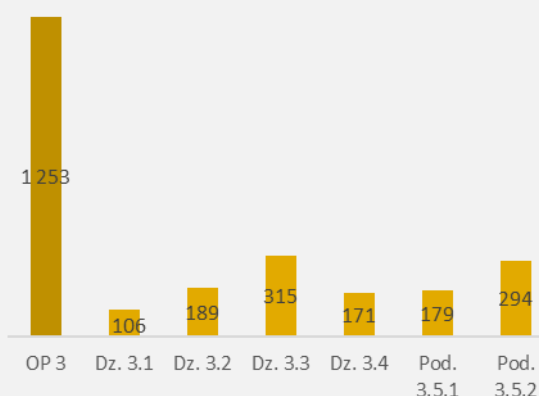
4.3.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do końca 2018 roku w sprawozdawczości MR figurowało 279 wspartych umów. Najwięcej projektów znajdowało się w Działaniu 3.3, w którym w ramach polityki terytorialnej realizowano termomodernizację budynków usługowych. Niezmienny poziom kontraktacji pozostaje natomiast w Działaniu 3.2, jako że w całości jest wdrażane przez instrument finansowy. Pod względem wartości bezwzględnej wydatkowanego wsparcia najlepiej wypadło Poddziałanie 3.5.2, obejmujące projekty z zakresu transportu niskoemisyjnego ZIT oraz działania skierowane do budynków sektora publicznego w obszarze polityki terytorialnej (3.3) i ZIT (3.5.1).

Wykres 86. Liczba dofinansowanych projektów – OP 3

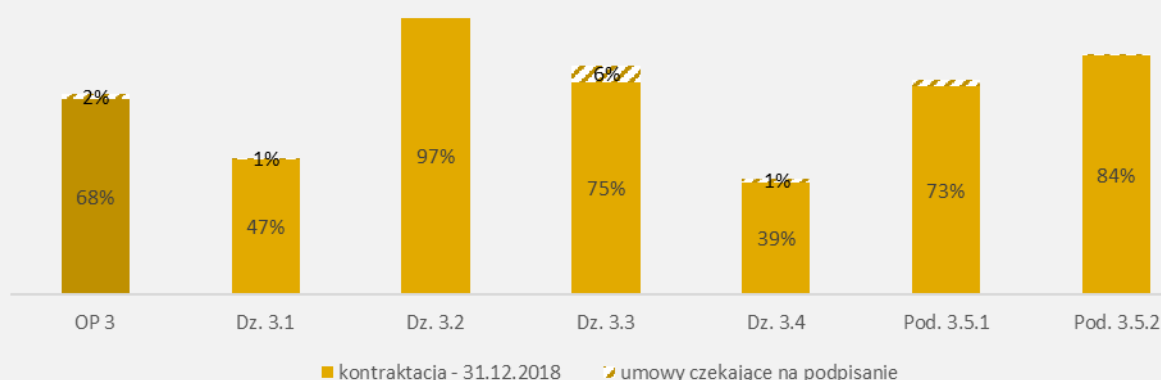
Wykres 87. Wartość dofinansowanych projektów w OP 3 – mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach

Projekty dofinansowane do końca roku wraz ze środkami powierzonymi EBI wykorzystują 71% wsparcia z OP 3 (łącznie z projektami, których umowy oczekiwały na podpisanie). Duże rezerwy finansowe nadal pozostają w obszarze odnawialnych źródeł energii oraz niskoemisyjnego transportu poza ZIT, gdzie mimo dużego przyspieszenia w 2018 roku nie zakontraktowano jeszcze połowy środków. W ramach ZIT wdrażanie przebiega sprawnie. W obydwu poddziałaniach (3.5.1 i 3.5.2) de facto zakontraktowano powyżej 75% środków.

Wykres 88. Poziom wykorzystania alokacji w OP 3 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 12.12.2018 r.), raportu MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r. oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

W drugiej połowie 2018 roku, w Działaniu 3.1 zrealizowano dwa nabory. Pierwszy nabór dotyczył sieci elektroenergetycznych, drugi mikroinstalacji oraz instalacji OZE w budynkach użyteczności publicznej z obszaru zdrowia. W pierwszym naborze jedyny zgłoszony projekt przekroczył alokację przewidzianą na konkurs. W drugim naborze projekty szpitali wojewódzkich jej nie wyczerpały; natomiast w schemacie dotyczącym mikroinstalacji w momencie opracowania niniejszego raportu projekty znajdowały się na etapie oceny wniosków. Łącznie mogą one dać kontraktację rzędu ¾ środków.

W pozostałych działaniach OP 3 ogłoszono nabory na modernizację energetyczną obiektów JST i innych podmiotów publicznych (Działanie 3.3). Nabory na nierozstrzygniętych konkursach opiewały na 3% środków, zaś 4% planowane jest do uruchomienia w 2019 roku. Bardzo duże środki zaangażowano również w konkurs na infrastrukturę szynową w Działaniu 3.4. Środki rzędu 10% Poddziałania zaplanowano wydatkować w naborach na termomodernizację jeszcze nierozstrzygniętych oraz zaplanowanych na 2019 rok. Tym samym zgodnie z planami, środki w ZIT w zasadzie zostaną wyczerpane, natomiast na 2020 rok prawdopodobnie zostanie ok. 25% alokacji Działania 3.1 oraz 20% Działania 3.4.

Tabela 26. Alokacja z OP 3 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	łącznie
3.1	47%	1%	27%	0%	75%
3.2	97%	0%	0%	0%	97%
3.3	75%	6%	3%	4%	87%
3.4	39%	1%	35%	3%	79%
3.5.1	73%	2%	9%	10%	95%
3.5.2	84%	0%	5%	5%	93%

Źródło: Opracowanie własne

Nasza prognoza wydatkowania tych środków jest optymistyczna – należy jednak szczególną uwagę poświęcić wdrażaniu instrumentów finansowych. O ile w przypadku przeglądu śródkresowego udało się zrealizować wskaźniki ram wykonania bez instrumentów finansowych, we wskaźniku końcowym, a zwłaszcza certyfikacji, ich wkład może okazać się niezbędny. Ze względu na opóźnienia w wyborze pośredników, będą oni mieli dość napięty termin budowy portfela oraz wydatkowania środków, dlatego warto większą uwagę w najbliższych latach poświęcić właśnie temu obszarowi, szczególnie, że adresowany jest do tych podmiotów, które do tej pory miały ograniczoną możliwość wykorzystania środków w RPO WK-P (np. spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe). Co więcej, przygotowanie ostatecznej wersji produktu zwłaszcza w zakresie OZE może być skomplikowane, dodatkowo tego typu pożyczka wymaga również podjęcia wcześniejszych działań informacyjno-promocyjnych i przygotowania inwestorów w regionie – co widoczne jest na przykładzie pierwszego tego typu produktu w Polsce, uruchamianego w województwie pomorskim.

4.3.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Stosunkowo późne rozpoczęcie wdrażania Działania 3.1 i nieskuteczność pierwszych naborów widoczne są w niewielkim postępie rzeczowym, pomimo, że wartości wskaźników Działania 3.1-3.3 zostały obniżone w trakcie negocjacji programu. Zgodnie z danymi na koniec 2018 roku, wskaźniki rzeczowe na podpisanych umowach zostały przekroczone tylko dla jednego parametru – liczby wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE, ze względu na dużą liczbę dofinansowanych instalacji w ramach projektów parasolowych JST. Zazwyczaj są to panele fotowoltaiczne niewielkiej mocy na budynkach jednorodzinnych, stąd osiągnięcie wskaźnika rzeczowego było stosunkowo łatwe.

Nieco słabiej natomiast wypadają wskaźniki dotyczące dodatkowej zdolności wytwarzania emisji z OZE oraz szacowanego spadku emisji CO₂, które w połowie okresu programowania wyniosły odpowiednio ok. 15% oraz 39% na podpisanych umowach. Największy wkład w te wskaźniki również wносиły głównie niewielkie projekty parasolowe. Istotną kontrybucję

mogą też natomiast wnieść instalacje wspierane przez pożyczki (odpowiednio 1,35 MW oraz 2 386 toe CO₂, czyli 12% i 17% wkładu we wskaźniki rzeczowe⁶⁶), tylko nie zostały one jeszcze uruchomione. Pojawia się tym samym potrzeba wydatkowania większej ilości środków na mikroinstalacje (część projektów złożyła projekty w konkursie, natomiast manewrowanie poziomem dofinansowania obarczone jest istotnym ryzykiem wycofywania się mieszkańców) lub też maksymalizacji efektów uzyskiwanych poprzez instrumenty finansowe.

W drugiej połowie 2018 roku w Działaniu 3.1 uruchomiono projekty infrastrukturalne operatorów sieci elektroenergetycznych, które po realizacji będą w stanie dostarczyć ponad połowę wskaźnika rzeczowego. W celu osiągnięcia celu na 2023 r. również potrzebna będzie realizacja kolejnych dużych inwestycji przez spółki energetyczne – do weryfikacji pozostaje ich gotowość inwestycyjna, ponieważ projekty tego typu wymagają licznej dokumentacji przygotowawczej i uzgodnień.

Poniższe parametry dotyczące szacowanej realizacji wskaźnika w 2023 wynikają z przyjęcia założenia o wydatkowaniu całości alokacji w dotychczas ogłoszonych konkursach, pełnej realizacji założeń Strategii Inwestycyjnej z Biznesplanem oraz wydatkowania pozostałej alokacji w połowie na mikroinstalacje i na sieci elektroenergetyczne niezbędne do produkcji energii z OZE. Przy tak przyjętych założeniach ponad dziesięciokrotnie przekroczony zostanie wskaźnik liczby wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE. Delikatnie przekroczony zostanie także wskaźnik długości nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla OZE. Naszym zdaniem potrzebne będzie obniżenie wskaźnika szacowanego rocznego spadku emisji gazów cieplarnianych, który zgodnie z szacunkami osiągnie pułap ok. 85% oraz dodatkowej zdolności wytwarzania energii z OZE (78%). Koszt jednostkowy wskaźnika został oszacowany zbyt optymistycznie, pojawiły się także istotne trudności w wyborze pośrednika finansowego do pożyczek na odnawialne źródła energii, zaś w trakcie pierwszego konkursu część ostatecznych odbiorców zrezygnowało z mikroinstalacji – czynniki te stanowią obiektywne przesłanki do obniżenia wartości docelowych wskaźników, wynikają bowiem z czynników zewnętrznych, których nie można było przewidzieć na etapie określania celów interwencji.

Tabela 27. Wskaźniki typu output dla PI 4a – Działanie 3.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE [szt.]	134	44	695	1364
		33%	519%	1018%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [toe]	13 853,98	0	5385,72	11799,2
		0%	39%	85%
Dodatkowa zdolność wytwarzania	11,4	0,06	1,74	8,92

⁶⁶ Zgodnie ze Strategią Inwestycyjną z Biznesplanem dla instrumentów finansowych w ramach RPO WK-P dla obszaru 2.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
energii z OZE [MW]		1%	15,4%	78%
Długość nowo wybudowanych lub zmodernizowanych sieci elektroenergetycznych dla OZE [km]	190,44	0	100,18	220,9
		0%	53%	116%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W Działaniu 3.2 trudno ocenić wykonalność realizacji wskaźnika, ponieważ pośrednik pożyczek na efektywność energetyczną przedsiębiorstw prawdopodobnie dopiero w I połowie 2019 roku rozpocznie budowę portfela. Ze względu na obniżenie wartości wskaźnika liczby wspartych przedsiębiorstw w toku negocjacji, wzrósł rzeczywisty koszt jednostkowy tego miernika. W efekcie pożyczki, których będzie udzielał pośrednik powinny być średnio większe niż pierwotnie zakładano. W tym przypadku, biorąc także pod uwagę negocjacje MFF z pośrednikiem finansowym proponuje się pozostawienie wskaźników na obecnym poziomie, zwłaszcza, że w przeciwieństwie do projektów grantowych środki Działania 3.2 będzie można uruchomić pożyczki nawet w 2023 roku, o ile umowa operacyjna nie przewidzi inaczej.

Tabela 28. Wskaźniki typu output dla PI 4b – Działanie 3.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.]	80	0	80	80
		0%	100%	100%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [toe]	31 856	0	32 891	32 891
		0%	103%	103%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W priorytecie 4c występuje najbardziej skomplikowana sytuacja z kontrybucją poszczególnych wskaźników, ze względu na obecność zarówno Działania 3.3 posiadającego wydzieloną pulę środków na instrumenty finansowe oraz Poddziałania 3.5.1, skierowanego wyłącznie do ZIT. Nie zmienia to jednak tego, że dzięki inwestycjom w budynki sektora publicznego wskaźniki dla priorytetu 4c zostały częściowo zrealizowane. Wynikało to m.in. z objęcia wsparciem kilku czy nawet kilkunastu budynków w ramach jednego projektu. Choć tego typu przedsięwzięcia generowały liczne problemy wdrożeniowe np. z kalkulacją wskaźników efektu ekologicznego, ostatecznie wskaźnik liczby zmodernizowanych energetycznie budynków dwukrotnie przekroczył wartość przewidzianą w ramach wykonania i posiada w zasadzie pewne perspektywy realizacji celu na 2023 r. Największy wkład generowały wspomniane ogólnomiejskie projekty modernizacji obiektów użyteczności publicznej w większych ośrodkach (np. Włocławek, Toruń, Bydgoszcz). Przewidujemy dalszy wzrost poziomu wskaźnika w perspektywie 2023 roku, ponieważ każdy projekt z niezagospodarowanych jeszcze środków priorytetu 4c będzie na niego pracować.

Projekty modernizacji energetycznej budynków sektora publicznego zgodnie z podpisanymi umowami będą w stanie wygenerować wysoki efekt ekologiczny – choć wartość osiągniętego wskaźnika wyniosła zaledwie 2%, szacowany spadek emisji gazów cieplarnianych na podpisanych umowach wyniesie 4-krotnie więcej niż zakładano w programie. Nieco słabiej natomiast wypada zużycie energii pierwotnej w budynkach publicznych, gdzie podpisane projekty pozwolą osiągnąć 80% zaplanowanego wskaźnika. Ten wskaźnik jest o tyle istotny, że zależy on wyłącznie od przedsięwzięć sektora publicznego. Wydaje się zatem, że w tym zakresie potrzebne jest zwiększenie alokacji właśnie na duże projekty szpitali i szkół o istotnym potencjale oszczędności energii. Koncentracja wsparcia na tego typu inwestycjach powinna pozwolić osiągnąć wartość docelową wskaźnika.

Za wskaźnik liczby gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii odpowiadają wyłącznie instrumenty finansowe. MFF oraz pośrednik muszą dostarczyć 100% liczby gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii, 27% spadku emisji toe (16 941 tys. toe) oraz 24% liczby budynków zmodernizowanych energetycznie (86 budynków). Warto odnotować, że parametry te są zbliżone do określonych w strategii inwestycyjnej województwa pomorskiego, przy jednocześnie znacznie mniejszej alokacji i wyższym oczekiwanym efekcie ekologicznym. Zgodnie z pierwszymi doświadczeniami pośrednika, który realizuje ten instrument w obu województwach, pomimo objęcia wsparciem budynków o słabym stanie technicznym osiągnięcie wskaźnika efektu ekologicznego na wskazanym poziomie może być niemożliwe (wymagałoby bardzo dużych oszczędności energii, które trudno osiągnąć nawet na bardzo zaniedbanych obiektach). Na etapie przeglądu śródk okresowego warto zatem rozważyć jego obniżenie, zwłaszcza, że wkład do programu zapewniły już budynki publiczne; w zamian za to można byłoby wówczas zmobilizować pośrednika do realizacji bardziej ambitnych projektów, w większym stopniu realizujących preferencje RPO WK-P.

Zgodnie z perspektywą wydatkowania całości pozostałej alokacji na projekty konkursowe (głęboka termomodernizacja budynków użyteczności publicznej) i pełnej realizacji w zakresie instrumentów finansowych, przewidujemy bezpieczne przekroczenie wskaźnika ram wykonania, jak również szacowanego rocznego spadku emisji gazów cieplarnianych. Problematiczne może być natomiast osiągnięcie wskaźnika zmniejszenia rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych – chcąc osiągnąć ten wskaźnik, konieczne będzie albo (1) obniżenie wartości docelowej (2) skupienie się na najbardziej zdegradowanych budynkach, zakładających wymianę źródła ciepła oraz obniżenie poziomu dofinansowania (do 50%) (3) zwiększenie alokacji na Działanie 3.3 i/lub Poddziałanie 3.5.1.

Tabela 29. Wskaźniki typu output dla PI 4c – Działanie 3.3 oraz Poddziałanie 3.5.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba gospodarstw domowych z lepszą klasą zużycia energii [szt.]	1362	0	1362	1362
		0%	100%	100%

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych [kWh/rok]	196 243 400,7	3 753 868,87	115 529 953,51	156 616 833,28
		2%	59%	80%
Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych [toe]	62 312,69	1020,71	218 854,16	268 521,80
		2%	351%	431%
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków [szt.]	358	142	424	550
		40%	118%	154%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W priorytecie 4e poziom realizacji celów większości wskaźników produktu na umowach przewyższa tempo kontraktacji. Podobnie jak w przypadku efektywności energetycznej w sektorze publicznym, Działanie 3.4 także wdrażane jest w bliźniaczym Poddziałaniu 3.5.2, skierowanym na ZIT. Szczególną uwagę należy jednak poświęcić wskaźnikowi dotyczącemu infrastruktury szynowej, który wlicza się do ram wykonania. Projekt infrastrukturalny zrealizowany w Bydgoszczy dostarcza 1,75 km linii tramwajowej, a obecnie realizowana inwestycja w Toruniu zgodnie z podpisaną umową zwiększy wartość wskaźnika RPO WK-P o kolejne 1,25 km do łącznego poziomu 3 km nowych/zmodernizowanych linii tramwajowych w 2023 roku, co pozwoli na osiągnięcie 41% wartości docelowej. Do pełnej realizacji celu potrzebne jest kolejne 4,32 km zmodernizowanych linii tramwajowych. Jeżeli w Działaniu 3.4 nadal jedyny beneficjent (Miasto Grudziądz), w którego zasięgu jest realizacja inwestycji nie będzie posiadał gotowości inwestycyjnej, należy podjąć rozmowy na temat przesunięcia środków i/lub realizacji inwestycji z ośrodkami bardziej zaawansowanymi w planach rozwoju sieci tramwajowej. Należy też zwrócić uwagę, że zakładając podobny koszt projektu, co w przypadku inwestycji bydgoskich i toruńskich (uwzględniających także zakup taboru, istotny dla postępu innego wskaźnika rzeczowego), środków starczy jedynie na realizację 68% wartości docelowej, zakładanej na 2023 rok przy założeniu 85% wsparcia; jeśli poziom dofinansowania zostanie obniżony do 50%, a beneficjent przystąpi do projektu, również ten wskaźnik powinien zostać osiągnięty. Należy jednak ściśle współpracować z miastem w zakresie konsultowania parametrów inwestycji.

Pozostałe wskaźniki priorytetu 4e powinny zostać zrealizowane w terminie, a ich wykonalność w perspektywie końca 2023 obarczona jest dużo mniejszym ryzykiem. Wartość wskaźnika długości ścieżek rowerowych została zwiększona w toku wdrażania programu i zgodnie z deklaracjami na podpisanych umowach, zostanie osiągnięta. Należy też zwrócić uwagę, że wkład we wskaźnik realizują nie tylko projekty bezpośrednio skierowane na budowę ścieżek, ale też realizowane przy okazji innych inwestycji niskoemisyjnych, np. infrastruktury czystego transportu. Również *liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej* stanowi relatywnie

prosty wskaźnik do osiągnięcia ze względu na niewielkie skomplikowanie tego rodzaju projektów. Natomiast liczba zainstalowanych ITS według umów została już osiągnięta.

Zakładając wydatkowanie pełnej alokacji w trwających, ogłoszonych i planowanych konkursach w Działaniu 3.4 i wydatkowanie pozostałych środków na ścieżki rowerowe oraz ¼ na ITS i ¼ oświetlenie, a w Poddziałaniu 3.5.2 połowę środków na ścieżki rowerowe i buspasy wskaźniki zostaną delikatnie przekroczone.

Tabela 30. Wskaźniki typu output dla PI 4e – Działanie 3.4 i Poddziałanie 3.5.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Całkowita długość nowych lub zmodernizowanych linii tramwajowych i linii metra [km]	7,32	1,75	3	5,57 7,37 ⁶⁷
		24%	41%	68% 101%
Długość wybudowanych ścieżek rowerowych [km]	141,31	17,91	189,4	272
		13%	125%	193%
Liczba zakupionych jednostek taboru pasażerskiego w publicznym transporcie zbiorowym komunikacji miejskiej [szt.]	61	14	40	67
		23%	66%	110%
Liczba zainstalowanych inteligentnych systemów transportowych [szt.]	6	0	6	8
		0%	100%	133%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.3.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji w OP 3 przebiega sprawnie pod względem tempa kontraktacji, więcej wyzwań wiąże się z osiągnięciem niektórych wskaźników produktu. Podział alokacji w tym kontekście na poszczególne działania wydaje się być odpowiedni, do pełnej realizacji wszystkich wskaźników prawdopodobnie wymagałby jednak niewielkiego zwiększenia alokacji.

Wsparcie dostępne w OP 3 RPO WK-P wdrażane jest z wykorzystaniem dotacji, instrumentów finansowych a także instrumentów polityki terytorialnej. Na obecnym etapie wdrażania trudno jednoznacznie ocenić skuteczność stosowania instrumentów finansowych, ponieważ są one pierwszy raz uruchamiane w ramach RPO WK-P. Decyzja o tak szerokim wdrażaniu instrumentów finansowych w OP 3 powinna procentować w kontekście przyszłej perspektywy finansowej, zarówno jeśli chodzi o zbieranie doświadczeń, jak również możliwość ponownego wykorzystania środków w bardziej elastyczny sposób. Przyjęte sposoby wdrażania interwencji mogą być jednak ryzykowne dla realizacji części celów programu w OP 3, dlatego wymagają zmian. W przypadku Działania 3.1 należy zmniejszyć

⁶⁷ Przedstawiono wariant z poziomem dofinansowania rządu 85% oraz 50%.

wartość wskaźnika szacowanego spadku emisji CO₂; w Działaniu 3.3 i Poddziałaniu 3.5.2 tak ukierunkować alokację, by w pełni zrealizować zakładane wskaźniki w obszarze zmniejszenia zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych; natomiast w Działaniu 3.4 i Poddziałaniu 3.5.2 zabezpieczyć gotowość inwestycyjną i ustawić bezpieczny do osiągnięcia wskaźnika próg dofinansowania w obszarze infrastruktury szynowej. Należy też uważnie monitorować postęp instrumentów finansowych, od których wyłącznie zależą wszystkie wskaźniki produktu w PI 4b oraz niektóre w PI 4a oraz PI 4c.

Tabela 31. Podsumowanie postępu wdrażania OP 3

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	Cel interwencji: Zwiększony udział energii ze źródeł odnawialnych produkowanych w województwie	
4a	W ramach PI 4a dofinansowano dotychczas 40 projektów, z których większość dotyczyła mikroinstalacji w budynkach publicznych i mieszkaniowych. Uruchomiono także środki dla MFF na pożyczki OZE oraz podpisano dwie umowy ze spółkami energetycznymi w zakresie sieci elektroenergetycznych dla OZE. Zakontraktowano niewiele projektów dotyczących infrastruktury do przesyłu energii cieplnej i nie wdrożono do tej pory przedsięwzięć dotyczących instalacji do produkcji biokomponentów/biopaliw, które mają otrzymywać wsparcie dłużne.	Działanie 3.1 obejmuje bardzo szeroki zakres projektów. Prowadzą one do zwiększenia udziału energii produkowanej z OZE, zatem realizują cel interwencji. Na pewno uda się osiągnąć wskaźnik liczby wybudowanych jednostek wytwarzania energii elektrycznej z OZE. W przypadku pozostałych wskaźników stopień realizacji uzależniony jest od popytu na instrumenty finansowe, a także gotowości technicznej dużych projektów. Wydaje się jednak, że przy zaproponowanym modelu wydatkowania pozostałej części alokacji potrzebne będzie obniżenie wartości docelowej wskaźnika szacowanego rocznego spadku emisji gazów cieplarnianych oraz dodatkowej zdolności wytwarzania energii z OZE; być może potrzebne będą również zmiany Strategii Inwestycyjnej z Biznesplanem w zależności od tempa budowy portfela przez pośredników.
	Cel interwencji: Zwiększona efektywność energetyczna przedsiębiorstw	
4b	W ramach PI 4b przekazano do tej pory środki w zarządzanie EBI. Ze względu na wydłużający się proces wyboru pośrednika finansowego nie zostały jeszcze udzielone żadne pożyczki.	Trudno oszacować potencjalną możliwość realizacji celów w Działaniu 3.2. Zgodnie z informacjami podanymi przez EBI, pośrednik powinien w 2019 roku podpisać umowę operacyjną rozpocząć budowę portfela, być może potrzebne będą również zmiany Strategii Inwestycyjnej z Biznesplanem w zależności od tempa budowy portfela przez pośredników.
	Cel interwencji: Zwiększona efektywność energetyczna budynków użyteczności publicznej i wielorodzinnych budynków mieszkaniowych	
4c	W ramach PI 4c do końca grudnia 2019 r. dofinansowano 180 projektów, z czego 124 poza ZIT i 56 na obszarze ZIT. Projekty te wspierały zróżnicowany pakiet budynków użyteczności publicznej w oparciu o różne poziomy polityk terytorialnych. Finansowano m.in. projekty szpitali oraz szkół, które ze	Wsparte projekty modernizacji energetycznej przyczyniają się wyłącznie do realizacji części celu w zakresie budynków użyteczności publicznej. Do końca 2018 roku nie podpisano ani jednej umowy w ramach instrumentów finansowych. Zakładamy, że w przypadku instrumentów finansowych osiągnięcie wskaźnika szacowanego spadku emisji CO ₂ zdefiniowanego w strategii może być trudne, jednak

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	względem na objęcie wsparciem dużej liczby budynków pozwoliły dwukrotnie przekroczyć efekty rzeczowe przewidziane na 2018 rok.	z nawiązką na poziomie PI 4c zapewnią go budynki użyteczności publicznej. Podjęcia działań wymaga natomiast wskaźnik zmniejszenia rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych.
	Cel interwencji: <i>Zwiększone wykorzystanie transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych</i>	
4e	Priorytet 4e objął wsparciem zróżnicowany pakiet interwencji w ramach 58 projektów, na które złożyły się zarówno bardzo duże inwestycje w infrastrukturę szynową w Bydgoszczy i Toruniu, jak i obiekty P&R. Tego typu projekty wielkością dominowały w Poddziałaniu 3.5.2. W Działaniu 3.4 wsparto zaś m.in. systemy zarządzania ruchem oraz działania niskoemisyjne takie jak budowa ścieżek rowerowych i budowa oświetlenia publicznego. Uzupełniając finansowano tabor komunikacji miejskiej oraz działania informacyjno-promocyjne.	Wsparte projekty realizują cel, jakim jest zwiększone wykorzystanie transportu publicznego w miastach i ich obszarach funkcjonalnych. Interwencja najskuteczniej przebiega w obszarze ZIT. Konieczny jest uważny monitoring realizacji inwestycji szynowej w ramach Działania 3.4 i w zależności od gotowości inwestycyjnej/parametrów inwestycji ewentualne zmniejszenie wartości wskaźnika bądź przesunięcie środków do Poddziałania 3.5.2 i zaangażowanie beneficjentów z ZIT do realizacji tej inwestycji. Pozostałe wskaźniki rzeczowe w perspektywie zamknięcia programu powinny zostać przekroczone.

Źródło: Opracowanie własne

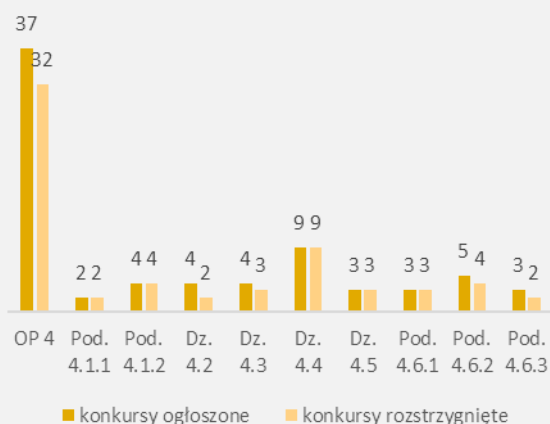
4.4 OP 4 Region przyjazny środowisku

4.4.1 Przeprowadzone nabory

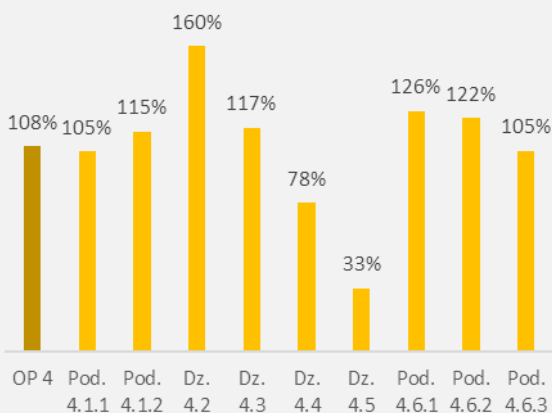
Do 31.12.2018 r. w OP 4 ogłoszono łącznie 37 konkursów (w tym 1 nabór pozakonkursowy), z których 32 zostały rozstrzygnięte. Większość naborów (14) przeprowadzono w ramach działań i poddziałań związanych z rozwojem zasobów kultury (Działanie 4.4 i Poddziałanie 4.6.2). W pozostałych obszarach tematycznych przeprowadzono od 2 (przeciwdziałanie zagrożeniom) do 7 (gospodarka wodno-ściekowa) konkursów. Środki przeznaczone na wszystkie dotychczas przeprowadzone nabory odpowiadają 108% alokacji dostępnej w OP 4. W ramach większości działań i poddziałań starano się rozdysponować całe dostępne w nich wsparcie. Relatywnie najmniej środków uruchomiono dotychczas w ramach działań 4.5 i 4.4, tj. w obszarze ochrony przyrody oraz rozwoju zasobów kultury.

Co do zasady w ramach działania 4.6, w którym wdrażana jest interwencja w ramach formuły ZIT dostępne wsparcie rozdysponowane zostało szybciej, niż w analogicznych obszarach poza ZIT. Wynika to z jednej strony z mniejszej alokacji dostępnej w tym instrumencie i z drugiej, z lepszego rozpoznania potrzeb inwestycyjnych po stronie podmiotów objętych ZIT, które musiały być weryfikowane na etapie opracowania strategii ZIT.

Wykres 89. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 4

Wykres 90. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

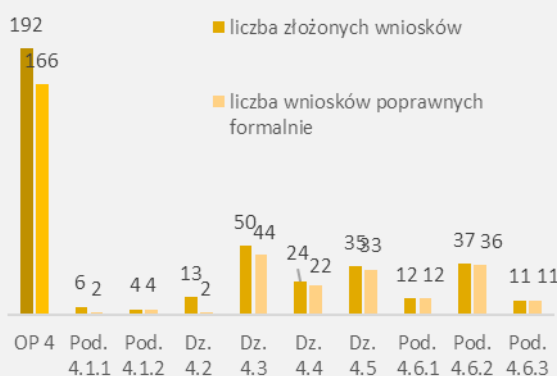
Do 31.12.2018 r. w ramach OP 4 złożono 192 wnioski o dofinansowanie. Z tej puli 166 aplikacji było poprawnych pod względem formalnym (tj. spełniających kryteria formalne). Zdecydowanie największym zainteresowaniem – pod względem liczby projektów starających się o wsparcie – cieszyły się konkursy dotyczące gospodarki wodno-ściekowej, rozwoju zasobów kultury oraz ochrony przyrody. Najmniejszym natomiast działania związane z gospodarką odpadami (13 wniosków, z tego 2 poprawne formalnie) oraz przeciwdziałaniem zagrożeniom i doposażeniem służb ratunkowych. Przy czym należy odnotować, że relatywnie niewielka liczba projektów w przypadku doposażenia służb ratunkowych wynika z przyjętej formuły wsparcia tych inwestycji (projekt wdrażany przez Oddział Wojewódzki Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Kujawsko-Pomorskiego). Z kolei wsparcie obszaru gospodarki odpadami realizowane jest w formule grantowej, w ramach której Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej przekazuje granty 29 samorządom.

Istotnych informacji na temat potencjału absorpcyjnego w OP 4 dostarcza analiza danych dotyczących skali wnioskowanego wsparcia, w stosunku do alokacji dostępnej w naborach dla poszczególnych działań. Pod względem zapotrzebowania na środki zdecydowanie największe zainteresowanie obserwowane jest w obszarze związanym z ochroną środowiska, w którym wartość projektów starających się o dofinansowanie dwukrotnie przewyższa poziom alokacji dostępnej w Działaniu 4.5. Z kolei najmniejszą popularnością pod tym względem cieszyły się konkursy w obszarze gospodarki odpadami oraz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałaniu suszy. Poza działaniem 4.5 wsparcie, o które starali się potencjalni beneficjenci nie przekroczyło łącznie alokacji dostępnej w ramach wszystkich naborów z danego działania czy poddziałania. Jednak warto pamiętać, że na poziomie poszczególnych konkursów sytuacja ta wyglądała nieco inaczej. W 14 z 32 rozstrzygniętych konkursów do 31.12.2018 wnioskowane wsparcie było równe lub przekroczyło przeznaczoną

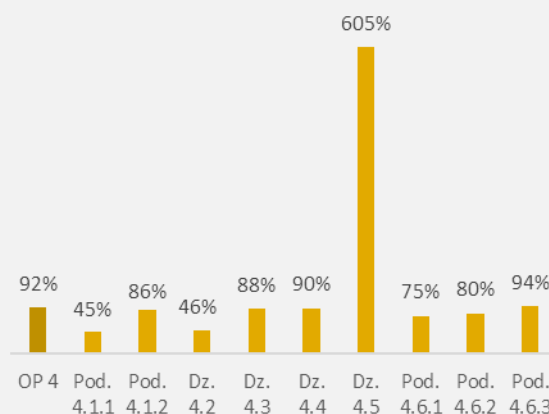
na nie alokację. Niemniej w 18 konkursach zapotrzebowanie na wsparcie zdefiniowane przez skalę wnioskowanego dofinansowania było mniejsze niż dostępne środki, czasami istotnie mniejsze od kwot przeznaczonych na konkursy.

W przypadku gospodarki odpadami, gospodarki wodno-ściekowej oraz ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania suszy niewielkie zainteresowanie wsparciem wynika z obiektywnych przeszkód związanych z późnym przyjęciem dokumentów planistycznych (KPGO dla gospodarki odpadami, aktualizacji KPOŚK dla gospodarki wodno-ściekowej oraz aktualizacji Planów gospodarowania wodami i map przeciwpowodziowych dla działań przeciwpowodziowych), kluczowych dla możliwości dofinansowania konkretnych projektów, które muszą być w nich uwzględnione. Uchwalanie i przyjęcie tych dokumentów likwiduje jedną z podstawowych barier dla wdrażania inwestycji w obszarze gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej i daje szansę zakontraktowania środków w tych obszarach w 2019 r.

Wykres 91. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 4

Wykres 92. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 4

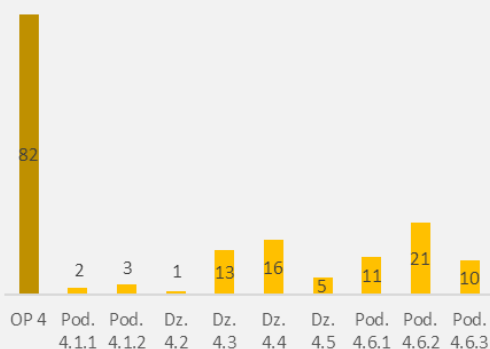

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

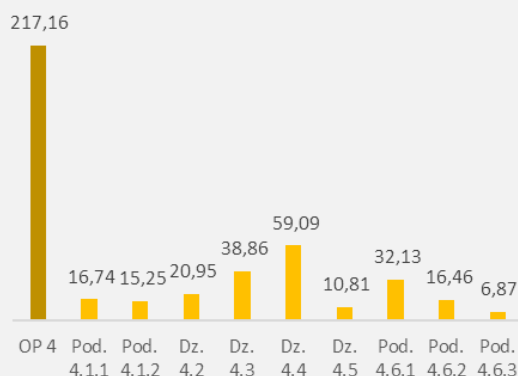
4.4.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do 31.12.2018 r. wyłoniono do dofinansowania łącznie 82 projekty. Najwięcej przedsięwzięć wsparto w obszarze kultury i gospodarki wodno-ściekowej, najmniej zaś w działaniu 4.2 poświęconym gospodarce odpadami. Również pod względem skali wykorzystanego dofinansowania dominuje interwencja w obszarze kultury i gospodarki wodno-ściekowej.

Wykres 93. Liczba dofinansowanych projektów – OP4

Wykres 94. Wartość dofinansowanych projektów – OP4 – mln zł

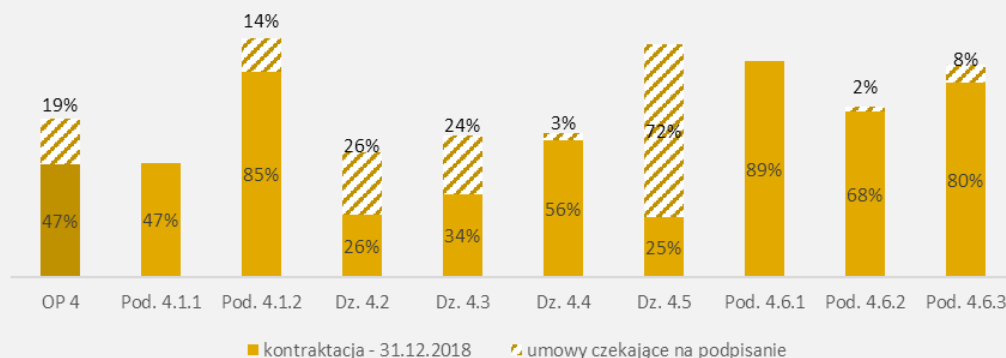

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Projekty dofinansowane do 31.12.2018 r. konsumują łącznie 46% alokacji dla OP 4. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez UMWK-P w ramach omawianej osi na podpisanie umowy czekają kolejne 32 umowy, które konsumują kolejne 19% dofinansowania. Analiza poziomu wykorzystania wsparcia, uwzględniająca wartość dofinansowania projektów wybranych do wsparcia, dla których jeszcze nie podpisano umów wskazuje, że w OP 4 wyczerpano już środki przeznaczone na wsparcie służb ratunkowych oraz ochronę przyrody. Relatywnie niewielka alokacja pozostała do wykorzystania również w poddziałaniach wdrażanych w formule ZIT.

Podpisane umowy w najmniejszym stopniu zagospodarowują wsparcie przeznaczone na przeciwdziałanie zmianom klimatu (Poddziałanie 4.1.1), gospodarkę odpadami (Dz. 4.2) oraz gospodarkę wodno-ściekową. W przypadku gospodarki odpadami i gospodarki wodno-ściekowej obecny poziom kontraktacji środków wynika z przytoczonych powyżej problemów z uchwaleniem dokumentów strategicznych na poziomie centralnym, które opóźniły proces wdrażania interwencji.

Wykres 95. Poziom wykorzystania alokacji w OP 4 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 12.12.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

Do końca stycznia 2019 r. nieznane były wyniki 5 konkursów, które uruchomiono w 2018 roku, w przypadku 2 z nich trwał jeszcze nabór wniosków. Dwa konkursy dotyczą gospodarki odpadami oraz po 1 naborze dla gospodarki wodno-ściekowej oraz wsparcia kultury i ochrony przyrody. Oba ostatnie konkursy realizowane są w ramach ZIT. Łącznie na przedsięwzięcia te przeznaczono niemal 84 mln zł, z tego po około 39 mln zł na gospodarkę odpadami i gospodarkę wodno-ściekową.

Na 2019 r. planowane jest przeprowadzenie kolejnych 8 naborów, 2 w obszarze gospodarki odpadami, 5 w obszarze kultury (w tym jeden w ramach ZIT) oraz jeden w obszarze gospodarki wodno-ściekowej w ramach ZIT.

Tabela 32. Alokacja z OP 4 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
4.1.1	47%	0%	0%	0%	47%
4.1.2	84%	14%	0%	0%	98%
4.2	26%	26%	48%	9%*	108%
4.3	34%	24%	34%	0%	92%
4.4	56%	3%	0%	24%	83%
4.5	25%	71%	0%	0%	96%
4.6.1	89%	0%	0%	6%	95%
4.6.2	68%	2%	21%	3%	94%
4.6.3	80%	8%	8%	0%	96%

* ostateczny poziom alokacji uzależniony będzie od wyników nierozstrzygniętych naborów i tego jakie środki pozostaną po nich do dyspozycji w Działaniu 4.2

Źródło: Opracowanie własne

Jeżeli wsparcie dostępne w obecnie nierozstrzygniętych konkursach oraz planowanych naborach zostałoby wykorzystane w całości, do końca 2019 r. w ramach OP 4 zakontraktowana zostanie większość środków. Wyjątek stanowi poddziałanie 4.1.1, w którym pozostało około 53% alokacji, która prawdopodobnie nie zostanie wykorzystana. Wnioski z przeprowadzonych wywiadów wskazują, że alokacją pozostałą w tym instrumencie może zasilić poddziałanie 4.1.2.

4.4.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Różny poziom zaawansowania wdrażania interwencji w ramach poszczególnych działań i poddziałań OP 4 przekłada się na zróżnicowany poziom realizacji wartości docelowych poszczególnych wskaźników typu *output* wybranych do monitorowania wymiernych efektów i celów wsparcia. W zdecydowanie największym stopniu zaawansowany jest stan realizacji wskaźników z obszaru wsparcia kultury (PI 6c). Natomiast w najmniejszym stopniu z obszaru przeciwdziałania zagrożeniom.

Zgodnie z danymi dotyczącymi projektów już dofinansowanych oraz inwestycji wybranych do dofinansowania, dla których w okresie objętym analizą nie podpisano jeszcze umów o dofinansowanie, w ramach priorytetu inwestycyjnego 5b uda się zrealizować wartości docelowe wskaźnika dotyczącego pojemności obiektów małej retencji oraz wskaźnika określającego liczbę wyposażonych jednostek służb ratowniczych. Cel pierwszego z wymienionych mierników zrealizowany został już na obecnym etapie wdrażania interwencji. W drugim przypadku, zostanie on osiągnięty – a nawet wielokrotnie przekroczony – po zakontraktowaniu projektów wybranych do dofinansowania.

Realizacja pozostałych wskaźników PI 5b wygląda gorzej. Projekty wybrane do dofinansowania do 31.12.2018 r. jedynie w niewielkim stopniu realizują wskaźnik określający liczbę ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej. Na etapie szacowania wartości docelowej przyjęto, że zrealizowane projekty pozwolą objąć interwencją mieszkańców gmin znajdujących się w dorzeczu Wisły, które zgodnie z Mapami ryzyka powodziowego narażone jest na zagrożenie powodzią. Tymczasem wymogi związane z Ramową Dyrektywą Wodną i aktualizacją planów gospodarowania wodami zablokowały możliwość realizacji inwestycji przeciwpowodziowych i związanych z retencją.

Dotychczas nie dofinansowano również żadnego przedsięwzięcia dotyczącego systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania. Tym samym wskaźnik przypisany do tego typu inwestycji nie jest w ogóle realizowany.

W 2019 r. nie zaplanowano żadnego naboru w ramach Poddziałów 4.1.1 i 4.1.2. Problemy związane z realizacją projektów przeciwpowodziowych mogą ostatecznie zablokować wdrażanie interwencji w ramach Poddziału 4.1.1. Niemniej, gdyby udało się je przezwyciężyć i w ramach Poddziału 4.1.1 przeprowadzono kolejne nabory, to jeśli alokacja pozostała do wykorzystania w tym instrumencie wykorzystana zostałaby po równo na projekty przeciwpowodziowe oraz wsparcie systemów monitorowania zagrożeń i wczesnego ostrzegania, możliwe byłoby nieznaczne podwyższenie osiągniętej wartości wskaźnika *liczba ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej* do poziomu 6 421 osób oraz wprowadzenie do użycia 21 systemów monitorowania zagrożeń i wczesnego ostrzegania (przyjmując analogiczny koszt jednostkowy tego typu inwestycji, jaki wykorzystano do szacowania wartości docelowej wskaźnika). Niemniej środki te mogą nie wystarczyć na osiągnięcie wartości docelowej wskaźników, w szczególności wskaźnika dotyczącego liczby ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej.

Z wywiadów przeprowadzonych z przedstawicielami IZ wynika jednak, że rozważają oni przeniesienie przynajmniej części alokacji Poddziału 4.1.1 do Poddziału 4.1.2. Rozwiązanie to uznać należy za właściwe, pozwoli na wykorzystanie dostępnych środków na działania poprawiające bezpieczeństwo mieszkańców regionu, za sprawą poprawy wyposażenia służb ratunkowych. Decyzja ta oznaczać jednak będzie, że dotychczas niezrealizowane wskaźniki PI 5b nie zostaną ostatecznie zrealizowane.

Sam dobór wskaźników dla PI 5b uznać należy co do zasady za trafny. Mierniki te monitorują najważniejsze efekty wsparcia, przy czym część z nich nie osiągnęła wartości docelowych z uwagi na brak projektów, które mogłyby je realizować. Sytuacja taka występuje w przypadku

wskaźnika dotyczącego systemów monitorowania zagrożeń. Prawdopodobny problem z realizacją wskaźnika dot. liczby ludności odnoszącej korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej wynika z obiektywnych problemów, z zablokowaniem możliwości realizacji takich projektów. Wartość jednego wskaźnika okazała się istotnie niedoszacowana, wynika to m.in. z przeciętnie niższego kosztu jednostkowego wsparcia jednej jednostki służb ratowniczych.

Tabela 33. Wskaźniki typu output dla PI 5b – Poddziałanie 4.1.1. i 4.1.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI20) [osoby]	1 047 477	0	4000	6 421
		0%	0,38%	0,6%
Pojemność obiektów małej retencji [m ³]	967 011	1 009 920	1 009 920	1 009 920
		104%	104%	104%
Liczba jednostek służb ratowniczych wyposażonych w sprzęt do prowadzenia akcji ratowniczych i usuwania skutków katastrof [szt.]	125	13	27	456
		10%	22%	365%
Liczba wprowadzonych do użycia systemów monitorowania zagrożeń i systemów wczesnego ostrzegania [szt.]	24	0	0	21
		0%	0%	87%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W okresie objętym analizą w ramach działania 4.2 (PI 6a) dofinansowano jedną inwestycję, realizowaną przez Województwo Kujawsko-Pomorskie oraz wybrano do dofinansowania kolejny projekt, który oczekuje na podpisanie umowy. W ramach każdego z projektów wsparciem objętych będzie po 30 PSZOK.

Do końca stycznia 2019 r. nie wyłoniono jeszcze do dofinansowania projektów, starających się o wsparcie w ramach naboru zakończonego w 2018 r., w którym można było pozyskać środki na PSZOK o wartości powyżej 200 tys. euro. O dofinansowanie w tym konkursie stara się 5 projektów, wnioskujących łącznie o 7,88 mln zł. Na 2019 r. planowane są 2 kolejne nabory w Działaniu 4.2, jeden dla PSZOK i jeden dla pozostałych typów projektów. Konkursy te powinny pozwolić na wykorzystanie całej alokacji dostępnej w Działaniu 4.2 oraz realizację drugiego z wskaźników Działania 4.2 dotyczącego instalacji do recyklingu odpadów.

Oszacowane na podstawie dostępnych informacji wartości docelowe wskaźników wskazują, że przy dostępnych środkach do końca 2023 r. wsparciem objętych powinno być 75 PSZOK. Przyjmując, że na pozostałe typy projektów alokowany będzie 1 mln zł (taka kwota widnieje obecnie w harmonogramie naborów na 2019 rok), to przy pierwotnie zakładanym koszcie

jednostkowym wskaźnika dotyczącego dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów dostępne wsparcie pozwoli na realizację wskaźnika na poziomie nieco ponad 6407 ton/rok.

Wskaźnik określający liczbę PSZOK, wybrany do monitorowania PI 6a koncentruje się na kluczowym typie projektu wspieranym w tym instrumencie. Jego wartość docelowa (zaktualizowana od momentu opracowania pierwotnych celów programu) została oszacowana w sposób realny, zarówno w odniesieniu do celu pośredniego (wyznaczonego dla ram wykonania), jak i końcowego. Miernik dotyczący dodatkowych możliwości przerobowych w zakresie recyklingu odpadów może się okazać nietrafiony, z uwagi na brak projektów realizujących tego typu przedsięwzięcia. Dotychczasowa interwencja skupia się na dofinansowaniu systemów selektywnej zbiórki i tylko jeden z planowanych naborów poświęcony jest innym inwestycjom z obszaru gospodarki odpadami.

Tabela 34. Wskaźniki typu output dla PI 6a – Działanie 4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych [szt.]	75	25	30	75
		33%	40%	100%
Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI17) [tony/rok]	100 000	0	0	6 407,42
		0%	0%	6,4%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Rozwój gospodarki wodno-ściekowej (PI 6b) wspierany jest w ramach działania 4.3 i poddziałania 4.6.1. Do 31.12.2018 wsparto projekty, w ramach których niemal 44,8 tys. RLM zostanie objętych inwestycjami, które pozwolą na stosowanie ulepszanego oczyszczania ścieków, natomiast niemal 8 tys. z ulepszanego zaopatrzenia w wodę. Przekłada się to na realizację wskaźników dla PI 6b na poziomie niemal 20 i 186% wartości docelowej. Oznacza to, że realizacja celu związanego zaopatrzeniem w wodę jest niezagrażona. Problemem może być jednak osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika związanego ze zwiększeniem liczby osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków.

W ramach PI 6b do wykorzystania została alokacja na poziomie nieco ponad 34,5 mln zł.⁶⁸ Biorąc pod uwagę listę dofinansowanych projektów (gmin objętych wsparciem) oraz listę aglomeracji 2-10 tys. RLM wymienioną w załączniku do V AKPOŚK do wsparcia w ramach RPO WK-P 2014-2020 kwalifikują się jeszcze 23 aglomeracje między 2 a 10 tys. RLM, które dotychczas nie skorzystały z wsparcia. Łączne nakłady inwestycyjne potrzebne do domknięcia systemów zbiorczej kanalizacji i oczyszczania ścieków dla tych aglomeracji

⁶⁸ W pozostałej alokacji nie uwzględniamy wartości dofinansowania na projektach czekających na podpisanie umowy. Podana wartość to fundusze jakie pozostaną w PI 6b po zakontraktowaniu projektów oczekujących na podpisanie umowy.

wynoszą niemal 77,85 mln zł. Liczba RLM w aglomeracjach, których jeszcze nie objęto wsparciem w Programie wynosi 96 107. Oznacza to, że nawet jeśli udałoby się dofinansować inwestycje we wszystkich tych aglomeracjach łączna osiągnięta wartość wskaźnika (razem z wartością na już zakontraktowanych i planowanych do kontraktacji projektach) będzie i tak niższa, niż wartość docelowa przyjęta w Programie. To z kolei oznacza, że żadne działania zaradcze nie są w stanie zapewnić realizacji celu interwencji, ponieważ liczba RLM możliwych do objęcia ulepszonym oczyszczaniem ścieków jest zbyt mała. Zwłaszcza, że należy pamiętać, że tylko część wartości RLM z aglomeracji objętych projektami będzie pracowała na wskaźnik.

Przyjmując, że cała alokacja pozostała w PI 6b przeznaczona zostanie na wsparcie projektów pracujących na wskaźnik dotyczących liczby dodatkowych RLM korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków, to przy aktualnym koszcie jednostkowym wskaźnika oraz poziomie intensywności wsparcia rzędu 85%, do końca 2023 r. powinno być możliwe osiągnięcie wskaźnika na poziomie 64 630 RLM. Jest to wartość ponad 2,4 razy niższa niż pierwotnie zakładano.

Zakładając duży popyt na dostępne wsparcie, sposobem na podniesienie poziomu realizacji wskaźnika może być zmniejszenie intensywności wsparcia pojedynczej inwestycji poniżej poziomu 85% kosztów kwalifikowalnych. Przy czym rozwiązanie to i tak nie zapewni realizacji wartości docelowej przyjętej w Programie.

Różnice pomiędzy wartością docelową z programu a szacowaną wartością docelową wynikają z innego sposobu szacowania wartości docelowej wskaźnika⁶⁹ oraz dużego wzrostu kosztów inwestycji realizowanych obecnie, w stosunku do kosztów analogicznych projektów w okresie 2007-2013. Obserwowana zmiana poziomu kosztów inwestycji, w szczególności prac budowlanych oraz kosztów pracy nie była możliwa do przewidzenia na etapie szacowania wskaźników.

Sam dobór wskaźników dla PI 6b ocenić należy pozytywnie. Pozwalają one na zobrazowanie najważniejszych efektów interwencji, nawiązujących do celów PI 6b. Istotne przeszacowanie wskaźnika dotyczącego liczby dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków wynika z obiektywnych przyczyn opisanych powyżej. Z kolei niedoszacowanie wskaźnika dla zaopatrzenia w wodę wynika ze zdecydowanie niższych kosztów tego typu inwestycji, które okazały się dużo tańsze niż w okresie 2007-2013.

Tabela 35. Wskaźniki typu output dla PI 6b – Działanie 4.3 i Poddziałanie 4.6.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023

⁶⁹ Na poziomie szacowania nie uwzględniano kosztu osiągnięcia danej wartości wskaźnika, przyjęto założenie, że wartość docelowa wskaźnika *liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków*, stanowić będzie 60% wartości wyliczonego wówczas wskaźnika *przewidywana liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków*.

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (CI19) [RLM]	155 752	11 639	44 778	64 630
		7%		41%
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego zaopatrzenia w wodę (CI18) [osoby]	4269	1 091	7 957	16 819
		26%		394%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Dotychczasowe wsparcie (wg. stanu na 31.12.2018) działań z obszaru kultury pozwoliło na realizację wartości docelowych wszystkich wskaźników typu *output* dla PI 6c, pomimo tego, że do końca 2018 r. wykorzystano około 69% alokacji na działanie 4.4 i 73% alokacji przyznanej w ramach ZIT. Biorąc pod uwagę skalę środków pozostałych do wykorzystania w ramach PI 6c oraz koszt jednostkowych poszczególnych wskaźników wartości osiągnięte w 2023 r. powinny być jeszcze wyższe w przypadku każdego z mierników. W tabeli poniżej przedstawiamy informacje o ich szacowanym poziomie realizacji na zakończenie wdrażania interwencji.

Różnice pomiędzy pierwotnie zakładaną wartością, a szacowaną możliwą do osiągnięcia wartością wskaźnika wynikają w głównej mierze z niższego średniego kosztu wsparcia zabytków nieruchomych dofinansowanych w ramach projektu Samorządu Województwa (coroczny projekt *Wsparcie opieki nad zabytkami województwa kujawsko-pomorskiego*). Średni koszt objęcia wsparciem jednego zabytku wynosi w działaniu 4.4 nieco ponad 118 tys. zł, podczas gdy w podobnym projekcie w perspektywie 2007-2013 koszt ten wynosił około 274 tys. zł.

Również istotnie niższy jest koszt wsparcia instytucji kultury. Obecnie w Działaniu 4.4 wynosi on niecałe 1,7 mln zł, a w Poddziałaniu 4.6.2 4,58 mln zł. Pierwotnie szacowano średni koszt objęcia wsparciem jednej instytucji na poziomie 4,6 mln zł. O ile więc w największych ośrodkach miejskich województwa kujawsko-pomorskiego realizuje się inwestycje o zbliżonej skali, jak ta przewidziana podczas szacowania wskaźników. O tyle na obszarach poza ZIT dofinansowanie trafia do instytucji kultury, realizujących przeciętnie mniejsze projekty.

Wskaźniki PI 6c dobrane zostały trafnie do zakresu realizowanych projektów. Pozwalają na monitorowanie najważniejszych efektów rzeczowych (liczba wspartych instytucji i zabytków) oraz rezultatów (wzrost odwiedzin) dofinansowanych projektów. Zakładany poziom realizacji wskaźników wskazuje na ich istotne niedoszacowanie na etapie programowania. Wynika to z przeciętnie niższych kosztów realizacji inwestycji w obecnym okresie programowania oraz realnie wyższej alokacji, która związana jest z dużo korzystniejszym kursem euro, niż ten przyjęty na potrzeby szacowania.

Tabela 36. Wskaźniki typu output dla PI 6c – Działanie 4.4 i Poddziałanie 4.6.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne (CI9) [odwiedziny/rok]	805 681	883 074	1 411 797	1 996 020
		110%	175%	247%
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem [szt.]	111	142	392	509
		128%	353%	458%
Liczba instytucji kultury objętych wsparciem [szt.]	9	3	16	18
		33%	178%	200%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Podobnie jak w przypadku infrastruktury wodno-ściekowej oraz wsparcia kultury, również wsparcie na rzecz ochrony przyrody (PI 6d) wdrażane jest zarówno w formule otwartej, jak i w ramach ZIT. Projekty zakontraktowane do 31.12.2018 r. pozwolą na osiągnięcie nieco ponad 33,5% wskaźnika dotyczącego powierzchni wspieranych siedlisk i wsparcie półtora razy większej liczby form ochrony przyrody niż pierwotnie zakładano. Jeśli jednak wziąć pod uwagę również dane dla inwestycji wybranych do dofinansowania, które oczekują na podpisanie umowy cele obu wskaźników wyznaczone na 2023 r. zostaną istotnie przekroczone.

Po zakontraktowaniu oczekujących umów w ramach Działania 4.5 wykorzystana zostanie cała dostępna alokacja, a w poddziałaniu 4.6.3 niemal wszystkie środki powinny zostać zakontraktowane do końca br. Tak więc wartości wskaźników obowiązujące na obecnie zakontraktowanych umowach oraz tych czekających na podpisanie uznać, można za ostateczne wartości wskaźników, jakie osiągnięte zostaną do 2023 r.

Różnice pomiędzy rekomendowanymi, a pierwotnie ustalonymi wartościami docelowymi wskaźników wynikają m.in. ze zwiększenia alokacji na PI 6d o niemal 50% w stosunku do założeń przyjętych na etapie szacowania wartości docelowych (pierwotnie na PI 6d alokowane miało być około 8,23 mln euro, ostatecznie wartość ta została zwiększona o 4 mln euro).

Do monitorowania PI 6d wybrano relatywnie niewielką liczbę wskaźników, biorąc pod uwagę bardzo szeroki zakres wsparcia dostępnego w tym instrumencie. Koncentrują się one jednak na najważniejszych efektach wsparcia, wprost nawiązując do celu szczegółowego PI 6d. Niedoszacowanie celów końcowych wynika m.in. z realnie wyższej alokacji, która związana jest z dużo korzystniejszym kursem euro, niż ten przyjęty na potrzeby szacowania. Oznacza to, że przy podobnych kosztach projektów, możliwe jest dofinansowania większej liczby inwestycji.

Tabela 37. Wskaźniki typu output dla PI 6d – Działanie 4.5 i Poddziałanie 4.6.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Powierzchnia siedlisk wspieranych w celu uzyskania lepszego statusu ochrony (CI23) [ha]	2895	0	3130,44	5 662
		0%	108,13%	195%
Liczba wspartych form ochrony przyrody [szt.]	55	13	86	125
		24%	156,36%	227%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.4.4 Podsumowanie

Wdrażanie interwencji w ramach OP 4 przebiega sprawnie, zarówno jeśli chodzi o postęp kontraktacji (większość dostępnych środków powinna zostać zakontraktowana do końca 2019 r.), jak i poziom realizacji większości celów wyznaczonych wskaźnikami produktu i rezultatu.

Wsparcie dostępne w OP 4 wdrażane jest zarówno w formule otwartej, jak i z wykorzystaniem instrumentów polityki terytorialnej (ZIT w ramach Działania 4.6 oraz OSI i ORSG w pozostałych działaniach). Środki przeznaczone na szeroko rozumianą ochronę środowiska oraz zasobów kultury przyznawane są w formie dotacji, przy czym w niektórych obszarach (np. gospodarka odpadami) IZ zdecydowała się na zastosowanie uproszczonej (z punktu widzenia ostatecznych odbiorców) procedury wsparcia w formie projektów grantowych. Z przeprowadzonych analiz wynika, że przyjęte sposoby wdrażania interwencji pozwolą na osiągnięcie celów Programu. W tych przypadkach, w których realizacja wartości docelowych wskaźników może okazać się niemożliwa zidentyfikowane problemy wynikają w głównej mierze z rosnących kosztów realizacji inwestycji. Rosnące w ostatnich latach ceny oznaczają, że przy analogicznej alokacji oraz warunkach wsparcia (poziomie intensywności dofinansowania kosztów kwalifikowalnych) możliwe jest zrealizowanie mniejszej liczby projektów, a więc i osiągnięcie niższej wartości wskaźnika.

Tabela 38. Podsumowanie postępu wdrażania OP 4

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
5b	Cel interwencji: Zwiększone bezpieczeństwo przeciwpowodziowe regionu	
	W ramach PI 5b dofinansowano dotychczas 5 projektów. Dwa z nich w ramach Poddziałania 4.1.1, w którym wsparto przebudowę wału przeciwpowodziowego (projekt pozakonkursowy) oraz budowę jazu piętrzącego, poprawiającego zdolności retencyjne. Trzy projekty dofinansowano w ramach Poddziałania 4.1.2. Wszystkie z nich obejmują doposażenie służb	Projekty wdrażane w ramach działania 4.1 dobrze realizują cel interwencji. Poprawa zdolności retencyjnych oraz ochrony przeciwpowodziowej zwiększa bezpieczeństwo regionu. Doposażenie służb ratunkowych poprawia ich zdolność do szybkiego reagowania na pojawiające się problemy, co również przyczynia się do realizacji celu. Niemniej, ze względu na realizację tylko części z inicjatyw przewidzianych w ramach Działania 4.1, również poziom realizacji wskaźników PI 5b jest

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	ratowniczych w nowe pojazdy. Dotychczas nie dofinansowano przedsięwzięć dotyczących rozwoju systemów zarządzania ryzykiem.	zróżnicowany. Dotychczas dofinansowane projekty pozwoliły już na obecnym etapie na osiągnięcie wartości docelowej wskaźnika dotyczącego pojemności obiektów małej retencji oraz liczby wyposażonych jednostek służb ratowniczych. Jednocześnie tylko w niewielkim stopniu realizowana jest wartość docelowa wskaźnika dot. liczby osób odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej. Nie zrealizowano również żadnej inwestycji dotyczącej tworzenia systemów monitorowania zagrożeń i wczesnego ostrzegania, a należy uznać, że projekty tego typu mają duży potencjał dla poprawy bezpieczeństwa regionu.
Cel interwencji: Zwiększony udział odpadów zebranych selektywnie		
6a	W ramach PI 6a dofinansowano dotychczas 1 projekt, w ramach którego WFOŚiGW udziela wsparcia w formie grantów na budowę i rozbudowę PSZOK obejmujących do 20 tys. mieszkańców. Kolejny tego typu projekt, wdrażany przez Województwo Kujawsko-Pomorskie czeka na podpisanie umowy. Dotychczas nie dofinansowano innych typów projektów przewidzianych do wsparcia w ramach Działania 4.2. W momencie opracowania niniejszego raportu trwała ocena wniosków dla inwestycji innych niż PSZOK.	Dofinansowanie rozwoju punktów selektywnej zbiórki odpadów komunalnych w bezpośredni sposób przyczynia się do realizacji celu wyznaczonego dla PI 6a, który jest wprost powiązany z poziomem selektywnej zbiórki odpadów, a nie np. ich recyklingiem czy innymi formami zagospodarowania, dla których istotne są pozostałe typy projektów możliwe do dofinansowania w ramach Działania 4.2. Projekty dotychczas dofinansowane i te oczekujące na podpisanie umowy nie obejmują wystarczającej liczby PSZOK, aby osiągnąć wartość cel wyrażony wskaźnikiem dotyczącym selektywnej zbiórki. Problem z osiągnięciem wartości wynika m.in. z zdecydowanie wyższych niż zakładano kosztów realizacji wskaźnika. Nierozstrzygnięty dotychczas konkurs oraz nabór planowany na 2019 r. dają jednak szansę na realizację celu interwencji.
Cel interwencji: Zwiększony odsetek ludności korzystającej z systemu oczyszczania ścieków zgodnego z dyrektywą dotyczącą ścieków komunalnych		
6b	W ramach PI 6b do końca stycznia 2019 r. dofinansowano 26 projektów. Inwestycje te objęły przebudowę łącznie 9 oczyszczalni ścieków (z tego 5 w ramach ZIT), wybudowano lub przebudowano 78,5 km sieci kanalizacji sanitarnej (z tego 21,24 w ramach ZIT) oraz 4,44 km sieci wodociągowej. Inwestycje te pozwoliły na zwiększenie liczby osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków o 44 778 RLM (z tego 22 838 na terenie objętym ZIT).	Rozwój systemów zbiorczej kanalizacji oraz przebudowa oczyszczalni ścieków komunalnych pozwala na zwiększenie odsetka ludności korzystającej z oczyszczania ścieków, spełniającego normy dyrektywy ściekowej. Tym samym dofinansowane projekty wprost przyczyniają się do realizacji celu przypisanego do PI 6d. Niemniej zgodnie z przeprowadzonymi analizami osiągnięcie celu ilościowego PI 6b będzie prawdopodobnie niemożliwe. Problem z realizacją wartości docelowej wskaźnika nie wynika z przyjętej formuły wdrażania interwencji, tylko z rosnących kosztów inwestycji, w tym robót budowlanych, które istotnie wzrosły w ostatnich latach, utrudniając osiągnięcie

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
		zakładanego celu przy dostępnej alokacji, jak również z odmiennego sposobu szacowania wartości docelowej, przyjętego na etapie programowania.
	Cel interwencji: <i>Zwiększona atrakcyjność obiektów kultury regionu kujawsko-pomorskiego</i>	
6c	Do końca stycznia 2019 r. w ramach PI 6c wsparciem objęto 37 projektów, w tym 4 projekty Województwa Kujawsko Pomorskiego <i>Wsparcie opieki nad zabytkami Województwa Kujawsko-Pomorskiego</i> edycje 2015-2018. W ramach wszystkich zakontraktowanych projektów wsparciem objęto 15 instytucji kultury, a konserwacją i renowacją 392 zabytki nieruchome, zrealizowano również 55 imprez kulturalnych. Z obiektów zabytkowych wspartych w obu poddziałaniach skorzystać ma łącznie ponad 26,6 mln osób/rok, a oczekiwany wzrost odwiedzin we obiektach należących do wspartych podmiotów wynieść ma ponad 1,4 mln.	Konserwacja i restauracja zabytków znajdujących się na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zwiększa ich atrakcyjność dla mieszkańców i turystów. Rozwój infrastruktury kultury (m.in. Centrów Kultury i Domów Kultury) również poprawia atrakcyjność tych podmiotów oraz warunków świadczenia ich oferty kulturalnej. Postęp wdrażania PI 6c, zarówno w Działaniu 4.4, jak i Poddziałaniu 4.6.2 już na obecnym etapie zapewnił osiągnięcie celów końcowych interwencji. Biorąc pod uwagę skalę środków pozostałych do wykorzystania w Działaniu 4.4 oraz przyjętą formułę wdrażania projektu Województwa Kujawsko-Pomorskiego należy oczekiwać, że osiągnięte wartości wskaźników na koniec 2023 r. w jeszcze większym stopniu niż obecnie przekroczą wartości docelowe.
	Cel interwencji: <i>Wzmocniony mechanizm ochrony różnorodności biologicznej w regionie.</i>	
6d	W ramach PI 6d dofinansowano zróżnicowany katalog inwestycji, od rozwoju ośrodków edukacji ekologicznej i ścieżek edukacyjnych, przez czynną ochronę terenów chronionych po działania mające na celu ukierunkowanie ruchu turystycznego na obszarach cennych przyrodniczo oraz wsparcie miejskich terenów zieleni. Dotychczas zakontraktowane projekty pozwoliły na wsparcie łącznie 86 form ochrony przyrody, 5 ośrodków edukacji ekologicznej, 68,8 km ścieżek edukacyjnych oraz utworzenie 48,16 km szlaków turystycznych. Środki z PI 6d umożliwiły również objęcie ponad 3130 ha siedlisk w celu uzyskania lepszego statusu ochrony.	Działania dofinansowane w ramach PI 6d przyczyniają się do realizacji celów interwencji. Budowa ścieżek ekologicznych oraz tras turystycznych, jak również ukierunkowanie ruchu turystycznego zmniejsza presję na środowisko na obszarach cennych przyrodniczo. Wsparcie ośrodków edukacji ekologicznej przyczynia się do podnoszenia świadomości społeczeństwa na temat środowiska naturalnego i potrzeby jego ochrony. Z kolei czynna ochrona przyrody w bezpośredni sposób nakierowana jest na ochronę różnorodności biologicznej w regionie. Poziom realizacji celów interwencji przez projekty dotychczas dofinansowane wskazuje na szansę przekroczenia celów końcowych RPO WK-P.

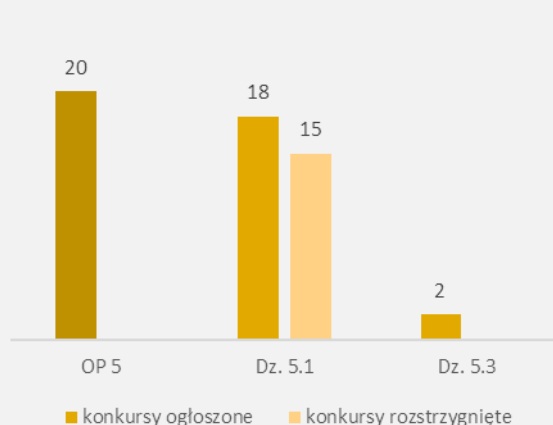
Źródło: Opracowanie własne

4.5 OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu

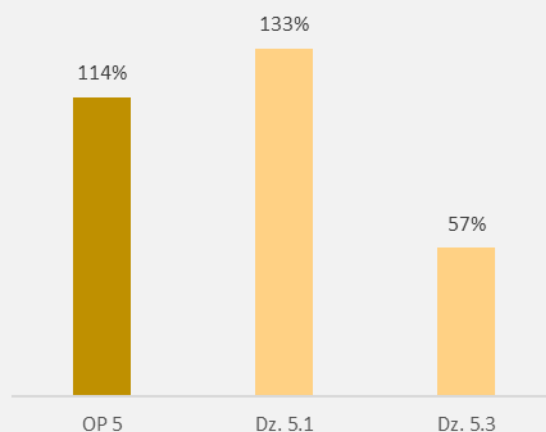
4.5.1 Przeprowadzone nabory

Do końca 2018 roku w OP 5 ogłoszono łącznie 20 naborów. Większość (18) dotyczyła infrastruktury drogowej (dróg wojewódzkich oraz lokalnych, a także inteligentnych systemów transportowych), a zaledwie dwa infrastruktury kolejowej. W konkursach z Działania 5.1 starano się zakontraktować całą alokację dostępną w tym instrumencie. Natomiast w przypadku wsparcia kolei w pierwszym naborze planowano uruchomić ¼ alokacji na infrastrukturę przystanków kolejowych, a kolejne środki na realizację inwestycji liniowych (łącznie 57%). Oś priorytetowa nie posiadała komponentu ZIT – jednak dla miast prezydenckich skierowane były osobne konkursy na odcinki dróg wojewódzkich, obejmujące projekty realizowane w Bydgoszczy, Toruniu, Włocławku, Grudziądzu i Inowrocławiu.

Wykres 96. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 5

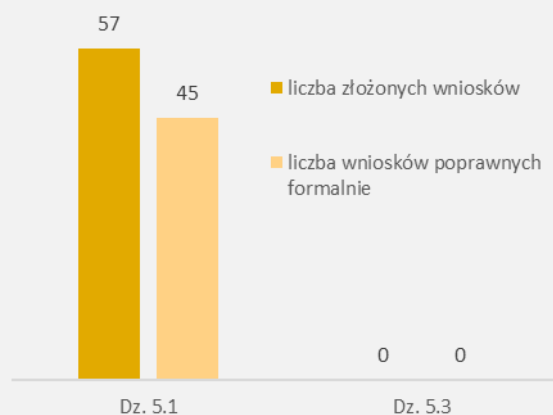
Wykres 97. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 5

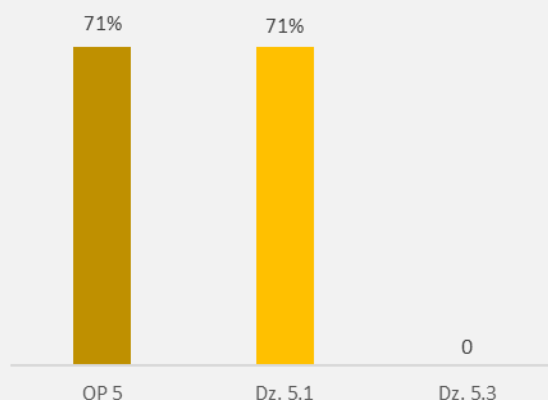
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

W zakończonych konkursach złożono 57 wniosków o dofinansowanie, z których 45 było poprawnych formalnie. Do końca 2018 r. oceniono jedynie wnioski dotyczące inwestycji drogowych i tylko dla nich wskazano informacje o skali wnioskowanego wsparcia. Zgodnie z danymi UMWK-P potencjalni beneficjenci złożyli wnioski o dofinansowanie inwestycji pokrywające około 71% dostępnej alokacji. Sugeruje to, że prognozowany przez IZ popyt był istotnie wyższy niż podaż projektów gotowych do realizacji.

Wykres 98. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 5

Wykres 99. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Wśród wyzwań, które pojawiły się podczas wdrażania OP 5 i które mogły rzutować na skalę zainteresowania dostępnym wsparciem i tym samym postęp wdrażania interwencji należy wymienić:

- Potrzebę spełnienia warunków ex-ante – OP 5 uruchomiono po przyjęciu Kujawsko-Pomorskiego Planu Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej, który szczegółowo wskazał inwestycje kluczowe dla województwa do realizacji w obecnej perspektywie. Planowano uchwalenie planu w grudniu 2015 r.⁷⁰, jednak przedłużająca się procedura SOOŚ ostatecznie spowodowała przyjęcie KPPSKDiK w kwietniu 2016 r.
- Zmiany w ustawie o transporcie zbiorowym – przeprowadzone zmiany utrudniły wykonalność unikatowego Działania 5.2, dedykowanego transportowi pozamiejskiemu. Zakładany zakres interwencji mógłby przekroczyć horyzont obecnej perspektywy finansowej. Dodatkowo Komisja Europejska zgodziła się wyłącznie na zakup autobusów o bardzo wysokich normach technicznych (EUR-6). Tym samym samorząd podjął decyzję o likwidacji Działania 5.2 i przesunięciu środków na infrastrukturę drogową.
- Selektywne podejście do wsparcia dróg lokalnych – zgodnie z warunkami określonymi w Umowie Partnerstwa, inwestycje w drogi lokalne (gminne i powiatowe) ze środków EFRR są możliwe jedynie wówczas, gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z siecią TEN-T, przejściami granicznymi, portami lotniczymi, morskimi, terminalami towarowymi, centrami lub platformami logistycznymi (w ramach CT 7), lub gdy zapewnią konieczne bezpośrednie połączenia z istniejącymi lub nowymi terenami inwestycyjnymi (w ramach CT 7). Ponadto inwestycje zostały obwarowane licznymi kryteriami zawężającymi wsparcie (gotowość techniczna jako kryterium dostępu oraz

⁷⁰ Warunki wstępne (ex-ante) – prezentacja, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, Toruń, 30.10.2015 r.

przyjęcie maksymalnej kwoty wsparcia w zależności od stosunku sumy długości dróg lokalnych w powiecie do sumy długości dróg lokalnych w województwie). Skutkowało to niewielkim zainteresowaniem samorządów lokalnych w pierwszych dwóch naborach.

- Przygotowanie i realizację dróg wojewódzkich – trzy ogłoszone nabory na odcinki dróg wojewódzkich musiały zostać powtórzone ze względu na brak kompletu dokumentów. Na etapie wdrażania pojawiły się natomiast problemy w sprawnej realizacji inwestycji, co spowodowało zagrożenie dla wykonania wskaźnika certyfikacji. Od rozpoczęcia perspektywy finansowej mocno wzrosły koszty materiałów i robocizny (według szacunków przedstawicieli województwa ok. 30-40%). Przy relatywnie długich odcinkach dróg wojewódzkich spowodowało to niepewność terminowej realizacji wskaźnika rzeczowego. W tym celu w 2018 roku powołano zespół sprawozdający co miesiąc terminowość składania wniosków i realizacji inwestycji.
- Wyzwania sygnalizowane przez miasta prezydenckie w zakresie realizacji dróg – niektóre ośrodki wskazywały kryteria wyboru, które utrudniały optymalne przygotowanie inwestycji (takie jak np. maksymalna kwota wsparcia uzależniona od potencjału demograficznego czy brak możliwości aplikowania o środki jako samorządowa jednostka organizacyjna). Wśród postulatów zgłaszanych przez miasta prezydenckie pojawił się również brak możliwości wsparcia w konkursach na drogi powiatowe i gminne. Wyodrębniona pula środków na miasta prezydenckie wynikająca z Kujawsko-Pomorskiego Planu Spójności Komunikacji Drogowej i Kolejowej dotyczy wyłącznie odcinków dróg wojewódzkich w miastach prezydenckich.
- Trudną współpracę pomiędzy PKP a samorządem województwa – zdaniem samorządu województwa PKP nie traktuje priorytetowo linii regionalnych ze względu na większą efektywność ekonomiczną odcinków ogólnokrajowych, gdzie obecnie prowadzone są inwestycje z PO IiŚ.⁷¹ Powoduje to brak gotowości inwestycyjnej spółki i przesuwanie naborów na kolejne lata; ze strony PKP wpłynął dopiero w grudniu 2018 r. jeden wniosek na projekt pozakonkursowy (na remont linii kolejowej nr 207 na odcinku Toruń Wschodni-Chełmża, wnioskujący o 95 mln złotych wsparcia EFRR). Natomiast w naborze Działania 5.3 wprowadzono wymóg partnerstwa na etapie składanego wniosku w konkursie na infrastrukturę przystanków kolejowych między PKP a samorządem, co również mogło zmniejszyć podaż wniosków.

⁷¹ Na tę kwestię zwracano m.in. także uwagę podczas kontroli NIK (NIK, 2017. *Zarządzanie wykorzystaniem środków UE na lata 2014-2020 w ramach polityki spójności*, Warszawa).

Zarząd dróg wojewódzkich wskazał następujące problemy przy realizacji 5 kluczowych odcinków dróg:

- Droga nr 251: Przedłużenie harmonogramu ze względu na złe warunki pogodowe.
- Droga nr 265: Nieujęcie w dokumentacji technicznej przebudowy włączenia istniejących systemów melioracyjnych pól. Brak rozwiązań z zakresie odwodnienia terenów przydrożnych. Roboty dodatkowe (zwiększenie szerokości zjazdów).
- Drogi nr 559, 240 i 548: Dodatkowe uzgodnienia z gestorami sieci; procedowanie rozwiązań zamiennych i opracowanie tymczasowej organizacji ruchu.

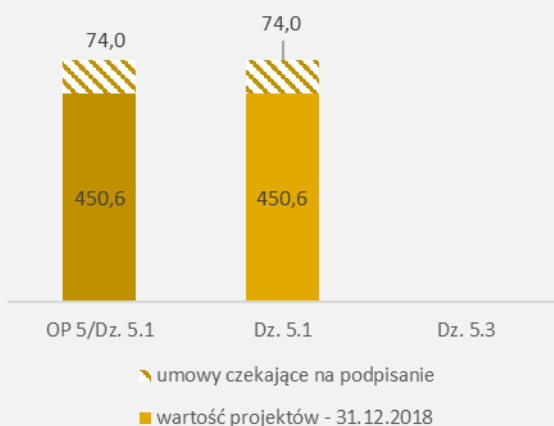
W przypadku drogi nr 559 wspomniano dodatkowo o opieszałości i słabym zaangażowaniu Wykonawcy robót.

Drogi lokalne poza nielicznymi przypadkami, wskazującymi na warunki atmosferyczne nie napotkały problemów we wdrażaniu takich, jakie wystąpiły przy znacznie bardziej złożonych projektach dróg wojewódzkich, wymagających zaangażowania większej liczby instytucji i zasobów.

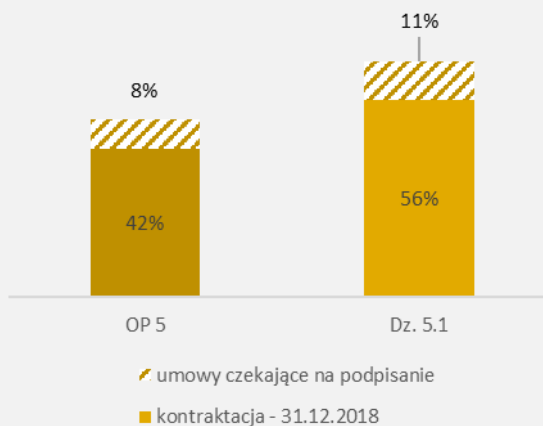
4.5.2 Wykorzystane wsparcie

Do końca 2018 r. w ramach OP 5 podpisano umowy w ramach 23 projektów, wszystkich w ramach Działania 5.1, natomiast 11 projektów oczekiwało na podpisanie umowy. Wsparcie projekty oraz projekty oczekujące na podpisanie umowy konsumują 2/3 alokacji przeznaczonej na drogi oraz połowę alokacji na OP 5. Ponieważ w analizowanym okresie nie dofinansowano żadnej inwestycji kolejowej, całość alokacji opiera się na razie na inwestycjach drogowych.

Wykres 100. Wartość dofinansowanych projektów w OP 5 – mln zł

Wykres 101. Poziom wykorzystania alokacji na OP 5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 12.12.2018 r.), raportu MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r. oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

W drugiej połowie 2018 roku wdrażanie OP 5 skupiało się na rozpoczętych już projektach. Trwał nabór ciągły na odcinki dróg w miastach prezydenckich. Podjęto także przygotowania

do realizacji inwestycji kolejowych, uchwalając kryteria wyboru dla inwestycji w modernizację i rewitalizację regionalnej sieci kolejowej. Według wstępnych analiz oraz deklaracji osób wdrażających program, największe zainteresowanie w OP 5 dotyczy dróg lokalnych, jednak tutaj maksymalna alokacja wynikająca z limitu narzuconego przez Komisję Europejską (tj. 15% środków) została już wykorzystana.

Obok tych środków, samorząd dostrzega potrzebę oraz potencjał absorpcyjny w projektach adresowanych do dróg wojewódzkich. Niska gotowość inwestycyjna oraz relatywnie długi czas realizacji inwestycji sprawiają, że wydatkowanie pełnej alokacji na infrastrukturę kolejową będzie stanowić duże wyzwanie, zwłaszcza, że opóźnienia we wdrażaniu inwestycji regionalnych PKP dotyczą także innych regionów.

Tabela 39. Alokacja z OP 5 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

Działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowane środki
5.1	56%	11%	20%	2%	90%
5.3	0%	0%	56%	24%	81%

Źródło: Opracowanie własne

Instytucja Zarządzająca przewidziała znaczne przyspieszenie wdrażania środków w OP 5, do czego w największym stopniu mogą się przyczynić ogłoszone i nierozstrzygnięte jeszcze konkursy. W obszarze infrastruktury kolejowej zaplanowano wydatkowanie ponad połowy środków w trwających konkursach, zaś w 2019 roku przewidziano uruchomienie niemal ćwierci całej alokacji. Wydaje się, że bardzo dużą część środków zaabsorbuje złożona inwestycja PKP PLK. Ponownej i znacznie większej mobilizacji wymaga realizacja dworców kolejowych ze względu na małe zainteresowanie w pierwszym konkursie. Jeżeli uda się uruchomić środki wszystkich planowanych inwestycji, w budżecie OP 5 pozostanie jeszcze 10% środków na infrastrukturę drogową oraz 20% środków na kolejową. Wydatkowanie i późniejsza certyfikacja funduszy na inwestycje kolejowe w świetle ich specyfiki stoi pod dużym znakiem zapytania. Tym samym może powtórzyć się sytuacja z końca okresu rozliczeniowego perspektywy 2007-2013, gdy Ministerstwo Rozwoju musiało uruchomić program naprawczy dla kolei.

4.5.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Poziom realizacji wskaźników infrastruktury drogowej i kolejowej cechuje bardzo duża asymetria. Przyjęte wskaźniki rzeczowe pozwalają sądzić, że w przypadku dróg postęp rzeczowy nastąpił mniej więcej proporcjonalnie do alokacji, natomiast w przypadku kolei pod koniec 2018 roku projekty dopiero były poddawane ocenie. O ile też w przypadku Działania 5.1 możliwy był wybór najlepiej przygotowanych projektów (obok dróg wojewódzkich o środki mogły aplikować także samorządy lokalne), to w przypadku kolei poza PKP PLK –

jedynym podmiotem uprawnionym do realizacji infrastruktury liniowej, w konkursach na rozbudowę dworców wzięły zaledwie udział 2 samorządy.

Zgodnie z informacją dla zakontraktowanych projektów infrastruktury drogowej, inwestycje te zrealizują 74% wartości docelowej wskaźnika. Znaczne środki znajdują się również na umowach do podpisania i w trwających konkursach, co pozwala pozytywnie wnioskować o wydatkowaniu alokacji. Zakładając wydatkowanie pozostałych środków na drogi wojewódzkie, prognozujemy przekroczenie wskaźnika długości przebudowanych lub zmodernizowanych dróg. Należy przy tym pamiętać, że koszt jednostkowy budowy drogi w stosunku do przyjętych prognoz znacznie wzrósł, zatem wartość ta może być mniejsza; nie widzimy, póki co jednak istotnego zagrożenia niewykonania wskaźnika.

Tabela 40. Wskaźniki typu output dla PI 7b – Działanie 5.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]	184,6	40,48	137	245
		22%	74%	133%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W przypadku kolei kluczowym zagadnieniem będzie gotowość inwestycyjna beneficjenta odpowiedzialnego za infrastrukturę liniową. Licząc, że złożony projekt pozakonkursowy remontu linii kolejowej nr 207 Toruń Wschodni – Chełmża otrzyma pełne wsparcie (przy założeniu dofinansowania na poziomie 85%), nadal wskaźnik nie zostanie osiągnięty. W zależności od gotowości inwestycyjnej PKP do złożenia wniosku należy albo uruchomić środki w określonej skali albo też zmniejszyć wartość wskaźnika. W poniższej tabeli wskazujemy optymistyczny scenariusz (z wykorzystaniem pozostałej części alokacji na kolejową infrastrukturę liniową). Planowany jest również nabór na opracowanie dokumentacji dla inwestycji kolejowych, co może zwiększyć szanse realizacji inwestycji ze środków kolejnej perspektywy finansowej, w której – jak sądzimy – wsparcie na kolej będzie w większym stopniu dystrybuowane na poziomie krajowym.

Intensywnych działań wymaga również wsparcie dworców kolejowych – zainteresowanie w pierwszym naborze okazało się bardzo słabe ze względu na trudną współpracę między PKP a samorządami. Konieczne w tym aspekcie jest intensywna mobilizacja potencjalnych beneficjentów podczas konkursu (który zostanie ponownie ogłoszony w 2019 roku) lub rozważenie dopuszczenia projektów pozakonkursowych. Przy wykorzystaniu całości alokacji i założeniu wielkości projektów zbliżonych do jedynej rekomendowanej do wsparcia inwestycji wskaźnik zostanie osiągnięty; są to jednak szacunki bardzo optymistyczne.

Tabela 41. Wskaźniki typu output dla PI 7d – Działanie 5.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych linii kolejowych [km]	26,86	0	0	38
		0%	0%	141%
Liczba wspartych dworców kolejowych [szt.]	16	0	0	20
		0%	0%	125%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.5.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji należy określić jako umiarkowanie zadowalający – przede wszystkim przez opóźnienia w zakresie infrastruktury kolejowej, choć ogłoszone i planowane nabory pozwalają z nieco większym optymizmem myśleć o realizacji celów OP 5. Alokacja na poszczególne rodzaje infrastruktury również okazała się odpowiednia, ponieważ gdyby nie problemy z realizacją projektów infrastruktury kolejowej, kontraktacja całości środków wygenerowałaby wartości końcowe z delikatną nadwyżką. Przyjęte sposoby wdrażania należy uznać jako trafne – nabory ciągłe, w których można złożyć wniosek jako miasto prezydenckie lub tryb pozakonkursowy przewidziany dla jedyne go możliwego wykonawcy projektu są odpowiednim narzędziem mobilizacji beneficjentów. W przypadku niewielkich projektów liniowych (drogi lokalne), gdzie podaż małych projektów może być duża warto nadal stosować konkursy, choć dodatkowe wydatkowanie środków w tym okresie wymagałoby zmian na wyższym szczeblu. W obszarze transportu drogowego i kolejowego nie zaszły w okresie ostatnich 4 lat radykalne zmiany, przy czym należy pamiętać, że wsparcie RPO WK-P w tym obszarze powinno uzupełniać się z większymi inwestycjami w PO IiŚ, realizowanymi lub planowanymi do realizacji w obecnej perspektywie, tak aby w jak największym stopniu wzmacniać dostępność zewnętrzną i wewnętrzną województwa.

Tabela 42. Podsumowanie postępu wdrażania OP 5

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
7b	Cel interwencji: Zwiększona dostępność transportowa drogowa województwa	
	Do końca 2018 r. w ramach OP 5 dofinansowano 23 projekty, wszystkie w ramach Działania 5.1, natomiast 11 projektów oczekiwało na podpisanie umowy. Realizowane projekty dotyczyły całego pakietu interwencji przewidzianego w PI 7b. Największą część alokacji pochłonęło 5 projektów dróg wojewódzkich, natomiast drogi lokalne – po rozszerzeniu kryteriów dostępu – wyczerpały już pułap 15% alokacji.	Wsparcie infrastruktury drogowej w ramach PI 7b bezpośrednio poprawi dostępność drogową województwa. Zgodnie z wartościami wspartych projektów, jak i planami inwestycyjnymi na kolejne lata postęp rzeczowy należy ocenić jako zadowalający, choć rosnące koszty na rynku budowlanym mogą powodować opóźnienia i realizację inwestycji w skali mniejszej niż zakładano.
7d	Cel interwencji: Zwiększona dostępność transportowa kolejowa województwa	
	W ramach PI 7d do końca 2018 roku nie przyznano	Złożone projekty realizują cel, jakim jest

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	wsparcia żadnemu projektowi. Do IZ wpłynął wniosek PKP PLK dotyczący inwestycji liniowej Toruń Wschodni – Chełmża, a także dwa projekty na dworce z węzłami przesiadkowymi. W 2019 roku planowane jest ponowienie konkursu na węzły przesiadkowe, a także uzupełniający nabór na przygotowanie dokumentacji projektowej. Nie zrealizowano jeszcze ani jednego naboru z zakresu inwestycji w bezpieczeństwo ruchu kolejowego, choć należy zauważyć, że zarówno węzły, jak i inwestycje liniowe wpisują się w poprawę bezpieczeństwa.	zwiększona dostępność kolejowa regionu, tylko, że następuje to niestety zbyt późno i zbyt wolno. Bardzo optymistyczne scenariusze wykorzystania alokacji dają nadzieję na realizację wskaźników, jednak wymaga to gotowości technicznej do realizacji inwestycji oraz bardzo dużej determinacji we wzajemnej współpracy PKP PLK oraz samorządów województwa.

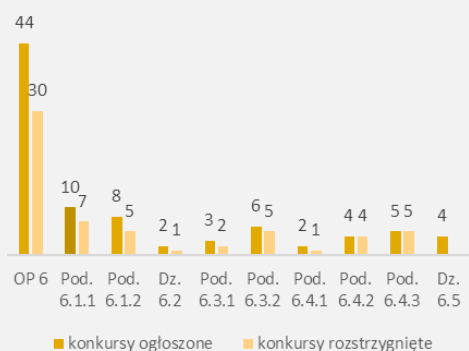
Źródło: Opracowanie własne

4.6 OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry

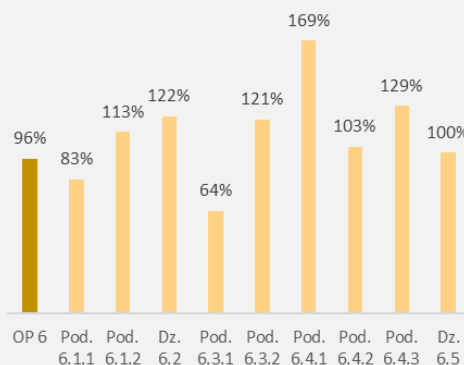
4.6.1 Przeprowadzone nabory

Do 31 grudnia 2018 roku w OP 6 ogłoszono łącznie 46 naborów, najwięcej w obszarze kształcenia zawodowego (Poddziałanie 6.3.2 i 6.4.3 – ZIT, łącznie 11), infrastruktury zdrowotnej (Poddziałanie 6.1.1 – 10) i społecznej (Poddziałanie 6.1.2 – 8). W ramach rewitalizacji ogłoszono cztery nabory (w tym dwa ciągłe, które zostały zamknięte we wrześniu 2018 r., a następnie, po renegocjacjach RPO WK-P dwa nabory podzielone na rundy), natomiast w Poddziałaniach 6.3.1 i 6.3.2 ogłoszono łącznie 9 naborów, z czego 4 w ramach polityki terytorialnej. Łącznie na nabory zakończone do końca roku skierowano 96% dostępnej alokacji. Biorąc pod uwagę udział alokacji przeznaczonej w ramach poszczególnych działań i poddziałań można przyjąć, że zarówno w obszarze kształcenia zawodowego, jak i infrastruktury przedszkolnej w ramach ZIT planowano rozdysponowanie całego dostępnego wsparcia do 2018 r. Natomiast w naborach dotyczących potencjałów endogenicznych oraz rewitalizacji założono wydatkowanie całości środków w otwartych obecnie konkursach.

Wykres 102. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 6

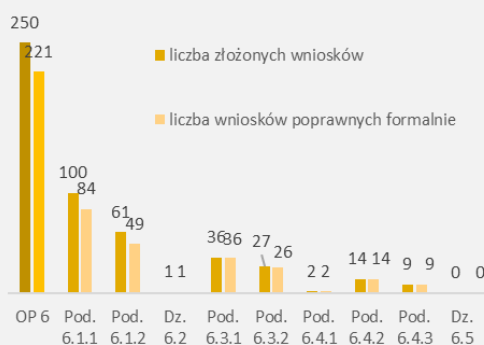
Wykres 103. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 6⁷²

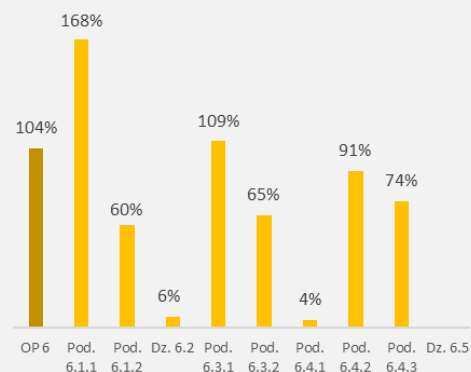
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do końca 2018 roku w zakończonych konkursach złożono 250 wniosków, z których 221 było poprawnych formalnie. W tej grupie najliczniej reprezentowane były inwestycje w infrastrukturę zdrowotną oraz społeczną (głównie opiekuńczą). Rzadziej o wsparcie aplikowały podmioty prowadzące kształcenie zawodowe i ustawiczne oraz przedszkola. Uwaga ta dotyczy zarówno poddziałań wdrażanych w formule ZIT, jak i w naborach otwartych oraz polityki terytorialnej (dla OSI oraz ORSG). Do końca roku zarejestrowano tylko 5 projektów rewitalizacyjnych, z czego 4 znajdowały się w obszarze objętym ZIT.

Wykres 104. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 6 w zakończonych konkursach

Wykres 105. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 6⁷³

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony

⁷² Należy wziąć pod uwagę, że konkursy w Działaniu 6.2 i Poddziałaniu 6.4.1 są konkursami otwartymi, zatem porównywanie ich z pozostałymi działaniami/poddziałaniami OP 6 jest niemiarodajne.

⁷³ W analizie bazowano wyłącznie na konkursach określonych jako „zakończone” dlatego liczba projektów oraz wartość wnioskowanego wsparcia w stosunku do alokacji dostępnej w konkursie na wykresach w przypadku Działania 6.2 i Poddziałania 6.4.1 wynosi 0.

Największy popyt na wsparcie zanotowano w Poddziałaniu 6.1.1, w którym wdrażana jest m.in. jedna z największych inwestycji z RPO WK-P, znajdująca się w wykazie dużych projektów tj. *Przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. L. Rydygiera w Toruniu*. Podaż środków w ramach wsparcia infrastruktury przedszkolnej okazała się dobrze odzwierciedlać popyt na nie mierzony wartością wnioskowanego dofinansowania. Stosunkowo słabiej na tym tle wypada zapotrzebowanie zgłaszane na infrastrukturę społeczną, szczególnie infrastrukturę żłobkową, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinnych domów dziecka (60%). Trudno natomiast wnioskować o popycie na rewitalizację, ponieważ każde miasto po akceptacji programu rewitalizacji zdecyduje o złożeniu projektu rewitalizacyjnego według własnych preferencji.

Do czynników, które w istotnym stopniu rzutowały na postęp wdrażania interwencji w ramach OP 6, a w szczególności na niewielkie jak dotąd zainteresowanie wsparciem w ramach poszczególnych naborów w przypadku rewitalizacji zaliczyć należy:

- opóźnienia związane z wejściem w życie nowej ustawy o rewitalizacji (m.in. ze względu na ustalenia z KE) oraz brak programów rewitalizacji, będących wyznacznikiem realizacji inwestycji ze środków UE;
- rozpoczęcie prac nad programami uzależnione od uchwalenia ustawy o rewitalizacji (w listopadzie 2015 r. weszła w życie), zmiany Wytycznych MR w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 (MR/H 2014-2020/20(2)08/2016 z 2 sierpnia 2016 r.);
- możliwości pozyskania środków z POPT na opracowanie/aktualizację programów rewitalizacji – ogłoszenie dwóch konkursów przez Urząd Marszałkowski na wsparcie gmin w tym procesie (styczeń oraz październik 2016 r.). Ze 144 gmin województwa kujawsko-pomorskiego 128 zadeklarowało chęć opracowania programów rewitalizacji, spośród których 101 otrzymało środki na ten cel, co również opóźniło przygotowanie dokumentów;
- złożoność i czasochłonność procesu opracowania programów rewitalizacji, zwłaszcza w kontekście wymogów wynikających z Ustawy o rewitalizacji;
- konieczność przeprowadzenia przez pracowników Urzędu Marszałkowskiego oceny wszystkich programów rewitalizacji opracowanych przez poszczególne gminy oraz organizacja spotkań dla gmin w celu omówienia problemów związanych z przygotowaniem/ aktualizowaniem programów rewitalizacji i wypracowania właściwych dla nich rozwiązań, w tym m.in. problemów wynikających z nowego podejścia do działań rewitalizacyjnych w perspektywie finansowej 2014-2020 (odbyło się około 130 spotkań z gminami);
- konieczność uzyskania pozytywnej oceny programu rewitalizacji oraz wpisu do *Wykazu programów rewitalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego* przed aplikowaniem o dofinansowanie w ramach Działania 6.2 i Poddziałania 6.4.1;
- nabory ciągłe, które w niewystarczającym stopniu mobilizowały gminy do składania wniosków. We wrześniu 2018 roku Zarząd Województwa ze względu na małą ilość

wniosków podjął decyzję o zakończeniu dwóch naborów otwartych bez preselekcji i uruchomieniu nowych konkursów. Środki w obecnie ogłoszonych naborach podzielone są na kilkanaście rund, w ramach których samorządy lokalne po akceptacji programu rewitalizacji (LPR lub GPR) przez samorząd województwa mogą składać wnioski o dofinansowanie zintegrowanych projektów rewitalizacyjnych.

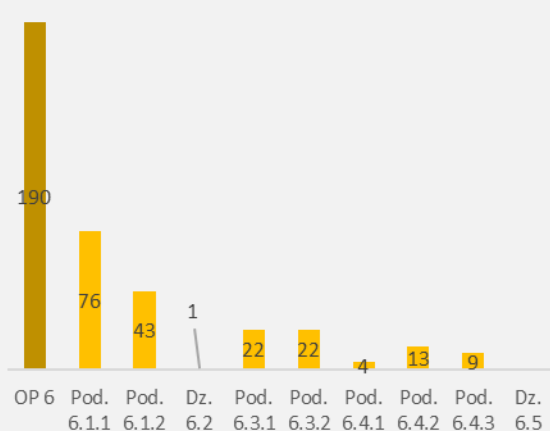
W przypadku wyzwań pojawiających się w obszarze infrastruktury społecznej należy wymienić:

- szeroki zakres interwencji w infrastrukturę społeczną w stosunku do możliwości finansowych beneficjentów – założenia i zakres wsparcia w ramach Poddziałania 6.1.2 należy uznać za bardzo ambitne. Wsparcie infrastrukturalne przeznaczone jest m.in. na realizację świetlic, domów seniora, placówek dziennych dla osób niesamodzielnych oraz adaptację budynków na mieszkania socjalne, wspomagane i chronione. Wnioski z przeprowadzonych analiz wskazują, że przynajmniej część podmiotów realizujących zadania w obszarze polityki społecznej (rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze) wyczerpuje już swój potencjał finansowy. Co więcej, w momencie kumulacji zadań inwestycyjnych w gminach wsparcie ww. obszarów ma niższy priorytet;
- niskie zainteresowanie inwestycjami w żłobki – pomimo niewielkiego odsetka dzieci objętych opieką żłobkową w regionie i teoretycznie dużego zapotrzebowania na tego typu usługi, beneficjenci nie zgłaszali zapotrzebowania na duże inwestycje; dodatkowo wsparcie na ten cel mogło być częściowo zrealizowane w projektach EFS (*cross-financing*) oraz w ramach programu Maluch+. Brak popytu spowodował przesunięcie części środków przeznaczonych pierwotnie na opiekę nad dziećmi do lat 3 na wsparcie infrastruktury przedszkolnej oraz zdrowotnej.

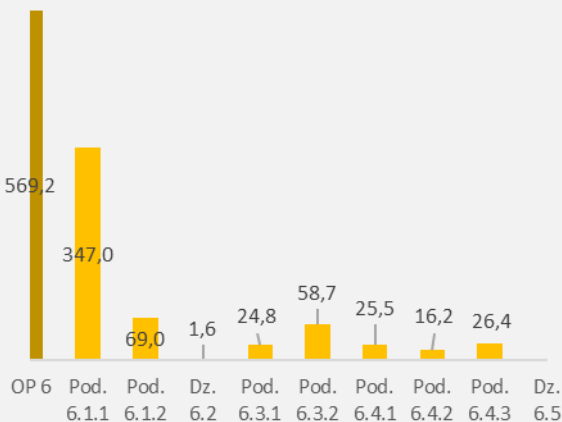
4.6.2 Wykorzystane wsparcie

Do końca 2018 roku w OP 6 dofinansowano 190 projektów, spośród których najwięcej dotyczyło infrastruktury opieki zdrowotnej. Na drugim miejscu znajduje się Poddziałanie 6.1.2 w ramach którego wspierana jest infrastruktura społeczna oraz Poddziałania 6.3.1 i 6.3.2 skoncentrowane na infrastrukturze przedszkolnej i kształcenia zawodowego. Z uwagi na wskazane wcześniej okoliczności, wsparciem objęto dotychczas jedynie trzy projekty rewitalizacyjne (2 w ZIT i 1 poza ZIT).

Wykres 106. Liczba dofinansowanych projektów – OP 6

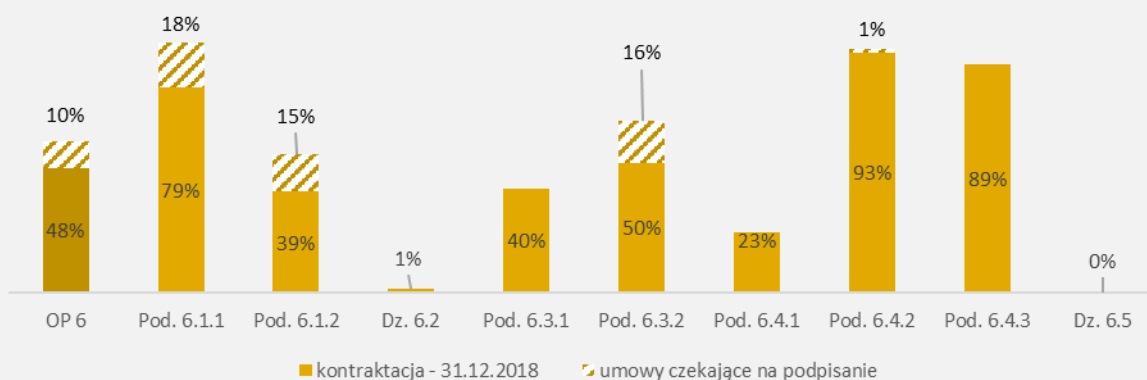
Wykres 107. Wartość dofinansowanych projektów w OP 6 – mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportu MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Postęp wdrażania i kontraktacji środków w ramach OP 6 jest nierównomierny. Do końca 2018 r. zakontraktowano łącznie 48% alokacji, natomiast 10% środków zakontraktowanych będzie przez projekty oczekujące na podpisanie umowy. W największym stopniu wykorzystano wsparcie dedykowane ochronie zdrowia oraz działań w ZIT z zakresu infrastruktury kształcenia zawodowego i przedszkoli. Relatywnie wolniej postępuje kontraktacja środków na infrastrukturę społeczną, opiekę przedszkolną oraz kształcenie zawodowe i praktyczne poza ZIT. Działania rewitalizacyjne wykorzystały dotychczas niewielką część środków, szczególnie w obszarze poza ZIT.

Wykres 108. Poziom wykorzystania alokacji w OP 6 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 12.12.2018 r.), raportu MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r. oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

W drugiej połowie 2018 roku ogłoszono lub zapowiedziano rozpoczęcie 9 naborów w OP 6. Liczba oraz skala złożonych wniosków sugerują istotne przyspieszenie kontraktacji w

pierwszej połowie 2019 roku. Ogłoszono m.in. nabory w Działaniu 6.5, na które przeznaczono całość dostępnej alokacji. W ogłoszonym konkursie na infrastrukturę zdrowotną popyt w naborze 3,5-krotnie przekroczył przeznaczoną kwotę alokacji. Tym samym problem niewielkiej podaży wniosków z początku wdrażania OP 6 został zminimalizowany. We wszystkich wskazanych konkursach (poza konkursem na tworzenie mieszkań socjalnych, wspomaganych i chronionych, gdzie liczba zgłoszonych wniosków nie przekroczyła alokacji) prawdopodobnie będzie można dokonać selekcji najlepszych projektów.⁷⁴

Największe zapotrzebowanie w OP 6 występuje w obszarze zdrowia. Alokacja na ten cel w dużym stopniu została już wykorzystana, a zdaniem osób wdrażających program dodatkowe środki na infrastrukturę oraz wyposażenie na pewno zostałyby skonsumowane. Na obecnym etapie nie można jednoznacznie przesądzić o dalszym przebiegu wdrażania działań rewitalizacyjnych. Zapewnienie kopert finansowych dla gmin, nakłady na przygotowanie programów rewitalizacji oraz duża atrakcyjność tego typu inwestycji dla mieszkańców wskazują na potencjalnie wysokie zainteresowanie tym tematem. Pod koniec 2018 roku 2 kolejne projekty zgłoszone przez Miasto Bydgoszcz zostały ocenione i zakontraktowane. Również obecność większości programów rewitalizacji w wykazie powoduje, że środki na rewitalizację powinny zostać uruchomione także poza obszarem ZIT.⁷⁵ Z uwagi na potencjał turystyczny regionu oraz możliwość dofinansowania inwestycji go wzmacniających można oczekiwać sporego zainteresowania beneficjentów Działaniem 6.5. Zgodnie z uzyskanymi informacjami miasta regionalne posiadają pomysły na duże inwestycje w ramach tych środków – na etapie projektu raportu końcowego wyniki naborów nie były jeszcze znane.

Symptomy wyczerpywania potencjału absorpcyjnego w OP 6 widoczne są w Poddziałaniu 6.1.2, zwłaszcza we wsparciu infrastruktury żłobkowej. Także w przypadku placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzinnych domów dziecka można zauważyć, że popyt na środki po pierwszym naborze znacznie spadł. Niewielkie możliwości wsparcia występują także w przypadku prywatnych podmiotów kształcenia zawodowego. Instytucje te wolą bez przeszkód prowadzić działalność w obecnej formule niż otrzymać dotację i notować mniej stabilny przyływ dochodów od klientów ze względu np. na zasady pomocy publicznej.

Tabela 43. Alokacja z OP 6 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
6.1.1	79%	18%	7%	11%	115%
6.1.2	39%	14%	23%	17%	94%
6.2	1%	0%	97%	7%	106%

⁷⁴ Przy założeniu, że wszystkie złożone w naborach wnioski będą poprawne formalnie.

⁷⁵ Według stanu na 27 lutego 2019 r. w Wykazie Programów Rewitalizacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego znajdowało się 118 programów.

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
6.3.1	40%	0%	14%	38%	92%
6.3.2	50%	16%	36%	6%	108%
6.4.1	23%	0%	113%	0%	136%
6.4.2	93%	1%	0%	0%	94%
6.4.3	88%	0%	0%	0%	88%
6.5	0%	0%	100%	0%	100%

Źródło: Opracowanie własne

W 2019 roku największy udział środków w naborach w stosunku do alokacji zaplanowany jest w Poddziałaniu 6.3.1 (infrastruktura przedszkolna poza ZIT). Jeśli projektodawcy skonsumują te środki, podobnie jak projektodawcy w Poddziałaniu 6.1.2, w ostatnim roku na wszystkich działaniach kontraktacja powinna osiągnąć poziom 90%. Najwięcej jednak zależy od intensywności aplikowania o projekty rewitalizacyjne i to na tym obszarze szczególnie powinien skupić się samorząd województwa w kontekście OP 6. Pewne obawy może również budzić terminowe wydatkowanie środków z Działania 6.5, ponieważ ich uruchomienie nastąpiło bardzo dynamicznie, co niekoniecznie może iść w parze z gotowością inwestycyjną i jakością złożonych wniosków na duże projekty.

4.6.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Podobnie jak w przypadku OP 5, OP 6 cechuje się dużą asymetrią realizacji wskaźników w poszczególnych działaniach. Należy jednak uznać, że ryzyko ich nieosiągnięcia jest mniejsze niż w przypadku OP 5, zakładając szybki postęp w zakresie składanych wniosków na zintegrowane projekty rewitalizacyjne i turystyczne.

W PI 9a wskaźniki rzeczowe RPO WK-P dotyczą wyłącznie Poddziałania 6.1.1, skierowanego na infrastrukturę zdrowotną. Spoglądając na realizację projektów według podpisanych umów należy uznać, że przekroczyły one z nawiązką cele założone na 2023 rok. Szacując wydatkowanie pozostałej części alokacji w Poddziałaniu na inwestycjach oczekujących na podpisanie umowy, trwających konkursach oraz planowanych naborach przewidujemy, że wartość tych wskaźników jeszcze znacząco wzrośnie.

Tabela 44. Wskaźniki typu output dla PI 9a – Działanie 6.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Ludność objęta ulepszonymi usługami zdrowotnymi [os.]	313 625	847	1 629 869	1 947 055
		0,27%	520%	621%
Liczba wspartych podmiotów leczniczych [szt.]	38	24	76	85
		63%	200%	224%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W przypadku PI 9b, opóźnienia we wdrażaniu rewitalizacji doprowadziły do znaczącego obniżenia części wskaźników produktu. Do końca 2018 roku w ramach PI 9b wsparto realizację zaledwie 5 projektów, z czego 4 w obszarze ZIT. Na tym etapie proponujemy obniżenie wartości docelowych trzech wskaźników (tj. *ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich, budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich, liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*) oraz rozważenie rezygnacji ze wskaźnika *wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich*, którego realizacja w momencie badania na podpisanych umowach wynosiła 0. Na podstawie kosztów jednostkowych oraz efektów zadeklarowanych w dotychczasowych projektach rewitalizacyjnych trudno szacować wykonalność wskaźników, ponieważ każdy obszar rewitalizacji posiada swą własną specyfikę. Bazując na dostępnych danych identyfikujemy ryzyko nieosiągnięcia celów części wskaźników. Przy czym należy pamiętać, że w PI 9b może zadziałać podobny mechanizm jak w PI 4c, w ramach którego pojedynczy projekt miał duży wpływ na poziom realizacji celów, ponieważ obejmował kilka lub kilkanaście budynków. Warto ze szczególną uwagą monitorować wskaźnik wyremontowanych budynków mieszkalnych, ponieważ dotychczas dofinansowane projekty nie uwzględniały tego typu inwestycji w ramach przedsięwzięcia rewitalizacyjnego. Obecnie brak jest danych pozwalających na aktualizację oszacowania wskaźnika dotyczącego budynków mieszkalnych, dlatego wstępnie proponujemy pozostawienie w programie wartości pierwotnie przyjętej. Jeżeli jednak, w żadnym projekcie zgłoszonym do dofinansowania w 2019 r. wskaźnik ten nie będzie realizowany, należy zrezygnować z tego miernika. Z przeprowadzonych szacunków wynika również, że przy dostępnej alokacji nie uda się zrealizować celów wskaźników *budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich* oraz *liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach*. Ich szacowany poziom realizacji wyniesie około 42% wartości docelowej i do tego poziomu proponujemy obniżyć cele na 2023 r.

Tabela 45. Wskaźniki typu output dla PI 9b – Działanie 6.2 i Poddziałanie 6.4.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich [os.]	601 959	0	8136	564 639
		0%	1,4%	94%
Otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich [m2]	32 475	0	58 645	395 679
		0%	180%	1218%
Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich [m2]	47 567	0	982	20 195
		0%	2%	42%
Wyremontowane budynki mieszkalne na obszarach miejskich [jm]	91	0	0	brak
		0%	0%	możliwości oszacowania

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	191	0	10	81
		0%	5%	42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Ze względu na sprawną kontraktację środków, jak również wysoką efektywność projektów, wskaźniki dotyczące kształcenia zawodowego na podpisanych umowach zostały niemal w pełni zrealizowane – a w przypadku liczby miejsc w obiektach infrastruktury kształcenia zawodowego wielokrotnie przekroczone. Również wartość wskaźnika liczby wspartych podmiotów, łączącego zarówno obiekty przedszkolne jak i ośrodki kształcenia zawodowego (i stanowiącego wskaźnik ram wykonania) mocno zbliżyła się do wartości zaplanowanej na 2023 rok. Nabory zaplanowane na 2019 rok mogą wyczerpać dostępną alokację – samorząd województwa zasygnalizował również, że w przypadku Działania 6.3 będą to ostatnie konkursy w ramach polityk terytorialnych. Zakładając pełne wydatkowanie środków na przedszkola w Poddziałaniach 6.3.1 i 6.4.2 oraz na pracownie i wyposażenie szkół prowadzących kształcenie zawodowe w Poddziałaniach 6.3.2 i 6.4.3 należy założyć kilku, a nawet kilkunastokrotne przekroczenie wartości wskaźników docelowych na poziomie priorytetu inwestycyjnego.

Tabela 46. Wskaźniki typu output dla PI 10a – Poddziałania 6.3.1/6.3.2 i Poddziałania 6.4.2/6.4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Potencjał objętej wsparciem infrastruktury w zakresie opieki nad dziećmi lub infrastruktury edukacyjnej (CI 35)	435	275	3838	16 744
		8%	882%	3849%
Liczba miejsc w infrastrukturze kształcenia zawodowego [os.]	1 230	831	8499	18 002
		68%	691%	1464%
Liczba miejsc w infrastrukturze przedszkolnej [os.]	2 160	1006	2869	4 930
		47%	132%	228%
Liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty [szt.]	113	29	99	233
		26%	88%	206%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W przypadku PI 8b, który pojawił się w programie w 2018 roku proponujemy utrzymanie wyznaczonych wartości docelowych – zwłaszcza, że w momencie oceny śródkresowej nie był znany nawet orientacyjny popyt na tego rodzaju środki ze względu na uruchomienie

konkursów w IV kwartale 2018 r.⁷⁶ W zależności od zgłoszeń w tych konkursach, samorząd rozważy przeprowadzenie kolejnego naboru w 2019 roku.

Tabela 47. Wskaźniki typu output dla PI 8b – Działanie 6.5

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.]	2	0	0	(2)
		0%	0%	(100%)
Liczba wspartych obiektów turystycznych i rekreacyjnych [szt.]	5	0	0	(5)
		0%	0%	(100%)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.6.4 Podsumowanie

Prawdopodobieństwo realizacji w OP 6 RPO WK-P zaplanowanych wskaźników końcowych jest wysokie. W przypadku niektórych priorytetów inwestycyjnych podpisane umowy opiewają na wartości kilku, a nawet kilkunastokrotnie wyższe niż zaplanowane do osiągnięcia w 2023 roku. Problemem pozostaje niska kontraktacja w PI 9b (zwłaszcza w Działaniu 6.2), jednak należy się spodziewać, że wraz ze złożonymi do wykazu programami miasta złożą wnioski o wsparcie dobrej jakości projektów rewitalizacyjnych, zapewniających wystarczający wkład we wskaźniki produktu. Z perspektywy czasu podział środków na poszczególne priorytety inwestycyjne w OP 6 należy ocenić jako trafny – uzgadnianie procesu rewitalizacji było procesem długotrwałym, który miejmy nadzieję będzie w stanie przełożyć się na jakość rezultatów.

W OP 6 RPO WK-P przyjęto różne formuły wdrażania. Jako średnio trafne oceniamy podzielenie w przypadku rewitalizacji środków na obszar ZIT i poza-ZIT. Podobnie jak w przypadku projektów termomodernizacyjnych, projekty rewitalizacji skierowane są raczej do wewnątrz niż na zewnątrz miasta, dlatego tryb ZIT w tym przypadku wydaje się niepotrzebnie dublować kompetencje; naszym zdaniem całość rewitalizacji powinna być koordynowana z jednego miejsca. Zastosowanie trybu pozakonkursowego szczególnie w inicjatywach animowanych przez samorząd województwa oceniamy jako trafne rozwiązanie. Być może warto byłoby rozważyć tryb pozakonkursowy w przypadku Działania 6.5, ponieważ polityka terytorialna stanowi ku temu odpowiednią przesłankę, zaś tryb ten mógłby usprawnić wdrażanie interwencji i zapewnić jej ponadlokalne oddziaływanie.

Tabela 48. Podsumowanie postępu wdrażania OP 6

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
9a	Cel interwencji: Zwiększony dostęp do usług społecznych i zdrowotnych	

⁷⁶ W momencie konsultowania ostatecznej wersji raportu końcowego Zamawiający dysponował informacjami nt. popytu w PI 8b, określając go jako bardzo wysoki i znacznie przekraczający przyjętą alokację.

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	W ramach PI 9a dofinansowano dotychczas 119 projektów, z czego 76 dotyczyło infrastruktury zdrowotnej, a 43 zróżnicowanego pakietu interwencji w infrastrukturę opieki społecznej. Wsparcie objęło wszystkie typy projektów przewidziane w programie, choć cieszyły się one zróżnicowanym powodzeniem. W ramach priorytetu 9a realizowany jest także największy punktowy projekt infrastrukturalny w RPO WK-P – przebudowa i rozbudowa Wojewódzkiego Szpitala Zespołowego im. L. Rydygiera w Toruniu.	Działania w ramach priorytetu 9a znacząco zwiększą dostęp do usług społecznych i zdrowotnych. Jest to również obszar, w którym wykonanie wskaźników na 2023 rok jest pewne. Dlatego można w tym obszarze rozważyć maksymalizację efektów interwencji w infrastrukturę zdrowotną poprzez dalsze inwestycje (cały czas popyt na środki jest wysoki) lub też przesunąć pieniądze np. na lepsze przygotowanie regionu na proces starzenia się społeczeństwa (Pod. 6.1.2).
	Cel interwencji: <i>Wzrost ożywienia społecznego i gospodarczego na obszarach miejskich i obszarach powiązanych z nimi funkcjonalnie</i>	
9b	W PI 9b uruchomiono dotychczas 5 projektów, z czego 4 w ZIT. Zintegrowane przedsięwzięcia w różnym stopniu wpisywały się w zakres przewidziany typami projektów i wskaźnikami – nie obejmowały np. do tej pory modernizacji części wielorodzinnych budynków mieszkaniowych. Projekty rewitalizacyjne wdrażane są zarówno w trybie ogólnoregionalnym (6.2) jak i w poddziałaniu dedykowanym ZIT. . Z perspektywy wdrożeniowej takie rozbięcie interwencji oceniamy jako rozwiązanie średnio trafne. Z uwagi na specyfikę działań rewitalizacyjnych obejmujących obszary znajdujące się wewnątrz miast, nie wymagają one konsultacji pomiędzy wszystkimi podmiotami należącymi do ZIT i ustalania założeń interwencji w ramach strategii ZIT (działania takie nie zwiększają efektywności wsparcia).	Wdrażanie projektów rewitalizacji poprzedził proces przygotowania i konsultacji dokumentów lokalnych, który miał podnieść jakość interwencji i wzmocnić skuteczność realizacji celów RPO WK-P. Liczba złożonych wniosków na etapie przeglądu śródkresowego nie jest jednak zadowalająca, choć w latach 2019-2020 prawdopodobnie znacznie wzrośnie, co rodzi nadzieję na zakontraktowanie środków . Należy jednak rozważyć dalsze obniżenie wartości docelowych trzech wskaźników oraz usunięcie jednego z nich.
	Cel interwencji: <i>Lepsza jakość usług edukacyjnych w zakresie kształcenia zawodowego i wychowania przedszkolnego</i>	
10a	W ramach PI 10a RPO WK-P finansuje infrastrukturę oraz zakup sprzętu dla przedszkoli oraz placówek kształcenia zawodowego. Do końca 2018 roku podpisano umowy na 22 projekty przedszkoli poza ZIT (6.3.1) i 13 w ZIT (6.4.2), a także 9 projektów dotyczących kształcenia zawodowego w ZIT i 22 poza ZIT.	Oferowane wsparcie przyczyni się do poprawy jakości edukacyjnej w zakresie kształcenia zawodowego i wychowania przedszkolnego, zarówno zwiększając liczbę dostępnych miejsc, jak i jakość świadczonych usług. Zgodnie z podpisanymi umowami, projekty znajdują się bardzo blisko realizacji celów końcowych, a w niektórych poddziałaniach alokacja znajduje się na wyczerpaniu. Bardzo prawdopodobne jest

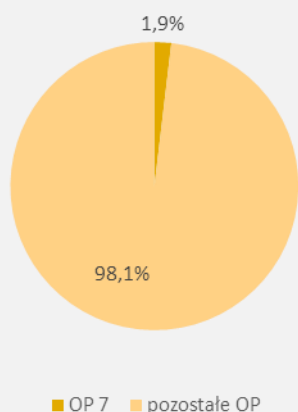
PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
		kilku, a nawet kilkunastokrotne przekroczenie wartości docelowych części wskaźników w 2023 roku.
8b	Cel interwencji: <i>Wzrost zatrudnienia przez samozatrudnienie i nowe miejsca pracy przy wykorzystaniu endogenicznych potencjałów</i>	
	PI 8b został wprowadzony w 2018 roku w wyniku renegocjacji RPO WK-P. Dopuszcza szeroką paletę typów projektu oraz instrumentów, które są skierowane głównie do ośrodków tracących funkcje społeczno-gospodarcze, wykorzystując ich możliwości. Pod koniec 2018 roku na całość środków dostępnych w Działaniu 6.5 zostały ogłoszone nabory.	Decyzja o przesunięciu środków na działania z zakresu szeroko pojmowanej turystyki może zwiększyć zatrudnienie i wygenerować nowe miejsca pracy w regionie. Obecna logika, eksponuje te obszary, które najsilniej wykorzystują potencjały województwa. Przyjęte wskaźniki w PI 8b są relatywnie proste do osiągnięcia, dlatego nie stwierdzamy szczególnych zagrożeń dla ich terminowej realizacji.

Źródło: Opracowanie własne

4.7 OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

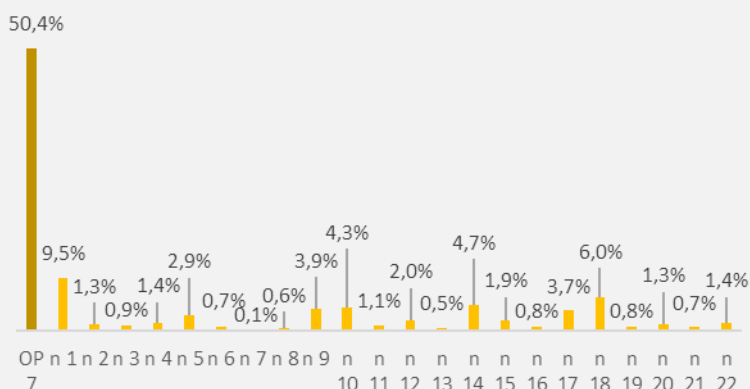
Do końca 2018 r. w ramach osi priorytetowej 7 uruchomiono łącznie 22 konkursy, na które przeznaczono połowę alokacji dostępnej w tej osi. W analizowanym okresie zakończono nieco mniej niż połowę tj. 10 z nich. Pierwszy konkurs, realizowany przez UMWK-P dedykowany był wsparciu projektów grantowych. Kolejne konkursy realizowane przez poszczególne LGD skoncentrowane są w głównej mierze na działaniach rewitalizacyjnych oraz tworzeniu i rozwoju małych inkubatorów przedsiębiorczości.

Wykres 109. Udział alokacji na OP 7 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12.12.2018 r.

Wykres 110. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

4.7.1 Przeprowadzone nabory i wykorzystane wsparcie

W okresie objętym analizą zakończono ocenę i wyłoniono do dofinansowania projekty złożone w ramach 9 konkursów, w ramach których do dofinansowania wybrano łącznie 23 projekty. Z 17 beneficjentami podpisano umowy do 31.12.2018 r., przedsięwzięcia te konsumują łącznie 20,1 mln zł dofinansowania UE, tj. około 26% alokacji przeznaczonej na wszystkie dotychczas ogłoszone nabory i około 13% łącznej alokacji dla OP 7. W ramach 6 zakontraktowanych projektów planowane jest wsparcie lokalnych przedsiębiorstw za pośrednictwem grantów. Przedsięwzięcia te konsumują łącznie niemal 13,75 mln zł. Na podpis czekają umowy dla kolejnych 6 projektów, które w sumie skonsumują dofinansowanie UE na poziomie nieco ponad 3 mln zł. Rozstrzygnięcia kolejnych naborów przewidziane są na pierwszą połowę 2019 roku.

Niski poziom kontraktacji wsparcia w tej osi wynika z dwóch zasadniczych przyczyn. Po pierwsze nabory dla OP 7 zostały ogłoszone bardzo późno ze względu na długi okres przygotowania i akceptacji wszystkich niezbędnych dokumentów (m.in. LSR). Po drugie, pomimo przeprowadzenia pierwszych naborów nadal dużym – i w okresie objętym niniejszą analizą – nierozwiązanym problemem pozostają procedury i obciążenia dla LGD związane z przygotowaniem wdrażania projektów grantowych. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów w ramach obecnie obowiązujących wymogów poszczególne LGD – przy wsparciu UMWK-P – muszą przygotować cały zestaw procedur i dokumentów niezbędnych do przeprowadzenia naborów na projekty grantowe (m.in. regulaminów pracy komisji wybierającej projekty, wzorów wniosków o dofinansowanie i wzorów umów). Poza tymi kwestiami dużym wyzwaniem dla LGD jest odpowiedzialność, jaka wiąże się z udzielaniem wsparcia w formule grantowej. W przypadku problemów z realizacją projektów przez grantobiorcę (np. zachowaniem trwałości) odpowiedzialność finansowania spada na LGD, od których ewentualnego zwrotu przyznanych środków dochodziłby UMWK-P. Połączenie obu wskazanych problemów w zasadzie zablokowało prace związane z uruchomieniem wsparcia dla przedsiębiorstw.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez IZ cały czas trwają intensywne prace z LGD mające na celu wypracowanie rozwiązań niezbędnych do uruchomienia projektów grantowych, które powinny doprowadzić do przyspieszenia tempa wdrażania OP 7.

4.7.2 Poziom realizacji wskaźników typu output

Obecny poziom realizacji wskaźnika dotyczącego liczby obiektów na rewitalizowanych obszarach jest zgodny z celem wyznaczonym na 2018 r. Dotychczas żadnemu przedsiębiorstwu nie przekazano wsparcia w postaci grantu, niemniej 6 LGD które zdecydowały się na realizację projektów grantowych, planuje przekazać je łącznie 197 przedsiębiorcom, co stanowi około 109% wartości docelowej wskaźnika dotyczącego liczby przedsiębiorstw otrzymujących dotacje i 73% wartości docelowej dla liczby przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie. Na ten ostatni wskaźnik pracować będą również projekty

obejmujące wsparcie inkubatorów przedsiębiorczości, których jednak dotychczas nie wybrano.

Teoretycznie, biorąc pod uwagę alokację pozostałą do dofinansowania w OP 7 oraz koszty jednostkowe realizacji poszczególnych typów inwestycji (tj. maksymalną dopuszczalną wartość grantu dla przedsiębiorstwa oraz przeciętny koszt jednostkowy wsparcia obiektu), przy dostępnych środkach do końca 2023 r. możliwe byłoby dofinansowanie:

- 344 obiektów infrastruktury – przy uwzględnieniu obecnych kosztów kwalifikowalnych projektów;
- 376 przedsiębiorstw otrzymujących dotacje – przy koszcie jednostkowym dla nowych projektów na poziomie 100 tys. na przedsiębiorstwo;
- 451 przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie – przy utrzymaniu założeń dotyczących średniego kosztu wsparcia jednej firmy w ramach inkubatorów przedsiębiorczości.⁷⁷

Sam dobór wskaźników do OP 7 uznać należy za trafny, koncentrują się bowiem na kluczowych efektach projektów. Ich niedoszacowanie wynika w głównej mierze z realnie wyższej dostępnej alokacji, która wynika z różnic kursowych pomiędzy kursem euro przyjętym na etapie szacowania, a obecnym.

Tabela 49. Wskaźniki typu output dla PI 9d – Działanie 7.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana wartość docelowa
Liczba obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach [szt.]	384	23	37	344
		6%	10%	90%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie [szt.]	270	0	197	451
		0%	73%	167%
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje [szt.]	180	0	197	376
		0%	109%	209%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W praktyce jednak osiągnięcie wartości docelowych wyliczonych na podstawie kosztu jednostkowego poszczególnych wskaźników oraz alokacji pozostałej do wykorzystania może się okazać niemożliwe.

⁷⁷ Różnice pomiędzy wartościami docelowymi z RPO WK-P, a szacowanymi możliwymi do realizacji wskaźnikami wynikają z wyższych niż pierwotnie zakładano kosztów objęcia wsparciem obiektów infrastruktury (zakładano, że wsparcie jednego obiektu wynosić będzie około 188 tys. zł, podczas gdy z danych dla dofinansowanych projektów wynika, że wartość ta wynosi 308 tys. zł), niższego kosztu przyznania grantu (około 88 tys. zł) oraz innego kursu euro przyjętego do wyliczeń. Na potrzeby oszacowania wartości docelowych obowiązujących obecnie w programie przyjęto kurs euro na poziomie 3,55 zł, podczas gdy realny kurs euro obowiązujących w ostatnich latach wynosi około 4,2-4,3 zł. Oznacza to, że same różnice kursowe pozwalają na wsparcie około 20% przedsiębiorstw. Ponieważ wsparcie dla przedsiębiorstw w formule grantowej ustalono na poziomie 100 tys. zł, korzystniejszy kurs euro pozwala na dofinansowanie o około 20% większej liczby przedsiębiorstw.

- Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że na obecnym etapie wdrażania występują problemy z wdrożeniem wsparcia skierowanego do inkubatorów przedsiębiorczości. Nie wiadomo czy tego typu przedsięwzięcia w ogóle zostaną zrealizowane. Jeśli się to nie uda LGD będą mogły wystąpić o zmianę umowy ramowej i przesunięcie przysługujących im środków na inne zadania;
- LGD, które wzięły udział w badaniu zgłaszają, że część gmin planuje rezygnację z realizacji Gminnych Programów Rewitalizacji, co może z kolei zmniejszyć potencjalną liczbę wspartych obiektów infrastruktury.
- Z przeprowadzonych wywiadów wynika również, że przynajmniej część GPR /LPR powinna być w najbliższym czasie poddana aktualizacji (m.in. ze względu na zmianę władz samorządowych po wyborach z 2018 r.). Przełoży się to również na aktualizację planów inwestycyjnych, w tym inwestycji, które mogą być objęte wsparciem w ramach OP 7.
- W ostatnich latach widoczny jest duży wzrost kosztów inwestycji budowlanych, który może się utrzymywać w kolejnych latach, co oznacza, że przy dostępnych środkach możliwe będzie wsparcie mniejszej liczby obiektów.

Ze względu na opisywane wcześniej trudności opóźnia się również uruchomienie środków dla przedsiębiorstw. Przy czym po przezwycięzeniu istniejących problemów, bardzo atrakcyjna forma finansowania dostępna dla podmiotów z obszarów objętych LSR powinna spotkać się z dużym zainteresowaniem po stronie przedsiębiorstw. Opinia ta znalazła potwierdzenie w wynikach badania LGD, które twierdzą, że zainteresowanie ze strony potencjalnych beneficjentów jest duże. Niemniej należy pamiętać, że LGD otrzymały już środki na projekty grantowe i ewentualne zwiększenie ich puli wymagało by renegotjacji umowy ramowej.

W przeprowadzonych szacunkach założyliśmy, że całe wsparcie pozostałe do wykorzystania w OP7 rozdzielone zostanie wg. proporcji przyjętej na etapie szacowania celów interwencji.⁷⁸ Jednak w przypadku instrumentu RLKS podejście to może się okazać niewłaściwe, ponieważ ze względu na oddolny charakter interwencji to w dużej mierze od LGD zależeć będzie jakiego typu przedsięwzięcia będzie chciało i mogło finansować w kolejnych latach. Konieczność aktualizacji GPR /LPR oraz analiza wykonalności pierwotnie przyjętych założeń (choćby tych dotyczących wsparcia inkubatorów przedsiębiorczości) będzie prawdopodobnie przedmiotem analiz podejmowanych w 2019 r. Dopiero po ich aktualizacji powinna nastąpić weryfikacja zobowiązań wskaźnikowych przyjętych w OP 7.

4.7.3 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji w ramach OP 7 jest opóźniony względem reszty programu. Opóźnienie to wynika z problemów, które wystąpiły przy opracowaniu dokumentów i procedur niezbędnych do uruchomienia przyjętej formuły wdrażania wykorzystującej

⁷⁸ Tj. 65% środków na projekty rewitalizacyjne, 20% na dotacje dla przedsiębiorstw i 15% na inkubatory przedsiębiorczości.

instrument RLKS, który został pierwszy raz wykorzystany w programie regionalnym. Na opóźnienia te w pierwszej kolejności wpłynęła potrzeba przygotowania i akceptacji LSR. Kolejnym wyzwaniem – z którym jeszcze sobie do końca nie poradzono – okazały się stosunkowo rozbudowane i skomplikowane procedury oraz dokumenty, które przygotować musiały LGD, wcześniej przyzwyczajone do łatwiejszej formuły wdrażania podobnego instrumentu (LEADER) w ramach PROW 2007-2013. Nie bez znaczenia pozostaje też fakt, że na LGD ciąży w obecnej perspektywie finansowej zdecydowanie większe obowiązki niż w okresie 2007-2013. Muszą one przygotować oddzielne procedury związane z wdrażaniem PROW, oddzielne dla interwencji z EFRR z RPO i inne dla wsparcia wdrażanego ze środków EFS. Do tego część LGD wdraża również wsparcie z programu PO RYBY, dla którego opracować musi jeszcze inne procedury.

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że wyzwania związane z wdrażaniem OP 7, w szczególności wsparciem dla przedsiębiorstw nie zostały jeszcze rozwiązane, dlatego żaden z dofinansowanych projektów nie przyczynił się jeszcze do realizacji wskaźnika dotyczącego liczby wspartych przedsiębiorstw. Niewątpliwie to właśnie przyjęta formuła wdrażania interwencji w OP 7 stanowi największe wyzwanie dla osiągnięcia celów programu w tej osi. Niemniej po zakończeniu prac związanych z przygotowaniem procedur naboru projektów grantowych i związanej z tym dokumentacji istnieje duża szansa na realizację wyznaczonych wartości wskaźników.

Tabela 50. Podsumowanie postępu wdrażania OP 7

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	Cel interwencji: Ożywienie społeczne i gospodarcze na obszarach objętych LSR	
9	W ramach OP 7 dofinansowano dotychczas 23 projekty, w tym inwestycje dotyczące wsparcia infrastruktury na rewitalizowanych obszarach oraz projekty grantowe (LGD przekazało wsparcie na tego typu inwestycje). Dotychczas nie przyznano jednak żadnego grantu. Nie dofinansowano również żadnego inkubatora przedsiębiorczości.	Inwestycje realizowane w OP 7 koncentrują się dotychczas głównie na działaniach mających na celu ożywienie społeczne na obszarach objętych LSR. Dostępne wsparcie pozwoliło na rozwój infrastruktury służącej aktywizacji społeczności lokalnej (np. remonty i doposażenie wiejskich świetlic oraz infrastruktury sportowej). Docelowo w obiektach tych realizowane powinny być działania miękkie, które sfinansowane będą m.in. ze środków dostępnych w OP 11. Realizacja drugiego z elementów celu OP7 jest opóźniona z powodu wskazanych wcześniej problemów. Niemniej po ich przezwyciężeniu interwencja z OP 7 wspierając lokalnych przedsiębiorców przyczyni się do ożywienia gospodarczego terenów, na których realizowane będą projekty. Wówczas możliwa będzie również realizacja celów wyrażonych wskaźnikami typu <i>output</i> .

Źródło: Opracowanie własne

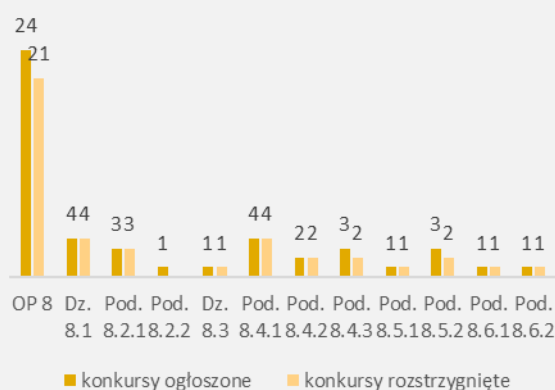
4.8 OP 8 Aktywni na rynku pracy

4.8.1 Przeprowadzone nabory

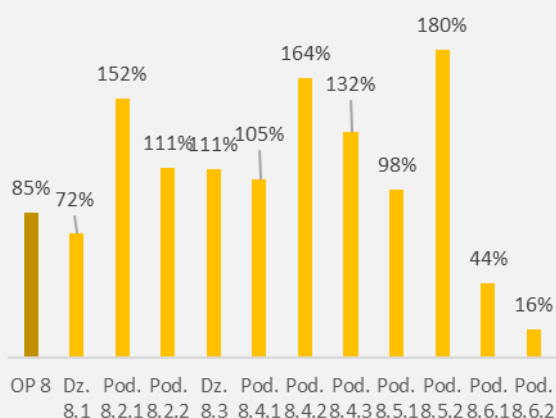
Do 31.12.2018 r. w OP 8 ogłoszono łącznie 24 nabory. Najwięcej (11) w poddziałaniach realizowanych przez WUP w obszarze aktywizacji zawodowej osób bez zatrudnienia lub zagrożonych zwolnieniem (Działanie 8.1, Poddziałanie 8.2.1, 8.2.2 oraz 8.5.2), a 9 - w obszarze godzenia życia zawodowego i rodzinnego (Poddziałanie 8.4.1, 8.4.2 i 8.4.3). W przypadku pozostałych poddziałań do 31.12.2018 r. ogłoszono po 1 naborze.

Łącznie na wszystkie nabory ogłoszone do 31.12.2018 r. przeznaczono 85% alokacji z OP8, przy czym w większości poddziałań łączna alokacja w przeprowadzonych naborach przekroczyła wartość alokacji przypisaną do danego poddziałania.⁷⁹ Wskazuje to, że IZ i IP starały się zakontraktować większość dostępnej alokacji do momentu przeglądu śródkresowego Programu. Wyjątek od tego stanowią Działania 8.1 i 8.6. To pierwsze jest instrumentem, na który przeznaczono najwięcej środków i w którym alokacja uruchamiana jest sukcesywnie w kolejnych latach wdrażania RPO WK-P, w ramach 1-2 letnich projektów pozakonkursowych PUP. Najmniej środków uruchamiano dotychczas w obszarze regionalnych programów zdrowotnych (Poddziałanie 8.6.2). W obszarze rozwoju usług opieki nad dziećmi do lat 3 (w ZIT i poza ZIT) podjęto kilka prób, w ramach których starano się rozdysponować całe dostępne wsparcie.

Wykres 111. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 8

Wykres 112. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 8⁸⁰

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony

⁷⁹ Co wynikało z wykorzystywania alokacji, która nie została wykorzystana w pełni w poprzednio ogłoszonych konkursach

⁸⁰ Dane pokazują sumę alokacji w ogłoszonych naborach w relacji do całej alokacji dostępnej w poszczególnych Działaniach / Poddziałaniach. Przy czym dane te nie są w 100% porównywalne, jako że alokacja uruchamiana w poszczególnych naborach obejmuje nie tylko wkładu UE, ale również wkład krajowy, który nie jest ujęty w alokacji dostępnej w poszczególnych działaniach / poddziałaniach.

Do 31.12.2018 r. w ramach OP 8 w zakończonych konkursach złożono 551 wniosków o dofinansowanie, z czego jedynie 362 wnioski były poprawne pod względem formalnym. Zdecydowanie największym zainteresowaniem – pod względem liczby projektów starających się o wsparcie – cieszyły się konkursy na projekty aktywizacyjne dla osób bez zatrudnienia realizowane w Poddziałaniu 8.2.1 oraz konkurs w obszarze wspierania przedsiębiorczości (Działanie 8.3), przy czym jednocześnie właśnie w tych konkursach złożono najwięcej wniosków niepoprawnych formalnie. W pozostałych działaniach, dużą liczbę wniosków złożono w obszarze wspierania godzenia życia rodzinnego i zawodowego.

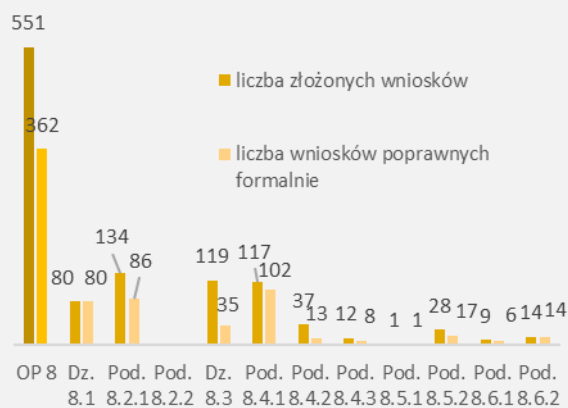
Zainteresowanie wnioskodawców dotychczas przeprowadzonymi naborami w OP 8 było umiarkowane. Łączna wartość wnioskowanego wsparcia równa była 86% dostępnej alokacji. Największym zainteresowaniem cieszyły się nabory w obszarze wspierania zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze (Poddziałanie 8.4.1) – w tym zwłaszcza projekty voucherowe oraz w obszarze wspierania przedsiębiorczości (Działanie 8.3). Są to jedyne działania, w których wartość dofinansowania na złożonych wnioskach przekroczyła alokację przeznaczoną na przeprowadzone konkursy. Najmniejszy popyt na środki wystąpił w naborach w obszarze wsparcia dla tworzenia nowych miejsc opieki dla dzieci do lat 3 realizowanych w Poddziałaniu 8.4.2⁸¹ oraz w projektach outplacementowych (Poddziałanie 8.5.2). W instrumencie skierowanym na rozwój usług rozwojowych (Poddziałanie 8.5.1) wnioskowane wsparcie było równe alokacji przeznaczonej na nabór. Wynika to jednak ze specyfiki tego poddziałania, w którym dofinansowano projekt TARR utworzenia Regionalnego Funduszu Szkoleniowego dla MŚP. Ogółem, spośród zakończonych 21 konkursów, w 18 wartość wnioskowanego dofinansowania była mniejsza niż dostępna alokacja, co uznać można za sygnał potencjalnych problemów z zapewnieniem odpowiedniej podaży projektów w OP 8.

W przypadku projektów adresowanych do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, znaczna poprawa sytuacji na rynku pracy oraz obniżenie stypendiów dla uczestników⁸² w projektach konkursowych sprawiła, że PUP oraz inne organizacje miały coraz większy problem z rekrutacją uczestników oraz utrzymaniem ich w projektach. Po stronie wnioskodawców Poddziałania 8.2.1 istotnie zwiększyło to ryzyko braku osiągnięcia zakładanych efektów oraz konieczności zwrotu środków. W rezultacie, wzrosła liczba umów rozwiązanych lub nie podpisanych przez wnioskodawcę mimo pozytywnej oceny projektu.

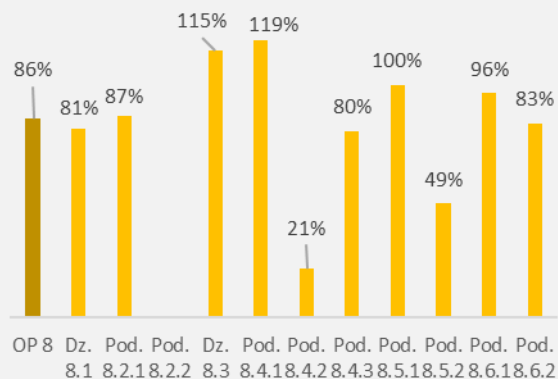
⁸¹ Przy czym nowe nabory w obszarze wsparcia tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 realizowane już w ramach Pod. 8.4.1 cieszyły się większym zainteresowaniem.

⁸² Wysokość stypendiów dla uczestników projektów konkursowych została zrównana z wysokością stypendiów oferowanych przez PUP, zgodnie nowymi wytycznymi MliR w obszarze rynku pracy.

Wykres 113. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 8 w zakończonych konkursach

Wykres 114. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Z przeprowadzonych wywiadów w IZ i IP wynika, że negatywny wpływ na poziom zainteresowania wnioskodawców w przeprowadzonych naborach miały skomplikowane i wygórowane kryteria wyboru projektów.⁸³ Był to problem szczególnie widoczny w pierwszych naborach Poddziałania 8.5.2. Obecnie wymogi wsparcia zostały uelastycznione i zmodyfikowane, w wyniku czego w projektach outplacementowych dopuszczono realizację mniejszych projektów, co znacząco zwiększyło zainteresowanie wnioskodawców w aktualnie prowadzonym naborze.

W przeprowadzonych naborach OP 8 występował również dość istotny problem związany z dużą liczbą wniosków niepoprawnych formalnie. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że związane one były z rygorystycznym traktowaniem oceny formalnej w pierwszych naborach, w których odrzucano wnioski nawet z powodu stosunkowo drobnych błędów, łatwych do skorygowania.⁸⁴ Problem ten został już rozwiązany dzięki wprowadzeniu możliwości negocjacji, podczas których wnioskodawcy przysługuje prawo do poprawy błędów we wniosku o dofinansowanie.

W przypadku projektów w obszarze zdrowia (Pod. 8.6.2), barierą pozostaje brak przyjętych regionalnych programów zdrowotnych, które muszą uzyskać pozytywną opinię m.in. Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Dotychczas przygotowane projekty były odrzucane m.in. z powodu nakładania się obszarów wsparcia z tworzonymi w tym samym

⁸³ IP wskazywała również na fakt, że wnioskodawcy musieli się nauczyć nowego systemu wyboru projektów, który znacznie odbiegał od systemu w poprzedniej perspektywie finansowej, a dodatkową trudność stanowiły zróżnicowane kryteria wyboru projektów w każdym z 16 RPO.

⁸⁴ Co wynikało z narzuconego ustawą wdrożeniową zero jedynkowego (spełnia/nie spełnia) sposobu weryfikacji kryteriów formalnych i dostępu

czasie programami krajowymi lub z działaniami finansowanymi przez NFZ. Stwarza to ryzyko dla wykorzystania alokacji dostępnej w tym obszarze, mimo dużych potrzeb w zakresie profilaktyki zdrowotnej w regionie.

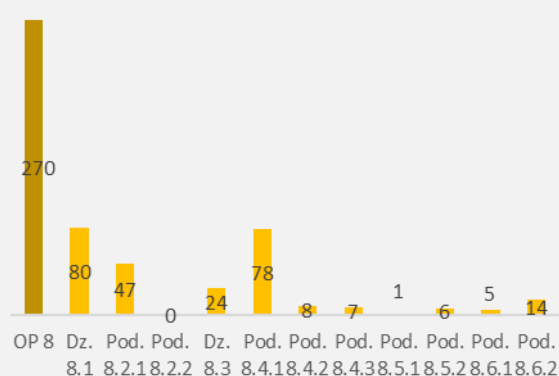
Wsparcie w obszarze godzenia życia zawodowego z rodzinnym cieszyło się dużym zainteresowaniem szczególnie w przypadku tzw. voucherów na opiekę nad dzieckiem, z których można było częściowo sfinansować koszty opieki nad dziećmi do lat 3 w formie np. żłobka lub niani. Pozytywną zmianą było rozszerzenie wsparcia na osoby pracujące, które już wróciły do pracy po urlopie macierzyńskim / wychowawczym, a które na początku były wykluczone ze wsparcia. Większe trudności były natomiast z wykorzystaniem środków na tworzenie instytucjonalnych form opieki nad dzieckiem w postaci nowych miejsc opieki w żłobkach / klubach dziecięcych.

Dużym zainteresowaniem cieszyło się również wsparcie w obszarze przedsiębiorczości. Przy czym dotychczas było ono kierowane tylko do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, głównie do osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy.

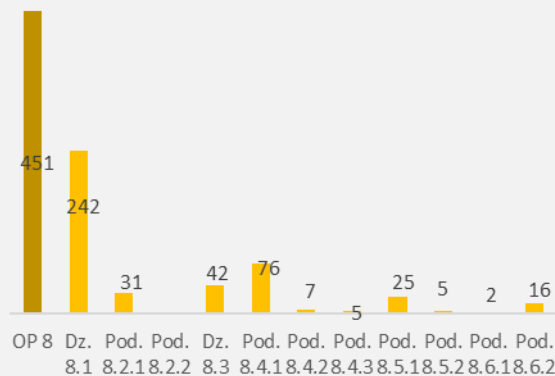
4.8.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do 31.12.2018 r. w ramach OP 8 dofinansowano łącznie 270 projektów. Najwięcej wniosków wsparto w Działaniu 8.1 kierowanym do PUP (80 projektów) oraz Poddziałaniu 8.4.1, w którym dofinansowywano przede wszystkim usługi opieki nad dziećmi do lat 3 (78 projektów). Pod względem skali wsparcia, zdecydowanie największe środki przyznano na projekty aktywizacji bezrobotnych realizowane przez powiatowe urzędy pracy, a w dalszej kolejności – projekty nakierowane na zapewnienie opieki nad dziećmi do lat 3 oraz na wsparcie przedsiębiorczości.

Wykres 115. Liczba dofinansowanych projektów – OP 8

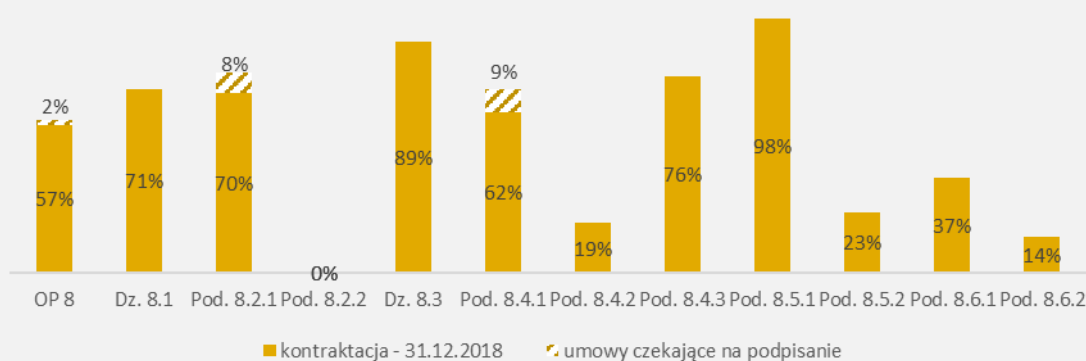
Wykres 116. Wartość dofinansowanych projektów w OP 8 – dofinansowanie UE w mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Ogółem, na dzień 31.12.2018 r. zakontraktowano 57% alokacji dla OP 8, a na podpisanie czeka jeszcze 6 umów dla wniosków wybranych do dofinansowania, na łączną kwotę obejmującą 2% alokacji. Na obecnym etapie wdrażania wykorzystano niemal całość alokacji przeznaczonej na wspieranie przedsiębiorczości (Działanie 8.3) oraz wspieranie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP (Poddziałanie 8.5.1). Ponad 2/3 środków zakontraktowano już w obszarze wsparcia aktywizacji osób bezrobotnych, w ramach projektów PUP (Działanie 8.1) i w projektach konkursowych (Poddziałanie 8.2.1), a także w 2 poddziałaniach z obszaru wspierania opieki nad dziećmi do lat 3 (Poddziałanie 8.4.1 i 8.4.3). W pozostałych działaniach/poddziałaniach, zakontraktowano od 0 do 37% środków, przy czym poza Poddziałaniem 8.2.2 w którym nie przeprowadzono jeszcze żadnego naboru, szczególnie niski jest poziom kontraktacji w obszarze realizacji regionalnych programów zdrowotnych (Poddziałanie 8.6.2), tworzenia miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 na obszarze nieograniczonym do ZIT (Poddziałanie 8.4.2) oraz programów outplacementowych (Poddziałanie 8.5.2).

Wykres 117. Poziom wykorzystania alokacji w OP 8 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 3.07.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

Do końca stycznia 2019 r. nierozstrzygnięte były łącznie 3 konkursy ogłoszone w OP 8 o łącznej alokacji ok. 30 mln zł. Trwa nabór na całość alokacji w obszarze wsparcia osób zatrudnionych na umowach cywilnoprawnych, krótkoterminowych i tzw. ubogich pracujących w ramach Poddziałania 8.2.2. Na rozstrzygnięcie czeka również nabór w Poddziałaniu 8.4.3, który cieszył się dużym zainteresowaniem wnioskodawców, dlatego nie powinno być problemu z zakontraktowaniem całej pozostałej alokacji. W ostatnim naborze z Poddziałania 8.5.2, w którym wnioskowane wsparcie było ponad 2 razy większe niż alokacja na konkurs trwają negocjacje pozytywnie (pod względem formalno-merytorycznym) ocenionych wniosków.

W harmonogramie na 2019 r. zaplanowano łącznie 6 naborów na łączną kwotę ponad 61 mln zł, w tym 1 nabór w obszarze aktywizacji bezrobotnych (Poddziałanie 8.2.1), 2 nabory w obszarze wsparcia tworzenia miejsc opieki dla dzieci do lat 3 (Poddziałanie 8.4.2), 1 nabór na wsparcie outplacementowe (Poddziałanie 8.5.2) oraz po 1 naborze w obszarze eliminowania

zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy (Poddziałanie 8.6.1) i regionalnych programów polityki zdrowotnej (Poddziałanie 8.6.2).

Tabela 51. Alokacja z OP 8 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]⁸⁵

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Umowy czekające na podpisanie	Alokacja na nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja na zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
OP 8	57%	2%	4%	8%	71%
8.1	71%	0%	0%	0%	71%
8.2.1	70%	8%	0%	21%	98%
8.2.2	0%	0%	111%	0%	111%
8.3	89%	0%	0%	0%	89%
8.4.1	62%	9%	0%	0%	71%
8.4.2	19%	0%	0%	79%	99%
8.4.3	76%	0%	25%	0%	100%
8.5.1	98%	0%	0%	0%	98%
8.5.2	23%	0%	45%	38%	107%
8.6.1	37%	0%	0%	66%	103%
8.6.2	14%	0%	0%	9%	23%

Źródło: Opracowanie własne

Ogółem, jeśli uda się zakontraktować wszystkie środki w aktualnie czekających na rozstrzygnięcie i zaplanowanych na 2019 r. naborach, rozdysponowana zostanie zdecydowana większość alokacji w OP 8. Największe problemy z wykorzystaniem środków widoczne są w obszarze regionalnych programów polityki zdrowotnej, w których wciąż do dyspozycji pozostanie ok. 100 mln zł. Podobna kwota pozostanie do zakontraktowania na 2020 r. w ramach projektów aktywizacji bezrobotnych PUP, ale tutaj nie powinno być problemów z jej wykorzystaniem jako że przeciętnie w ostatnich naborach PUP zgłaszały wnioski na ok. 85 mln zł. Ok. 35 mln zł alokacji pozostanie również w Poddziałaniu 8.4.1, które z powodzeniem mogą być przeznaczone na sfinansowanie voucherów na sfinansowanie opieki nad dziećmi, które cieszyły się bardzo dużym zainteresowaniem wnioskodawców.⁸⁶

4.8.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Zgodnie z danymi o umowach już podpisanych w ramach PI 8i, realizacja wskaźników typu output dla tego priorytetu w większości przypadków nie wydaje się zagrożona. W przypadku większości wskaźników już osiągnięto poziom przynajmniej 80% wartości docelowych, a w kilku przypadkach w ramach aktualnie realizowanych projektów przekroczono wartości

⁸⁵ Przy czym dane te nie są w 100% porównywalne, jako że alokacja na nierozstrzygniętych konkursach i na zaplanowanych naborach obejmuje nie tylko wkładu UE, ale również wkład krajowy, który nie jest uwzględniony w całkowitej alokacji dostępnej w poszczególnych działaniach / poddziałaniach.

⁸⁶ Jeśli uda się obniżyć wartość docelową wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*

docelowe. Nieco niższa jest aktualnie realizacja wskaźnika liczby osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie, ale jeśli zostanie wykorzystana pozostała w Poddziałaniu 8.2.1 alokacja, wartość docelowa powinna zostać bez problemu osiągnięta. Aktualnie zerowy jest natomiast poziom realizacji wskaźnika dotyczącego liczby osób pracujących wspartych w programie, gdyż nabór projektów wsparcia dla zatrudnionych na umowach krótkoterminowych, umowach cywilnoprawnych lub tzw. ubogich pracujących aktualnie trwa. Jeśli jednak cała zaplanowana alokacja zostanie wykorzystana, to przy założeniu kosztu jednostkowego na poziomie maksymalnej wartości dopuszczanej w konkursie (20 tys. zł), wartość docelowa zostanie osiągnięta, a nawet nieznacznie przekroczona.

Natomiast bardzo trudne, jeśli nie niemożliwe będzie osiągnięcie wartości docelowych w przypadku wskaźników odnoszących się do odsetka osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu. Aktualnie dostępne dane wskazują, że zgodnie z definicją uzyskanie kwalifikacji lub nabycie kompetencji występuje średnio jedynie w przypadku ok. 11% uczestników, przy wartości docelowej ustalonej na poziomie 30%. Wynika to m.in. z bardziej rygorystycznego rozumienia definicji uzyskania kwalifikacji, która wymaga nie tylko zdania egzaminu przez zewnętrzną komisję, ale również uzyskania formalnego dokumentu przyznawanego przez upoważnioną instytucję stwierdzający, że osiągnęła określoną kwalifikację. Należy również podkreślić, że samo zastosowanie wskaźnika odsetka osób uzyskujących kwalifikacje jest dyskusyjne, jako że wsparcie ma być zgodnie z przyjętym podejściem dostosowane do indywidualnych potrzeb i zgodne z opracowanym Indywidualnym Planem Działania, co oznacza, że szkolenia nie powinny być specjalnie preferowane względem innych form wsparcia, i stosowane jedynie wtedy, gdy faktycznie są odpowiedzią na potrzeby bezrobotnego.

Tabela 52. Wskaźniki typu output dla PI 8i– Działanie 8.1, Poddziałania 8.2.1 i 8.2.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO01)	24236	19 475	28 820	40 761
		80%	119%	168%
Liczba osób długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie (CO02)	6641	9 861	9 684	13 696
		148%	146%	206%
Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie (CO03)	2349	1 221	2 309	3 161
		52%	98%	135%
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16)	1222	1 300	1 500	2 099
		106%	123%	172%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	6376	5 451	7 254	10 210
		85%	114%	160%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach	19258	16 677	20 097	28 255

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
objętych wsparciem w programie		87%	104%	147%
Liczba osób, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	1656	2 394	3 773	5 336
		145%	228%	322%
Liczba osób pracujących znajdujących się w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy objętych wsparciem w programie	961	-	-	1038
		0%	0%	108%
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie	43%	12 822 (66%)	66% ⁸⁷	66%
		153%	153%	153% ⁸⁸
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie	35%	6 012 (61%)	61%	61%
		174%	174%	174%
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby z niepełnosprawnościami, objęte wsparciem w programie	30%	650 (50%)	50%	50%
		167%	167%	167%
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie	40%	308 (25%)	25%	25%
		63%	63%	63%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie	30%	2 107 (11%)	11%	11%
		36%	36%	36%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje	30%	1063 (11%)	11%	11%

⁸⁷ W przypadku części wskaźników przyjęto zakładaną wartość według podpisanych umów na poziomie osiągniętego poziomu realizacji, z powodu braku szczegółowych danych niezbędnych do wyliczenia wskaźnika.

⁸⁸ Wiersz pokazuje % wartości docelowej na 2023 rok

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
po opuszczeniu programu (CR03) - osoby długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie		36%	36%	36%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby z niepełnosprawnościami, objęte wsparciem w programie	30%	187 (14%)	14%	14%
		48%	48%	48%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie	30%	271 (22%)	22%	22%
		74%	74%	74%
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	1739	2412	3 773	5 336
		139%	217%	307%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W przypadku PI 8iii dotacje na rozpoczęcie działalności otrzymało już 849 osób, co oznacza, że wartość docelowa została osiągnięta. W przypadku pełnej realizacji wartości zakładanych w realizowanych już umowach oraz wykorzystania pozostałej w Poddziałaniu 8.3 alokacji udzielonych zostanie jeszcze ok. 350 dotacji, co pozwoli na przekroczenie wartości docelowej o prawie 50%.

Tabela 53. Wskaźniki typu output dla PI 8iii– Poddziałanie 8.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób, pozostających bez pracy, które otrzymały bezzwrotne środki na podjęcie działalności gospodarczej w programie	814	849	1 078	1 209
		104%	132%	149%
Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej	909	75	1182	1325
		8%	130%	146%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Dostępne dane wskazują, że osiągnięcie wartości docelowych dla większości wskaźników w PI 8iv jest realne do osiągnięcia, natomiast trudno będzie osiągnąć wartość docelową wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*. Aktualnie realizacja wskaźników jest na poziomie 0-25%, a przy założeniu realizacji wartości docelowych w ramach podpisanych już umów poziom realizacji wzrośnie do 42-87%.

Ostatecznie, osiągnięte wartości będą zależały m.in. od rzeczywistych kosztów jednostkowych w kolejnych naborach, podjętych decyzji co do podziału środków na różne typy wsparcia w ramach Poddziałania 8.4.1 oraz zainteresowania wnioskodawców zaplanowanymi na 1 kwartał 2019 r. naborami w Poddziałaniu 8.4.2, w których do rozdysponowania zaplanowano prawie 30 mln zł na utworzenie nowych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Przy założeniu, że uda się wykorzystać całość pozostałych środków w Pod. 8.4.2 oraz że pozostała w ramach Poddziałania 8.4.1 alokacja zostanie przeznaczona na cieszące się dużym zainteresowaniem odbiorców oraz relatywnie tanie vouchery na sfinansowanie kosztów opieki nad dzieckiem do lat 3, wartość docelowa wskaźnika *Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie* powinna zostać osiągnięta, natomiast konieczna będzie renegocjacja wartości docelowej wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*. Przy czym niższa realizacja wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3* wynika z wyraźnie wyższego kosztu jednostkowego dla tego wskaźnika w dotychczas realizowanych projektach Pod. 8.4.1 niż zakładany na etapie programowania. Alternatywnie, jeśli nie uda się obniżyć wartości docelowych w/w wskaźnika, należałoby większość środków w Poddziałaniu 8.4.1 (z pozostałych ok. 35 mln zł po odjęciu umów czekających na podpisanie) przeznaczyć na sfinansowanie utworzenia miejsc opieki nad dziećmi (np. w naborach zaplanowanych na 2020 r.), przy jednoczesnym ograniczeniu kosztu jednostkowego do kwoty ok. 26 tys. zł. Wówczas byłaby szansa na osiągnięcie aktualnej wartości docelowej wskaźnika *Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*. Przy czym dużym ryzykiem jest w takim scenariuszu ograniczony potencjał absorpcyjny tego typu projektów. Dotychczas szczególnie nabory w ramach Pod. 8.4.2 na tworzenie nowych miejsc opieki spotykały się z bardzo niskim zainteresowaniem wnioskodawców, a zaplanowany duży nabór na 2019 w Pod. 8.4.2 może dodatkowo ograniczyć zainteresowanie tego typu projektami w Pod. 8.4.1.

Tabela 54. Wskaźniki typu output dla PI 8iv– Poddziałanie 8.4.1, 8.4.2 i 8.4.3

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób opiekujących się dziećmi w wieku do lat 3 objętych wsparciem w programie	5150	1 271	3 600	6 306
		25%	70%	122%
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	4013	971	2 102	3 199
		24%	52%	80%
Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu	2060	4	1 798	3 391
		0%	87%	165%
Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu	1833	13	1 598	2 661
		1%	87%	145%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Dotychczasowy poziom realizacji wskaźników PI 8v jest bardzo niski i w przypadku żadnego z nich nie przekracza 10%. Przy czym wynika to zasadniczo z początkowej fazy realizacji wsparcia w ramach Regionalnego Funduszu Szkoleniowego TARR (Pod. 8.5.1), w którym dotychczas wsparto niewielką liczbę pracowników MŚP. Umowa podpisana z TARR zakłada 100% realizację wartości docelowych założonych na etapie programowania dla Pod. 8.5.1. Z dostępnych informacji wynika, że oferta dofinansowania szkoleń dla pracowników cieszy się dużym zainteresowaniem pracodawców (szczególnie mikroprzedsiębiorstw), dlatego nie widzimy istotnego ryzyka braku realizacji wartości docelowych wskaźników 1-4. Realizacja ostatniego z wskaźników PI 8v, tj. *Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie*, jest uzależniona od powodzenia w realizacji projektów outplacementowych w ramach Pod. 8.5.2. Aktualnie trwa konkurs w tym poddziałaniu, w którym złożono wnioski na kwotę prawie 2-krotnie większą (17 mln zł) niż dostępna alokacja (9,5 mln zł). Już w przypadku sukcesu w zakontraktowaniu i realizacji projektów z tego konkursu i osiągnięcia zakładanych wartości wskaźnika z już podpisanych umów wartość docelowa zostanie osiągnięta. Z przeprowadzonych oszacowań wynika, że w przypadku wykorzystania całej alokacji w tym poddziałaniu i utrzymaniu dotychczasowych kosztów jednostkowych, wartość docelowa wskaźnika zostanie ponad 2-krotnie przekroczona.

Tabela 55. Wskaźniki typu output dla PI 8v–Poddziałania 8.5.1 i 8.5.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, objętych wsparciem w programie (CO05)	6315	372	6 361	7 300
		6%	101%	116%
Liczba osób pracujących łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie	1371	92	1 371	1 371
		7%	100%	100%
Liczba osób pracujących o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie	3740	145	3 740	3 740
		4%	100%	100%
Liczba mikro-małych i średnich przedsiębiorstw objętych usługami rozwojowymi w programie	1450	70	1 455	1 455
		5%	100%	100%
Liczba pracowników zagrożonych zwolnieniem z pracy oraz osób zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy objętych wsparciem w programie	868	62	424	1 820
		7%	49%	210%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	30%	313 (84%)	1823 (30%)	1823 (30%)
		280%	100%	100%

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie	1015	69	1015	1015
		7%	100%	100%
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	525	15	223	957
		3%	42%	182%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Poziom realizacji wskaźników programowych przypisanych do PI 8vi jest bardzo niski. Żaden z regionalnych programów zdrowotnych zaplanowanych do realizacji w ramach Pod. 8.6.2 nie został zrealizowany. Dotychczas badaniami profilaktycznymi objętych zostało 931 z niemal 29 tys. zakładanych w ramach krajowego programu profilaktyki raka jelita grubego. Na 2019 r. zaplanowana jest realizacja pierwszego programu regionalnego – redukcji otyłości u osób dorosły, przy czym warunkiem jego przeprowadzenia jest otrzymanie pozytywnej opinii Agencji Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji. Przy czym z uwagi na niski koszt jednostkowy w przypadku programów zdrowotnych, realizacja wskaźnika *Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS* nie wydaje się zagrożona. Już zgodna z planem realizacja obecnego programu profilaktyki raka jelita grubego powinna pozwolić na osiągnięcie wartości docelowej. Dużo większe ryzyko występuje w przypadku drugiego z wskaźników, tj. liczby realizowanych programów zdrowotnych. Z powodu bardzo dużych problemów proceduralnych z uzyskaniem akceptacji AOTMiT, wykorzystanie pełnej alokacji na programy zdrowotne jest mało prawdopodobne, a wartość docelowa wskaźnika powinna zostać znacząco obniżona. Z przeprowadzonych wywiadów w IZ wynika, że realne jest wdrożenie maksymalnie 3 regionalnych programów zdrowotnych.

Tabela 56. Wskaźniki typu output dla PI 8vi– Poddziałanie 8.6.1 i 8.6.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób objętych programem zdrowotnym dzięki EFS	26568	931	28 750	39 362
		4%	108%	148%
Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	15	-	-	3
		0%	0%	20%
Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie	50%	0 (0%)	741 (97%)	2009 (97%)
		0%	193%	193%
Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie	50%	879 (94%)	24 500 (85%)	29 806 (76%)

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
profilaktyczne		189%	170%	151%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.8.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji w OP 8 należy uznać za relatywnie zaawansowany. Zakontraktowano już ponad połowę środków, a w przypadku większości działań i poddziałań do końca 2019 powinny zostać podpisane umowy na pozostałą część alokacji. Największe problemy występują w obszarze regionalnych programów polityki zdrowotnej, w których wciąż do dyspozycji pozostaje ok. 100 mln zł.

Realizacja wartości docelowych większości wskaźników jest niezagrażona; największe ryzyko jest widoczne w przypadku wskaźników odnoszących się do liczby utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 (z powodu wyższego kosztu jednostkowego)⁸⁹ oraz liczby wdrożonych regionalnych programów zdrowotnych (z powodu problemów z uzyskaniem akceptacji programów przez AOTMiT). W ich przypadku zalecana jest renegocjacja wartości docelowych.

Większość wsparcia w ramach OP 8 wdrażana była w formule otwartej, ale w całej osi w pewnym stopniu wykorzystywano narzędzia polityki terytorialnej. Wsparcie w ramach ZIT ograniczone było do interwencji związanej z rozwojem usług opieki nad dziećmi do lat 3, na które przeznaczono relatywnie niewielkie środki (0,8% alokacji OP8). W tym samym obszarze, pierwszy nabór w Pod. 8.4.2 (poza ZIT) kierowany był wyłącznie na Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) miast regionalnych i subregionalnych oraz Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG). Również jeden nabór w Pod. 8.4.1 zakładał wydzielone środki dla projektów realizowanych w ramach polityki terytorialnej (OSI, ORG). Dodatkowo, w Pod. 8.2.1 założono preferencje dla projektów wynikających z Gminnego/Lokalnego Programu Rewitalizacji.

Tabela 57. Podsumowanie postępu wdrażania OP 8

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
8i	Cel interwencji 1: Zwiększenie zatrudnienia osób powyżej 29 r. ż. znajdujących się w trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób powyżej 50 r. ż., osób z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach. Cel interwencji 2: Poprawa sytuacji zawodowej osób zatrudnionych na umowach krótkoterminowych oraz pracujących w ramach umów cywilno-prawnych oraz ubogich pracujących.	
	W dotychczas przeprowadzonych 4 naborach na projekty	Generalnie zakres wsparcia realizowany w ramach PI 8i jest dobrze dopasowany do zidentyfikowanych wyzwań,

⁸⁹ Przy czym wartość dla ZIT (Pod. 8.4.3) powinna zostać zrealizowana

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	pozakonkursowe aktywizacji bezrobotnych pow. 29 roku życia przez PUP w ramach Działania 8.1 dofinansowano 80 projektów (po 4 z każdego PUP z regionu). Natomiast w Poddziałania 8.2.1 dofinansowano 47 projektów konkursowych (w ramach trzech naborów), których celem była aktywizacja osób bez pracy, przede wszystkim biernych zawodowo. Nabór w ramach Poddziałania 8.2.2 na projekty konkursowe w zakresie wsparcia dla osób pracujących na umowach krótkoterminowych, cywilnoprawnych oraz tzw. osób ubogich pracujących nie został rozstrzygnięty wg stanu na koniec grudnia 2018 r.	jednak atrakcyjność poszczególnych form interwencji zmniejszyła się wskutek znaczącej poprawy sytuacji na rynku pracy. Powoduje to coraz większe trudności w rekrutacji zarówno uczestników projektów PUP, jak i projektów konkursowych. Z powodu rosnącego udziału w rejestrze bezrobotnych osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, należy rozważyć możliwości wprowadzenia w ramach działań PUP wsparcia lepiej dostosowanego do ich potrzeb, w tym wsparcia mieszanego (np. szkoleń i subsydiowanego zatrudnienia). Przesunięcie środków do Pod. 8.2.2 trafnie odpowiada na potrzebę wsparcia osób pracujących, których wynagrodzenie nie pozwala na sfinansowanie podstawowych potrzeb.
8iii	Cel interwencji: <i>Wzrost liczby przedsiębiorstw zdolnych do trwałego funkcjonowania</i>	
	W ramach PI 8iii zrealizowano 1 nabór, w którym dofinansowano 24 projekty kompleksowego wsparcia osób planujących założenie działalności gospodarczej.	Wdrażane wsparcie przyczynia się do realizacji celu jakim jest wzrost samozatrudnienia i wzrost liczby firm zdolnych do trwałego funkcjonowania w regionie. Szczególnie pozytywnie należy ocenić szeroką ofertę wsparcia pozadotacyjnego, w tym finansowe i doradczo-mentoringowe wsparcie pomostowe po założeniu firmy. Istotną zmianą jest natomiast znaczący spadek stopy bezrobocia, co powoduje zmniejszenie grupy docelowej odbiorców wsparcia. W tej sytuacji w przypadku kontynuacji wsparcia w ramach tego działania warto rozważyć szersze otwarcie na mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy obecnie nie mogą stanowić więcej niż 20% uczestników, a którzy są grupą szczególnie zainteresowaną zakładaniem własnej działalności gospodarczej.
8iv	Cel interwencji 1: <i>Zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje opiekuńcze nad dziećmi do lat 3.</i> Cel interwencji 2: <i>Zwiększenie dostępności miejsc świadczenia usług opieki nad dziećmi do lat 3</i>	
	W ramach PI 8iv do końca grudnia 2018 r. przeprowadzono 9 naborów, w których dofinansowano łącznie 93 projekty. Zdecydowana większość projektów (78) realizowana jest w ramach Poddziałania 8.4.1, w którym wsparcie otrzymały zarówno projekty tworzenia nowych miejsc opieki nad dziećmi (głównie w	Realizowane wsparcie wpisuje się w cel interwencji, jakim jest zwiększenie zatrudnienia osób pełniących funkcje wychowawcze oraz zwiększenie dostępności miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Bardzo dużą popularnością cieszyło się wsparcie voucherowe, dające opiekunom większą elastyczność w wyborze optymalnej z ich punktu widzenia formy opieki nad dzieckiem, szczególnie w sytuacji, gdy w badaniach ogólnopolskich dla większości matek żłobek nie jest optymalnym miejscem opieki. Pozytywną zmianą jest niewątpliwie

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	żłobkach), jak i projekty voucherowe oferujące rodzicom dofinansowanie kosztów optymalnej dla nich formy opieki (w tym żłobka, niani). Uzupełniając, w ramach projektów dofinansowywano koszty aktywizacji osób opiekujących się dziećmi do lat 3 chcących powrócić na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/wychowaniem dziecka. W ramach Podziałania 8.4.2 i 8.4.3 dofinansowano 15 projektów tworzenia nowych miejsc opieki.	modyfikacja zasad przyznawania vouchera na opiekę nad dzieckiem, z którego mogą teraz skorzystać również osoby, które wróciły już do pracy po urlopie macierzyńskim lub wychowawczym. Nieco mniejszym zainteresowaniem, szczególnie w początkowym okresie realizacji Programu, cieszyło się wsparcie adresowane do żłobków i klubów dziecięcych na tworzenie nowych miejsc opieki. Przy czym w przypadku braku możliwości renegotjacji wskaźnika ram wykonania <i>Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3</i>, konieczna będzie koncentracja wsparcia w tym obszarze, przy ścisłym kontrolowaniu kosztów jednostkowych. W celu zapewnienia skuteczniejszej aktywizacji, w szczególności kobiet chcących powrócić na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka, warto rozważyć dofinansowanie określonych działań PUP, takich jak opracowanie i szeroka promocja programu aktywizacji matek powracających na rynek pracy, obejmującego aktualnie dostępne w Ustawie formy wsparcia (w tym szkolenia, dofinansowanie zatrudnienia w formie świadczenia aktywizacyjnego, refundację kosztu opieki nad dzieckiem). Warte rozważenia jest podjęcie działań skłaniających pracodawców do tworzenia niepełnoetatowych form zatrudnienia młodych matek, które obecnie jest rzadko dostępne na rynku pracy.
	Cel interwencji 1: Zapewnienie dostępu do usług rozwojowych dla MŚP i ich pracowników Cel interwencji 2: Poprawa sytuacji na rynku pracy osób zwolnionych w okresie nie dłuższym niż 6 m-cy, zagrożonych zwolnieniem lub przewidzianych do zwolnienia z przyczyn dotyczących zakładu pracy poprzez udział we wsparciu outplacementowym.	
8v	W ramach PI 8v do końca grudnia 2018 r. dofinansowano 6 projektów wsparcia outplacementowego realizowanych w ramach Podziałania 8.5.2 oraz 1 projekt w ramach Podziałania 8.5.1, w którym dofinansowano utworzenie Regionalnego Funduszu Szkoleniowego przez TARR, w ramach którego przedsiębiorcy z sektora MŚP mogą liczyć na dofinansowanie szkoleń i doradztwa dla siebie i swoich pracowników.	Wsparcie realizowane w ramach PI 8v dobrze wpisuje się w cele interwencji. Pierwszy nabór wniosków w ramach Regionalnego Funduszu Szkoleniowego spotkał się z dużym zainteresowaniem firm sektora MŚP. Potrzeba podnoszenia kwalifikacji pracowników jest nadal aktualna i nie powinno być problemów z wydatkowaniem całości środków w tym obszarze. Wsparcie outplacementowe wspiera osoby zwolnione lub zagrożone zwolnieniem w znalezieniu nowej pracy. Przy czym w początkowym okresie zainteresowanie wnioskodawców projektami outplacementowymi było bardzo niewielkie z powodu zawyżonych wymogów; w ostatnim czasie zostały one jednak znacząco złagodzone. Jednocześnie, w ostatnich latach zmniejszyła się liczba osób należących do grupy docelowej, z powodu mniejszej liczby zwolnień z przyczyn pracodawcy.
8vi	Cel interwencji 1: Wydłużenie aktywności zawodowej osób, w szczególności powyżej 50 roku życia. Cel interwencji 2: Zwiększenie udziału osób w wieku aktywności zawodowej w programach profilaktycznych, rehabilitacji i ochrony zdrowia.	

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	W ramach PI 8vi dofinansowano dotychczas łącznie 19 projektów. Celem 5 projektów było wydłużenie aktywności zawodowej mieszkańców (8.6.1), poprzez programy eliminowania zdrowotnych czynników ryzyka w miejscu pracy, działania szkoleniowe, dodatkowe badania specjalistyczne i wsparcie aktywności fizycznej. W Podziałaniu 8.6.2 dofinansowano 14 projektów w ramach programu profilaktyki nowotworu jelita grubego.	Realizowana interwencja dobrze wpisuje się w cele PI 8vi, jednak jej wdrażanie napotyka na poważne problemy. W szczególności, z powodu bardzo dużych problemów proceduralnych z uzyskaniem akceptacji AOTMiT dla opracowywanych regionalnych programów polityki zdrowotnej, mimo dużych potrzeb w zakresie profilaktyki zdrowotnej, pełne wykorzystanie alokacji w Pod. 8.6.2 jest mało prawdopodobne. Większy postęp w wydatkowaniu środków widoczny jest w ramach Pod. 8.6.1, w którym alokacja jest jednak niemal 20-krotnie niższa. W obecnie realizowanych projektach niewątpliwie brakuje również programów przekwalifikowania dla osób pracujących w warunkach negatywnie wpływających na zdrowie oraz osób już wyłączonych z rynku pracy ze względu na zły stan zdrowia.

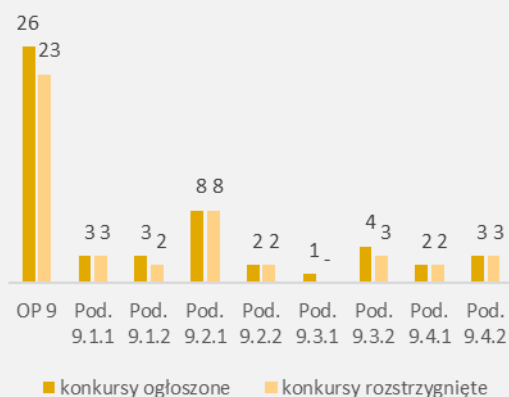
Źródło: Opracowanie własne

4.9 OP 9 Solidarne społeczeństwo

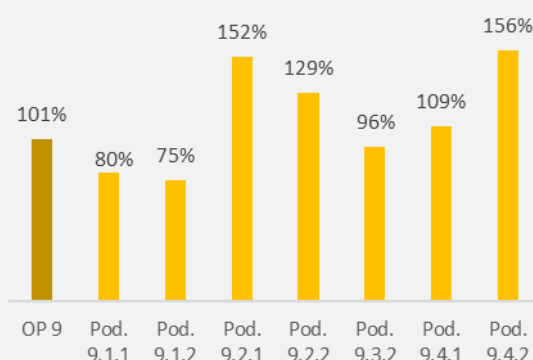
4.9.1 Przeprowadzone nabory

Do 31.12.2018 r. w OP 9 ogłoszono łącznie 26 naborów, z czego 3 w trybie pozakonkursowym, z których rozstrzygnięto 23. Najwięcej (13) w ramach poddziałań związanych z aktywnym włączeniem społecznym (9.2.1 i 9.2.2 oraz 9.1.1 w ramach ZIT). W pozostałych obszarach tematycznych przeprowadzono pojedyncze konkursy: 7 w zakresie usług społecznych i opiekuńczych (w tym 3 w ramach ZIT), 2 na rzecz wsparcia młodzieży przeżywającej trudności i 2 konkursy na świadczenie usług OWES w subregionach. W trybie pozakonkursowym skierowano do dofinansowania projekty koordynacji sektora ekonomii społecznej. Pierwszy konkurs w zakresie usług zdrowotnych ogłoszono w połowie września 2018 r. Łącznie na wszystkie zakończone do 31.12.2018 r. nabory przeznaczono 100% alokacji dostępnej w OP 9. W przypadku większości poddziałań starano się rozdysponować całe lub prawie całe wsparcie.

Wykres 118. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 9

Wykres 119. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do 31.12.2018 r. w ramach rozstrzygniętych konkursów w OP 9 złożono 359 wniosków o dofinansowanie. Spośród nich 229 aplikacji było poprawnych pod względem formalnym (64%). W pierwszych naborach składane wnioski już na etapie oceny formalnej otrzymały negatywną ocenę ze względu na niespełnianie niektórych wymogów np. tych dotyczących grupy docelowej. Problem ten dotyczy w szczególności konkursów w ramach Poddziałania 9.2.1, co przełożyło się na relatywnie niski – zwłaszcza w pierwszych naborach – poziom kontraktacji dostępnych środków, które przenoszono do kolejnych konkursów.

W konkursie ogłoszonym we wrześniu 2016 r. w ramach poddziałania 9.2.1 na działania umożliwiające aktywne włączenie społeczne, a także powrót na rynek pracy w ramach ZAZ i WTZ zgłoszono 2 projekty, ale żaden z nich nie przeszedł pozytywnie oceny formalnej. Z kolei pierwszy nabór pozakonkursowy na koordynację rozwoju ekonomii społecznej został unieważniony ze względu na wprowadzone zmiany w SZOOP.

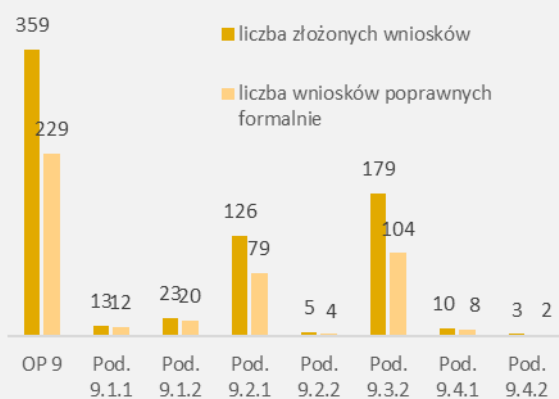
Część naborów była przeznaczona na projekty realizowane na obszarze, dla którego została przygotowana pozytywnie zaopiniowana przez IZ RPO strategia Obszaru Strategicznej Interwencji lub strategia Obszaru Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Takie konkursy przeprowadzono w poddziałaniu 9.2.1 w ramach projektów z zakresu aktywnego włączenia społecznego. W naborze na projekty z zakresu usług społecznych trwającym od maja do czerwca 2018 r. zastosowano formułę schematów i w jednym z nich wprowadzono wymóg zgodności ze strategią OSI/ORSG.

Potencjał absorpcyjny OP 9, analizowany na podstawie danych dotyczących skali wnioskowanego wsparcia w stosunku do alokacji dostępnej w naborach dla poszczególnych działań, jest w części poddziałań raczej ograniczony. Wnioski poprawne formalnie w większości działań, w szczególności w PI 9i, nie konsumowały 100% alokacji. Wynika to z

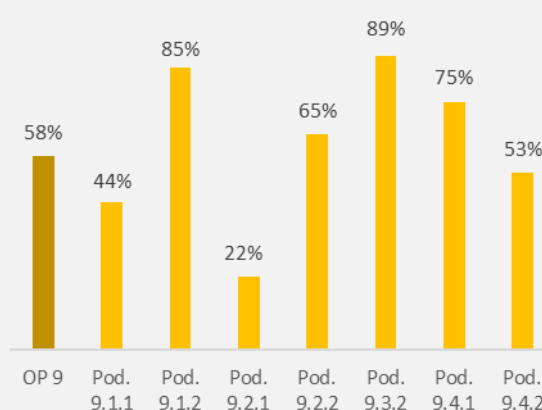
dwóch głównych przesłanek. Po pierwsze, w początkowych naborach w ramach aktywnej integracji znaczna część projektów nie uzyskała pozytywnej oceny formalnej. Patrząc na wartość wnioskowanego dofinansowania we wszystkich złożonych wnioskach widać, że zainteresowanie było dość duże. Z drugiej strony wiele projektów składanych w kolejnych konkursach było znacznie mniejszych niż dostępna alokacja na dany konkurs. Zdarzały się wnioski, które obejmowały wsparcie jedynie kilkunastu osób i ich wartość była odpowiednio niska.

Wysoki potencjał absorpcyjny ujawnił się w działaniu poświęconemu wsparciu usług społecznych i opiekuńczych (w ZIT i poza ZIT). Udział wartości wniosków poprawnych formalnie w całości dostępnej alokacji był wysoki. Uwzględniając dodatkowo dużą liczbę złożonych wniosków i powszechnie występujące trudności z przygotowaniem poprawnych dokumentów aplikacyjnych na początku wdrażania można stwierdzić, że Poddziałania 9.1.2 i 9.3.2 charakteryzują się wysokim potencjałem absorpcyjnym.

Wykres 120. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 9

Wykres 121. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 9

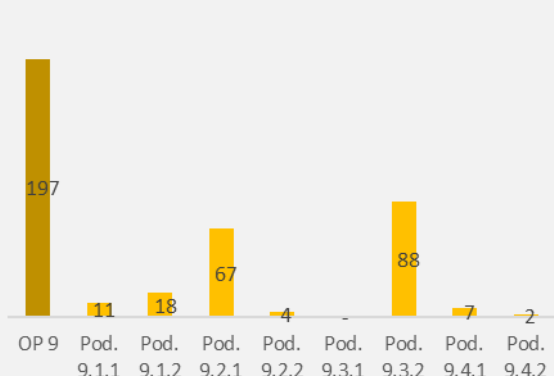

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

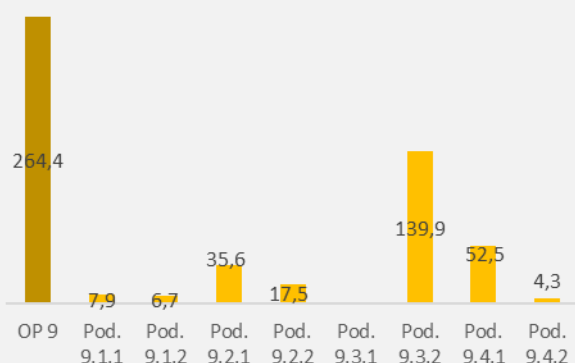
4.9.2 Wykorzystane wsparcie

Nabory przeprowadzone do 31.12.2018 r. pozwoliły wyłonić do dofinansowania 197 projektów. Najwięcej przedsięwzięć wsparto w obszarze usług społecznych, najmniej zaś w poddziałaniu wdrażanym w trybie pozakonkursowym na koordynację wsparcia sektora ekonomii społecznej. Pod względem skali wykorzystanego dofinansowania wyraźnie przeważają usługi społeczne. Do końca 2018 roku nie podpisano żadnej umowy na wsparcie w zakresie usług zdrowotnych.

Wykres 122. Liczba dofinansowanych projektów – OP9

Wykres 123. Wartość dofinansowanych projektów – OP9 – mln zł

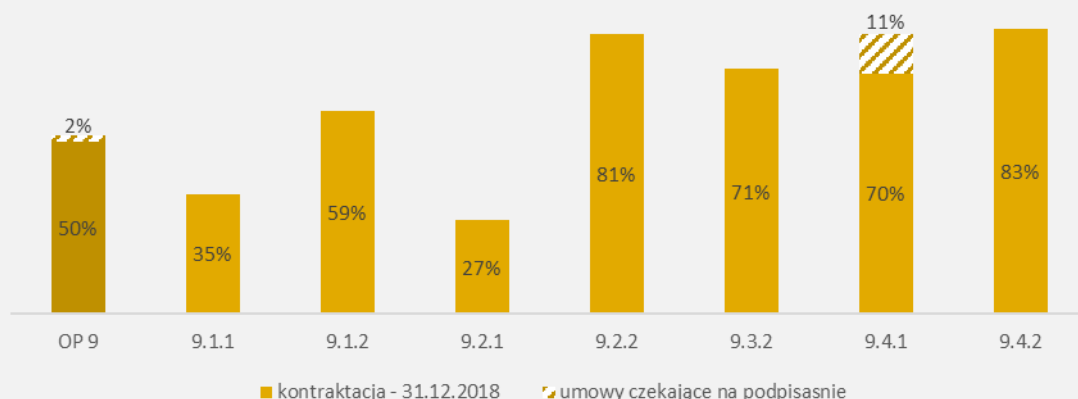

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Projekty dofinansowane do 31.12.2018 r. konsumują ponad 50% alokacji dla OP 9. Informacje udostępnione przez UMWK-P wskazują, że w ramach omawianej osi na podpisanie czeka jedna umowa na wsparcie w sektora ekonomii społecznej, która konsumuje 2% alokacji na oś. Analizując poziom wykorzystania wsparcia widać, że choć w OP 9 nie wyczerpano jeszcze środków, to dla poziomu kontraktacji kluczowe będzie rozstrzygnięcie trwających konkursów i realizacja planu naborów na 2019 rok.

Podpisane umowy w niewystarczającym stopniu konsumują alokację na wsparcie w zakresie aktywnej integracji (zarówno w ZIT w Poddziałaniu 9.1.1, jak i poza ZIT w ramach 9.2.1). W tym przypadku istotne znaczenie dla wolnego tempa kontraktacji mają czynniki zewnętrzne. Znaczne zmiany w sytuacji grupy docelowej projektów włączających, związane ze zmianą sytuacji na rynku pracy i wprowadzeniem świadczenia na dzieci zmniejszają istotnie potencjał realizacyjny dla tych projektów. W aktualnie realizowanych projektach pojawiły się problemy rekrutacyjne oraz trudności w pozostaniu uczestników w projekcie. Skłonność potencjalnych projektodawców, zarówno jednostek samorządu terytorialnego, jak i podmiotów ekonomii społecznej do aplikowania o kolejne środki jest bardzo ograniczona.

Wykres 124. Poziom wykorzystania alokacji w OP 9 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 3.07.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

Do końca stycznia 2019 r. nieznane były wyniki 3 naborów uruchomionych w 2018 r., w tym pierwszy konkurs na rozwój usług zdrowotnych oraz po jednym na wsparcie usług społecznych i opiekuńczych w ZIT i poza nim. Łącznie na przedsięwzięcia te przeznaczono kwotę 86 mln zł, z czego najwięcej na usługi społeczne poza ZIT (60 mln).

Na 2019 r. zaplanowano przeprowadzenie 8 naborów, obejmujących wszystkie obszary wsparcia z wyłączeniem sektora ekonomii społecznej. Najwięcej konkursów ma dotyczyć projektów na rzecz aktywnej integracji. Zaplanowano aż 4 nabory, w tym 2 w ramach ZIT i 2 poza ZIT, ale dedykowane polityce terytorialnej. W pierwszym przewidziano podział alokacji na schemat w ramach polityki terytorialnej i poza nią. Drugi będzie w całości poświęcony polityce terytorialnej.

Tabela 58. Alokacja z OP 9 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
9.1.1	35%	0%	0%	23%	58%
9.1.2	59%	0%	32%	8%	98%
9.2.1	27%	0%	0%	39%	67%
9.2.2	81%	0%	0%	0%	81%
9.3.1	0%	0%	35%	29%	64%
9.3.2	71%	0%	31%	4%	107%
9.4.1	70%	11%	0%	0%	81%
9.4.2	83%	0%	0%	0%	83%

Źródło: Opracowanie własne

Gdyby całe wsparcie dostępne w obecnie nierozstrzygniętych konkursach oraz planowanych naborach zostało wykorzystane w całości, do końca 2019 r. w ramach OP 9 kontraktacja

wyniosłaby na 84% całej dostępnej alokacji przeznaczonej na oś. Jedynie w przypadku poddziałania 9.1.1, w którym przewidywana kontraktacja na koniec 2019 wynosi 58% zostaną znaczne środki do wykorzystania. Przeprowadzone wywiady wskazują, że zasadne jest przeniesienie tych środków na rzecz wsparcia usług społecznych i opiekuńczych (Poddziałania 9.1.2 i 9.3.2).

4.9.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Poziom zaawansowania wdrażania interwencji w ramach poszczególnych priorytetów inwestycyjnych Osi 9 jest zróżnicowany. Niektóre wskaźniki osiągnęły już wartość zbliżoną do docelowej przewidzianej na rok 2023. Inne bez modyfikacji założeń prawdopodobnie nie będą mogły zostać zrealizowane na przewidywanym poziomie.

Najbardziej zaawansowany jest poziom realizacji założeń dla PI 9v, czyli projektów w obszarze ekonomii społecznej, dla której także wykorzystanie alokacji jest wysokie. Natomiast w przypadku pozostałych dwóch priorytetów inwestycyjnych wybranych do realizacji w OP9 zarówno poziom realizacji, jak i prognozy są mniej korzystne.

Uwzględniając dane dotyczące dofinansowanych projektów w ramach priorytetu inwestycyjnego 9i *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie* można mieć poważne obawy co do możliwości osiągnięcia jego oczekiwanej wartości docelowej w 2023 roku. Aktualny poziom realizacji jest niewysoki, chociaż wystarczający, aby na poziomie całej osi priorytetowej można było osiągnąć wartość pośrednią określoną dla roku 2018. Niemniej czynniki społeczno-ekonomiczne utrudniają wdrażanie interwencji i będą miały istotny wpływ na powodzenia realizacji. Już teraz beneficjenci zwracają uwagę na problem trudności w dotarciu do grupy docelowej. Pozytywne zmiany na rynku pracy i wprowadzenie świadczenia wychowawczego 500+ dla rodzin z dziećmi, spowodowały zmniejszenie zubożenia społeczeństwa oraz znaczne ograniczenie liczby osób zainteresowanych aktywizacją społeczną. Potwierdzają to statystyki z zakresu pomocy społecznej. Wyraźnie spadła m.in. liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej, obniżył się też odsetek osób korzystających z pomocy, w szczególności z powodu bezrobocia oraz ubóstwa. Tym samym zmniejszyła się grupa docelowa wsparcia w ramach PI 9i, czyli osób spełniających kryteria wskazane w *Wytycznych*⁹⁰. Grupa, która nadal kwalifikuje się do wsparcia, wykazuje znacznie mniejszą skłonność do uczestnictwa w projektach.

Dodatkowo, grupa docelowa wymaga większego (bardziej dogłębnego) wsparcia i nakładu finansowego. Założenia dotyczące kosztów jednostkowych, przypadających na jednego uczestnika, przyjęte przy szacowaniu wartości docelowych wskaźnika, zostały zrewidowane. Przyjęty w 2014 roku koszt jednostkowy na poziomie 11 915,95 zł jest znacznie zaniżony. Na

⁹⁰ Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020.

podstawie projektów przyjętych do realizacji należy stwierdzić, że aktualna wartość powinna zostać ustalona na poziomie około 18 tys. zł. Ma na to też wpływ istotna zmiana kosztów pracy, będąca konsekwencją podniesienia płacy minimalnej o blisko 20% (z 1680 zł w 2014 r. do 2100 zł w 2018 r.). Bezpośrednio przełożyła się ona na wzrost kosztów usług, w tym zatrudnienia kadry i personelu zaangażowanego w działania aktywizujące.

Wartość wskaźnika *Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie* jest bezpośrednim dezagregatem wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Na etapie programowania przyjęto, że 15% uczestników powinny stanowić osoby z niepełnosprawnościami. Założenie to można utrzymać. Beneficjenci przewidują, że około 17% uczestników projektów będą stanowiły osoby z niepełnosprawnościami. Z kolei w projektach, w których już zrealizowano wsparcie przynajmniej dla części uczestników, odsetek tych osób wyniósł aż 26%, co może wynikać z preferencji stosowanych przy rekrutacji. Można jednak założyć, że grupa ta będzie się wyczerpywać i w kolejnych projektach odsetek osób z niepełnosprawnościami zacznie maleć, zbliżając się do przewidywanych 15%.

Na 2019 rok przewidziano nabory w Poddziałaniach w ramach PI 9i na projekty na rzecz aktywnej integracji, zarówno w ZIT, jak i poza nim. W 2019 roku nie będą wybierane do realizacji nowe projekty mające na celu wsparcie młodzieży (alokacja została już prawie wyczerpana). Aby z powodzeniem zrealizować wskaźnik, warto rozważyć zwiększenie dofinansowania przyjmując bardziej realistyczne koszty jednostkowe. Alternatywnie, przy braku możliwości zmiany alokacji, rekomendowane jest obniżenie wartości docelowej wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*.

Problematyczne może być osiągnięcie oczekiwanej skuteczności wsparcia mierzonej aktywnością uczestników po opuszczeniu programu (osoby poszukujące pracy). Dotychczasowa realizacja tych wskaźników może być niska z uwagi na wczesny etap realizacji części projektów. Ale nawet sami beneficjenci, deklarując liczbę osób, które mogą podjąć się poszukiwania pracy, nie deklarowali wysokiej skuteczności w tym zakresie. Wiąże się to też z trudnością pozyskiwania uczestników projektów, którzy mają niższą motywację, niż w poprzednich edycjach podobnych programów.

Wskaźniki produktu dla PI 9i zostały trafnie dobrane do zakresu wsparcia. Pozwalają na monitorowanie postępu wdrażania w kluczowej grupie odbiorców (osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym oraz osób z niepełnosprawnościami). Oszacowanie wartości docelowych było trafne, tzn. uwzględniało koszty i uwarunkowania jakie obowiązywały na początku wdrażania. Istotna zmiana sytuacji w tym zakresie (wzrost kosztów, zmniejszenie grupy docelowej i jej motywacji) spowodowała, że ich osiągnięcie może być zagrożone. Pomiar rezultatów interwencji trafnie wskazuje jakich efektów aktywizacyjnych oczekuje się od uczestników. Trudności z aktywizacją osób głęboko wykluczonych mogą jednak sprawić, że cel związany z aktywizacją do poszukiwania pracy został określony zbyt ambitnie.

Tabela 59. Wskaźniki typu output dla PI 9i – Poddziałanie 9.1.1. i 9.2.1 i 9.2.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	11 245	1931	4424	9655
		17%	39%	86%
Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16) [osoby]	1 687	498	803	1314
		30%	48%	78%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	25%	364 (17%)	1851 (42%)	25%
		68%	168%	100%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	35%	44 (2%)	447 (14%)	14%
		5,7%	40%	40%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	10%	140 (7%)	444 (10%)	10%
		70%	100%	100%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących 6 miesięcy po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	15%	b.d (źródło: badanie ewaluacyjne)		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

W okresie objętym analizą w ramach działania PI 9iv dofinansowano jedynie projekty z zakresu usług społecznych i opiekuńczych (Poddziałanie 9.1.2 i 9.3.2). Poziom ich realizacji osiągnął satysfakcjonujący poziom, przewidziany dla roku 2018. Jednak dalsze wdrażanie interwencji może nie przynieść oczekiwanej wartości w roku 2023. Pozostała alokacja, która ma być rozdysponowana w całości w 2019 roku, może nie pozwolić na objęcie wsparciem takiej liczby osób, jak przewidywano. Jest to konsekwencją zmiany założeń względem wykorzystywanych instrumentów wsparcia i grupy docelowej. W metodologii szacowania wskaźników przyjęto, że wsparcie zostanie podzielone na trzy segmenty:

1. Wsparcie na rzecz poprawy dostępu do usług opiekuńczych nad osobami starszymi, z niepełnosprawnościami i zależnymi ok. 35% alokacji na PI 9iv;
2. Inicjatywy ukierunkowane na rozwój i poprawę dostępu do usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej, ok. 19% alokacji na PI 9iv;

3. Rozwój usług społecznych wspierających proces aktywizacji społeczno-zawodowej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, ok. 20% alokacji na PI 9iv.

Z powodu braku danych historycznych z perspektywy 2007-2013 w zakresie usług społecznych, posłużono się przybliżoną kalkulacją, która nie do końca się sprawdziła. Koszty jednostkowe oszacowane na podstawie projektów z RPO WKP 2014-2020 już będących w realizacji wskazują na średni koszt rzędu 18 tys. zł, , jednakże średni koszt w zakresie świadczenia usługi opiekuńczych jest znacznie wyższy (nawet do 30 tys. zł), co często związane z tworzeniem placówek wsparcia oraz realizacją projektów nawet do 3 lat. Na etapie szacowania przyjęto średni koszt na poziomie 12 803,49 zł.

Na podstawie już rozstrzygniętych konkursów można wnioskować, że oczekiwania mieszkańców regionu, w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych, przyjmują inną strukturę, niż pierwotnie zakładano. Najwięcej środków zakontraktowano na rozwój usług opiekuńczych nad osobami niesamodzielnymi i z niepełnosprawnościami, w tym na codienne formy pomocy np. codienne domy pobytu. Ich koszt powstania i funkcjonowania znacznie przekracza założone w Metodologii szacowania wskaźników do Programu. Dla skutecznego wdrożenia interwencji rekomenduje się zmniejszenie wartości wskaźnika do realnych społeczno-gospodarczych możliwości ich osiągnięcia. Dotychczasowe wdrażanie interwencji udowodniło, że wsparcie w zakresie usług społecznych jest bardzo potrzebne. Wartość wniosków w składanych w konkursach na rozwój usług opiekuńczych i asystenckich przekraczała dostępną alokację. Wskazane jest także rozważenie możliwości przeniesienia środków finansowych na rozwój tych usług, aby zrekompensować niewystarczające finansowanie w stosunku do oczekiwanych wartości docelowych wskaźnika, jak też odpowiedzieć na duże zapotrzebowanie na pomoc osobom niesamodzielnym.

W zakresie usług zdrowotnych żaden projekt nie jest jeszcze w realizacji. Do końca stycznia 2019 r. nie wyłoniono jeszcze do dofinansowania projektów, starających się o wsparcie w ramach naboru zakończonego w 2018 r., w którym można było pozyskać środki na wdrażanie usług zdrowotnych. Przewidziano w nim środki na wsparcie działalności lub tworzenia nowych miejsc opieki medycznej w formach zdeinstytucjonalizowanych, w tym Codziennych Domów Opieki Medycznej, długoterminowej medycznej opieki domowej nad osobą niesamodzielną, a także uzupełniająco na wsparcie dla opiekunów, w tym członków rodzin w postaci wsparcia psychologicznego lub szkolenia w zakresie opieki medycznej nad osobami niesamodzielnymi oraz koordynację realizacji usług medycznych kierowanych do osób niesamodzielnymi w społeczności lokalnej.

Na tym etapie trudno szacować jakiego poziomu realizacji wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie* można się spodziewać. Na podstawie danych Ministerstwa Zdrowia i badania ewaluacyjnego Codziennych Domów Opieki Medycznej oraz danych dotyczących kosztów realizacji programów zdrowotnych związanych z rehabilitacją dzieci zagrożonych

niepełnosprawnością⁹¹ można się spodziewać, że jednostkowe koszty opieki i rehabilitacji będą wystarczające, by względem dostępnej alokacji osiągnąć założoną wartość wskaźnika. Dopiero wyłonienie pierwszych projektów do dofinansowania pozwoli zweryfikować wstępnie przyjęte założenia. Na obecnym etapie nie ma konieczności modyfikować wartości wskaźnika. Jednocześnie należy mieć na uwadze, że w przypadku wdrażania projektów z zakresu teleopieki, nie może ona być stosowana samodzielnie. Dopuszczono jedynie kompleksowe rozwiązania, które pozwalają łączyć usługi opiekuńcze z teleopieką, co może podwyższać koszty.

Dobór wskaźników produktu i rezultatu należy uznać za prawidłowy. Wskaźniki produktu pozwalają monitorować postęp wdrażania w odniesieniu do kluczowej grupy odbiorców, a wskaźniki rezultatu pokazują oczekiwaną trwałość wdrożonych rozwiązań. Wartości docelowe oszacowano prawidłowo. W przypadku wskaźnika opisującego liczbę odbiorców usług zdrowotnych, to należy mieć na uwadze, że osiągane wartości są pochodną struktury interwencji i zastosowanych narzędzi. Zależą od tego jakie ostatecznie rozwiązania zostaną wdrożone (np. czy drogie usługi indywidualnej opieki długoterminowej czy nieco tańsze wsparcie w postaci teleopieki).

Tabela 60. Wskaźniki typu output dla PI 9iv – Poddziałanie 9.1.2, 9.3.1 i 9.3.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami zdrowotnymi w programie	2 492	0	0	5878
		0%	0%	236%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	18 465	5827	9377	12 553
		32%	51%	68%
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu	267	0	0	267
			0%	100%
Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu	2718	82	2485	3 121
		3%	91%	115%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

⁹¹ Por. Dzienny dom opieki medycznej. Organizacja i zadania. Ministerstwo Zdrowia, maj 2015 źródło: https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/media/6854/Zalacznik_1_Dzienny_dom_opieki_med.pdf.
Ewaluacja bieżąca projektów PO WER dotyczących tworzenia i prowadzenia dziennych domów opieki medycznej (DDOM), Czerwiec 2017 Danae i Realizacja dla Ministerstwa Zdrowia.
<http://www.zdrowie.gov.pl/epublikacje/Pobierz/id/39.html>.

Poziom realizacji wskaźników w obszarze wsparcie sektora ekonomii społecznej jest na dobrym poziomie. W realizacji jest 7 projektów na OWES i ósmy czeka na podpisanie, dzięki czemu zakontraktowane będą prawie wszystkie środki przewidziane na wsparcie w czterech subregionach. Do końca 2018 roku udało się osiągnąć satysfakcjonujący poziom realizacji wsparcia. Przewidywane wartości wskaźników, jakie uda się osiągnąć we wdrażanych projektach powinny pozwolić na realizację zgodną z oczekiwaniami na rok 2023. Dotyczy to zarówno *Liczb podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem*, jak i *Liczb osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Nie ma podstaw do modyfikacji wartości docelowych wskaźników czy przesunięć alokacji obejmujących Poddziałanie 9.4.1 i 9.4.2.

Sam dobór wskaźników jest trafny, to znaczy dobrze odwzorowuje zarówno postęp interwencji w stosunku do grupy docelowej, jak też trafnie określa oczekiwane rezultaty. Stanowią one dobre odzwierciedlenie celów interwencji dla PI 9v. Patrząc jednak na wartości docelowe poszczególnych wskaźników, deklarowane we wnioskach o dofinansowanie, można zauważyć, że wskaźniki rezultatu są dla wnioskodawców tożsame. Wskaźnik liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu osiąga tę samą wartość co wskaźnik liczby miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych czy liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu, jak również liczby miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych. Choć definicyjnie poszczególne miary nie są tożsame, to z punktu widzenia wdrażania interwencji tak są interpretowane. Do rozważenia jest zatem pozostawienie tylko kluczowych z nich.

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że rozważa się przesunięcie środków z Osi 11 do 9. Po takim przesunięciu wartości docelowe wskaźników realizowanych w poddziałaniach, w których zwiększona zostanie alokacja, powinny zostać przeliczone.

Tabela 61. Wskaźniki typu output dla PI 9v –Poddziałanie 9.4.1 i 9.4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem [szt.]	896	347	727	929
		39%	81%	104%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [os.]	1297	616	1096	1425
		47%	85%	110%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) [os.]	518	39	415	589
		11%	80%	114%
Liczba miejsc pracy	636	321	726	726

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [os.]		50%	114%	114%
Liczba miejsc pracy istniejących co najmniej 30 miesięcy, utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych [os.]	30%	b.d (źródło: badanie ewaluacyjne)		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.9.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji w ramach OP 9 przebiega dość sprawnie, choć nie bezproblemowo. Postęp kontraktacji jest zróżnicowany, choć przeważająca część środków powinna zostać zakontraktowana do końca 2019 r. Realizacja celów interwencji, dla których wyznaczono wskaźniki z wartością docelową, jest zagrożona, w szczególności dla PI 9i (i w mniejszym stopniu 9iv).

Wsparcie dostępne w OP 9 jest wdrażane z wykorzystaniem instrumentów polityki terytorialnej (podziały wyodrębnione dla ZIT oraz konkursy z wydzieloną alokacją na OSI i ORSG), w tym także jako projekty pozakonkursowe (koordynacja sektora ES w Poddziały 9.4.2). Wszystkie środki przeznaczone na wsparcie w ramach Osi 9 Solidarne społeczeństwo przyznawane są w formie dotacji. Co do zasady, przyjęty sposób wdrażania jest skuteczny. Analizy i prognozy pozwalają wnioskować, w których obszarach interwencji występują zagrożenia dla osiągnięcia celów Programu. Opóźnienia z postępowaniem wdrażania wynikały w dużej mierze z czynników zewnętrznych i dość złożonego systemu wsparcia bazującego na założeniach polityki terytorialnej (poziom ZIT, ORSG i OSI), który wymagał przygotowania szeregu między samorządowych strategii wielotematycznych oraz opóźnień w opracowywaniu dokumentów na poziomie krajowym (w przypadku wsparcia w zakresie zdrowia) i ograniczeń wynikających z zasad wsparcia dla projektów EFS w zakresie wykluczenia społecznego. Przyspieszenie tempa wdrażania w 2018 r. spowodowało duże nagromadzenie pracy osób odpowiedzialnych za nabór wniosków.

Realizacja wartości docelowych części wskaźników jest zagrożona, co wynika w głównej mierze z ograniczenia dostępu do grupy docelowej, rosnących kosztów usług i innej struktury zapotrzebowania na wsparcie. Czynniki te nie były możliwe do przewidzenia na etapie przygotowywania Programu.

Tabela 62. Podsumowanie postępu wdrażania OP 9

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
9i	Cel interwencji: aktywna integracja osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poprzez poprawę i wzmocnienie ich zdolności do zatrudnienia	

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	W ramach PI 9i dofinansowano dotychczas 82 projekty, w tym 11 w zakresie aktywnej integracji w ramach ZIT (9.1.1) i 67 poza ZIT (9.2.1), a także 4 obejmujące włączenie społeczne młodzieży objętej sądowym środkiem wychowawczym lub poprawczym (9.2.2.)	Projekty wdrażane w ramach PI 9i dobrze realizują cele interwencji. Przewidziane wsparcie jest trafne, jednak na etapie wdrażania pojawiały się problemy. Zmniejszenie się wielkości grupy docelowej wynikające z pozytywnych zmian na rynku pracy i wprowadzenia świadczenia 500+ sprawiła, że interwencją mogą być objęte osoby o bardzo niskim poziomie integracji i aktywizacji, które wymagają bardzo pogłębionego i długotrwałego wsparcia, na które nie pozwalają środki zakontraktowane w poszczególnych projektach. Pozostała alokacja także nie pozwoli na osiągnięcie wartości wskaźnika. Ścisła definicja grupy docelowej uniemożliwia wsparcie innych osób.
9iv	Cel interwencji: zwiększenie dostępności usług zdrowotnych.	
	Dotychczas nie dofinansowano przedsięwzięć dotyczących usług zdrowotnych. Pierwszy konkurs jest w trakcie rozstrzygania. Do etapu negocjacji skierowano 4 projekty, po jednym z każdego subregionu.	Plany związane ze sfinansowaniem usług dziennej opieki długoterminowej dla osób zależnych, wraz ze wsparciem uzupełniającym i pomocą dla ich opiekunów należy uznać za trafny wybór ze względu na duże zapotrzebowanie na takie usługi. Uruchomienie wsparcia w zakresie wykrywania i wczesnej rehabilitacji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością, o ile uzyska rekomendację AOTMiT, także będzie stanowić ważne uzupełnienie interwencji, szczególnie tych koordynowanych w obszarze zdrowia na poziomie centralnym. Trudno na tym etapie wnioskować o realizacji celu i przewidywanym poziomie realizacji wskaźników, skoro żaden projekt nie został zakontraktowany, a program zdrowotny nie został zaakceptowany.
	Cel interwencji: zwiększenie dostępności usług społecznych w szczególności usług środowiskowych, opiekuńczych oraz usług wsparcia rodziny i pieczy zastępczej dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym.	
	W ramach Poddziałów 9.1.2. i 9.3.2 zakontraktowano 107 projektów (w tym w działaniu poświęconemu ZIT – 18). Realizowane są usługi dziennych domów pobytu, kluby seniora, a także usługi wsparcia rodziny i pieczy zastępczej.	Wsparcie rozwoju usług społecznych, skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym spotkało się z bardzo dużym zainteresowaniem, co świadczy o wielkiej potrzebie w regionie. Interwencja faktycznie przyczynia się do zwiększenia dostępności usług w regionie, w tym także na poziomie lokalnym. Problematiczne jest rozdrobnienie wsparcia. Aż 23 ze 107 projektów przewidują wsparcie tylko 15 osób lub mniej. Koszty opieki, szczególnie nad osobami starszymi, są bardzo duże, czego nie dało się w całości przewidzieć na etapie programowania. Zasadne wydaje się zwiększenie alokacji na Poddziały 9.3.2 i 9.1.2, aby jednocześnie odpowiedzieć na wielkie zapotrzebowanie i umożliwić przy tym realizację celu, jakim jest zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
9v	Cel interwencji: tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz rozwój potencjału i możliwości do zwiększenia zatrudnienia w istniejących podmiotach ekonomii społecznej.	

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	W ramach PI 9v dofinansowano dotychczas 7 projektów OWES (ósmu czeka na podpisanie) i dwa projekty koordynacji rozwoju ekonomii społecznej w województwie kujawsko-pomorskim realizowane przez ROPS. Wykorzystano w ten sposób prawie całą dostępną alokację.	PI 9v w dużej mierze realizuje cel interwencji, określony na poziomie centralnym. System wsparcia sektora ekonomii społecznej w regionie jest narzędziem dla realizacji celów KPRES według standardów opracowanych w PO WER i skutecznie, póki co służy temu celowi.

Źródło: Opracowanie własne

4.10 OP 10 Innowacyjna edukacja

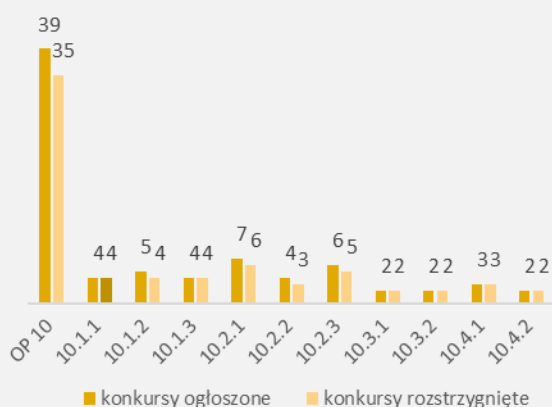
4.10.1 Przeprowadzone nabory

Do 31.12.2018 r. w OP 10 rozstrzygnięto łącznie 35 konkursów, a 4 kolejne trwały. Część konkursów dotyczyła projektów zintegrowanych, które łączyły wsparcie przedszkoli z Osi 10 (EFS) oraz Osi 6 (EFRR). Zorganizowano 4 takie konkursy, zarówno w ramach ZIT (Pod. 6.4.2 i 10.1.1, jak i poza ZIT (Pod. 10.2.1 i 6.3.1).

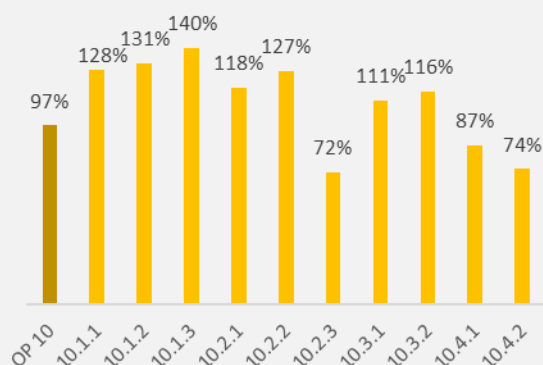
Pierwsze nabory ogłoszono w listopadzie 2015, a konkursy w ramach ZIT wystartowały prawie rok później (wrzesień 2016). Ze wszystkich konkursów przeprowadzonych w OP 10, trzy nabory zakończyły się bez złożenia wniosków. Dotyczy to konkursów na projekty z obszaru kształcenia zawodowego w ramach ZIT, na projekty obejmujące edukację dorosłych w zakresie kompetencji cyfrowych i języków obcych oraz kształcenia ustawicznego na rzecz rynku pracy.

W OP 10 przewidziano konkursy w ramach polityki terytorialnej, dedykowane na Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) miast regionalnych i subregionalnych oraz Obszary Rozwoju Społeczno-Gospodarczego (ORSG). W wybranych naborach z Pod. 10.2.2 wprowadzono odpowiednie kryterium dostępowe. Podobnie w przypadku Pod. 10.2.1 przeprowadzono wybrane konkursy skierowane wyłącznie na OSI oraz ORSG. Także wsparcie dla szkół zawodowych w ramach Poddziałania 10.2.3 zostało skoncentrowane na Obszarach Strategicznej Interwencji i Obszarach Rozwoju Społeczno-Gospodarczego. Wybrane konkursy dopuszczały wsparcie tylko na terenach objętych strategiami OSI i ORSG.

Wykres 125. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 10

Wykres 126. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 10

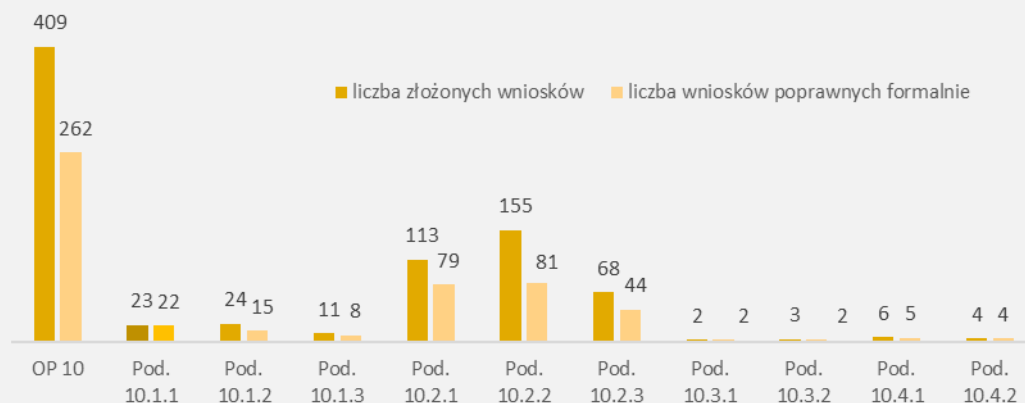
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

W 35 konkursach próbowano uruchomić prawie całą alokację (poza naborami na kształcenie dorosłych oraz szkoły zawodowe). Zainteresowanie naborami było umiarkowane. Największe, mierzone liczbą złożonych wniosków, zaobserwowano w konkursach na wsparcie szkół o profilu ogólnym i placówek przedszkolnych. Nieco mniej wniosków wpłynęło w konkursach na wsparcie szkolnictwa zawodowego.

Znaczna część wniosków nie przeszła oceny formalnej, co widać szczególnie w przypadku wsparcia na rzecz kształcenia ogólnego. Około połowa zgłoszonych projektów nie spełniła minimalnych wymogów formalnych, znaczna część nie spełniła kryterium dostępu. Proponowane działania nie zawsze były spójne z celami, priorytetami i działaniami opisanymi w Strategii ZIT BTOF.

W ramach Poddziałania 10.4.2 (kształcenie dorosłych na rzecz rynku pracy) przewidziano oddzielne wsparcie dla poszczególnych subregionów. W okresie objętym analizą dofinansowano beneficjentów z trzech subregionów. Planowane jest uruchomienie kolejnego naboru w połowie 2019 roku.

Wykres 127. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Więcej niepoprawnych formalnie wniosków składano w pierwszych konkursach. Problemy z jakością wniosków wiązały się przede wszystkim z trudnymi do spełnienia kryteriami dostępowymi, które obowiązywały na początku wdrażania interwencji, i brakiem możliwości ich negocjowania. Wymagania stawiane beneficjentom okazały się zbyt skomplikowane i trudne do realizacji bez możliwości ich uzupełnienia/wyjaśnienia.

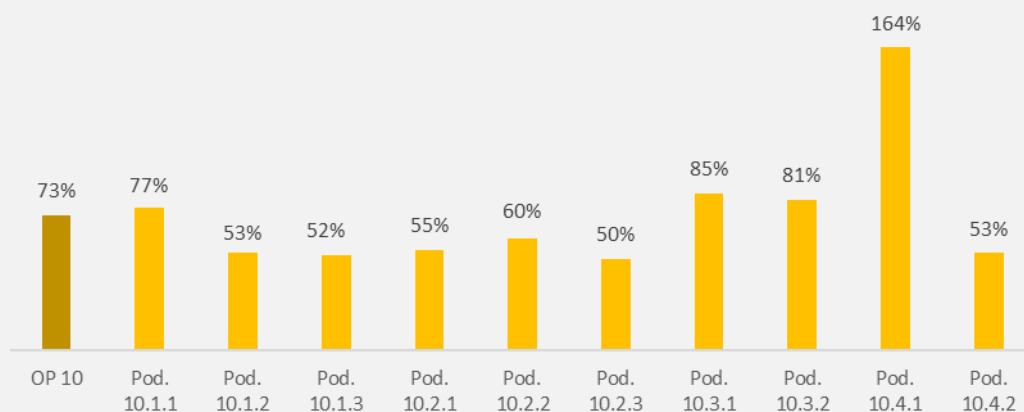
Dodatkowo, z wnioskowania wyłączono szkoły o wysokich wynikach edukacyjnych. Zaobserwowano zależność, zgodnie z którą problemy ze złożeniem poprawnego wniosku częściej dotyczyły szkół, które miały niskie wyniki edukacyjne i ograniczony potencjał kadry. Wnioskodawcom duże problemy sprawiało posługiwanie się dokumentacją konkursową. Nie zawsze zapisy były dla nich zrozumiałe. Zdarzało się, że składali wnioski na dofinansowanie projektów, na które nie można było otrzymać funduszy w ramach danego naboru.

W kolejnych konkursach jakość wniosków poprawiała się. Częściowo wynikało to z wprowadzenia możliwości negocjowania warunków planowanego wsparcia i dopuszczenia do aplikowania o środki także szkół o lepszych wynikach edukacyjnych. Ważne były też działania informacyjne skierowane do beneficjentów. Zmieniono konstrukcję spotkań informacyjnych. Pracownicy IZ starali się pokazać wnioskodawcom dokładnie jak wypełnić wniosek, jak odczytywać poszczególne kryteria i jak rozumieć zależności między uczestnictwem danego ucznia w projekcie, kształceniem nauczyciela a doposażeniem szkoły.

Nadal problematyczne pozostaje wsparcie szkół zawodowych. Choć wprowadzono możliwość dofinansowania obejmującego rozwijanie kompetencji kluczowych w tych szkołach, to wciąż zainteresowanie jest ograniczone. Nie we wszystkich projektach udało się włączyć pracodawców w realizację projektów, ponieważ nie byli oni zainteresowani partycypacją w kosztach. Przykładowo, w Pod. 10.1.3 wprowadzono kryterium premiujące strategiczne dla projektów gwarantujących 5-procentowy udział pracodawcy w kosztach projektu. Tylko dwa wnioski otrzymały punkty w tym kryterium. W przypadku kryterium na

podnoszenie kompetencji w ramach regionalnych specjalizacji, punkty przyznano w jednym projekcie.

Wykres 128. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 10

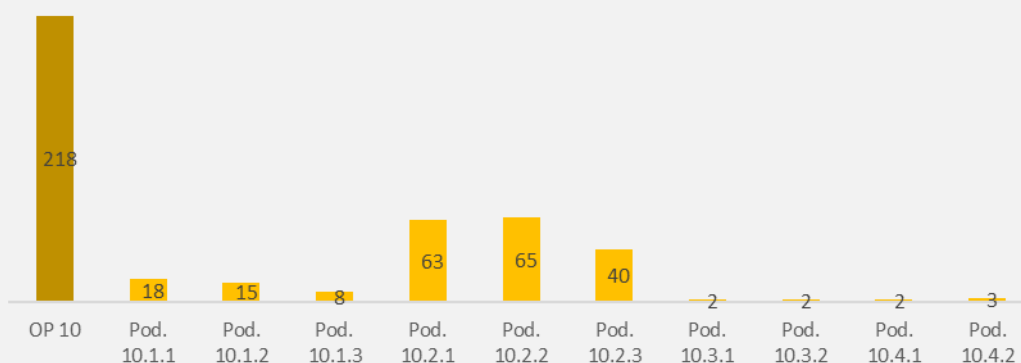
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Ostatecznie wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie była niższa, niż alokacja dostępna w konkursach, co przełożyło się na wysoki odsetek niewykorzystanej alokacji. Przeciętnie w poszczególnych działaniach wnioskowane wsparcie we wnioskach poprawnych formalnie wynosiło między 50 a 70% dostępnej alokacji. Z tej perspektywy nie widać potencjału absorpcyjnego w Osi 10 na przyjęcie dodatkowych środków. Z drugiej strony należy mieć na względzie, że powyższa analiza obejmuje wnioski poprawne formalnie. Jak wykazano wyżej, wiele projektów nie przechodziło pozytywnie oceny formalnej, szczególnie w początkowym okresie wdrażania, a ograniczenia związane z brakiem możliwości poprawiania wniosków na etapie negocjacji ograniczały dostęp do dofinansowania. Ze wsparcia początkowo wykluczono także szkoły o lepszych wynikach edukacyjnych, nawet jeśli ich potrzeby były znaczące. Te ograniczenia zostały już zniesione, można spodziewać się kolejnych zainteresowanych wnioskodawców, którzy będą składać poprawne wnioski.

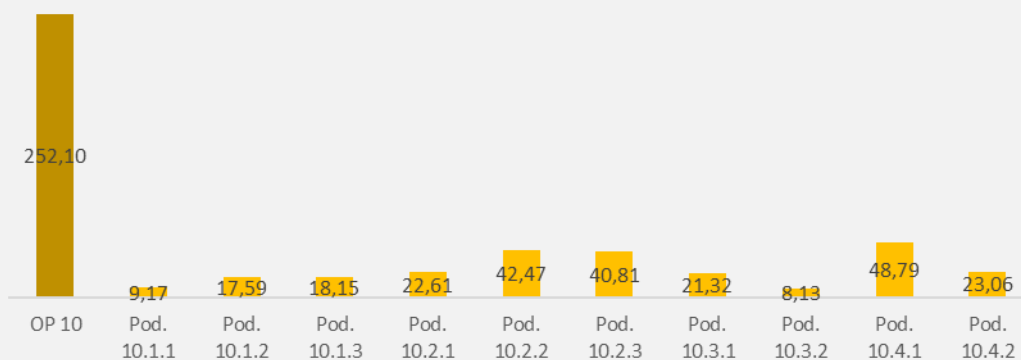
4.10.2 Wykorzystane wsparcie

W naborach przeprowadzonych do 31.12.2018 r. dofinansowano łącznie 218 projektów, z czego w ostatnim półroczu 2018 podpisano aż 53 z nich. Najwięcej przedsięwzięć wsparto w obszarze kształcenia ogólnego, wsparcia przedszkoli i szkół zawodowych. Najmniej zaś w działaniu 10.3 i 10.4 poświęconym stypendiom i edukacji dorosłych – co wynika ze specyfiki tych działań. Część projektów realizowana jest pozakonkursowo (stypendia), a projekty edukacji dorosłych obejmują całe województwo lub wybrane subregiony.

Wykres 129. Liczba dofinansowanych projektów – OP 10

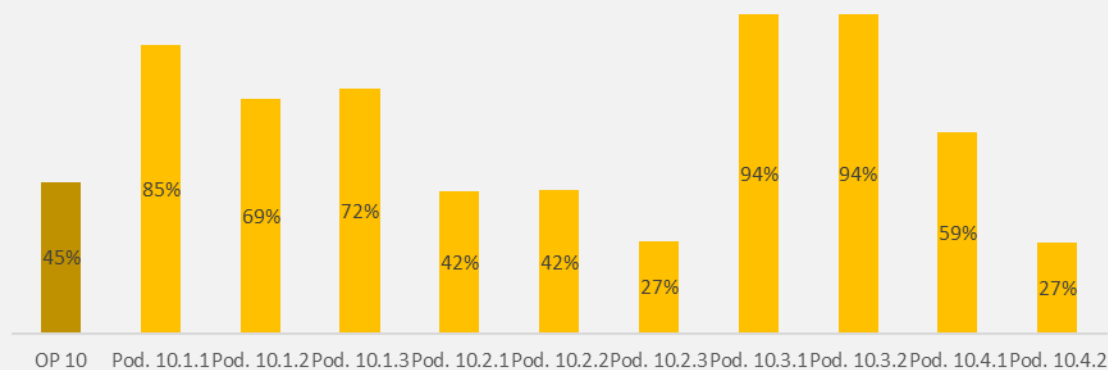
Wykres 130. Wartość dofinansowanych projektów w OP 10 – mln zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg stanu na 31.12.2018 r.

Realizowane projekty konsumują łącznie 45% alokacji dla OP 10. Na obecnym etapie wdrażania nie było umów czekających na podpisanie. Najniższa kontraktacja została odnotowana w ramach kształcenia zawodowego, szczególnie poza ZIT. Problemem było także realizowanie projektów zintegrowanych. Z 13 projektów przedszkolnych w ZIT tylko 4 mają charakter projektów zintegrowanych. Przy składaniu tego typu projektów wnioskodawcy napotykali problemy. Osoby, które pisały wnioski o wsparcie w ramach EFS, w niewystarczającym zakresie komunikowały się z tymi, którzy aplikowali o środki w naborach w ramach Osi 6, nawet jeśli pochodzili z tej samej gminy.

Wykres 131. Poziom wykorzystania alokacji w OP 10 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 3.07.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 oraz danych UMWK-P dotyczących umów czekających na podpisanie

Obecnie nie są rozstrzygnięte konkursy w Poddziałaniu 10.2.1 (wychowanie przedszkolne), w którym 24% alokacji może potencjalnie zostać zakontraktowane w najbliższym czasie, a także w ramach Poddziałów 10.1.2, 10.2.2 i 10.2.3. W obszarze kształcenia ogólnego (poza ZIT) na rozstrzygnięcie czeka konkurs, na który przeznaczono aż 40% dostępnych środków. Już teraz wiadomo, że kwota dofinansowania we wnioskach poprawnych formalnie w tym konkursie przekracza prawie dwukrotnie dostępną alokację.

Na rok 2019 zaplanowano szereg konkursów. W ramach ZIT odbędą się nabory we wszystkich poddziałaniach (po jednym konkursie na projekty z zakresu wychowania przedszkolnego, realizacji działań na rzecz kształcenia i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów ze szkół ogólnych oraz poprawy jakości, efektywności i atrakcyjności kształcenia zawodowego). Trzy nabory zaplanowano na projekty z zakresu wychowania przedszkolnego (w tym jeden dedykowany przedszkolom specjalnym), dwa konkursy mają się odbyć na projekty w zakresie realizacji działań na rzecz kształcenia i rozwijania kompetencji kluczowych uczniów (oba dedykowane polityce terytorialnej). Aż cztery nabory zaplanowano w Poddziałaniu 10.2.3, z czego dwa na projekty w zakresie poprawy jakości, efektywności i atrakcyjności kształcenia zawodowego dedykowane polityce terytorialnej oraz jeden na wsparcie w zakresie poprawy jakości, efektywności i atrakcyjności kształcenia zawodowego oraz z zakresu modelowej formy współpracy z pracodawcami. Przeznaczono na nie 40% dostępnej alokacji na całe poddziałanie. W połowie 2019 roku ma się odbyć nabór na projekty z zakresu rozwoju kompetencji zawodowych osób dorosłych. Łącznie w 2019 roku planuje się rozdysponować 27% całej alokacji na Oś 10.

Tabela 63. Alokacja z OP 10 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
10.1.1	85%	0%	0%	7%	92%

(Pod)działanie	Zakontraktowane środki	Alokacja w umowach czekających na podpis	Alokacja w nierozstrzygniętych konkursach	Alokacja w zaplanowanych naborach	Szacowane zakontraktowanie środków
10.1.2	69%	0%	3%	4%	76%
10.1.3	72%	0%	0%	25%	98%
10.2.1	42%	0%	24%	27%	93%
10.2.2	42%	0%	40%	22%	104%
10.2.3	27%	0%	8%	40%	75%
10.3.1	95%	0%	0%	0%	95%
10.3.2	95%	0%	0%	0%	95%
10.4.1	60%	0%	0%	0%	60%
10.4.2	27%	0%	0%	56%	83%

Źródło: Opracowanie własne

Jeżeli wsparcie dostępne w obecnie nierozstrzygniętych konkursach oraz planowanych naborach zostałoby wykorzystane w całości, do końca 2019 r. w ramach OP 10 zakontraktowana zostanie większość środków. Wyjątek stanowi poddziałanie 10.4.1, w którym pozostanie około 40% środków. Przewidywany poziom kontraktacji na koniec 2019 bazuje na założeniu, że w kolejnych konkursach uda się wybrać projekty do dofinansowania, które skonsumenty alokacje udostępnione w poszczególnych naborach.

4.10.3 Poziom realizacji wskaźników typu output

Zakres interwencji w Osi 10 jest dość zróżnicowany, podobnie jak poziom kontraktacji. Wartości docelowe wskaźników także przyjmują różny poziom realizacji. W kilku przypadkach już zostały osiągnięte, inne notują zerowy poziom realizacji. Najwyższą procentową wartość wskaźnika osiągnął miernik opisujący liczbę nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie. Ze wskaźników produktu jedynie liczba uczniów szkół zawodowych, objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie ma zerowy poziom realizacji. Wynika to ze zmiany w programie, które umożliwiły objęcie tą formą wsparcia również szkół zawodowych. Wcześniej była ona zarezerwowana tylko dla szkół kształcenia ogólnego. Część wskaźników rezultatu nie osiągnęła jeszcze wartości większych od zera, jednak w dużej mierze wiąże się to ze specyfiką tych miar (pomiar jest dokonywany po określonym czasie po zakończeniu projektu lub wsparcia).

Zgodnie z danymi dotyczącymi projektów już dofinansowanych w ramach priorytetu inwestycyjnego 10i należy się spodziewać, że wszystkie wskaźniki na koniec programu uda się zrealizować. Większość z nich może osiągnąć wartości wielokrotnie przekraczające założenia przyjęte na etapie planowania interwencji. Wartości deklarowane przez beneficjentów już realizujących projekty, o ile zostaną zrealizowane zgodnie z planem, gwarantują bezpieczny poziom realizacji wartości docelowych. W większości przypadków, przy założeniu sprawnej realizacji projektów już zakontraktowanych i uzupełnienia wsparcia podobnymi projektami w planowanych i trwających naborach, wskaźniki produktu nie tylko

zostaną osiągnięte na zadowalającym poziomie, ale znacznie przekroczą oczekiwane wartości. Przewidywania co do wartości wskaźników rezultatu także są optymistyczne. Skuteczność interwencji deklarowana we wnioskach wskazuje na możliwość osiągnięcia oczekiwanych wartości.

Wartości docelowo oszacowano przy założeniu zakontraktowania całej alokacji pozostałej na poszczególne działania, a także przyjmując podobną, do dotychczasowej, strukturę wykorzystania instrumentów dla wybranych grup docelowych.

W przypadku wskaźnika *Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie* oczekiwany poziom realizacji wynosi 3258%, czyli 32-krotnie więcej niż planowano. Na etapie jego szacowania założono, bazując na ówczesnej wiedzy i dostępnych danych, że między 2 a 10% nauczycieli zostanie objętych wsparciem z zakresu technik informacyjno-komunikacyjnych. Ostatecznie okazało się, że potrzeba i poziom zainteresowania programami z tego zakresu są znacznie większe. Wśród nauczycieli już realizowanych projektów co trzeci uczestniczy w zajęciach obejmujących TIK. Z uwagi na fakt, że samych nauczycieli objętych wsparciem może być nawet dwukrotnie więcej, niż planowano, wskaźnik *Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie* jest wyraźnie wyższy. Także w zakresie wyposażenia szkół można się spodziewać znacznego przekroczenia wartości docelowej wskaźników. Modernizacja placówek kształcenia ogólnego, umożliwiającą prowadzenie lekcji w sposób nowoczesny i przyjazny uczniom, okazała się bardzo potrzebna. Już teraz osiągnięta została wartość docelowa wskaźnika *Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały doposażone w programie*.

Mimo przeszacowania części wskaźników, sam dobór i definicje miar monitorujących interwencję w zakresie PI 10i są trafne. Zestaw wskaźników produktu pozwala śledzić postęp i skuteczność wdrażania interwencji w obrębie grup docelowych (dzieci, uczniowie, nauczyciele) i instytucji objętych wsparciem (szkoły), jednocześnie weryfikując zakres tematyczny i wykorzystane narzędzia (zajęcia zwiększające szanse edukacyjne dzieci w przedszkolach, rozwijanie kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych, TIK, doposażenie pracowni). Wybrane wskaźniki rezultatu określają skuteczność wsparcia, rozumianą jako podniesienie kompetencji lub nabycie kwalifikacji oraz wykorzystywanie ulepszeń wdrożonych w ramach projektów.

Tabela 64. Wskaźniki typu output dla PI 10i - Poddziałania 10.1.1, 10.1.2, 10.2.1, 10.2.2, 10.3.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba dzieci objętych w ramach programu dodatkowymi zajęciami zwiększającymi ich szanse edukacyjne w edukacji przedszkolnej [os.]	8096	1023	5591	10 317
		13%	69%	127%
Liczba miejsc wychowania przedszkolnego dofinansowanych w programie [szt.]	3357	1078	3635	7 381
		32%	108%	220%
Liczba nauczycieli objętych wsparciem z zakresu TIK w programie [os.]	106	487	1352	3 541
		459%	1275%	3341%
Liczba nauczycieli objętych wsparciem w programie [os.]	5055	1875	4478	10 128
		37%	89%	200%
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie [os.]	54 418	22 267	46 336	98 417
		41%	85%	181%
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wyposażonych w ramach programu w sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych [szt.]	89	85	268	472
		96%	301%	530%
Liczba szkół, których pracownie przedmiotowe zostały wyposażone w programie [sz.]	66	91	294	674
		138%	439%	1021%
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	30%	21%	97%	80%
		70%	323%	267%
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	60%	23%	84%	60%
		38%	140%	100%
Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	30%	62%	93%	60%
		207%	310%	200%
Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych	90%	6%	100%	90%
		7%	111%	100%
Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych	90%	18%	95%	90%
		20%	106%	100%
Liczba nauczycieli prowadzących zajęcia z wykorzystaniem TIK dzięki EFS	90%	b.d. (źródło: badanie ewaluacyjne)		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Wartość kontraktacji w ramach PI 10iv jest jeszcze niewielka, pozostała do wykorzystania znaczna pula środków na wsparcie w obszarze kształcenia zawodowego. Fakt ten znajduje odzwierciedlenie w wysokości osiągniętych wartości dla wskaźników produktu i rezultatu. Zerową wartość osiągnął wskaźnik *Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie*, jednak wartość docelowa, przy założeniu wykorzystania całej alokacji na PI 10iv i zachowaniu kosztów jednostkowych analogicznych jak w już zakontraktowanych projektach, można zostać osiągnięta a nawet przekroczona.

Największe ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowej zidentyfikowano w przypadku wskaźnika *Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie*. Przewiduje się, że wskaźnik ten na zakontraktowanych projektach osiągnie wartość jedynie 13% wartości docelowej, a struktura wdrażanych projektów i wynikające stąd koszty jednostkowe wsparcia pozwalają szacować docelową realizację stanowiącą około połowy oczekiwanej wartości. W celu poprawy wdrażania interwencji wskazane jest włączenie preferencji dla projektów, które obejmują udział większej liczby nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu.

Problematyczne może być także zrealizowanie wskaźnika rezultatu *Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia*. Przewidywano, na bazie doświadczeń z wdrażania interwencji w perspektywie 2007-2013, że około 70% osób uczestniczących w projektach z Poddziałania 10.4.2 uzyska potwierdzoną kwalifikację. Wśród projektów przyjętych do realizacji tylko 30% uczestników ma docelowo przejść proces walidacji swojej wiedzy i umiejętności. Pozostali mają jedynie nabyć kompetencje, które nie zostaną formalnie potwierdzone. Dla pozostałych wskaźników rezultatu przyjęto wartości docelowe, których osiągnięcie nie powinno stanowić problemu.

System monitoringu interwencji określonej przez PI 10iv oceniamy jako trafny. Dobrane wskaźniki produktu pozwalają ocenić trafność i zakres wdrażanej interwencji w stosunku do wybranych grup docelowych wsparcia (uczniowie, nauczyciele, szkoły i placówki, osoby dorosłe). Mierzony jest także zakres wsparcia (staże i praktyki, doposażenie, kształcenie w formach pozaszkolnych stypendia i kompetencje kluczowe). Podobnie jak w PI 10i, wybrane wskaźniki rezultatu pozwalają monitorować i oceniać skuteczność wsparcia, rozumianą jako podniesienie kompetencji lub nabycie kwalifikacji oraz wykorzystywanie ulepszeń wdrożonych w ramach projektów.

Tabela 65. Wskaźniki typu output dla PI 10iv - Poddziałania 10.1.3, 10.2.3, 10.3.2, 10.4.2

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	12 103	4007	6964	21 830
		33%	53%	180%

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	4 009	183	627	2068
		5%	13%	52%
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wyposażonych w programie w sprzęt i materiały dydaktyczne niezbędne do realizacji kształcenia zawodowego	156	67	162	543
		43%	80%	348%
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	12 566	1952	4082	15 236
		16%	32%	121%
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	2 142	0	577	8169
		0%	18%	381%
Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	1 528	622	3057	3235
		41%	200%	212%
Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu	30%	19%	100%	70%
		63%	333%	233%
Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS	90%	4%	99%	90%
		4%	110%	100%
Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu	60%	0%	89%	80%
		0%	148%	133%
Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	70%	2%	32%	30%
		3%	46%	43%
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem w programie, uczestniczących w kształceniu lub pracujących po 6 miesiącach po ukończeniu nauki	80%	b.d. (źródło: badanie ewaluacyjne)		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Do końca 2018 roku zakontraktowano jedynie 27% środków na Poddziałanie 10.4.1. Mimo tego, przewidywany poziom realizacji wskaźników można uznać za satysfakcjonujący. Stan na 31.12.2018 roku wskazywał na zrealizowanie jedynie 14% wartości docelowej 2 z 3

wskaźników produktu i zerową realizację wskaźników rezultatu. Przewidywano, że udział osób w wieku 50+ w projektach z zakresu podnoszenia kompetencji cyfrowych i języków obcych u osób dorosłych będzie stosunkowo niewielki, na poziomie 20%. Dotychczas udało się do projektów zrekrutować i przeszkolić ponad 1000 takich osób, co stanowi 65% wszystkich uczestników. Z tego też względu wartość osiągnięta wskaźnika *Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie* jest wyższa od pozostałych wskaźników produktu dla PI 10iii. Szacunki, bazujące na osiągniętym koszcie jednostkowym i pozostałej do rozdysponowania alokacji, pozwalają przewidywać, że na koniec okresu programowania żadna do osiągnięcia wartość docelowa wskaźnika produktu nie jest zagrożona.

Do tej pory wszystkie wskaźniki rezultatu określone dla Poddziałania 10.4.1 są na zerowym poziomie realizacji. Tłumaczy to wczesny etap ich wdrażania. Zgodnie z założeniami WLWK, wskaźniki te należy mierzyć do czterech tygodni od zakończenia przez uczestnika udziału w projekcie. Prawdopodobne jest, że ich pomiar przez beneficjentów jeszcze się nie odbył lub też nie został zaraportowany i odnotowany w systemie SL2014. Na podstawie oczekiwanych wartości, deklarowanych we wnioskach przez beneficjentów, osiągnięcie oczekiwanej skuteczności wsparcia na poziomie 70% uczestników z poszczególnych grup nie powinno być zagrożone.

Dobór wskaźników wsparcia dla PI 10iii należy ocenić pozytywnie. Miary produktu pozwalają monitorować objęcie wsparciem grupy docelowej, z uwzględnieniem osób w szczególnej sytuacji (50+ i o niskich kwalifikacjach).

Na poziomie wskaźników rezultatu weryfikowana jest skuteczność interwencji rozumiana jako podniesienie swoich kompetencji i uzyskanie adekwatnych, certyfikowanych kwalifikacji. Wartości wskaźników zostały oszacowane prawidłowo. Jedynie większy udział osób z wyszczególnionych podgrup – w wieku 50 lat i więcej oraz osób o niskim poziomie kwalifikacji – jest wyższy niż zakładano. Jest to jednak wynik działania preferencji w dostępie do projektów, a nie błędów szacowania.

Tabela 66. Wskaźniki typu output dla PI 10iii - Poddziałanie 10.4.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	11 030	1582	8310	13 617
		14%	75%	123%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach objętych wsparciem w programie [os.]	6 618	919	8986	15 130
		14%	136%	229%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej objętych wsparciem w programie [os.]	2 206	1034	4294	6 808
		47%	195%	309%

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	70%	0%	70%	70%
		0%	100%	100%
Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	70%	0%	70%	70%
		0%	100%	100%
Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu	70%	0%	70%	70%
		0%	100%	100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

4.10.4 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji Osi 10 przebiega dość sprawnie, choć w niektórych poddziałaniach poziom kontraktacji jest jeszcze dość niski. Rok 2019 powinien przynieść rozstrzygnięcia w zakresie odpowiedniego wykorzystania alokacji, szczególnie na działania poświęcone wsparciu szkolnictwa zawodowego.

Poziom realizacji większości celów wyznaczonych wskaźnikami produktu i rezultatu oraz oczekiwania co do osiągnięcia wartości docelowych, są w większości optymistyczne. Tylko kilka z 30 indeksów należy uznać za problematyczne.

Wsparcie dostępne w OP 10 wdrażane jest zarówno w formule otwartej, jak i z wykorzystaniem instrumentów polityki terytorialnej (działanie wyodrębnione dla ZIT, preferencje i konkursy dedykowane polityce terytorialnej z pozostałych obszarów). Środki przeznaczone na wsparcie edukacji i kształcenia ustawicznego były przyznawane w formie dotacyjnej, nie realizowano projektów grantowych dopuszczonych w SZOOP w Poddziałaniu 10.4.2. Przeprowadzona analiza potwierdza, że zakres oraz sposób wdrażania interwencji pozwolą na osiągnięcie celów Programu przewidzianych dla PI 10i, 10iii i 10iv.

Tabela 67. Podsumowanie postępu wdrażania OP 10

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
10i	Cel interwencji: Zwiększenie liczby miejsc przedszkolnych	
	Poddziałania 10.1.1 (ZIT) i 10.2.1 przewidywały zwiększenie udziału dzieci w wieku przedszkolnym w dostępie do wysokiej jakości edukacji przedszkolnej oraz poprawę ich szans edukacyjnych. W realizacji jest 81 projektów (w tym 16 w ramach ZIT), w których planuje się objęcie 5,5 tys. dzieci	Zaplanowane projekty odpowiadają na potrzeby zwiększania dostępu do miejsc przedszkolnych m.in. poprzez zakup wyposażenia, remonty oraz potrzebne adaptacje (W projektach z zakresu wsparcia przedszkoli z EFS (Pdź. 10.2.1, 10.1.1 ZIT) dopuszczono maksymalną wartość

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	wsparciem oraz dofinansowanie 3,6 tys. miejsc przedszkolnych.	zakupionych środków trwałych jako 30% wydatków kwalifikowalnych). Towarzyszące im w projektach poszerzenie oferty edukacyjnej zajęć dodatkowych zwiększające szanse edukacyjne w istotny sposób poprawiają jakość edukacji przedszkolnej, zarówno w placówkach publicznych jak i prywatnych. Tym samym wsparcie skutecznie realizuje cel szczegółowy przypisany PI 10i.
	Cel interwencji: <i>Rozwijanie u uczniów kompetencji kluczowych i umiejętności uniwersalnych niezbędnych na rynku pracy</i>	
	W projektach z Poddziałania 10.1.2, 10.2.2 i uzupełniającą 10.3.1 realizowany jest szeroki katalog wsparcia dla uczniów, nauczycieli i szkół o profilu ogólnym. W projektach postawiono na wsparcie kompetencji kluczowych w zakresie matematyki, j. angielskiego i TIK, indywidualizację pracy z uczniem a także, tworzenie warunków do nauczania opartego na metodzie eksperymentu i doskonalenie nauczycieli w tych kierunkach. Ważnym elementem uzupełniającym było wsparcie szkół w zakresie wyposażenia pracowni przedmiotowych. Wdrożono także programy stypendialne dla uczniów zdolnych, dla których dzięki wsparciu przygotowano także indywidualne plany rozwoju edukacyjnego.	Wsparcie trafiło w potrzeby grup docelowych, skutecznie rozwijając u uczniów kompetencje kluczowe i umiejętności uniwersalne. Wsparcie było kompleksowe i złożone, a bogaty katalog dostępnych instrumentów pozwolił na dopasowanie interwencji po potrzeb poszczególnych organów prowadzących, które w większości realizowały projekty.
	Cel interwencji: <i>Zwiększenie kompetencji osób dorosłych należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy z zakresu ICT i języków obcych</i>	
10iii	W realizacji są 2 projekty, oba uruchomiono w 2018 roku z czego jeden w drugiej połowie. Obejmują wsparcie w zakresie podniesienia kompetencji językowych (angielski, niemiecki, francuski) 10 000 osób dorosłych i podniesienie lub uzupełnienie kompetencji i kwalifikacji z zakresu ICT, przez 3 310 osób. Projekty zostały skierowane do osób z grup defaworyzowanych na rynku pracy.	Projekty wpisują się w założenia uczenia się przez całe życie i przyczyniają się do zwiększenia kompetencji osób dorosłych należących do grup defaworyzowanych na rynku pracy z zakresu ICT i języków obcych. W obu przewidziano 70% skuteczność w nabywaniu kwalifikacji, to jest odpowiednich uznanych certyfikatów, potwierdzających kwalifikacje uczestników
	Cel interwencji: <i>Zwiększenie szans na zatrudnienie uczniów szkół prowadzących kształcenie zawodowe</i>	
10iv	Do realizacji skierowano 53 projekty z zakresu edukacji zawodowej, z czego 8 w zakresie wsparcia szkół i placówek w ramach ZIT i 40 poza ZIT, obejmujące szeroki katalog wsparcia łącznie ze stażami u pracodawców, doposażeniem pracowni oraz wsparciem kierunkowym uczniów i nauczycieli. W 18 z	Bogate i zróżnicowane wsparcie trafia w potrzeby zdiagnozowane i sygnalizowane przez szkoły o profilu zawodowym. Możliwość uzyskiwania kwalifikacji przez uczniów, połączone ze wsparciem w zakresie umiejętności kluczowych tej grupy skutecznie zwiększają ich szanse na

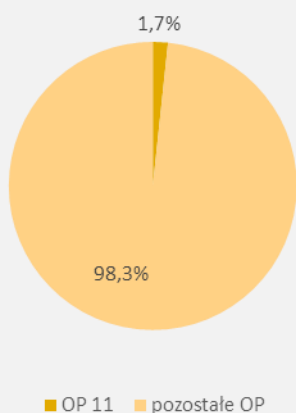
PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
	nich wprost realizowane są zajęcia związane z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Wiodącą i dominującą specjalizacją jest automatyka przemysłowa. Wdrażane są także 2 projekty stypendialne dla uczniów zdolnych.	zatrudnienie.
	Cel interwencji: <i>Uzyskiwanie i uzupełnianie wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych</i>	
	Wdrażane są 3 projekty w zakresie kształcenia ustawicznego osób dorosłych. Przewidziano w nich zarówno udział w doradztwie edukacyjno-zawodowym, jak i w pozaszkolnych formach kształcenia ustawicznego. W projektach preferowano udział osób o niskich kwalifikacjach, z niepełnosprawnościami lub powyżej 50 lat.	Projekty zakontraktowano w połowie 2018 roku, więc są w początkowej fazie wdrażania. Bazując na przyjętych w nich założeniach można ocenić, że przyczynią się do uzupełniania wiedzy, umiejętności i kwalifikacji zawodowych przez osoby dorosłe należące do grup defaworyzowanych.

Źródło: Opracowanie własne

4.11 OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

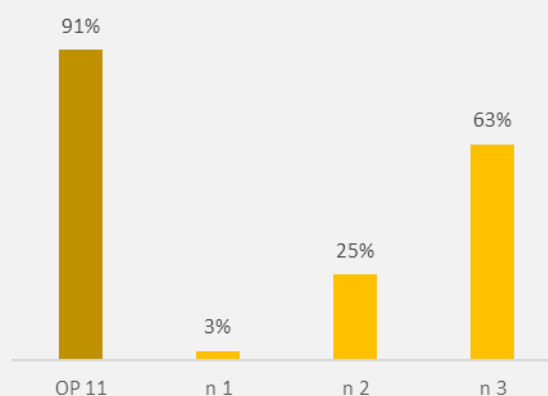
Do 31.12.2018 ogłoszono łącznie 3 nabory, w których uruchomiono ponad 125,77 mln zł, czyli około 91% alokacji z osi. W ramach pierwszego naboru potencjalni beneficjenci mogli się starać o środki na wsparcie przygotowawcze wdrożenia strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (LSR) w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców. Na ten cel przeznaczono niecałe 4,15 mln zł. Dofinansowanie z drugiego naboru – odpowiadające około 25% alokacji dla OP 11 – pozyskać można było na wsparcie kosztów bieżącej działalności LGD związanych z wdrażaniem wsparcia w formule RLKS. Konkurs ten skierowany był do LGD w miastach powyżej 20 tys. mieszkańców oraz LGD wiejskich i z miast do 20 tys. mieszkańców, dla których funduszem wiodącym do wdrażania LSR będzie EFS. W ostatnim konkursie beneficjenci aplikować mogli o środki na projekty grantowe i wdrażanie LSR. Był to konkurs przeznaczony dla wszystkich LGD, uruchomiono w nim ponad 60% dostępnego wsparcia.

Wykres 132. Udział alokacji OP 11 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie SZOOP RPO WK-P z dnia 12.12.2018 r.

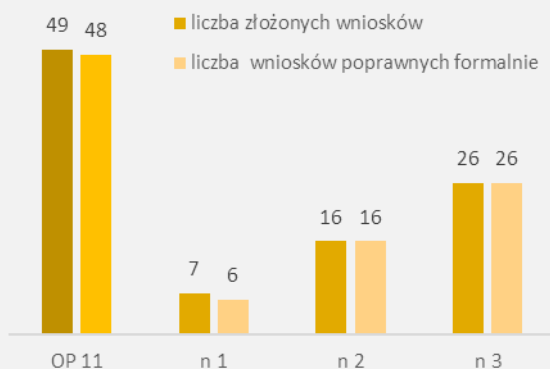
Wykres 133. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 11

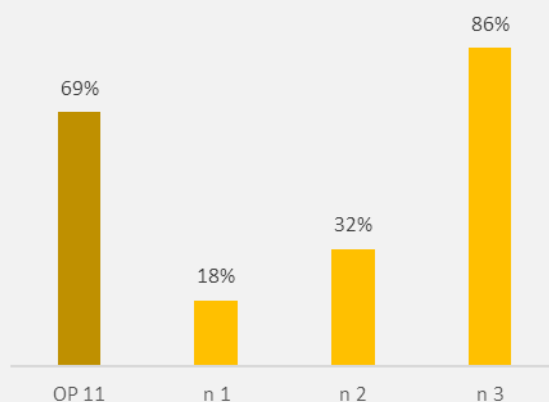
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

Do 31.12.2018 złożono w sumie 49 wniosków o dofinansowanie, z których niemal wszystkie były poprawne pod względem formalnym. Zdecydowanie największym zainteresowaniem, zarówno pod względem liczby projektów, jak i wartości wnioskowanego dofinansowania, cieszył się ostatni nabór. W dwóch pierwszych, środki o które starali się potencjalni beneficjenci w niewielkim stopniu pokrywały dostępne wsparcie. Wynika to częściowo z faktu, że LGD zdecydowały się dotychczas wykorzystać tylko część środków niezbędnych im do prowadzenia bieżącej działalności związanej z wdrażaniem LSR. O dalsze wsparcie wystąpić mają w kolejnych latach. Należy również pamiętać, że wsparcie przygotowawcze oraz wsparcie na rzecz bieżącej działalności związane z wdrażaniem LSR przeznaczone było dla LGD z obszarów miejskich (projekty przygotowawcze) oraz tych dla których wiodącym funduszem przy realizacji strategii będzie EFS. Duża część LGD finansuje tego typu działania z PROW, a więc była wyłączona z możliwości ubiegania się o środki w RPO WK-P. Na początek 2019 r. planowany jest kolejny nabór na projekty dotyczące finansowania kosztów bieżących i animacji, na który przeznaczono niemal 19,9 mln zł, tj. około 4,63 mln euro.

Wykres 134. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 11

Wykres 135. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 11

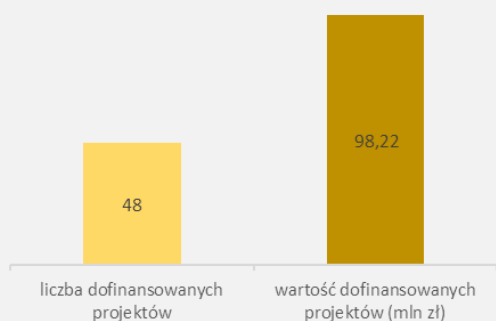

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Centralnego Systemu Teleinformatycznego oraz strony www.mojregion.eu - stan na 31.12.2018

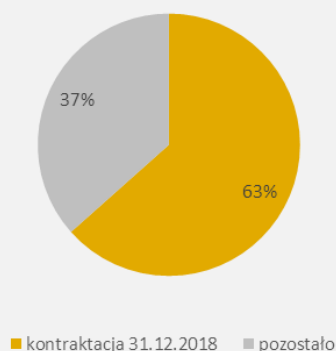
4.11.1 Przeprowadzone nabory i wykorzystane wsparcie

Do końca 2018 r. podpisano umowy na realizację 48 projektów. Tym samym w OP 11 dofinansowano wszystkie złożone wnioski, za wyjątkiem jednego, który nie przeszedł oceny formalnej. Przedsięwzięcia te skonsumowały łącznie nieco ponad 63% alokacji przyznanej analizowanej osi. Oznacza to, że na kolejne lata wdrażania RPO WK-P do rozdysponowania pozostała nieco więcej niż jedna trzecia środków. Niecałe 15% alokowane jest na nabór planowany na początku 2019 r., w ramach którego LGD pozyskać mogą środki na opłacenie kosztów bieżących i działalności animacyjnej.

Wykres 136. Liczba i łączna wartość dofinansowanych projektów – OP 11

Wykres 137. Poziom wykorzystania alokacji w OP 11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z SZOOP RPO WK-P 2014-2020 (wersja z 12.12.2018 r.) oraz raportów MliR nt. Stanu wdrażania funduszy europejskich w latach 2014-2020 wg. stanu na 31.12.2018 r.

Zgodnie z zapisami SZOOP 70% alokacji dostępnej w ramach OP 11 przeznaczonej ma być na projekty grantowe. Środki na tego typu wsparcie przekazane zostały LGD w ramach trzeciego z przeprowadzonych naborów. Należy jednak pamiętać, że ich przekazanie LGD to dopiero pierwszy etap realizacji założeń wsparcia. W kolejnych etapach poszczególne LGD organizują nabory na projekty grantowe w ramach, których wyłonieni zostaną grantobiorcy, którzy realizować będą właściwe działania aktywizujące lokalne społeczności. Nabory te nie są uwzględniane w harmonogramie konkursów dla całego RPO WK-P, ponieważ decyzja o ich uruchomieniu pozostawiona jest LGD. Jak jednak wynika z dostępnych danych nabory na projekty grantowe ogłaszane przez LGD nie zawsze cieszyły się zainteresowaniem ze strony lokalnych organizacji. Na niektóre z nich nie złożono żadnego wniosku.

4.11.2 Poziom realizacji wskaźników typu output

Pomimo opóźnienia we wdrażaniu interwencji w ramach OP 11 na koniec 2018 r. udało się osiągnąć cel pośredni wskaźnika produktu. Zgodnie z deklaracjami dotyczącymi wartości docelowych na zakontraktowanych projektach, również cel końcowy interwencji powinien zostać osiągnięty. Działania aktywizacyjne realizowane w programie zakończyły się pod koniec 2018 r., jednakże nieznane są jeszcze ostateczne wartości wskaźników rezultatu określające efektywność zatrudnieniową wsparcia oraz efekt w postaci aktywizacji w zakresie poszukiwania pracy. Jednak z danych z systemu SL 2014 wynika, że wskaźniki rezultatu prawdopodobnie nie zostaną osiągnięte. Ryzyko takie zgłaszały też LGD biorące udział w badaniu ankietowym. Wynika ono ze zmiany sytuacji społeczno-gospodarczej, jaka nastąpiła w wyniku uruchomienia świadczeń wychowawczych takich jak 500+ oraz poprawy sytuacji na rynku pracy. Te osoby, które pozostały w grupie zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym zazwyczaj nie są zainteresowane podjęciem pracy (lub jej poszukiwaniem) lub ich stan zdrowia nie pozwala im na to.

Ponieważ cel OP 11 związany z liczbą osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie zostanie prawdopodobnie zrealizowany przez projekty już zakontraktowane, warto rozważyć wykorzystanie pozostałej alokacji do wsparcia również innych grup mieszkańców terenów objętych LSR niż tylko osoby wykluczone lub zagrożone wykluczeniem. Rozszerzenie katalogu potencjalnych obiorców wsparcia, pozwoliłoby na realizację działań przewidzianych w SZOOP, przy jednoczesnym wyjściu naprzeciw oczekiwaniom LGD i lokalnych organizacji, które widzą potrzebę wspierania działań animacyjnych na swoim terenie. Działania, które skierowane są do ogółu mieszkańców lokalnych społeczności i które pozwalają na animację życia lokalnego.

Zaprezentowane w tabeli poniżej szacowane wartości wskaźników na 2023 r. uwzględniają dwa scenariusze. Pierwszy, w którym pozostała alokacja przeznaczona będzie na projekty skierowane tylko do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W takiej sytuacji, środki pozostałe w OP 11 pozwolą na zwiększenie poziomu realizacji wskaźnika produktu względem wartości zadeklarowanej w dofinansowanych projektach. Jeśli jednak IZ dopuści rozszerzenie grup docelowych wsparcia o innych mieszkańców terenów objętych LSR, wówczas wartość docelowa wskaźnika pozostanie na poziomie jaki obowiązuje na

obecnie podpisanych umowach. W obu przypadkach szacowana realizacja wskaźnika przekracza cel wyznaczony na 2023 r. Wyżej wymienione zmiany będą możliwe jedynie w przypadku zmiany właściwych Wytycznych MliR.

Tabela 68. Wskaźniki typu output dla PI 9vi – Działanie 11.1

Nazwa wskaźnika [jednostka miary]	Wartość docelowa na 2023 rok	Osiągnięty poziom realizacji	Zakładana wartość według podpisanych umów	Szacowana realizacja w 2023 ⁹²	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie (RLKS)	11 155	2298	13 015	14 189	13 015
		20,6%	117%	123%	117%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (RLKS)	40%	nd	5%	5%	
		-	13%	13%	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	4%	nd	3%	3%	
		-	75%	75%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie dokumentacji programowej i danych z SL2014, stan na 29.01.2019

Szacując poziom realizacji wskaźników z OP 11 należy jednak pamiętać, że bazujemy w jej przypadku – podobnie jak w OP 7 – na deklaracjach poszczególnych LGD. Aby zadeklarowane wartości zostały osiągnięte, konieczne jest wybranie grantobiorców, którzy zrealizują działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów oraz badania ankietowego LGD na tym polu mogą jednak wystąpić pewne przeszkody, utrudniające realizację założeń. Jak wynika z badania ankietowego LGD, wywiadów z przedstawicielami IZ, jak również analizy informacji o konkursach organizowanych przez LGD zainteresowanie wsparciem z OP 11 po stronie lokalnych organizacji/NGO, szczególnie w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej jest umiarkowane. Zdarzają się nabory, na które nie wpływa żaden wniosek.

⁹² Szacowana realizacja wskaźnika na 2023 r. uzależniona jest od ukierunkowania alokacji pozostałej w OP 11. Jeśli środki te przeznaczone zostaną na realizację działań przeznaczonych tylko dla osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, wówczas wartość docelowa będzie potencjalnie wyższa. Jeśli jednak zgodnie z naszą sugestią środki pozostałe w OP 11 (po odjęciu kosztów bieżącego finansowania działalności LGD) przeznaczone zostaną na działania aktywizacyjne i animacyjne dla lokalnych społeczności, nie tylko dla osób wykluczonych, wówczas wartość docelowa wskaźnika będzie niższa, jednak nadal realizować będzie cel wskaźnika i cel ram wykonania.

Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów i wniosków z ankiet, przyczyną niewielkiego zainteresowania lokalnych organizacji środkami dostępnymi w OP 11 są:

- wspomniana już poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej sprawiła, że populacja osób mogących zostać objętych wsparciem w ramach OP 11 zmniejszyła się. Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów „problem” ten występuje w szczególności na obszarach wiejskich;
- mały potencjał organizacji na obszarach niektórych LGD – czasami brak jest organizacji, które mają potencjał do realizacji działań aktywizujących lokalną społeczność;
- potencjalne problemy z realizacją projektów związane z trudnością znalezienia osób wykluczonych i/lub ich utrzymaniem w projekcie;
- problemy z udokumentowaniem statusu osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym;
- skomplikowane procedury i rozbudowana dokumentacja związana z realizacją projektu grantowego (część organizacji jest przyzwyczajona do łatwiejszych form wdrażania projektów dostępnych m.in. w PROW);
- małe zainteresowanie realizacją projektów dotyczących aktywizacji zawodowej lub włączenia społecznego/przeciwdziałania wykluczeniu – lokalne organizacje widzą większą potrzebę animacji życia lokalnych społeczności (w tym m.in. realizacji działań skierowanych do dzieci), a nie tylko ograniczania się do wsparcia osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Z uwagi na przytoczone wyzwania, pomimo teoretycznej możliwości osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika, bazującej na deklaracjach zawartych w umowach podpisanych z LGD istnieje realne ryzyko w osiągnięciu celu wyznaczonego na 2023 r. Na obecnym etapie brak jest jednak wystarczających danych pozwalających na oszacowanie nowej, możliwej do osiągnięcia wartości docelowej, dlatego nie rekomendujemy obecnie obniżenia celów wskaźnika produktu dla OP 11. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że istnieje możliwość renegotjacji umów ramowych z LGD dotyczących zakresu realizowanego wsparcia i związanych z tym zobowiązań wskaźnikowych. Rozmowy na ten temat prowadzone będą najprawdopodobniej w 2019 r., już po zakończeniu realizacji niniejszego badania. Po ewentualnej aktualizacji umów ramowych należy zweryfikować wartości docelowe wskaźników przypisanych do analizowanej osi.

4.11.3 Podsumowanie

Postęp wdrażania interwencji w ramach OP 11 przebiega nieco sprawniej niż w OP 7. Dotychczas udało się zakontraktować niemal 65% dostępnej alokacji. Środki te pozwoliły na osiągnięcie celu śródkresowego wskaźnika produktu. Niemniej podobnie jak w przypadku OP 7, tak w OP 11 występują istotne problemy z wdrażaniem wsparcia w formule grantowej, których uruchomienie się opóźniło. Problemy z formułą grantową w OP 11 nie są tak duże,

jak w OP 7, w której potencjalne ryzyko dla LGD wydaje się być większe.⁹³ Niemniej jest to wsparcie zdecydowanie trudniejsze do wdrażania niż wsparcie z PROW, do którego LGD są przyzwyczajone od perspektywy 2007-2013.

Z przeprowadzonych wywiadów oraz wniosków z badania ankietowego LGD wynika, że w OP 11 mogą wystąpić problemy z realizacją wskaźnika produktu z uwagi na małe zainteresowanie realizacją projektów grantowych w niektórych LGD. Część naborów ogłoszonych w 2018 r. nie spotkała się z zainteresowaniem po stronie lokalnych organizacji. Składane wnioski aplikacyjne nie wyczerpywały dostępnej alokacji, zdarzały się wręcz konkursy, na które nie wpłynął żaden wniosek.

Analiza dostępnych informacji wskazuje, że to przyjęta formuła wdrażania interwencji (granty przenoszące ciężar odpowiedzialności na LGD), nacisk na koncentrację podejmowanych działań na grupach osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym oraz nacisk na efekt zatrudnieniowy wsparcia w największym stopniu zagrażają szansie realizacji celów wskaźnikowych wyznaczonych dla OP 11. Jednocześnie jednak, jeśli uda się zrealizować założenia dotychczas zakontraktowanych projektów, cel końcowy wskaźnika produktu, wchodzącego do ram wykonania zostanie osiągnięty, co da możliwość rozszerzenia zakresu interwencji o nowe grupy docelowe.

Tabela 69. Podsumowanie postępu wdrażania OP 11

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
9 vi	Cel interwencji: wzrost aktywności społeczno-zawodowej mieszkańców objętych Lokalnymi strategiami rozwoju	
	W ramach OP 11 dofinansowano dotychczas 48 projektów, w tym 6 na wsparcie przygotowawcze i 16 na wsparcie na rzecz bieżącej działalności i animacji. W okresie objętym badaniem zrealizowano pierwsze działania skierowane do osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.	Obok działań związanych z bieżącą działalnością LGD w OP 11 rozpoczęto realizację projektów grantowych skierowanych do osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, w tym osób z otoczenia osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym. Działania te realizowane są m.in. poprzez ofertę skierowaną do dzieci i młodzieży (z rodzin zagrożonych wykluczeniem poprzez aktywną integrację o charakterze środowiskowym, np. zajęcia plastyczne, sportowe, turnieje gier, zajęcia o tematyce ekologicznej oraz pomoc psychologiczną i pedagogiczną) ⁹⁴ oraz organizowanie społeczności lokalnej, w tym seniorów. Jak wynika z analizy informacji zawartych na stronach internetowych poszczególnych LGD na początku br. powinna nastąpić intensyfikacja realizacji projektów grantowych (rozstrzygnięcie wielu naborów przypada na początek 2019 r.). Z dostępnych informacji wynika, że dotychczas grantobiorcy koncentrują się na działaniach z zakresu aktywizacji społecznej

⁹³ Jak wynika z przeprowadzonych wywiadów największym ryzykiem dla LGD w OP 7 może być konieczność utrzymania trwałości projektu realizowanego przez przedsiębiorcę, ponieważ w przypadku problemów z realizacją projektu grantowego to od LGD dochodzony będzie zwrot dofinansowania.

⁹⁴ Projekt tego typu realizowany jest przez Stowarzyszenie Bliżej Siebie w ramach projektu *Klub Młodzieżowy „PRZYSTAŃ” Słębowo*.

PI	Zakres dotychczasowego wsparcia	Podsumowanie i ocena wdrażania
		mieszkańców. Realizacja drugiego członu celu szczegółowego – aktywizacja zawodowa – może się okazać większym wyzwaniem.

Źródło: Opracowanie własne

5 Poziom realizacji wskaźników ram wykonania

Zgodnie z informacjami na temat stanu realizacji poszczególnych wskaźników na 31.12.2018 r. oraz prognozami dotyczącymi wskaźnika finansowego, który zostanie rozliczony w pierwszych miesiącach 2019 r., w RPO WK-P 2014-2020 osiągnięto cele pośrednie ram wykonania w niemal wszystkich osiach programu. Wyjątek stanowi OP 11, w której pomimo realizacji wskaźnika produktu, nie zrealizowano zakładanego poziomu certyfikacji.

Tabela 70. Podsumowanie realizacji celów pośrednich ram wykonania

Oś priorytetowa	Ram wykonania	Wskaźniki produktu	wskaźniki finansowe
Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy region	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane*
Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu;	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane*
Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane
Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane*
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja	Zrealizowane	Zrealizowane	Zrealizowane*
Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Niezrealizowane	Zrealizowane	Niezrealizowany

* Zgodnie z danymi przekazanymi przez UMWK-P po rozliczeniu kosztów poniesionych do końca 2018 r. uda się osiągnąć w tych osiach bezpieczny poziom wskaźnika certyfikacji (tj. minimum 85% wartości docelowej) do 31.03.2019 r.

Źródło: Opracowanie własne

Z przeprowadzonych szacunków wynika, że problemem może być osiągnięcie celów końcowych ram wykonania. Ryzyko takie identyfikujemy w OP 3, 4 oraz 8 i 9. W większości z nich zagrożona jest realizacja jednego wskaźnika produktu. Wyjątek stanowi OP 9, w której ze względu na rosnące koszty wsparcia, przy jednoczesnym rosnącym problemie z dotarciem do grupy docelowej (osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym) zagrażają realizacji obu wskaźników produktu z ram wykonania. W przypadku każdej z zagrożonych OP problem z osiągnięciem wartości docelowej wskaźników wynika z obiektywnych przesłanek, których nie dało się przewidzieć na etapie szacowania celów interwencji. Z tego powodu moment przeglądu śródkresowego jest naszym zdaniem odpowiednią chwilą do aktualizacji wartości docelowych zagrożonych wskaźników.

Zidentyfikowane ryzyka wiążą się jedynie z wskaźnikami produktu, zakładamy bowiem, że do końca 2020 r. uda się zakontraktować całe wsparcie dostępne w poszczególnych OP.

Tabela 71. Szacowana realizacja celów końcowych ram wykonania

Oś priorytetowa	ram wykonania ⁹⁵	wskaźniki produktu ⁹⁶	wskaźnik finansowy ⁹⁷
Oś Priorytetowa 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 2 Cyfrowy region	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie	Zagrożone ryzykiem niepowodzenia	Występuje ryzyko niepowodzenia	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 4 Region przyjazny środowisku	Zagrożone ryzykiem niepowodzenia	Występuje ryzyko niepowodzenia	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany

⁹⁵ Ramy wykonania ocenione są jako niezagrożone, jeśli zgodnie z przyjętymi szacunkami wszystkie wskaźniki osiągną poziom minimum 85% celu końcowego lub w przypadku ram wykonania z 3 wskaźnikami i więcej wszystkie, za wyjątkiem jednego osiągną poziom 85% natomiast jeden osiągnie co najmniej 75% celu końcowego. Ramy wykonania zagrożone ryzykiem niepowodzenia występują w OP, w których jeden lub dwa wskaźniki (w przypadku ram z 3 wskaźnikami i więcej) osiągną wartość na poziomie 65-74%, a pozostałe cele osiągną co najmniej 85% celu pośredniego. Ryzyko poważnego niepowodzenia dotyczy OP, w których co najmniej 1 lub 2 wskaźniki (w przypadku ram z 3 wskaźnikami i więcej) nie osiągną poziomu 65% celu końcowego.

⁹⁶ Wskaźniki ocenione są jako zrealizowane, jeśli na podstawie przeprowadzonych analiz na koniec 2018 r. wszystkie osiągną 100% i więcej wartości docelowej. Wskaźniki są zrealizowane na bezpiecznym poziomie, jeśli wszystkie z nich osiągną co najmniej 85-99% celu końcowego. W przypadku osi z co najmniej 3 wskaźnikami, w których wskaźnik finansowy osiągnął bezpieczny poziom (tj. co najmniej 85% celu końcowego) wskaźniki produktu oceniane są jako zrealizowane na bezpiecznym poziomie, jeśli jeden z nich osiągnął co najmniej 75% wartości docelowej, a pozostałe osiągnęły co najmniej 85% wartości docelowej.

⁹⁷ Wskaźnik oceniony jest jako zrealizowany, jeśli osiągnął 100% i więcej wartości docelowej. Wskaźnik jest oceniany jako zrealizowany na bezpiecznym, jeśli osiągnął 85-99% celu końcowego. W przypadku osi z co najmniej 3 wskaźnikami, w których wskaźniki produktu osiągnęły bezpieczne poziomy (tj. co najmniej 85% celu końcowego) wskaźniki finansowy oceniany jest jako zrealizowany na bezpiecznym poziomie, jeśli osiągną 75-84% celu końcowego. W pozostałych przypadkach wskaźnik oceniany jest jako zagrożony.

Oś priorytetowa	ram wykonania ⁹⁵	wskaźniki produktu ⁹⁶	wskaźnik finansowy ⁹⁷
regionu;			
Oś Priorytetowa 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Niezagrożone	Zostanie zrealizowany na bezpiecznym poziomie	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 8 Aktywni na rynku pracy	Zagrożone ryzykiem niepowodzenia	Występuje ryzyko niepowodzenia	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 9 Solidarne społeczeństwo	Zagrożone ryzykiem niepowodzenia	Nie zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 10 Innowacyjna edukacja	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany
Oś Priorytetowa 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność	Niezagrożone	Zostaną zrealizowane	Zostanie zrealizowany na bezpiecznym poziomie

Źródło: Opracowanie własne

W kolejnych sekcjach tego rozdziału przedstawiamy postęp realizacji celów pośrednich ram wykonania oraz analizy dotyczące szansy osiągnięcia celów końcowych poszczególnych osi priorytetowych.

5.1 OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu

W OP 1 do ram wykonania przyjęto 1 wskaźnik produktu oraz 1 wskaźnik finansowy. We wskaźniku produktu *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* wliczane są przedsiębiorstwa, które otrzymały wsparcie w ramach PI 1b, 3a i 3c, realizowane w ramach Działania 1.2, 1.3, 1.4 i 1.6.

Wartości pośrednie ram wykonania na 2018 r. w przypadku obu wskaźników zostały osiągnięte. Z przeprowadzonego oszacowania wynika, że wartość docelowa wskaźnika *Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie* powinna zostać osiągnięta, a nawet przekroczona. Przy czym kluczowa dla osiągnięcia wskaźnika będzie sprawność w dystrybucji środków przez pośredników finansowych w ramach Podziałania 1.4.1 i 1.6.1, oraz grantodawcy (KPAI) w Podziałaniu 1.2.1, którzy łącznie w podpisanych umowach zobowiązali się do wsparcia 1300 przedsiębiorstw, a ponad 800 kolejnych może zostać wspartych w przypadku sukcesu kolejnych naborów na projekty grantowe w Podziałaniu 1.2.1.

Realizacja celu końcowego wskaźnika finansowego uzależniona jest od dalszego potencjału absorpcyjnego OP 1 oraz postępu w wydatkowaniu środków przez pośredników

finansowych. Na chwilę obecną poziom kontraktacji jest relatywnie wysoki (69% ogółem w OP1), przy czym wynika to w dużej mierze z zakontraktowania praktycznie całej alokacji przeznaczonej na instrumenty finansowe (99%); kontraktacja dotacji wynosi 51%. W obszarze wsparcia bezzwrotnego, największym wyzwaniem pozostaje rozdysponowanie niewykorzystanych środków na wsparcie prac B+R (70 mln zł w Poddziałaniu 1.2.2 oraz 78 mln zł w Poddziałaniu 1.2.1), które nie są ujęte w harmonogramie na 2019 r. Niepewne jest również wykorzystanie całej alokacji (ok. 21 mln zł) w obszarze wsparcia MŚP przez IOB (Poddziałanie 1.4.2), a także realizacja produktu kapitałowego w Poddziałaniu 1.3.2, który będzie pod presją dużej konkurencji ze strony programów krajowych wsparcia dla sektora Venture Capital.

Pewnym wsparciem dla realizacji celu końcowego wskaźnika finansowego jest natomiast niższy niż 85% poziom dofinansowania w Pod. 1.2.1 i Pod. 1.6.2 (schematy dotacyjne dla firm), co umożliwi osiągnięcie wartości końcowej wskaźnika nawet bez wykorzystania całej alokacji. Na chwilę obecną nie można więc mówić o istotnym ryzyku braku osiągnięcia celu końcowego wskaźnika finansowego.

Tabela 72. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 1

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie	428	413 97%	2040	2 685 132%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	95 205 503	95 113 521 100%	476 027 515	476 027 515 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.2 OP 2 Cyfrowy region

Obok wskaźnika postępu finansowego dla OP 2 wybrano do ram wykonania jeden wskaźnik produktu *Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3*. Do końca 2018 roku udało się uruchomić 80 takich usług w ramach projektu *Infostrada Kujaw i Pomorza 2.0*, ponad dwukrotnie przekraczając założenia. Już w tej chwili zakontraktowano projekty, które pozwolą osiągnąć wartość docelową wskaźnika określoną dla roku 2023.

Choć pod koniec roku certyfikacja wydatków w Osi 2 była niewielka (2,2% wartości docelowej na 20.12.2018), to wydatki kwalifikowalne zrealizowane do końca 2018 roku pozwolą na uzyskanie oczekiwanego poziomu certyfikacji.

Zakładamy, że do końca 2023 r. osiągnięta będzie wartość docelowa wskaźnika finansowego. Bazujemy przy tym na założeniu, że alokacja dla całej osi pozostanie na niezmiennym poziomie, a jedyne zmiany będą się wiązały z odblokowaniem środków w ramach rezerwy

wykonania, które nie mają wpływu na wartość docelową ani szacowaną realizację kwot certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych.

Tabela 73. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 2

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba usług publicznych udostępnionych on-line o stopniu dojrzałości co najmniej 3 [szt.]	42	80 190,5%	236	243 103%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	6 492 534	6 200 000 ⁹⁸ 95%	59 023 036	59 023 036 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.3 OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie

Wskaźniki ram wykonania w OP 3 obejmują dwa wskaźniki rzeczowe: (1) liczbę modernizowanych energetycznie budynków oraz (2) całkowitą długość nowych lub przebudowanych linii tramwajowych i linii metra. Są one realizowane w ramach Działania 3.3 i Poddziałania 3.5.1 (pierwszy wskaźnik) oraz Działania 3.4. i Poddziałania 3.5.2 (drugi wskaźnik). W przypadku Poddziałania 3.5.2 są to dwie inwestycje w infrastrukturę tramwajową, realizowane w Bydgoszczy i Toruniu. W pierwszej połowie okresu programowania tylko inwestycja bydgoska realizowała wskaźnik, ponieważ zakończenie inwestycji toruńskiej planowane jest w 2022 roku.

Do końca 2018 roku udało się zrealizować z nawiązką obydwa cele ram wykonania. Sądząc po dotychczasowym tempie wdrażania oraz niedawno ogłoszonych konkursach na termomodernizację budynków publicznych, realizacja części wskaźnika do poziomu przewidzianego w 2023 roku przy sprawnym wdrażaniu instrumentów finansowych nie powinna stanowić problemu (choć prawdopodobnie i bez tego wkładu wskaźnik może zostać osiągnięty). Znacznie więcej uwagi należy natomiast poświęcić drugiemu wskaźnikowi. Tak jak wskazywaliśmy w poprzednim rozdziale, może on zostać zrealizowany jedynie poprzez niezakontraktowany jeszcze projekt o znacznej wartości i odpowiednich parametrach rzeczowych przy założeniu poziomu dofinansowania rzędu 50%. Z tego powodu szczególną uwagę należy poświęcić miastu Grudziądz, które jako jedyne może go zrealizować w

⁹⁸ Planowane do certyfikacji wydatki kwalifikowalne zrealizowane przez beneficjenta do końca 2018 roku wynoszą ok. 6,2 mln euro i realizują cel pośredni w 95%. Obecnie certyfikacja wynosi 2,2%

Działaniu 3.4.⁹⁹ Istotne jest także monitorowanie realizacji instrumentów finansowych w okresie post-2020 pod kątem certyfikacji środków.

Tabela 74. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 3

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	71	142 200%	358	550 154%
Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii tramwajowych i linii metra	1,46	1,75 120%	7,32	5,57 76% 7,37 101%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	67 904 719	69 759 079 103%	339 523 599	339 523 599 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.4 OP 4 Region przyjazny środowisku

W ramach wykonania dla OP 4 uwzględnione są wskaźniki produktu dla działań z obszaru przeciwdziałania zagrożeniom (Dz. 4.1), gospodarki odpadami (Dz. 4.2), gospodarki wodno-ściekowej (Dz. 4.3 i Pod. 4.6.1) oraz wsparcia kultury (Dz. 4.4 i Pod. 4.6.2).

Do końca 2018 r. udało się osiągnąć, a w dwóch przypadkach nawet wielokrotnie przekroczyć cele pośrednie ram wykonania. Z przeprowadzonych analiz wynika, że do końca 2023 r. również powinno być możliwe osiągnięcie, a nawet istotne przekroczenie, większość wskaźników produktu. Wyjątek stanowi wskaźnik *liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków*. Według naszej opinii osiągnięcie wartości docelowej wyznaczonej w programie będzie niemożliwe i z tego powodu wymagana jest jej aktualizacja, dla której punktem wyjścia powinna być wartość szacowanej realizacji na 2023 r. Problem z osiągnięciem celu końcowego interwencji w tym obszarze wynika z obiektywnych przyczyn, których nie można było przewidzieć na etapie szacowania celów interwencji.

Po pierwsze, w momencie szacowania wartości docelowej wskaźnika obowiązywała III AKPOŚK, natomiast interwencja uruchomiona została w momencie opracowania wykazu aglomeracji w ramach IV AKPOŚK, która nie uwzględniała jednak zaktualizowanych informacji o wszystkich aglomeracjach. Dopiero V aktualizacja KPOŚK zatwierdzona w lipcu 2017 r. obejmowała zaktualizowane informacje w zakresie wszystkich aglomeracji, umożliwiając ubieganie się o przyznanie dofinansowania. Zgodnie z linią demarkacyjną w programach

⁹⁹ W tym przypadku jedna inwestycja powinna zapewnić przynajmniej 4,32 km nowej lub zmodernizowanej infrastruktury szynowej; przyjęliśmy bardziej optymistyczne założenie o jej realizacji przy 50% wskaźniku dofinansowania.

regionalnych można finansować inwestycje w aglomeracjach 2-10 tys. RLM. Analiza wykazu aglomeracji tej wielkości znajdujących się w załączniku do V AKPOŚK wskazuje, że łączna liczba RLM w aglomeracjach, które jeszcze nie skorzystały z wsparcia jest mniejsza niż łączna liczba RLM konieczna do osiągnięcia wartości docelowej wskaźnika przyjętej w Programie.

Po drugie, pomiędzy początkiem perspektywy 2014-2020, a momentem prowadzenia niniejszego badania bardzo istotnie wzrosły koszty realizacji inwestycji budowlanych, które sprawiają, że przy tej samej puli dostępnych środków możliwe jest zrealizowanie mniejszej wartości wskaźnika.

Zakładamy, że do końca 2023 r. osiągnięta będzie wartość docelowa wskaźnika finansowego. Bazujemy przy tym na założeniu, że alokacja dla OP 4 pozostanie na niezmiennym poziomie, a ewentualne przesunięcia środków będą miały miejsce wewnątrz osi.

Tabela 75. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 4

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Pojemność obiektów małej retencji	193 402	1 009 920	967 011	1 009 920
		522%		104%
Liczba wspartych Punktów Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych	29	25	75	75
		86%		100%
Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (CI19)	10 903	11 639	155 752	64 630
		107%		41%
Liczba zabytków nieruchomych objętych wsparciem	22	154	111	509
		700%		458%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	21 739 655	20 308 996,63	127 880 328	127 880 328
		93,4%		100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.5 OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu

Wskaźniki ram wykonania w OP 5 obejmują jeden wskaźnik produktu, tj. całkowitą długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg. Na realizację wskaźnika pracowały wszystkie projekty infrastrukturalne w Działaniu 5.1 niezależnie od statusu budowanej lub remontowanej drogi. Śródkresowy wskaźnik ram wykonania został wykonany na poziomie 146%, pomimo niepewności, która pojawiła się wraz z problemami z realizacją projektów dotyczących budowy dróg wojewódzkich w 2018 roku. Jak wspomniano w poprzednim rozdziale, wykonalność wskaźnika rzeczowego w świetle czekających na podpisanie projektów oraz ogłoszonych konkursów do końca 2023 roku wydaje się być niemal pewna.

Wskaźnik finansowy natomiast może być zagrożony opóźnieniami we wdrażaniu inwestycji kolejowych, co wymaga podjęcia działań wskazanych w części dotyczącej wskaźników rzeczowych. Na obecnym etapie nie można jednak jednoznacznie wskazać czy rzeczywiście nie uda się zakontraktować, a w kolejnym kroku certyfikować środków na projekty kolejowe.

Tabela 76. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 5

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Całkowita długość przebudowanych lub zmodernizowanych dróg [km]	27,69	40,48 146%	184,6	245 133%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	29 078 552	31 746 471 109%	242 321 269	242 321 269 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.6 OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry

Wskaźniki ram wykonania OP 6 obejmują dwa wskaźniki rzeczowe: *Liczbę wspartych podmiotów leczniczych*, *Liczbę wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty* oraz wskaźnik finansowy, tj. całkowitą kwotę certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych. Na wskaźniki rzeczowe ram wykonania pracują Poddziałanie 6.1.1, Działanie 6.3 oraz Poddziałania 6.4.2 i 6.4.3.

Zgodnie z danymi na 31 grudnia 2018 roku, wsparte projekty nie tylko zrealizują wskaźniki produktu ram wykonania OP 6, ale również – zgodnie z danymi na podpisanych umowach – przekroczą (wskaźnik *liczba wspartych podmiotów leczniczych*) lub znajdą się blisko (wskaźnik *liczba wspartych obiektów infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty*) poziomu zakładanego w 2023 roku. Należy też zwrócić uwagę, że w 2019 roku także zaplanowano uruchomienie środków w priorytetach inwestycyjnych objętych ramami wykonania, zatem wskaźniki te jeszcze wzrosną. Dla sprawnej certyfikacji natomiast konieczne jest zwłaszcza przyspieszenie wydatkowania środków w obszarze rewitalizacji i potencjałów endogenicznych. Obecnie nie widać jednak zagrożenia dla realizacji wskaźnika finansowego.

Tabela 77. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 6

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba wspartych podmiotów leczniczych [szt.]	8	24 300%	38	85 224%
Liczba wspartych obiektów	23	29	113	233

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
infrastruktury jednostek organizacyjnych systemu oświaty [szt.]		126%		206%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	51 633 738	47 526 056	322 710 863	322 710 863
		92%		100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.7 OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Do ram wykonania dla OP 7 wybrano – obok obowiązkowego wskaźnika finansowego – jeden wskaźnik produktu, związany z liczbą wspartych obiektów zlokalizowanych na zrewitalizowanych obszarach. Do końca 2018 r. zakończono realizację projektów, w ramach których wsparciem objęto 23 obiekty infrastruktury zlokalizowane na obszarach rewitalizowanych, tym samym OP 7 osiągnęła cel pośredni wskaźnika produktu z ram wykonania na poziomie równo 100%. Natomiast cel pośredni wskaźnika finansowego zostanie osiągnięty do 31.03.2019 r. po certyfikowaniu wydatków kwalifikowalnych poniesionych przez beneficjentów do końca 2018 r.

Z przeprowadzonych analiz wynika również, że do końca okresu wdrażania interwencji powinno być możliwe osiągnięcie bezpiecznego poziomu wskaźnika produktu dla OP 7. Przy czym, jego wartość powinna być ponownie zweryfikowana po aktualizacji LSR oraz GPR /LPR. Aktualizacja założeń inwestycyjnych poszczególnych gmin objętych LSR będzie bowiem miała kluczowe znaczenie dla możliwości realizacji zakładanej wartości docelowej wskaźnika.

Zakładamy, że do końca 2023 r. osiągnięta będzie wartość docelowa wskaźnika finansowego. Bazujemy przy tym na założeniu, że alokacja dla OP 7 pozostanie na niezmiennym poziomie.

Tabela 78. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 7

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	23	23	384	344
		100%		90%

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	2 255 998	2 000 000 ¹⁰⁰	37 599 975	37 599 975
		88,6%		100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.8 OP 8 Aktywni na rynku pracy

W OP 8 do ram wykonania przyjęto 2 wskaźniki produktu oraz wskaźnik finansowy. W zakresie pierwszego wskaźnika produktu, tj. *liczby osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie*, ujęte są osoby wspierane w ramach PI 8i w ramach Działania 8.1. Zakres drugiego wskaźnika produktu, tj. *liczby utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3*, obejmuje miejsca opieki utworzone w ramach projektów realizowanych w PI 8iv, w Pod. 8.4.1, 8.4.2 i 8.4.3.

Do końca 2018 r. udało się zrealizować cele pośrednie dla wszystkich wskaźników ram wykonania OP 8 na wymaganym poziomie (min. 85% celu), przy czym wskaźnik dotyczący liczby bezrobotnych objętych wsparciem w programie został ponad 2-krotnie przekroczony, a realizacja pozostałych wskaźników była minimalnie niższa niż cel na 2018 r.

W kontekście celów końcowych ram wykonania należy uznać, że osiągnięcie pierwszego ze wskaźników odnoszącego się do liczby bezrobotnych objętych wsparciem nie jest w żadnym stopniu zagrożone. Wyzwaniem może być natomiast osiągnięcie wartości docelowej drugiego wskaźnika, odnoszącego się do liczby utworzonych miejsc opieki nad dziećmi do lat 3. Wynika to z ograniczonego potencjału absorpcyjnego w naborach na tworzenie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 oraz wyższego dotychczas kosztu jednostkowego w realizowanych projektach. Rekomendujemy obniżenie wartości docelowej wskaźnika do oszacowanej realizacji na poziomie 3199 nowych miejsc opieki.

Realizacja celu końcowego wskaźnika finansowego dla OP 8 uzależniona jest od potencjału absorpcyjnego w poszczególnych obszarach w kolejnych latach realizacji RPO. Zdecydowanie największe ryzyko braku wykorzystania środków występuje w obszarze wsparcia usług prozdrowotnych w Pod. 8.6.2, w którym pozostało ok. 100 mln zł do rozdysponowania. Z drugiej strony, przedstawiciele IZ zwracali uwagę, że znacznie większym zainteresowaniem niż wartość dostępnych środków cieszą się dotacje na założenie działalności gospodarczej oraz vouchery na pokrycie kosztów opieki nad dzieckiem (żłobka, niani), na które można potencjalnie przeznaczyć środki niezakontraktowane w innych obszarach OP 8. W naszej

¹⁰⁰ Zgodnie z danymi przekazanymi przez UMWKP planowane do certyfikacji wydatki kwalifikowalne zrealizowane przez beneficjentów do końca 2018 r. wynoszą ok. 2 mln euro, co oznacza realizację celu na poziomie 88,6%. Wartość przytoczona w tabeli została przeliczona zgodnie z tymi deklaracjami.

ocenie, realizacja wartości docelowej wskaźnika finansowego jest więc w obecnej sytuacji realna do osiągnięcia, a zidentyfikowane ryzyka umiarkowane.

Tabela 79. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 8

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych objętych wsparciem w programie	9 210	19 475 211%	24 236	40 761 168%
Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	1 100	971 88%	4 013	3 199 80%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	51 672 357	49 304 315 95%	215 301 484	215 301 484 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.9 OP 9 Solidarne społeczeństwo

Wskaźniki ram wykonania w OP 9 obejmują dwa wskaźniki produktu. Na koniec 2018 udało się osiągnąć 100% wartości docelowej *Liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie*. Przeprowadzone analizy możliwości osiągnięcia zakładanej wartości tego wskaźnika na rok 2023 wskazują, że osiągnięcie celu jest zagrożone.

Jak wskazano w rozdziale poświęconym wskaźnikom typu *output*, dwa główne czynniki utrudniają wdrażanie interwencji i będą miały istotny wpływ na wartość wskaźnika. Są to trudności rekrutacyjne związane ze zmniejszeniem się grupy docelowej wsparcia oraz konieczność intensyfikacji działań skierowanych do osób zagrożonych wykluczeniem, co znacznie podnosi koszty wsparcia. Przy nieziennej alokacji powoduje to możliwość wsparcia mniejszej liczby osób.

Szacunki wskazują też na potencjalny problem z osiągnięciem wartości docelowej dla roku 2023 dla wskaźnika *Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie*. Usługi społeczne były nowym instrumentem wsparcia w perspektywie 2014-2020, co spowodowało, że plany i oczekiwania w tym obszarze nie do końca się sprawdziły. Na podstawie realizowanych projektów można wnioskować, że oczekiwania mieszkańców regionu, w zakresie zaspokajania potrzeb społecznych są inne, niż zakładano. Droższe usługi, skierowane na wsparcie osób niesamodzielnych, wymagających często dłuższej opieki, mogą negatywnie wpłynąć na wartość docelową wskaźnika. Jednak potrzeby wsparcia w tym obszarze są ogromne. Finansowanie usług społecznych należałoby, w miarę możliwości, zwiększyć.

Jeśli alokacja w OP 9 zostanie zwiększona, to wartość wskaźnika finansowego będzie należało zaktualizować w programie. Niemniej przewidujemy, że cała alokacja zostanie zakontraktowana do końca 2020 roku i certyfikowana zgodnie z zasadą n+3.

Tabela 80. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 9

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie [osoby]	2 510	2519 100,4%	12 542	11 080 88%
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	6 463	5827 90,2%	18 465	12 553 68%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	20 203 692	18 000 000 ¹⁰¹ 89%	144 312 086	144 312 086 100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.10 OP 10 Innowacyjna edukacja

Wskaźniki ram wykonania OP 10 obejmują aż pięć miar. Cele udało się zrealizować do końca 2018 roku dla trzech z nich, pozostałe osiągnięto na bezpiecznym poziomie pow. 85%. Oczekiwany poziom certyfikacji także jest na tym poziomie.

Analizując wartości oczekiwane na rok 2023 dla poszczególnych wskaźników produktu, bazując na wartościach już zakontraktowanych oraz pozostałej alokacji, należy się spodziewać przekroczenia 100% wartości oczekiwanych dla wszystkich wskaźników. Ta kalkulacja zakłada, że struktura wsparcia i stosowane instrumenty będą wdrażane w podobny sposób, jak miało to miejsce do tej pory. Ważne jest także przyspieszenie kontraktacji, szczególnie w zakresie wsparcia szkół prowadzących kształcenie zawodowe.

Tabela 81. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 10

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
Liczba miejsc wychowania	957	1078	3 357	7 381

¹⁰¹ Planowane do certyfikacji wydatki kwalifikowalne zrealizowane przez beneficjentów do końca 2018 roku wynoszą ok. 18 mln euro i zrealizują cel pośredni w 89%. Obecnie poziom certyfikacji wynosi 67,5%.

Wskaźnik	2018		2023	
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja
przedszkolnego dofinansowanych w programie		113%		220%
Liczba uczniów objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych w programie	20 679	22 267	54 418	98 417
		108%		181%
Liczba osób w wieku 25 lat i więcej objętych wsparciem w programie	1 677	1572	11 030	13 617
		94%		123%
Liczba uczniów szkół i placówek kształcenia zawodowego uczestniczących w stażach i praktykach u pracodawcy	4 599	4007	12 103	21 830
		87%		180%
Liczba osób uczestniczących w pozaszkolnych formach kształcenia w programie	1 910	1952	12 566	15 236
		102%		121%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	21 281 149	18 200 000 ¹⁰²	154 211 223	154 211 223
		85,5%		100%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

5.11 OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Do ram wykonania w ramach OP 11 wybrano jeden wskaźnik typu *output* związany z liczbą osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie. Do końca 2018 r. wsparciem w ramach OP 11 objęto 2298 osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, tym samym OP 11 osiągnęła, a nawet nieznacznie przekroczyła cel pośredni wskaźnika produktu z ram wykonania. Zgodnie z dostępnymi danymi nie udało się jednak osiągnąć celu pośredniego wskaźnika finansowego, który po certyfikowaniu wydatków poniesionych przez beneficjentów do 31.12.2018 r. osiągnie poziom 65%. Tym samym OP 11 nie zrealizowała celów pośrednich ram wykonania i prawdopodobnie nie zostanie jej przyznana rezerwa wykonania.

Z powodu nieosiągnięcia celów pośrednich ram wykonania zakładamy, że OP 11 straci przypisane do niej środki z rezerwy wykonania, które wynoszą 6,7% alokacji na OP tj. niemal 2,15 mln euro. Zgodnie z tym założeniem przeliczona została możliwa do osiągnięcia wartość

¹⁰² Planowane do certyfikacji wydatki kwalifikowalne zrealizowane przez beneficjentów do końca 2018 roku wynoszą ok. 18,2 mln euro i zrealizują cel pośredni w 85,5%. Obecnie certyfikacja wynosi 59,6%.

docelowa wskaźnika dotyczącego całkowitej kwoty certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych.

Wnioski z przeprowadzonych analiz wskazują, że przy utrzymaniu obecnych założeń wsparcia oraz skali środków pozostałych do wykorzystania osiągnięcie celu końcowego wskaźnika produktu będzie możliwe. Przy czym ze względu na problemy zgłaszane przez LGD, w tym problemy z malejącą grupą osób kwalifikujących się do objęcia wsparciem tj. osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym konieczna może być aktualizacja założeń wsparcia w ramach OP 11, a co za tym idzie również aktualizacja zobowiązań wskaźnikowych.

Tabela 82. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 11

Wskaźnik	2018		2023		
	Cel	Realizacja	Cel	Szacowana realizacja	
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	2231	2298	11 155	14 189	13 015
		103%		127%	117%
Całkowita kwota certyfikowanych wydatków kwalifikowalnych [EUR]	4 660 291	3 030 000 ¹⁰³	33 770 224	31 507 496	
		65%		93%	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych SL2014 wg stanu na 31.12.2018 r.

¹⁰³ Zgodnie z danymi przekazanymi przez UMWKP planowane do certyfikacji wydatki kwalifikowalne zrealizowane przez beneficjentów do końca 2018 r. pozwolą na realizację celu na poziomie 65%. Wartość przytoczona w tabeli została przeliczona zgodnie z tymi deklaracjami.

6 Wpływ RPO WK-P na realizację celów strategii regionalnej i unijnej

6.1 Strategia regionalna

Regionalny Program Operacyjny Województwa Kujawsko-Pomorskiego 2014-2020 jest podstawowym narzędziem realizacji celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+. W dokumencie tym wyróżniono 4 najważniejsze priorytety rozwojowe:

- Konkurencyjna gospodarka;
- Modernizacja przestrzeni wsi i miast;
- Silna metropolia;
- Nowoczesne społeczeństwo.

Do każdego z tych obszarów przypisana jest interwencja w ramach kilku osi priorytetowych RPO WK-P 2014-2020, w których wspierane są inwestycje przyczyniające się do realizacji regionalnych priorytetów rozwojowych.

Tabela 83. Powiązanie celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego z osiami priorytetowymi RPO WK-P 2014-2020

Priorytet Strategii rozwoju woj. kujawsko-pomorskiego	Oś priorytetowa RPO WK-P 2014-2020
Konkurencyjna gospodarka	OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu OP 2 Cyfrowy region OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry OP 8 Aktywni na rynku pracy OP 10 Innowacyjna edukacja
Modernizacja przestrzeni wsi i miast	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie OP 4 Region przyjazny środowisku OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność
Silna metropolia	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
Nowoczesne społeczeństwo	OP 2 Cyfrowy region OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry OP 8 Aktywni na rynku pracy OP 9 Solidarne społeczeństwo OP 10 Innowacyjna edukacja OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

W strategii za najważniejszy uznano priorytet **Konkurencyjna gospodarka**, który ma bezpośredni wpływ na jakość życia mieszkańców, dochody samorządów wszystkich szczebli oraz rolę i pozycję województwa w gospodarce narodowej. Jako główne cele w ramach tego priorytetu wskazano unowocześnienie gospodarki, zwiększenie liczby miejsc pracy i ograniczenie bezrobocia, lepsze dostosowanie poziomu wykształcenia i kwalifikacji do potrzeb rynku pracy oraz zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych działających na terenie województwa. Realizacja działań w ramach priorytetu Konkurencyjna gospodarka miała również doprowadzić do lepszego wykorzystania regionalnych potencjałów, w tym branży uzdrowiskowej, produkcji żywności, turystyki, energii ze źródeł odnawialnych oraz przemysłu specjalistycznego (chemicznego, elektromaszynowego, drzewno-papierniczego). W ramach renegotjacji programu przedstawiciele UMWK-P zdołali wynegocjować uruchomienie nowego działania (Działanie 6.5), którego celem jest wsparcie potencjałów endogenicznych regionu związanych z potencjałem turystycznym. Istotnym elementem rozwoju regionu zgodnie z zapisami Strategii powinien być także wzrost liczby firm eksportujących swoje produkty na rynki zagraniczne.

Priorytet Konkurencyjna gospodarka jest w dużej mierze zbieżny z priorytetem Rozwoju inteligentnego zidentyfikowanym w Strategii Europa 2020. W ramach RPO WK-P, działania przyczyniające się do realizacji tego priorytetu obejmują z jednej strony szeroko rozumiane wsparcie przedsiębiorstw, realizowane w ramach OP 1, a z drugiej – wsparcie rozwoju kapitału ludzkiego i aktywizacji osób pozostających bez pracy, realizowane w ramach OP 6, OP 8 i OP 10. W ramach OP 1 szczególny nacisk położono na wsparcie realizacji prac B+R przez przedsiębiorstwa oraz poprawę dostępu do finansowania zewnętrznego przez firmy z sektora MŚP. Istotny wkład w realizację priorytetu „Konkurencyjna gospodarka” wnoszą niewątpliwie działania ukierunkowane na wzrost umiędzynarodowienia przedsiębiorstw zlokalizowanych w regionie, a także dotacje i pożyczki na wdrożenie innowacji produktowych i procesowych. Wszystkie te działania mają za zadanie poprawę konkurencyjności lokalnej gospodarki oraz tworzenie nowych miejsc pracy poza tradycyjnie silnym w tym regionie rolnictwem. Zgodnie z danymi z systemu SL 2014 w przedsiębiorstwach wspartych w ramach OP 1 nastąpi wzrost zatrudnienia o 1045 etatów (EPC).

Działania realizowane w ramach OP 6 i OP 10 przyczyniają się do poprawy jakości kapitału ludzkiego oraz jego lepszego dostosowania do potrzeb rynku pracy. Projekty w tych osiach priorytetowych ukierunkowane są m.in. na modernizację infrastruktury edukacyjnej w regionie, rozwój szkolnictwa zawodowego czy upowszechnienie edukacji przedszkolnej. Aby wspierać rozwój gospodarczy regionu i zapewnić lepsze dopasowanie systemu kształcenia do potrzeb rynku pracy w RPO wsparcie kierowane jest na projekty wpisujące się w inteligentne specjalizacje. Szkoły będące beneficjentami wsparcia w OP 6 i 10 kształcą w kierunkach związanych z takimi inteligentnymi specjalizacjami jak: zdrowa i bezpieczna żywność, automatyka przemysłowa, zaawansowane materiały i narzędzia, ekoinnowacje, transport i mobilność czy technologie informacyjno-komunikacyjne. Środki z EFRR pozwalają na modernizację i wyposażenie bazy dydaktycznej, natomiast wsparcie z EFS finansuje m.in. staże u pracodawców pozwalające na praktyczną naukę zawodu oraz kursy kwalifikacyjne w różnych zawodach.

Aktywizacja osób bezrobotnych i biernych zawodowo jest najważniejszym elementem działań realizowanych w ramach OP 8. Są one niezbędne do poprawy dopasowania umiejętności i kwalifikacji osób poszukujących pracy do wymagań pracodawców, a w konsekwencji poprawy pozycji konkurencyjnej województwa. Zgodnie z danymi z systemu SL 2014 w ramach dofinansowanych projektów wsparciem objętych zostanie łącznie 58 632 osób. Projekty w OP 8 obejmują przede wszystkim aktywizację osób bezrobotnych i biernych zawodowo, a realizowane są zarówno przez PUP jak i beneficjentów projektów konkursowych. Wsparcie obejmuje m.in. szkolenia, staże, subsydia do zatrudnienia oraz dotacje na założenie działalności gospodarczej. W ostatnim czasie wsparcie rozszerzono na tzw. ubogich pracujących, tj. osoby pracujące otrzymujące pensję minimalną, tak by pomóc im podwyższyć kwalifikacje i zdobyć lepiej płatną pracę.

Realizacja pozostałych 3 priorytetów Strategii w opinii autorów powinna być traktowana jako działania wspomagające rozwój gospodarki. **Modernizacja przestrzeni wsi i miast** ma na celu *przyspieszenie rozwoju obszarów wiejskich oraz aktywizacji społeczno-gospodarczej miast przy uwzględnieniu ich pozycji w sieci osadniczej i dostosowaniu potencjału do oczekiwań stawianych przed nimi w zakresie stymulowania rozwoju regionu, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju i ładu przestrzennego*. Przy czym w realizacji polityki terytorialnej w regionie wyróżniono 4 poziomy: Toruń i Bydgoszcz jako ośrodki metropolitarne kluczowe dla rozwoju regionu, którym przypisano oddzielny priorytet **Silna metropolia**, Włocławek, Grudziądz i Inowrocław jako podregionalne centra rozwoju gospodarczego, pozostałe miasta powiatowe jako ośrodki odpowiedzialne za prawidłową realizację zadań własnych powiatów i zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych w obszarze zdrowia i wykształcenia oraz obszary wiejskie, w których głównym kierunkiem jest stymulowanie rozwoju społecznego i lokalnych rynków pracy (w tym rozwoju przedsiębiorczości lokalnej) oraz zapewnienie swobodnej dostępności do Bydgoszczy i Torunia, jako dużych rynków pracy i ośrodków realizacji usług regionalnych.

RPO WK-P 2014-2020 jest bardzo silnie ukierunkowany na odpowiednie dostosowanie interwencji do wymogów poszczególnych obszarów w regionie. Wsparcie rozwoju metropolii realizowane jest m.in. w ramach OP 3, w projektach rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportu publicznego. Modernizowane drogi wojewódzkie w ramach OP 5 przyczyniają się do poprawy dostępności transportowej poszczególnych obszarów regionu. Duży nacisk w RPO WK-P 2014-2020 położono na realizację projektów w formule Rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, w ramach OP 7 i OP 11. Działania te przyczynią się do modernizacji przestrzeni publicznej obszarów wiejskich oraz aktywizacji lokalnej społeczności. Istotnym elementem wzmacniania jakości usług publicznych dostępnych w powiatach i gminach są również projekty poprawiające infrastrukturę edukacyjną i zdrowotną realizowane w ramach OP 6 oraz projekty edukacyjne dofinansowane w OP 10.

Szerokie zastosowanie instrumentów polityki terytorialnej w ramach RPO WK-P 2014-2020, wynika wprost z chęci realizacji założeń rozwoju regionu przyjętych w SRW 2020. W dokumencie tym wymieniono 4 kategorie polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego:

- obszar funkcjonalny ośrodków stołecznych województwa (Bydgoszcz i Toruń) – w RPO WK-P dla obszaru tego przewidziano dedykowane wsparcie w ramach ZIT (wydzielone działania w wybranych OP);
- obszary funkcjonalne miast regionalnych i subregionalnych (Włocławek, Grudziądz i Inowrocław) – w RPO WK-P obszary te wspierane są z wykorzystaniem instrumentu OSI (dedykowane konkursy);
- obszary funkcjonalne ośrodków powiatowych – w RPO WK-P obszary te są wspierane przy wykorzystaniu instrumentu OSRG (dedykowane konkursy);
- obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju) – w RPO WK-P dla obszaru tego przewidziano dedykowane wsparcie w ramach OP 7 i 11 wdrażanych w formule RLKS.

Łącznie na realizację instrumentów polityki terytorialnej alokowano w RPO WK-P 2014-2020 niemal 478,5 mln euro. Największe środki na politykę terytorialną zarówno w liczbach bezwzględnych, jak i proporcjonalnie (nie licząc osi RLKS) zostały alokowane w OP 3 (161,4 mln EUR, 56% środków) i OP 10 (67 mln EUR, 51% środków). Znaczna część alokacji jest też rozdysponowana terytorialnie w OP 6 (75 mln EUR, 27% całości), zaś proporcjonalnie w OP 4 (48,7 mln EUR, 45% całości). Wskazuje to na bardzo silną operacjonalizację terytorialnych zagadnień ze SRW w RPO WK-P, znacznie wykraczającą poza rozwiązania stosowane w innych województwach.

Celem priorytetu **Nowoczesne społeczeństwo** jest poprawa poziomu rozwoju społecznego mieszkańców regionu. Ma ona polegać m.in. na poprawie jakości edukacji i zwiększeniu aspiracji edukacyjnych mieszkańców, poprawie stanu zdrowia czy zwiększeniu szeroko pojętej aktywności społecznej oraz otwartości na świat, skutkującej zwiększeniem współpracy gospodarczej z zagranicą. Działania realizowane w ramach RPO WK-P 2014-2020 mają istotny wkład w realizację tego priorytetu. Rozwój edukacji jest wspierany w ramach OP 6 (infrastruktura) i OP 10 (projekty miękkie). Projekty infrastrukturalne w OP 6 obejmują działania skierowane do przedszkoli oraz placówek kształcenia zawodowego, co pozwala zwiększyć poziom usług edukacyjnych na różnych etapach życia w obszarze szczególnych deficytów regionu na tle kraju (przedszkola) oraz obszarów niedoinwestowanych i szczególnie istotnych z perspektywy regionalnego rynku pracy (szkoły zawodowe). Dodatkowo wspierane są ośrodki zdrowia oraz instytucje pomocy społecznej, dzięki czemu postulowany w SRW zwiększony poziom rozwoju społecznego mieszkańców ma szansę objąć także osoby niesamodzielne oraz wykluczone społecznie. W zakresie wsparcia miękkiego wprowadzono, wpisany do Strategii, system stypendialny dla zdolnej młodzieży, wspierający ją w zdobywaniu wykształcenia na poziomie ponadgimnazjalnym (w projektach *Prymus Pomorza i Kujaw*, *Humaniści na start!* oraz *Prymusi Zawodu Kujaw i Pomorza*). W obszarze edukacji realizowanych jest szereg przedsięwzięć, bezpośrednio nawiązujących do postulowanej w *Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+* poprawy efektywności i jakości kształcenia. Realizowane są projekty obejmujące poprawę warunków nauczania, w tym umożliwiające nauczanie zgodnie z metodą eksperymentu oraz pracę w nowoczesnie wyposażonych salach do nauki zawodu, aby dostosowywać kształcenie do szybko zmieniającej się rzeczywistości. Zgodnie ze

zidentyfikowanymi kierunkami działań w Strategii, na dużą skalę rozwijana jest edukacja przedszkolna – w aspekcie jakościowym i ilościowym. W RPO uwzględniono także wsparcie w obszarze kształcenia pozaformalnego dla osób dorosłych, które rozwiązano w sposób systemowy, dedykując realizację kilku projektów o szerokim zakresie oddziaływania, mogących objąć nawet do 40 tys. uczestników. Zgodnie z zapisami Strategii, dla poprawy jakości edukacji i efektywnego wykorzystywania nowoczesnych narzędzi i technologii należy podnieść cyfrowe kompetencje nauczycieli. Ten komponent znalazł się w wielu projektach realizowanych w szkołach w całym regionie, stając się jednym z najważniejszych obszarów wsparcia kadry dydaktycznej w edukacji ogólnej. W RPO odzwierciedlenie znalazło także postulowane w dokumencie promowanie nauk ścisłych (matematyczno-przyrodniczych). Większość projektów w obrębie szkolnictwa ogólnego zawiera komponent związany z realizacją zajęć w tym obszarze. W Strategii podkreślono znaczenie dla dziedzin gospodarki istotnych dla regionu, w tym zaliczanych do inteligentnych specjalizacji. W 18 projektach w ramach kształcenia zawodowego wprost realizowane są zajęcia związane z inteligentnymi specjalizacjami regionu. Wiodącą i dominującą specjalizacją jest w nich automatyka przemysłowa.

Poprawie stanu zdrowia mieszkańców regionu służą projekty modernizacji infrastruktury zdrowotnej realizowane w OP 6. W RPO WK-P 2014-2020 wspierany jest m.in. Wojewódzki Szpital Zespolony im. L. Rydygiera w Toruniu, jest to największa punktowa inwestycja w całym programie w ramach której nastąpi kompleksowa rozbudowa i modernizacja infrastruktury obiektu, zakładająca m.in. skokową poprawę warunków leczenia chorób zakaźnych oraz psychicznych.

Z kolei w ramach OP 8 wspierane są projekty zwiększające dostęp do badań profilaktycznych takich jak program profilaktyki raka jelita grubego czy planowany na 2019 r. program redukcji otyłości u osób dorosłych. Zwiększenie aktywności społecznej i zawodowej jest podstawowym celem projektów ukierunkowanych na aktywizację bezrobotnych i biernych zawodowo realizowanych w OP 8 oraz działania zapobiegające wykluczeniu społecznemu wspierane w OP 9, w tym projekty z zakresu ekonomii społecznej.

Wsparcie lokalnych środowisk, w tym w szczególności wsparcie osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym jest również przedmiotem interwencji w ramach OP 11. W projektach grantowych realizowanych przez lokalne organizacje prowadzone są działania skierowane zarówno do wykluczonych, jak i osób z ich otoczenia, w tym dzieci i młodzieży.

Reasumując, należy uznać, że środki z RPO WK-P 2014-2020 w bezpośredni sposób przyczyniają się do realizacji celów SRW 2020, pozwalając na sfinansowanie inwestycji w kluczowych dla regionu obszarach (m.in. inwestycji drogowych). Program regionalny stanowi również bezpośredni instrument realizacji polityki terytorialnej województwa, której celem jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionu. Preferencje stosowane w programie (m.in. preferencje dla projektów wpisujących się w RIS) są dodatkowym narzędziem realizacji priorytetów rozwojowych województwa. RPO WK-P daje również możliwość wzmacniania potencjałów endogenicznych, w szczególności tych związanych z walorami naturalnymi

regionu (m.in. tworzenie szlaków turystycznych) oraz potencjałem uzdrowiskowym (nowe Działanie 6.5).

6.2 Strategia Europa 2020

Strategia Europa 2020 została przygotowana przez Komisję Europejską w 2010 r. w odpowiedzi na głęboki kryzys gospodarczy i finansowy, w którym znajdowały się wówczas kraje Unii Europejskiej. W ramach diagnozy autorzy stwierdzili, że Europie grozi stopniowa utrata znaczenia na arenie międzynarodowej. Aby temu przeciwdziałać, wskazywano na konieczność powrotu na ścieżkę rozwoju, a następnie utrzymania jej w dalszych latach. W celu przezwyciężenia negatywnych trendów, autorzy Strategii zaproponowali rozwój oparty na 3 priorytetach:

- rozwój inteligentny – rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony – wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu – wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Tworząc założenia RPO WK-P 2014-2020 autorzy interwencji wskazali na powiązania pomiędzy celami strategii unijnej, a efektami które zostaną osiągnięte w wyniku realizacji programu regionalnego. RPO WK-P 2014-2020 zachowuje synergię z zapisami Strategii Europa 2020, a jego poszczególne elementy wspierają osiągnięcie jej celów.

Tabela 84. Powiązanie celów Strategii Europa 2020 z osiami priorytetowymi RPO WK-P 2014-2020

Priorytet Strategii Europa 2020	Oś priorytetowa RPO WK-P 2014-2020
Rozwój inteligentny	OP 1 Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu OP 2 Cyfrowy region OP 8 Aktywni na rynku pracy OP 10 Innowacyjna edukacja
Rozwój zrównoważony	OP 3 Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie OP 4 Region przyjazny środowisku OP 5 Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu	OP 6 Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry OP 7 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność OP 8 Aktywni na rynku pracy OP 9 Solidarne społeczeństwo OP 10 Innowacyjna edukacja OP 11 Rozwój lokalny kierowany przez społeczność

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RPO WK-P 2014-2020

Rozwój inteligentny oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji jako kluczowych czynników rozwoju krajów europejskich. Zgodnie z zapisami Strategii Europa 2020, wymaga on *podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania*

transferu innowacji i wiedzy w Unii, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także zadbania o to, by innowacyjne pomysły przeradzały się w nowe produkty i usługi, które przyczyniałyby się do zwiększenia wzrostu, tworzenia nowych miejsc pracy i rozwiązywania problemów społecznych w Europie i na świecie. Wśród kluczowych działań, jakie Europa powinna podjąć w celu zapewnienia inteligentnego rozwoju, autorzy wymieniają innowacje (w tym zwiększenie nakładów na B+R, poprawa ich struktury i efektywności, poprawa warunków dla prywatnej działalności B+R), kształcenie, szkolenie i uczenie się przez całe życie oraz wsparcie rozwoju społeczeństwa cyfrowego (w tym zwiększenie udziału europejskich firm w globalnym rynku technologii ICT, poprawa dostępu do szybkiego Internetu również na terenach wiejskich).

Z rozwojem inteligentnym powiązane są przede wszystkim OP 1 i OP 2 RPO WK-P 2014-2020, a w nieco mniejszym stopniu – OP 8 i OP 10. Projekty realizowane w ramach OP 1 przyczyniają się przede wszystkim do zwiększania nakładów na B+R (w tym nakładów w sektorze przedsiębiorstw), które są kluczowym elementem rozwoju inteligentnego, opartego na wiedzy i innowacjach. Łącznie, zgodnie z danymi z systemu SL 2014, dofinansowane projekty zakładają realizację 322 prac B+R, wdrożenie 61 wyników prac B+R, a także inwestycje ponad 55 mln zł w zakup aparatury naukowo-badawczej. Jednocześnie, w realizowanych projektach oczekiwane jest wdrożenie 158 innowacji produktowych i 92 innowacji procesowych. Realizacja OP 2 przyczynia się do rozwoju społeczeństwa cyfrowego, poprzez zwiększenie liczby usług publicznych dostępnych on-line (e-administracja, e-medycyna) oraz udostępnienie zbiorów instytucji kultury w formie zdigitalizowanej. Projekty realizowane w ramach OP 8 i OP 10 wpływają na wzrost zatrudnienia oraz poprawę jakości kapitału ludzkiego. W ramach już podpisanych umów, w OP 8 działaniami aktywizacyjnymi objętych zostanie ponad 19 tys. osób bezrobotnych, a w ramach OP 10 ponad 46 tys. dzieci zostanie objętych wsparciem w zakresie rozwijania kompetencji kluczowych lub umiejętności uniwersalnych.

Rozwój zrównoważony w rozumieniu zapisów Strategii Europa 2020 oznacza takie kształtowanie rozwoju gospodarczego, które umożliwi oszczędne gospodarowanie dostępnymi zasobami, zapobiegnie degradacji środowiska naturalnego oraz utracie bioróżnorodności, a także ograniczy emisję CO₂ do atmosfery w nadziei na powstrzymanie postępujących zmian klimatycznych. Wśród rekomendowanych działań w Strategii Europa 2020 wymieniono m.in. zwiększenie efektywności energetycznej budynków, promowanie niskoemisyjnego transportu, zmodernizowanie infrastruktury energetycznej i transportowej, oraz zwiększanie udziału czystej energii w miksie energetycznym poszczególnych krajów.

Projekty realizowane w ramach RPO WK-P 2014-2020 przyczyniają się do tworzenia fundamentów zrównoważonego rozwoju. Szczególnie istotne są w tym zakresie działania realizowane w ramach OP 3, OP 4 i OP 5. W ramach OP 3 w ramach podpisanych umów zaplanowano modernizację energetyczną 379 budynków, a łączna powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji wynosi 256 tys. m². Znaczące środki przeznaczono również na wsparcie niskoemisyjnego transportu, w tym budowę lub modernizację 3 km linii tramwajowych oraz zakup 40 jednostek taboru pasażerskiego. W ramach OP 4 realizowane są projekty ograniczające negatywny wpływ rozwoju gospodarczego na środowisko, w tym

projekty zwiększające dostęp do kanalizacji oraz poprawiające gospodarkę odpadami w regionie, która docelowo funkcjonować będzie zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z dyrektyw unijnych, w tym wdroży zgodny z dyrektywami system postępowania z odpadami. Wsparcie systemów selektywnej zbiórki jest jednym z kluczowych kroków na drodze do osiągnięcia tego celu. W ramach OP 5 wspierane są projekty przyczyniające się do modernizacji regionalnej sieci transportowej, w tym przebudowę 103 km dróg wojewódzkich oraz 20 km dróg powiatowych.

Trzecim priorytetem Strategii Europa 2020 jest **rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu**. Ma on być oparty na *zapewnieniu wysokiego poziomu zatrudnienia, inwestowaniu w kwalifikacje, zwalczaniu ubóstwa oraz modernizowaniu rynków pracy, systemów szkoleń oraz ochrony socjalnej*, tak by mieszkańcy mogli lepiej przewidywać zmiany i lepiej sobie z nimi radzić. W Strategii Europa 2020 podkreślana jest również konieczność równomiernego rozłożenia korzyści płynących z wzrostu na terenie całej UE, również w najbardziej oddalonych miejscach, tak by zwiększyć spójność terytorialną. Działania wskazywane jako konieczne do kształtowania rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu obejmują przede wszystkim aktywizację zawodową osób pozostających bez pracy, rozwój umiejętności zawodowych osób najniżej wykwalifikowanych oraz działania ukierunkowane na zmniejszanie liczby osób żyjących w ubóstwie. Rekomendowane działania obejmują również wsparcie aktywności i poprawę zdrowia osób starszych, ograniczanie strukturalnego bezrobocia, wspieranie równowagi między życiem zawodowym i prywatnym oraz ograniczenie barier w podejmowaniu pracy na własny rachunek.

RPO WK-P 2014-2020 przyczynia się do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez projekty realizowane w osiach priorytetowych 6-11. Szczególnie istotne są działania podejmowane w ramach OP 8, ukierunkowane na spadek bezrobocia i zwiększenie zatrudnienia, co jest kluczowe w skutecznej walce z ubóstwem i zapewnieniem stabilnego dochodu wszystkim mieszkańcom. Łącznie w ramach realizowanych już projektów OP 8 działaniami aktywizacyjnymi objętych zostanie ponad 28 tys. osób bezrobotnych i 2,3 tys. biernych zawodowo, spośród których 9,7 tys. stanowią osoby długotrwale bezrobotne, a 20 tys. osoby o niskich kwalifikacjach. Dzięki wsparciu dla osób chcących założyć własną firmę zostanie utworzonych 3,7 tys. nowych miejsc pracy. 3,6 tys. osób opiekujących się dziećmi do lat 3 uzyskało wsparcie w pokryciu kosztów opieki lub aktywizacji zawodowej. Projekty realizowane w ramach OP 9 mają natomiast pozytywny wpływ m.in. w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Łącznie w ramach już realizowanych umów objętych wsparciem powinno zostać 14,5 tys. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym¹⁰⁴. Znaczący wkład w tworzenie warunków do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu mają również projekty realizowane w ramach OP 6, 7, 10 i 11. Przyczyniają się one m.in. do poprawy infrastruktury zdrowotnej a w konsekwencji jakości usług zdrowotnych, co jest szczególnie istotne w kontekście starzenia się ludności i konieczności wydłużania aktywności zawodowej. Walce z wykluczeniem społecznym sprzyjają również projekty rozwoju lokalnego

¹⁰⁴ Zakontraktowano wsparcie ok 4,5 tys. osób w ramach 9i, ok. 1 tys. w ramach 9v i 9 tys. w ramach 9iv.

kierowanego przez społeczność, które obejmują m.in. wsparcie tworzenia lokalnych klubów samopomocy, świetlic środowiskowych czy klubów młodzieżowych.

Oprócz analizowanych wyżej 3 priorytetów, *Strategia Europa 2020* określa 5 nadrzędnych celów, do jakich Europa ma dążyć w celu pobudzenia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.¹⁰⁵ W ich skład wchodzi:

- zatrudnienie (zwiększenie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata do 75%);
- badania i rozwój (zwiększenie nakładów na B+R do 3% PKB);
- zmiany klimatyczne i energia (obniżenie emisji CO² o 20%, zwiększenie udziału OZE do 20% i zwiększenie efektywności energetycznej o 20%);
- edukacja (zmniejszenie odsetka osób wcześniej kończących edukację do poziomu <10%, zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30-34 lata z wyższym wykształceniem);
- ubóstwo i wykluczenie społeczne (zmniejszenie o co najmniej 20 mln osób żyjących w ubóstwie i dotkniętych wykluczeniem społecznym).

W ramach przeprowadzonych analiz, oszacowaliśmy wpływ realizacji RPO WK-P na osiągnięcie 2 z w/w nadrzędnych celów Strategii Europa 2020: wzrost wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata oraz wzrost nakładów na B+R. Wykorzystaliśmy w tym celu wyniki opracowanego przez IBS i Imapp modelu makroekonomicznego EUImpactMod, mierzącego wpływ funduszy UE na szereg podstawowych wskaźników makroekonomicznych.¹⁰⁶ Przeprowadzona analiza składa się z 2 etapów:

- oszacowania całkowitego wpływu funduszy UE na poziom zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata oraz wartość nakładów na B+R w relacji do PKB;
- oszacowania udziału interwencji realizowanej w ramach RPO WK-P 2007-2013 i 2014-2020 w całkowitym wpływie funduszy UE na ww. wskaźniki.

¹⁰⁵ Komisja Europejska, *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, Bruksela 2010

¹⁰⁶ Przeprowadzone oszacowania zostaną zaktualizowane w II kwartale 2019 r. w ramach projektu realizowanego na zlecenie Ministerstwa Rozwoju.

Ramka 2. Opis modelu makroekonomicznego EUImpactMod

Oszacowanie wpływu interwencji realizowanej w ramach RPO WK-P na wskaźniki Strategii Europa 2020 zostało dokonane przy wykorzystaniu modelu EUImpactMOD opracowanego przez Imapp i IBS.¹⁰⁷ Model EUImpactMod IV składa się z dwóch powiązanych ze sobą modułów. Podstawowym modułem jest model dynamicznej, stochastycznej równowagi ogólnej (DSGE, ang. Dynamic Stochastic General Equilibrium). Pozwala on oszacować wpływ polityki spójności na najważniejsze wskaźniki makroekonomiczne (w tym na PKB, zatrudnienie i inwestycje). Uzupełnieniem modułu DSGE jest strukturalny moduł ekonometryczny. Wykorzystuje on wyniki z modelu DSGE do oszacowania wpływu polityki na wskaźniki, które odznaczają się wysokim poziomem dezagregacji oraz wymagają uwzględnienia zróżnicowania podmiotów.

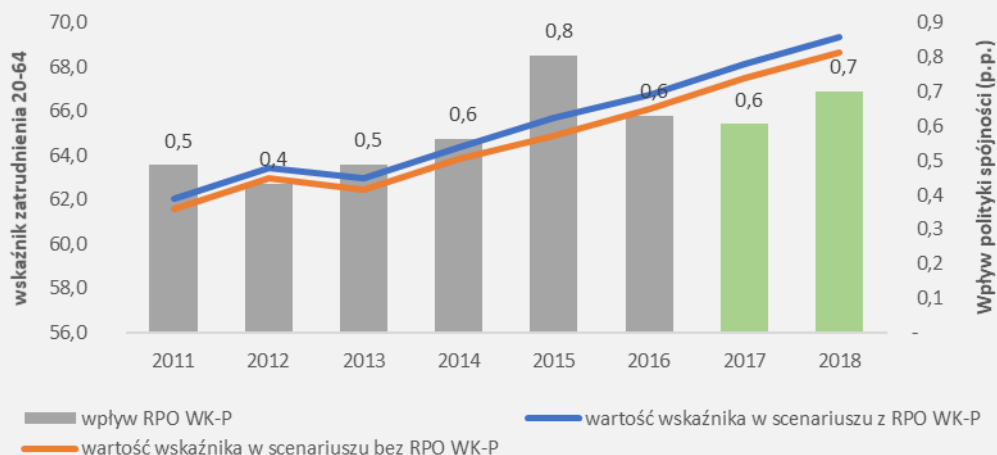
Moduł DSGE pozwala na uwzględnienie rozbudowanego segmentu przedstawiającego interwencję publiczną prowadzoną za pomocą wydatków publicznych. W modelu rozróżnione są trzy główne kanały wykorzystania środków unijnych: inwestycje w infrastrukturę podstawową (w tym transportową, telekomunikacyjną i społeczną, energetyczną, środowiskową i wodną oraz ochrony zdrowia), rozwój zasobów ludzkich (w tym edukacja, szkolenie) oraz bezpośrednie wsparcie sektora przedsiębiorstw (w rozbiciu na sektory). Tak szczegółowa struktura pozwala na zróżnicowanie w modelu wpływu funduszy UE w zależności od obszaru realizowanego wsparcia.

W przeprowadzonym oszacowaniu w pierwszym kroku dokonano za pomocą modelu EUImpactMOD estymacji wpływu funduszy unijnych na liczbę pracujących oraz wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata, a także na krajowy poziom nakładów na B+R. W kolejnym kroku oszacowano udział interwencji realizowanej w ramach RPO WK-P 2007-2013 i 2014-2020 w relacji do całkowitego wpływu funduszy UE na w/w wskaźniki, bazując na wartości realizowanych projektów i odnosząc go do wartości wskaźników na poziomie województwa.

Z przeprowadzonych za pomocą modelu EUImpactMod symulacji wynika, że realizacja RPO WK-P miała istotny wpływ na zwiększenie wskaźnika zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata, przyczyniając się do realizacji celów Strategii Europa 2020. Ogółem, w latach 2017-2018 r. odsetek osób pracujących wśród ogółu osób w wieku 20-64 lata był o 0,6 - 0,7 p.p. wyższy, niż w alternatywnym scenariuszu bez środków RPO WK-P 2014-2020. Przekłada się to na dodatkowych 7,5-8,6 tys. miejsc pracy utworzonych w regionalnej gospodarce. Podobne efekty były obserwowane w poprzednich latach, w okresie realizacji RPO WK-P 2007-2013. Przy czym należy podkreślić, że nowozatrudnieni to nie tylko osoby bezpośrednio zatrudnione w ramach projektów dofinansowanych ze środków RPO WK-P 2014-20 (np. w firmach, które uzyskały dotacje inwestycyjne), ale również osoby zatrudnione w firmach korzystających z poprawy koniunktury gospodarczej dzięki napływowi dodatkowych środków do lokalnej gospodarki.

¹⁰⁷ Szczegółowy opis założeń modelu można znaleźć m.in. w ewaluacji Imapp, IBS, *Ocena wpływu realizacji polityki spójności na kształtowanie się wybranych wskaźników makroekonomicznych na poziomie krajowym i regionalnym za pomocą modelu EUImpactMOD*, Warszawa 2018

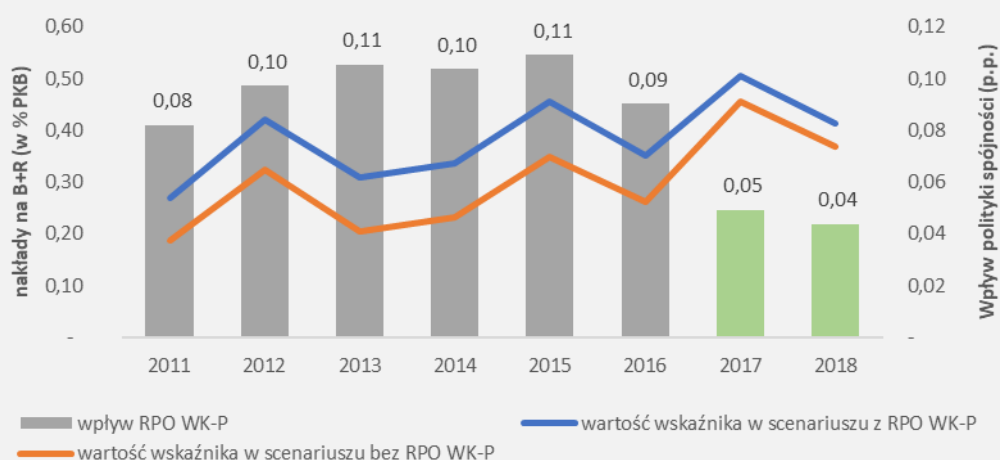
Wykres 138. Wpływ RPO WK-P na wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (od 2017 r. RPO WK-P 2014-2020, wcześniej RPO WK-P 2007-2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wyników symulacji makroekonomicznych modelu EUImpactMOD

Jeszcze istotniejszy był wpływ realizacji RPO WK-P na poziom nakładów na B+R. W latach 2017-2018 nakłady na B+R w relacji do PKB były o 0,04-0,05 p.p. wyższe niż w alternatywnym scenariuszu bez realizacji RPO WK-P 2014-2020. Przy czym wpływ ten powinien rosnąć w miarę postępów w realizacji zakontraktowanych już projektów i zwiększenia certyfikacji środków. W poprzedniej perspektywie finansowej, w szczytowym okresie realizacja RPO WK-P powodowała wzrost nakładów na B+R w relacji do PKB nawet o 0,11 p.p.

Wykres 139. Wpływ RPO WK-P na nakłady na B+R (w % PKB) (od 2017 r. RPO WK-P 2014-2020, wcześniej RPO WK-P 2007-2013)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych wyników symulacji makroekonomicznych modelu EUImpactMOD

7 Wpływ RPO WK-P na realizację zasad horyzontalnych

7.1 Polityka zrównoważonego rozwoju

W Programie uwzględniono konieczność wdrażania interwencji zgodnej z zasadą zrównoważonego rozwoju. Oznacza to, że programowanie i wdrażanie interwencji powinno uwzględniać realizację projektów, które minimalizują negatywne oddziaływanie człowieka na środowisko naturalne. Jako podstawową zasadę wskazano warunek spełnienia wymogów prawnych w obszarze środowiska przez realizowane projekty. Ponadto, polityka zrównoważonego rozwoju może być realizowana przez odpowiednie zaplanowanie interwencji i uwzględnienie w niej obszarów, które bezpośrednio oddziałują pozytywnie na środowisko naturalne lub są skoncentrowane na minimalizowaniu lub przeciwdziałaniu zanieczyszczeniom. Większość tej interwencji skoncentrowano w Osi 3 (**Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie**) oraz w Osi 4 (**Region przyjazny środowisku**), na które przeznaczono niemal 400 mln EUR, odpowiadające około 20,9% alokacji na RPO WK-P 2014-2020.

Drugim ważnym sposobem wdrożenia polityki zrównoważonego rozwoju jest wprowadzenie szeregu zaleceń i zasad, których przestrzeganie powinno w istotny sposób ograniczyć negatywne oddziaływanie i zapewnić rozwój zrównoważony. Autorzy Umowy Partnerstwa postulowali wprowadzenia zasady zrównoważonego rozwoju do programów operacyjnych poprzez ustalenie minimalnych wymogów i premii w kryteriach wyboru projektów np. związanych z efektywnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i energii, które mogą być stosowane w każdym projekcie, niezależnie od jego tematyki. Także łagodzenie i adaptacja do zmian klimatu, uwzględniona w Strategii Europa 2020, miała znaleźć odpowiednie odzwierciedlenie w programach i w samych projektach.

RPO WK-P 2014-2020 uwzględniał zasadę zrównoważonego rozwoju, zarówno na etapie programowania interwencji, jak i wdrażając poszczególne projekty. W założeniach przewidziano finansowanie przedsięwzięć minimalizujących oddziaływanie działalności człowieka na środowisko. Dodatkowo, w Programie wpisano konieczność zachowania zasad polityki przestrzennej i premiowanie projektów, które się w te zasady wpisują. Zapis ten znalazł odzwierciedlenie w kryteriach wyboru projektów w wybranych działaniach. Aby wspierać realizację zasady, powołano stanowisko pełnomocnika ds. zrównoważonego rozwoju, do którego zadań należy m.in. prowadzenie weryfikacji prawidłowości przeprowadzonej oceny środowiskowej na próbie złożonych wniosków.

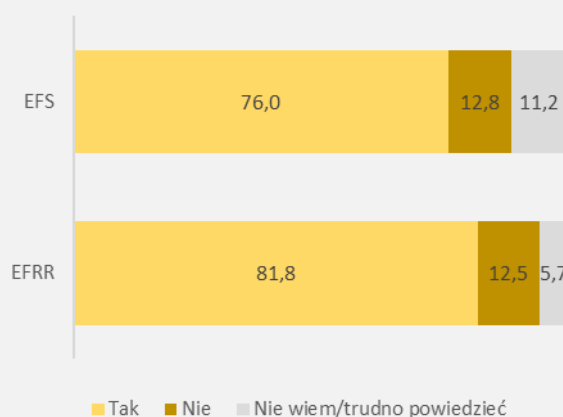
Można wskazać szereg działań mających na celu realizację zasad zrównoważonego rozwoju na etapie składania wniosku o dofinansowanie, w tym:

- przeprowadzenia ekspertyzy przyrodniczej: ornitologicznej i chiropterologicznej
- przedstawieniem pozytywnej opinii WFOŚiGW lub NFOŚiGW w zakresie zgodności przygotowanych PGN lub SEAP z zasadami ich opracowywania

- przedstawienie zaświadczenia organu odpowiedzialnego za monitorowanie obszarów Natura 2000 oraz odpowiednich dokumentów dotyczących zagospodarowania przestrzennego, wynikające z przepisów prawa
- przedstawienie pozytywnej opinii Kujawsko-Pomorskiego Biura Planowania Przestrzennego i Regionalnego odnośnie zgodności ze Standardami w zakresie kształtowania ładu przestrzennego w województwie kujawsko-pomorskim.
- pierwszeństwo dla projektów, które zapewnią dodatkowe wyniki w zakresie efektywności energetycznej.

Beneficjenci w większości twierdzą, że realizują działania mające wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju. Nieznacznie rzadziej te zasady wdrażają w ramach swoich operacji podmioty realizujące projekty miękkie. Ale należy zauważyć, że w tej grupie brak wiedzy o tym, czy ich działania sprzyjają zrównoważonemu rozwojowi, był znacznie częściej spotykany. Faktycznie, minimalizowanie negatywnego oddziaływania człowieka na środowisko wydaje się bardziej przystawać do projektów infrastrukturalnych czy związanych z zakupem wyposażenia niż projektów miękkich.

Wykres 140. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Nie dziwi więc fakt, że inaczej są rozumiane i wdrażane zasady polityki zrównoważonego rozwoju w przypadku EFS i EFRR. Bazując na deklaracjach beneficjentów można zauważyć, że w przypadku operacji finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego beneficjenci dążą do zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska, efektywnego gospodarowania zasobami i minimalizując zużycie energii realizują swoje projekty podczas gdy projektodawcy osi finansowanych z EFS stawiają na edukację ekologiczną oraz oszczędność w gospodarowaniu zasobami.

Wykres 141. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Beneficjenci sami wskazywali, że ich zdaniem realizacja zasady zrównoważonego rozwoju obejmuje m.in. instalację paneli fotowoltaicznych, promowanie lokalnej przedsiębiorczości i lokalnych produktów regionalnych czy segregację odpadów. Analiza wniosków o dofinansowanie pokazuje jak beneficjenci z różnych osi postanowili zastosować się do dyrektyw i innych wymogów środowiskowych oraz dodatkowych wymagań ujętych w poszczególnych naborach.

Wybrane przykłady wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju jako element uzupełniający projektów.

Oś 1: Zastosowanie oświetlenia LED: zwiększenie skuteczności świetlnej, zwiększenie trwałości i stabilności pracy, emisja mniejszej ilości CO₂, wyeliminowanie źródeł światła zawierających rtęć.

Oś 1: Wprowadzeniem na rynek nowego produktu, wykonanego z materiałów pochodzących ze zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Oś 5: (Przebudowa drogi): uwzględnienie w ramach działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych ścieżki rowerowej oraz energooszczędnego oświetlenia.

Oś 6: (Remont szpitala i zakup wyposażenia): zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej będzie wiązał się z wyższą energooszczędnością, tj. mniejszym poziomem zużycia energii elektrycznej niezbędnej do ich zasilania. Na zwiększenie efektywności energetycznej wpłynie również zastosowanie systemu wentylacji w planowanym do zakupu sprzęcie, co pozwoli na nieprzegrzewanie się urządzeń i ich dłuższą żywotność.

Oś 6: (Budowa przedszkola): rezygnacja z surowców kopalnych, m.in. węgla, koks, zastosowanie izolacji cieplnej budynku oraz zastosowanie wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie, pole D.1

Konieczność pozytywnego lub neutralnego oddziaływania na politykę zrównoważonego rozwoju (w tym ochrony środowiska) wynikała też bezpośrednio z dokumentacji poszczególnych naborów, w tym z kształtu wniosków o dofinansowanie. W przypadku projektów EFRR wymagano od wnioskodawców, aby szczegółowo opisali sposób

uwzględnienia zasady zrównoważonego rozwoju, w tym wpływ na ochronę środowiska. Dodatkowo, aplikując o środki należało ocenić wpływ projektu w tym zakresie (jako pozytywny lub neutralny, przedsięwzięcia o potencjalnym negatywnym wpływie nie były dopuszczone do dofinansowania). W większości projektów oceniono wpływ jako pozytywny, tylko w 5% jako neutralny.

Tabela 85. Wpływ projektu na politykę zrównoważonego rozwoju (w tym ochrony środowiska) w projektach EFRR

OP	Wpływ pozytywny	Wpływ neutralny
Oś 1	86%	14%
Oś 2	100%	-
Oś 3	100%	-
Oś 4	93%	7%
Oś 5	100%	-
Oś 6	99%	1%
Oś 7	94%	6%
Ogółem	95%	5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie, pole D.1

Ze względu na specyfikę projektów współfinansowanych z EFS, inne sposoby wypełniania zasady zrównoważonego rozwoju dominowały w osiach od 8 do 11. W dużej mierze beneficjenci stawiali na koncepcję tzw. "zielonego biura". Przede wszystkim deklarowali ograniczenie przepływu dokumentacji papierowej na rzecz elektronicznej, drukując tylko niezbędne dokumenty i stosując wydruki dwustronne. Dodatkowo, kupując materiały biurowe preferowali te pochodzące z recyklingu. W ten nurt wpisywało się także założenie o ograniczeniu w codziennej działalności zużycia energii i materiałów, aby wytwarzać jak najmniej odpadów oraz sortowanie śmieci. Podobne działania współwystępowały z deklaracjami uświadamiania personelu projektu i jego uczestników o konieczności racjonalnego korzystania z zasobów (np. o sposobach oszczędzania energii przy realizacji projektu oraz powtórny wykorzystaniu surowców). Nieraz jednak były to jedyne deklarowane przez beneficjentów sposoby wypełnienia zasady zrównoważonego rozwoju.

Należy przy tym zaznaczyć, że niektórzy beneficjenci EFS zastosowali własne, nieszablonowe pomysły w tym obszarze, np. zakup gadżetów promocyjnych i materiałów biurowych zgodnych z zasadą Fair trade lub produktów ekologicznych. Podobnie jak w przypadku deklaracji związanych z wyborem produktów lokalnych, w takich przypadkach problematyczne mogło być ujęcie takich kosztów w budżecie projektów. Jak wskazywali beneficjenci, produkty lokalne są znacznie droższe od wyrobów chińskich. Ten sam problem mógł dotknąć realizatorów kupujących produkty Sprawiedliwego Handlu czy ekologiczne. Innym rozwiązaniem, stosowanym w projektach, było wykorzystanie klauzul środowiskowych w zapytaniach ofertowych. Ciekawym przykładem, który warto promować w przypadku projektów szkoleniowych, jest uwzględnienie w treści kursów odpowiednich i adekwatnych tematycznie zasad oszczędzania np. optymalizacja zużycia paliwa w celu zmniejszenie emisji spalin, sposoby podnoszenia wydajności i jakości wykonywanych prac przy jednoczesnej oszczędności materiału i energii, zmniejszenie generowania złomu, stosowanie energooszczędnych urządzeń spawalniczych itp.

Podsumowując, należy stwierdzić, że zasady polityki zrównoważonego rozwoju były wymagane i stosowane bardzo szeroko, przy wykorzystaniu różnych instrumentów. Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że nie zawsze spotykało się to ze zrozumieniem wnioskodawców. Zdarzało się także, że wymogi (np. związane z zachowaniem ładu przestrzennego) nieraz utrudniały aplikowanie o środki (np. w przypadku konieczności przedstawienia dokumentów potwierdzających zgodność projektu z miejscowym planem zagospodarowania nawet w sytuacji, kiedy prace miały być prowadzone jedynie wewnątrz budynków lub w przypadku projektów termomodernizacyjnych przy których wymagano przedstawienia ekspertyzy chiropterologicznej bez uwzględnienia terminów uwzględniających okres lęgowy, w jakich taka ekspertyza mogłaby być przeprowadzona).

7.2 Polityka równości szans, równości płci i niedyskryminacji

Zasada równości szans i niedyskryminacji przewiduje przeciwdziałanie wszelkim przejawom dyskryminacji z jakiegokolwiek powodu, w tym ze względu na wiek, płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, orientację seksualną czy niepełnosprawność.

Polityka równości szans i niedyskryminacji jest realizowana w RPO WK-P 2014-2020 na dwa sposoby. Przede wszystkim w programie przewidziano działania włączające, skierowane do osób z grup defaworyzowanych. Część interwencji została bezpośrednio skierowana na realizację celu jakim jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i poprawa dostępności dla osób z grup defaworyzowanych (m.in. do usług społecznych, zdrowotnych czy kształcenia oraz usług rynku pracy). W tym przypadku, dzięki interwencji w osiach od 6 do 11 wpływ na politykę równych szans jest bezpośrednim celem przedsięwzięcia. Na niego alokowano prawie 780 mln Euro co stanowi przeszło 40% środków dostępnych w Programie.

Pozostałe działania nie przewidują bezpośrednio wsparcia przyczyniającego się do niwelowania różnic w dostępie do rynku pracy czy polepszenia pozycji osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zawodowej, kobiet czy osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jednak w tych działaniach również wdrożono odpowiednie wymagania i mechanizmy, które miały wspierać zasadę równości szans i niedyskryminacji. Aby faktycznie Program wyrównywał szanse i nie tylko nie dopuszczał do dyskryminacji, ale także walczył z jej przejawami w życiu codziennym, zapisano w nim szereg zasad i wytycznych, mających realizować te założenia. Ważnym elementem jest także przystosowanie infrastruktury powstającej dzięki realizacji projektów do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, zgodnie z tzw. zasadą uniwersalnego projektowania (np. Wszystkie projekty realizowane w ramach Działania 6.2 muszą uwzględniać dostosowanie infrastruktury oraz wyposażenia do potrzeb osób z niepełnosprawnościami).

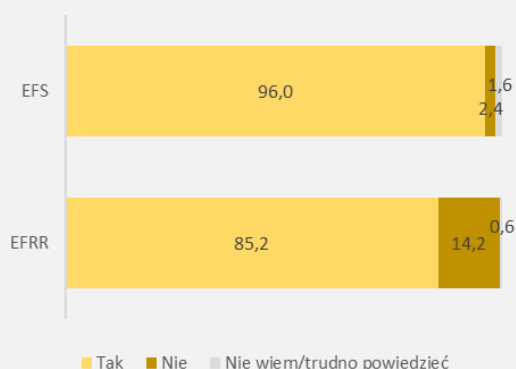
Aby monitorować działania antydyskryminacyjne i równościowe oraz reagować odpowiednio na ich wszelkie przejawy i potencjalne zagrożenia przy wdrażaniu Programu, przewidziano udział przedstawicieli podmiotów zajmujących się niedyskryminacją, w tym wsparciem osób z niepełnosprawnościami i organizacji działających na rzecz równości płci, w pracach

Komitetu Monitorującego RPO WK-P 2014-2020 oraz przy pracach nad dokumentami o charakterze operacyjnym i wdrożeniowym w Programie, w tym w grupach roboczych.

Ważnym elementem Programu, który ma znaczenie dla sytuacji osób z niepełnosprawnościami i osób starszych oraz niesamodzielnych, jest zasada deinstytucjonalizacji, zgodnie z którą ze wsparcia wykluczone są projekty obejmujące inwestycje w infrastrukturę instytucji opiekuńczo-pobytowych. Wsparcie na rzecz tych grup jest realizowane, ale w miarę możliwości projekty mają się przyczyniać do przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki domowej bądź środowiskowej, która jest znacznie bardziej korzystna dla jej odbiorców. W ten sposób jest realizowana zasada niedyskryminacji osób wymagających opieki.

Analizując tę kwestię z perspektywy beneficjentów i wdrażanych projektów należy stwierdzić, że przede wszystkim projekty z EFS przyczyniają się do wyrównywania szans i niedyskryminacji. Z jednej strony wynika to z ich zakresu tematycznego, często bezpośrednio nawiązującego do poprawy sytuacji osób z grup defaworyzowanych, a z drugiej strony z uwagi na masowy udział odbiorców ostatecznych w realizowanych projektach ich rekrutacja zawsze musi się odbywać wprost z poszanowaniem zasad równości i niedyskryminacji. Dlatego też na poziomie deklaracji zasady równościowe są lepiej znane beneficjentom EFS. Większość projektodawców wdrażających projekty współfinansowane z EFRR także realizuje działania mające wpływ na politykę równości szans i niedyskryminacji.

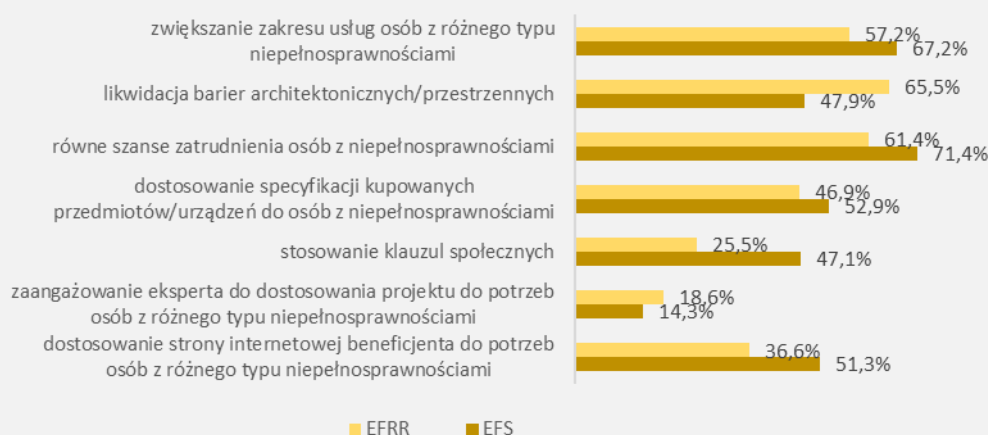
Wykres 142. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości szans i niedyskryminacji.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Sposób uwzględnienia polityki równości szans i niedyskryminacji także wskazuje na znacznie większe jej znaczenie w projektach EFS. Za wyjątkiem likwidacji barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnościami, który dominuje jako główny sposób realizacji zasad niedyskryminacji w projektach EFRR, to beneficjenci działań miękkich promują działania włączające.

Wykres 143. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości szans i niedyskryminacji.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Na podstawie deklaracji beneficjentów projektów EFRR składanych we wnioskach o dofinansowanie można stwierdzić, że przede wszystkim przewidują wdrażanie projektu z poszanowaniem polskiego prawa przy zapewnieniu równych szans dla wszystkich zainteresowanych osób bez względu na ich wiek czy stopień niepełnosprawności. W przypadku tworzenia nowych miejsc pracy, ich obsadzanie także będzie zgodne z zasadą równego traktowania w zatrudnieniu, a stanowiska będą dostępne dla wszystkich osób z rynku.

Niektórzy beneficjenci uwzględnili, w projektowanych przez siebie inwestycjach, stosowanie zasad uniwersalnego projektowania, które mają uwzględniać nie tylko potrzeby osób z niepełnosprawnością ruchową, ale także z innymi ograniczeniami. Część inwestycji będzie dostępna dla osób o różnej sprawności bez potrzeby adaptacji i specjalistycznego projektowania, w tym dla osób starszych, opiekunów z wózkami dziecięcymi i wszystkim tym, którzy mają różne potrzeby funkcjonalne.

Poza standardowymi praktykami, obejmującymi:

- niedyskryminację przy rekrutacji do projektów,
- przestrzeganie prawa,
- dostosowanie infrastruktury do osób o ograniczeniach w poruszaniu się,
- udostępnianie efektów projektu dla wszystkich w równym stopniu,
- hasła równościowe i niedyskryminacyjne na ulotkach projektowych.

Inne rozwiązania były stosowane sporadycznie. Ich przykłady są zaprezentowane poniżej.

Wybrane przykłady wdrażania zasady niedyskryminacji i równego traktowania.

Oś 1 (Dotacje dla MŚP): wyznaczenie pracownika, który ma wspierać innego zatrudnionego z niepełnosprawnością umysłową.

Oś 1 (Projekt B+R): Wdrożenie monitoringu i audytu wynagrodzeń, który pomoże ocenić i przeciwdziałać dyskryminacji płacowej.

Oś 4 (Budynek użyteczności publicznej): zamontowanie oznaczeń i informacji dla użytkowników obiektu dostępnych dla osób z dysfunkcjami wzroku lub zdolności poznawczych: zastosowanie łatwych, intuicyjnych komunikatów, zamieszczonych na wysokości dostępnej dla osób na wózkach oraz piktogramów i alfabetu Braille’a.

Oś 8 (Aktywizacja zawodowa): kurs języka migowego dla kadry projektu.

Oś 8, 9: Przy rekrutacji preferencyjne warunki dla osób w wieku 50+, kobiet opiekujących się małymi dziećmi, osób z niepełnosprawnościami oraz z niskimi kwalifikacjami.

Oś 9: Zapewnienie opieki nad osobą zależną w trakcie trwania projektu.

Oś 9: Wsparcie dostępne lokalnie, także w weekendy i w godzinach popołudniowych.

Oś 10: Materiały informacyjne pisane prostym językiem, z wykorzystaniem dużych czcionek i przejrzystego układu graficznego.

Analizując zapisy wniosków o dofinansowanie można stwierdzić, że wnioskodawcy deklarowali zgodność z zasadą niedyskryminacji i równego traktowania. Co prawda w niektórych osiach ich deklaracje neutralności pojawiały się częściej, to na podstawie opisów wdrożonych rozwiązań i stosowanych zasad można stwierdzić, że każda z osi EFRR w podobnym stopniu realizowała te zasady.

Tabela 86. Wpływ projektu na politykę równości szans i niedyskryminacji w projektach EFRR

OP	Wpływ pozytywny	Wpływ neutralny
Oś 1	93%	7%
Oś 2	100%	0%
Oś 3	86%	14%
Oś 4	89%	11%
Oś 5	100%	0%
Oś 6	99%	1%
Oś 7	100%	0%
Ogółem	92%	8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie, pole D.2

Polityka równości szans i niedyskryminacji współwystępuje z zasadą równości szans płci, która stanowi jedną z głównych zasad funkcjonujących w Unii Europejskiej. Zgodnie z tą zasadą, kobiety i mężczyźni mają równe prawa i obowiązki, a także mogą w równym stopniu korzystać z dostępnych zasobów. Podstawą prawną jej obowiązywania jest Artykuł 3 Traktatu o Unii Europejskiej, w którym zapisano wprost, że wspiera się równość kobiet i mężczyzn. Na potrzeby realizacji programów operacyjnych przygotowano opis zastosowania zasady równości szans płci w *Agendzie działań na rzecz równości szans płci w ramach*

funduszy unijnych 2014-2020 i w Wytycznych horyzontalnych dotyczących zasady równości szans płci i równości szans i niedyskryminacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020. Zapisy RPO WK-P 2014-2020 i dokumentów towarzyszących Programowi wypełniają zasadę równości płci.

Beneficjenci zgodnie deklarują, że takie zasady obowiązują we wdrażanych u nich projektach. Częstsze pozytywne deklaracje w przypadku wsparcia z EFS wynikają z bezpośredniego ujęcia zasady równości płci w dokumentacji projektowej i konieczności oraz zasadności częstego odwoływania się do tych zasad (np. podczas rekrutacji do projektów). Beneficjenci projektów EFRR rzadziej mieli możliwość stosowania konkretnych rozwiązań związanych z równym traktowaniem, stąd też mniejsza skłonność do wskazywania takich działań.

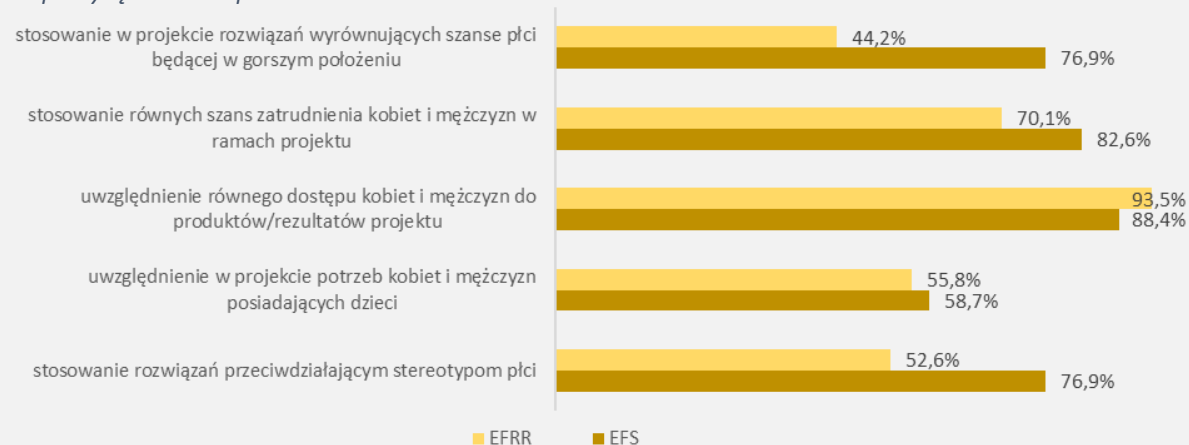
Wykres 144. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości płci.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

W swoich projektach konkretne zasady i działania mające wpływ na politykę równouprawnienia płci częściej są wskazywane także przez beneficjentów EFS. Najczęściej uwzględniają równy dostęp kobiet i mężczyzn do rezultatów projektu, dają równe szanse na zatrudnienie do realizacji projektu przedstawicielom obu płci, jednocześnie ułatwiając dostęp do projektu osobom będącym w gorszej sytuacji ze względu na płeć (jest to znana wewnętrzna sprzeczność podejścia równościowego). W wybranych projektach także wdrażają rozwiązania przeciwdziałające stereotypom płci. W przypadku projektów z EFRR głównym sposobem realizacji równouprawnienia jest udostępnienie efektów projektu wszystkim, bez względu na płeć, a także brak preferencji na płeć przy zatrudnianiu personelu.

Wykres 145. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości płci.

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Podobnie jak w przypadku zasady równości szans i niedyskryminacji, wnioskodawcy deklarowali zgodność swoich projektów z polityką równościową, a deklaracje neutralności w wybranych osiach należy interpretować jako zgodność z zasadą, ale bez wdrażania specjalnych mechanizmów regulujących, jedynie pozostając w zgodności z prawem, podobnie jak w przypadku projektów, które wykazywały pozytywny wpływ. Zastosowane opisy sposobów uwzględniania polityki równości płci są podobne pod względem treści i intensywności stosowanych instrumentów (lub raczej ich braku) w projektach o potencjalnie neutralnym i pozytywnym wpływie na równość płci.

Tabela 87. Wpływ projektu na politykę równości płci w projektach EFRR

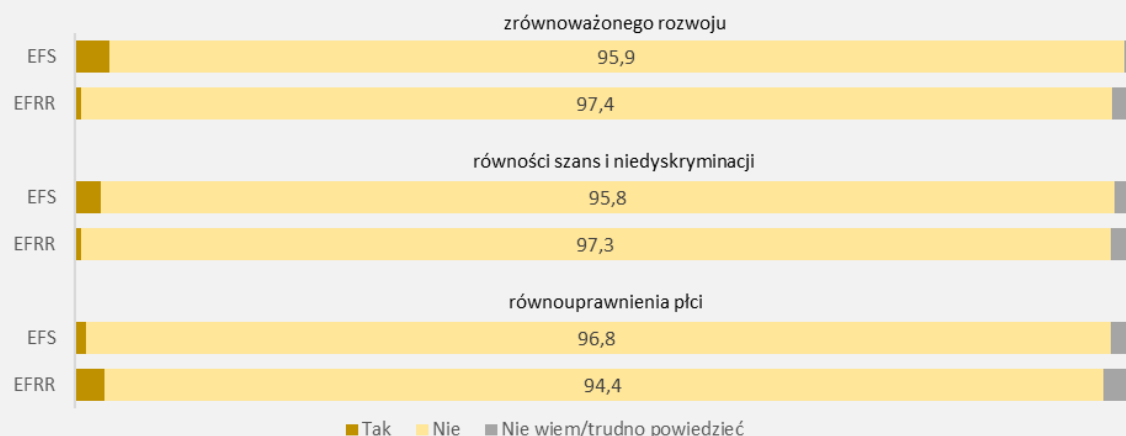
OP	Wpływ pozytywny	Wpływ neutralny
Oś 1	92%	8%
Oś 2	100%	0%
Oś 3	84%	16%
Oś 4	85%	15%
Oś 5	87%	13%
Oś 6	93%	7%
Oś 7	94%	6%
Ogółem	89%	11%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych zawartych we wnioskach o dofinansowanie, pole D.2

7.3 Podsumowanie

Zasady horyzontalne przeważnie były spełniane. W większości projektów ich uwzględnienie ograniczało się do zapewnienia zgodności z obowiązującym prawem, przedstawieniem wymaganych w naborach odpowiednich dokumentów środowiskowych czy zagwarantowaniem równego dostępu do rezultatów projektów. Powszechne było wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego (proj. EFRR) oraz tzw. „zielonego biura” (proj. EFS). Dlatego też problemy z realizacją zasad horyzontalnych były sporadyczne. Żadnych nie zgłaszały Lokalne Grupy Działania, realizujące projekty w Osiach 7 i 11. Tylko pojedyncze trudności wskazali beneficjenci realizujący projekty w pozostałych osiach priorytetowych.

Wykres 146. Występowanie przeszkód związanych z wdrażaniem poszczególnych polityk horyzontalnych

Źródło: Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Jeden z beneficjentów zasygnalizował, że brakuje odpowiednich osób wśród architektów z wiedzą i doświadczeniem, pozwalającymi dostosować obiekty do potrzeb osób wykluczonych. Inni wskazywali, że pewne usprawnienia trudno jest sfinansować (np. zakup produktów wytwarzanych w Polsce w ramach ekonomii społecznej, które są droższe od chińskich zamienników). Rotacja związana z planami macierzyńskimi kobiet utrudniała zachowywanie parytetów w projektach. Trudność ze znalezieniem wykonawców istotnie wzrastała, gdy beneficjenci próbowali stosować klauzule społeczne. Problematiczne było wyłonienie wykonawców nawet wtedy, gdy tych klauzul nie uwzględniano. Ze specyficznymi problemami borykały się instytucje, które szkolą kobiety w zawodach typowo męskich. Na bariery natrafiali wnioskodawcy chcąc im zorganizować staże u pracodawców (np. brak zakładów, które chciałyby przyjąć do siebie na staż zawodowy kobiety na stanowisku spawacza, ze względu na brak przystosowania socjalnego oraz sanitarnego). Pojawiały się także bariery świadomościowe. Kobiety nie raz nie chciały uczestniczyć w szkoleniach w zawodach uznawanych za typowo męskie, a zdarzało się też, że członkowie ich rodzin byli przeciwni takiemu kierunkowi rozwoju zawodowego. Mimo szeregu zgłoszonych trudności, wszystkie one były jednostkowe, można więc wnioskować, że ich skala w całym programie jest faktycznie niewielka.

8 Obciążenia administracyjne w RPO WK-P

Na etapie programowania wsparcia w ramach polityki spójności na lata 2014-2020 przewidziano szereg ułatwień, mających na celu zmniejszanie obciążeń administracyjnych dla beneficjentów. Zaplanowane działania wynikają z zapisów Umowy Partnerstwa i realizują przepisy unijne oraz regulacje krajowe.

Wśród uproszczeń zapisanych w RPO WK-P 2014-2020 znalazły się, poza tymi związanymi z przyjętym na poziomie krajowym systemem organizacji wsparcia (np. decentralizacja wdrażania, mechanizmy wsparcia zintegrowanego), także uelastycznienie sposobów finansowania projektów z uwzględnieniem systemu zaliczkowego, ryczałtów i instrumentów finansowych. Wśród planowanych uproszczeń zawarto plan zapewnienia łatwego dostępu do kompleksowej informacji o dostępnym wsparciu, ze szczególnym wykorzystaniem sieci punktów informacyjnych. Kompleksową informację dla wnioskodawców miało zapewnić także publikowanie planu konkursów na każdy rok do 30 listopada roku poprzedzającego. Oprócz dostępnej i całościowej informacji, beneficjenci mieli zostać odciążeni w zakresie wymaganej dokumentacji zarówno na etapie wnioskowania o dofinansowanie (stosowania oświadczeń w miejsce zaświadczeń, zminimalizowanie liczby załączników do wniosku o dofinansowanie), jak i dokumentowania postępów projektów oraz ich kontroli (zasada pojedynczej polityki kontroli). Poniżej zaprezentowano wyniki oceny na ile system wsparcia generuje obciążenia administracyjne oraz wyniki efektów wdrożonych uproszczeń.

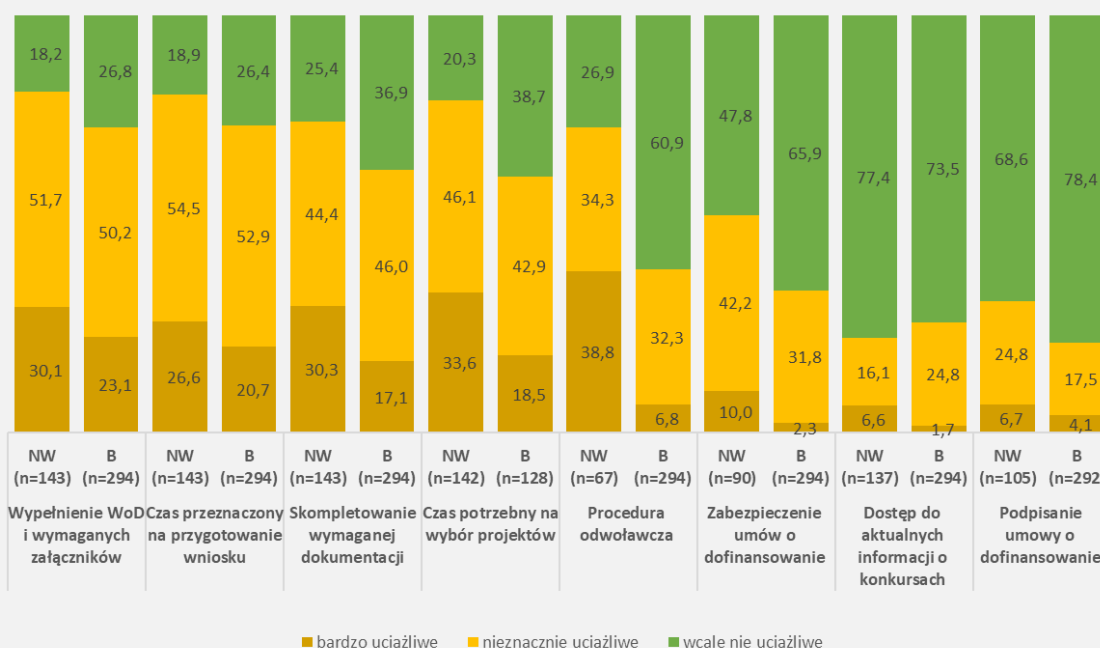
Obciążenia dla wnioskodawców i beneficjentów

Istotną trudność stanowi złożenie poprawnego wniosku o dofinansowanie wraz ze wszystkimi wymaganymi załącznikami. Zdaniem wnioskodawców, **formularze wniosków są zbyt skomplikowane**, a wymagane załączniki – ich zdaniem - przynajmniej częściowo niepotrzebne. **Nie zawsze zrozumiałe są zapisy w regulaminach** konkursów, w tym kryteria.

Wnioskodawcy **oczekują uproszczenia wniosków aplikacyjnych i ograniczenia ilości wymaganych załączników**.

Problemem jest też czas ogłoszenia konkursów. Dla większości ubiegających się o wsparcie, przyjęte harmonogramy przewidują **zbyt mało czasu na przygotowanie dokumentacji aplikacyjnej**. Problem zgłosiło ¾ badanych beneficjentów i ponad 80% nieskutecznych wnioskodawców i jednostek samorządu wnioskujących o dofinansowanie. Krótki czas jest szczególnie problematyczny w zestawieniu z **długim czasem oczekiwania na odpowiedź na zadawane przez wnioskodawców pytania do IZ lub IP**.

Wykres 147. Uciążliwość poszczególnych elementów naboru wniosków w ramach RPO WK-P 2014-2020 z perspektywy beneficjentów (B) i nieskutecznych wnioskodawców (NW)

Źródło: Badanie CATI beneficjentów i CAWI nieskutecznych wnioskodawców

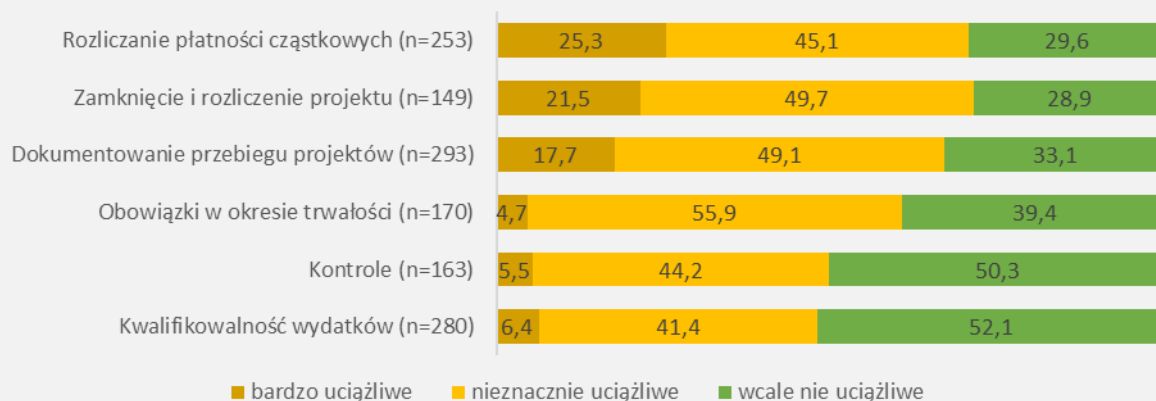
Do pozytywnych zmian należy zaliczyć organizowanie **części spotkań z potencjalnymi beneficjentami w formie zbliżonej do warsztatowej**. Na takich spotkaniach nie tylko poruszane są kwestie teoretyczne i formalne, związane z aplikowaniem o wsparcie i prowadzeniem projektu, ale także omawiane są przykładowe wnioski o dofinansowanie (jak je wypełnić, na jakie ważne rzeczy zwrócić uwagę). Wypracowanie takiej formuły ma pozytywne przełożenie na jakość składanych wniosków. W przypadku niektórych naborów spotkania informacyjne przed każdym z ogłaszanych konkursów połączono z sporządzeniem FAQ z odpowiedziami na pytania Wnioskodawców. Należy zwrócić uwagę, że nie wszystkie nabory są poprzedzone tak dopracowanymi działaniami. Niektórzy wnioskodawcy mają problem z uzyskaniem użytecznych i wiążących informacji związanych z prowadzonymi naborami. Wskazane jest zwiększenie liczby spotkań i szkoleń dla wnioskodawców, realizowanych możliwie wcześniej względem terminu złożenia wniosków. Jest to szczególnie istotne w tych działaniach, w których warsztatowe spotkania nie są organizowane oraz w naborach, w których wpływały wnioski niepoprawne pod względem formalnym.

Ocena uciążliwości poszczególnych elementów procesu wnioskowania była różnie oceniana przez wnioskodawców aplikujących o środki z EFS i EFRR. Dokumentacja wymagana przy przygotowaniu wniosku stanowiła większy problem w konkursach na działania finansowane z EFRR, podobnie jak sam proces wypełnienia dokumentów aplikacyjnych i wymaganych załączników. Oczekiwanie na ogłoszenie wyników stanowiło większy problem dla wnioskodawców aplikujących o środki z EFRR niż EFS. Z kolei procedura odwoławcza w

przypadku projektów ubiegających się o finansowanie z Europejskiego Funduszu Społecznego była większym problemem niż innych projektów.

Etap realizacji projektów także generował szereg obciążeń dla beneficjentów, utrudniając im sprawne wdrażanie projektu. Największy **problem stanowiło rozliczanie płatności częściowych** i towarzyszące mu opóźnienia. Dla co czwartego beneficjenta było to istotne obciążenie, przy czym znacznie bardziej odczuwały je osoby odpowiedzialne za projekty finansowane z EFS niż EFRR. Podobną skalę problemów stanowi kwestia rozliczania i zamykania projektu, uciążliwa dla blisko ¾ beneficjentów, którzy już znają wymagania związane z tym procesem.

Wykres 148. Uciążliwość poszczególnych elementów realizacji projektu w ramach RPO WK-P 2014-2020 z perspektywy beneficjentów

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Ważnym elementem, który wiąże się z obciążeniami administracyjnymi dla wnioskodawców, jest jakość współpracy z instytucjami odpowiedzialnymi za obsługę wdrażania interwencji.

Spośród wybranych aspektów współpracy, poddanych ocenie, beneficjenci mieli zastrzeżenia przede wszystkim do sprawności rozliczania wniosków o płatność. Z jednej strony IZ oczekiwała od beneficjentów składania uzupełnień, poprawek i wyjaśnień w bardzo krótkim czasie (ok. 5 dni roboczych) jednocześnie po swojej stronie opóźniając procedowanie wniosku poza oczekiwane terminy, zostawiając tym samym beneficjentów bez bieżącego finansowania.

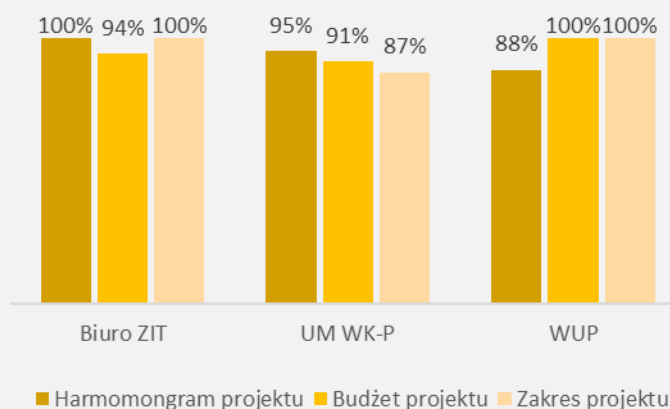
Mniej problematyczne było dla beneficjentów podejście IP i IZ do zmian, o które występowali. Spośród tych, którzy zgłosili potrzebę zmiany harmonogramu, budżetu lub zakresu projektu, prawie wszyscy uzyskali pozytywne odpowiedzi. Niezależnie od tego, czy o zmianę występowały podmioty realizujące projekty obsługiwane przez WUP, Biuro ZIT czy Urząd Marszałkowski, rzadko spotykały się z odmową wprowadzenia zmian. Otwartość na zgłaszane problemy tylko sporadycznie była wskazywana jako niewystarczająca.

Wykres 149. Ocena IZ RPO WK-P 2014-2020 w wybranych obszarach z perspektywy beneficjentów

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Wykres 150. Odsetek beneficjentów, którzy otrzymali pozytywną odpowiedź instytucji na wprowadzenie zmian, o które wnioskowali

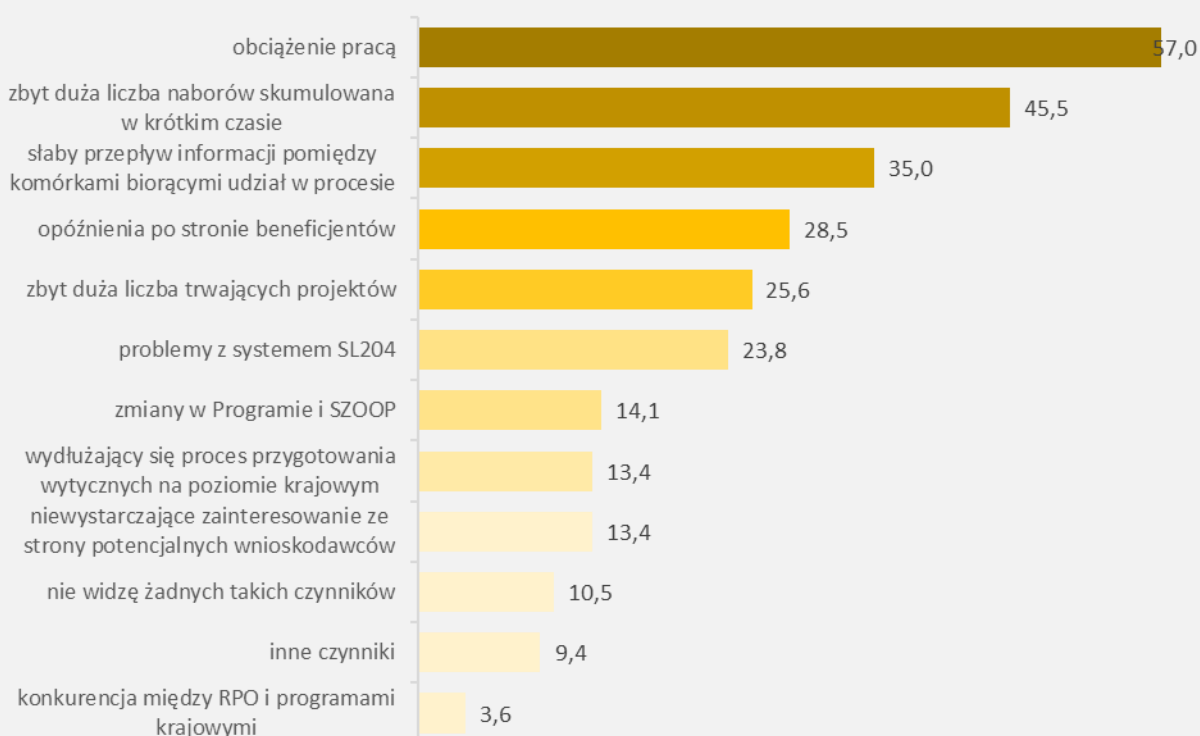

Źródło: Badanie CATI beneficjentów

Obciążenia dla IZ

Problemy wnioskodawców, są częściowo także odzwierciedleniem trudności, z którymi na co dzień muszą się mierzyć pracownicy IZ i IP. W dużej części wynikają ze **znacznego obciążenia pracą pracowników** instytucji zarządzającej i pośredniczących. Zdaniem 3 na 5 z nich jest to główny czynnik ograniczający sprawną obsługę wniosków i projektów. Jest to pochodna z jednej strony opóźnień związanych z uruchomieniem programu i wynikającej z nich kumulacji zadań, a także rozdrobnienia konkursów.

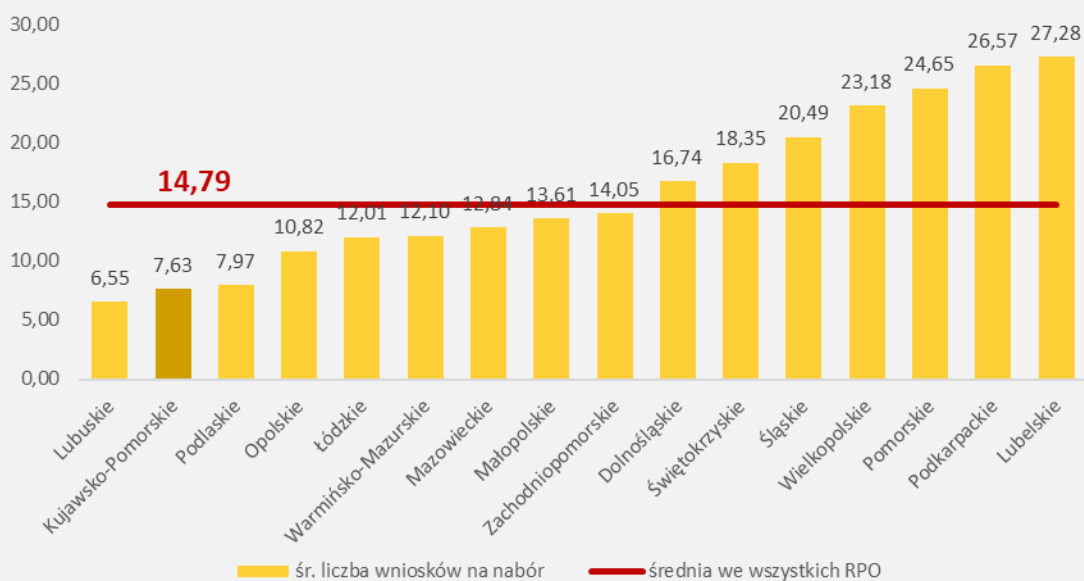
Wykres 151. Główne czynniki utrudniające sprawną realizację projektów z perspektywy IZ i IP

Źródło: Badanie CAWI pracowników IZ i IP

Sprawne przeprowadzenie procesu jest hamowane przez znaczne **rozdrobnienie konkursów**. Zestawiając liczbę konkursów w poszczególnych regionach wyraźnie widać, że przeciętnie na 1 nabór w RPO WK-P 2014-2020 składano 7-8 wniosków, podczas gdy średnia we wszystkich RPO wynosiła dwukrotnie więcej. Potwierdza to znaczne rozdrobnienie naborów w województwie kujawsko-pomorskim.

Wykres 152. Średnia liczba wniosków składanych w konkursach we wszystkich RPO.

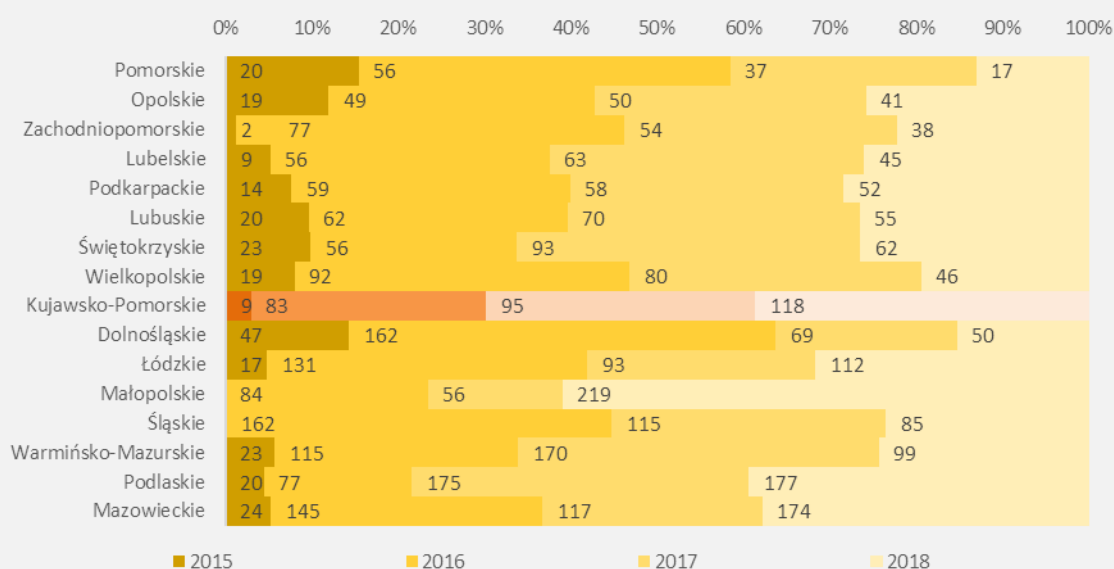

Źródło: Stan wdrażania Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020: Nabory - Wnioski o dofinansowanie - Umowy - Wnioski o płatność. Dane na koniec 2018 r.
<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

W przyszłości rekomenduje się nie organizować oddzielnych konkursów na każdy typ projektów, a jedynie w razie potrzeby wydzielać alokację w konkursach na poszczególne kategorie. W ten sposób ograniczy się liczbę potrzebnych dokumentów i procedur wymaganych do zakontraktowania środków w poszczególnych działaniach. Samo przeprowadzenie naborów nie byłoby tak obciążające, gdyby do każdego z nich nie były tworzone nowe kryteria wyboru projektów, a także nowe instrukcje wypełniania załączników do wniosku o dofinansowanie. Te zmiany powodują, że dla każdego konkursu trzeba na nowo przygotować dokumentację w IZ/IP.

Porównując rozłożenie liczby konkursów w latach w RPO WK-P 2014-2020 do innych regionalnych programów operacyjnych widać, że region kujawsko-pomorski dość późno wystartował z ogłaszaniem konkursów. Pierwsze nabory ruszyły w 2015 roku, ale były bardzo nieliczne (3% z wszystkich dotychczasowych naborów uruchomiono w 2015 r. wobec średniej 6% we wszystkich 16 RPO). W 2016 roku uruchomiono tylko 27% naborów (średnia w kraju – 32%), w 2017 roku uruchomiono 31% konkursów (podobnie jak w innych regionach), podczas gdy w 2018 ruszyło aż 39% naborów (przeciętnie we wszystkich regionach – 31%).

Wykres 153. Zestawienie liczby ogłaszanych naborów w poszczególnych latach w RPO w każdym z województw.

Źródło: Stan wdrażania Funduszy Europejskich w Polsce w latach 2014-2020: Nabory - Wnioski o dofinansowanie - Umowy - Wnioski o płatność. Dane na koniec 2018, 2017, 2016 i 2015 r.
<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/>

Innym problemem, często wskazywanym przez kadre instytucji zarządzającej i pośredniczących, jest słaby przepływ informacji pomiędzy komórkami organizacyjnymi, które uczestniczą w procesie. Kumulacja projektów oraz problemy po stronie beneficjentów także skutecznie utrudniają pracę.

Uproszczenia dla beneficjentów i wnioskodawców

Wśród istotnych zmian, jakie wdrożono w celu uproszczenia procesu, należy wskazać negocjacje, składanie wniosków preselekcyjnych, a także rozliczanie według metod uproszczonych oraz powołanie stanowiska Rzecznika Funduszy Europejskich.

Samo wprowadzenie negocjacji w naborach na projekty współfinansowane z EFS ma wyraźnie pozytywne przełożenie na jakość składanych wniosków o dofinansowanie i w konsekwencji - projektów. Gdyby nie negocjacje, część projektów nie zostałaby skierowana do realizacji, a inne mogły być realizowane w sposób daleki od optymalnego. To rozwiązanie ostatecznie sprawdza się i należy je ocenić pozytywnie. Uelastycznienie zasad prowadzenia negocjacji, wprowadzanych w kolejnych naborach, ułatwia negocjowanie obu stronom. Dzięki dopuszczeniu negocjowania większości kryteriów, skuteczność aplikowania wzrosła. Pozytywnie na sam proces wpływa też doprecyzowanie procedur, np. związanych z wprowadzeniem zmian do wniosku po negocjacjach dzięki czemu eliminuje się problemy związane z niewystarczającym lub nieodpowiednim zapisaniem stanowiska negocjacyjnego

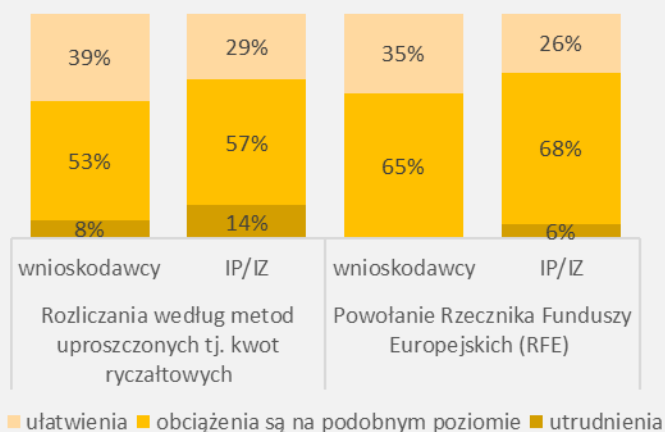
przez wnioskodawców. Proces negocjacji usprawniono, dzięki czemu udaje się uniknąć wielogodzinnych lub nawet kilkudniowych negocjacji.

Korzyści nie uwidaczniają się przy analizie wniosków **preselekcyjnych**. W przypadku preselekcji obejmujących kryteria formalne, efekt jest niesatysfakcjonujący. Włączenie dodatkowego etapu oceny przyczyniało się przede wszystkim do wydłużenia samej procedury, w efekcie nie ograniczając w istotny sposób liczby wniosków, które będą oceniane na kolejnych etapach. Gdy stosowano szerszy zakres preselekcji, obejmujący także merytorykę projektu, proces wydłużałby się na tyle, że dochodziłoby do istotnych rozbieżności pomiędzy projektem na etapie fiszki i właściwego wniosku. Od etapu preselekcji do etapu właściwego naboru wniosków upływa na tyle dużo czasu, że sytuacja istotnie się zmienia. Wymagano jednocześnie, aby projekt był zgodny z tym co zaplanowano na etapie preselekcji. Spotykało się to z uzasadnionymi obawami beneficjentów na ile będą mogli dokonać zmian i uaktualniać swoje projekty. Z tego względu w naszej ocenie należy albo zrezygnować z preselekcji, albo wprowadzić wariant obejmujący kompletną ocenę merytoryczną wniosków, aby na jego podstawie utworzyć ranking projektów i tylko wnioskodawcy których wnioski mieszczą się w dostępnej alokacji poprosić o uzupełnienie dokumentacji, co znacząco ograniczyłoby niepotrzebne koszty ponoszone przez wnioskodawców. W przypadku braku odpowiedniego uzupełnienia wniosków, kolejni wnioskodawcy z rankingu otrzymywaliby szanse na uzyskanie dotacji.

Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego uchwałą nr 48/2181/17 z 29 listopada 2017 r. powołał Rzecznika Funduszy Europejskich, który czuwa nad usprawnianiem procesu wdrażania funduszy unijnych w regionie. Rzecznik ma za zadanie analizować zgłoszenia od wnioskodawców i beneficjentów dotyczące przewlekłości i nieterminowości postępowań i procedur, niejasności lub braku stosownych informacji, nadmiernych lub nieuzasadnionych wymagań ze strony IZ i IP, zastrzeżeń odnośnie poziomu obsługi podmiotów zainteresowanych realizowaniem projektów oraz analizowanie innych utrudnień. Do jego zadań należy też formułowanie postulatów zmian i usprawnień w realizacji RPO WK-P.

Znaczenie wprowadzonej w 2017 roku roli Rzecznika Funduszy Europejskich jest trudne do oceny. Tylko niektórzy przedstawiciele IZ i IP ocenili jego działalność (18%). Zdaniem większości z nich (2/3) działalność Rzecznika na razie nie rzutuje na sytuację wnioskodawców. Pogląd zgodnie z którym działalność ma już realny wpływ na sytuację potencjalnych beneficjentów wyraził co trzeci badany, który ocenił wpływ pracy Rzecznika. Z kolei rozliczanie według metod uproszczonych odciażyło część beneficjentów, ale dla niektórych pracowników IP/IZ ta metoda wygenerowała dodatkowe utrudnienia.

Wykres 154. Ocenia, na ile wprowadzenie poniższych zmian przyczyniło się do uproszczenia procesu aplikowania i realizacji projektów dla wnioskodawców i dla IZ/IP

Źródło: Badanie CAWI pracowników IZ i IP

Podsumowanie

Wdrażanie RPO WK-P w perspektywie 2014-2020 było do tej pory bardziej obciążające zarówno dla instytucji zarządzającej i współpracujących z nią komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za wdrażanie, jak i dla beneficjentów i wnioskodawców.

Zarówno z perspektywy wnioskodawców, beneficjentów jak i pracowników odpowiedzialnych za wdrażanie po stronie IZ i IP obciążenia administracyjne w obecnej perspektywie finansowej są bardziej uciążliwe, niż były w poprzedniej. Mimo tego, można wskazać usprawnienia, których wprowadzenie ułatwiło wdrażanie Programu. Wśród nich należy wymienić wszechstronne wykorzystanie systemu SL2014 i rozliczanie projektów według metod uproszczonych, a także warsztaty przygotowujące wnioskodawców do aplikowania o wsparcie, które warto spopularyzować w całym Programie. Ułatwieniem było wprowadzenie negocjacji. Ich aktualna formuła wydaje się być przystępna i przynosi oczekiwane korzyści co do jakości i dopuszczalności projektów do dofinansowania.

Znaczne obciążenie stanowił etap naboru i przygotowania kryteriów wyboru projektów. Interwencję wdrażano w formie wielu stosunkowo małych konkursów, co generowało znaczne nakłady pracy po stronie IZ i IP, prowadząc do przeciążenia pracą. Na to nałożyły się opóźnienia z uruchamianiem pierwszych naborów w większości osi priorytetowych, co w połączeniu z wysokim poziomem szczegółowości dokumentacji konkursowej ostatecznie doprowadziło do znacznego obciążenia systemu wdrażania, ograniczając jego wydolność.

Zidentyfikowano także utrudnienia, którym można przeciwdziałać, aby usprawnić wdrażanie interwencji:

- **rozdrobnienie konkursów** – rekomendujemy wydzielanie alokacji w ramach konkursów na poszczególne typy projektów zamiast organizowania oddzielnych naborów.
- **wysoki poziom skomplikowania dokumentacji aplikacyjnej** – zalecane jest dalsze dążenie do uproszczenia wniosków aplikacyjnych i ograniczenia ilości wymaganych załączników.
- **preselekcja** - należy albo zrezygnować z preselekcji, albo wprowadzić wariant obejmujący kompletną ocenę merytoryczną wniosków, aby na jego podstawie utworzyć ranking projektów i tylko wnioskodawcy których wnioski mieszczą się w dostępnej alokacji poprosić o uzupełnienie dokumentacji, co znacząco ograniczyłoby niepotrzebne koszty ponoszone przez wnioskodawców. W przypadku braku odpowiedniego uzupełnienia wniosków, kolejni wnioskodawcy z rankingu otrzymywaliby szanse na uzyskanie dotacji.
- **podział obowiązków wewnątrz IZ** – ze względu na przeprowadzoną reorganizację Departamentu Wdrażania RPO i Departamentu Funduszy Europejskich na przełomie 2018 i 2019, dalsze duże zmiany nie są wskazane. Należy natomiast rozważyć wydzielenie komórki organizacyjnej odpowiedzialnej wyłącznie za przygotowanie i programowanie kolejnej perspektywy finansowej, aby uniknąć opóźnień z uruchomieniem następnego Programu.

9 Wnioski i rekomendacje

Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej i innych czynników zewnętrznych wskazuje na zasadność aktualizacji założeń interwencji. Największe zmiany dotyczą obszarów rynku pracy, integracji społecznej i obszaru zdrowia. Zmiany te naszym zdaniem warto uwzględnić w drugiej połowie okresu wdrażania perspektywy 2014-2020 z wykorzystaniem pozostałych środków RPO WK-P, przeznaczając je na te typy projektów, których znaczenie strategiczne dla województwa od momentu opracowania programu wzrosło.

Innowacyjność

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
1.	Wprowadzenie tzw. rozporządzenia Omnibus, w wyniku którego maksymalna wartość grantów na prace B+R została ograniczona do 200 tys. euro, spowodowała, że większe wartościowo prace B+R muszą być finansowane w ramach dotacji bezpośrednich, a nie za pomocą grantów. W efekcie, aktualnie dystrybucja dotacji na prace B+R podzielona jest między IZ (konkursy na dotacje dla firm) a KPAI (granty na prace B+R oraz vouchery badawcze).	Zintegrowanie w nowej perspektywie dystrybucji grantów i dotacji na prace i infrastrukturę B+R w ramach tego samego podmiotu, który mógłby oferować kompleksowe wsparcie w tym obszarze przedsiębiorcom, dostosowane do ich potrzeb.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	W przypadku utrzymania podziału na dotacje i granty na prace/ infrastrukturę B+R w nowej perspektywie, integracja dystrybucji wsparcia dotacyjnego i grantowego w tym samym podmiocie.	na nową perspektywę 2021-2027	Programowa operacyjna
2.	Dużym wyzwaniem pozostaje	Kwestia opracowania	Departament	Analiza	II-IV kwartał	Programowa

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	wykorzystanie alokacji w obszarze wsparcia MŚP przez instytucji otoczenia biznesu, realizowanego w ramach Pod. 1.4.2. Zainteresowanie wnioskodawców w przeprowadzonym naborze było bardzo niskie, co jest związane m.in. z trudnością w zapewnieniu wkładu własnego w realizowanych projektach.	docelowego modelu funkcjonowania i finansowania usług sieci IOB w regionie wymaga przeprowadzenia pogłębionych analiz, wykraczających poza zakres niniejszego badania. W minimalnym zakresie, należy przeanalizować opłacalność wprowadzenia w ramach obecnej perspektywy wsparcia z wykorzystaniem modelu popytowego, przy uwzględnieniu wysokości dostępnej alokacji.	Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	opłacalności wprowadzenia w ramach bieżącej perspektywy wsparcia z wykorzystaniem modelu popytowego. Wypracowanie modelu funkcjonowania usług sieci IOB w regionie, w tym optymalizacji sposobu ich finansowania.	2019	operacyjna i strategiczna

Energetyka

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
3.	W porównaniu do rozpoczęcia programu istotnie wzrosła świadomość społeczna w obszarze jakości powietrza. Problem niskiej emisji dotyczy również województwa kujawsko-	Koncentracja wsparcia w zakresie gospodarki niskoemisyjnej (CT 4) na projektach w największym stopniu zmniejszających zanieczyszczenie	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	(1) Wydzielenie działania/poddziałania dedykowanego wymianie źródeł ciepła w budynkach na mniej emisyjne w	na nową perspektywę 2021-2027	Programowa strategiczna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	pomorskiego, o czym świadczą m.in. konsultacje przez samorząd uchwały antysmogowej.	powietrza emitowane z sektora komunalno-bytowego i transportowego.		przyszłym RPO WK-P 2021-2027. (2) Opracowanie założeń wieloletniego projektu ogólnoregionalnego, zwielokrotniającego efekty inwestycji w transport niskoemisyjny poprzez promocję zmiany zachowań mieszkańców.		

Zdrowie

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
4.	W regionie następuje poprawa usług zdrowotnych, wzrost średniej długości życia i w konsekwencji zwiększanie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w populacji.	Wsparcie tych inwestycji w zakresie infrastruktury zdrowia i opieki społecznej, które najlepiej przygotowują województwo do wyzwań demograficznych.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Ogłoszenie konkursów w ramach pozostałych środków Działania 6.1 na inwestycje w zakresie infrastruktury zdrowotnej (Poddziałanie 6.1.1) oraz inwestycje w zakresie infrastruktury przygotowującej region do potrzeb starzenia się społeczeństwa (Poddziałanie	II kwartał 2019 r.	Programowa operacyjna

				6.1.2). Ponadto, z uwagi na duże potrzeby w zakresie infrastruktury zdrowotnej rekomendujemy aby na tego rodzaju inwestycje przesunąć środki niewykorzystane w innych obszarach.		

Rynek pracy

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
5.	Znacząca poprawa sytuacji na rynku pracy i spadek bezrobocia spowodował istotne problemy z rekrutacją uczestników do projektów aktywizacyjnych w PUP. Jednocześnie, wśród ogółu bezrobotnych wzrósł udział m.in. osób długotrwale bezrobotnych, osób bez kwalifikacji zawodowych, osób w	Jednym z rozwiązań może być zaproponowanie wsparcia umożliwiającego osobom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy uzupełnienie / zmianę kwalifikacji/kompetencji i zdobycie niezbędnego doświadczenia zawodowego. W tym celu należy zwiększyć kompleksowość wsparcia o formy mieszane, np. składające się ze szkolenia tematycznego i	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	Zmiana sposobu premiowania w PUP na system, który umożliwi szersze wykorzystanie wsparcia mieszanego, w tym wprowadzenie zmian w sposobie liczenia wskaźników efektywności zatrudnieniowej i kosztowej w PUP tak, by były one obliczane na poziomie uczestnika, a nie jak obecnie – na poziomie formy wsparcia. Wprowadzenie zmian umożliwiających szerszą aktywizację osób znajdujących	IV kwartał 2019	Rekomendacja pozasystemowa

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	wieku 50+ oraz kobiet, które nie wróciły do pracy po urodzeniu dziecka. W tej sytuacji rośnie znaczenie zaoferowania przez PUP kompleksowego wsparcia dopasowanego do sytuacji tych grup bezrobotnych, umożliwiającego im skuteczny powrót na rynek pracy. Znaczny odsetek kobiet nie wraca do pracy po przerwie związanej z urodzeniem / wychowaniem dziecka, m.in. wskutek bardzo niskiej opłacalności pracy. Dostępne oferty pracy są generalnie niskopłatne (znaczący udział zarejestrowanych	subsydiowanego zatrudnienia, oraz zapewnić jak najlepsze dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb. Dla kobiet, które chciałyby powrócić do aktywności zawodowej po przerwie związanej z urodzeniem / wychowaniem dziecka, należy przygotować i rozpropagować ofertę kompleksowego wsparcia aktywizacyjnego. Jego fundamentem powinno być zwiększenie opłacalności pracy (szczególnie tej niskowynagradzanej), zwiększenie dostępności ofert pracy niepełnoetatowej oraz wsparcie w skutecznym poszukiwaniu pracy.		się w 3 profilu pomocy. Przygotowanie i rozpropagowanie pakietu kompleksowego wsparcia aktywizacyjnego dla kobiet, które przerwały pracę z powodu sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem. Jego elementem może być wprowadzenie dodatku aktywizacyjnego, zwiększającego atrakcyjność finansową podjęcia pracy (np. w wysokości 500 zł miesięcznie wypłacany przez 12 miesięcy). Dodatek taki byłby wypłacany również w przypadku podjęcia pracy niepełnoetatowej, tak by zwiększyć atrakcyjność i popularność takiego zatrudnienia. Elementem pakietu powinno być również wsparcie w uzupełnieniu / zmianie kwalifikacji zawodowych/kompetencji i zdobycia niezbędnego		

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	kobiet ma wykształcenie co najwyżej gimnazjalne), przez co są mało atrakcyjne w zestawieniu z kosztem w postaci potencjalnej utraty świadczeń z pomocy społecznej, utraty świadczenia 500+ na pierwsze dziecko, ¹⁰⁸ kosztów opieki nad dzieckiem czy kosztów dojazdu. Mało dostępne na rynku pracy są elastyczne / niepełnoetatowe formy zatrudnienia, szczególnie poszukiwane przez kobiety sprawujące osobistą opiekę nad dzieckiem / dziećmi.			doświadczenia zawodowego.		

¹⁰⁸ Przy czym negatywny wpływ 500+ na opłacalność pracy (czyli krańcowy dochód z pracy, uwzględniający potencjalną utratę zasiłku 500+) zostanie zlikwidowany w przypadku zapowiedzianego usunięcia kryterium dochodowego przy świadczeniu na pierwsze dziecko.

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
6.	Znacząca poprawa sytuacji na rynku pracy i spadek stopy bezrobocia spowodował istotne zmniejszenie grupy docelowej wsparcia w formie środków na samozatrudnienie, które dotychczas było adresowane do osób bezrobotnych i biernych zawodowo, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy. W sytuacji ewentualnego zwiększenia alokacji w tym obszarze, należy rozszerzyć grupę docelową odbiorców wsparcia.	W sytuacji kontynuacji wsparcia rozwoju przedsiębiorczości, należy rozważyć szersze otwarcie wsparcia na mężczyzn w wieku 30-49 lat, którzy obecnie nie mogą stanowić więcej niż 20% uczestników, a którzy są grupą szczególnie zainteresowaną zakładaniem własnej działalności gospodarczej.	Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju	Rozszerzenie grupy docelowej wymagałoby odpowiedniej modyfikacji Wytycznych w zakresie realizacji przedsięwzięć z udziałem środków EFS w obszarze rynku pracy na lata 2014-2020.	I kwartał 2020	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
7.	Z najnowszych badań ogólnopolskich wynika, że rodzice cenią sobie możliwość swobodnego wyboru najlepszej w ich ocenie formy opieki nad małym dzieckiem, a większość matek dzieci w wieku 4-36 miesięcy najchętniej powierzyłoby opiekę opiekunce spośród najbliższej rodziny i przyjaciół, o ile same nie mogłyby jej sprawować. Problemem opieki instytucjonalnej nad dziećmi do lat 3 jest m.in. wysoki poziom absencji z powodu chorób (średnia roczna frekwencja w żłobkach w Polsce wynosi 66%) oraz wysoki koszt opieki przypadający na 1 dziecko (średnio w	Należy możliwie mocno obniżyć wartość docelową wskaźnika ram wykonania dla OP 8 Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3. Warto rozważyć przeznaczenie przynajmniej części alokacji pozostałej do wykorzystania w Poddziałaniu 8.4.1 na wsparcie w postaci voucherów na opiekę nad dzieckiem, które lepiej odpowiadają deklarowanym potrzebom rodziców dając im większą elastyczność w wyborze optymalnej w ich ocenie formy opieki nad dzieckiem.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Renegocjacja i obniżenie wartości docelowej wskaźnika ram wykonania dla OP 8 Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3 do poziomu wynikającego z przeprowadzonego w ramach niniejszej ewaluacji oszacowania. Wykorzystanie pozostałej w Poddziałaniu 8.4.1 alokacji na wsparcie w postaci voucherów na opiekę nad dziećmi do lat 3.	I kwartał 2020	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	Polsce w żłobkach publicznych ok. 1000 zł miesięcznie, a w dużych miastach o ok. 30% wyższy).					

Polityka społeczna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
8.	Zmiany na rynku pracy i poprawa sytuacji bytowej mieszkańców doprowadziły do istotnego zmniejszenia ubóstwa. Jednocześnie, osoby, które pozostały w systemie pomocy społecznej charakteryzują się znacznie głębszym i bardziej długotrwałym wykluczeniem społecznym, wymagają dłuższego i bardziej intensywnego wsparcia,	Rekomendowane jest zweryfikowanie kosztów jednostkowych wsparcia przypadających na jedną osobę. Aktualne szacunki wskazują, że na uczestnictwo w projekcie należy przeznaczyć 18-25 tys. zł na jednego uczestnika, a więcej w przypadku osób z niepełnosprawnościami. Weryfikacji wymaga także	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Aktualizacja wartości docelowej wskaźnika Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie z uwzględnieniem kosztu jednostkowego dla pozostałej alokacji na poziomie 20 tys. zł na osobę, a w przypadku osób z niepełnosprawnościami	I kwartał 2020	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	jednocześnie mając dość niską motywację do zmiany swojej sytuacji. Istotnie wpływa to na koszty jednostkowego wsparcia. Przy jednoczesnym wzroście kosztów pracy w gospodarce narodowej, realizacja projektów w obowiązujących ramach finansowych jest bardzo utrudniona.	wartość docelowa wskaźnika produktu, także pod kątem trudności w dostępie grupy docelowej wsparcia.		do 30 tys. zł		
9.	Zapotrzebowanie na usługi społeczne, szczególnie te świadczone dla osób niesamodzielnych, jest znacznie większe niż oczekiwano. Wynika to ze starzenia się społeczeństwa, braku w poprzednich latach interwencji w tym obszarze, a także daleko niewystarczającej dostępności usług opiekuńczych i opieki długoterminowej. Z drugiej strony na etapie planowania interwencji przyjęto inną	Wskazane jest zwiększenie finansowania na usługi społeczne. Rekomendujemy wykorzystanie do tego celu środków, które mogą być realokowane pomiędzy priorytetami inwestycyjnymi finansowanymi z EFS.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Rekomendujemy przeniesienie alokacji z OP 11, uruchomionej z rezerwy wykonania, a także innych dostępnych środków, na wsparcie w ramach PI 9iv.	I kwartał 2020	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	strukturę wsparcia, zakładającą mniejszą koncentrację na kosztownych usługach opieki długoterminowej, spowodowało alokowanie mniejszych środków na ten cel niż zapotrzebowanie wynikające z dużego udziału usług opiekuńczych świadczonych w formule zdeinstytucjonalizowanej.					

Obciążenia administracyjne

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
10.	Mimo wprowadzenia pewnych uproszczeń dla systemu realizacji wsparcia, pracownicy IZ są istotnie obciążeni pracą. Jest to m.in. wynikiem opóźnień związanych z rozpoczęciem wdrażania Programu. Jednocześnie, zdarzają się wątpliwości związane z podziałem zadań wewnątrz	Rekomendujemy wyodrębnienie komórki organizacyjnej w IZ, odpowiedzialnej wyłącznie za programowanie nowej perspektywy programowej. Pozwoli to strategicznie podejść do kwestii przygotowania kolejnego Programu i rozpocząć intensywne prace możliwie	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Należy stworzyć nową komórkę organizacyjną lub wyodrębnić grupę pracowników / zespół odpowiedzialny za programowanie nowej perspektywy. Pracownicy wyznaczeni do tych zadań nie powinni być obciążani bieżącą pracą związaną z realizacją RPO WK-P 2014-	IV kwartał 2019	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	instytucji. W sytuacji nakładania się perspektywy finansowej 2014-2020 i przygotowań na kolejną perspektywę finansową, może dochodzić do kolejnej kumulacji obciążeń.	najwcześniej.		2020.		

Wskaźniki

Z analizy informacji na temat postępu wdrażania interwencji, rzeczywistych kosztów realizacji poszczególnych inwestycji oraz alokacji pozostałej do wykorzystania wynika, że wartości docelowe części wskaźników typu *output*, w tym wskaźników ram wykonania mogą nie zostać osiągnięte.

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
11.	Analiza postępu wdrażania interwencji, rzeczywistych kosztów realizacji poszczególnych inwestycji oraz alokacji pozostałej do wykorzystania wskazuje, że wartość docelowa części wskaźników typu <i>output</i> , w tym wskaźników ram wykonania może nie zostać osiągnięta.	Aktualizacja wartości docelowych wskaźników zagrożonych ryzykiem braku realizacji oraz przyjęcie za punkt wyjścia wartości możliwych do osiągnięcia.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Wprowadzenie zaproponowanych w ewaluacji wartości wskaźników docelowych do RPO WK-P podczas aktualizacji programu.	II kwartał 2019	Programowa operacyjna

W tabeli z wskaźnikami (patrz poniżej) wskazano rekomendowane do przyjęcia wartości realizacji celów dla 36 zagrożonych wskaźników.¹⁰⁹

NR	OP	PI	Nazwa wskaźnika	Szacowany poziom realizacji celu
11.1	1	1b	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI6)	200 262 175
11.2	1	1b	Liczba przedsiębiorstw współpracujących z ośrodkami badawczymi (CI26)	931
11.3	1	3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	595
11.4	1	3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących dotacje (CI2)	82
11.5	1	3a	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI4)	72
11.6	1	3a	Powierzchnia przygotowanych terenów inwestycyjnych	32
11.7	1	3a	Liczba zaawansowanych usług (nowych lub ulepszonych) świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu	61
11.8	1	3b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie (CI1)	736
11.9	1	3b	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie niefinansowe (CI4)	442
11.10	1	3b	Liczba przedsiębiorstw, które wprowadziły zmiany organizacyjnoprocesowe	62
11.11	1	3b	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (dotacje) (CI6)	26 841 385
11.12	1	3c	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne dla przedsiębiorstw (inne niż dotacje) (CI7)	14 217 887
11.13	1	3c	Liczba przedsiębiorstw objętych wsparciem w celu wprowadzenia produktów nowych dla firmy	136
11.14	3	4a	Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych	11 799,20
11.15	3	4a	Dodatkowa zdolność wytwarzania energii z OZE	8,92
11.16	3	4c	Zmniejszenie rocznego zużycia energii pierwotnej w budynkach publicznych	156 616 833,28
11.17	4	5b	Liczba ludności odnoszących korzyści ze środków ochrony przeciwpowodziowej (CI20)	6 421
11.18	4	6a	Dodatkowe możliwości przerobowe w zakresie recyklingu odpadów (CI17)	6 407,42
11.19	4	6b	Liczba dodatkowych osób korzystających z ulepszanego oczyszczania ścieków (CI19) [RLM]	64 630
11.20	6	9b	Ludność mieszkająca na obszarach objętych zintegrowanymi strategiami rozwoju obszarów miejskich	564 639
11.21	6	9b	Budynki publiczne lub komercyjne wybudowane lub wyremontowane na obszarach miejskich	20 195
11.22	6	9b	Liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach	81
11.23	8	8i	Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny	25%

¹⁰⁹ Wskaźniki zagrożone określono jako te, w których symulacja wskazała wartość niższą niż 95% zdefiniowanej wartości docelowej.

NR	OP	PI	Nazwa wskaźnika	Szacowany poziom realizacji celu
			rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie	
11.24	8	8i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie	11%
11.25	8	8i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie	11%
11.26	8	8i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby z niepełnosprawnościami, objęte wsparciem w programie	14%
11.27	8	8i	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie	22%
11.28	8	8iv	Liczba utworzonych miejsc opieki nad dziećmi w wieku do lat 3	3 199
11.29	8	8vi	Liczba wdrożonych programów zdrowotnych istotnych z punktu widzenia potrzeb zdrowotnych regionu, w tym pracodawców	3
11.30	9	9i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	9 655
11.31	9	9i	Liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem w programie (CO16)	1 314
11.32	9	9i	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu	14%
11.33	9	9iv	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi świadczonymi w interesie ogólnym w programie	12 553
11.34	10	10iv	Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu objętych wsparciem w programie	2 068
11.35	10	10iv	Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia	30%
11.36	11	9vi	Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (RLKS)	13%
11.37	10	10i	Liczba uczniów objętych wsparciem stypendialnym w programie	2 064

Instrumenty finansowe

Pomimo przeprowadzonej w 2016 roku aktualizacji oceny ex-ante instrumentów finansowych, wdrażanie interwencji w tej formule wymaga podjęcia korekt – szczególnie, że większość produktów RPO WK-P została uruchomiona po okresie objętym aktualizacją, a niektóre instrumenty cały czas znajdują się na etapie wyboru pośrednika finansowego. Na wdrażanie instrumentów finansowych mają też wpływ czynniki niezależne, wynikające m.in. ze zmian prawa oraz sytuacji na rynku.

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
12.	Pożyczka na innowacje oferowana w ramach Pod. 1.2.2 nie spotkała się z zainteresowaniem odbiorców, z powodu dużej konkurencji środków dotacyjnych w obszarze B+R. Jej zaletą mogłoby być finansowanie w większym stopniu elementu wdrożeniowego, ale aktualnie finansowanie ogranicza się do pierwszej produkcji (poziom TRL IX), które jednocześnie może stanowić maksymalnie 50% pożyczki. Co istotne, firmy korzystające z dotacji i grantów na realizację prac B+R nie mają zapewnionego finansowania wdrożenia wyników prac B+R w przypadku otrzymania produktu	Rekomendujemy redefinicję zakresu wsparcia w ramach pożyczki na innowacje. Rekomendujemy przygotowanie kompleksowego pakietu wsparcia realizacji prac B+R, w ramach którego firma otrzymując grant / dotacje na sfinansowanie prac B+R otrzymywałaby „gwarancję” uzyskania pożyczki na komercjalizację w przypadku sukcesu realizowanych prac i otrzymania produktu gotowego do wprowadzenia na rynek.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania Europejskiego	Wdrożenie rekomendacji wymaga przesunięcia środków z PI 1b na PI 3c, tak by wyeliminować ograniczenie z Umowy Partnerstwa pozwalające na finansowanie max. 50% kosztów wdrożenia prac B+R w ramach PI 1b. Rekomendujemy jednocześnie podjęcie rozmów z funduszem VC realizującym wsparcie w ramach Pod. 1.3.2 o możliwości analogicznego połączenia wejść kapitałowych z „gwarancją” uzyskania pożyczki na wdrożenie prac B+R realizowanych	II kwartał 2019	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	gotowego do komercyjnego zastosowania. Również przedsiębiorstwa wsparte w przyszłości w postaci wejść kapitałowych funduszu VC w Pod. 1.3.2 mogą potrzebować środków na komercjalizację produktów opracowanych dzięki środkom uzyskanym od funduszu VC.	Jednocześnie, podobnie jak ma to miejsce w przypadku obecnie obowiązujących umów na udzielenie grantu przez KPAI, firma korzystająca z grantu / dotacji miałaby obowiązek komercyjnego wdrożenia opracowanego rozwiązania pod groźbą obowiązku zwrotu środków. Alternatywnie, można rozważyć przeznaczenie pożyczki B+R jako narzędzia finansowania stworzenia i rozwoju infrastruktury B+R, przy jednoczesnej likwidacji możliwości uzyskania wsparcia dotacyjnego na ten cel.		przez firmy akademickie w które zainwestuje fundusz VC (kosztów produkcji, marketingu, dystrybucji). Alternatywnie, należy środki pożyczki na innowacje pozostawić w PI 1b i przeznaczyć je na finansowanie infrastruktury B+R, przy jednoczesnym wyeliminowaniu możliwości finansowania dotacyjnego infrastruktury B+R w ramach Pod. 1.2.1		
13.	Minimalna kwota pożyczki na zmianę modelu biznesowego (internacjonalizacja, wykorzystanie technologii ICT) na poziomie 300 tys. zł jest	Należy zmniejszyć minimalną kwotę pożyczki na zmianę modelu biznesowego do 100 tys. zł.	Departament Funduszy Europejskich Wydział Programowania	Zmiana Strategii Inwestycyjnej dla IF i obniżenie minimalnej kwoty pożyczki na zmianę modelu biznesowego do	I kwartał 2019	Programowa operacyjna

NR	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia	Termin wdrożenia	Klasa
	relatywnie wysoka, co ogranicza zainteresowanie tym instrumentem u części przedsiębiorców.		Europejskiego	100 tys. zł.		

10 Spis Tabel

Tabela 1. Architektura RPO WK-P 2014-2020	28
Tabela 2. Alokacja na wybrane kategorie interwencji	29
Tabela 3. Sposób spełnienia wymogów koncentracji tematycznej w RPO WK-P 2014-2020..	30
Tabela 4. Szacunkowa kwota przeznaczona na cele związane ze zmianami klimatu w RPO WK-P 2014-2020.....	30
Tabela 5. Podział środków na poszczególne poziomy polityki terytorialnej w RPO WK-P 2014-2020	31
Tabela 6. Poddziałania RPO WK-P wdrażane w ramach ZIT	31
Tabela 7. Działania i poddziałania w których wykorzystywane są instrumenty finansowe.....	33
Tabela 8. Działania i poddziałania w ramach OP 1	66
Tabela 9. Działania w ramach OP 2	75
Tabela 10. Działania i poddziałania w ramach OP 3	79
Tabela 11. Działania i poddziałania w ramach OP 4	85
Tabela 12. Działania i poddziałania w ramach OP 5	94
Tabela 13. Działania i poddziałania w ramach OP 6	96
Tabela 14. Działania i poddziałania w ramach OP 8	105
Tabela 15. Działania i poddziałania w ramach OP 9	116
Tabela 16. Działania i poddziałania w ramach OP 10	124
Tabela 17. Alokacja z OP 1 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]	145
Tabela 18. Wskaźniki typu output dla PI 1a – Działanie 1.1.....	146
Tabela 19. Wskaźniki typu output dla PI 1b– Poddziałanie 1.2.1, 1.2.2, 1.3.1 i 1.3.2.....	147
Tabela 20. Wskaźniki typu output dla PI 3a– Poddziałanie 1.4.1, 1.4.2, 1.4.3.....	149
Tabela 21. Wskaźniki typu output dla PI 3b– Poddziałanie 1.5.1, 1.5.2, 1.5.3	150
Tabela 22. Wskaźniki typu output dla PI 3c– Poddziałanie 1.6.1 i 1.6.2	152
Tabela 23. Podsumowanie postępu wdrażania OP 1	153
Tabela 24. Wskaźniki typu output dla PI 2c – Działanie 2.1. i 2.2	159
Tabela 25. Podsumowanie postępu wdrażania OP 2	160
Tabela 26. Alokacja z OP 3 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]	165
Tabela 27. Wskaźniki typu output dla PI 4a – Działanie 3.1.....	166
Tabela 28. Wskaźniki typu output dla PI 4b – Działanie 3.2	167
Tabela 29. Wskaźniki typu output dla PI 4c – Działanie 3.3 oraz Poddziałanie 3.5.1	168
Tabela 30. Wskaźniki typu output dla PI 4e – Działanie 3.4 i Poddziałanie 3.5.2	170
Tabela 31. Podsumowanie postępu wdrażania OP 3	171
Tabela 32. Alokacja z OP 4 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %]	176
Tabela 33. Wskaźniki typu output dla PI 5b – Poddziałanie 4.1.1. i 4.1.2.....	178
Tabela 34. Wskaźniki typu output dla PI 6a – Działanie 4.2.....	179

Tabela 35. Wskaźniki typu output dla PI 6b – Działanie 4.3 i Poddziałanie 4.6.1	180
Tabela 36. Wskaźniki typu output dla PI 6c – Działanie 4.4 i Poddziałanie 4.6.2	182
Tabela 37. Wskaźniki typu output dla PI 6d – Działanie 4.5 i Poddziałanie 4.6.3	183
Tabela 38. Podsumowanie postępu wdrażania OP 4	183
Tabela 39. Alokacja z OP 5 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %] 190	
Tabela 40. Wskaźniki typu output dla PI 7b – Działanie 5.1	191
Tabela 41. Wskaźniki typu output dla PI 7d – Działanie 5.3	192
Tabela 42. Podsumowanie postępu wdrażania OP 5	192
Tabela 43. Alokacja z OP 6 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %] 198	
Tabela 44. Wskaźniki typu output dla PI 9a – Działanie 6.1.....	199
Tabela 45. Wskaźniki typu output dla PI 9b – Działanie 6.2 i Poddziałanie 6.4.1	200
Tabela 46. Wskaźniki typu output dla PI 10a – Poddziałania 6.3.1/6.3.2 i Poddziałania 6.4.2/6.4.3	201
Tabela 47. Wskaźniki typu output dla PI 8b – Działanie 6.5	202
Tabela 48. Podsumowanie postępu wdrażania OP 6	202
Tabela 49. Wskaźniki typu output dla PI 9d – Działanie 7.1	206
Tabela 50. Podsumowanie postępu wdrażania OP 7	208
Tabela 51. Alokacja z OP 8 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %] 214	
Tabela 52. Wskaźniki typu output dla PI 8i– Działanie 8.1, Poddziałania 8.2.1 i 8.2.2	215
Tabela 53. Wskaźniki typu output dla PI 8iii– Poddziałanie 8.3.....	217
Tabela 54. Wskaźniki typu output dla PI 8iv– Poddziałanie 8.4.1, 8.4.2 i 8.4.3	218
Tabela 55. Wskaźniki typu output dla PI 8v–Poddziałania 8.5.1 i 8.5.2.....	219
Tabela 56. Wskaźniki typu output dla PI 8vi– Poddziałanie 8.6.1 i 8.6.2	220
Tabela 57. Podsumowanie postępu wdrażania OP 8	221
Tabela 58. Alokacja z OP 9 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %] 228	
Tabela 59. Wskaźniki typu output dla PI 9i – Poddziałanie 9.1.1. i 9.2.1 i 9.2.2	231
Tabela 60. Wskaźniki typu output dla PI 9iv – Poddziałanie 9.1.2, 9.3.1 i 9.3.2	233
Tabela 61. Wskaźniki typu output dla PI 9v –Poddziałanie 9.4.1 i 9.4.2.....	234
Tabela 62. Podsumowanie postępu wdrażania OP 9	235
Tabela 63. Alokacja z OP 10 zakontraktowana, wykorzystana przez projekty czekające na podpisanie umowy oraz alokacja na nierozstrzygniętych i planowanych konkursach [w %] 242	
Tabela 64. Wskaźniki typu output dla PI 10i - Poddziałania 10.1.1, 10.1.2, 10.2.1, 10.2.2, 10.3.1.....	245
Tabela 65. Wskaźniki typu output dla PI 10iv - Poddziałania 10.1.3, 10.2.3, 10.3.2, 10.4.2..	246
Tabela 66. Wskaźniki typu output dla PI 10iii - Poddziałanie 10.4.1.....	248
Tabela 67. Podsumowanie postępu wdrażania OP 10	249
Tabela 68. Wskaźniki typu output dla PI 9vi – Działanie 11.1.....	255
Tabela 69. Podsumowanie postępu wdrażania OP 11	257
Tabela 70. Podsumowanie realizacji celów pośrednich ram wykonania	258

Tabela 71. Szacowana realizacja celów końcowych ram wykonania.....	259
Tabela 72. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 1	261
Tabela 73. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 2	262
Tabela 74. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 3	263
Tabela 75. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 4	264
Tabela 76. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 5	265
Tabela 77. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 6	265
Tabela 78. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 7	266
Tabela 79. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 8	268
Tabela 80. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 9	269
Tabela 81. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 10	269
Tabela 82. Poziom realizacji celów pośrednich i końcowych ram wykonania dla OP 11	271
Tabela 83. Powiązanie celów Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego z osiami priorytetowymi RPO WK-P 2014-2020.....	272
Tabela 84. Powiązanie celów Strategii Europa 2020 z osiami priorytetowymi RPO WK-P 2014-2020.....	277
Tabela 85. Wpływ projektu na politykę zrównoważonego rozwoju (w tym ochrony środowiska) w projektach EFRR	287
Tabela 86. Wpływ projektu na politykę równości szans i niedyskryminacji w projektach EFRR	291
Tabela 87. Wpływ projektu na politykę równości płci w projektach EFRR	293

11 Spis wykresów

Wykres 1. Indykatywne alokacje na politykę terytorialną i instrumenty finansowe w OP RPO WK-P 2014-2020.....	32
Wykres 2. Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB [%]	36
Wykres 3. Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB [%]	36
Wykres 4. Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej [%].....	37
Wykres 5. Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług [%].....	37
Wykres 6. Wartość eksportu w mln euro.....	39
Wykres 7. Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB [%].....	39
Wykres 8. Liczba podmiotów z kapitałem zagranicznym.....	40
Wykres 9. Kapitał przypadający na udziałowców zagranicznych (mln zł).....	40
Wykres 10. Odsetek obywateli korzystających z e-administracji [%]	41
Wykres 11. Wykorzystywanie Internetu w kontaktach z administracją publiczną przez przedsiębiorców [%]	41
Wykres 12. Stopa bezrobocia rejestrowanego i wg BAEL (%).....	43
Wykres 13. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych i wg BAEL (tys. osób).....	43
Wykres 14. Współczynnik aktywności zawodowej i wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym (w %).....	44
Wykres 15. Struktura ludności w podziale wg grup wieku	44
Wykres 16. Pojemność obiektów małej retencji wodnej (dam ³).....	46
Wykres 17. Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych ogółem.....	47
Wykres 18. Udział masy składowanych odpadów komunalnych w masie zebranych odpadów komunalnych	47
Wykres 19. Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków	48
Wykres 20. Odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	48
Wykres 21. Liczba osób zwiedzających muzea i oddziały muzealne na 10 tys. mieszkańców	49
Wykres 22. Liczba widzów i słuchaczy w teatrach i instytucjach muzycznych na 1000 mieszkańców	49
Wykres 23. Zwiedzający muzea i oddziały muzealne w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów na 1000 mieszkańców.....	49
Wykres 24. Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem	50
Wykres 25. Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem [%]	51
Wykres 26. Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB [GWh]	52
Wykres 27. Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe ogółem [GJ]	52

Wykres 28. Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich województwa	52
Wykres 29. Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II)	53
Wykres 30. Liczba wypadków drogowych na 100 tys. mieszkańców	53
Wykres 31. Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej (WKDT II) syntetyczny	54
Wykres 32. Liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca [szt.]	56
Wykres 33. Zasięg ubóstwa w woj. kujawsko-pomorskim	57
Wykres 34. Korzystający ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności w woj. kujawsko-pomorskim	58
Wykres 35. Udział osób w gospodarstwach domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem w woj. kujawsko-pomorskim [%]	58
Wykres 36. Osoby którym decyzją przyznano świadczenia pomocy społecznej na 10 tys. ludności - usługi opiekuńcze	59
Wykres 37. Dostęp do usług asystentów rodziny zatrudnionych w OPS	59
Wykres 38. Liczba rodzin objętych pracą asystenta rodziny	59
Wykres 39. Placówki opiekuńczo-wychowawcze w województwie kujawsko-pomorskim	60
Wykres 40. Miejsca w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	60
Wykres 41. Rodziny zastępcze i dzieci w rodzinach zastępczych	60
Wykres 42. Spółdzielnie socjalne w województwie kujawsko-pomorskim.	61
Wykres 43. Porównanie struktury wykształcenia w woj. kujawsko-pomorskim	62
Wykres 44. Odsetek dzieci w wieku 3 - 4 lat objętych wychowaniem przedszkolnym	63
Wykres 45. Liczba uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w woj. kujawsko-pomorskim	64
Wykres 46. Udział alokacji na OP 1 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020	67
Wykres 47. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	67
Wykres 48. Udział alokacji na OP 2 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020	76
Wykres 49. Alokacja na działania OP 2 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	76
Wykres 50. Udział alokacji na OP 3 RPO WK-P 2014-2020	80
Wykres 51. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 3 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	80
Wykres 52. Udział alokacji na OP 4 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020	86
Wykres 53. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 4 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	86
Wykres 54. Udział alokacji na OP 5 RPO WK-P 2014-2020	94
Wykres 55. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 5 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	94
Wykres 56. Udział alokacji na OP 6 RPO WK-P 2014-2020	97
Wykres 57. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 6 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	97
Wykres 58. Udział alokacji na OP 8 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020	106

Wykres 59. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania OP 8 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	106
Wykres 60. Udział alokacji OP 9 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020.....	117
Wykres 61. Alokacja na poszczególne działania i poddziałania OP 9 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	117
Wykres 62. Udział alokacji OP 10 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020.....	125
Wykres 63. Alokacja na poszczególne poddziałania i działania OP 10 RPO WK-P 2014-2020 – mln euro	125
Wykres 64. Porównanie postępu realizacji kamieni milowych przygotowania perspektywy 2014-2020 w RPO (w dniach; dzień 0 = 31 grudnia 2013 r.)	134
Wykres 65. Postęp kontraktacji RPO WK-P 2014-2020 na tle innych RPO	135
Wykres 66. Stan wdrażania RPO WK-P 2014-2020 – poziom wykorzystanej alokacji na 31.12.2018 r.	138
Wykres 67. Stan wdrażania RPO WK-P 2014-2020 w ramach wybranych kategorii interwencji – poziom wykorzystanych środków na 31.12.2018	139
Wykres 68. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 1	141
Wykres 69. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 1	141
Wykres 70. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 w zakończonych konkursach.....	142
Wykres 71. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 1.....	142
Wykres 72. Liczba dofinansowanych projektów – OP 1	143
Wykres 73. Wartość projektów dofinansowanych w ramach OP 1 – dofinansowanie UE w mln zł	143
Wykres 74. Poziom wykorzystania alokacji w OP 1 oraz w poszczególnych działaniach i poddziałaniach	144
Wykres 75. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 2	156
Wykres 76. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 2	156
Wykres 77. Liczba wniosków złożonych w poszczególnych naborach do 31.12.2018 – OP 2.....	157
Wykres 78. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 2.....	157
Wykres 79. Liczba dofinansowanych projektów – OP 2	157
Wykres 80. Wartość projektów dofinansowanych w ramach OP 2 – mln zł	157
Wykres 81. Poziom wykorzystania alokacji w OP 2 oraz poszczególnych działaniach	158
Wykres 82. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 3	161
Wykres 83. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 3	161
Wykres 84. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 3	162

Wykres 85. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 3.....	162
Wykres 86. Liczba dofinansowanych projektów – OP 3	163
Wykres 87. Wartość dofinansowanych projektów w OP 3 – mln zł	163
Wykres 88. Poziom wykorzystania alokacji w OP 3 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	164
Wykres 89. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 4	173
Wykres 90. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 4	173
Wykres 91. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 4	174
Wykres 92. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 4.....	174
Wykres 93. Liczba dofinansowanych projektów – OP4	175
Wykres 94. Wartość dofinansowanych projektów – OP4 – mln zł	175
Wykres 95. Poziom wykorzystania alokacji w OP 4 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	175
Wykres 96. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 5	186
Wykres 97. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 5	186
Wykres 98. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 5	187
Wykres 99. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 5.....	187
Wykres 100. Wartość dofinansowanych projektów w OP 5 – mln zł	189
Wykres 101. Poziom wykorzystania alokacji na OP 5	189
Wykres 102. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 6.....	194
Wykres 103. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 6	194
Wykres 104. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 6 w zakończonych konkursach	194
Wykres 105. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 6.....	194
Wykres 106. Liczba dofinansowanych projektów – OP 6	197
Wykres 107. Wartość dofinansowanych projektów w OP 6 – mln zł	197
Wykres 108. Poziom wykorzystania alokacji w OP 6 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	197
Wykres 109. Udział alokacji na OP 7 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020.....	204
Wykres 110. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 7	204

Wykres 111. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 8.....	209
Wykres 112. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 8	209
Wykres 113. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 8 w zakończonych konkursach	211
Wykres 114. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 8.....	211
Wykres 115. Liczba dofinansowanych projektów – OP 8.....	212
Wykres 116. Wartość dofinansowanych projektów w OP 8 – dofinansowanie UE w mln zł	212
Wykres 117. Poziom wykorzystania alokacji w OP 8 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	213
Wykres 118. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 9.....	225
Wykres 119. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 9	225
Wykres 120. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 9	226
Wykres 121. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 9.....	226
Wykres 122. Liczba dofinansowanych projektów – OP9	227
Wykres 123. Wartość dofinansowanych projektów – OP9 – mln zł	227
Wykres 124. Poziom wykorzystania alokacji w OP 9 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	228
Wykres 125. Liczba konkursów ogłoszonych i zakończonych/rozstrzygniętych do 31.12.2018 w OP 10	238
Wykres 126. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 10	238
Wykres 127. Liczba złożonych wniosków w zakończonych konkursach do 31.12.2018 – OP 10	239
Wykres 128. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 10.....	240
Wykres 129. Liczba dofinansowanych projektów – OP 10	241
Wykres 130. Wartość dofinansowanych projektów w OP 10 – mln zł	241
Wykres 131. Poziom wykorzystania alokacji w OP 10 oraz poszczególnych działaniach i poddziałaniach	242
Wykres 132. Udział alokacji OP 11 w całej alokacji RPO WK-P 2014-2020.....	252
Wykres 133. Udział alokacji przeznaczonej na nabory ogłoszone do 31.12.2018 w całej alokacji dostępnej w OP 11	252
Wykres 134. Liczba wniosków złożonych do 31.12.2018 – OP 11	253
Wykres 135. Wartość wnioskowanego wsparcia we wnioskach poprawnych formalnie w stosunku do alokacji dostępnej w zakończonych konkursach – OP 11.....	253
Wykres 136. Liczba i łączna wartość dofinansowanych projektów – OP 11.....	253

Wykres 137. Poziom wykorzystania alokacji w OP 11	253
Wykres 138. Wpływ RPO WK-P na wskaźnik zatrudnienia osób w wieku 20-64 lata (od 2017 r. RPO WK-P 2014-2020, wcześniej RPO WK-P 2007-2013)	282
Wykres 139. Wpływ RPO WK-P na nakłady na B+R (w % PKB) (od 2017 r. RPO WK-P 2014-2020, wcześniej RPO WK-P 2007-2013)	282
Wykres 140. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju.	285
Wykres 141. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę zrównoważonego rozwoju.	286
Wykres 142. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości szans i niedyskryminacji.	289
Wykres 143. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości szans i niedyskryminacji.	290
Wykres 144. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości płci.	292
Wykres 145. Odsetek beneficjentów, którzy deklarują, że w ramach projektu realizują działania mające wpływ na politykę równości płci.	292
Wykres 146. Występowanie przeszkód związanych z wdrażaniem poszczególnych polityk horyzontalnych.....	294
Wykres 147. Uciążliwość poszczególnych elementów naboru wniosków w ramach RPO WK-P 2014-2020 z perspektywy beneficjentów (B) i nieskutecznych wnioskodawców (NW).....	296
Wykres 148. Uciążliwość poszczególnych elementów realizacji projektu w ramach RPO WK-P 2014-2020 z perspektywy beneficjentów	297
Wykres 149. Ocena IZ RPO WK-P 2014-2020 w wybranych obszarach z perspektywy beneficjentów.....	298
Wykres 150. Odsetek beneficjentów, którzy otrzymali pozytywną odpowiedź instytucji na wprowadzenie zmian, o które wnioskowali	298
Wykres 151. Główne czynniki utrudniające sprawną realizację projektów z perspektywy IZ i IP	299
Wykres 152. Średnia liczba wniosków składanych w konkursach we wszystkich RPO.	300
Wykres 153. Zestawienie liczby ogłaszanych naborów w poszczególnych latach w RPO w każdym z województw.	301
Wykres 154. Ocenia, na ile wprowadzenie poniższych zmian przyczyniło się do uproszczenia procesu aplikowania i realizacji projektów dla wnioskodawców i dla IZ/IP	303

12Zał. Nr 1: Poziom kontraktacji wg kategorii interwencji

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
1	Ogólne inwestycje produkcyjne w małych i średnich przedsiębiorstwach (MŚP)	145 808 721	144 908 689	99%
2	Procesy badawcze i innowacyjne w dużych przedsiębiorstwach	5 000 000	-	0%
5	Energia elektryczna (magazynowanie i przesył)	7 679 530	11 419 569	149%
10	Energia odnawialna: słoneczna	10 367 365	2 886 255	28%
11	Energia odnawialna: z biomasy	6 911 576	0	0%
12	Pozostałe rodzaje energii odnawialnej (w tym hydroelektryczna, geotermalna i morska) oraz integracja energii odnawialnej (w tym magazynowanie, zamiana energii elektrycznej na gaz oraz infrastruktura wytwarzania energii odnawialnej z wodoru)	5 759 647	187 988	3%
13	Renowacja infrastruktury publicznej dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	88 353 389	61 761 413	70%
14	Renowacja istniejących budynków mieszkalnych dla celów efektywności energetycznej, projekty demonstracyjne i środki wsparcia	15 090 331	14 645 631	97%
17	Gospodarowanie odpadami z gospodarstw domowych (w tym działania w zakresie: minimalizacji, segregacji, recyklingu)	19 000 000	4 869 861	26%
20	Dostarczanie wody do spożycia przez ludzi (infrastruktura do celów ujęcia, uzdatniania, magazynowania i dystrybucji)	5 600 882	176 611	3%
21	Gospodarka wodna i ochrona wody pitnej (w tym gospodarowanie wodami w dorzeczu, dostarczanie wody, konkretne środki dostosowania do zmian klimatu, pomiary zużycia wody w wydzielonych obszarach sieci wodociągowej i u konsumentów, systemy naliczania opłat, ograniczanie wycieków)	5 600 882	-	0%
22	Oczyszczanie ścieków	20 684 202	16 322 367	79%
23	Środki ochrony środowiska służące ograniczeniu i / lub uniknięciu emisji gazów cieplarnianych (w tym obróbka i magazynowanie metanu oraz kompostowanie)	3 114 034	-	0%
26	Inne koleje	47 353 781	-	0%

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
34	Inne drogi przebudowane lub zmodernizowane (autostrady, drogi krajowe, regionalne lub lokalne)	156 888 288	87 191 400	56%
43	Infrastruktura na potrzeby czystego transportu miejskiego i jego promocja (w tym wyposażenie i tabor)	80 925 768	49 913 952	62%
44	Inteligentne systemy transportowe (w tym wprowadzenie zarządzania popytem, systemy poboru opłat, informatyczne systemy monitorowania, kontroli i informacji)	11 746 330	4 181 317	36%
49	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby szkolnictwa wyższego	4 747 881	4 543 460	96%
50	Infrastruktura edukacyjna na potrzeby kształcenia i szkolenia zawodowego oraz kształcenia osób dorosłych	28 610 807	15 234 628	53%
52	Infrastruktura na potrzeby wczesnej edukacji elementarnej i opieki nad dzieckiem	18 120 127	9 071 567	50%
53	Infrastruktura ochrony zdrowia	120 568 956	80 655 855	67%
54	Infrastruktura mieszkalnictwa	22 415 431	1 247 236	6%
55	Pozostała infrastruktura społeczna przyczyniająca się do rozwoju regionalnego i lokalnego	40 530 510	19 678 599	49%
56	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w MŚP, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	40 000 000	31 970 001	80%
57	Inwestycje w infrastrukturę, zdolności i wyposażenie w dużych przedsiębiorstwach, związane bezpośrednio z działaniami badawczymi i innowacyjnymi	3 559 269	-	0%
58	Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (publiczna)	32 896 373	30 991 536	94%
59	Infrastruktura na rzecz badań naukowych i innowacji (prywatna, w tym parki nauki)	2 912 269	-	0%
62	Transfer technologii i współpraca między uczelniami a przedsiębiorstwami, z korzyścią głównie dla MŚP	31 907 229	2 157 925	7%
64	Procesy badawcze i innowacyjne w MŚP (w tym systemy bonów, innowacje procesowe, projektowe, innowacje w obszarze usług i innowacje społeczne)	31 907 229	18 734 581	59%
66	Zaawansowane usługi wsparcia dla MŚP i grup MŚP (w tym usługi w zakresie zarządzania, marketingu i projektowania)	26 606 356	26 954 824	101%

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
67	Rozwój działalności MŚP, wsparcie przedsiębiorczości i tworzenia przedsiębiorstw (w tym wsparcie dla przedsiębiorstw typu spin-off i spin-out)	18 425 173	16 546 017	90%
68	Projekty w zakresie efektywności energetycznej i projekty demonstracyjne w MŚP oraz środki wsparcia	35 897 646	37 266 099	104%
69	Wsparcie ekologicznych procesów produkcyjnych oraz efektywnego wykorzystywania zasobów w MŚP	27 152 622	146 416	1%
70	Promowanie efektywności energetycznej w dużych przedsiębiorstwach	2 500 000	-	0%
72	Infrastruktura biznesowa dla MŚP (w tym parki przemysłowe i obiekty)	22 246 789	6 519 421	29%
75	Rozwój i promowanie komercyjnych usług turystycznych w MŚP lub na ich rzecz	12 500 000	-	0%
78	Usługi i aplikacje w zakresie e-administracji (w tym elektronicznych zamówień publicznych, informatycznych środków wsparcia reformy administracji publicznej, bezpieczeństwa cybernetycznego, środków na rzecz zaufania i ochrony prywatności, e-sprawiedliwości i demokracji elektronicznej)	24 486 651	25 345 124	104%
79	Dostęp do informacji sektora publicznego (w tym otwartych danych w zakresie e-kultury, bibliotek cyfrowych, zasobów cyfrowych i turystyki elektronicznej)	4 980 813	5 013 944	101%
81	Rozwiązania informatyczne na rzecz aktywnego i zdrowego starzenia się oraz usługi i aplikacje w zakresie e-zdrowia (w tym e-opieka i nowoczesne technologie w służbie osobom starszym)	19 894 944	17 105 968	86%
82	Usługi i aplikacje TIK dla MŚP (w tym handel elektroniczny, e-biznes i sieciowe procesy biznesowe), żywych laboratoriów, przedsiębiorstw internetowych i nowych przedsiębiorstw TIK	7 169 579	-	0%
85	Ochrona i zwiększanie różnorodności biologicznej, ochrona przyrody i zielona infrastruktura	9 759 647	3 608 420	37%

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
87	Środki w zakresie dostosowania do zmiany klimatu oraz ochrona przed zagrożeniami związanymi z klimatem, np. erozją, pożarami, powodzią, burzami, suszami, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	8 270 212	3 890 846	47%
88	Zapobieganie zagrożeniom naturalnym niezwiązanym z klimatem (np. trzęsieniami ziemi) oraz wywołanym działalnością człowieka, np. awariami przemysłowymi, oraz zarządzanie ryzykiem w tym zakresie, w tym zwiększanie świadomości, ochrona ludności oraz systemy i infrastruktura do celów zarządzania klęskami i katastrofami	4 200 000	3 543 124	84%
90	Ścieżki rowerowe i pieszce	31 863 477	14 983 941	47%
91	Rozwój i promowanie potencjału turystycznego obszarów przyrodniczych	2 468 420	500 055	20%
93	Rozwój i promowanie publicznych usług turystycznych	12 500 000	-	0%
94	Ochrona, rozwój i promowanie dóbr publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	25 500 000	14 640 949	57%
95	Rozwój i promowanie usług publicznych w dziedzinie kultury i dziedzictwa	4 500 000	2 917 275	65%
97	Inicjatywy w zakresie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność na obszarach miejskich i wiejskich	33 950 985	4 672 880	14%
101	Finansowanie krzyżowe w ramach EFRR (wsparcie dla przedsięwzięć typowych dla EFS, koniecznych dla zadowalającego wdrożenia części przedsięwzięć związanej bezpośrednio z EFRR)	19 149 471	1 851 747	10%
102	Dostęp do zatrudnienia dla osób poszukujących pracy i osób biernych zawodowo, w tym długotrwale bezrobotnych i oddalonych od rynku pracy, m.in. poprzez lokalne inicjatywy na rzecz zatrudnienia i wspieranie mobilności pracowników	94 153 591	63 547 249	67%
104	Praca na własny rachunek, przedsiębiorczość i tworzenie przedsiębiorstw, w tym innowacyjnych mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	10 903 972	9 721 033	89%

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
105	Równość kobiet i mężczyzn we wszystkich dziedzinach, w tym pod względem dostępu do zatrudnienia, rozwoju kariery zawodowej, godzenia życia zawodowego i prywatnego, a także promowanie równego wynagrodzenia za taką samą pracę	38 420 263	20 248 566	53%
106	Przystosowywanie pracowników, przedsiębiorstw i przedsiębiorców do zmian	10 764 476	6 919 821	64%
107	Aktywne i zdrowe starzenie się	28 763 959	4 269 116	15%
109	Aktywne włączenie, w tym w celu promowania równości szans i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie szans na zatrudnienie	40 611 619	14 178 075	35%
112	Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	63 340 443	34 054 389	54%
113	Promowanie przedsiębiorczości społecznej i integracji zawodowej w przedsiębiorstwach społecznych oraz gospodarki społecznej i gospodarki solidarnej w celu ułatwienia dostępu do zatrudnienia	18 713 211	13 209 803	71%
114	Strategie rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność	32 081 712	20 318 111	63%
115	Ograniczanie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki, zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia	49 474 725	26 297 862	53%
117	Wyrównywanie dostępu do uczenia się przez całe życie o charakterze formalnym, nieformalnym i pozaformalnym wszystkich grup wiekowych, poszerzanie wiedzy, podnoszenie umiejętności i kompetencji siły roboczej oraz promowanie elastycznych ścieżek kształcenia, w tym poprzez doradztwo zawodowe i potwierdzanie nabytych kompetencji	19 093 236	11 340 066	59%

kategoria interwencji		alokacja (EUR)	poziom kontraktacji	
			(EUR)	%
118	Lepsze dopasowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy, ułatwianie przechodzenia z etapu kształcenia do etapu zatrudnienia oraz wzmacnianie systemów kształcenia i szkolenia zawodowego i ich jakości, w tym poprzez mechanizmy prognozowania umiejętności, dostosowania programów nauczania oraz tworzenia i rozwoju systemów uczenia się poprzez praktyczną naukę zawodu realizowaną w ścisłej współpracy z pracodawcami	62 511 578	20 951 018	34%

13Zał. Nr 2: Synteza odpowiedzi na pytania badawcze

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
Obszar badawczy 1: Ocena postępu rzeczowego i finansowego RPO WK-P na lata 2014-2020	
1. Jaki jest poziom realizacji wskaźników z Programu oraz wskaźników wybranych do Ram Wykonania w RPO WK-P 2014-2020 w kontekście realizacji celów pośrednich i końcowych? Które wskaźniki osiągnęły zakładane cele i wartości pośrednie? Jakiego były przyczyny nieosiągnięcia zakładanych celów pośrednich?	Cele pośrednie większości wskaźników wybranych do ram wykonania osiągnęły bezpieczny poziom realizacji (tj. 85% celu na 2018 r.), w niektórych przypadkach nawet wielokrotnie przekraczając zakładane cele. Wyjątek stanowi wskaźnik finansowy dla OP 11, który po rozliczeniu wszystkich wydatków poniesionych do końca 2018 r. osiągnie poziom 65% celu na 2018 r. Szczegółowe informacje o poziomie realizacji poszczególnych wskaźników znajdują się w rozdziale 4 i 5 raportu końcowego. Ze względu na objętość załącznika nie przywołujemy ich w tym miejscu.
2. Które wskaźniki rokuje na wykonanie założonych celów i wartości końcowych w 2023 r.?	Zakłada się, że większość wskaźników zostanie osiągnięta lub istotnie przekroczona do końca 2023 r. Ich pełna lista znajduje się w rozdziale 4 (ze względu na ich liczbę nie przytaczamy ich tutaj).
3. Czy i w jakim stopniu aktualny stan wdrażania zapewnia realizację wartości docelowych specyficznych dla programu wskaźników rezultatu/ rezultatu długoterminowego/ bezpośredniego?	Na obecnym etapie niemożliwa jest ocena poziomu realizacji wszystkich wskaźników rezultatu, ponieważ większość projektów, dla których są one monitorowane jest nadal realizowana. Dla wskaźników, dla których ocena jest możliwa, wg dostępnych informacji aktualny stan wdrażania pozwala na osiągnięcie następujących wartości (jest to szacowana realizacja dla wszystkich zakontraktowanych projektów – wskaźniki wyrażone jako % wartości docelowej a nie odsetek osób, które realizują wskaźnik): • Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie – 153% wartości docelowej • Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie – 174% wartości docelowej • Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) - osoby z niepełnosprawnościami, objęte wsparciem w programie – 167% wartości docelowej

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	• Liczba osób pracujących, łącznie z prowadzącymi działalność na własny rachunek, po opuszczeniu programu (CR04) osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie – 63% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bezrobotne, w tym długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie – 36% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby długotrwale bezrobotne, objęte wsparciem w programie – 36% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby z niepełnosprawnościami, objęte wsparciem w programie – 48% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu (CR03) - osoby bierne zawodowo, objęte wsparciem w programie – 74% wartości docelowej • Liczba utworzonych miejsc pracy w ramach udzielonych z EFS środków na podjęcie działalności gospodarczej – 217% wartości docelowej • Liczba osób, które powróciły na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem/ wychowaniem dziecka lub utrzymały zatrudnienie, po opuszczeniu programu – 87% wartości docelowej • Liczba osób pozostających bez pracy, które znalazły pracę lub poszukują pracy po opuszczeniu programu – 87% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 100% wartości docelowej • Liczba mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw, które zrealizowały swój cel rozwojowy dzięki udziałowi w programie – 100% wartości docelowej • Liczba osób, które po opuszczeniu programu podjęły pracę lub kontynuowały zatrudnienie – 42% wartości docelowej • Liczba osób, które dzięki interwencji EFS zgłosiły się na badanie profilaktyczne – 170% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu - 168% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	społecznym poszukujących pracy po opuszczeniu programu – 40% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (9i) – 100% wartości docelowej • Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług zdrowotnych istniejących po zakończeniu projektu – 0 • Liczba wspartych w programie miejsc świadczenia usług społecznych istniejących po zakończeniu projektu – 91% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (9v) – 80% wartości docelowej • Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 310% wartości docelowej • Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu – 140% wartości docelowej • Liczba nauczycieli, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 310% wartości docelowej • Liczba szkół i placówek systemu oświaty wykorzystujących sprzęt TIK do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 111% wartości docelowej • Liczba szkół, w których pracownie przedmiotowe wykorzystują wyposażenie do prowadzenia zajęć edukacyjnych – 106% wartości docelowej • Liczba nauczycieli kształcenia zawodowego oraz instruktorów praktycznej nauki zawodu, którzy uzyskali kwalifikacje lub nabyli kompetencje po opuszczeniu programu – 333% wartości docelowej • Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego wykorzystujących wyposażenie zakupione dzięki EFS – 110% wartości docelowej • Liczba uczniów, którzy nabyli kompetencje kluczowe lub umiejętności uniwersalne po opuszczeniu programu – 148% wartości docelowej • Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje w ramach pozaszkolnych form kształcenia – 46% wartości docelowej • Liczba osób w wieku 25 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 100% wartości docelowej

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	• Liczba osób o niskich kwalifikacjach, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 100% wartości docelowej • Liczba osób w wieku 50 lat i więcej, które uzyskały kwalifikacje lub nabyły kompetencje po opuszczeniu programu – 100% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, poszukujących pracy po opuszczeniu programu (RLKS) – 13% wartości docelowej • Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) (RLKS)– 75% wartości docelowej
4. Jakie czynniki o charakterze wewnętrznym i zewnętrznym mogą zagrozić osiągnięciu wartości docelowych wskaźników określonych w RPO WK-P 2014-2020?	Kluczowym zagrożeniem dla realizacji wartości docelowych wskaźników są: • Rosnące koszty inwestycji, w szczególności inwestycji budowlanych, które przekładają się na dużo wyższy koszt jednostkowy realizacji wskaźnika (problem występujący głównie w przypadku działań infrastrukturalnych) • Zmiana sytuacji społeczno-gospodarczej która wpłynęła na grupy docelowe kwalifikujące się do wsparcia – czynnik w szczególności istotny w przypadku działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu i aktywizacją społeczno-zawodową (grupa osób kwalifikujących się do wsparcia istotnie się zmniejszyła w ostatnich latach, a koszt dotarcia do nich z interwencją wzrósł). • Zmiana założeń dokumentów strategicznych określających warunki wsparcia (m.in. V AKPOŚK, WPGO, Prawo wodne, ustawa o OZE).
5. Jakie podjęto do tej pory środki zaradcze, aby poprawić poziom wdrożenia Programu i czy przyniosły one pożądaný efekt?	W ramach RPO WK-P 2014-2020 podjęto szereg działań oraz środków zaradczych, których celem było zapewnienie odpowiedniego tempa wdrażania Programu, pozwalające na osiągnięcie celów pośrednich i końcowych. Obejmowały one m.in.: • powołanie 7 Tematycznych Grup roboczych (ds. kryteriów wyboru projektów, ds. badań i innowacji, ds. ZIT, ds. EFS, ds. RLKS, ds. zrównoważonego rozwoju, ds. koordynacji interwencji w obszarze zdrowia), pełniących funkcje doradcze dla Komitetu Monitorującego. Grupy te m.in. opiniowały propozycje kryteriów wyboru projektów; • przygotowanie <i>planu przyspieszenia realizacji RPO WK-P oraz Planu naprawczego dla pełnej realizacji ram wykonania na koniec 2018 roku</i> – plan ten dotyczy najważniejszych procesów związanych z wdrażaniem: planowanie

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	konkursów, prognozowanie kontraktacji, wydatkowanie na poziomie beneficjentów, certyfikacja do KE. W ramach dokumentu wskazano zestaw działań, których celem jest zwiększenie tempa wdrażania, w tym: uruchomienie wdrażania IF, szersze zastosowanie projektów pozakonkursowych, plan naprawczy dla ZIT, wprowadzenie rozwiązań systemowych (m.in. zwiększenie wykorzystania zaliczkowania, racjonalizacja harmonogramów konkursów, skrócenie terminów naborów, wprowadzenie uproszczeń na poziomie oceny i rozliczania projektów, uproszczenie kryteriów oceny); • wzmocnienie działań informacyjno-promocyjnych, w tym: organizacja szkoleń specjalistycznych dla wnioskodawców, spotkania informacyjne dla wnioskodawców, zwiększenie liczby Mobilnych Punktów Informacyjnych, które docierają z informacją o funduszach do lokalnych społeczności, uruchomiono Centralną Bazę Pytań i Odpowiedzi RPO WK-P 2014-2020, wprowadzono indywidualne konsultacje dla beneficjentów; • zwiększenie zdolności administracyjnych w departamentach bezpośrednio zaangażowanych we wdrażanie RPO WK-P 2014-2020 oraz wprowadzenie systemu motywacyjnego dla komórek mających wpływ na osiąganie celów kontraktacji i certyfikacji; • usprawnienia na poziomie monitorowania i rozliczania projektów: identyfikacja projektów strategicznych z punktu widzenia realizacji celów pośrednich ram wykonania, wprowadzenie priorytetyzacji w weryfikacji wniosków o płatność składanych w ramach projektów, w projektach dofinansowanych z EFS zniesiono obowiązek zachowania stałych okresów rozliczeniowych (granica ostatniego rozliczenia w danym roku kalendarzowym jest 31 grudnia), w przypadku kluczowych beneficjentów EFS wprowadzono możliwość elastycznego przesuwania okresów rozliczeniowych. Postęp wdrażania i poziom realizacji wskaźników ram wykonania wskazuje na skuteczność podjętych działań. Niemniej część z nich okazała się problematyczna zarówno dla beneficjentów, jak i pracowników instytucji zaangażowanych we wdrażanie interwencji.
6. Jakie działania należy podjąć, aby osiągnąć założone wartości docelowe wskaźników (w kontekście art. 20-22 Rozporządzenia	W większości przypadków obecny stan wdrażania zapewnia realizację wskaźników ram wykonania. Zidentyfikowane wyjątki mogą być trudne do naprawy (podjęcia jakichkolwiek działań) np. w PI 6b problemem jest ograniczona liczba potencjalnych RLM w aglomeracjach kwalifikujących się do wsparcia. Z kolei w OP 9 zmalała liczba potencjalnych uczestników w zakresie aktywizacji

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
ogólnego)? Jakie są propozycje modyfikacji wartości docelowych wskaźników, alokacji, harmonogramu konkursów itp., aby efektywnie wykorzystać środki z Rezerwy Wykonania?	społecznej i zatrudnieniowej, a wzrosła liczba osób wymagających długoterminowego wsparcia w zakresie usług opiekuńczych. Jednocześnie bardzo wzrosły koszty dotarcia do grupy docelowej (osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym) oraz jednostkowy koszt wsparcia. Potencjalnym rozwiązaniem byłoby w OP 9 bardzo istotne zwiększenie alokacji na działania związane z rozwojem usług społecznych. W OP 3 wskaźnik <i>Całkowita długość nowych lub przebudowanych linii tramwajowych i linii metra</i> wymaga poświęcenia szczególnej uwagi miastu Grudziądz, które jako jedyne może go zrealizować w Działaniu 3.4 (dotychczas nie złożono wniosku na realizację tego projektu).
7. W jaki sposób można zmniejszyć ryzyko dotychczasowych niepowodzeń w realizacji Ram Wykonania?	Cele pośrednie ram wykonania udało się osiągnąć. W większości przypadków powinno również być możliwe osiągnięcie celów końcowych. W tych OP, w których identyfikujemy ryzyko nieosiągnięcia wartości docelowych, czynniki mające wpływ na tę sytuację mają charakter obiektywny i wymagają raczej aktualizacji wartości docelowych, a nie podejmowania działań zaradczych, które nie mogą wpłynąć na obiektywne przeszkody z realizacją celów (np. za mała liczba RLM w aglomeracjach pozostałych do wsparcia w RPO WK-P, tak aby możliwe było osiągnięcie celu ram wykonania).
8. Jaki jest potencjał absorpcyjny osi priorytetowych RPO WK-P 2014-2020, które zgodnie z regułami określonymi w wytycznych Komisji Europejskiej mogłyby przyjąć dodatkowe środki w ramach realokacji rezerwy wykonania?	Zgodnie z przeprowadzonymi wywiadami IZ rozważa przeniesienie środków z rezerwy wykonania z OP 11 do OP 9. Na podstawie przeprowadzonych analiz widzimy potencjał do zwiększenia alokacji w PI 9iv dotyczącym usług społecznych, w którym nadal występuje duże zapotrzebowanie na wsparcie.
Obszar badawczy 2: Analiza diagnozy społeczno-gospodarczej województwa zawartej w Programie pod kątem zmian i aktualności potrzeb rozwojowych.	
1. Jak zmieniła się sytuacja społeczno-gospodarcza województwa na podstawie diagnozy wyzwań, potrzeb i potencjałów sektorów regionu zawartej w RPO WK-P 2014-2020?	Co do zasady sytuacja społeczno-gospodarcza w województwie kujawsko-pomorskim, podobnie jak w pozostałych regionach zmieniła się w ostatnich latach na korzyść. Istotnie spadły wskaźniki bezrobocia i ubóstwa. Stopniowo zmienia się struktura zatrudnienia, maleje odsetek ludności pracującej w rolnictwie, rośnie zatrudnienie w produkcji przemysłowej. Przedsiębiorstwa ponoszą coraz większe nakłady inwestycyjne, nieznacznie rośnie również eksport. Spada jednak zaangażowanie inwestorów zagranicznych. Poprawiają się natomiast wskaźniki korzystania z e-usług publicznych. W obszarze szeroko rozumianej ochrony środowiska widoczny jest wzrost dostępności infrastruktury wodno-ściekowej oraz przekształcenia

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	systemów gospodarowania odpadami. Ze względu na niekorzystne zmiany w prawie spada udział energii z OZE w produkcji energii elektrycznej ogółem. Pooprawia się jednak efektywność energetyczna produkcji, jak również wskaźniki dostępności transportowej i bezpieczeństwa na drogach. Rosną również wskaźniki dostępności do opieki społecznej. Szczegółowe informacje o zmianie sytuacji społeczno-gospodarczej województwa na przestrzeni ostatnich lat zawarte są w rozdziale 2.
2. Jaki jest wkład RPO WK-P 2014-2020 w realizację Strategii na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu (Europa 2020)?	RPO WK-P przyczynia się do realizacji wszystkich 3 priorytetów rozwojowych strategii <i>Europa 2020</i>. • Z rozwojem inteligentnym powiązane są przede wszystkim OP 1 i OP 2 RPO WK-P 2014-2020, a w nieco mniejszym stopniu – OP 8 i OP 10. Projekty realizowane w ramach OP 1 przyczyniają się przede wszystkim do zwiększania nakładów na B+R (w tym nakładów w sektorze przedsiębiorstw), które są kluczowym elementem rozwoju inteligentnego, opartego na wiedzy i innowacjach. Realizacja OP 2 przyczynia się do rozwoju społeczeństwa cyfrowego, poprzez zwiększenie liczby usług publicznych dostępnych on-line (e-administracja, e-zdrowie) oraz udostępnienie zbiorów instytucji kultury w formie zdigitalizowanej. Projekty realizowane w ramach OP 8 i OP 10 wpływają na wzrost zatrudnienia oraz poprawę jakości kapitału ludzkiego. • Projekty realizowane w ramach RPO WK-P 2014-2020 przyczyniają się do tworzenia fundamentów zrównoważonego rozwoju. Szczególnie istotne są w tym zakresie działania realizowane w ramach OP 3, OP 4 i OP 5. W ramach OP 3 w ramach podpisanych umów zaplanowano modernizację energetyczną 379 budynków, a łączna powierzchnia budynków poddanych termomodernizacji wynosi 256 tys. M². Znaczące środki przeznaczono również na wsparcie niskoemisyjnego transportu, w tym budowę lub modernizację 3 km linii tramwajowych oraz zakup 40 jednostek taboru pasażerskiego. W ramach OP 4 realizowane są projekty ograniczające negatywny wpływ rozwoju gospodarczego na środowisko, w tym projekty zwiększające dostęp do kanalizacji oraz poprawiające gospodarkę odpadami w regionie, która docelowo funkcjonować będzie zgodnie ze zobowiązaniami wynikającymi z dyrektyw unijnych, w tym wdroży zgodny z dyrektywami system postępowania z odpadami. Wsparcie systemów selektywnej zbiórki jest jednym z kluczowych kroków na drodze do osiągnięcia tego celu. W ramach OP 5 wspierane są projekty przyczyniające się do modernizacji

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	regionalnej sieci transportowej, w tym przebudowę 103 km dróg wojewódzkich oraz 20 km dróg powiatowych. • RPO WK-P 2014-2020 przyczynia się do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu poprzez projekty realizowane w osiach priorytetowych 6-11. Szczególnie istotne są działania podejmowane w ramach OP 8, ukierunkowane na spadek bezrobocia i zwiększenie zatrudnienia, co jest kluczowe w skutecznej walce z ubóstwem i zapewnieniem stabilnego dochodu wszystkim mieszkańcom. Łącznie w ramach realizowanych już projektów OP 8 działaniami aktywizacyjnymi objętych zostanie ponad 19 tys. osób bezrobotnych i 2 tys. biernych zawodowo, spośród których 6,5 tys. stanowią osoby długotrwale bezrobotne, a 13,5 tys. osoby o niskich kwalifikacjach. Dzięki wsparciu dla osób chcących założyć własną firmę zostanie utworzonych 3,7 tys. nowych miejsc pracy. Ponad 2,8 tys. osób opiekujących się dziećmi do lat 3 uzyskało wsparcie w pokryciu kosztów opieki lub aktywizacji zawodowej. Projekty realizowane w ramach OP 9 miały natomiast pozytywny wpływ m.in. w zakresie walki z ubóstwem i wykluczeniem społecznym. Łącznie w ramach już realizowanych umów objętych wsparciem powinno zostać 3,6 tys. osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Znaczący wkład w tworzenie warunków do rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu mają również projekty realizowane w ramach OP 6, 7, 10 i 11. Przyczyniają się one m.in. do poprawy infrastruktury zdrowotnej a w konsekwencji jakości usług zdrowotnych, co jest szczególnie istotne w kontekście starzenia się ludności i konieczności wydłużania aktywności zawodowej. Walce z wykluczeniem społecznym sprzyjają również projekty rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność, które obejmują m.in. wsparcie tworzenia lokalnych klubów samopomocy, świetlic środowiskowych czy klubów młodzieżowych.
3. Jaki jest wkład RPO WK-P 2014-2020 w realizację Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020 – Plan modernizacji 2020+?	Środki z RPO WK-P 2014-2020 w bezpośredni sposób przyczyniają się do realizacji celów SRW 2020, pozwalając na sfinansowanie inwestycji w kluczowych dla regionu obszarach (m.in. inwestycji drogowych). Preferencje stosowane w programie (m.in. preferencje dla projektów wpisujących się w RIS) są dodatkowym narzędziem realizacji priorytetów rozwojowych województwa. RPO WK-P daje również możliwość wzmacniania potencjałów endogenicznych, w szczególności tych związanych z walorami naturalnymi regionu (m.in. tworzenie szlaków turystycznych) oraz potencjałem uzdrowiskowym (nowe Działanie 6.5). Szerokie zastosowanie instrumentów polityki terytorialnej w ramach

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	RPO WK-P 2014-2020, wynika wprost z chęci realizacji założeń rozwoju regionu przyjętych w SRW 2020. W dokumencie tym wymieniono 4 kategorie polityki terytorialnej województwa kujawsko-pomorskiego: • obszar funkcjonalny ośrodków stołecznych województwa (Bydgoszcz i Toruń) – w RPO WK-P dla obszaru tego przewidziano dedykowane wsparcie w ramach ZIT (wydzielone działania w wybranych OP); • obszary funkcjonalne miast regionalnych i subregionalnych (Włocławek, Grudziądz i Inowrocław) – w RPO WK-P obszary te wspierane są z wykorzystaniem instrumentu OSI (dedykowane konkursy); • obszary funkcjonalne ośrodków powiatowych – w RPO WK-P obszary te są wspierane przy wykorzystaniu instrumentu ORSG (dedykowane konkursy); • obszary wiejskie (wraz z lokalnymi ośrodkami rozwoju) – w RPO WK-P dla obszaru tego przewidziano dedykowane wsparcie w ramach OP 7 i 11 wdrażanych w formule RLKS.
4. Jak zmieniły się wartości strategicznych wskaźników rezultatu pochodzących ze statystyki publicznej?	• Nakłady na działalność B+R w relacji do PKB [%] – spadek do 0,35% (w 2012 było 0,42%) • Nakłady sektora przedsiębiorstw na działalność B+R w relacji do PKB [%] – wzrost do 0,23% (w 2012 było 0,16%) • Odsetek przedsiębiorstw przemysłowych, które współpracowały w zakresie działalności innowacyjnej [%] – wzrost do 5,8 z 4,7 • Średni udział przedsiębiorstw innowacyjnych - w ogólnej liczbie przedsiębiorstw przemysłowych i z sektora usług [%] – utrzymuje się na poziomie 14,2 • Wartość eksportu w mln zł – wzrost do 5200 z 3900 • Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach w stosunku do PKB [%] – wzrost do 9,2 z 6,8 • Odsetek obywateli korzystających z e-administracji [%] – wzrost do 32 z 23,7 • Pojemność obiektów małej retencji wodnej (dam³) – wzrost do 14 323,8 z 14 209,9 • Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów komunalnych ogółem – wzrost do 25,8 z 9,7 • Odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków – wzrost do 73 z 71 • Zwiedzający muzea i oddziały muzealne w gestii samorządów gmin, powiatów i miast na prawach powiatów na 1000 mieszkańców – wzrost do 390,9 z 226,6 • Udział powierzchni obszarów chronionych w powierzchni ogółem – spadek do 31,7 z 31,8

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	• Udział produkcji energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych w produkcji energii elektrycznej ogółem [%] – spadek do 51,4 z 58,7 • Zużycie energii elektrycznej na 1 mln zł PKB [GWh] – spadek do 0,1 z 0,11 • Sprzedaż energii cieplnej na cele komunalno-bytowe ogółem [GJ] – spadek do 0,1 z 0,11 • Liczba przewozów pasażerskich komunikacją miejską w przeliczeniu na 1 mieszkańca obszarów miejskich województwa – wzrost do 145,8 z 132,55 • Wskaźnik Drogowej Dostępności Transportowej (WDDT II) – wzrost do 29,09 z 26,92 • Liczba wypadków drogowych na 100 tys. Mieszkańców – spadek do 45,6 z 62,9 • Wskaźnik Kolejowej Dostępności Transportowej (WKDT II) syntetyczny – wzrost do 29,87 z 25,62 • Liczba porad udzielonych w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 1 mieszkańca [szt.] – spadek do 7,6 z 7,9
5. Czy zidentyfikowane w Programie potrzeby rozwojowe są nadal aktualne? Czy pojawiły się nowe obszary wymagające wsparcia?	Co do zasady potrzeby rozwojowe zidentyfikowane w Programie są nadal aktualne. W okresie wdrażania RPO WK-P w niektórych obszarach wystąpiły istotne zmiany w sytuacji społeczno-gospodarczej, które zmieniły warunki wdrażania wsparcia, ale nie zanegowały jego aktualności (np. istotny spadek bezrobocia i zmniejszenie się liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym). W OP 11 LGD zgłaszają potrzebę rozszerzenia potencjalnych grup odbiorców o wszystkich mieszkańców terenów objętych LSR, a nie tylko osób spełniających definicję zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym. W innych OP chodzi nie tyle o pojawienie się nowych obszarów wymagających wsparcia, ile o przeniesienie akcentów i większą koncentrację na grupach wymagających wsparcia (np. wsparcie osób niesamodzielnych w OP 9).
Obszar badawczy 3: Weryfikacja przyjętej logiki interwencji RPO WK-P 2014-2020	
1. Czy zaproponowana w ramach programu operacyjnego logika interwencji jest nadal aktualna i skutecznie przyczyni się do realizacji założonych celów rozwojowych?	Logika interwencji przyjęta w ramach poszczególnych PI pozostaje nadal aktualna, wynika to zarówno z aktualności wyzwań rozwojowych, jak i trafności poszczególnych typów projektów do ich zaadresowania. Niemniej nie wszystkie przedsięwzięcia przewidziane do dofinansowania są wspierane (np. w OP 4 nie dofinansowano żadnego systemu monitorowania zagrożeń i wczesnego ostrzegania, a w gospodarce odpadami wspierane są dotychczas tylko PSZOK), w OP 9 nie udało się dotychczas uruchomić wsparcia na programy zdrowotne. Wynika to jednak nie tyle z niewłaściwej lub nieaktualnej logiki interwencji, ile z obiektywnych problemów z przygotowaniem dokumentów pozwalających na

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	uruchomienie wsparcia. Rozdział 3 zawiera szczegółową analizę logiki interwencji w ramach każdego PI.
2. Czy przyjęte cele RPO WK-P 2014-2020 pozostają aktualne na obecnym etapie realizacji Programu?	Wszystkie cele przyjęte w ramach poszczególnych PI pozostają nadal aktualne.
3. Czy przyjęte sposoby wdrażania interwencji pozwolą na osiągnięcie celów końcowych RPO WK-P 2014-2020?	Co do zasady przyjęte w RPO WKP sposoby wdrażania interwencji powinny pozwolić na osiągnięcie zakładanych celów. Przy czym na obecnym etapie wdrażania zidentyfikowano kilka potencjalnych zagrożeń. Dotyczą one w szczególności późnego uruchomienia IF, szczególnie w obszarze energetyki oraz problemów z projektami grantowymi w ramach OP 7 i 11. Szerokie zastosowanie instrumentów polityki terytorialnej wpłynęło na opóźnienie wdrażania wsparcia, jednak raczej nie zagraża osiągnięciu celów końcowych. Działania wdrażane w formule ZIT są wręcz najbardziej zaawansowanymi pod względem kontraktacji.
4. Czy doszło do kluczowych zmian w warunkach zewnętrznych (czynniki społeczne, gospodarcze, środowiskowe), które oddziałują na proces realizowania interwencji? W jakim stopniu założenia/logika interwencji jest spójna względem innych podejmowanych działań i trafna względem obecnych warunków społeczno-gospodarczych?	W okresie wdrażania interwencji doszło do szeregu zmian społeczno-gospodarczych, które oddziałują na proces realizowania interwencji, m.in.: • istotna poprawa sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym spadek bezrobocia i liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym – zmiany te najsilniej oddziałują na wsparcie w obszarze rynku pracy (OP 8) i przeciwdziałaniu wykluczeniu (OP 9 i 11); • dużego wzrostu cen, w tym cen prac budowlanych, który przekłada się na wzrost kosztów realizacji inwestycji (i kosztu jednostkowego wskaźnika); • zmiany ustawowe/prawa (m.in.: WPGO, V AKPOŚK, ustawa o OZE). Interwencja z RPO jest komplementarna z programami finansowanymi na szczeblu centralnym (POLiS, PROW, POIR), niemniej w niektórych przypadkach instrumenty te mogą między sobą konkurować (np. wsparcie firm w POIR).
5. Czy przyjęte wskaźniki produktu i rezultatu w ramach RPO WK-P 2014-2020 są prawidłowo dobrane, realnie oszacowane, zarówno na połowę okresu realizacji	W większości przypadków wskaźniki produktu i rezultatu zostały prawidłowo dobrane. Pewne zastrzeżenia można mieć pod kątem wskaźników efektywności zatrudnieniowej obligatoryjnych przy wsparciu osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (OP 9 i 11), które niejako narzucają zakres projektów nie do końca dopasowany do specyfiki grupy docelowej (np. młodzież lub

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
Programu jak i na jego zakończenie?	seniorzy wspierani w OP 11). Z przeprowadzonych szacunków wynika, że duża część wskaźników została niedoszacowana na etapie programowania (więcej wskaźników istotnie przekroczy wartości docelowe, niż ich nie osiągnie), wynika to m.in. z faktu realnie większej alokacji dostępnej w poszczególnych OP, która wynika z różnic kursowych (inny kurs euro zakładano na etapie szacowania, inny był rzeczywisty historyczny kurs euro). W osi 9 wskaźnik produktu dotyczący liczby osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych usługami społecznymi był na etapie programowania przeszacowany. W momencie przygotowywania Programu brak było odpowiednich danych źródłowych, ponieważ podobne działania nie były realizowane w poprzedniej perspektywie. W konsekwencji przyjęto zbyt wysoki wskaźnik względem dostępnej alokacji. Na podstawie danych pochodzących z projektów będących w realizacji w obecnej perspektywie projektów widać, że założony koszt na jednego uczestnika był zbyt niski, a w konsekwencji oczekiwana wartość docelowa jest zbyt wysoka.
6. Czy zaplanowana alokacja finansowa dla realizacji RPO WK-P 2014-2020 oraz jej podział na osie priorytetowe i działania jest trafna i pozwoli na osiągnięcie zaplanowanych celów Programu? W jakim stopniu zwiększenie/zmniejszenie alokacji na Osi przyczyni się do zmiany osiągniętych efektów?	Dostępne środki pozwolą na osiągnięcie, a nawet istotne przekroczenie, większości z wskaźników określających cele interwencji. Zwiększenie dostępnych środków w ramach poszczególnych OP pozwoliłoby na realizację większej liczby projektów i tym samym osiągnięcie jeszcze wyższych zakładanych wartości docelowych. W ramach badania przygotowano narzędzia służące symulacji zmian alokacji w ramach poszczególnych działań i poddziałań pozwalających na określenie znaczenia tych zmian dla osiągniętych wartości wskaźników. Ze względu na specyfikę tych narzędzi/symulacji jej efekty są niemożliwe do przedstawienia w syntetycznej formie (każda zmiana alokacji powoduje zmianę potencjalnych efektów wsparcia).
Obszar badawczy 4: Analiza obciążeń administracyjnych dla beneficjentów oraz systemu instytucjonalnego realizacji Programu.	
1. Czy zostały zrealizowane założenia zmniejszenia obciążeń administracyjnych dla beneficjentów zapisane w RPO WK-P 2014-2020?	Zarówno z perspektywy wnioskodawców, beneficjentów jak i pracowników odpowiedzialnych za wdrażanie po stronie IZ obciążenia administracyjne w obecnej perspektywie finansowej są bardziej uciążliwe, niż były w poprzedniej. Mimo pewnych usprawnień, jakimi było wszechstronne wykorzystanie systemu SL2014, wprowadzenie negocjacji na etapie wnioskowania i rozliczania wg metod uproszczonych, cały proces jest trudniejszy i

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	bardziej wymagający. Ułatwieniem było wprowadzenie negocjacji. Ich aktualna formuła wydaje się być przystępna i przynosi oczekiwane korzyści co do jakości i dopuszczalności projektów do dofinansowania.
2. Których obciążeń nie udało się zmniejszyć/zniwelować i dlaczego? Czy jest szansa na wprowadzenie tych zmian przed zakończeniem wdrażania Programu?	Nie udało się zniwelować obciążeń na etapie wnioskowania. Liczba wymaganych załączników jest bardzo duża, formularz wniosku skomplikowany, a zasady często niejasne. Zmiana ta wymagałaby przebudowania całego systemu wyboru projektów, zatem jej wprowadzenie na obecnym etapie nie jest wskazane. Mogłoby to doprowadzić do kolejnych opóźnień wdrażania.
3. Które obciążenia administracyjne sprawiają największą trudność dla beneficjentów?	Największą trudność na etapie aplikowania o środki przysparza złożenie poprawnego wniosku o dofinansowanie wraz ze wszystkimi wymaganymi załącznikami. Na etapie realizacji projektów największą trudność dla beneficjentów stanowi rozliczanie płatności częściowych (i towarzyszące mu opóźnienia) oraz rozliczenie i zamknięcie projektu.
4. Jakie jest źródło tych obciążeń? Czy ich zmniejszenie mogło mieć lub może mieć w przyszłości wpływ na skuteczność realizacji założonych celów pośrednich i końcowych?	Na etapie wnioskowania szczególnie problematyczne są też same kryteria dostępu i oceny projektów. Często są niejasne, zbyt rozbudowane i trudne do oceny. Proces oceny często bywa wstrzymywany na czas wyjaśnień. Brak dokładnych metodologii oceny kryteriów, ich zmienność w czasie (np. kryterium gotowości technicznej) utrudniają pracę wszystkim zainteresowanym stronom. W konsekwencji wiele projektów nie przechodziło oceny i było odrzucanych, przez co nie wykorzystywano całej alokacji i opóźniano wdrażanie. Ograniczenie kryteriów, szczególnie w obszarze EFS, częściowo miało już miejsce i przełożyło się na usprawnienie procesu i zwiększenie kontraktacji.
5. Czy i w jakim stopniu system instytucjonalny skutecznie wspiera realizację interwencji, czy potrzebne są dostosowania w zakresie wsparcia instytucjonalnego w tym stworzenie dodatkowych regulacji wspierających system realizacji polityki spójności? W jakim stopniu działania związane z zarządzaniem interwencją wpływały na skuteczność i efektywność	System instytucjonalny wdrażania interwencji był złożony. Istotne znaczenie dla sprawności realizacji interwencji miały regulacje i wytyczne przygotowywane na poziomie krajowym czy europejskim. Z jednej strony było to ułatwienie, ponieważ wytyczne w kluczowych obszarach i aspektach wdrażania nie musiały być tworzone przez IZ, z drugiej strony częste zmiany, sztywność ich zapisów i brak rozstrzygnięć w niektórych kwestiach utrudniały ich stosowanie. Rozdział kompetencji pomiędzy departamenty odpowiedzialne za wdrażanie i programowanie był zasadny. Jednak już przepływ informacji wewnątrz IZ, także z departamentami współpracującymi przy wdrażaniu interwencji, nie zafunkcjonował sprawnie. Problematiczny był też podział kompetencji pomiędzy poszczególnymi biurami IZ, przez co poszukiwanie właściciela procesu (komórki organizacyjnej odpowiedzialnej za dane zadanie) niejednokrotnie wydłużało czas realizacji poszczególnych zadań.

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
udzielanego wsparcia?	Wprowadzone zmiany organizacyjne w Urzędzie Marszałkowskim mają szansę uporządkować odpowiedzialność poszczególnych komórek organizacyjnych. Warto rozważyć możliwość wydzielenia komórki odpowiedzialnej za przygotowanie nowej perspektywy finansowej, aby nie prowadzić do opóźnień w przygotowaniu nowego Programu. Pracownicy tej komórki nie powinni być obciążani działaniami związanymi z aktualnie realizowanym Programem, aby móc się skupić na swoim głównym zadaniu. Nie stwierdzono problemów w podziale kompetencji pomiędzy IZ i IP, czyli Biuro ZIT i WUP. Biuro ZIT odegrało ogromną rolę w koordynacji sygnatariuszy porozumienia ZIT i usprawniło wdrażanie interwencji. System grantów nie zawsze się sprawdzał, problemy zidentyfikowano w przypadku OP 7 i 11 przy wdrażaniu instrumentu RLKS. Przyjęta forma wdrażania (projektów grantowych) generowała obciążenia i ryzyka związane z tą formą wdrażania dla LGD odpowiadających za wybór grantobiorców i spowodowała bardzo duże opóźnienia w uruchomieniu tego instrumentu.
6. Czy należy wdrożyć dodatkowe rozwiązania instytucjonalne w celu zapewnienia większej skuteczności i efektywności realizacji interwencji?	Nie rekomendujemy zmiany systemu wdrażania. W UMWK-P wprowadzono w ostatnim czasie reorganizację. Dalsze duże zmiany mogłyby spowodować kolejne opóźnienia i komplikacje dla wnioskodawców, beneficjentów i pracowników IZ i IP. Należy dążyć do wykorzystywania doświadczeń w celu dalszego wprowadzania niewielkich ułatwień (tak, jak to miało miejsce w przypadku usprawnienia systemu negocjacji czy ograniczenia stosowania sztywnych i zbyt trudnych kryteriów dostępowych w EFS).
7. Czy wdrożone ułatwienia administracyjne dla beneficjentów przełożyły się na istotne problemy (obciążenia) po stronie Instytucji Zarządzającej?	Rozliczanie według metod uproszczonych stanowiło w przeważającej mierze ułatwienie dla beneficjentów, ale często stanowiło komplikację dla personelu przetwarzającego WoP w UMWK-P. W zakresie działalności Rzecznika FE pojawiły się pojedyncze opinie, zgodnie z którymi jego działalność może stanowić dodatkowe utrudnienia dla instytucji zaangażowanych w zarządzanie i wdrażanie interwencji, mimo uproszczeń dla wnioskodawców. Ważnym ułatwieniem było też wprowadzenie systemu SL2014 do komunikacji z beneficjentami. Dzięki temu kontakt jest szybszy i sprawniejszy. Niestety, beneficjenci nieraz wykorzystują tę metodę komunikacji niezgodnie z jej przeznaczeniem, zadając szereg szczegółowych i ogólnych pytań, na które odpowiedzi znajdują się w dokumentacji (np. odpowiednich podręcznikach, wytycznych czy samych WoD). Spiętrzenie pytań działa hamująco na pracę pracowników obsługujących system, ponieważ uruchamia cały

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	formalny proces przygotowywania odpowiedzi, zgodny z procedurami obiegu dokumentów w urzędzie.
Obszar badawczy 5: Analiza polityk horyzontalnych	
1. Czy i w jakim zakresie RPO WK-P 2014-2020 uwzględnia i przyczynia się do realizacji celów polityk horyzontalnych (zrównoważonego rozwoju, równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami oraz równości szans kobiet i mężczyzn)?	W Programie uwzględniono konieczność wdrażania interwencji zgodnej z politykami horyzontalnymi, w szczególności zasadą zrównoważonego rozwoju oraz równości szans, płci i niedyskryminacji. W części obszarów interwencja bezpośrednio oddziaływała pozytywnie na środowisko naturalne (w OP 3 i 4) lub równość szans (działania włączające, skierowane do osób z grup defaworyzowanych w OP 8, 9, 10 i 11). Poza odpowiednim ukierunkowaniem interwencji, wprowadzono szereg zaleceń i zasad, których przestrzeganie ograniczało negatywne oddziaływanie na środowisko. Zasady równościowe i antydyskryminacyjne ułatwiały osobom z grup defaworyzowanych dostęp do kluczowych usług i korzystanie z rezultatów projektów. W większości projektów uwzględnienie polityk horyzontalnych ograniczało się do zapewnienia zgodności z obowiązującym prawem, przedstawieniem wymaganych w naborach odpowiednich dokumentów środowiskowych czy zagwarantowaniem równego dostępu do rezultatów projektów. Powszechne było wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego (proj. EFRR) oraz tzw. „zielonego biura” (proj. EFS). Nie odnotowano większych problemów z realizacją zasad horyzontalnych.
2. Jakie są efekty realizacji zasad horyzontalnych w ramach Programu? Jakie ciekawe rozwiązania w tym zakresie można zidentyfikować?	Powszechne było wdrożenie zasad projektowania uniwersalnego (proj. EFRR) oraz tzw. „zielonego biura” (proj. EFS). Inne interesujące rozwiązania wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju w osiach niezwiązanych bezpośrednio z ochroną środowiska prezentujemy poniżej: • Oś 1: Zastosowanie oświetlenia LED: zwiększenie skuteczności świetlnej, zwiększenie trwałości i stabilności pracy, emisja mniejszej ilości CO₂, wyeliminowanie źródeł światła zawierających rtęć. • Oś 1: Wprowadzenie na rynek nowego produktu, wykonanego z materiałów pochodzących ze zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego. • Oś 5: (Przebudowa drogi) uwzględnienie w ramach działań ograniczających emisję gazów cieplarnianych ścieżki rowerowej oraz energooszczędnego oświetlenia. • Oś 6: (remont szpitala i zakup wyposażenia): zakup nowoczesnego sprzętu i aparatury medycznej będzie wiązał się z jej wyższą energooszczędnością, tj. mniejszym poziomem zużycia energii elektrycznej niezbędnej do jej zasilania. Na zwiększenie efektywności energetycznej

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
	wpłyne również zastosowanie systemu wentylacji w planowanym do zakupu sprzęcie, co pozwoli na nieprzegrzewanie się urządzeń i ich dłuższą żywotność. • Oś 6: (budowa przedszkola): rezygnacja z surowców kopalnych, m.in. węgiel, koks, zastosowanie izolacji cieplnej budynku oraz zastosowanie wentylacji mechanicznej z odzyskiem ciepła. • Należy przy tym zaznaczyć, że niektórzy beneficjenci EFS zastosowali własne, nieszablonowe pomysły w tym obszarze, np. zakup gadżetów promocyjnych i materiałów biurowych zgodnych z zasadą Fair trade lub produktów ekologicznych. Wybrane przykłady wdrażania zasady niedyskryminacji i równego traktowania. • Oś 1 (dotacje dla MŚP): wyznaczenie pracownika, który ma wspierać innego zatrudnionego z niepełnosprawnością umysłową. • Oś 1 (projekt B+R): Wdrożenie monitoringu i audytu wynagrodzeń, który pomoże ocenić i przeciwdziałać dyskryminacji płacowej. • Oś 4 (budynek użyteczności publicznej): zamontowanie oznaczeń i informacji dla użytkowników obiektu dostępnych dla osób z dysfunkcjami wzroku lub zdolności poznawczych: zastosowanie łatwych, intuicyjnych komunikatów, zamieszczonych na wysokości dostępnej dla osób na wózkach oraz piktogramów i alfabetu Braille’a. • Oś 8 (aktywizacja zawodowa): kurs języka migowego dla kadry projektu. • Oś 8, 9: przy rekrutacji preferencyjne warunki dla osób w wieku 50+, kobiet opiekujących się małymi dziećmi, niepełnosprawnych oraz z niskimi kwalifikacjami. • Oś 9: zapewnienie opieki nad osobą zależną w trakcie trwania projektu • Oś 9: wsparcie dostępne lokalnie, także w weekendy i w godzinach popołudniowych • Oś 10: materiały informacyjne pisane prostym językiem, z wykorzystaniem dużych czcionek i przejrzystego układu graficznego.
3. Czy pojawiają się bariery wdrażania zasad horyzontalnych w RPO WK-P 2014-2020? Jak to	Zdarzało się także, że wymogi związane z zasadą zrównoważonego rozwoju (np. z zachowaniem ładu przestrzennego) nieraz utrudniały aplikowanie o środki (np. w przypadku konieczności przedstawienia dokumentów potwierdzających zgodność projektu z miejscowym

Pytanie badawcze	Syntetyczna odpowiedź
są bariery? Jak je zniwelować?	planem zagospodarowania nawet w sytuacji, kiedy prace miały być prowadzone jedynie wewnątrz budynków lub w przypadku projektów termomodernizacyjnych przy których wymagano, zgodnie z obowiązującym prawem, przedstawienia ekspertyzy chiropterologicznej bez uwzględnienia terminów uwzględniających okres lęgowy, w jakich taka ekspertyza mogłaby być przeprowadzona). Zdarzały się sytuacje, że beneficjenci mieli problem ze znalezieniem odpowiednich osób wśród architektów i projektantów z wiedzą i doświadczeniem, pozwalającymi dostosować obiekty do potrzeb osób wykluczonych. Inni wskazywali, że pewne usprawnienia trudno jest sfinansować (np. zakup produktów wytwarzanych w Polsce w ramach ekonomii społecznej, które są droższe od chińskich zamienników). Rotacja związana z planami macierzyńskimi kobiet utrudniała zachowywanie parytetów w projektach. Trudność ze znalezieniem wykonawców istotnie wzrastała, gdy beneficjenci próbowali stosować klauzule społeczne. Problematiczne było wyłonienie wykonawców nawet wtedy, gdy tych klauzul nie uwzględniano. Ze specyficznymi problemami borykały się instytucje, które szkolą kobiety w zawodach typowo męskich. Na bariery natrafiali wnioskodawcy chcąc im zorganizować staże u pracodawców (np. brak zakładów, które chciałyby przyjąć do siebie na staż zawodowy kobiety na stanowisku spawacza, ze względu na brak przystosowania socjalnego oraz sanitarnego). Pojawiały się także bariery świadomościowe, np. wtedy, gdy kobiety nie chciały uczestniczyć w szkoleniach w zawodach uznawanych za typowo męskie. Zdarzało się też, że członkowie ich rodzin byli przeciwni takiemu kierunkowi rozwoju zawodowego. Mimo szeregu zgłoszonych trudności, wszystkie one były jednostkowe, można więc wnioskować, że ich skala w całym programie jest faktycznie niewielka.